

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**MÖ 1. BİN VE MS 1. BİNDE GÜVENLİK AMAÇLI
KAPATMA VE KİLİTLEME SİSTEMLERİ**

DOKTORA TEZİ

AYBERK ENEZ

KOCAELİ 2026

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**MÖ 1. BİN VE MS 1. BİNDE GÜVENLİK AMAÇLI
KAPATMA VE KİLİTLEME SİSTEMLERİ**

DOKTORA TEZİ

AYBERK ENEZ

Prof. Dr. ŞENGÜL AYDINGÜN

KOCAELİ 2026

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**MÖ 1. BİN VE MS 1. BİNDE GÜVENLİK AMAÇLI
KAPATMA VE KİLİTLEME SİSTEMLERİ**

DOKTORA TEZİ

Tezi Hazırlayan: Ayberk ENEZ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 09.01.2026-1

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Şengül AYDINGÜN

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Zeliha DEMİREL GÖKALP

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ergün KARACA

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ayşin KONAK

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Hasan YILMAZYAŞAR

KOCAELİ 2026

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması gerçekleşmesinde ki ana sebep, multidisipliner bir bilim dalı olan arkeolojinin insanı ve insanın ürettiği çok sayıda nesnenin tanımlanmasının zorluğu ile ilişkilidir. Gündelik yaşıntıda kullanılan ama işlevlerini tam anlamıyla bilinmeyen gereçlerin, tasarımları sırasında kullanılan terminoloji de genellikle bilinmez. Bu sebep ile kültür varlığı olarak tespit ettiğimiz geçmişten kalan nesneleri tanımlarken o işin ustası gözüyle bakmak, fonksiyonu sanattan ayrı olarak ön plana çıkaran bir anlayış gerekir.

Arkeolojik bir buluntu grubu olan kilit ve anahtarlar ile küçük yaşlardan itibaren “baba mesleği” olarak kurduğum ilişki sebebiyle çok ilgili oldum. Bu buluntuların malzemeleri, kullanıldıkları alanlara gösterdikleri çeşitlilik ve tasarım özellikleri, zayıflık ya da üstünlükleri, arızaları gibi konulara uzun yıllardır fikir yürütme şansı buldum.

Bu nedenle, tezimin konusu olan “MÖ 1. Bin ve MS 1. Binde Güvenlik Amaçlı Kapatma ve Kilitleme Sistemleri” kapsamında bir kültür varlığı olarak ortaya çıkartılan buluntuları arkeolog gibi analiz etme şansı bulurken, diğer taraftan kilidi ya da anahtarı üreten bir usta gibi düşünebilme şansını elde etmiş oldum.

Uzun yıllardır kazı başkanlığını yürüttüğü Bathonea Kazıları’nda birlikte çalışma ve öğrencisi olma şansı bulduğum değerli hocam Prof. Dr. Şengül AYDINGÜN’e akademik hayatıma ve tez çalışmama katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisansım döneminde danışmanım olan, arkeolojide metal buluntuların tanımlanması ile ilgili altyapı oluşturmamı sağlayan ve bu teze katkılarını sunan değerli hocam Prof. Dr. Daniş BAYKAN’a, tezin tamamlanmasında büyük katkısı olan, çalışmamı titizlikle eleştiren ve katkılar sunan değerli hocam Doç. Dr. Ergün KARACA’ya, kazı başkanı olduğu Amorium Kenti Kazıları’nda beni güler yüzle karşılayan ve kazı malzemeleri inceleme şansı veren değerli hocam Prof. Dr. Zeliha DEMİREL GÖKALP’e, tezi değerlendirmek için vakitlerini ayıran ve değerli

katkılarını sunan değerli hocalarım Prof. Dr. Tuba ÖKSE, Doç. Dr. Ayşin KONAK ve Doç. Dr. Hasan YILMAZYAŞAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni bir usta olarak yetiştiren ve bu tezin oluşmasına temel atan, babam Sabri ENEZ'e oğlu olarak ve anahtarcılık – çilingirlik mesleğine yaptığı katkılardan dolayı sonsuz sevgi ile teşekkürler.

Tez çalışması sürecinde vakit ayıramadığım sevgili eşim Buşra ENEZ ve kızım Kayra ENEZ'e sabırları ve bana olan inançları sebebiyle teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayberk ENEZ

İstanbul - Mart 2026

ÖZET

Tarihsel süreç boyunca mekansal ya da bireysel olarak güvenliğin sağlanması için çeşitli güvenlik sistemleri oluşturulmuştur. Bu sistemlerin arkeolojik yöntemler ile tespiti yapılabilen örneklerini kapı, kapak, kilit, anahtarlar ve ilgili mekanizmalar oluşturmaktadır. Bu tez çalışması kapsamında, güvenlik amaçlı kapama ve kapatma sistemlerinin ortaya çıkış süreci hakkında genel bir değerlendirme sunulduktan sonra Anadolu'da MÖ 1. binden MS 1. bine kadar olan kronolojik aralıkta tespit edilmiş olan kapı, kapak ve bunlar üzerinde yer alan kilit mekanizmaları ve anahtar buluntuları ele alınmıştır. Çalışmanın temel amaçlarından olarak daha bilim dünyasına sunulmuş olan çok sayıda buluntun hazırlanan terminolojik tanımlamalar ve tipolojik sınıflandırmalar ile yeniden ele alınmıştır. Bu kapsamda 49 farklı arkeolojik yerleşimde tespit edilmiş 359 buluntu incelenmiş, sınıflandırılmış ve yeniden çizilmiştir. Bu çalışma sonucunda daha önce hatalı olarak tanımlanan ya da kayıt altına alınan 176 buluntu, katalog bilgileri düzeltilerek kaydedilmiştir. Küçükçekmece Bathonea kazıları ve Amorium gibi kazı merkezlerinde yapılan çalışmalar ile 11 buluntu tez kapsamında ilk kez çalışılmıştır. Toplam 51 arkeolojik merkezden 370 buluntunun yer aldığı çalışmada ortak bir tipoloji oluşturulmuş ve yöntem farklılıklarını gidermek için tek bir çizim kataloğunda toplanmıştır.

Yapılan değerlendirme sonucunda MÖ 1. binde kanca ve sürgü gibi daha basit kapama mekanizmaların kullanımının yaygın olduğu, Roma İmparatorluk Dönemi ile birlikte sabit kilitlerin özellikle kutu ve kapaklar üzerinde yaygınlaştığı görülmektedir. Ayrıca bu dönemdeki estetik anlayışın kilitler üzerinde ki süslemelere etki ettiği, kilitlerin de mezar stelleri gibi taş işçiliği eserlerinde sembolik olarak kullanım gördüğünü göstermiştir. Doğu Roma Dönemi'nde kilitlerin estetik olarak bir gerileme göstermesi ile birlikte döner mekanizmalı kilitlerin ortaya çıkmasıyla teknik olarak büyük bir gelişim sağlamıştır. Ticaret ile ilişkili mekanlarda taşınır kilitlerin yoğunluğun arttığı görülmüş, su altı batıklarında tespit edilen kilitler de bu ilişkiyi güçlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kilit, Anahtar, Kapak, Kapı, Metal Aksam

ABSTRACT

Throughout history, various security systems have been developed to ensure security for buildings or people. The elements of these systems, which can be identified through archaeological methods, have included doors, covers, locks, keys, and related mechanisms. Within the scope of this thesis, after presenting a general assessment of the emergence process of closure and locking systems for security purposes, doors, hatches, and the lock mechanisms and key finds on them, identified in Anatolia from the 1st millennium BC to the 1st millennium AD, were examined. One of the main objectives of the study was to re-examine numerous finds already presented to the scientific community using prepared terminological definitions and typological classifications. Within this scope, 359 finds identified at 49 different archaeological sites were examined, classified, and redrawn. As a result of this study, 176 finds that had previously been incorrectly defined or recorded were cataloged with corrected information. Eleven finds were studied for the first time within the scope of the thesis, based on work carried out at excavation centers such as Küçükçekmece Bathonea and Amorium. The study, which included 370 finds from a total of 51 archaeological centers, established a common typology and compiled them into a single drawing catalog to eliminate methodological differences.

The evaluation revealed that simpler locking mechanisms such as hooks and bolts were widely used in the 1st millennium BC, while fixed locks became common, especially on boxes and lids, during the Roman Empire period. It also shows that the aesthetic understanding of this period influenced the decorations on locks, and that locks were used symbolically in stonework pieces such as tomb steles. In the Eastern Roman Period, locks showed an aesthetic decline, but with the emergence of rotary mechanism locks, they achieved significant technical development. The density of portable locks has been observed to increase in areas related to trade, and locks found in underwater shipwrecks confirm this relationship.

Keywords: Lock, Key, Cover, Door, Metal Components

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
RESİM LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ.....	11
1.1. Amaç	11
1.2. Kapsam	11
1.3. Yöntem.....	11
1.4. Katkı.....	12
2. GÜVENLİK KAVRAMI	13
2.1. Güvenlik Kavramının Tanımı	13
2.2. Güvenlik Sağlama Yöntemleri.....	13
2.2.1. İnsana Merkezli Güvenlik Hizmeti.....	13
2.2.2. Gereçlere Dayalı Güvenlik Önlemleri	14
3. GÜVENLİK AMAÇLI KAPATMA, MÜHÜRLEME VE KİLİTLEMENİN TARİHSEL SÜRECİ	15
3.1. Kapatma	15
3.1.1. Kapılar ve Kilitleme.....	17
3.2. Mühürleme	20
3.2.1. Mühür İle Kapatma	20
3.2.2. Taşıyıcıların Mühür İle Kapatılması	21
3.2.3. Mekanların Mühür İle Kapatılması.....	22
4. MÖ 1. BİN VE MS 1. BİNDE KAPATMA VE KİLİTLEMENİN METAL VERİLERİ.....	24
4.1. Kilitler	24
4.1.1. Yapısal Olarak Kilidin Tanımı, Parçaları ve Terminoloji Sorunları.....	24
4.1.2. Kilit Tipolojisi.....	28
4.1.2.1. Sabit Kilit Tipolojisi	28
4.1.2.2. Taşınır Kilit Tipolojisi	30
4.1.3. Anadolu’da Tespit Edilmiş Sabit Kilit ve Aksamaları	31
4.1.3.1. Basit Sürgü ve Kancalar (Kapaticılar)	31
4.1.3.2. Çekmeli Pimli Sabit Kilitler.....	33
4.1.3.3. Kaydırma Mekanizmalı Sabit Kilitler ve Kilit Levhaları	34

4.1.3.3.1. Anahtarsız Kaydırma Mekanizmalı Kilitler.....	34
4.1.3.3.2. Anahtarlı Kilit Köprüsüz Kaydırma Mekanizmalı Kilitler	35
4.1.3.3.3. Anahtarlı ve Kilit Köprülü Kaydırma Mekanizmalı Kilitler	35
4.1.3.4 Döner Mekanizmalı Sabit Kilitler ve Kilit Levhaları	42
4.1.3.4.1 Anahtarlı Kilit Köprüsüz Döner Mekanizmalı Kilitler	43
4.1.3.4.2 Anahtarlı Kilit Köprülü Döner Mekanizmalı Kilitler	43
4.1.3.5. Tanımsız Kilit Levhaları	47
4.1.3.6. Kilit Köprüleri.....	48
4.1.3.6.1. Döküm Kilit Köprüleri.....	49
4.1.3.6.2. Şerit Biçimli Kilit Köprüleri	52
4.1.3.6.3. Demir Kilit Köprüleri	54
4.1.3.7. Diğer Kilit Aksamları	56
4.1.3.7.1. İç Kilit Sürgüleri	56
4.1.3.7.1.1. Kaydırma Mekanizmalı İç Kilit Sürgüleri	56
4.1.3.7.1.2. Döner Mekanizmalı İç Kilit Sürgüleri	57
4.1.3.7.1.3. Diğer Kilit Aksamları.....	58
4.1.4. Anadolu’da Tespit Edilmiş Taşınır Kilit ve Aksamları	59
4.1.4.1. İç Sürgülü Taşınır Kilitler.....	59
4.1.4.2. Dış Sürgülü Taşınır Kilitler	64
4.2. Anahtarlar	69
4.2.1. Anahtarın Tanımı, Bölümleri ve Terminoloji Sorunları	69
4.2.2. Anahtar Tipolojisi	70
4.2.3. Anadolu’da Tespit Edilmiş Sabit Kilit Anahtarları	73
4.2.3.1. Basit Levye Anahtarlar	73
4.2.3.2. Çekmeli Pimli Kilit Anahtarları.....	73
4.2.3.3. Kaydırma Mekanizmalı (Sürgülü) Kilit Anahtarları.....	74
4.2.3.3.1 Dil Bölümünde Şifre Çıkıntısı Bulunan Kaydırmalı Anahtarlar	74
4.2.3.3.2. Dil Bölümünde Şifre Açıklığı Bulunan Kaydırmalı Anahtarlar	78
4.2.3.4. Döner Mekanizmalı Sabit (Sürgülü) Kilit Anahtarları	79
4.2.4. Taşınır Kilit Anahtarları.....	84
4.2.4.1. Bastırma Mekanizmalı (Dış Sürgülü Yaylı) Kilit Anahtarları.....	84
4.2.4.2 Döner Mekanizmalı (İç Sürgülü-Yaylı).....	86
4.3. Kapı ve Kapak Aksamları.....	88
4.3.1. Menteşeler.....	88

4.3.1.1. Zemin Menteşeleri – Mil Yatakları.....	88
4.3.1.2. Kanat Menteşeleri – Filise Menteşeler.....	89
4.3.1.2.1. U Biçimli Yatay Kanat Menteşeleri.....	89
4.3.1.2.1. Yatay Kanat Menteşeleri.....	90
4.3.1. Diğer Kapı Aksamları	92
5. KAPATMA SİSTEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	93
5.1. Kilit ve İlişki Buluntuların Değerlendirilmesi	93
5.1. Anahtarların Değerlendirilmesi.....	99
5.2. Diğer Kapı Aksamlarının Değerlendirilmesi	103
6. SONUÇ	104
KAYNAKÇA.....	109
7. KATALOG.....	130
8. LEVHALAR	397
ÖZGEÇMİŞ	428

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
bkz.	: Bakınız
Env. Nu.	: Envanter Numarası
g	: Gram
Plk	: Plankare
Prç	: Parça
s.	: Sayfa
Kal.	: Kalınlık
Gen.	: Genişlik
Lev.	: Levha
Kat. Nu.	: Katalog Numarası
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
KÇG.	: Küçükçekmece Gölü
Sond.	: Sondaj
Yük.	: Yükseklik
Gös. yer.	: Gösterilen yer
mm	: Milimetre
cm	: Santimetre
m	: Metre
yy.	: Yüzyıl

RESİM LİSTESİ

- Res. 1: Çayönü Hücre Planlı Yapılar evresinden ele geçmiş veriler ile oluşturulan rekonstrüksiyon (Bıçakçı 1995: s.120)
- Res. 2: İsviçre -Zürih'te bataklık ortamda bulunmuş ve MÖ 3176-3153 tarihleri arasına tarihlendirilen ahşap kapı kalıntısı (Bleicher – Harb 2018: s. 1220, Resim 7)
- Res. 3: Nekhen (Hierakonpolis) şehrinde (MÖ 3200) ilk hanedanlık dönemine ait bir yapıda bulunmuş kapı mil yuvası (Battiscombe 1934: Levha VI)
- Res. 4: Tell Asmar'da (MÖ 2030) bulunan Gimilsin Tapınağı'nın cella girişinde ve cella içinde bulunan iki ayrı mil yuvası örneği (Frankfort v.d 1940: s. 19).
- Res. 5: Tutankhamun'un mezar odasında (MÖ 1323) yer alan, taştan imal edilmiş kapılar, üzerinde yer alan demir aksamlar ve mühürleme sistemi (Edwards 1977: s.115).
- Res. 6: Balawat'ta bulunan Mamu Tapınağı planı ve kapının konumu (Oates 1974: Levha 6).
(Sağda)Balawat'ta bulunan Bakır Alaşım kapı plaka örneği (King 1915: Levha 79).
- Res. 7: Mısır Teb'de yazılı kaynaklarda yapılan tasfirler sebebiyle kullanıldığı düşünülen demir anahtar tipi (Wilkinson 1847: s. 111)
- Res. 8: Shalmaneser Kalesi'nde bulunan bakır kilit aksamının rekonstrüksiyonu (Radner 2010: s. 270)
- Res. 9: Berlin Altes Müzesinde bir krater üzerinde yer alan kapı betimlemesi. (Neuburger 1921: s. 339)
- Res. 10: Attisches Mezar Kabartması üzerinde anahtar taşıyan hizmetçi. (Neuburger 1921: s. 340)
- Res. 11: İlk kapak mühürleme uygulamaları olan sepetlerin kullanım şekli. (Akkermans, 1996: s. 352)
- Res. 12: Arslantepe'de ortaya çıkarılan mühürlerin seramik ve çuvalar üzerinde kullanımı. (Frangipane, 2016: s. 25)
- Res. 13: Arslantepe'de ortaya çıkarılan mühürlerin depolama kapıları üzerinde kullanımı. (Frangipane, 2016: s. 25)
- Res. 14: Uruk'ta ortaya çıkarılan ve sürgü sistemi üzerinde yer aldığı düşünülen bullalar. (Torcia, 2009: s. 545, Levha 1)
- Res. 15: Hierakonpolis Kenti (MÖ 3200-3100) kazılarında ortaya çıkarılan tekil bir mühür baskısının, biçimi ve üzerinde yer alan ip izleri. (Bussmann, 2014: s. 97)

Res. 16: Hierakonpolis Kenti (MÖ 3200-3100) kazılarında ortaya çıkarılan tekil bir mühür baskısının kapı sürgüsü üzerinde kullanımının canlandırılması (Bussmann, 2014: s. 100)

Res. 17: Sin Tapınağı'ndan ele geçen, kireç taşından yapılmış ve üzerinde 3 friz halinde tören sahnesi içeren plaka kapı mühürlemek için kullanılmıştır. (Legrain, 1944: s. 47)

Res. 18: Ahşap bir gereç üzerinde kullanıldığı düşünülen bulla Bademağacı yerleşiminde depolama alanından ele geçmiştir. (Umurtak 2010: s. 26)

Res. 19: Ahşap bir gereç üzerinde kullanıldığı düşünülen bulla Karataş/Semayük yerleşiminde depolama alanından ele geçmiştir. (Mellink 1972: Levha 55)

Res. 20: Tell Haror'da ele geçen özel biçimli bullalar. (Brandl vd., 2014: s. 164)

Res. 21: Tell Haror'da ele geçen özel biçimli bullaların kilit sistemi üzerinde kullanım önerisi. (Brandl vd., 2014: s. 175)

Res. 22: Tutankhamun'un mezar odasının (MS1300) kapısı üzerinde yer alan U formu iki demir kulp üzerine yerleştirilen ip ve uygulanan mühür baskısı (Edwards v.d., 1976: s. 114)

Res. 23: Ahşap – Demir Sürgü, MÖ 700.(Sağlamtimur v.d: 2001: s. 234)

Res. 24: Juliopolis'te mezar odalarından birinde tespit edilen demir sürgü sistemi. (Gür vd. 2004: 236)

Res. 25: Akeldama'da yer alan taş bir mezar odasının kapısında bulunan sürgü ve sabitleme kancası. (Winter, 1996: s. 113)

Res. 26: KCG Bathonea kazılarında bulunan sabitleme kancası. (Fotoğraf: Ayberk ENEZ 2025)

Res. 27: Amorium kazılarında bulunan bir kutuya ait sabitleme kancası ve menteşeler. (Fotoğraf: Ayberk ENEZ 2024)

Res. 28: Yenikapı Kazılarında Ortaya Çıkarılan Ahşap Sifreli Kilit. (Kızıltan 2013: s.190)

Res. 29: Yenikapı Kazılarında Ortaya Çıkarılan Kilidin Replikası (Tasarım-Fotoğraf: Ayberk ENEZ)

Res. 30: Ahşap Kilit Örneği, MS 580-640. Müze No: 14.1.242 -The Metropolitan Museum of Art. (<https://jstor.org/stable/community.18689847>)

Res. 31: Nemea'dan Helenistik döneme tarihlenen demir kilit levhası. (Miller 2015 s. 286)

Res. 32 Roma'da bulunmuş ve MS 3. yüzyıla tarihlendirilen kilitçi betimlemeli lahit. <https://historica.unibo.it/handle/20.500.14008/37382?mode=full> Erişim: 05.01.2026

Res. 33: Pompei’de bulunmuş sürgülü ve kilit köprülü kilit örneği. (Sigges 2002: Lev. 3/2057)

Res. 34 Arykanda buluntusu kilidin sürgü yapısını tarif eden öneri. (Çizim A. Enez 2025)

Res. 35: Amasra Müzesi’nden sürgülü ve kilit köprülü kilit örneği. (Fotoğraf Yasin DÖNMEZ - 2019)

Res. 36 Lüleburgaz’da bulunan sandık kilidi. (Mansel 1941: s. 131)

Res. 37 Antioch Roma Dönemi Kilit ve Anahtarlar (Russell 2000: s. 82)

Res. 38 Amorium’dan bulunmuş demir kilit ve iç mekanizma kalıntıları. (Fotoğraf: A.Enez 2024)

Res. 39: Demir Kilit ve iç sürgüsü, MS 14-15. yy (Piepoli 2012: s.35)

Res. 40: Constantinapolis’ten MS 10-11. yüzyıla tarihlenen kemik kutu ve üzerindeki kilit aksamı. Korunduğu yer: Troyes Kathedrali-Fransa (Evans – Wixom 1997: s. 205)

Res. 41: Döner Mekanizmalı bakır alaşım kilit, kilit sabitleme çivileri ve kilit köprüsü. (Fotoğraf: A.Enez 2019)

Res. 42: Çift kilit köprüsü açıklığı bulunan kilidin ve tek kilit köprülü sürgülü olan Elaiussa Sebesate buluntuların bir kapak üzerindeki olası kullanım önerisi (Çizim: A.Enez 2019)

Res. 43: Jerusalem Kazılarında demir kilit. MS 10. yüzyıl buluntusu. (Krakovsky 2020: s. 715 Kat: 5)

Res. 44: KCG Bathonea buluntularından demir kilit örneği. Ön yüz. (Fotoğraf: A.Enez 2024)

Res. 45: KCG Bathonea buluntularından demir kilit örneği. Arka yüz. (Fotoğraf: A.Enez 2024)

Res. 46: Amorium buluntularından demir kilit levhası örneği. (Fotoğraf: A.Enez 2024)

Res. 47: Kat. Nu.:TK 01 katalog numaralı taşınır kilidin bastırılmalı tipte anahtara ait doğru kullanım önerisi. (Çizim: A.Enez 2024)

Res. 48: Eleutherna Mekanizması, Rethymno Arkeoloji Müzesi Girit (Vasileiadou 2024: s. 12)

Res. 49 Roma Dönemi steli üzerinde asılmış ve elde tutulan silindirik asma kilit betimlemeleri. (Higelin 2016: s. 12)

Res. 50 Amorium’dan dörtgen kutu biçimli taşınır kilit. (Fot. Ayberk ENEZ 2024)

Res. 51 Korinth'den kutu asma kilit. MS 10. yüzyıl buluntusu. (Davidson 1952: Plate 71- Kat: 1009)

Res. 52 Amorium'dan silindir asma kilit. MS 10. yüzyıl buluntusu. (Fotoğraf: A. ENEZ 2024)

Res. 53 Amorium'dan levye tip anahtar. MS 10. yüzyıl buluntusu. (Fotoğraf: A. ENEZ 2024)

Res. 54 Wrocław (Polonya) Müzesi demir anahtar (Fot. Ayberk ENEZ-2024)

Res. 55 Yalınca Roma Dönemi Anahtar.
(Tuna v.d 2012: s. 108 İlgili Yayından Alınarak Düzenlenmiştir.)

Res. 56 KCG Bathonea kazılarında bakır alaşım döner anahtarlar. (Fot. Ayberk ENEZ-2024)

Res. 57 Bathonea Kazısında Ortaya Çıkarılan Yanmış Bir Kapının Demir Aksamı.
(Fotoğraf A. ENEZ - 2015)

Res. 58 Afyon Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Kapı Betlimli Bir Mezar Steli
(E.1554)
(Fotoğraf A. ENEZ - 2015)

Res. 59 Anastasis sahnesinde İsa'nın ayakları altında yer alan kilitler.
(Nicolaïdès, 1996: Res. 64 İlgili Yayından Alınarak Düzenlenmiştir)

Res. 60 Tez kapsamında hazırlanan pirinç anahtar örnekleri.
(Tasarım - Fotoğraf A. ENEZ - 2015)

Res. 61 Kaydırma ve Döner Mekanizmalı kilitlerin çalışma şekli çizimi.
(Tasarım - A. ENEZ - 2015)

1. GİRİŞ

1.1. Amaç

Bu tez çalışması, güvenlik amaçlı kullanılan kapı ve kapaklar üzerinde yer alan metal kilit, anahtarlar ve diğer aksamaların bugüne kadar yapılan çalışmalarda kısıtlı olarak çalışılması ve birbirine referans verilerek yapılan hatalı tanımlamaları tespit edebilmek, ortak bir terminoloji kullanılarak yeniden tanımlamayı ve ortak bir tipoloji kullanarak yeniden sınıflandırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca buluntuların bölgesel dağılımı, mekanlar olan ilişkisi, işlevsel gereklilikleri, malzeme seçimi gibi konularda teknik analizler gerçekleştirilmiştir.

1.2. Kapsam

Tez içerisinde, mekanların ve eşyaların güvenliğinin sağlanması için oluşturulan MÖ 1. binden MS 1. bine kadar uzanan dönemdeki kapı, kapak, kilit ve anahtar başta olmak üzere bunlar ile ilintili diğer buluntular incelenmiştir. Bu kapsamda 49 farklı arkeolojik yerleşimde tespit edilmiş 359 buluntu incelenmiş, sınıflandırılmış ve yeniden çizilmiştir. Bu çalışma sonucunda daha önce hatalı olarak tanımlanan ya da kayıt altına alınan 176 buluntu, katalog bilgileri düzeltilerek kaydedilmiştir. Küçükçekmece Bathonea kazıları ve Amorium gibi kazı merkezlerinde yapılan çalışmalar ile 11 buluntu tez kapsamında ilk kez çalışılmıştır. Toplam 51 arkeolojik merkezden 370 buluntunun yer aldığı çalışmada ortak bir tipoloji oluşturulmuş ve yöntem farklılıklarını gidermek için tek bir çizim kataloğunda toplanmıştır.

1.3. Yöntem

Farklı tarihsel dönemlere ait kapatma ve kilitleme sistemleri buluntuları ile ilgili müze yıllıkları, kurtarma kazıları, bilimsel makaleler, kitaplar ve yüksek lisans - doktora tez çalışmaları incelenmiştir. Daha önce bir yayın çalışması gerçekleştirilmemiş olan kazı buluntuları üzerinde yerinde incelemeler yapılmıştır. Elde edilen verilerde ortak kullanılan bir terminoloji olmadığı ve aynı tip buluntulara farklı tanımlamalar yapıldığı görülmüştür. Bu yüzden terminoloji ile ilgili bir öneri

sunulmuş, Türkçe ve Yabancı dillerde yapılan yayınlar karşılaştırılmıştır. Tezin konusu olan tarihsel dönemlere ilişkin Anadolu buluntuları bir araya getirilerek genel bir tipolojik harita elde edilmiştir. Deneysel arkeoloji ve restitüsyon çalışmaları ile eksik materyaller yeniden oluşturma sürecine tabi tutularak kilit ve anahtar sistemlerinin tümlemesi gerçekleştirilmiştir. Ek olarak yazılı ve görsel kaynaklar sorgulanarak burada yer alan tanımlamaların buluntular ile olan uyum ve ilişkisi incelenmiştir. Değerlendirme aşamasında bu sistemler hakkında bölgesel dağılım, kronolojik dağılım sosyal ve mekan analizi gibi başlıklar altında saptamalar yapılmıştır.

1.4. Katkı

Tez çalışması boyunca, güvenlik açmaçlı kapama ve kilitleme sistemlerinin incelenmesinde ortak terminolojik bir dil oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu sayede Türkçe diline daha uygun ve modern kilit-anahtar tanımlamaları ile daha uyumlu bir tanımlama yapılması sağlanmıştır. Tipolojik bir harita oluşturularak buluntuları doğru alt gruplar altında inceleme imkanı yaratmıştır. Bu sebeple bugüne kadar yapılan bilimsel çalışmalardan (tez, makale çalışmaları) farklı olarak, genel bir metal buluntu değerlendirmesi dışında teknik detaylar ve gelişimi içeren bir teknik rapor olma özelliği taşımaktadır.

Kilit ve anahtar, istatistiksel olarak metal buluntuların, arkeoloji bilim dalı içerisinde en az ele alınan konu başlıklarından biri olmuştur. Bunun yanında metal malzemenin korozyon sebebiyle yeterince korunamıyor olması ve geri dönüşüm için kullanılmış olmasıyla, kontekst içerisinde *in situ* olarak ele geçmiş ve düzgün tanımlanmış buluntu sayısı azdır. Bu çalışma kapsamında, metal buluntu çalışmalarında tanımlanamamış ya da yanlış tanımlanmış buluntu grupları da incelenerek teze dahil edilmiştir. Bu tez çalışması, yapılacak yeni bilimsel çalışmalar için analogik ve teknik bir başvuru kaynağı olacaktır.

2. GÜVENLİK KAVRAMI

2.1. Güvenlik Kavramının Tanımı

Güvenlik, modern ifadeyle toplum yaşamının aksatılmadan yürütülebilmesi ve korkusuzca yaşabilme durumudur¹. İnsan davranışları ve psikoloji açısından incelendiğinde ise güvenlik hayatta kalabilme olasılığının artırılması için alınan önlemlerin tümü olarak düşünülmektedir. Günümüzde, çağdaş yaşamın gerektirdiği tüm alanlarda (barınma, gıda, bilgi, ulaşım, v.b.) güvenlik tanımı farklı özellikler kazanmış olsa da, arkeolojinin konusu olarak ele aldığımız dönemlerde temel olarak can ve mal güvenliğini ifade etmektedir. Güvenlik kelimesi bir durumu ifade etse de, güvenliği sağlayan eylem ve sistemlerin ifadesi için de kullanılmaktadır. İnsanların varlığının başlamasından itibaren hayatta kalma kaygısı taşıdıkları, ilk olarak doğa şartlarıyla sonrasında birbirleri ile mücadele ettikleri bilinmektedir. Bu mücadele sırasında kendini güvende hissetmek isteyen birey, ilk olarak güvenli bir mekan bulmaya/oluşturmaya çalışmış ve mağaralardan konutlara uzanan bir mülkiyet süreci ortaya çıkmıştır (Özdoğan 1996: s.19). Özellikle Neolitik Çağ'da ortaya çıkan artı ürün (mal) kavramı kişisel güvenlik yanında mal güvenliği kavramını oluşturmuştur.

2.2. Güvenlik Sağlama Yöntemleri

2.2.1. İnsana Merkezli Güvenlik Hizmeti

Bireylerin kendi can ve mal güvenliğini sağlayabilmeleri için, tekil ya da topluluk halinde hareket ederek tehlikeye karşı koyma durumu insana dayalı güvenlik yöntemini oluşturur. Topluluk halinde hareket edilen modelde kişi sayısının tehlikeden (ör: saldıran karşı bir grup) fazla olması caydırıcı özellik kazanır ve pasif olarak koruma sağlar. Arkeoloji anabilim dalında gerçekleştirdiğimiz bu tez çalışması açısından bu insani savunma gücü gerekli bir inceleme alanı değildir. Bununla birlikte uzun bir dönem boyunca görülen ve çalışmamızda “içten kapama veya kilitleme” olarak bahsedeceğimiz sistemde, özellikle tapınak, kale ve sur kapısı gibi kamusal alan kapıları “sürgü tipinde kilitleme” gereçleri ile kapatılmıştır. Bu alanlarda her zaman korucuyu ya da nöbetçi gibi unsurların yer almasına bağlı olarak mekanın çoğu zaman terkedilmemesi “anahtar” gibi bir gereç ihtiyacını ortadan kaldırmaktadır.

¹ Bk. TDK “Güvenlik” Maddesi.

2.2.2. Gereçlere Dayalı Güvenlik Önlemleri

Bireylerin kendi can ve mal güvenliğini sağlayabilmek ve bulundukları mekanları ya da mallarını muhafaza ettikleri kapıları kontrol altında tutmak için üretilmiş her türlü gereç, bir güvenlik sistemi unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sistemlerin caydırıcı ve engelleyici özellikleri bulunmaktadır.

Güvenlik sistemlerin daha genel kapsamlı mimari unsurları olan duvar, sur, hendek ve öldürücü caydırıcı özellikle olan silah sistemleri bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Tezimiz kapsamında mekanların güvenliğini sağlayan kapı ve eşyaların güvenliğini sağlayan kapaklar üzerinde yer alan donanımlar incelenmiştir.

Kapılar ve kapaklar ile sağlanan güvenlik önlemlerinden günümüze ulaşabilen kalıntılar çoğunlukla bunları metal aksamlarından oluşmaktadır. Özellikle *in-situ* durumda ele geçen bu tip malzemelerin, mekanla ilişkisi üzerinde durularak fonksiyonları ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Anahtar gibi taşınabilir buluntular ise her zaman kilit ile beraber bulunmadığından bu iki grubun eşleştirilmesi zor bir süreç gerektirir.

Bu tez kapsamında kapama ve kitlemenin tarihsel süreci üzerinde coğrafi sınırlama olmadan bir gelişim incelemesi yapılacak, daha sonrasında Anadolu'da ortaya çıkarılan veriler değerlendirilecektir.

3. GÜVENLİK AMAÇLI KAPATMA, MÜHÜRLEME VE KİLİTLEMENİN TARİHSEL SÜRECİ

3.1. Kapatma

Toplumların yerleşik hayata geçmesiyle önem kazanan mülkiyet kavramı ile birlikte, mekanların gizliliğinin ve güvenliğinin sağlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İnsanların herhangi bir tehlikeyi uzak tutmak ya da ortadan kaldırmak için oluşturdukları her türlü eşya ve yapıyı güvenlik sistemi unsuru olarak incelemek mümkündür. Bu doğrultuda toplulukların ve kişisel alanların güvenliğini sağlamak için taşınamayan mimari yapıların kullanıldığı görülmektedir.

Bu süreç içerisinde güvenlik ile ilgili gözlemlenebilen ilk ihtiyaç kapak ya da kapı olarak anılan sistemlerdir. Bir yapının girişini hava şartları, hayvan ve insan girişi gibi çeşitli unsurlara karşı kapalı ya da açık vaziyette tutabilmek için farklı şekillerde tasarlanmışlardır. Mekansal güvenliğin sağlanması için gerekli olan kapılardan, yapıların mimari özellikleri tanımlanırken sıkça söz edilse de, genellikle burada bahsedilen kapının kendisinden çok, yer aldığı mimari boşluğu geçiş alanını ifade etmektedir. Bu sebeple erken dönemler için sınırlı veri kaynağımız bu alanların ölçüleridir. Kapı üretimi için genellikle kullanılan ahşap malzemenin, organik olmasından dolayı özel şartlar oluşmadıkça bu kalıntılara pek sık rastlanılmamaktadır. Yangın sonucunda karbonlaşmış ya da oksijensiz ortamlar içerisinde korunagelmış az sayıdaki kapı kalıntısı örneği tipoloji oluşturmada yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple kapılar üzerinde yer alan kilit, menteşe, sabitleyiciler gibi her türlü metal aksam kapının geneli hakkında bilgi sağlayıcıdır.

Türkçe’de kapak kelimesi daha çok taşınabilir objelerin ya da mimari içerisinde eşya kounal alanları gösteren bir anlamda kullanılmaktadır. Örneğin; bir lahit mezarın tanımı yapılırken “mezarın kapağı” ifadesi kullanılırken, oda mezar için “mezarın kapısı” ifadesi kullanılmaktadır. Kapaklar, eşya ve malların muhafaza edildiği veya taşındığı gereçlerin içinde bulundukları bölme ya da kapların erişimini kısıtlayarak koruma işlemi sağlayan gereçlerdir.

Özellikle Erken Tunç Çağı'nda çok sayıda yerleşimde merkezi bir depolama/saklama sistemi yer aldığı görülmektedir (Ünar 2020: s. 302). Bu merkezler içerisinde Demircihöyük'te tespit edilen depolama silolarının ahşap kapaklar ile kapatıldığı tespit edilmiştir (Korfmann 1983: s. 222)². Tarihsel süreç içerisinde taşıma işlevine sahip olan il örnekler olan sepet ve seramik kaplar kapağa sahip iken, mekanik kilit sistemlerinin üzerinde yer aldığı örnekler ise kutulardır. Kutular kişisel eşyaların³ ve ticari malların konulduğu çoğunlukla ahşap malzemeden yapıldığı bilinen gereçlerdir. Büyük boyutlu olanları sandık olarak anılmaktadır. Özellikle Hristiyanlık döneminde kutsal nitelikte malzemelerin korunduğu ve taşındığı kemikten yapılan örneklerin yoğunlaştığı görülmektedir⁴. Mimari yapılarda ise niş ve çukur gibi depolama alanlarının ve mezarların erişime kapatılması kapaklar vasıtası ile olmuştur.

Arkeolojik çalışmalarda kapı iki farklı anlam taşır. Mimari çalışmalarda, mekanların duvarlarında bulunan açıklıklar da çoğu zaman kapı ya da geçit adıyla anılırlar. Yapıldığı andan itibaren ya da farklı sebepler ile ortadan kalkmış olsa bile bir alana girişi ifade eden alanlar olduğu için bu tip bir tanımlama yapılmaktadır. Arkeolojinin konusu olan erken dönemlerde, kapı ya da kapı aksamına ait veriler her zaman ele geçmediği için “kapı açıklığı” olarak tanımlayabileceğimiz mimari alanda tespit edilecek her türlü veri (menteşe ve kilit yuvaları, söve bağlantı noktaları) olası kapı modelleri oluşturabilmek için son derece önemlidir.

Kilit, kapıların ya da kapakların erişime açık olması ya da olmaması durumlarını kontrol edebilmek için kullanılan her türlü donanım verilen genel isimlendirmedir. Kilitlerin temel olarak iki fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlardan ilki mühürleme sisteminde olduğu gibi girişin / açılışın yasaklanması, diğeri ve en önemli farkı ise girişin/açılışın fiziksel olarak engellenmesidir. Kilit uygulanmış bir kapı ya da kapak, zorlanarak ve fiziksel olarak zarar verilerek açılabilir.

Anahtar, kilidi oluşturan mekanizmaya tam olarak oturması ve hareket ettirmesi amacıyla üretilen, genellikle taşınabilir nesnelerdir. Kilitten bağımsız olarak

² Demircihöyük'te gerçekleştirilen kazılar sonrası Korfmann tarafından önerilen yerleşim planı baz alınarak, 2012 yılında tarafımdan örnek bir model oluşturulmuştur. Bu model Adnan Menderes Üniversitesi, Toplum ve İnsan Bilimleri Fakültesinde oluşturulan sergide yer almaktadır.

³ Özellikle Roma İmparatorluk döneminde taşınabilir kutular kadınların kullanımı ile özdeşleştirilmiş ve mezar stellerinde sıklıkla betimlenmiştir. Bkz: Conze 1893: Lev. XXXII.

⁴ Constantinopolis'de bulunmuş MS 10-11. yüzyıla tarihlenen kemik kutu ve üzerindeki kilit aksamı bu kategoride ki en iyi korunmuş örneklerdendir. Bkz: Evans – Wixom 1997: s. 205.

değerlendirmesi mümkün değildir. Üretim esnasında birlikte tasarlanmaları gerekmektedir. Bu yüzden kapı ve kilit sistemleri örnekleri kronolojik olarak sıralanıp bir arada verilecektir.

3.1.1. Kapılar ve Kilitleme

Kapıların kullanıma ait izlerin bulunduğu Anadolu'daki en erken dönem, çanak çömleksiz neolitik dönemin sonlarına doğru (MÖ 6000) Çayönü yerleşiminde dörtgen planlı yapılarda tespit edilmiştir (Özdoğan 1996: s. 29). Bu kapı açıklıkları insan girişine uygun genişlikte ve yükseklikte mümkün olduğunca alçak yapılmıştır. Saz ya da ahşap gibi organik malzemeler ile kapatıldığı düşünülen alanlarda herhangi bir kalıntı tespit edilememiştir. Aynı merkezde bulunan kilden yapılmış ev modeli kalıntısı (**Res. 1**) bu yapılardaki kapı kullanımını ortaya koymaktadır (Bıçakçı 1995: s. 120). Bununla birlikte yine Çayönü'nde bulunan, bir eksen etrafında dönebilen kapıya ait taştan oyulmuş mil yuvası da en erken örnek olma özelliği taşımaktadır (Desti 2009: s. 16).

Mühürleme bölümünde ayrıntılı olarak bahsedeceğimiz bazı merkezlerde yapıların dışarıya açılan kapıları haricinde iç mekanda ayırım sağlayan kapıların bulunduğu görülmektedir. Arslantepe'deki saray kompleksinde yer alan depolama alanlarının kontrol ve güvenliği bu kapılar ile sağlanmış olmalıdır (Çukacı 2018: s. 441).

Tarihsel olarak bulunmuş en eski ve en iyi korunmuş haldeki ahşap kapı örneği, İsviçre'de Zürih kentinde bir kurtarma kazısında ortaya çıkarılmış ahşap kapı kalıntısıdır. Bataklık ortamda korunagelmış bu örnek, kavak kalaslardan ve dışbudak kamalı iki kirişten yapılmış eksiksiz bir ahşap kapıdır (**Res. 2**). Dendokronoloji ve C14 testi ile MÖ 3176 ile MÖ 3153 yılları arasına tarihlenmiştir (Beicher – Harb 2018: s. 1218)

Kapılara ait en belirgin mimari iz olarak kabul edebileceğimiz mil yuvalarının en eski örneklerinden biri Nekhen (Hierakonpolis) şehrinde ilk hanedanlık dönemine (MÖ 3200) ait bir yapıda bulunmuştur (Battiscombe 1934: s. 13). İşlevsel tasarımı yanında etkileyici bir heykeltıraşlık eseridir (**Res. 3**)

Tell Asmar’da (MÖ 2300) bulunan Gimilsin Tapınağı’nın cella girişinde ve cella içinde bulunan iki ayrı mil yuvası örneği (**Res. 4**), bu alanlarda kullanılan kapı mili ve kapının ölçüleri hakkında bilgi sağlamaktadır (Frankfort v.d 1940: s. 16).

Hitit Döneminde (MÖ 1500) Boğazköy metinlerinde kapı ve onunla ilişkili buluntuları tanımlayan çok sayıda yazılı metin bulunmaktadır. Bunlardan biri “Kapıların kendi (menteşesi) eksenini üzerinde döndüğünü, sürgünün çekilerek kapının açıldığını” tarif eder (Ünal 1988: s. 79). Ayrıca tapınak kapılarında sürgüler kullanıldığını ve bu sürgülerin özel bir kült töreni ile yerleştirildiğini bilinmektedir (Süel 1990: s. 518). Hitit mitolojisinde de kendine yer bulan kapı ve aksamaları Telipinu mitinde “Yer altı ülkesine ulaşmak için yedi ayrı kapıdan geçmek gerektiğini bunun içinde kapıcının yedi ayrı demir sürgüyü çekmesi” gerektiğinden bahsedilmiştir (Mutlu-Koç 2021: s. 37; Sevinç 2008: s. 238). Burada yer alan demir sürgü ifadesi kapılarda demir aksam kullanımını göstermesi açısından son derece önemlidir.

Akad metinlerinde de (MÖ 2000 - 1500) Hitit metinlerine benzer şekilde “Kilit Sürgüsü” ifadesi yer almakta, ama bununla birlikte sürgü alçaltıldıktan sonra kilit halkasının yerleştirildiğinden bahsedilmektedir (Cooley 2011: s.82). Ayrıca bu metinlerden “*bābu*- Kapı”, “*Edlu*-Kilitli”, “*Sikkūru* - Kilit yada Sürgü”, “*Puttū* – Kilidi Açmak” gibi ifadeleri de öğrenmekteyiz (Lenzi 2011: s. 372).

Ugarit’te ele geçen Gılgamış Destanı metinlerinde (MÖ 19.yy) sedir ağacından yapılmış bir kutu üzerindeki bronz kilidi sökerek içini açtığından (Milstein 2011: s. 96) ve Enlil Tapınağı için iki sedir ağacı kullanılarak yapılan kapıdan (Milstein 2011: s. 109) bahsedilmektedir.

Sümerler’de, Şamaş’ı tarif eden bazı yazıtlarda (MÖ 16. yy.) “Göğün Kapısının Kilidini Açan” ve “Anahtar Taşıyan” gibi betimlemelerin yer aldığı görülmektedir (Tansuğ-İnanlı 1949: s. 563). İhtar’ın cehenneme olan yolculuğunun tarifinde yedi kapıdan geçişi ve kapıcı ile olan “kapıyı açması, kapının ve kilidin kırılması” ifadeleri geçmektedir (Tansuğ-İnanlı 1949: s. 568.)

Tutankhamun’un mezar odasında (MÖ 1323) yer alan, taştan imal edilmiş kapılar, üzerinde yer alan demir aksam ve mühürleme sistemi (**Res. 5**), bir mekanın kapatılması ile ilgili en detaylı örneği oluşturmaktadır (Edwards 1977: s. 114-115). Kapılar öncelikle abanoz ağacından sürgüler ile kapatılmıştır. Sürgünün hareketini

kısıtlayan diğerk bir aksam ya da mühür olmadığı için, bu bir kilitleme değildir. Sadece kapının sabit kalması amaçlanmıştır. Metal tutamaklar üzerine eklenen mühür ise yasaklama amaçlıdır.

Balawat (İmgur Enlil) de bulunan Mamu Tapınağı'nda (MÖ 9. yy.) II. Assurnasirpal ve III. Shalmaneser hakkında tasvirler içeren 13 adet bronz kapı bandı bulunmuştur (Oates 1974: s. 74). 2 mm kalınlığında 28 cm yüksekliğindeki bu bantların biçimi bu alanda iki kanatlı, iki mile bağlı anıtsal ahşap kapılar bulunduğunu göstermektedir (**Res. 6**).

Bir kapı üzerinde kullanılan ilk karmaşık ve pimleri olan anahtar tasviri ise Khorsabad'da bulunan ve kişiler tarafından üzerinde taşınan tasvirdir (Bonomi 1852 s. 149). Anahtarın taşınma şeklinin anlatımı Eski Ahit'te (Eski Ahit: İsaiah 22) geçen “Davut’un evinin anahtarını omzunda taşır” ifadesine çok benzemektedir. Ayrıca yazarı tarafından bu kilidin, Mısır'da da kullanılan tipe benzerliği (**Res. 7**) dikkat çekmiştir (Wilkinson 1847: s. 111).

Metal bir kilit mekanizması olduğu tespiti yapılan ilk buluntu, bir Asur yerleşimi olan III. Shalmaneser'e (MÖ 9. yy.) ait kaledeki bir kapı eşiğinde bulunmuştur (Oates–Oates 2004: s. 160-279). Bu nesne ince bir levha halindeki bakırdan yapılmış, üzerinde 3 adet uzunlamasına boşluk bulunan ve çıkıntılı parçadır. Bu parça farklı bilim insanları tarafından, Asur metinlerinde geçen kilit ve anahtar tanımları ile birleştirilmiş ve bir görsel bir tasviri (**Res. 8**) yapılabilmektedir (Radner 2010: s. 270).

MÖ 8. yüzyılda Haldi tapınağının tasvirinin yapıldığı bir yazıda “altından dökülerek yapılmış kapı üzerinde yine altından ve insan parmağı şeklinde bir sürgü olduğu ve altından bir çivi ile sabitlendiği” ifadesi yer almaktadır. Burada bir kapı kilidi için altın kullanıp kullanılmadığı konusu gerçekçi gözükmemekle birlikte ilgili mekan bir tapınak olduğu için değerlendirmeye alınmıştır (Luckenbill 1927: s. 96).

Homer'ın İlyada'da bir anahtar tanımı yapmaktadır (Homer'ın – Odysseus 21.6-10) Bu tarife göre; anahtar iyi bakırdan yapılmış kavisli ve sap kısmı fildiştir. Kapıdaki bölüme yerleştirilerek doğrudan sürgüyü çekmek için kullanılır. Burada iyi bakır terimi bronzu ifade etmelidir. Çünkü katkısız bakır yeterli sertliğe sahip değildir ve sürgü gibi bir aksamı sürekli hareket ettiremez. Homer'ın MÖ 8- 6. yy. arasında yaptığı bu betimleme dönemin heykeltıraşlık ve vazo sanatında görülmektedir

(Neuburger 1921: s. 349) (**Res. 9-10**). Plinius'un “Doğa Tarihi” isimli eserinde anahtarı ve dolayısı ile kilidi icat etmiş olan kişi olarak MÖ 6. yüzyılda yaşamış olan Samoslu Mimar Theodoros'u gösterilmiştir⁵. Bu teori, yukarıda saydığımız örnekler ile geçerliliğini yitirmiş durumda olsa da yazılı kaynakta geçmesi açısından önemlidir. Hesiodos kapıların meşe ağacından yapıldığını ve bir çok önemli yapının kapısının tunç olduğunu belirtir. Burada ahşabın bakır levhalar ile kaplandığını düşünmek gerekir (Hesiodos. 2016: s. 203) Ayrıca İthaka'da bulunan ve Helenistik döneme tarihlendirilen bir evde ele geçen demir anahtar (Symeonoglou, 2002: s. 18) erken dönem anahtar tipini ve sosyal yaşamdaki yerini göstermesi açısından değerli bir bilgi sunmaktadır.

3.2. Mühürleme

Mühür, taşınabilir varlıklar ya da mekanların giriş birimlerinde kullanılan, erişimi fiziksel olarak engellemekten çok, yasaklama anlamı taşıyan gereçlerdir (Renfrew, 1987: s. 351). Genel özellikleri itibari ile her mühür tekil olup, uygulandıkları mühür baskıları ise çoğul olmaktadır.

Mühürleme işlemi temel olarak, kapatılmak istenen kapı ya da kapının birleşim noktası üzerine nemli bir kil tabakası yerleştirilerek, bir sembol ya da yazı oluşturmak amacıyla hazırlanmış sert bir cismin bastırılması ile şekillendirilmesi şeklinde ifade edilebilir. Mühürlenmiş kapağın ya da kapının açılması durumunda mühür dağılır ve mülkiyet ihlal edilmiş olur. Mühür bu özelliği ile daha çok caydırıcı bir güvenlik sistemidir.

3.2.1. Mühür İle Kapatma

Mühürler, üzerinde yer alan şekiller ya da yazılar ile tıpkı sikkeler gibi bulundukları mekânı analiz edebilmeyi ve tarihlendirmeyi sağlayabilen epigrafik kaynaklardır. Bu özellikleri ile bulundukları ortam ya da eşyanın mülkiyeti hakkında bilgi sağlamaktadırlar. Mühür baskılarının biçimleri, henüz kurumadan önce uygulandıkları eşyanın şekli ile ilişkili olduğundan kullanım bölgesi ile ilgili bilgi sağlamaktadır (Akkermans v.d, 1983: s. 356). Bu veriler ışığında bir mühür baskısının

⁵ Plinius, Kitap VII.-Bölüm:198. Kullandığımız kaynakta yer alan metnin Latince olan bölümünde “Clavem” ifadesi kullanılmış olup, İngilizce'ye “Lever” olarak tercüme edilmiştir. Homeros'un tarifini yaptığı levye şeklindeki anahtar tipini tanımlıyor olabilir.

biçimi ve konumu göz önünde bulundurularak taşınan bir eşyanın kapağında ya da mekanın kapısında kullanıldığı anlaşılabilmektedir.

3.2.2. Taşıyıcıların Mühür İle Kapatılması

İlk kez mühür baskılarının görülmeye başlandığı MÖ 7. binden sonra, mekânsal analizi yapılabilecek toplu buluntuların ortaya çıktığı bir çok merkez tespit edilmiştir.

Günümüz Suriye sınırları içerisinde kalan bir yerleşim olan Tell Sabi Abyad'ta bulunan çok sayıdaki mühür baskıları (MÖ 6500-58000), buluntu yeri ve biçim açısından sınıflandırılan en eski örneklerdendir (Akkermans, v.d., 1996: s. 17). Bu alanda kapıda kullanılan bir mühür tespit edilmemiş olması serbest bir erişim olduğunu kanıtlarken, farklı odalarda farklı tipte mühür baskılarının olması da birden çok sahiplik olduğunu göstermektedir. Bulunan mühürlerin, sepet, seramik kaplar, taş kaplar ve çantalarda kullanıldığı tespit edilmiştir. Geç dönemlerde karşımıza kutu olarak çıkacak sepet biçimli (**Res. 11**) taşıyıcılar “kapak” fonksiyonu açısından son derece önemlidir (Akkermans, 1996: s. 352).

Arslantepe'de MÖ 4. Binde ortaya çıkarılan yapı grubunda yaklaşık toplamı 2200 adet olan mühür, mühür baskısı ve mühürlü nesne tespit edilmiştir. Bu mühürlerden, seramik kapların üzerinde 620 adet, çuvallarda ise 347 adet mühür baskısının (bulla) kapama amacıyla (**Res. 12**) kullanıldığı tespit edilmiştir (Frangipane, 2016: s. 24, Çukacı, 2018: s. 442). Irak - Musul civarında bir yerleşim olan Tepe Gawra'da (MÖ 3400-3200), depolama alanlarında tespit edilen mühür baskılarının çuval, kutu ve seramik kaplarda kapama amacıyla kullandığı görülmüştür (Rothman – Peasnell, 1999: s.108). Bununla birlikte İkiztepe kazılarının İlk Tunç Çağı III tabakası içerisinde 3 adet kilitleme amaçlı kil topak bulunduğu (Bilgi, 1997: s. 148) bilinmekte birlikte kullanım yeri konusunda net bir yorum yapmak mümkün değildir.

3.2.3. Mekanların Mühür İle Kapatılması

Arslantep'e'de Tunç Çağı'nda ortaya çıkarılan yapı grubunda yaklaşık toplamı 2200 adet olan mühür baskısından 137 adedi kapıyı ipe bağlı tutan kama üzerinde, 68 adedinin ise bir mekanizma (olasılıkla kilit) üzerinde (**Res. 13**) olduğu biçim ve buluntu yeri yönünden tespit edilebilmiştir (Frangipane, 2016: s. 28). Bu şekilde hem malların takibini yapabildiklerini hem de odaların giriş-çıkış kontrolünü sağladıkları görülmektedir (Çukacı, 2018: s. 442). Benzer bir durum Musul (Irak) civarında bir yerleşim olan Tepe Gawra (MÖ 3400-3200) da tespit edilmiş mühür baskılarının kapılarda kullanıldığı görülmektedir (Rothman ve Peasnell, 1999: s. 109).

Kilitler üzerinde kullanıldığı düşünülen başka bir mühür baskısı Uruk'tan (MÖ 3200-3100) ele geçmiş olup, Mısır'da hala kullanılan ahşap bir kilit sistemi (**Res. 14**) ile biçimsel olarak uyum sağladığı tespit edilmiştir (Torcia, 2009: s. 542). Bu durum, hem mühür baskının kullanım alanını ispatlamış hem de etnoarkeolojik bir çalışma yöntemi ile daha önce tanımlanamamış bir buluntunun biçimsel olarak değerlendirilebilmesinin mümkün olacağı görülmüştür.

Mısır Hierakonpolis Kenti (MÖ. 3200-3100) kazılarında ortaya çıkarılan tekil bir mühür baskısının, biçimi ve üzerinde yer alan ip izleri (**Res. 15**) sebebiyle bir sürgü mekanizması üzerinde (**Res. 16**) yer almış olduğu düşünülmektedir (Bussmann, 2014: s. 95). Bu işlemle herkes tarafından açılabilen sürgü, bir "Kilit" sistemine dönüştürülmüş ve açma işlemi engellenmiş ya da yasaklanmıştır.

Kronolojik olarak benzer bir zaman diliminde (MÖ 3000-2500) Hindistan'ın İndus Bölgesindeki kazılarda tespit edilen diğer mühür baskıları içerisinde, 15 adet ipe bağlanan bir kapıya uygulanan, 15 adet pervaz arasına uygulanan ve 5 adet kilit üzerine uygulanan örnek bulunması önemli bir örnek teşkil etmektedir (Frenez, 2020: s. 34).

Diyale (Irak) sınırları içerisinde yer alan Khafaje'de (MÖ. 2650-2550) bulunan Sin Tapınağı'ndan ele geçen, kireç taşıdan yapılmış ve üzerinde 3 friz halinde tören sahnesi içeren plaka (**Res. 17**), üzerindeki betimlemeler dışında fonksiyon bakımından özel bir buluntudur (Legrain, 1944: s. 45). Bu plakanın, bir kilit sistemi olduğu düşünülmektedir. Kapı ile pervaz arasından çıkan bir dübele yerleştirilerek, ip ile sabitlenmekte ve üzerine kil doldurularak mühürleme işlemi gerçekleştirilmiştir.

Önemli Anadolu örnekleri ise Bademağacı (Umurtak 2010: s. 26) ve Karataş/Semayük'ten gelmektedir (Mellink 1972: s. 259). Bu alanlardan gelen bir ahşap üzerinde kullanıldığı düşünülen her iki örnek (**Res. 18-19**), depolama alanlarından ele geçmiş olup bir kapı ya da kapak sistemi üzerinde kullanılabileceği düşünülmektedir (Özgün 2023, s.162).

Girit Adası'nın Orta Minos II döneminde (MÖ. 1875-1700) bir oda kapısına ait olduğu düşünülen mühür baskıları, Ege havzası için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Çok sayıda ve benzer formda bulunan örnekler ile mekanların çok kez açıldığı ve her seferinde mühürlerin yenilendiği görülmüştür (Weingarten, 1990: s. 106).

Mühürlemenin bir kilit mekanizması üzerinde kullanıma ait önemli bir veri Tel Haror (MÖ 1590-1530) kentinde geçen mühür baskılarıdır (**Res. 20**). Burada ele geçen buluntuların biçimsel özelliklerinden dolayı, ahşaptan yapılmış bir kapı kilidi sistemi üzerinde sürgü yerine direkt olarak anahtar üzerinde (**Res. 21**) uygulanmış olabileceğini öneren bir yaklaşım vardır (Brandl vd., 2014: s. 166).

Metal bir malzeme ile mühürün birlikte kullanıldığı ilk örnek Mısır Firavunu Tutankhamun'un mezar odasının girişinde bulunan kapıdır (MS 1300). Kapı üzerinde yer alan “U” formu iki tutamak üzerine yerleştirilen ip ve bu ipin üzerine uygulanan mühür baskısı (**Res. 22**) ile giriş yasaklanmış ve mezar odası keşfedilene kadar bu şekilde muhafaza edilmiştir (Edwards v.d., 1976: s. 114).

Yukarıda verilen örneklerde hem kilit mekanizması üzerinde hem de kapıyı kapalı tutan ip üzerinde yer alan mühür bulları sayesinde, depolama alanlarında bir yönetim ve kayıt sistemi ile kontrol sağlandığını görmekteyiz.

4. MÖ 1. BİN VE MS 1. BİNDE KAPATMA VE KİLİTLEMENİN METAL VERİLERİ

4.1. Kilitler

Kilit, kapıların ya da kapakların erişime açık olması ya da olmaması durumlarını kontrol edebilmek için kullanılan her türlü donanıma verilen genel isimlendirmedir.

Kilitlerin temel olarak iki fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlardan ilki mühürleme sisteminde olduğu gibi girişin / açılışın yasaklanması, diğeri ve en önemli farkı ise girişin/açılışın fiziksel olarak engellenmesidir. Kilit uygulanmış bir kapı ya da kapak, daha fazla güçle ve fiziksel olarak zarar verilerek açılabilir. Günümüzde kırsal yerleşimlerde ahşaptan yapılmış kilit ve sürgü örnekleri kullanılmaya devam etmektedir. Buna karşın ahşap malzemenin arkeolojik bir buluntu olarak ele nadiren geçmesi bu kategorideki tanımlamayı metal aksamlar üzerinden yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Tezimizin konusu olan dönem aralığında (MÖ 1000- MS 1000) Anadolu coğrafyasında tespit edilen kilitlerin metal örnekleri⁶ incelenmiştir.

4.1.1. Yapısal Olarak Kilidin Tanımı, Parçaları ve Terminoloji Sorunları

Kilitler, metal levhaların kesilmesi, bükülmesi ve delinmesi gibi işlemler sonucunda belirli bir hacim kazandırılması ile oluşur. Bazı örneklerde dört tarafı bir kutu görünümünde olabilirken, bazende bağlandıkları mobilyanın yüzeyini kullanarak bir yönü açık olabilir. Sağlanan bu hacimsel boşluk içerisinde anahtarın yerleşip mekanik kuvvet uyguladığı bir mekanizma yer almaktadır. Bu mekanizma kullanılan anahtarın tipine, kilitleme yapan sürgüye ya da sürgünün kilitlemeyi direkt olarak yapıp yapmama durumuna göre çok farklı ölçülerde yapılabilir.

Kilitlerin üretim şeklini ve çalışma prensibini açıklayabilmek için öncelikle terminolojik olarak tanımlamamız gerekmektedir. Teknik açıdan bir mekanizmayı tanımlarken hangi özelliğinin öncelikli olduğunun tespiti gerekmektedir. Biçim, çalışma şekli, taşınabilirlik gibi niteliklere her birine göre yapacağımız gruplandırma

⁶ Marmaray Projesi kapsamında Yenikapı’da gerçekleştirilen kazılarda Bizans tabakası içerisinde ortaya çıkarılan ahşap kapı kilidi örneği, metal dışındaki tek istisnayı oluşturmaktadır.

farklı olabilir. Kilitlerin gruplandırmasını yapmadan önce kilidi oluşturan parçaların tanımlanması gerekir.

a- Gövde Bölümü: Kilidin tüm parçalarını bir arada tutan ve sabit kilitlerde (taşınır kilit harici) kapıya ya da kapağa bağlantıyı sağlayan, anahtarın girdiği ve sürgünün kilitlemesine olanak tanıyan açıklıklara sahip bölümdür.

b- Sürgü bölümü: Anahtar tarafından uygulanan hareketin aktarıldığı yatay ya da dikey yönde hareket edebilen ve genellikle lama (metallerin levha formundan daha kalın kolayca ezilmeyen bir formu) gibi kuvvet taşıyabilen bir metalden üretilmiş parçadır.

c- Şifre Bölümü: Sürgü bölümünün direkt olarak üzerine işlenen ya da paralelinde yerleştirilerek, sadece belirli biçimde üretilmiş anahtarların dönmesine ya da hareket etmesine olanak sağlayan her türlü girinti ya da çıkıntı biçimli parçadır.

d- Yay Bölümü: Her kilit içerisinde bulunması zorunlu olmamakla birlikte; sabit kilitlerde sürgünün hareketini düzenleyen ve anahtar kullanılmadığında sürgünün sarsıntısından ya da başka bir fiziksel etkiden dolayı yer değiştirmesini önleyen ikincil önemde bir parçadır. Asma kilitlerde, kilitlemenin asıl ögesidir.

e- Bağlantı Bölümü: Asma kilitlerde, kilidin kilitlenmek istenen nesneye bağlantısını sağlayan gövde üzerinde yer alan mil ya da zincir şeklindeki bölümdür.

Tez kapsamında incelenen çalışmalarda kilidi oluşturan parçalar için kullanılan farklı terimler üretilmiştir. Bunlardan birinde kilide anahtarın girdiği yüzeyi için “kilit aynası” tanımı yapılmaktadır⁷. İlgili dönemde kilidin bu parçasına hangi ismin verildiği bilinmediği için günümüzde kullanılan kilit sistemlerinden örneklemeler yapılmış ancak yanlış aktarılmıştır. Günümüz kilitlerinde “ayna” olarak tanımlanan bölüm gömme kilitlerde, kilit sürgüsünün dışarı çıktığı yüzeye verilen isimdir⁸. Çünkü kilidin yalnızca bu bölümü görülebilmektedir. Dıştan takma kilitlerde ise gövde bütün olduğundan ayna bölümü bulunmamaktadır. Ayrıca, günümüz örneklerinde anahtarın kilide girdiği noktada düzgün bir görüntü sağlamak ve arada kalan boşluğu gizlemek

⁷ Kilit, Kilit Kutusu ve Kilit aynası tanımlarını yapmak için eser üzerinde yoğun bir inceleme gerekir. Kilit mekanizması ile direk olarak ilişkisi bulunan parçalar levha ya da ayna olarak tanımlanamazlar. Hatalı tanım için bk.: Oransay 2006: s. 140, doğru tanım için bk.: Sharp 2011: s. 91.

⁸Günümüz kilit üreticilerinin ilgili kataloglarında parça isimleri Türkçe ve İngilizce olarak tanımlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk.: Kilit Katalogları.

için kullanılan kilitle teması olmayan süsleme parçasının adıdır⁹. Arkeolojinin konusu olan kilit tiplerinde ise “ayna” olarak tanımlanan parça, çoğunlukla kilit mekanizmasını bir arada tutan, fonksiyonu olan bir parçadır. Bu sebeple kilidin ön yüzünü oluşturan, anahtarın ve kilit köprülerine ait boşlukların bulunduğu levha halindeki parçaların “Kilit Levhası” olarak tanımlanması uygun görülmektedir. “Kilit Aynası” veya yabancı dilden tercümesi ile dilimize giren “Roset” ifadelerini karşılığı olan buluntular, üzerinde sadece anahtar deliği boyutu ile sınırlı bir boşluk olan daha küçük boyutlu hacimsiz buluntulardır¹⁰.

Farklı kullanımların görüldüğü diğer bir parça “Kilit Sürgüsü” dür. Yayınların büyük bir bölümünde “Kilit Dili” veya “Sürgü Dili” olarak tanımlanmıştır (Oransay 2006: s. 140; Çelikbaş 2016: s. 196). Bu parça modern kilitlerde kilit sürgüsünün üzerinde yer alan daha küçük boyutlu ve genellikle yayla itilen parçanın adıdır. Arkeolojik malzeme olan kilitlerde dil bölümü bulunmamakta birlikte anahtarın ve diğer kapı aksamalarının bir parçası olarak daha sonra tanımlanacaktır.

Kilit mekanizmasının içinde yer almamakla birlikte, kilitleme işlemini tamamlamak için kilidin üzerinde bulunan bir açıklıktan içeri sokularak sürgü tarafından kilitlenen parçaya genel kabul olarak “Kilit Köprüsü” denilmektedir (Oransay 2006: s. 140; Çelikbaş 2016: s. 196). Bu tipteki kilit tasarımının çalışması için zorunlu bir element olan bu nesne, kilit ile kapak arasında esnek bir bağlantı sunması ve her türlü (ahşap, kemik) kutu üzerine monte edilebilmesi sebebiyle bu tanım yapılmıştır. Sınırlı çalışmada bu parça “Dış Kilit” olarak adlandırılmış olsa da doğru bir tanımlama değildir¹¹.

Ülkemizde gerçekleştirilen Türkçe dilinde ki akademik çalışmalarda ele geçen kilit buluntuları belirli başlıklar altında gruplandırılmıştır. En genel başlıklar olarak “Mandalı Kilit”, “Sürgülü Kilit”, “Manivelalı Kilit” ve “Asma Kilit-Zemberekli Kilit”

⁹ Barel aynası – kol aynası tanımları modern kilit sistemlerinde barelin etrafına geçirilen veya kapı kolunun anahtar deliği hizasına kadar uzanan bölümüne verilen isimdir.

¹⁰ Tanımlamada göz önünde bulundurulması gereken temel nokta incelenen buluntunun kaç boyutlu olduğu ve bağlantı izleridir. Eğer bir levhanın kenar bölümleri dönüş yaparak hacim kazanıyor ve içerisinde mekanizma barındırıyor ise bu kilidin aynası değil kilidin gövdesidir. Tek boyutlu bir levha halinde ise ve mekanizmaya ait başka bir iz barındırmıyorsa o zaman kilit levhası olarak tanımlanabilir. Bk.: Busuladžić 2018: s. 168, Şekil: 1-4.

¹¹ Kilit köprüsü için “dış kilit” ifadesi kullanılmış fakat anaoloji yapılırken kilit köprüleri örnek gösterilmiştir. Bk.: Canlı 2019: s. 62.

tanımları kullanılmıştır (Oransay 2006: s. 140, Çelikbaş 2016: s. 196, Şahin 2010: s. 69).

Mandalı kilit, kapı ya da kapağın hareketli bir mandal (ya da kanca) ile sabitlenmesi olarak tanımlanmıştır (Oransay 2006: s.140; Demirer 2013: s. 97). Bu tanımda yer alan “kilit” ifadesinin karşılığı yoktur. Çünkü kilidin bir mekanizmaya sahip olması ve anahtar tarafından uygulanan mekanik kuvvet ile kilitleme işlemi yapması gerekmektedir. Burada bahsedilen mandal ya da kancanın kapı ya da kapağı kapalı durumda tutması, bir sürgü¹² ya da iple bağlama işlemi gibi sadece “kapama” işlevi görmekte kilitleme yapılmamaktadır.

Sürgülü kilit, kilit mekanizması içerisinde bir eksen üzerinde hareket ederek kilitleme işlemi sağlayan bir sürgüye ve yatay ekseninde kaydırılarak hareket eden bir anahtara sahip kilitleri tanımlamaktadır. Kilitlerin icadından önce kapıları ve kapakları kapalı tutmak için kullanılan sürgüler, kilit mekanizmaları içerisindeki en temel öğedir. Kayar ya da döner tipte anahtar mekanizmasına sahip olsada kilit içerisinde sürgü bulunmaktadır. Bundan dolayı “sürgülü” ifadesi kilitleri tanımlamada yetersiz kalmaktadır.

Manivelalı kilit, kilidin içine giren anahtarın bir eksen etrafında dönerek sürgüye hareket verdiği kilit tipini tanımlamak için kullanılmıştır. Burada ki “manivelalı”¹³ ifadesi bir parçayı değil bir hareketi ifade etmekte olduğundan ve kilidin içerisinde manivela benzeri bir parça bulunmadığından, bu tanım kullanıma uygun değildir.

Asma kilit (Şahin 2010: s. 129; Demirer 2013: s. 96;), kilit gövdesinin bir yüzey üzerine sabitlenmediği, üzerinde yer alan mil, halka ya da zincir gibi bağlama gereçleri ile kilitlenmek istenen nesneye bağlanabilen/asılabilen kilit türleridir. Dolayısı ile bu tanım doğru olmakla beraber taşınabilir kilitler ifadesini kullanmakta mümkündür. Aynı kilit için kullanılan “Zembekli Kilit” ifadesinde (Yıldırım 2023: s. 108) yer alan zembek bir mekanizmayı çalıştıran kurma sistemini ifade eder. Asma kilitlerde sürgü kilidin içine takıldığı an, anahtar gerekmeden kilit kapanacağı için bu tanımlama da kilidin kurulması olarak ifade edilmiştir.

¹² Burada kullanılan “Sürgü” ifadesi, kilit mekanizması dışında tek bir öğe olarak kullanılan sürgüdür.

¹³ TDK’ya göre bu ifade “manivela olan” anlamına gelmektedir.

Anahtar ve kilit sistemleri hakkında hazırlanan uluslararası yayınlarda ise farklı isimlendirmeler yapılmıştır. Daha çok anahtarın kilidin içerisindeki çalışma şekli ile ilgili tanımların yapıldığı ve bunun kilit tipini belirlediği görülmektedir. Türkçe ifadelerde daha çok benzetmeler kullanırken, yabancı dilde yapılan yayınlarda mekanik tanımlamalar yapılmıştır (Sigges, 2002: s. 91; Pace, 2014: s. 41; Sharp, 2011: s. 91). Bizans döneminde kullanılan kilitler üzerinde yapılan çalışmada (Vikan, 1980 s. 2) kilitleri yine çalışma mekaniği üzerinden temel olarak 3 temel gruba indirmiştir. Bu sebeple kilitlerin çalışma boyunca tanımlanması için öncelikle ortak bir tipoloji tablosu oluşturulmuştur.

4.1.2. Kilit Tipolojisi

4.1.2.1. Sabit Kilit Tipolojisi

A: Basit Sürgü ve Kancalar (Kapatıcılar)

Bu tür kilitleme mekanizmalarında, hareketli parça olarak yalnızca sürgü bulunmakta ve sabitleyici unsur olarak kapı ile kasa üzerinde yer alan “U” biçimindeki sabitleyiciler tercih kullanılmaktadır. Kapılarda sadece iç mekandan erişilebilen örnekleri olduğu gibi, kapı üzerine açılan deliklerden sokulan levye benzeri anahtarla kullanılan tipleri bulunmaktadır. Kancalar ise bir ucu sivri olan, diğer ucunda ya da ucuna yakın bölgede sabitleme deliği bulunan, kapının ya da kapağın kasasındaki bir açıklığa ya da hlakaya oturan kapama gereçlerdir.

Sürgü için;

Sabitleme Profili (U): Sürgüyü sabitleyen ahşaptan ya da metalden yapılan bölümdür.

Sürgü: Kapak ya da kapı ile kasa arasında kaydırılarak kullanılan kapama bölümü.

Karşılık: Sürgünün yerleştiği genellikle “U” biçiminde sabitleme parçası.

Kanca için;

Kanca: Bir ucu sabit diğer ucu dikey ekseninde hareket edebilen kapama gereci.

Halka: Kancanın geçtiği sabitleme alanı. Büyük boyutlu olanları filise olarakta anılabilir.

B: Çekmeli Pimli Kilitler

Bu tür kilitleme mekanizmalarında, hareketli parça olarak yalnızca sürgü ve kilitleyici parça olarak sürgünün hareketini engelleyen pimler bulunmaktadır. Kapı üzerine açılan deliklerden sokularak erişilebilen anahtarlar pimplere ulaşarak kaldırır ve sürgüyü serbest bırakır. Üzerinde şifre sistemi olduğu için kapıların dış yüzeyine takılabilir.

Gövde: Sürgüyü sabitleyen ahşaptan ya da metalden yapılan bölümdür.

Sürgü: Kapak ya da kapı ile kasa arasında kaydırılarak kullanılan kapama bölümü.

Kilitleme Pimleri: Gövde içerisinde yer alan ve sürgü kapama pozisyonuna alındığında yer çekimi ile düşerek sürgüyü kilitleyen farklı boyutlardaki parçalar.

Kilit yayı: Bu sistemlere ait örneklerde yay tespit edilmemiştir.

C: Kaydırma Mekanizmalı

Gövde: Genellikle metal levhaların kesilmesi ile oluşturulmuş, anahtar deliği, kilit köprüsü deliği (var ise) ve sabitleme deliklerine sahip bölüm.

Sürgü: Kilidin içerisinde yer alan, üzerinde anahtarın şekline uygun açıklıkların yer aldığı bir eksen üzerinde ileri geri hareket eden parça.

Kilit yayı: Kilit içerisindeki sürgüye baskı uygulayan ve anahtarsız hareketi önleyen bölüm.

D: Döner Mekanizmalı

Gövde: Metal levhaların işlenmesi ile oluşturulmuş, anahtar deliği, kilit köprüsü deliği(var ise) ve sabitleme deliklerine sahip bölüm.

Sürgü: Kilidin içerisinde yer alan, üzerinde anahtarın dil bölümünün temas edeceği girintiye sahip parça.

Kilit Yayı: Kilit içerisindeki sürgüye baskı uygulayan ve anahtarsız hareketi önleyen bölüm.

Kaydırma Mekanizmalı ve Döner Mekanizmalı her iki kilit türü, yer aldıkları kapak ya da kapı üzerine montaj edilme şekline göre **Gömme Kilitler** ve **Dıştan Takma Kilitler** olarak iki grup altında incelenebilir.

Gömme kilitlerin anahtarın girdiği yüzey genellikle ince bir levha halindedir. Kilit mekanizması kapak-kapının içerisinde kalacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu tür kilitlerde kilit köprüsü girişi bulunabilir ya da bulunmayabilir. Bulunmadığı durumlarda, kilitleme direk olarak sürgünün kilit gövdesi dışına çıkması ile gerçekleşir. Anahtarın girdiği yüzey eğer kilit mekanizması ile bağlantılı değil ise kilit levhası olarak anılır.

Dıştan Takma Kilitler, kilit gövdesinin kapak-kapı yüzeyine tamamen açıkta kalacak şekilde çivi ile tutturulan kilit türüdür. Genellikle 1 cm den az olmayan bir derinliğe sahiptir. Bu tip kilitlerde “Kilit Köprüsü” çoğunlukla yer alır.

4.1.2.2. Taşınır Kilit Tipolojisi

A: İç Sürgülü Taşınır Kilitler

Gövde: Kilitleme mekanizmasını barındıran ve üzerinde kilitleme deliği, anahtar deliği, zincir, halka gibi bağlantıların olduğu bölüm.

Sürgü: Kilidin içerisinde yer alan ve kilidin içersine giren kilit köprüsü dilini kilitleyen ve anahtarın etkisiyle ters yönde hareket ederek açan bölüm.

Kilit Yayı: Kilide sokulan köprü dilini kilitleyen sürgüyü sıkıştırarak geri yönde hareketini kısıtlayan bölüm.

B: Dış Sürgülü Taşınır Kilitler

Gövde: Kilitleme mekanizmasını barındıran ve üzerinde asılmasını sağlayacak bir mil bulunan bölüm. Bu tip kilitlerin gövde şekilleri düz bir silindir şeklinde olabilceği gibi figürlü minyatür boyutlu biçimli olanları da bulunmaktadır.

Sürgü: Kilit mili üzerinde hareket ederek, kilidin içine giren ve buradaki mekanizma tarafından sıkıştırılan bölümdür.

Kilit Yayı: Kilit içine giren sürgü mekanizmasının bir parçası olarak, bir yönde hareket ettirip diğer yönde kilitlenen parçadır. İçine sokulan anahtarın etkisi ile ters yönde hareket edip (daralıp) sürgüyü serbest bırakır.

4.1.3. Anadolu’da Tespit Edilmiş Sabit Kilit ve Aksamları

4.1.3.1. Basit Sürgü ve Kancalar (Kapatıcılar)

Sürgüler ve sürgü benzeri mekanizmalar, kapakların ve kapıların kapalı durumda olmasını sağlayan, anahtar gerektirmeyen sistemlerdir. Tezin ikinci bölümünde ortaya çıkış süreci tanıtılan kapatma gereçlerinin, tezimizin kronolojik yapısına uygun Demir Çağ örneği (**Kat. Nu.: KL 1**) Ayanis’te yürütülen kazılarda kalenin anıtsal kapının bulunduğu mimari üzerindeki yer hizasındaki yuvanın yakınında tespit edilmiştir. Konik bir şekle sahip olan ahşap buluntunun üst kısmı oyulmuştur. Etrafı demirle çevrelenmiştir (**Res. 23**). Buluntu ile ilişkili olarak yakınında bulunduğu delik içerisinde de yanmış ahşap kalıntıları bulunmuştur (Sağlamtimur vd. 2001: s. 224). Eldeki verilere göre buluntunun kapıyı zerminden destekleyen bir kama vazifesi gördüğü ya da iki kapıyı kendi arasında sabitleyen bir sürgü vazifesi gördüğü söylenebilir. Bununla birlikte Tunceli-Ambar kalesinde yer alan kayaya oyulmuş Urartu mezarlarında yürütülen çalışmalarda kapı etrafında demir sürgülerin kullanıldığı düşünülen oyuk ve izler tespit edilmiştir (Danışmaz 2019: s. 126). Corinth’te tespit edilmiş mezar odasının kapı girişinde, eşikte yer alan izler bu alanda bir sürgülü kapama olduğunu ve hala varlığını sürdürdren bir yöntem olduğu göstermektedir (Walbank vd. 2015: s. 158).

Çemileo Sırtı Yerleşmesi’nde tespit edilmiş olan iki adet sürgü (**Kat. Nu.: KL 2 ve 3**) demirden dövme tekniği ile üretilmiştir. Uç bölümlerinden bir tarafı düz bir profile sahipken diğer uçları “L” biçiminde kıvrılmıştır. İlgili kaynakta buluntular ile ilgili olarak bulunduğu mekandaki kapıya yakın oldukları için birer kapı sürgüsü olarak tanımlanmışlardır (Kaptan 2022: s. 48). Ancak, buluntuların çizimlerinde verilen ölçülerine göre (10 ve 7 cm) bir kapıdan çok kapak gibi daha küçük boyutlarda bir eşya üzerinde yer almaları uygun görülmektedir. MÖ 6. yüzyıl tabakasında bulunan bu demir buluntular olarak çok nadir örneklerdendir.

Juliopolis’te yer alan kaya mezarlarından birinde bulunan taş kapı üzerindeki sürgü¹⁴ sistemi (**Resim 24**)¹⁵, *instu* bir buluntu olmasından dolayı son derece önemli

¹⁴ Burada kullanılan sürgü ifadesi “Dış Sürgü” olarak tanımlanan ve farklı bir mekanizma ögesi içermeyen tekil sürgüleri tanımlamaktadır. Tez boyunca bu buluntu grubu sadece “Sürgü” olarak anılacaktır.

veriler sağlamaktadır (Gür vd. 2004 s. 236). Görselden ölçeklenen buluntunun sürgü bölümü 250 x 40 mm, U profiller 50 x 20 mm dir. Taşıyıcı U profiller taş kapıya kurşun ile sabitlenmiştir. Sürgünün 10 cm yukarısında anahtar deliği görülmektedir¹⁶. Sürgünün, kapının menteşe bölümüne yakın olan sol bölümündeki U profil içerisinde hareket edebilmesi için, yaklaşık 6 cm lik bir alanın daraltıldığı görülmektedir. Akeldama'da yer alan taş bir mezar odasının kapısında benzer nitelikte bir sürgü bulunmuştur (**Res. 25**). 300x25 mm ölçülerindeki dörtgen biçimli sürgü önceki örneğimize benzer biçimde daraltılarak taşıyıcı U profil içerisinde hareket etmesi sağlanmıştır (Winter, 1996: s. 113). Her iki mezarın Roma döneminde inşa edildiği ve Bizans Dönemi'nde yeniden kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda, buluntuları MS 4.-5. yüzyıllar aralığına tarihlendirmek mümkün gözükmemektedir. Stratonikeia'da bulunan demir sürgü (**Kat. Nu.: KL 4**) ise Akeldama örneği gibi dip bölümünden kalın, uca doğru ince biçimde bir devam eden dörtgen kesitli bir lamadan üretilmiştir. Buluntu konumu *insitu* olmadığı direk olarak kapı ile ilişkilendirilmese de genel biçim özellikleri itibareyle MS 10-11. yüzyıl aralığına tarihlendirilen (Yıldırım 2023: 534) bir sürgü örneğidir (Ottaway ve Roger 2002, s. 2835, Fig. 1413, No: 12296; Schuster ve diğ. 2012, s. 188, Fig. 48, Kat: 123).

Kancalar ise, bir ucu kapak/kapı kenarına sabitlenmiş durumda olan, diğer ucu kanca biçiminde olan ve sabit noktaya göre 360° dönebilen, kasada yer alan bir halkaya ya da açıklığa takılabilen kapama gerecidir. Uç formunun kanca biçiminde olmasından dolayı günümüzde kapı mandalı veya çengeli olarak bilinmektedir¹⁷.

Anadolu'da yürütülen çalışmalarda küçük boyutlu kanca örnekleri genellikle bir kapak üzerinde çalışabilecek biçim ve boyutlarda ortaya çıkarılmıştır. Küçükçekmece Göl Havzası kazılarında (**Kat. Nu.: KL 5**) ortaya çıkarılan, MS 7. yüzyıla ait bakır alaşım kanca çok net tanımlanabilecek bir örnektir¹⁸. Uçlardan biri dairesel biçimlidir ve ortasında sabitleme deliği yer almaktadır (**Res. 26**). Diğer uçta

¹⁵ İlgili yayın içerisinde buluntunun çizimi ve ölçüleri verilmediğinden kataloga eklenmemiş, levhalar bölümüne görseli eklenmiştir.

¹⁶ Burada konu olan delik, "Homerik Anahtar" olarak tasfir edilen anahtarın kullanıma uygun bir konum ve boyut teşkil etmektedir. Tez kapsamında değerlendirilen iki adet anahtar (Parion ve Amorium) bu tip kullanıma örnek gösterilebilir. Ayrıca sürgüyü kapalı konuma getirmek için bu delikten bir ip vasıtası ile dışarıdan çekilmiş olma ihtimali de bulunmaktadır.

¹⁷ Günümüzde kullanılan örneklerde, yassı dörtgen kesitli gövdeye sahip sadece tek eksenle hareket edebilenlere mandal, yuvarlak kesitli bir gövdeye sahip çok eksenle hareket edebilen örnekler ise kanca/çengel olarak anılmaktadır.

¹⁸ Buluntu, tez kapsamında ilk defa yayınlanıyor olup levha bölümüne eklenmiştir.

kıvrılarak dönen sivri bir uç bulunur. Bu yapı kancanın bir açıklığa ya da filiseye oturmasını sağlamaktadır. Benzer biçimde olup demirden üretilmiş diğer bir örnek Pisidia Antiokheia’da (**Kat. Nu.: KL 6**) bulunmuş olup uzunluğu ile orantılı olarak kalınlığında arttırılmıştır. Buluntu kullanıma bağlı olduğu düşündüren bir “zorla açılma” kaynaklı eğilmiş haldedir (Gültekin 2012: s. 91, Alicu, 1994: s. 88). MS 10. yüzyıla tarihlenen buluntu demirden üretilmiş olması ve yük taşıma kapasitesinin fazla olması sebebiyle kapak dışında kapı üzerinde de kullanılmış olabilir.

Amorium kazılarında çıkan ve bir kutuya ait olduğu düşünülen bakır alaşım aksamı içerisinde bulunan kanca ve halkası (filise) (**Kat. Nu.: KL 7**) minyatür boyutlu olarak tanımlanabilecek bir tasarıma sahiptir (**Res. 27**). Kanca 21 mm genişlik ve 10 mm yüksekliğe sahiptir. Yatay ya da dikey kullanıma ait bir bilgi verilmediğinden her iki kullanımda olasıdır. Halka kısmının kutuya bağlanması sırasında bacaklarının kıvrılması ve bu durumunu koruması ile yüzey kalınlığının 3 mm olduğunu öğrenmekteyiz. Bu ölçü de kemik ya da ahşap bir olabileceğini göstermektedir¹⁹.

4.1.3.2. Çekmeli Pimli Sabit Kilitler

Çekmeli pimli kilitler, bir sürgünün şifre bölümü eklenerek güvenliğinin arttırılması ve buna uygun bir anahtarın hem şifreleri hizalandırdığı hem de sürgüyü hareket ettirdiği kilit sistemleridir. Anadolu coğrafyasında bu tip kilitlere örnek oluşturabilecek metal örnek bulunmamakla birlikte, temizinde tek metal dışı buluntusunu oluşturan “Sürgülü Ahşap Kilit” Yenikapı Kazıları batık alanında MS 7. yüzyıl tabasından ortaya çıkarılmış (Kızıltan, 2013: s. 190) son derece nadir buluntudur (**Kat. Nu.: KL 8**). Dik konumda çalışan ve içinde üç adet şifreyi barındıran bir kilit gövdesi ve buna yatay eksenle eklenmiş sürgüden oluşmaktadır (**Res. 28**). Anahtarın kilidin içine ulaşabilmesi için montaj yönüne göre sol kısımda bir açıklık bulunmaktadır. Üstte ve altta birer adet olmak üzere iki adet montaj deliği yer almaktadır. Kilidin üzerinde yer alan iki çizgi arasındaki iki adet “X” biçimindeki bezeme [IXIXI] süsleme dışında önemli bir fonksiyona sahiptir. Bu bezemelerin altında yer alan şifre ve anahtarın dil bölümünün korunması için boş bırakılması- delinmemesi için gerekli alanı göstermektedir. Çünkü kilidin montajı sırasında bu

¹⁹ Buluntu, tez kapsamında ilk defa yayınlanıyor olup görseli levha bölümüne eklenmiştir.

alandan açılacak bir delik kilidi tamamen işlevsiz bırakacaktır²⁰. Bu kilit tipinde kullanılması uygun olan anahtarın hangi tür olduğunu belirleyebilmek için kilidin tahtadan birebir ölçüde replikası yapılmıştır (**Res. 29**). Gövde, sürgü ve şifreyi oluşturan pimler el işçiliği ile biçimlendirilerek, arkasına mekanizmanın nasıl çalışacağını gösterebilmek için pleksiglass malzemeden bir arayüz monte edilmiştir. Bu aşamadan sonra şifreler üzerinden anahtarın ölçüleri çıkartılarak tahta ve demirden anahtar örnekleri yapılmıştır. Kilidin marangoz elinden bitmiş olarak çıktığı varsayıldığında anahtarın da ahşap olması gerekmektedir. Buna karşın mevcut verilere göre bu ölçülerdeki ahşap anahtarın çok dayanıklı olmayacağı dil üzerindeki dişlerin kullanım sırasında kırılabileceği düşünüldüğünde demir daha sorunsuz bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde Osmanlı Dönemi'nde kalan bazı ahşap yerleşimlerde ahşap kilit geleneği sürdürülmektedir (Sağıroğlu, 2016: s. 26). Anahtarların da ahşap olduğu kilitler, konumuz olan kilitten çok daha büyük ebatlarda üretilmiştir. Bu sebeple dayanım konusunda karşılaştırma yapmak güçtür.

4.1.3.3. Kaydırma Mekanizmalı Sabit Kilitler ve Kilit Levhaları

Kaydırma Mekanizmalı kilitler, temel olarak bir kilit kutusu ya da levhası içine dahil edilmiş bir sürgünün bir mandal ya da genellikle anahtar yardımı ile hareket ettirilmesi bu sayede sürgünün direk olarak kapama işlemi yapması ya da bir kilit köprüsü vasıtası ile daha uzak bir noktadan kapama işleminin yapılması şeklinde çalışan sistemlerdir.

4.1.3.3.1. Anahtarsız Kaydırma Mekanizmalı Kilitler

Metropolis kazılarında (Aybek, 2023: s. 435) Roma dönemine ve Zeugma kazılarında (Tokbudak, 2015: s. 227) MS 4-5. yüzyıllara tarihlenen bulunmuş iki bakır alaşım örnekte (**Kat. Nu.: KL 9-10**) kilit levhası üzerinde açılmış “P” formulu büyük boşluk bulunmaktadır. Zeugma örneğinde iç mekanizmaya ait izler görülebilir olsa da çalışma şekli ile ilgili yeterli bilgi sağlamamaktadır. Kilit köprüsü kullanılabilecek bir açıklık görülmemektedir.

Phidelpiha Issauira (Canlı, 2019: s. 226) kazılarında ve Patara (Şahin, 2010: s. 124) kazılarında ise kilit köprüsü açıklığı bulunan bronz kilit levhaları ortaya

²⁰ Metropolitik Müzesi envanterinde bulunan ve benzer döneme tarihlenen ahşap kilit örneği, üzerinde çapraz olarak bağlanmış bir ip ile gösterilmektedir (**Res. 30**).

çıkarılmıştır. Phidelpiha Issauira (**Kat. Nu.: KL 11**) örneğinde kilit köprüsü üstte yer alırken, çalışma sırasında bu alana binen yükten dolayı kırılmış olmalıdır. Merkezinde ise bir levye yer almaktadır. Patara (**Kat. Nu.: KL 12**) buluntusu bir Roma dönemi örneği olarak oldukça iyi durumda korunmuş olup köşelere doğru daralan öküz gönü formundadır²¹. 6 adet montaj deliği, sürgü açıklığı ve dairesel formda kilit köprüsü açıklığı bulunmaktadır. Sürgü bölümü sürgü açıklığından dış bölüme doğru kıvrılarak bir tutamak oluşturulmuştur. Sürgünün kilit köprüsüne girdiği kısımda üstten ve alttan birer yiv açılmış böylelikle kendiliğinden gevşemesi önlenmiş olmalıdır.

4.1.3.3.2. Anahtarlı Kilit Köprüsüz Kaydırma Mekanizmalı Kilitler

Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen (MÖ 1- MS 3. yy) ve anahtar boşluğu bulunmasına karşın, kilit köprüsü açıklığına sahip olmayan kilit levhaları, Arykanda (Oransay, 2006: s. 211-212) ve Stratonikea (Yıldırım, 2023: s. 934) kazılarında ele geçmiştir. Merkeze yakın konumda yerleştirilmiş “L formu anahtar giriş deliğine sahip dörtgen formu iki kilit levhalarında (**Kat. Nu.: KL 13-14-15**) montaj delikleri yer almaktadır. Deliklerin birkaçı üzerinde görülen montaj çivilerinin boyutları farklı olabilmektedir. Yine benzer biçimde bir anahtar deliği yerleşimi görülen bulunla birlikte dairesel bir biçimde üretilmiş kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 16**) üzerinde montaj deliklerinin yanı sıra²² beş konsantirik daireden oluşan yüzeysel bezeme yer almaktadır (Oransay, 2006: s. 212). Bu kilit tipinde anahtarın hareket ettirdiği kilit sürgüsü kilit yan kısımlarına doğru çıkarak kilitleme işlemini yapıyor olmalıdır. Bu bronz örnekler dışında demir olarak ele geçen Helenistik Döneme tarihlenen Nemea buluntusu(**Res. 31**) nadir bir örnektir (Miller, 2015: s. 286). Ayrıca Roma'da bulunmuş bir lahit üzerinde kaydırmalı anahtar mekanizmalı olup, köprü açıklığı bulunmayan ve içerisinden boydan boya bir sürgünün geçtiği bir betimleme yer almaktadır (Res. 32)

4.1.3.3.3. Anahtarlı ve Kilit Köprülülü Kaydırma Mekanizmalı Kilitler

Sabit kilit mekanizmaları içerisinde çok sayıda biçimde ve kombinasyonda bulunan köprülülü kilitler, hem kapak hem de kapı aksamlarında kullanılabilen çok

²¹ Bu kilit için referans olarak gösterilen Pergamon buluntusu kilit ile sadece levha tipi açısından benzerlik vardır. Çalışma şekli olarak Pergamon örneği döner anahtar ile hareket eden bir iç sürgüye sahiptir. Ayrıca bk. Gaitzsch, 2005: s. 48, Kat. Nu.: S312.

²² Kilit levhasının yayında yer alan görselinde dört adet delik yer alırken, çiziminde beş adet gösterilmiştir. Kataloğumuza eklenen çizimde bu durum düzeltilmiştir.

amaçlı kilitleme sistemleridir. Roma döneminde yoğun kullanım gören bu kilitlerin mezarlarda bulunan kutular üzerinde görüldüğü birçok örnek bulunmaktadır (Rădulescu, 1973: s. 255). Bu tip kilit ve kilit levhalarında anahtar deliğinin sol ya da sağ tarafında dörtgen biçimde bir açıklık ile tanımlanır²³. Bu açıklık kilit köprüsünün hareket yönüne göre yatay ya da dikey olabilmektedir. Roma Dönemin’nde ortaya çıkan bu kilit tipine, Arykanda (Oransay, 2006: s. 212-222) buluntusu iki bakır alaşım örnek (**Kat. Nu.: KL 17-18**) en erken tarihlendirilmiş (MÖ 1.- MS 2. yy.) örnekleri teşkil etmektedir. Özellikle bağlantı için kullanılan çivilerin birlikte tespit edilmiş olması, kilitlerin monte edildiği yüzey hakkında da fikir yürütmemizi sağlamaktadır. Benzer yapıda ve üzerinde kilit köprüsü ile birlikte ele geçen Pompei örneği (**Res. 33**) de kabara biçimindeki bağlantı çivilerini üzerinde barındırması açısından önemli bir örnektir (Sigges, 2002: Lev. 3/2057). Ayrıca bazı resimler üzerinde tespit edilen kilitlerin daha geç yüzyıllarda çekmece tipi dolaplar üzerinde kullanıldığında göstermektedir (Vikan, 1980 s.7).

Kibyra (Demirer, 2013: s. 261) ve Hadrianapolis (Kara, 2013: s. 178) kazılarında tespit edilen benzer formdaki kilit levhaları²⁴ (**Kat. Nu.: KL 19-20**) ise MS 6-7. yüzyıllara tarihlendirilmiş olup, bu tarihlendirme biçim ya da fonksiyon değişikliği sebebi ile değil tamamen buluntu tabakası kaynaklı yapılmıştır. Arykanda (Oransay, 2006: s. 222) ve Pisidia Antiokheia (Gültekin, 2012: s. 29) buluntuları olan ve boyut olarak daha küçük olan örneklerde (**Kat. Nu.: KL 21-22**) köprü ve anahtar boşluklarında orantılı olarak küçüldüğü görülmektedir. Yine benzer tipolojiye sahip olan Pergamon (Gaitzsch v.d., 2005: s. 207) buluntusu kilit levhasında (**Kat. Nu.: KL 23**) diğer levhaların dörtgen formuna ek olarak üst kısımda yarım daire şeklinde bir çıkıntı eklenmiştir. Bu levhaların estetik olarak değişmeye başlamasını işaret eden bir durumdur.

Yine benzer bir anahtar köprü deliği yerleşimine sahip olan Arykanda (Oransay, 2006: s. 222) buluntusu (**Kat. Nu.: KL 24**) örnekte ise anahtar deliği ile köprünün deliği, kilidin bir tarafında yan yana yer almaktadır. Bu kilitte kullanılacak anahtarın hareketi göz önüne alındığında, normalden farklı bir sürgü tipinin kullanılması

²³ Bu tip kilitlerde sürgünün düzgün biçimde çalışabilmesi için yatay pozisyonda hareket etmesi gerekir. Kataloglarda hatalı olarak dikey olarak gösterilmiş ya da çizilmiş buluntular, bu tez kapsamında uygun pozisyonda çizilerek kataloğa eklenmiştir.

²⁴ Kibyra ve Hadrianapolis buluntuları demir malzemeden olup, kenarlarında herhangi bir kıvrıma izi bulunmadığından ve bir mekanizma barındırmadığından levha kategorisinde değerlendirilmiştir.

gereklidir. Bu sebeple dairesel bezemeler içinde yer alan deliğin, bu sürgüyü tutan ve bir eksen etrafında hareketini düzenleyen bir pime ait olması olasıdır.²⁵

Kilit levhaları genellikle mekanizmasız bulunduklarından, Sardeis (Waldbaum, 1983: s. 73) buluntusu kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 25**) üzerinde birlikte tespit edilmiş iç sürgü son derece önemlidir. Yoğun korozyondan olayı anahtarın oturduğu şifre yüzeyi tam olarak anlaşılamamış olsa da boyut ve konum hakkında bilgi sağladığından dolayı, diğer kilitleri ve iç sürgüleri tanımlamayı kolaylaştıran bir buluntudur. Benzer biçimde Ephesos (Pülz, 2020: s: 154) müzesinden bir örnekte (**Kat. Nu.: KL 26**), kilit levhası üzerinde anahtar deliği kapağı bulunmaktadır. İç tarafta ise sürgüyü paralel biçimde tutan “L” biçiminde bir kilit parçası yer almaktadır²⁶. Sabitleme deliklerinden biri korunmuş, diğer deliklerin olduğu alandan kırılarak kopmuştur. Her iki buluntu MS 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Dörtgen biçimli kilit levhaların fonksiyon dışında estetik olarakta gelişmeye başladığı gösteren örnekler Leodikiea (Şimşek, 2011: s. 674), Parion (Çelikbaş, 2016: s.354) ve Sardeis (Waldbaum, 1983: s. 73) kazılarında tespit edilen köşeleri daralan (öküz gönü) tiptedir. Bu biçimdeki kilit levhalarında montaj delikleri her zaman simetrik olarak bulunmaz. Bu durum iç mekanizmanın durumuna göre delik yerlerinin belirlendiğini ortaya koymaktadır. **Kat. Nu. 27 ve 28** de herhangi bir bezeme yer almazken **Kat. Nu.: 29** de kenarlarda kabartma sırası, merkezde ise kabartmalardan oluşan bitkisel bir motif yer almaktadır. Laodikeia ve Parion buluntuları MS 1. yüzyıl, Sardeis buluntusu ise Bizans dönemine tarihlendirilmiştir. Bu durum levhanın genel biçiminin dönemler arasında korunduğu, ancak yeni süsleme teknikleri ile geliştiğini göstermesi açısından önemlidir.

Balgat Roma Mezarlığı’nda (Demirdelen, 2020: s. 77) tespit edilen bir kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 30**), kilit köprüsü ve anahtarı ile bulunması açısından önemli bir buluntudur²⁷. Dörtgen biçimli bir köprü açıklığına ve “T” biçiminde anahtar yuvası bulunmaktadır. Anahtar deliğinin hemen üzerinde kabartmalı aplike bir parça yer almaktadır. Sekiz adet sabitleme deliği dört kenar üzerinde çıkıntı şeklinde yer alır.

²⁵ Bu kilidin içerisinde “U” biçiminde bir iç sürgü bulunmalıdır. Çalışma prensibini açıklayan çizim için bk.: Res. 34

²⁶ Benzer biçimde ve ölçülerde Dolice kazısında ortaya çıkan kilit parçası için bk.: **Kat. Nu.: KA 21**

²⁷ Yazar tarafından tanımlaması yapılan kilidin, anahtarı ile olan ilişkisinden bahsedilmemiştir. Anahtar ilgili yayında “Halka” olarak tanıtılmıştır. Ayrıca aynı alanda tespit edilen iç sürgü bu kilide ait değildir.

Ayrıca uç kısımlarında bulunan dairesel çıkıntılarının merkezinde aplike kalıntılar görülmektedir. Birlikte bulunan ve yüzük halkasına dik bir şekilde yerleştirilen anahtar dili üzerindeki açıklık mekanizma hakkında bilgi vermektedir. Bu kilit aynası, kozmetik kapların saklandığı ahşap bir kutu kalıntısı üzerinde tespit edilmiştir ve bu durumu destekleyen benzer dönem örnekleri de bilinmektedir (Onurkan, 1988: s. 90).

Tokat Müzesi koleksiyonunda (Çelikbaş, 2020: s. 145) yer alan bir kilit levhası, kilit köprüleri ve iç kilit sürgüsü ile birlikte bulunmuştur (**Kat. Nu.: KL 31 a-b-c-d**)²⁸. Bakır alaşımdan üretilmiş levhanın kenarları önceki örnekler gibi daralır fakat çiçek biçimindedir. Dört adet montaj deliğinden üçü görülebilmektedir²⁹. Üzerinde kilit köprülerinin girebileceği iki dörtgen açıklık bulunmaktadır. Anahtar deliği “L” biçimindedir ve hemen üzerinde miğferli bir kadın figürü kabartması yer almaktadır. Bu parçanın kilit aksamını bir arada tutan bir perçin vazifesi gördüğü söylenebilir. Dekoratif olarak merkezde nokta bezemeler ile geometrik şekiller, kenarda ise bordür oluşturulmuştur. Bu kilidin iç sürgüsünün üzerinde altı adet delikten oluşan şifre bulunmaktadır. Ayrıca iki kilit köprüsünü aynı anda kilitleyebilmek için bir ucu düz ve diğer ucu kanca biçimindedir. Kanca ucu daha küçük bir çıkıntıya sahip olduğundan bir kilit köprüsünün de kitleme dil deliği daha küçüktür. Bu durum bize aynı kilitte farklı dil yapısına sahip kilit köprülerinin kullanılabileceğini göstermesi açısından önemli bir veri sağlamaktadır. Amasra Müzesi koleksiyonunda yer alan çift köprülü kilit üzerinde de kabartma şeklinde aplikeler görülmektedir (**Res. 35**)³⁰.

Lüleburgaz’da bir tümülüs (Mansel, 1941: s. 131) içerisinden yaklaşık 25x25 cm boyutlarında bir sandık üzerinde tespit edilen diğer bir kilit (**Kat. Nu.: KL 32**) boyutları ve uygulanan teknik ile Tokat müzesi örneğine oldukça benzerdir³¹. Çift kilit köprülü ve kabartma bezemeli levhanın köşeleri önceki örnekler gibi daralan çiçek biçimindedir (**Res. 36**). Sabitleme delikleri burada yer alır. Merkezde eşmerkezi iç içe

²⁸ Kat Nu.: KL 31 te yer alan buluntular, ahşap bir kutuya yedi parçadan oluşan aksam grubunun parçasıdır. Bu grup içerisinden sadece kilit ile direkt olarak ilgili buluntular alınmış, diğer aksamalar katalog dışı bırakılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Çelikbaş 2020: s. 9. Bu toplu buluntu grubunda yer alan iç sürgü ve kilit köprüleri tezde yer alan ilgili başlık altında tekrar değerlendirilecektir.

²⁹ İlgili yayında anahtar deliğinin altında yer alan delik montaj deliği olarak belirtilmesine karşın, konumu itibarıyla iç mekanizmaya ait perçin deliği olabilme ihtimali daha yüksektir.

³⁰ Buluntu arşiv taramasında bulunmuş ve teze eklenmiştir. Ölçüleri ve çizim yapılabilecek doğrusal fotoğrafı bulunmadığından kataloğa dahil edilmemiştir.

³¹ Bu örneğin ilgili kaynakta, sadece kutu ve figür ölçüleri verilmiştir. Kilidin çizimi tarafımdan tekrar yapılmış, ölçeğine uygun halde boyutlandırılmıştır. Kilidin içerisinde yer alan sürgü, fotoğrafta kısmen gözükse de, herhangi bir ölçü ya da tipolojik bilgi verilmemiştir.

geçmiş daire biçimindeki alan dışı doğru hacim kazanır. Üst merkezde miğferli kadın figürü, altta ise simetrik yerleştirilmiş satyr başları yer almaktadır. Çift kilit köprüsüne ait açıklıklar ikiye bölünmüştür. Burada kullanılacak kilit köprülerinin Parion’da bulunan kilit köprüsü örneği gibi (Kat. Nu.: KP 6) çift dile sahip olması gerektiği söylenebilir. Her iki buluntu Roma Dönemi örnekleri olarak MS 1-2. yüzyıl arasına tarihlendirilmektedir.

Parion’da (Kasapoğlu 2021: s. 189) bir şifacı mezarından çıkan ve bir kutu üzerinde yer aldığı belirtilen kilit ve aksamlar (**Kat. Nu.: KL 33 a-b-c-d**)³² nadir bulunan toplu kontekst örneklerinden biridir. Dörtgen formu levha uç kısımlarda genişleyip daralarak sivrilmiştir. Dört adet sabitleme deliği, “L” formu anahtar deliği ve iki adet kilit köprüsü açıklığı bulunmaktadır. Kenarlarda diagonal, merkezde bitkisel bezeme görülmektedir. Bu kilidin iç sürgüsünün üzerinde beş delikten oluşan şifre bulunmaktadır. Ayrıca iki kilit köprüsünü aynı anda kilitleyebilmek için bir ucu düz ve diğer ucu kanca biçimindedir. Kilit köprüleri (c-d) kilit levhasına benzer biçimde bitkisel bezeme ile süslenmiştir. Köprü üst bağlantı kısmında geniş, alt dil kısmında daralan biçimdedir. Kilit köprülerinden birinde dil bölümündeki açıklık, kilit iç sürgüsüne uyumlu olarak daha küçüktür. Bu açıdan Kat. Nu.23 ile benzerlik göstermektedir. Mezar buluntusu kilidin ilgili kontekse göre MS 1-2. yüzyıllara tarihlendiği görülmektedir.

Idyma’da (Gürbüzer, 2016: s. 111) bulunan oda mezarında tespit edilen kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 34**) çift kilit köprüsü olan kilitlere bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Sabitleme delikleri köşe çıkıntılarının içine uca yerleştirilmiştir. Bir adet sabitleme çivisi levha üzerindedir. Diğer üç köşesi kırık ve eksiktir. Levha üzerinde anahtar deliği ve kilit köprüsü açıklıkları dışında iki adet küçük dörtgen açıklık bulunmaktadır. Bu delikler büyük olasılıkla iç mekanizmayı bir arada tutan perçinlere ait olmalıdır.

Çift kilit köprülü kilit levhalarına diğer örnekler Ephesos (Pülz, 2020: s. 155) ve Tralleis (Dinç, 2019: s. 289) kazılarında (**Kat. Nu.: KL 35-36**) tespit edilmiştir. Kırık ve eksik olduklarından dolayı kesin olmamakla birlikte dörtgen biçimli

³² Kat Nu.: KL 33 te yer alan buluntular, ahşap bir kutuya ait aksam grubunun parçasıdır. Bu grup içerisinde sadece kilit ile direkt olarak ilgili buluntular alınmış, diğer aksamalar katalog dışı bırakılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk.: Kasapoğlu 2020: s. 189. Bu toplu buluntu grubunda yer alan iç sürgü ve kilit köprüleri tezde yer alan ilgili başlık altında tekrar değerlendirilecektir.

levhalarlardır. Anahtar delikleri de dörtgen biçimlidir ve merkezde konumlandırılmıştır. Boyutları göz önünde bulundurulduğunda kilit köprüleri bir sürgü vasıtası kapı üzerinde kilitleme yapıyor olabilir³³. Levhaların üzerinde çizgisel ve nokta şeklinde dairesel bezemeler bulunmaktadır. Arykanda (Oransay, 2006: s. 223) kazılarında (**Kat. Nu.: KL 37**) bulunan daha küçük boyutlu kilit levhasında ise dörtgen fomlu anahtar deliği ve kilit köprüsü açıklıkları kilidin üst kısmına sıkışmış bir yerleşime sahiptir. Merkezinde hem süsleme unsuru olan hem de olasılıkla sürgü mekanizmasını tutan bir perçin kalıntısı yer almaktadır. Sabitleme delikleri de mekanizmaya göre yerleştirilmiştir alttakiler üste göre simetrik değildir.

Dairesel biçimli kilit levhaları, daha çok taşınır kilitlerde kullanılan bir form olmasına karşın sabit kilit olarakta kullanılmıştır. Elaiussa Sebaste (Ferrazzoli, 2012: s.303), Olba (Erten, 2013: s. 122) ve Kibyra (Demirer, 2013:s. 274 ve Kaya ve Demirer, 2020: s. 132³⁴) yerleşimlerinde dairesel biçimde demirden kaydırma mekanizmalı ve tek kilit köprüsü kilit levhaları (**Kat. Nu.: KL 38-39-40-41**) ortaya çıkarılmıştır. Kırık ve eskik olan levha dışında diğer levhaların dört sabitleme deliği olduğu görülmektedir. İç mekanizmaya ait herhangi bir iz tespit edilememiştir. Olba buluntusu levha, ilgili kaynakta sabitleme çivileri ile birlikte gösterilmiş olmasına karşın çivi delikleri ile çivilerin boyutları arasında uyumsuzluk vardır. MS 5-7. Yüzyıllar arasına tarihlenen bu kilit levhalarında süsleme amaçlı bir bezeme bulunmamaktadır. Phidelpiha İssaure (Canlı, 2019: s. 225)³⁵ buluntusu kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 42**) ise benzer tipolojik özellikler göstermesine rağmen kontekse göre MS 1-2. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir.

Arykanda (Oransay 2006: s. 212), Metropolis (Arslan-Aybek, 2023: s. 394), Ephesus (Pülz, 2020: s. 155), Sardeis'te (Waldbaum, 1983: s. 73) bulunan kilitlerde ise (**Kat. Nu.: KL 43-44-45-46**) eşmerkezli dairesel bezemeler yer almaktadır. Anahtar delikleri dörtgen ve "L" biçimlidir. Pergamon (Gaitsch, 2005: s. 207) buluntusu (**Kat. Nu.: KL 47**) buluntu kırık ve eksik olduğundan sadece köprü açıklığı görülebilmektedir. Simetrik şekilde yerleştirilmiş daire formu süslemeler içerisinde sol bölümde köprü açıklığı olmaması tek kilit köprüsü kullanıma işaret

³³ Döner anahtar mekanizmalı bir kilit örneği olan Kat. Nu.: KL 69 bu kullanıma örnek gösterilebilir.

³⁴ İlgili kaynakta her iki dörtgen boşluk anahtar deliği olarak tanımlanmış olup sol kısımda görülen kilit köprüsü açıklığıdır.

³⁵ Yazar tarafından, bu kilit levhasının her iki deliği anahtar deliği olarak tanımlanmış olup, çizime göre solda yer alan dörtgen boşluk köprü dilinin oturduğu ve sürgünün kilitleme yaptığı açıklıktır.

etmektedir. Anahtar deliği kırık ve eksik olan alt bölümde yer alıyor olmalıdır. Arykanda ve Metropolis örnekleri Roma Dönemine tarihlendirilirken, Ephesos, Sardeis ve Pergamon buluntuları Bizans dönemi örneklerini oluşturmaktadır.

Yukarıda bahsettiğimiz kilit levhası buluntuları dışında, hacmi daha fazla olan kutu biçimindeki kilitler çoğunlukla demir malzemeden üretilmişlerdir. Patara (Şahin, 2010: s.123) kazılarında ortaya çıkarılan iki demir kilit (**Kat. Nu.: KL 48-49**) tek kilit köprülü ve kaydırmalı mekanizmalı kilit örneklerindendir. İç taraflarında ahşap kalıntıları olduğu belirtilen kilitlerin bağlantı çivileri üzerinde korozyon ile kilide birleşmiştir. “L” biçimli anahtar deliği üst bölüme doğru genişlemiştir³⁶. Patara’dan diğer örnekte (**Kat. Nu.: KL 50**) ise anahtar deliği dörtgen formlu ve yatay biçimde yerleştirilmiştir. Üzerindeki sabitleme çivileri daha küçük boyutludur. Benzer biçimde Antioch’tan bulunmuş olan anahtar-kilit grubu içerisinde yer alan kutu biçimli kilit (**Res. 37**) tek kilit köprüsü açıklığı olan kaydırmalı mekanizmalı bir örnektir (Russell, 2000: s. 82)³⁷

Bu biçime çok benzer bir örnek (**Kat. Nu.: KL 51**) Zeugma (Feugère v.d., 2013: s. 134) kazılarında ortaya çıkarılmıştır. Demir levha katlanarak hacim kazandırılmıştır. Toplam altı sabitleme deliğinde üç adet çivi korunmuştur. Demirden yapılmış bir diğer örnek (**Kat. Nu.: KL 52**) iki ayrı yönden kırık ve eksik olduğu için anahtar deliği görülmemektedir. Kilit köprüsü açıklığı ve iki adet çivisi üzerinde yer almaktadır³⁸. Kilit aksamına ait izler içeren diğer bir demir kilit (**Kat. Nu.: KL 53**) dörtgen biçimli bir gövdeye sahip olup kırık ve eksiktir. Deliklerin konuma göre yapılan restitüsyon çizimine göre dört adet sabitleme deliğine sahip olması gerekir. İki adet sabitleme çivisi, tek bir açıklığa sahip sürgü, kilit köprüsünün dil kısmı ve anahtarın dil kısmı korunmuştur. Ayrıca anahtarın konumunun paralel durmasını sağlayan bir çıkıntı bulunmaktadır.

Sardeis (Waldbaum, 1983, s. 69) kazılarında ortaya çıkarılmış çok sayıdaki demir kilit yoğun korozyonlu olarak bulunmasına rağmen iç mekanizmaları kısmen

³⁶ Buluntu üzerinde belirtilen şekilde bir anahtar tipi kullanımı yaygın değildir. Kullanılan anahtarın dış bölümü bu bölüme girip çıkarken deliği aşındırmış olmalıdır.

³⁷ Bu buluntu, ayrıntılı ölçüleri ve çizimi bulunmadığından kataloğa eklenmemiştir.

³⁸ Çivilerin baş bölümlerinin ve gövdelerinin kalınlığı göz önüne alındığında boyutunun mevcut olandan daha fazla olabileceği düşünülmelidir. Ayrıca yayınlayan kişi tarafından, tek bir açıklık bulunduğu için bu kilidin iç sürgüsünün direk olarak kapı/kapak kasasına geçmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. Feugère v.d. 2013: s.134.

korunduğu için önemli bir buluntu grubunu oluşturmaktadır. Tek kilit köprülü örneklerde ortak özellik iç sürgü ve olasılıkla hizalama parçalarının korozyondan birleşerek korunmuş olmasıdır (**Kat. Nu.: KL 54-55-56-57-58**). Buna ek olarak bir buluntuda kırık halde kilit köprüsü görülmektedir (**Kat. Nu.: KL 57**)³⁹.

Sardeis buluntuları ile benzerlik gösteren demir kilit buluntuları Kibyra (Demirer, 2013: s. 260) ve Pisidia Antiokheia (Gültekin, 2012: s. 89) kazılarında ortaya çıkarılmıştır. Kibyra buluntusunda (**Kat. Nu.: KL 59**) iki sabitleme çivisi ve sürgü korunmuş durumda iken, Pisidia Antiokheia (**Kat. Nu.: KL 60**) buluntusunda anahtar kilit ile beraber korozyon ile birleşmiştir.

Amorium (Yıldırım, 2017: s.143-144) kazılarında demir bir kilit (**Kat. Nu.: KL 61**) içerisinde hem sürgü hem de yay mekanizmasına ait kalıntılar görülebilmektedir. Ayrıca dört adet sabitleme çivisi korozyon ile levha ile bütünleşmiştir. Anahtar deliğinin çok dar olması kaydırmalı ya da döner anahtar ile kullanımı açısından tanımlamayı zorlaştırmaktadır. Ancak yatay şekilde konumlandırılması sebebi ile bu grup altına alınmıştır. Dikdörtgen bir kutu biçiminde karşımıza çıkan diğer demir kilit (**Kat. Nu.: KL 62**)⁴⁰ önceki örnekle benzer biçimde sürgü ve yay sistemi korunmuş durumda tespit edilmiştir. Anahtar deliği ve kilit köprüsünün delik yerleşimi de benzerdir. Üzerinde kullanılan sabitleme çivileri daha büyük boyutludur ve özensiz biçimde eğilerek takılmıştır. Özellikle yayın konumu ve iç sürgü ile temas eden noktasının şekli mekanizmanın çalışma prensibini göstermesi açısından son derece önemlidir (**Res. 38**). Her iki kilit, tabakaya göre MS 9. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

4.1.3.4 Döner Mekanizmalı Sabit Kilitler ve Kilit Levhaları

Döner mekanizmalı kilitler, bir eksen etrafında dönerek hareket eden ve sürgüyü itip çekeabilen bir anahtar düzeneğine sahip kilit tipleridir. En belirgin özellik olarak kilit levhalarında ve gövdelerinde, günümüz anahtarlarına benzer biçimde daire ve dörtgenin birleşiminden oluşan “Anahtar Deliği” biçimli açıklığın yer almasıdır. Bu

³⁹ Bir hırdavatçı-demirci işliği olduğu düşünülen alanda tespit edilen buluntuların tamamlanmamış olma ihtimalleride bulunmaktadır. Bk.: Waldbaum 1983, s. 69.

⁴⁰ Bu kilit, daha önce bir tez çalışması kapsamında (Yıldırım 2017: s. 144) ve kazı kitabında (Iverson 2012, s. 96) tanıtılmış olup, bu kilit üzerinde ayrıca 2024 yılında Amorium kazısı deposunda yaptığım çizim ve inceleme sonrası bu tez çalışmasına eklenmiştir. Kazı başkanı Prof. Dr. Zeliha Demirel Gökalp’e verdiği izin için teşekkür ederim.

kilit tipinde iç sürgü mekanizması genellikle kilide paralel şekilde durmakta ve anahtarın dönme hareketini aktarması için iki çıkıntıya sahip olması gerekir. İtalya Apulia’da bulunan demirden korunmuş bir kilit levhası içerisinde sürgü ve yayın korunmuş olması (**Res. 39**) mekanizmayı açıklamak için son derece yararlı bir örnektir (Piepoli, 2012: s.35).

4.1.3.4.1 Anahtarlı Kilit Köprüsüz Döner Mekanizmalı Kilitler

Döner mekanizmalı kilitlerde genel kullanım kilit köprüsü ile kitleme şeklinde olmasına karşın Arykanda (Oransay, 2006: s. 213) da bulunmuş bir kilit levhasında (**Kat. Nu.: KL 63**) görüleceği gibi kilit köprüsüne ait bir açıklık yoktur. İç sürgü mekanizması kilit gövdesinden dışarı çıkacak şekilde kitleme yapıyor olmalıdır.

4.1.3.4.2 Anahtarlı Kilit Köprülü Döner Mekanizmalı Kilitler

Kaydırmalı mekanizmalı olarak incelenen kilit aynaları ve kilitlerin gövde formlarına benzer şekillerdeki döner mekanizmalı kilitler MS 3. yüzyıldan itibaren görünmeye başlansa da, yoğunluğun arttığı dönem MS 6. ve 7. yüzyıllardır. Constantinapolis’ten bulunan ve Fransa’da korunan kemik bir kutu üzerinde yer alan bu tipteki kilit aksamı, 11. yüzyıla tarihlendirmektedir (Res. 40).

Sardeis’te (Walbaum, 1983: s. 71, No:358) buluntusu bronz kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 64**) dörtgen formlu, dört sabitleme delikli, tek kilit köprülü açıklığı olan ve dil bölümü dörtgen, mil bölümü dairesel biçimli bir anahtar deliğine sahiptir. Üzerinde herhangi bir süsleme yer almayan levha son derece tipik bir döner mekanizmalı kilit örneği oluşturur. Smyrna’da (Akar-Tanrıver, 2013: s.23) bulunan kare biçimli bronz kilit levhasında (**Kat. Nu.: KL 65**) yine benzer bir delik yerleşimi görülürken, levhanın orta kenarları dışarı doğru yarım daire şeklinde uzatılmıştır. Sardeis örneği MS 7. yüzyıl, Smyrna örneği MS 10. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Küçükçekmece Göl Havzası Bathonea (Enez, 2019: s. 17) kazılarında ortaya çıkarılan kilit (**Kat. Nu.: KL 66**) kilit köprüsü ve çivileri ile birlikte bulunması açısından son derece önemli bir örnektir (**Res. 41**). Bakır alaşım kilit, bir levhanın katlanması sonucu hacim kazanmıştır. Dört sabitleme deliğinden üçü görülebilmekte bir deliğin bulunduğu köşe ise kırık ve eksiktir. Kilit köprüsü dikdörtgen biçimli, anahtar deliği ise üstte dairesel altta dörtgendir. Kilit üzerinde konsantirik dairelerden

oluşan bezemeler yer almaktadır. Aynı bezeme, kilit köprüsü üzerinde de yer alır. Bu bezemeler ilgili dönemde kişisel eşyalarda sıkça kullanılan ve koruyucu tılsımlarda ilişkilendirilen bir motiftir (Pültz vd., 2010: s. 226) Bununla birlikte kilit köprüsü kilidin üzerine tam olarak oturacak şekilde belirli açılarla kıvrılmıştır. Çiviler, kilit sabitlendikten sonra diğer taraftan vurularak kıvrılmıştır. Çivilerin kıvrıldığı bu noktaya kadar olan uzunluğundan kilidin kalınlığı çıkartıldığında, montaj yapılan yüzeyin kalınlığı ortaya çıkmaktadır⁴¹.

Döner mekanizmalı kilitlerde de çift kilit köprüsü bulunan tipler bulunmaktadır. Myndos (Çıtakoğlu, 2023: s. 181) kazılarında bakır alaşım kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 67**) kırık ve eksik olup, restitüsyon ile tamamlanan çizime göre dörtgen biçimli kilit köprüsü yuvaları ve merkezde anahtar deliği bulunmaktadır. Dört adet sabitleme deliğinden biri tam diğeri ise yarım olarak görülebilmektedir. İç mekanizmaya ait bir iz görülmemektedir. Benzer boyutlarda olan Sardeis (Waldbaum, 1983: s. 72) buluntusu bakır alaşım kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 68**) ise dekoratif açıdan son derece özenli bir buluntudur. Kenarlarda kabartma şeklinde daire motifi yer almaktadır. Sabitleme delikleri dört adet olup merkezde toplanmıştır. Anahtar deliğini kapatan bir tapınak betimlemesi biçiminde menteşeli kapak bulunmaktadır. Anahtar deliğinin biçimi arka taraftan görülebilmektedir. Elaiussa Sebaste (Ferrazzoli, 2012: s. 303) kentinde tespit edilen diğer bir çift kilit köprülü kilit ve kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KL 69**) bir arada bulunmuştur. Kilit levhası anahtar deliği etrafında ve dört köşede olmak üzere toplam 5 grup halinde konsantirik dairelerden oluşan bezeme yer almaktadır. Kilit köprüsü üzerinde de aynı konsantirik daireler ile bordür ve haç motifleri yapılmıştır. Bu kilidi diğerlerinden farklı kılan, kilit köprüsünün sürgü vazifesi gören ve yukarı aşağı dönebilen bir çubuk üzerine yerleştirilmiş olmasıdır. Kilit köprüsü direk olarak kapıya-kasaya bağlanmamış bir sürgüye dönüştürülerek kullanım şekli değiştirilmiştir. Kilit üzerinde yer alan köprü deliklerinin arasının açıklığı olan 75 mm mesafe, sürgü üzerinde yer alan kilit köprüsünün bir çiftinin olamayacağını gösterir. Köprünün tek olması kilidin sürgünün açık ve kapalı konumlarında sağ ve sol köprü delikleri kullanılarak kilitlenebileceğini göstermektedir⁴².

⁴¹ Bu kilit ve ilgili buluntular, tarafımdan hazırlanan bir tez çalışması kapsamında ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk.: Enez 2019: s. 17. Bu kilit ile birlikte bulunan kilit köprüsü bu tezin ilgili bölümünde tekrar ele alınacaktır. Bathonea kazısı buluntusu olan bu malzemeyi çalışmam konusunda destek ve izin veren Prof. Dr. Şengül AYDINGÜN'e teşekkür ederim.

⁴² Bu kilidin kullanım önerisi olarak çizilen canlandırma için bk.: Res. 42

Myndos buluntusu kilit MS 5-6. yüzyıllara, Sardeis buluntusu ise MS 7. yüzyıla, Elaiussa Sebaste buluntusu ise MS 6-7. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Dairesel biçimli döner anahar mekanizmalı kilit levhaları, kaydırma mekanizmalı kilit levhalarında olduğu gibi çoğunlukla sabit kilitlerde kullanılmaktadır. Arykanda (Oransay, 2006: s. 213) buluntusu bakır alaşım kilit levhasında (**Kat. Nu.: KL 70**) anahtar deliği ve etrafında konsantirik daire bezemeler görülmektedir. Kırık ve eksik olan levhasının iki sabitleme deliği korunmuştur. Kenarında bordür şeklinde kabartma bezeme yer almaktadır⁴³. İznik kazılarında (Kahveci, 2021: s. 96) tiyatro kazısında tespit edilen diğer bir kilit levhası (**Kat. Nu.: KL 71**) alt bölümü düz olan bir daire biçimindedir. Merkeze yerleştirilmiş anahtar deliğini etrafında konsantirik dairelerden bezeme yer almaktadır. Kilit köprüsü açıklığında kırılmış halde körpüye ait parça görülmektedir. Sabitleme deliklerinin üç adedi görülmesine rağmen kırık ve eksik olan bölümlerde de iki adet olmak üzere toplam 5 adet çivi deliği olması olasıdır⁴⁴. Arykanda buluntusu levha MÖ 1. – MS 3. yüzyıllar gibi geniş bir aralığa, İznik buluntusu ise MS 3-4. yüzyıllara tarihlendirilmiş olup, döner mekanizmalı kilit sistemleri için erken örneklerdendir.

Döner mekanizmalı demir kilitlerin yoğun biçimde karşımıza çıktığı Sardeis'te (Waldbaum, 1983: s. 71) demir bir kilit (**Kat. Nu.: KL 72**) üzerinde tipik dörtgen biçimli kilit köprüsü ve merkezden daha aşağı bir konumda⁴⁵ anahtar deliği görülmektedir. Dört sabitleme çivisi üzerinde korunmuş durumdadır. Bernzer özelliklerde ki Kibyra (Kaya-Demirer, 2020: s. 133) buluntusu demir kilidin (**Kat. Nu.: KL 73**) kilit köprüsü açıklığı daha uzun biçimde ve sabitleme deliklerin ortasında

⁴³ Bu buluntu, kırık ve eksik durumda olduğu için kilit köprüsü deliği olup olmadığı bilinmemektedir. Bununla birlikte biçimsel özellikleri açısından Kat. Nu.: KL 44-45-46 ve 70 ile olan benzerliklerinden dolayı bu kategori altında incelenmiştir.

⁴⁴ Kat. Nu.: 11'de yer alan kaydırmalı mekanizmaya sahip kilit levhası, şekil olarak buluntumuza benzerlik göstermektedir. Çivi deliklerinin boyutlarının küçük olması sebebiyle sayısının daha fazla olması beklenmemelidir. Anahtar deliğinin alt bölümünde bulunan büyük dörtgen açıklık her iki buluntuda görülmekte olup fonksiyonu yayınlayan tarafından belirsiz bırakılmıştır. Buna karşın Kat. Nu.:11'deki kilit levhasında başka bir kilit köprüsü açıklığı bulunmaması, bu buluntuda ise bulunması bu alanın ikinci bir köprü açıklığı olarak kullanılmasını düşündürmektedir. Kilit levhalarında levhanın kırılma ya da yırtılmaya uğramış olan eksik bölümleri genellikle bir güce maruz kalma sebebiyle gerçekleşir. Örneğin en çok kırılma sabitleme çivilerinin olduğu alanlar ile kilit köprülerinin geçtiği açıklıklardır. Anahtarsız biçimde zorlanarak açılan kilitlerin bu bahsettiğimiz alanlardan kırıldığı görülmektedir. Bu sebeple her iki kilitte görülen ve kırık/eksik durumda olan bu açıklıklarda kilit köprüsü kullanıma ihtimali yüksektir.

⁴⁵ Bu kilitte ve diğer Sardeis örneklerinde diğer merkezlere göre, günümüz kilitlerine benzer bir mekanizma yerleşimi görülmektedir.

yer almaktadır⁴⁶. Anahtar deliği yine iç sürgünün alt hizasında kalacak şekilde konumlandırılmıştır. Her iki kilit MS 6.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.

Demirin yoğun korozyona uğramasına rağmen iç mekanizması korunmuş örnekler de tespit edilmiştir, Ephesos'ta (Pülz, 2020: s. 155) bulunan bir demir kilit (**Kat. Nu.: KL 74**) üzerinde sabitleme çivileri ve içerisinde iç sürgü mekanizması ile birlikte bulunmuştur. Kilit köprüsü açıklı dörtgen, anahtar deliği ise “P” harfine yakın bir biçimdedir. Sardeis (Walbaum, 1983: s. 70-73) örneklerinde ise (**Kat. Nu.: KL 75- KL 76**) gövde kalınlıkları daha fazla olup fazla olup, sürgü ve yay mekanizması birbirine kaynamış durumdadır. Diğer bir Sardeis örneği ise (**Kat. Nu.: KL 77**) kırık halde anahtar parçası ve kilit köprüsü parçası ile birlikte ele geçmiştir. Dörtgen formlu kilidin 3 adet sabitleme çivisi üzerindedir. Kullanılan anahtar döner mekanizmalı tipte bir mile ve hareketli halkaya sahiptir. Kilit köprüsünün ise bir kısmı korunmuştur. Tüm örnekler MS 7. yüzyıla tarihlendirilmekte olup tipolojik olarak ta son derece uyumludur. Jerusalem kazılarında bulunan aynı tipteki demir kilit (**Res. 43**), tabakasına göre 10. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Krakovsky, 2020: s. 715).

Tezimiz içerisinde demirden üretilen ve en iyi korunmuş olan buluntu Küçükçekmece Göl Havzası Bathonea Kazısı'nda bulunmuş olan dıştan takma kilittir (**Kat. Nu.: KL 78**). 104 x 165 mm ölçülerinde dörtgen biçimli kilidin uçlarında daire şeklinde bağlantı bölümleri yer almaktadır. Gövde kalınlığı yaklaşık 20 mm, levha kalınlığı 2,5 mm'dir. Döner mekanizmalı bir anahtara uygun anahtar deliği yer alır (**Res. 44**). Anahtar deliğinin iç kısmında anahtarı merkezde sabit tutan ucu delik başka bir levha parçası bulunmaktadır. Anahtarın sola dönüş yönünde anahtarın dil bölümüne hizalanmış bir şifre parçası yer alır (**Res. 45**). İç sürgü, kilit köprüsü açıklığı olarak tanımlayabileceğimiz yatay açıklığa dik biçimde konumlandırılmıştır. Anahtarın temas ettiği kısmı kırık ve eksiktir. Yay da burada konumlandırılarak sürgünün hareketini kısıtlamaktadır. Sürgüyü tutan üç adet “U” biçimli destek parçası yer almaktadır. Anahtar birlikte bulunmamıştır. Ama kilit içerisindeki mekanizmanın ölçüleri ve yerleşimi göz önünde bulundurulduğunda uç kısmı çıkıntı biçiminde dairesel milli, ortasında tek bir yarık açılmış düz dörtgen bir dil bölümüne sahip

⁴⁶ Bu kilidin tanımı ilgili yayında kaydırma mekanizmalı olarak yapılmıştır. Ayrıca ön yüzde görülen dikey konumda kilit köprüsü açıklığı anahtar deliği olarak tanımlanmıştır. Bk.: Kaya-Demirer 2020: s. 120,133

olması gerekir. Bu buluntu yerleşimdeki Bazilikal Planlı Yapı'nın ikincil kullanım safhası olan Endüstriyel Dönem'den ele geçmiştir (MS 10-11. yüzyıl).

4.1.3.5. Tanımsız Kilit Levhaları

Kazılarda ortaya çıkan kırık ve eksik durumda bulunan kilit levhaları ve levhaların tipolojik değerlendirmesini yapmak her zaman mümkün olamamaktadır. Tezimi kapsamında değerlendirilen Amorium buluntusu demir kilit lehvası (**Kat. Nu.: KL 79**) kırık ve eksik olarak dört parça halde ele geçmiştir.⁴⁷ İki adet sabitleme deliği ve dörtgen formlu kilit köprüsü açıklığı mevcut olup anahtar deliğinin konumu belirsizdir (**Res. 46**). Mevcut olan iki kenarında açılı bir dönüşle levha kesiti görülmektedir⁴⁸.

Laodikeia (Şimşek, 2011: s. 510) nekropolünden ele geçen bir bronz bir kilit aynası (**Kat. Nu.: KL 80**) kırık ve eksiktir. Aynı zamanda katlanarak deforme olmuştur. Anahtar deliği dörtgen biçimlidir, kilit köprüsünün olup olmadığına dair bir kesinlik yoktur. Sabitleme deliklerinden birinde korunmuş çivi görülebilmektedir. MS 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.

Dolice -Dülük Tepe (Höpken, 2017: s. 186-187) kazılarında tespit edilmiş ve kilit levhası olarak tanımlanmış iki adet buluntu (**Kat. Nu.: KL 81 ve 82**) , dörtgen biçimli kırık ve eksik levhalardır. Levhaların orta bölümünde yer alan açıklıktan dolayı kilit levhası olarak tanımlanmıştır. Ancak sabitleme delikleri, anahtar deliği ya da sürgü-köprü mekânizmalarına dair hiçbir iz tespit edilmemiştir. Bu sebepler ile her iki levhanın kesin olarak kilit olup olmadığı ve hangi tipte bir kilit olduğunu belirtebilmek mümkün değildir.

Arykanda'da (Oransay, 2006: s. 212) tespit edilen bakır alaşım iki levha da kilit levhası olarak tanımlanmış olup her iki buluntuda kırıktır. Levhalardan biri (**Kat. Nu.: KL 83**) köşelere doğru incelen biçimdedir⁴⁹. Sabitleme delikleri korunmuştur.

⁴⁷ Bu kilit levhası, 2024 yılında Amorium kazısı deposunda yaptığım çizim ve inceleme sonrası bu tez çalışmasına ilk kez eklenmiştir. Kazı başkanı Prof. Dr. Zeliha Demirel Gökalp'e verdiği izin için teşekkür ederim.

⁴⁸ Kat. Nu.: KL 61-62'de bulunan demir kilitler ile benzer bir yapı göstermektedir. MS. 9. yüzyıla tarihlendirilebilir.

⁴⁹ Buluntu gövde biçimi olarak Kat. Nu.: KL 27 ve 28 ile benzerdir.

Merkezdeki eksik alanın köşeli bir yapıda olması, bu kilitte kaydırmalı bir mekanizma kullanılmış olabileceğini göstermektedir. Diğer kilit lehvası (**Kat. Nu.: KL 84**) dörtgen biçimlidir ve iki sabitleme değili korunmuştur. Anahtar deliğinin ve kilit köprüsünün olması gereken alan yırtık durumda olduğu için tanımlanamamaktadır. Ancak döner mekanizmaya sahip bir anahtar deliğinin olması için gerekli konumda da herhangi bir açıklık yoktur. Bu yüzden yüksek olasılıkla kaydırma mekanizmalı bir kilit olmalıdır. Her iki lehva MÖ 1 - MS 3. yüzyıl gibi geniş bir aralığa tarihlendirilmiştir.

4.1.3.6. Kilit Köprüleri

Kilit köprüleri, üzerinde kilit köprüsü açıklığı bulunan kilitlerin çalışmasını tamamlayan ve kilidin içerisindeki mekanizmalar kadar önemli görevi bulunan bir parçadır. Kilit mekanizmasının içinde yer almamakla birlikte, kilitleme işlemini tamamlamak için kilidin üzerinde bulunan bir açıklıktan içeri sokularak sürgü tarafından kilitlenen parçaya genel kabul olarak “Kilit Köprüsü” olarak tanımlanır.. (Waldbaum, 1983: s. 83; Oransay, 2006: s.140; Demirer, 2013: s. 98; Çelikbaş, 2016: s. 196). Diğer bir ifadeyle kilitlenebilir kapı kancası olduğu söylenebilir. Bu tipteki kilit tasarımının çalışması için zorunlu bir element olan bu parça, kilit ile kapak arasında esnek bir bağlantı sunması ve her türlü (ahşap, kemik) kutu üzerine monte edilebilmesi sebebiyle bu tanım yapılmıştır. Bazı çalışmalarda bu parça “Dış Kilit” olarak adlandırılmış olsa da doğru bir tanımlama değildir (Canlı, 2019: s. 62).

Kilit gövdelerine göre daha kalın metallerden ve çoğunlukla dökümden üretilen kilit köprüleri genellikle tüm durumda ele geçmektedir. Ayrıca işlevinden bağımsız olarak tasarım açısından estetik unsurlar barındırmaktadır. Kilit köprüleri tek parçalı ya da çok parçalı olabilmektedir. Kilitleme dili, gövde ve bağlantı bölümünden oluşur. Kilidin içerisine oturan kilitleme dili, genellikle dörtgen biçimli olurken, deliği dörtgen ya da dairesel olabilmektedir. Özellikle ince kesitli levhalardan üretilmiş kilit köprüleri, kilit ile kapak arasında kalan alanda esnetilerek ve son biçimi montaj sırasında verilerek kullanılmıştır.

Kilit köprülerini dönem, boyut, üretim tekniği ve süsleme gibi farklılıklara göre gruplandırmak mümkündür. Bu tez çalışması kapsamında döküm tekniği ve levha tekniği ile üretilmiş buluntuları, bu iki ana başlık altında kronolojik olarak verilmiştir.

4.1.3.6.1. Döküm Kilit Köprüleri

Bu tip kilit köprüleri genellikle Roma döneminde yaygın olarak kullanılmıştır. Tek parçalı ve çok parçalı olarak görülebilen kilit köprüleri döküm tekniği ile oldukça hacimli bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Buluntuların üzerindeki bezemeler kalıptan çıktığında oluşmuş haldedir ve çoğunlukla ek bir işlem görülmez.

Trakya bölgesinde görülen nadir buluntulardan olan iki adet döküm kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 1 ve KP 2**) Dügüncülü Höyük Tepe’de bulunmuştur. Antropomorfik özellikler gösteren kilit tokalarının baş bölümlerinin üzerinde birer askı halkalı yer almaktadır. Ayakta duran kadını ifade ederken ve betimlenen kıyafet yönünden birebir aynı değillerdir. En altta yer alan dil bölümleri dörtgen biçimde olup, içerisinde yer alan sürgü geçme delikleri korunmuştur. Bu buluntuların çıktığı mezardan çıkan ahşap parçaları ve kadın gömüye ait diğer kozmetik kap parçaları, bu iki köprünün kullanımı ile ilgili değerli bilgiler sağlamıştır (Yılmaz, 1995: s. 405-406). Tokat Müzesi Koleksiyonu içerisinde yer alan ve kurtarma kazısında tespit edilen antropomorfik iki adet kilit köprüsü karyatid biçimlidir (**Kat. Nu.: KP 3 ve KP 4**). Farklı kalıplarda benzer üslupla üretilmiş olup, kilidi ile birlikte bulundukları için çift halinde birlikte kullanılmış oldukları görülmektedir. İlgili kaynakta dil bölümleri ile ilgili bilgi yer almamaktadır (Çelikbaş, 2020: s. 145). Bu dört buluntu bulundukları kontekstler doğrultusunda MS 1-2. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir.

Anadolu’da ele geçen erken buluntulardan biri Balgat Roma Mezarlığı’ndan (Demirdelen, 2020: s. 79) ele geçen ve kilidi ile birlikte bulunmuş çift parçalı kilit köprüsüdür (**Kat. Nu.: KP 5**) Her iki bölümde döküm olup, üzerlerinde konstantirk daireler ve yatay çizgi bezemeler yer almaktadır. Ortadan bir mil ile birleştirilmiştir. Ait olduğu kilit gövdesinin fazla derinliği olmadığını bildiğimiz için, bu kilit köprüsünün mevcut haliyle, başka bir ek parçaya gerek kalmadan kutu kapağına bağlamak için yeterli boyutta ve nitelikte olduğu söylenebilir. Bu kilit köprüsü ile yüksek derece benzerlik gösteren diğer bu buluntu Parion’dan gelmiştir (**Kat. Nu.: KP**

6). İki parçalı köprünün diğer bölümü eksiktir. Mevcut tarafta iki adet dil bulunmaktadır. Dillerin kesitleri dörtgendir ve konumları birbirine yakındır. Gövdenin farklı yerlerinde yatay bezemeler yer almaktadır. İlgili kaynakta arka bölümünde bir zincir bağlantı noktası olduğu belirtilmiş ama bununla ilgili bir görsel sunulmamıştır (Çelikbaş, 2016: s. 357). Benzer gövde formuna sahip olup, tek parçalı bir kilit köprüsü olduğunu düşündüğümüz diğer bir örnek yine Parion'dan gelmiştir (**Kat. Nu.: KP 7**). Döküm tekniği ile üretilen ve bezemesi olmayan bu aksamın gövde formu öküz günü biçimindedir. Üstte dairesel biçimli bağlantı deliği ve altta dörtgen biçimli dil yer almaktadır. Tipolojik özelliklerine göre tek ya da çok parçalı olarak kullanılmış olabilir. Buluntu yerinin mezar olması ve tamamlayacak başka bir parçanın bulunmaması sebebiyle tek olarak kullanıldığı düşünülmektedir (Çelikbaş, 2016: s. 354). Parion'ndan bir şifacı mezarından insitu biçimde çıkan kilit sistemi ve kilit köprüleri (**Kat. Nu.: KP 8 ve KP 9**), toplu bir değerlendirme fırsatı vermesi açısından önemli bir buluntu grubudur. Buluntular döküm tekniği ile üretilmiştir. Üzerlerinde sarmal ve kalp biçiminde yaprak bezemesi işlenmiştir (Kasapoğlu, 2021: s. 189). Üst bölümlerde yaklaşık 45° eğik durumda bağlantı bölümü ortasında deliği ile yer almaktadır. Bu bölümden bir filise ile kutuya bağlanmış olmalıdır. Uç bölümde yer alan diller dörtgen biçimli olup boyutları farklıdır. Bunun sebebi, kilidin içerisindeki sürgünün bir ucunun yassı diğer ucunun ise ince olmasıdır. Bu kilit köprüleri de benzer biçimde mezar buluntusu olarak MS 1-2. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Bir önceki örnekteki benzeri olarak bağlantı bölümü 45° eğik durumda bulunan kilit köprüsü Patara'da (**Kat. Nu.: KP 10**) ortaya çıkmıştır. Gövde genel olarak düz olup, dil bölgesi daha kabartılmış bir hal almıştır. Bu estetik bir görünüm yanı sıra, kilitleme veya kilidi açma sırasında el ile tutulmayı kolaylaştırdığı söylenebilir. Bulunduğu alanında insitu halde başka ilişkili buluntu görülmediğinden kullanım şekli hakkında bilgi verilmemiştir (Şahin, 2010: s. 124). Genel bir ifade ile Roma dönemine tarihlendirilmiştir.

Döküm tekniği ile üretilmiş sade bir süslemeye sahip, üst bölümünde diğer bir köprü aksamına ya da zincire bağlı olduğu gösteren halka bulunan altı adet kilit köprüsü Zeugma'da bulunmuştur (**Kat. Nu.: KP 11 – K 16**). Tüm örneklerde üst bölümde bulunan bağlantı deliği küçük ve dairesel biçimdedir. Dil bölümleri ise daha büyük boyutlu ve dörtgen biçimlidir (Feugere v.d., 2013: s. 137). Bu kilit köprüleri

içerisinde Kat. Nu.: KP12 ve KP13 birlikte ele geçmişlerdir. Dil üzerinde yer alan deliklerin aynı ölçüde ve küçük olması, mevcut olmayan sürgünün ince yapısı hakkında bilgi vermektedir. Kat. Nu.: KP15 de benzer biçimde küçük deliğe sahiptir. Zeugma örnekleri ile yakın tipolojik benzerlik gösteren Arykanda buluntusu iki örnek (**Kat. Nu.: KP 17 ve KP 18**) düz bir gövdeye ve üzerinde paralel çizgisel bezemeye sahiptir. Üst bölümde bulunan bağlantı kısımlarında bir örnekte mil, diğerinde halka bağlantı kullanılmıştır. Boyutları arasındaki fark bağlantılarının farklı olması ile ilişkili olmalıdır. Dil bölümleri ve içlerindeki sürgü geçen delikler dörtgen biçimlidir (Oransay, 2006: s. 221). Philadelphia buluntusu kilit köprülerinden biri (**Kat. Nu.: KP 19**) yukarıdaki örneklere benzer şekilde daralan gövdeli, baş kısmında bağlantı deliği ve filisesi ile birlikte bulunmuş örnektir. Alt uç bölümü dairesel bir biçimdedir. Dil bölümü köşeleri yuvarlakmış dörtgen biçimindedir. İçerisindeki dil dörtgendir. İkinci örneğin (**Kat. Nu.: KP 20**) üst bölümünde yatay bir mil yuvası yer alır. Bu farklılıktan dolayı çok parçalı bir köprüye ait olduğu söylenebilir. Daralan gövde üzerinde çizgisel bezemeler yer alır. Dil ve alt uç bölümleri diğer örneklerle benzerdir (Canlı, 2019: s. 62)⁵⁰. Patara’da bulunan kilit köprüsü örneğinin (**Kat. Nu.: KP 21**) üst uç kısmında filise bağlantısı ile bulunmuştur. Bu sebeple tekil olarak kullanıldığı söylenebilir. Dil bölümü dörtgendir. İlgili kaynakta sadece yandan görüntüsü ve çizimi mevcut olduğu için bezemeli olup olmadığı bilgisi yer almamaktadır. Diğer Patara örneğinin (**Kat. Nu.: KP 22**) üst uç bağlantı bölümü eğimlidir. Yoğun korozyon sebebiyle bu eğikliğin fonksiyona yönelik mi mevcut olduğu ya da tahrip olup olmadığı bilinmemektedir. Dil bölümü daha küçük olup, sürgü deliği daireseldir. (Şahin, 2010: s. 71) Laodikeia’da bir mezar konteksti içerisinde ele geçen bronz kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 23**) kırık ve eksiktir. Geniş bir gövdeden uca doğru daralmakta ve uçta küresel bir biçim almaktadır. Dil ve dilin içerisindeki sürgü açıklığı dörtgen biçimdedir (Şimşek, 2011: s. 792). Zeugma’da bulunan ama önceki örnekler ile bezeme olarak ciddi bir fark gösteren kilit köprüsü örneği (**Kat. Nu.: KP 24**) üst askı bölümünden dile doğru daralan bir biçimdedir. Üzerinde eşmerkezli dairesel ve diyagonal çizgisel bezemeler yer almaktadır. Askı deliğinde korunmuş halde bir filise kalıntısı görülmektedir. İlgili kaynakta dilin biçimi ile ilgili bilgi verilmemiştir (Feugere v.d., 2013: s. 137). Dökümden üretilmiş, tek ya da çok parçalı bu kilit köprülerinin tamamı MS 1-3. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.

⁵⁰ Yazar tarafından “Dış kilit” olarak tanımlanan ve bu görüşü destekleyecek atıf verilen kaynakta (Oransay 2006: s. 147) böyle ifade geçmemekte “Kilit Köprüsü” ifadesi kullanılmaktadır.

Çok parçalı kullanıma örnek gösterilebilen köprü örneği (**Kat. Nu.: KP 25**) Olympos'ta tespit edilmiştir (Uçkan v.d., 2011: s.94). Köprülerden biri döküm tekniğinde üretilmiş ve kabartma olarak palmet ve şua motifi yer almaktadır. Ayrıca kazıma bezeme olarak eşmerkezli dairesel bezemeler işlenmiştir. Kilit içine giren dil bölümü ve sürgü geçme deliği daireseldir. Diğer parça levha şeklinde olup yalnızca bağlantı bölümü hacimlidir. Üst noktada bağlantı deliği görülmektedir. Parçaların kırık ve eksik olmasından dolayı birbiri ile ne şekilde bağlı oldukları belirsizdir. Bu parça MS 4-5. yüzyıla tarihlendirilmiş olup, bir geçiş dönemi örneği olarak gösterilebilir.

4.1.3.6.2. Şerit Biçimli Kilit Köprüleri

Bu tip kilit köprüleri genellikle Doğru Roma döneminde yaygın olarak kullanılmıştır. Tek parçalı ve çok parçalı olarak görülebilen örneklerin temel özelliği çubuk ya da levha halinde bulunan ham metallerden işlenerek ve bazı durumlarda dil bölümleri eklenerek oluşturulmuş olmalarıdır. Bu sebeple bezemeler ikincil bir işleme metodu (kazıma, delme) ile yapılmaktadır.

Kibyra'da (Kaya-Demirer, 2020: s. 133) bulunmuş olan daralan biçimli kilit köprüsünün (**Kat. Nu.: KP 26**) üst bölümünde bağlantı deliği, alt kısımda dairesel biçimli dil bölümü ve ön yüzünde eşmerkezli dairesel bezemeler yer almaktadır. Altta kalan çıkıntı bir tutamak vazifesi görüyor olmalıdır. Buluntu MS 5-7 yüzyıl aralığına tarihlenmektedir.

Sardeis kazılarında bulunan kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 27**), dörtgen düz bir levha biçimindedir. Üst ucu hafifçe yuvarlatılmıştır ve dairesel bir bağlantı deliği yer almaktadır. Diğer ucu lale biçimlidir. Diğer uçta ise, içinde dairesel bir delik bulunan kare bir dil bulunur. Ön yüzey, yaprak deseninde süslenmiştir. Sardeis'ten diğer bir örnekte (**Kat. Nu.: KP 28**), üst ucunda halka, diğer ucunda ise içi dolu, dairesel bir çıkıntı bulunan levha haline getirilmiş çubuktan üretilmiştir. Halkanın içinden, köprüyü sabitlemek için bir pim halkası (filise) geçer. Alt uçta ise en dar kısmının altında dik açıyla yerleştirilmiş, kare bir dil ve sürgü geçme deliği bulunmaktadır. Üst yüzeyi kenarlarına dizilmiş bir desenle süslenmiştir (Waldbaum, 1985: s. 77) Her iki buluntu Erken Bizans dönemine (MS 4.-5. yüzyıl) tarihlenmiştir.

Stratonikeia buluntusu kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 29**) dörtgen biçimli levhanın kenarlarına yivler açılması ile oluşturulmuştur. Üst askı bölümü yanlardan ezilerek gövdeye göre dikey bir şekil almıştır. Dil bölümü ve içindeki sürgü geçiş açıklığı dörtgen biçimlidir. Merkezde kazıma bezeme olarak “X” işareti yer almaktadır. Diğer örnek çok parçalı bir kilit köprüsüdür (**Kat. Nu.: KP 30**). Uzun parça oldukça ince yassı bir şeritten oluşturulmuş sadece bağlantı noktaları kalın bırakılmıştır. Kısa parça bu parçaya bir mil vasıtası ile birleştirilmiştir. Kısa parçanın dil bölümü ve iç açıklığı dörtgen biçimlidir. Bu yerleşimden gelen diğer üç kilit köprüsü ise (**Kat. Nu.: KP 31-KP 33**) bezemesiz ve üst askı deliği filisesi ile birlikte bulunmuştur. Dil bölümü ve içindeki sürgü geçen delik kenarları yuvarlatılmış bir dörtgen biçimindedir. Kat. Nu.: KP31 olan örnek gövde bölümü düz iken, Kat. Nu.: KP32 ve KP33 olan örneklerin gövdeleri bağlantı konumuna göre şekillendirilmiştir. (Yıldırım, 2023: s. 396-397).

Şerit biçimli kilit köprülerinin bir bölümü sadece kapak ve bağlantı mesafesine göre değil kilidin biçimine göre de şekillendirilmiştir. Bu tip köprüler dıştan takma hacimli kilitler ile birlikte kullanılmıştır. İnce kesitli bir levha biçiminde üretilen Stratonikeia örneklerinin (**Kat. Nu.: KP 34 ve KP 35**) bağlantı bölümleri ve dil bölümleri kırık durumdadır. Dilden üst bölüme doğru kilit gövde mesafesi kadar düz giden levha, sonrasında kıvrılarak son şekli verilmiştir. (Yıldırım, 2023: s. 398). Benzer özellikte kilit köprüleri Zeugma’da (**Kat. Nu.: KP 36**) (Alagöz, 2012: s. 140) Patara’da (**Kat. Nu.: KP 37**) (Şahin, 2010: s. 125), Arykanda’da (**Kat. Nu.: KP 38**) (Oransay, 2006: s.221) ve Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları’nda (**Kat. Nu.: KP 39**) (Enez, 2019: s. 17) ortaya çıkartılmıştır. KÇG örneğinde yer alan eşmerkezli dairesel bezemeler MS 6-7. yüzyıl bezeme tekniğini göstermesi açısından da önemlidir⁵¹.

Parion kazılarında ortaya çıkarılmış kırık ve eksik durumdaki köprünün (**Kat. Nu.: KP 40**) dil bölümü ve deliği oval biçimlidir. İnce levha gövde üzerinde büyük ve küçük eşmerkezli dairesel bezemeler görülmektedir. Kırık durumda olduğu için bağlantı bölümü belirsizdir (Çelikbaş, 2016: s. 358). Efes Müzesi Koleksiyonu’nda yer

⁵¹ Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları’nda bulunmuş olan kilit köprüsü, kilidi ve bağlantı çivileri ile birlikte bulunduğu ve köprünün eğimli yapısı ile kilidin ölçüleri tam olarak birbirine uyduğundan, bu köprü sistemlerinin kullanımına ilişkin önemli bir veri sağlamıştır. Diğer merkezlerde ele geçen köprüler ile ilgili bu tip bir veri ya da yorum yapılmamıştır. Ayrıca köprü üzerinde yer alan bezeme kilit üzerinde de yer almaktadır. Bkz: Res. 41

alan levha biçimli kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 41**) askı bölümünden ortaya doğru genişlemekte ve dil bölümüne doğru daralarak üçgen bir gövde biçimi oluşturmaktadır. Üzerinde merkezde en büyük olmak üç adet eşmerkezli dairesel bezemeler ve kenarlarda tekli dairesel bezemeler yer alır. Dil bölümü ve içerisindeki açıklık kırık durumda olmasına rağmen, mevcut kısım dörtgen biçimli gözükmetedir (Pülz, 2020: s. 161).

Myndos kazısında ele geçen levha biçimli kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 42**) alttan üste doğru daralan tipte olup dairesel bir biçimde sonlanmaktadır. Arkasına ikincil bir işlem olarak eklenen çift askı bölümü yer almaktadır. Askı bölümlerinin boyutları farklı ve özensizdir (Çıtakoğlu, 2023: s. 181). En altta ek bölümü yer alması bu köprünün çok parçalı bir köprü sisteminin montaj parçası olduğunu göstermektedir⁵².

Benzer şekilde kilidi ile birlikte bulunan ve kullanımı ile ilgili bilgi sağlayan kilit köprüsü Elaiussa Sebaste kazılarında ortaya çıkmıştır (**Kat. Nu.: KP 43**). Bir sürgü üzerine entegre edilerek üretilmiş olan köprünün gövde kısmı levha şeklindedir (sürgü bölümü dairesel kesitli bir milden oluşmaktadır). Orta bölümde daire şeklinde genişlemekte ve dil bölümüne doğru daralmaktadır. Levha üzerinde eşmerkezli dairesel bezemeler ile kontur dolgusu ve merkezde haç betimi yapılmıştır. Dil bölümü uçları ovalleştirilmiş dörtgen biçimdedir (Ferrazzoli, 2012: s. 303)⁵³.

4.1.3.6.3. Demir Kilit Köprüleri

Arkeolojik araştırmalarda bulunan kilit köprülerinin büyük bir miktarını bakır alaşım metaller oluştururken çok az örneğin demirden olduğu görülmektedir. Demirin yoğun miktarda korozyona maruz kalması, bazen tamamı ile yok olmasında, bazı durumlarda ise şekil kaybı sebebi ile yanlış tanımlanmasına yol açmaktadır.

⁵² Kat. Nu.: KL 60 katalog numaralı kilit levhası ile birlikte bulunmasına rağmen, kilidin sürgü delikleri ile uyumlu değildir. Bu yüzden köprünün sandığa/kutuya bağlanan diğer bölümü olmalıdır.

⁵³ Kat. Nu.: KL 62 katalog numaralı kilit levhası ile birlikte bulunmuş ve dil bölümü kilidin sürgü açıklığı ile uyumludur. Buna karşın kilidin çift sürgü açıklığı olması, tek bir köprünün açık ve kapalı konumlarının kilitlenmesi ilgi ilgili olduğunu önermekteyim. Bkz: Res. 42.

Leodikea kazılarında bir mezar konteksi içerisinde tespit edilmiş kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 44**) yoğun korozyon altında yanlış tanımlanan⁵⁴ örneklerdendir (Şimşek, 2011 s. 697). Bağlantı bölümünden uca doğru daralan biçimde olan gövdeye, dörtgen biçimli dil eklenmiştir. Üst uçta bağlantı için bir delik ve yine demirden halka görülmektedir. Bu buluntu Augustus dönemine (MÖ 27- MS 14) tarihlendirilmiş olması sebebiyle en erken örneklerden biridir.

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) kazılarında ortaya çıkarılan demir kilit köprüsü (**Kat. Nu.: KP 45**)⁵⁵, kırık ve eksik durumdadır. Örnekler içerisinde gövde kalınlığı en fazla olan buluntudur. Bu sebeple tasarım uzunluğunun fazla olması gerekmektedir. Gövde bölümü dile göre düz bir profile sahip olup, herhangi bir kıvrım ya da eğime sahip değildir. Yakın bir lokasyondan ele geçen demir kilit ile (Kat. Nu.: Kİ71) uyumlu görülse de bir arada kullanılmalarına ait bir iz tespit edilememiştir.

Kibyra'da ele geçmiş olan iki adet demir kilit köprüsünden biri (**Kat. Nu.: KP 46**) askı bölümü kırık ve eksik olarak ele geçmiştir. Geniş gövde uç bölüme doğru daralmaktadır. Dil bölümü dörtgen biçimli olup kenarları yuvarlatılmıştır. En uç bölümde tutma bölümü olarakta kullanılabilecek küresel bir eklenti yer almaktadır. Bu özelliği ile bronz buluntular arasında yer alan Zeugma ve Patara örneklerine (Kat. Nu.: KP36 ve 37) benzerlik göstermektedir (Demirer, 2013: s. 262). İkinci örnekte (**Kat. Nu.: KP 47**) diğer köprülere göre en büyük fark dil bölümünün çalışma yönüdür. Bağlantı bölümünde bir filise kalıntısı görülmektedir. Bu bölümünden uca doğru levha şeklinde uzanan kilit köprüsü, merkezde genişleyerek bir daire biçimi oluşturmaktadır. Uç bölümde levhanın kıvrılması ile dil oluşturulmuştur. Dil içerisinde dörtgen biçimli açıklık yer almaktadır (Demirer, 2013: s. 261). Dil gövdeye paralel şekilde durduğu için, bu köprü kapak üzerinde yatay bir hareketle çalışıyor olmalıdır.

⁵⁴ Atıf verilen kaynakta korozyonlu bir anahtar olarak tanımlanmıştır.

⁵⁵ Buluntu, bu tez çalışması kapsamında ilk defa tanıtılmaktadır.

4.1.3.7. Diğer Kilit Aksamları

4.1.3.7.1. İç Kilit Sürgüleri

Arkeolojik kazı çalışmalarında kilit aksamalarını oluşturan mekanizmaların nadiren bir arada ele geçmesinden dolayı, bazı buluntular tipolojik olarak kilit aksamı olarak değerlendirilmiştir. Sabit kilitlerin içerisinde yer alan kilit sürgüleri, kilit levhalarına göre daha kalın yapıda olduklarından tekil buluntu olarak sıklıkla karşımıza çıkmaktadırlar. Bakır alaşım buluntuların daha erken, demir buluntuların genellikle daha geç dönemlere ait olduğu görülmektedir.

4.1.3.7.1.1. Kaydırma Mekanizmalı İç Kilit Sürgüleri

Strotanikeia’da tespit edilmiş üç adet iç kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: KA 01-02-03**), kaydırmalı bir kilit sistemine aittir (Yıldırım, 2023: s. 395-396). Sürgü merkezinde anahtarın dişlerini oturduğu üçlü ve dört sıralı şifre delikleri görülmektedir. Dörtgen kesitli gövdenin, kilit köprüsünü geçtiği alanda incelendiği görülmektedir. Balgat Roma Mezarlığı’nda kilit levhası ile birlikte bulunmuş örnekte (**Kat. Nu.: KA 04**) ise beş adet şifre yuvası görülmektedir. Kilit levhasının üzerinde yer alan kilit köprüsü açıklığı bir adet olduğundan bu kilit sürgüsünün tek taraftan kilitleme yaptığı kesin olarak söylenebilir (Demirdelen 2020: s. 88). Parion’dan bulunan benzer bir örnekte (**Kat. Nu.: KA 05**) dört adet dairesel, iki adet dörtgen şifre deliği bulunmaktadır. Kilitleme çıkıntısı tek yönlü kullanımı göstermektedir (Çelikbaş, 2016: s. 225). Philadelphia (Issauria) buluntusu (**Kat. Nu.: KA 06**) bir sürgü parçası kısmen korunmuş olup üzerinde üç adedi tam, bir adedi yarım açık olan ve diğerleri kapalı şifre delikleri bulunmaktadır (Canlı, 2019: s. 226). Buluntu kırık ve eksik olduğundan tek ya da çift yönlü kullanım ile ilgili bir tanımlama yapılamamaktadır. Birbirine tasarım, boyut ve çalışma ilkesi açısından benzerlik gösteren bu altı adet bakır alaşım iç kilit sürgüsü MÖ 2 – MS 3. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.

İç kilit sürgüleri içerisinde, çift kilit köprüsü kullanımı olan kilitlerde kullanıldığı kesin olarak bilinen örneklerde mevcuttur. Tokat Müzesi Koleksiyonu içerisinde yer alan ve kilit ile birlikte bulunmuş iç sürgü (**Kat. Nu.: KA 07**) bakır alaşımdan üretilmiştir. Orta bölümde bulunan şifre açıklıkları Kat. Nu.: KA 05’olu Parion buluntusu ile benzerlik gösteren şekilde dört adet dairesel, iki adet dörtgen şifre deliği içermektedir. Kilitleme uçlarından biri kıvrılarak diğeri ile aynı yönde kilitleme

yapması sağlanmıştır (Çelikbaş, 2020: s. 101). Parion’da kilit ve kilit köprüleri ile birlikte bulunan iç kilit sürgüsü de (**Kat. Nu.: KA 08**) benzer biçimde beş adet şifre deliğine ve bir yönde düz diğer yönde kıvrılmış kilitleme uçlarına sahiptir. Birlikte bulunduğu kilit köprülerinin dilleri üzerindeki açıklıklar ile uyumlu olacak şekilde boyutlandırılmıştır (Kasapoğlu, 2021: s. 205). Patara’da ortaya çıkarılmış olan iç kilit sürgüsünün (**Kat. Nu.: KA 09**) üzerinde diğer örneklerle göre daha büyük boyutlu ve iki adet şifre açıklığı yer almaktadır. Bir kilitleme ucu düz diğeri ise kıvrılmıştır. Önceki iki buluntuya göre bu kıvrım dik açıdır. Diğer Patara örneğinin (**Kat. Nu.: KA 10**) kıvrık durumda olması gereken ucu kırık olarak belgelenmiştir. Şifre açıklıkları üç adet dörtgen biçimindedir (Şahin, 2010: s. 125). Çift kilitlemeli bu dört bakır alaşım iç kilit sürgüsü MS 1-4. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir.

Efes Müzesi koleksiyonu içerisinde yer alan bakır alaşımdan üretilmiş, iki iç kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: KA 11 ve KA 12**), kırık ve eksik durumda kilitleme uçlarına sahip olduklarından tek ya da çift yönlü kilitleme durumları bilinmemektedir. Dörtgen biçimli gövdelerin orta bölümler sırayla beş ve altı adet şifre açıklığı yer almaktadır. Bulundukları kontekse göre MS 6.-7. yüzyıl örnekleri olduğu belirtilmiş olsa da şifre yapısı ve tasarımı sebebiyle Roma dönemi örnekleri olması daha uygun görülmektedir (Pülz, 2020: s. 155-156).

Kaydırma mekanizmalı bir anahtar ile çalışan kilit sistemi olup, demirden üretilmiş olan iç kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: KA 13**) Kibrya’da tespit edilmiştir. Bir ucu yassı, diğer ucu sivri, ortadaki dikdörtgen hazne içinde iki adet perçin, yassı bölümde ise bir adet çivi benzeri çıkıntı mevcuttur. Merkezde yer alan şifre açıklıkları üçgen biçimlidir. MS 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilen sürgünün tek kilit köprüsünü kilitliyor olması gerekmektedir (Kaya-Demirer, 2020: s. 134). Benzer tipte üretilmiş olan Arykanda buluntusu sürgü (**Kat. Nu.: KA 14**) iki şifre açıklığı ile üretilmiş demir örneklerdendir (Oransay, 2006: s. 213)

4.1.3.7.1.2. Döner Mekanizmalı İç Kilit Sürgüleri

Döner mekanizmalı bir anahtar ile çalışan kilit sistemi olup, demirden üretilmiş olan üç adet iç kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: KA 15-16-17**) Kibrya’da tespit edilmiştir. Yoğun korozyonlu buluntular üzerinde herhangi bir şifre açıklığı yer almamaktadır. Sürgü gövdeleri kutu formunda katlanarak hacim kazandırılmıştır (Kaya-Demirer,

2020: s. 134-135). Sürgü üzerindeki sabit çıkıntılar döner tip bir anahtar ile hareket ettirildiğini göstermektedir⁵⁶. Bu örnekler MS 5-6. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.

Dolice’de bulunan iç kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: KA 18**), günümüz kilit biçimlerine yakın olan, döner anahtarlı bir kilit içerisinde yatay olarak yerleştirilmiş demir bir levhadan oluşur. Orta bölümde anahtar dilinin oturacağı ve sağa-sola hareketini aktaracağı iki çıkıntı yer almaktadır ve uç kısımlarından biri yuvarlatılmıştır (Höpken, 2017:186). Bu sürgü MS 4. yüzyıla tarihlendirilmiş olup, Kat. Nu.: KL 78 de incelenen geç dönem (MS 10. yüzyıl) kilidi içerisindeki sürgü ile yapısal olarak benzerlik göstermektedir.

4.1.3.7.1.3. Diğer Kilit Aksamları

Tezimizin konusu olan dönemlerde kilit ve ilgili gereçlerin üretiminde endüstriyel bir standart olmaması sebebiyle, kullanım ihtiyacı ve düzeneğin yerleştirildiği alanın özelliklerine göre özel üretimler yapılabilmektedir. Bu gibi durumlarda yaygın görülmeyen kilit, mekanizma ya da anahtarlar ortaya çıkmaktadır.

Kibyra’da bulunmuş demir mekanizma parçasının (**Kat. Nu.: KA 19**) iki ucu silindirik biçimli, merkezi ise yassı ve iki adet dörtgen açıklık bulunan bir yapıdadır. Diğer Kibyra örneğinde ise uzunluk olarak daha kısa ve merkezinde tek açıklık bulunmaktadır (**Kat. Nu.: KA 20**). Her iki sürgünün açıklıklarına yerleştirilecek pimli anahtarlar ile hareket ettirildiği düşünülebilir (Demirer, 2013: s. 262).

Dolice’de bulunmuş “L” biçimli mekanizma parçası (**Kat. Nu.: KA 21**), ilgili yayında sürgü olarak tanımlanması rağmen (Höpken, 2017: s. 186) kaydırmalı kilit mekanizmalarında sürgüyü hizalayan sabit bir parça olması gerekmektedir. Buna en yakın örnek Efes Müzesi koleksiyonunda bulunan ve kilit bölümünde incelenen Kat. Nu.: KL 26 numaralı kilidin içerisinde perçinli olarak bulunan MS 6-7. yüzyıl örneğidir. Yine Dolice’den bulunmuş demirden iç sürgü mekanizması (**Kat. Nu.: KA 22**) genel tasarım özellikleri açısından döner anahtar mekanizmalı olarak tanımlanır. Sürgünün üzerinde yer alan dört adet boşluk anahtar dilinde yer alan dişlerin oturamayacağı kadar küçüktür (Höpken, 2017: s. 182). Doliche’den bulunan demirden

⁵⁶ Yazar tarafından benzer örnek olarak bronz bir roma dönemi örneği referans gösterilmiştir. Gösterilen örnek hacimsiz düz dörtgen tip kaydırmalı iç kilit sürgüsüdür. Bk: Richter, 1915: s. 363.

üretilmiş yaprak biçiminde bir yay (**Kat. Nu.: KA 23**) oldukça nadir buluntulardandır. Yassı bir levhadan kesilerek oluşturulmuş yay parçasının orta noktada bağlantı deliği mevcuttur. Kilit içerisinde sürgüyü sabit tutmak için baskı yayı vazifesi görmüş olmalıdır. Genel olarak Doğu Roma dönemine tarihlendirilmiştir (Höpken, 2017: s. 186).

Efes Müzesi'nde bulunan kırık ve eksik durumdaki bakır alaşım buluntu (**Kat. Nu.: KA 24**) sürgü olarak tanımlanmıştır (Pülz, 2020: s. 156). İki ucu daralan biçimli olan dörtgen levhadan üretilmiş parçanın ortasında merkezde olmayan küçük bir delik yer almaktadır. Bu haliyle çalışma şeklini tanımlayabilmek oldukça zordur. Efes Müzesi Koleksiyonu'nda bulunan ve kilit aksamı olarak ilişkilendirilen parçanın (**Kat. Nu.: KA 25**) kurşun ya da kalay olduğu ifade edilmiştir. Dörtgen biçimli levhanın üzerinde üç adet açıklık yer almaktadır. Ayrıca bu açıklıklar ile dış bölüm arasında çok sayıda küçük kanal açılmıştır. Kenarlardan birinden daha dar bir çıkıntı uzanmaktadır. Eserin çizimi dışında fotoğrafına bakıldığında diğer tarafta da kırık durumda çıkıntı izleri olduğu görülmüştür (Pülz, 2020: s. 156). Bu tür malzemelerin (kurşun ve kalay) kilit gibi alanda kullanımı yeterli sertlikte olmamalarından dolayı çok mümkün görülmemektedir. Buluntu bu haliyle bir sürgüden çok bir sürgünün yapılması için oluşturulan kalıp örneği olarak değerlendirilebilir.

4.1.4. Anadolu'da Tespit Edilmiş Taşınır Kilit ve Aksamları

Taşınır kilitler, birçok bilimsel çalışmada çok geniş bir ifadeyle biçimsel özellikleri göz önünde bulundurularak tanımlanmıştır (silindirik, kare, kutu, hayvan biçimli). Bu ifadeler, çalışma metodu anlaşılmamış bir buluntu grubu olan kilitler için estetik tanımlamalardan öteye gidememiştir. Bu kilit grubu çalışma mekanizması türlerine göre ise temel olarak iki ana başlık altında tanımlanabilir.

4.1.4.1. İç Sürgülü Taşınır Kilitler

Gövde: Kilitleme mekanizmasını barındıran ve üzerinde kilitleme deliği, anahtar deliği, zincir, halka gibi bağlantıların olduğu bölüm.

Sürgü: Kilidin içerisinde yer alan ve kilidin içerisine giren kilit köprüsü dilini kitleyen ve anahtarın etkisiyle ters yönde hareket ederek açan bölüm.

Kilit Yayı: Kilide sokulan köprü dilini kilitleyen sürgüyü sıkıştırarak geri yönde hareketini kısıtlayan bölüm.

İç sürgülü taşınır kilitler, çoğunlukla dörtgen ya da silindirik biçimli, metal veya ahşap-metal karışımı gövdeler içerisinde yerleştirilmiş mekanizmalar ile oluşturulmaktadır. Bu kilitlerin dış unsurları olarak bir anahtar deliği, kilit köprüsünün ya da zincirin bağlı olduğu bir pimin girdiği kilitleme açıklığı, gövdeyi bir arada tutan pim, perçin ya da çiviler görülmektedir. İç bölümde ise anahtarı sabit tutan bir yuva, anahtarın hareketini düzenleyen ve şifreyi oluşturan bölüm, kilitlemeyi yapan sürgü ve mekanizmayı gerili tutan yay bölümleri yer almaktadır. Bu kilitlerin anahtarları, dönme ya da kaydırma hareketi ile sürgüyü hareket ettirerek açma işlemini gerçekleştirirler.

Philadelphia'da küçük anahtarıyla birlikte dört parça halinde bulunan iç sürgülü taşınır kilit (**Kat. Nu.: TK 01**), bakır alaşım silindir bir gövdeye sahiptir. Yüzeyinde eşmerkezli daire bezemeleri taşımaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi özelliklerini yansıtan kilidin ön yüzünde “T” şeklinde bir anahtar deliği ve sürgü geçişi için dikdörtgen bir açıklık bulunurken, arka yüzünde biri sabit diğeri hareketli menteşe kolları yer almaktadır. İç mekanizmasının taşıyıcı olarak ahşap olması gereken kilidin sürgü ve yay bölümü eksiktir. Kilit ile beraber uca doğru sivrilen üçgen gövdesi ve spiral biçimli tutamağı bulunan anahtar ortaya çıkarılmıştır (Canlı, 2020: s. 350). Bu kilidin dörtgen kesitli anahtar yapısı ve kilit üzerindeki anahtar deliğinin biçimi incelendiğinde döner mekanizmalı olamayacağı⁵⁷, bastırma mekanizmalı bir kilit olabileceği görülmektedir⁵⁸.

Zeugma'da ortaya çıkartılan Geç Roma Dönemi buluntusu bakır alaşım taşınır kilit (**Kat. Nu.: TK 02**), silindir biçimli bir kutu görünümü ile önceki örneğe tasarım ve boyut yönünden oldukça benzemektedir. Alt ve üstündeki kapaklar perçin ile sabitlenmiştir. Alt kapağın üstü eş merkezli yivler ile süslenmiş. Üst kapakta yer alan anahtar deliğinin biçimi, demir bir kilit köprüsü ile kapandığı için bilinmemektedir. İç mekanizma ile de herhangi bilgi yer almamaktadır (Alagöz, 2012: s. 141). Bir önceki Philadelphia örneği ile yakın bir biçimde döner mekanizmalı ya da bastırmalı bir

⁵⁷ İlgili yayında, bu kilidin döner mekanizmalı olduğu belirtilerek benzer kaynaklar olarak döner mekanizmalı kilitler gösterilmiştir. Bk: Canlı 2020: s. 342.

⁵⁸ Bu kilidin çalışma prensibini açıklayan çizim için bk: Res. 47.

kilitleme sistemi olmalıdır. Benzer yapıdaki diğer Zeugma örneği (**Kat. Nu.: TK 03**), silindir biçimli gövdesi bağlantı perçinleri, döner mekanizmalı anahtar deliği ve dörtgen köprü yuvası ile tasarımı son derece açık bir örnektir. Arka kapakta yer alan kırık durumdaki bağlantı noktası, yüksek bir ihtimalle köprünün bağlı olduğu kol yada zincir bağlantı noktasıdır. Yapılmış olan röntgen çekiminde sürgü ve yay sistemi⁵⁹ açıkça görülebilmektedir (Feugere v.d., 2013: s. 131). Zeugma'dan diğer bir taşınır kilit (**Kat. Nu.: TK 04**), yapılan arkeometrik çalışmalar ile çalışma şekli en iyi açıklanmış olan örneklerden biridir⁶⁰. Silindir gövdeli kilit üç adet perçin ile birleştirilen demir kilidin üst kapağına yerleştirilmiş bir köprü ve ucunda zincir kalıntısı bulunmaktadır. İç mekanizmada ise köprü milini kilitleyen bir sürgü ve sürgüyü sabit tutan bir yay görülmektedir (Feugere v.d., 2013: s. 131). Kilit ile beraber bulunmayan anahtarın döner tip anahtar olduğu ve kilit içerisine sokulduktan sonra döndürülerek yay ve sürgüyü geri ittiği bu sayede zincirin ucundaki milin boşa çıktığı söylenebilir. Zeugma'dan daha küçük boyutlu olup, bakır alaşım ve demirin birlikte kullanıldığı taşınır kilit oldukça iyi durumda korunarak ele geçmiştir (**Kat. Nu.: TK 05**). Silindir biçimli gövdenin üzerinde dörtgen bir bağlantı deliği yer almaktadır. Kapaklar yine üç adet perçinle tutturulmuştur. Ön kapakta bir anahtar deliği ve köprü açıklığı yer almaktadır (Tokbudak, 2015: s. 65). İç durumu hakkında bilgi olmamasına karşın boyutlar ve anahtar deliği / köprü açıklığının konumlarını incelediğimizde, sabit kilitler bölümünde tarif edilen döner mekanizmalı kilit tipinde olduğunu söylemek mümkündür. MS 4.-5. yüzyıllar tarihlendirilen buluntu, dörtgen bağlantı bölümü ile özgün bir kilit örneğidir.

Sardeis'te bulunan iç sürgülü silindirik kilit örneklerinin (**Kat. Nu.: TK 06 ve TK 07**), boyutları neredeyse aynıdır (Uz. 7,50 cm; çap 4,75 cm). Dış gövde böümleri bakır alaşım iken iç mekanizma kısımları demirdir⁶¹. Gövde üzerinde tornada yapıldığı düşünülen simetrik çizgisel bezemeler yer almaktadır. Kapaklar genel tipolojiye uygun biçimde üç adet perçinle bir arada tutulmaktadır. Anahtar ve köprü dilinin yerleştiği

⁵⁹ Bu kilide benzer şekilde iç mekanizması korunmuş bazı silindirik taşınır kilit örneği Girit'te bulunmuştur (Vasileiadou, 2024: s. 12). Ayrıca görseli için bk.: Res. 48.

⁶⁰ Roma dönemine ait birstel üzerindeki bir kabartma, bu tip kilitlerin çift taraflı zincir ile kullanımını göstermektedir (Higelin, 2016: s. 12). Ayrıca görseli için bk.: Res. 49.

⁶¹ Kat. Nu: TK 05'in üst kapağının gevşek olduğu ve çıkarıldığında demir mekanizma görüldüğü, ilgili yazar tarafından belirtilmiştir.

açıklık arasındaki yerleşim düzeni yaylı sürgülü ve döndürme mekanizmalı bir kilitleme sisteminin varlığını göstermektedir (Waldbaum, 1983: s.71)

Pisidia Antiokheia’da bulunmuş olan taşınır kilide ait kapak bölümü (**Kat. Nu.: TK 08**), ön yüzden incelendiğinde kenarlarda eş merkezli çizgisel bezemeler, anahtar deliği ve köprü açıklığı ile sabit bir kilit levhası olarak algılanmaktadır (Gültekin, 2012: s. 87). Arka taraftaki (iç kısım) derinlik ve dört adet çıkıntılı bağlantı bölümü ise bu kapağın, silindir biçimli bir taşınır kilide ait olduğunu göstermektedir. Anahtar deliği geniş dörtgen bir açıklık biçiminde olup⁶², mekanizmanın çalışma şekli hakkında kesin bir bilgi sunmamaktadır. Bastırılmalı ya da döner mekanizmalı her iki tipte kullanılmış olabilir.

Kıbyra’da bulunan demir kilit levhası (**Kat. Nu.: TK 09**), daire biçimindedir. Kenarlara yakın noktalarda kırık durumda bağlantı noktaları görülmektedir (Kaya-Demirer, 2020: s. 133). Üzerinde bir dörtgen biçimli köprü açıklığı ve biçimini korozyondan dolayı kaybetmiş bir anahtar deliği yer almaktadır⁶³. Döner anahtar sistemli bir kilitleme gerçekleştirmektedir. Üzerinde herhangi bir bezeme yer almayan, üç bağlantılı⁶⁴ demir kilit levhasının, estetik amaçla bir ayna olarak kullanılmadığı, bir taşınır kilit kapağı olduğu düşünülebilir.

Yassı Ada batığında tespit edilen dörtgen bir kutu biçimli taşınır kilit (**Kat. Nu.: TK 10**), ahşap ve demir kullanılan gövdesinin etrafına bakır alaşım bir levha kaplanarak yapılmıştır (Katzev, 1982: s. 288). Yoğun korozyon ve ahşaptaki çürümeden dolayı bir çok parçası yok olmuş olsa da üst kısımda kilit köprüsünün bağlantı çıkıntısı (sağda) ve kilide girdiği dörtgen açıklık (solda) seçilebilmektedir. Bu tip dörtgen kutu tipinde asma kilitler, kilitleme köprülerinin bir halka biçiminde olması ve hareket yönü sebebiyle, günümüzde kullanılan asma kilitlerin ilk örneklerini oluşturmaktadır.

Amorium kazılarında bulunmuş dörtgen kutu biçimli taşınır kilit (**Kat. Nu.: TK 11**) tamamen demirden üretilmiştir. Ön yüzeyde anahtar deliği ve 5 adet birleştirme perçini yer almaktadır (**Res. 50**). Anahtar deliğinin biçimi döner tipte

⁶² Anahtar deliği olan bölüm ilgili yayında “uzun delik” olarak tanımlanmış anahtar ile ilgisi açıklanmamıştır. Bk.: Gültekin 2012: s.87.

⁶³ İlgili yayında köprü dilinin girdiği açıklık olan dörtgen alan da anahtar deliği olarak kabul edilerek iki anahtar deliği olduğu ifade edilmiştir. Bk.: Kaya-Demirer 2020: s. 133.

⁶⁴ Kenarlarda bulunan montaj deliklerinin kırk durumda olması, olasılıkla burada bulunan demir perçinlerin uyguladığı kuvvet sonucudur.

mekanizma barındırdığını göstermektedir. Arka kapağın bir tarafında köprü bağlantı halkası, diğer tarafına yakın yüzeyde ise dörtgen kilitleme açıklığı yer almaktadır. Köprü dilini kilitleyen sürgüye ait kalıntı kısmen görülebilmektedir. Yassı Ada örneğinde görülen öge yerleşimi bu kilit içinde geçerli görünmektedir. Her iki kilitte MS 7. yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilmiştir (Yıldırım, 2017: s. 143)⁶⁵.

Dörtgen bir kutu biçimli taşınır kilitlerin en nadir örneği olarak Serçe Limanı Batığı buluntuları arasında yer alan anahtarı ile bulunmuş kilit (Kat. Nu.: TK 12)⁶⁶. Kilit gövdesi karşılıklı yerleştirilmiş perçinler ile birleştirilmiştir. Üst levhanın bir kenarında bir halka eklenmiş ve bu halka üzerinde tek eksende hareket eden kilit köprüsü bulunmaktadır. Kilit köprüsü dili bu halkanın karşı kenarında bulunan dörtgen açıklıktan içeri girmektedir (Pulak 2004: s. 442). İç kilit mekanizması hakkında fazla bilgi bulunmamasına karşın, döner bir anahtarlar uyumlu sürgü mekanizması ve şifre sistemine sahip yaylı bir mekanizma bulunması gerekmektedir. Benzer biçimde hareketli halkası ve yarı ahşap yapısı ile Korinth'den bulunmuş sağlam bir örnek (Res. 51) MS 10. yüzyıla tarihlenmiştir (Davidson, 1952: Plate 71). Bu örnek ise MÖ 11. yüzyıl batığında yer aldığı için en geç taşınır kilit örneğimizi oluşturmaktadır.

Üzerinde yer alan büyük boyutlu birleştirme perçinleri ile kalın demirden üretilen kilit levhalarının da iç sürgülü taşınır kilit sistemlerine ait olması olasıdır. Parion'dan bulunmuş kare biçimli kilit levhası (Kat. Nu.: TK 13) üzerinde üç adet perçin ve döner tipte bir anahtara uygun delik yer almaktadır (Çelikbaş, 2016: s. 423). Kilit köprüsü açıklığı bulunmaması önceki kutu biçimli örnekler gibi arkadan sürgülü bir kilit olmasını gerektirir. Benzer biçimde kare biçimli kilit levhaları bulunan Dolice örneklerinde ise (Kat. Nu.: TK 14 ve TK 15) arkada yer alan levhalar ele geçmiş ve sadece bağlantı perçinlerinin yer aldığı görülmüştür (Höpken, 2017:187). Bu sebeple bu kilitlerin önden sürgülü⁶⁷ tipte olmaları gereklidir.

⁶⁵ Buluntu, daha önce belirtilen tez çalışmasında yayınlanmış olup, 2024 yılı içerisinde tarafımdan Amorium kazı başkanlığı deposunda yapılan çalışmada yeniden incelenmiştir. Kilit ile ilgili tanım ve kullanım önerisi bana, tabaka tarihlendirmesi ilgili yazara aittir.

⁶⁶ Buluntu ve diğer Serçe Limanı buluntuları fiziksel olarak bulunmuş kilitler değildir. Su altı araştırmaları sırasında korozyona uğrayarak yok olan kilitlerden kalan boşlukların (konkresyon) tespit edilip epoksi reçine ile doldurulması sonucu elde edilmiş replikalardır.

⁶⁷ Anahtar deliğinin bulunluğu yüzeyde kilit köprüsü açıklığı bulunması gerekir.

4.1.4.2. Dış Sürgülü Taşınır Kilitler

Gövde: Kilitleme mekanizmasını barındıran ve üzerinde asılmasını sağlayacak bir mil bulunan bölüm. Bu tip kilitlerin gövde şekilleri düz bir silindir şeklinde olabileceği gibi figürlü minyatür boyutlu biçimli olanları da bulunmaktadır.

Sürgü: Kilit mili üzerinde hareket ederek, kilidin içine giren ve buradaki mekanizma tarafından sıkıştırılan bölümdür.

Kilit Yay: Kilit içine giren sürgü mekanizmasının bir parçası olarak, bir yönde hareket ettirip diğer yönde kilitlenen parçadır. İçine sokulan anahtarın etkisi ile ters yönde hareket edip (daralıp) sürgüyü serbest bırakır.

Dış sürgülü taşınır kilitler, anahtar haricinde temel olarak iki ana parçadan oluşmaktadır. Gövde bölümü çoğunlukla silindirik biçimli, metalden (demir-bakır alaşım) içi boş şekilde yapılmıştır. Buna ek olarak asılarak kullanılmasını sağlayan bir kol eklenmiştir. Sürgü bölümü ise gövdeye paralel duran kol üzerinde paralel şekilde yerleştirilerek gövde içerisine sürülen⁶⁸ ve bir ucunda bir ya da birden fazla yayın yer aldığı parçadır⁶⁹. Gövde üzerinde sürgünün gireceği açıklık ve anahtarın gireceği bir açıklık mutlaka bulunmalıdır. Bu tip kilitlerde gövde üzerinde başka bir yay ya da sürgü yer almamaktadır.

Bu kilitlerin anahtarları, dönme ya da kaydırma hareketi yerine yaylı sürgünün ters yönünde bir bastırma hareketi uygulayarak açma hareketi yaparlar. Bu sebeple bazı yayınlarda bastırılmalı tip kilit veya anahtarlar olarak anılmaktadır.

Dış sürgülü kilitlerin bir bölümü dörtgen kilit gövdesine, bazıları ise silindirik kilit gövdesine sahiptir. Dörtgen gövdeli tipi en iyi açıklayan örnek Zeugma’da ortaya çıkarılan taşınır kilit (Kat. Nu.: TK 16). Kutu biçimindeki demirden üretilmiş gövde, perçinler ile kapatılmıştır. Gövde üzerinden sürgünün girdiği yöne doğru 180 derece kıvrılmış bir kilitleme kolu yer almaktadır. Sürgü bu kol üzerinde hareket edecek şekilde “L” biçiminde kıvrılmıştır. Sürgünün kilide girdiği bölüm çatal

⁶⁸ Burada geçen sürülme ifadesi, uyumlu iki parçanın birbirine yerleştirilmesi ifadesi taşımaktadır.

⁶⁹ Bu parça, Anadolu’da yapılan çalışmalarda yaylı kilitler “zemberek” olarak için kullanılmıştır. Zemberek aynı zamanda “demirden yapılmış ok” anlamı da taşımaktadır. Verilen örneklerde, sürgülerin ucunda yer alan yaylı çıkıntılar, kilit gövdesine yerleştikten sonra geri çıkmadığı için ok benzeri bir çalışma şekli göstermektedirler. Bu sebeple buradaki “zemberek” ifadesi, potansiyel amaçlı enerji biriktiren bir yaydan ziyade, kilidin içine girip orada takılı kalan geri çıkmayan ve bu şekilde kilitlemeyi sağlayan bir parça olarak tanımlanmalıdır.

şeklinde alt ve üst kol olacak biçimde ikiye ayrılmıştır. Bu çatal biçiminin uçları, mekanizmayı geri yönde hareket ettirmeyecek şekilde kıvrık durumdadır. Diğer örnek benzer özellikler taşımakta sadece boyut yönünden kısadır (**Kat. Nu.: TK 17**). Bu kilitler dışında sürgüsüz ve kilitleme kolu olmadan ele geçen iki kilit örneği (**Kat. Nu.: TK 18-19**) yine benzer alanda ele geçmiştir. Bu iki örneğin kilitli durumdayken zorlanarak kolların kırılıp ve sürgü ile beraber kilitten ayrıldığı düşünülebilir (Feugère v.d., 2013: s.122). Arykanda'da bulunan diğer bir kutu biçimli demir taşınır kilit (**Kat. Nu.: TK 20**) gövde(a) ve sürgüsü(b) bir arada bulunmuştur. Kilit üzerinde bulunan kollar çift olarak gövdeye paralel uzanır. Sürgünün sağ bölümü kırık olup, kilit gövdesi gibi simetrik olduğunu düşünülmektedir (Oransay, 2006: s. 213). Çalışma mekanizmasını açıklayacak herhangi bir yay mekanizması bulunmamıştır⁷⁰.

Sürgülerin kilit içerisinde bulunan örneklerde korozyon sebebiyle birleşme durumu olduğundan sürgünün ve ucundaki yaylı bölümün biçimi hakkında yorum yapılamamaktadır. Tekil olarak ele geçen sürgü bölümleri ise tipoloji açısından önemli bilgiler sağlamaktadır. Zeugma'da bulunmuş demir kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: TK 21**) "L" biçimli gövde yapısına sahip olup, kilit miline geçmesi gereken halka bölümü kırık ve eksiktir. Kilit içerisine giren bölüm ise iki parçalı yaylı uçlardan oluşur (Feugère v.d., 2013: s.126). Önceki Zeugma kilit buluntuları ile benzer yapıda üretilmiştir ve aynı döneme (MS 1-2. yy.) tarihlenmektedir.

Pisidia Antiokheia'da ele geçen taşınır kilit sürgüleri (**Kat. Nu.: TK 22-23-24**) "L" biçimli gövde yapısına sahiptir. Tutamak olarak kullanılan geniş bölümlerinin ortasında, kilide bağlı milin geçmesi için bir delik yer almaktadır. Kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: TK 21**) bu tip silindirik kilitlerde kullanılmıştır. "L" biçimli halka bölümü ve çift taraflı yaylı uç bölümü bir silindir içine girecek şekilde üretilmiştir. Aynı merkezden kilide giren uç bölümde ise iki yana doğru açılmış yaprak biçimli yaylar görülmektedir. Bu kilitlerin kullanım şekli için Kat. Nu.: TK 16'da bulunan Zeugma örneği gösterilebilir. Aynı merkezde bulunan diğer sürgü örneği (**Kat. Nu.: TK 25**), kare biçimli tutamak ve yaprak biçimli uç bölüme sahiptir. Kırık ve eksik olan buluntunun önceki örnekler gibi işlediği düşünülmektedir. Kilit gövdesine bağlı bir kola ihtiyaç kalmadan, kilit gövdesine doğrudan bağlandığını önerebileceğimiz kilit sürgüsü (**Kat. Nu.: TK 26**), bir hizalama halkasına sahip değildir. Kıvrılarak biçimini kaybetmiş olan mil bölümü,

⁷⁰ Yazar tarafından manivelalı olarak tanımlanan ifadeyi destekleyecek bir unsur görülmemektedir.

tasarım kullanımında “U biçiminde olmalıdır. Kilit gövdesine giren üç uçlu ve yaylı bölüm sürgü ortasında birleşmektedir. Tüm bu kilit sürgüleri bulundukları tabakaya göre MS 10. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir (Gültekin, 2012: s. 30).

Dolice örnekleri olan iki taşınır kilit sürgüsü de genel olarak “L” biçimlidir. İlk örneğimizde (**Kat. Nu.: TK 27**) kilit koluna geçecek olan halka ve totaln bölüm uzun, kilit içerisine giren yaylı bölüm kısa bırakılmıştır. Bu durum, kilitlenecek kapı yada aksamın arasındaki mesafenin fazla olmasından kaynaklanan bir tasarım özelliğinden kaynaklanıyor olabilir. Diğer örnekte ise (**Kat. Nu.: TK 28**) halka ve dışta kalan kısım kısa, kilidin içine giren kısım uzun bırakılmıştır (Höpken, 2017: s. 186).

Silindirik gövdeli dış sürgülü taşınır kilitler, daha küçük boyutlu tasarımlarıyla ile göze çarpmaktadır. Bu tasarım sonucunda, kullanılan anahtarların tasarımları da daha basit ve taşınabilir olmuştur⁷¹. Pisidia Antiokheia’da kilit gövdesi ise (**Kat. Nu.: TK 29**) silindir biçimli gövdeye eklenmiş dairesel bir koldan oluşmaktadır. Silindirin üzerinde iki adet açıklık, mevcut olmayan sürgünün girmesi için tasarlanmıştır. Aynı merkezden diğer örnekte (**Kat. Nu.: TK 30**) benzer biçimde gövde ve kol yapısına sahiptir. Anahtarın girebilmesi için küçük bir açıklık kilidin arka bölümünde (kolun bağlı olduğu taraf) yer almaktadır (Gültekin, 2012: s. 30). Amorium kazılarında bulunan silindir kilidin (**Kat. Nu.: TK 31**), sadece gövde bölümü el geçmiş, sürgüsü ve anahtarı eksiktir. Gövde içerisindeki daire biçimli kanal sürgünün oturması için uzun bırakılmıştır. Anahtarın kullanımına ait bir delik ya da boşluk yer almamaktadır. Sürgünün girdiği noktadan sokulan ve döndürülerek kullanılan bir anahtar ile açılıyor olabilir⁷². Patara kazılarında ortaya çıkarılan silindirik biçimli kilit (**Kat. Nu.: TK 32**), üzerinde anahtarı ile birlikte bulunmuştur. Silindirik gövdenin her iki ucu açıktır. Kilitleme kolu 180 derece geriye dönük biçimde uzamaktadır. Sürgü bölümü birlikte ele geçmemiştir. Halka biçimli tutamağı olan uzun milli bir anahtar, dış taraftan (çizime göre sol bölüm) kilit içerisine sokulmuştur (Şahin, 2018: s. 163). Tüm bu örnekler genel bir tipolojik değerlendirme yapılarak MS 10. yüzyıl ve civarına tarihlendirilmiştir.

⁷¹ İlgili anahtarları, tez kapsamında yer alan “taşınır kilit anahtarları” bölümünden inceleyebilirsiniz.

⁷² Bu kilit, tez kapsamında tarafımdan ilk kez yayınlanmıştır. Buluntunun fotoğrafı için bkz: Res. 52.

Silindirik gövdeli taşınır kilitler arasında en karmaşık tasarıma sahip buluntu Doliche'den bulunmuş kilit parçasıdır (**Kat. Nu.: TK 33**). Demir bir levha üzerine yerleştirilmiş bağlama bölümü, iki yarım ay biçimli parça, şifre bölümü ve sivri bir uç bölümünden oluşmaktadır. Genel olarak olarak Doğu Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiştir (Höpken, 2017: s. 186). Bu parçanın silindir biçimli başka bir gövde içerisine yerleştirilerek kullanıldığı söylenebilir. İçerisine sokulan anahtar ile kilidin altından içeri doğru girmiş olan pimin itilmesi ve sürgü ile gövdeyi birbirinden ayırması gerekmektedir.

Serçe Limanı Batığı'nda ortaya çıkartılan, silindir biçimli dış sürgülü taşınır kilitler eksiksiz birer set halinde bulunduklarından⁷³ bu kilit grubunun fonksiyonunun belirlenmesinde son derece önemli buluntulardır. İlk örneğin gövdesi (**Kat. Nu.: TK 34**) dört boğumlu bir silindir (a) şeklindedir. Sürgünün gireceği tarafta merkezde bir delik yer alır. Sürgünün içine geçirilip kaydırıldığı kol dairesel kesitlidir ve boştaki ucunda küre şekli oluşturulmuştur. Kolun kilit gövdesine bağlandığı tarafta kesilerek açılmış bir kanal bulunmaktadır. Bu kanalın görevi anahtarın ters yönden içerisine sokulması ve sürgü yaylarını sıkıştırarak geri çekilebilmesini sağlamaktır. Sürgünün (b) kola geçen halka bölümü yine silindir biçimlidir. "L" biçimli sürgü daralarak, yaprak şeklindeki yaya dönüşmektedir. Anahtarın (c) ucu ve içindeki açıklık dörtgen biçimlidir. İkinci örnek (**Kat. Nu.: TK 35**) ilki ile gövde ve sürgü yapısı olarak büyük benzerlik göstermektedir. Anahtarın tutamak bölümü ise daha dekoratif biçimde yapılmıştır ve arka açıklıktan içeri sokulmuştur. Üçüncü örnekte (**Kat. Nu.: TK 36**) gövde silindiri daha ince ve düzdür. Gövde ile kolun birleştiği noktada bir delik yer almaktadır. Bu kilidin de anahtarı "L" biçimli ve dörtgen kesitlidir. Tutamak bölümü süslemelidir. Bu kilitler, batığın genel konteksi olan MS 11. yüzyıla tarihlenmişlerdir (Pulak, 2004: s. 440-442). Serçe Limanı Batığı'nda anahtarları ile birlikte tespit edilen bu örnekler büyük olasılıkla kullanılmamış, ticareti yapılan bir ürün olarak taşınmış olmalıdır.

Dış sürgülü taşınır kilitler içerisinde bazı örnekler bronz malzemeden yapılmış olmaları ve daha dekoratif özellikler göstermeleri sebebiyle çoğu zaman tanımlamakta zorluk çekilmektedir. Bu örneklerden ilki Patara kazısında ortaya çıkarılmış kilit

⁷³ Buluntu ve diğer Serçe Limanı buluntuları fiziksel olarak bulunmuş kilitler değildir. Su altı araştırmaları sırasında korozyona uğrayarak yok olan kilitlerden kalan boşlukların (konkresyon) tespit edilip epoksi reçine ile doldurulması sonucu elde edilmiş replikalardır.

sürgüsüdür (**Kat. Nu.: TK 37**). Sürgünün tutamak bölümün halka biçimlidir ve üzerinde bir kuş figürü yer almaktadır. Kilide doğru uzanan sürgü kolu kalın boğumlu bir yapıdan incelererek iki kol şeklini almaktadır. Alttaki kol kırık ve eksiktir. Üstteki kol daha kalın ve sağlamdır. Sürgünün en üst bölümünde yer alan ve kilit koluna geçen halka bölümü sağlam durumdadır (Şahin, 2018: s. 163). Kütahya müzesinde bulunan kilit sürgüsünde (**Kat. Nu.: TK 38**) ise tutamak bölümü antetik yerleştirilmiş iki kuş figürüdür. Kilide doğru uzanan sürgü bölümü iki kola ayrılmıştır ve üst bölümdeki kırık ve eksiktir. Sürgünün en üst bölümünde yer alan ve kilit koluna geçen halka bölümü sağlam durumdadır (Demirel-Gökalp, 2016: s. 428). Her iki sürgünün ortak özellikleri ele alındığında, kırık olmayan sürgü kolunun hizalama amaçlı, kırık olanların ise uç kısımlarının yay şeklinde olarak kilitlemeyi sağladığı ve bu yüzden kırıldıkları önerilebilir. Buluntular genel olarak Doğu Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiş olsada bu figürlü kilit üretiminin MS 11. yüzyıldan itibaren yoğunlaştığı bilinmektedir.

Stratoneikiea buluntusu maske biçimli bir kilit (**Kat. Nu.: TK 39**) yarım olarak ele geçmiştir. Mevut olan bölümde iç mekanizmaya ait herhangi bir parça bulunmamıştır (Yıldırım, 2023: s. 386). MS 3-4. yüzyıla tarihlendirilmiş bu buluntunun mekanizması bilinmediğinden herhangi bir gruba dahil edilmemiştir. Bununla birlikte yüz biçiminde burun hizasına denk gelen alanda bir delik olması (siyah gösterilen alan) buradan sokulan bir pimle açılmayı gerçekleştiriyor olabilir.

4.2. Anahtarlar

Anahtarlar, kapıyı kapalı tutan basit sürgüleri veya kilit mekanizmaları içerisinde yer alan sürgü şifre mekanizmalarını mekanik olarak harekete geçiren taşınabilir gereçlerdir. Kilitten bağımsız olarak değerlendirmesi mümkün değildir. Üretim esnasında birlikte tasarlanmaları gerekmektedir. Tez kapsamında incelenen buluntu sayısının fazla olması sebebiyle anahtar ve kilitler ayrı ayrı değerlendirilecektir.

4.2.1. Anahtarın Tanımı, Bölümleri ve Terminoloji Sorunları

Anahtar ya da Türkçemizde kullanılan diğer bir deyişle açkı, bir kilit sistemine uyacak ve onu harekete geçirecek şekilde tasarlanmış bir gereçtir. Günümüzde kullanılmayan ahşap örnekleri olduğu bilinmekte beraber ve genellikle metalden üretildikleri görülmektedir. Günümüzde anahtar yapımında çoğunlukla pirinç alaşımı (bakır+çinko), çelik ve az olarak sertleştirilmiş alüminyum malzemeler kullanılmaktadır. Arkeolojinin konusu olan dönemlerde ise dönemin teknolojik gelişimine uygun malzeme ve teknikler ile üretilmişlerdir. Arkeolojik merkezlerde bronz, demir ve pirinç gibi örnekleri kullanılmış ve günümüzde birer buluntu olarak tespit edilebilmektedir. Her kilit ve anahtar birbirine uyumlu olarak tasarlandıkları için, şifre sistemine sahip her anahtar “eşsiz”dir. Bununla birlikte çalışma prensipleri gereği belirli kategoriler altında incelemek teknik açıdan fayda sağlamaktadır.

Üretim tekniği olarak sıcak ve soğuk biçimlendirme, döküm, kesme ve aşındırma (eğeleme) gibi tekniklerin tümü kullanılmaktadır. Anahtarların üretim şeklini ve çalışma prensibini açıklayabilmek için öncelikle anahtarı oluşturan unsurların tanımlanması gerekir.

- a- **Sap (Tutamak) Bölümü:** Anahtarın taşınmasını, tutulmasını ve kuvvet uygulanmasını sağlayan uç bölümlerinden biridir. Mil bölümü ile birlikte yekpare şekilde üretilmiş ya da bir pim ile bağlanmış vaziyette hareketli olabilir.
- b- **Mil bölümü:** Sap tarafından uygulanan çevirme ya da itme-çekme hareketini anahtarın diline ileten, yuvarlak ya da dörtgen kesitli uzun bölümdür.

- c- **Dil Bölümü:** Mil tarafından iletilen hareketin, kilit sistemine aktarıldığı ve var ise kilit içerisindeki şifreyi oluşturan bölüme uyacak biçimde üzerinde girinti ya da çıkıntıların yer aldığı diğer uç bölümdür. Ayrıca bu girintiler süsleme amaçlı yapılabilir. Çalışma modeline göre dil bölümü, mil bölümüne paralel ya da dik açılı olarak bulunabilir.

Anadolu’da bulunan anahtarlar hakkında bugüne kadar yapılan bilimsel çalışmalarda kilitler ile ilgili yapılan tanımlamalara benzer olarak “Çekmeli Tip Anahtar”, “Manivelalı Tip Anahtar”, “Sürgülü Tip Anahtar”, “Asma Kilit Anahtarları” olmak üzere tanımlamalar yapılmıştır (Oransay, 2006: s. 143-144; Demirer 2013: s. 99; Yıldırım 2023: s.112). Roma kilitlerinin incelendiği uluslararası bilimsel çalışmalarda ele alınan anahtarlar ise , “Levy Tip”, “Kaldırmalı Tip”, “Kaydırmalı Tip”, “Döner Tip” ve “Kancalı Yaylı Kilit Anahtarları” gibi Türkçe çevirisi kısmen uyumlu ifadeler ile sınıflandırılmıştır (Manning, 1989: s. 88).

Burada ifade edilen “Çekmeli” tanımı, anahtarın kullanımı sırasındaki hareketini ifade etmektedir. “Manivelalı” ve “Sürgülü” ifadeleri kilit bölümünde⁷⁴ açıklanmış olup, yaygın kullanımın aksine anahtarı tanımlamada kullanmak için de hatalı bir tanımdır. “Asma kilit” anahtarları ifadesi kilidin temel kullanım fonksiyonun belirtmesi açısından doğru bir tanım olup “Taşınır Kilit Anahtarı” ifadesini kilit sistemleri ile uygun olması açısından önerilebilir. Bu sebeple anahtarların çalışmamız boyunca tanımlanması için öncelikle ortak bir tipoloji tablosu oluşturulmuştur.

4.2.2. Anahtar Tipolojisi

4.2.2.1. Sabit Kilitlerde Anahtar

A: Basit Levy Anahtarlar

Sap (Tutamak): El içine oturacak biçimde uzun ve kuvvet alanı büyük bir uç bölümünden oluşur.

Mil: Kare ya da daire kesitli olup kilidin içine uzanabilmesi için birden fazla açıda kıvrılmış durumdadır.

Dil: Mil bölümünün uç noktasında yer alan, sürgüye temas eden son bölüm olarak tanımlanabilir.

Hareket: Kapı içerisinde yerleştirildikten sonra sürgüyü yatay ekseninde hareket ettirir.

⁷⁴ Bk.: s. 22

B: Çekmeli Pimli Kilit Anahtarları

Sap (Tutamak): Genellikle halka biçimlidirler. Boyutları parmak ile çekilebilecek şekildedir.

Mil: Kare ve dairesel kesitli olup kilidin içine uzanabilmesi için birden fazla açıda kıvrılmış durumdadır.

Dil: Gövde içerisinde yer alan şifre bölümünü oluşturan parçaları yukarı kaldıracak ölçüde ve sayıda parçalara ayrılmıştır. Mil bölümüne dik açıdır.

Hareket: Pimlere oturtulması için mekanizma içine sokularak yukarı kaldırılır.

C-Kaydırma Mekanizmalı (Sürgülü) Kilit Anahtarları

Sap (Tutamak): Halka veya dörtgen biçimde, üst bölümünde oval ya da yuvarlak çıkıntılar olan bölüm. Bazı örneklerde katlanabilir yapıdadır. Belirli ölçülerde olanları yüzük olarak kullanılmışlardır.

Mil: Dörtgen kesitli mil yapısına sahiptir. Bazı durumlarda birden fazla ekseninde dönüş yapabilir. Yüzük olarak kullanılanlarında mil bölümü çok kısa ya da hiç bulunmamaktadır.

Dil: Genellikle dörtgen biçimli, üzerinde kilit sürgüsündeki açıklıklara uygun olarak yapılmış çıkıntılar mevcuttur. Mil bölümüne dik açıda durur vaziyette imal edilir. Ayrıca dil bölümünün mil bölümünün devamı olarak aynı açıda yer aldığı ve üzerinde kilit içerisindeki özel biçim verilmiş bir parçaya uyacak şekilde açıklığın olduğu tipte örneklerde bulunmaktadır.

Hareket: Kilit sürgüsü üzerinde yer alan açıklıklara oturduktan sürgü ile birlikte sonra paralel yönde hareket eder.

D- Döner Mekanizmalı (Sürgülü) Kilit Anahtarları

Sap (Tutamak): Çoğunlukla halka biçimde, üst bölümünde oval ya da yuvarlak çıkıntılar olan bölüm. Bazı örneklerde katlanabilir yapıdadır. Belirli ölçülerde olanları yüzük olarak kullanılmışlardır.

Mil: Dönme hareketine uygun olarak dairesel biçimdedir. Mil bölümünün içi boş girinti şeklinde ya da uç bölümü çıkıntı şeklinde bulunabilir.

Dil: Genellikle dörtgen formu. Kilit sürgüsünün biçimine uyacak şekilde testere formunda yükseklik farkı bulunabilir. Bazı örneklerde kare ve dairesel formda

açıklıklar bulunabilir. Bunlar nadiren şifreli bir kullanım için yapılsa da süsleme ve ağırlık azaltma amaçlı olarak yapılmaktadır.

Hareket: Anahtar deliğinin merkezinde yer alan bir deliğe ya da çıkıntıya yerleşip, kendi eksenini etrafında dönerek hareket eder.

4.2.2.2. Taşınır Kilitlerde Anahtar

A- Döner Mekanizmalı (İç Sürgülü-Yaylı)

Sap (Tutamak): Halka veya dörtgen biçimde ve kilidin boyutları ile doğru orantılı boyuta sahiptir. Parmaklar ile kavranacak bir biçimde tasarlanmıştır.

Mil: Dönme hareketine uygun olarak dairesel biçimde. Mil bölümünün içi boş girinti halde ya da uç bölümü çıkıntı halde bulunabilir. Kilidin boyutuna orantılı biçimde genellikle uzun biçimdedir.

Dil: Genellikle dörtgen formudur. Kilit içerisindeki yayın ve şifre oluşturacak kanalların şekline uyacak şekilde açıklıklar içerebilir.

Hareket: Kilidin içerisine sokulduktan sonra döndürülerek kilit gövdesi içerisinde yer alan yay mekanizmasına bastırarak devre dışı bırakır.

B- Bastırma Mekanizmalı (Dış Sürgülü Yaylı) Kilit Anahtarları

Sap (Tutamak): Sap mil ile birleşik şekilde, ucunda bir asma deliği yer alacak şekilde yapılmıştır. El ile kavranacak bir biçimde tasarlanmıştır.

Mil: Klasik bir anahtar görünümünden uzak bir çubuk ya da “L” biçiminde bir çubuk şeklindedir.

Dil: Milin ucuna dik olarak yerleştirilmiş çoğunlukla dörtgen biçimlidir. Kilit içerisindeki yayın yerleşimine göre oluşturulan açıklıklar içerebilir.

Hareket: Kilidin içerisine sokulduktan sonra itilerek, sürgüyü üzerindeki yaya ters yönde baskı uygular ve sürgünün serbest kalmasını sağlar.

4.2.3. Anadolu’da Tespit Edilmiş Sabit Kilit Anahtarları

4.2.3.1. Basit Levye Anahtarlar

Basit levye anahtarlar, sürgülere kapı dışından erişim sağlamak için kullanılan ve genellikle şifresiz olarak kullanılan anahtar türleridir. Parion’da bulunan bir Arkaik dönem mezarlığında mezar hediyesi olarak ele geçen demirden levye anahtar (**Kat. Nu.: AN 1**) nadir bir örnektir. Dörtgen kesitli demirden üretilmiş olan buluntu, orta bölümünde yaklaşık 90 derece kıvrılmıştır. Bir ucunda 45 derecelik başka bir büküm izi görülmekle beraber bu bölüm eksiktir (Kasapoğlu, 2015: s. 105). Mezarda yer alan diğer buluntuların kesin olarak MÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmesi (siyah figürlü kaplar) demir olan ve yoğun korozyonu bulunan anahtarın tarihlendirilmesine kolaylık sağlamıştır. Bu tip anahtarların benzer dönem vazo sanatında betimlendiği bilinmektedir (Neuburger, 1921: s. 349). Homeros’un ilgili dönemde İlyada’da yaptığı anahtar tarifi de buluntuya uymaktadır (Homeros – Odysseus 21.6-10). Parion buluntusu anahtar ile tasarım ve boyut açısından yüksek benzerlik gösteren diğer demir anahtar Amorium’da (**Kat. Nu.: AN 2**) tespit edilmiştir. Sürgü anahtarı olarak tasarlanan buluntunun mevcut korunmuş uzunluğu 50 cm’i aşmaktadır. Bir ucu (çizime göre altta) daralan biçimde olan kare bir milden üretilmiştir. Gövdesinde iki kere 90 derecelik açı oluşturularak birbirine paralel duran bir uç oluşturulmuştur. Diğer uç noktasında (çizime göre üst) tekrar doksan derecelik bir dönüş görülmekte ancak kırık ve eksik olduğundan biçimi bilinmemektedir. Buluntu kontekse göre MS 7 ile MS 10. arasına tarihlenebilir⁷⁵. Anadolu dışı buluntu olarak örnek gösterilebilecek Hera Tapınağı’nda da kült objeler ile birlikte ele geçen anahtarlar (Baumbach, 2004: s. 136) benzer döneme tarihlenmektedir.

4.2.3.2. Çekmeli Pimli Kilit Anahtarları

Çekmeli tip anahtarlar, şifre eklenmiş sürgüler olan ilk kilit mekanizmalarını açmaya yarayan gereçlerdir. Levye tip anahtarların daha kolay taşınabilir ve kilidin içine girecek şekilde biçimlendirilmiş bir çeşidi olarak görülebilir. Taşımak ve kilidi açma işlemi sırasında çekme işlemini yapabilmek için çoğunlukla halka biçimli tutamakları bulunmaktadır. Dörtgen biçimli mil bölümü birden fazla açıda

⁷⁵ Bu buluntu tez kapsamında ilk defa yayınlanmaktadır. Görseli için bk.: Res. 53. Ayrıca Polonya’da bulunmuş örnek ve kullanım önerisi için bkz: Res. 54

kıvrılmıştır. Üzerinde dişler bulunan dil genellikle “L” tipinde gövdeye dik açılı yerleşmiştir. Bu tip anahtarlar özellikle kıta Yunanistan’da bulunan çok sayıda örneği olması sebebi ile “Laconya Tipi” olarak bilinir (Karatas 2019: s. 3).

Arykanda kazılarında bulunmuş olan çekmeli pimli kilit anahtarı (**Kat. Nu.: AN 3**) demirden üretilmiştir. Sap bölümü belirsiz olan anahtarın dörtgen kesitli mil bölümü iki defa kıvrılmıştır. Dil bölümünde üç adet diş bulunmaktadır (Oransay, 2006: s. 215). Bu diş yapısı ve mevcut boyutları ile KL-08 numaralı Yenikapı kilidi benzeri bir kilit ile kullanıldığı söylenebilir. Diğer bir çekmeli kilit anahtarı Kibyra’dan bulunan demir örnektir (**Kat. Nu.: AN 4**). Tutamak bölümü halka biçimindedir. Mil bölümü dörtgen biçimlidir ve iki defa kıvrılmıştır. Dil bölümü olması gereken uç noktası kırık ve eksik olduğunda şifre yapısı bilinmemektedir (Demirer, 2013: s. 263). Aynı tipolojik unsurlara sahip olup boyutları itibarıyla daha küçük olan iki örnek yine aynı merkezlerden gelmiştir. Arykanda buluntusu “L” biçimli anahtarın (**Kat. Nu.: AN 5**). üst bölümünde, başka bir eklenti yapıldığını gösteren dairesel bir mil bulunmaktadır (Oransay, 2006: s. 215). Bu bölüme ahşap ya da farklı metallerden kulp bölümü eklenmiş olabileceğini göstermektedir. Kibyra buluntusu hareketli mafsallı mile sahip olan anahtar (**Kat. Nu.: AN 6**) halka biçiminde kulpa sahiptir. Altındaki milini ucunda yer alan dil bölümü üzerinde dört adet diş yer almaktadır (Demirer, 2013: s. 266).. Mafsallı kullanım ile anahtarın taşınır haldeki boyu yarı yarıya kısaltılmıştır. Arykanda örnekleri MS 1. yüzyıla tarihlendirilirken, Kibyra örnekleri MS 6.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilir.

4.2.3.3. Kaydırma Mekanizmalı (Sürgülü) Kilit Anahtarları

Kaydırmalı Sürgü mekanizmasına sahip olan kilit anahtarlı kilidin içerisindeki sürgüyü genellikle yatay ekseninde hareket ettirerek açma-kilitleme işlemi yapan anahtarlardır. Temel olarak iki ana grup altında incelenebilirler.

4.2.3.3.1 Dil Bölümünde Şifre Çıkıntısı Bulunan Kaydırmalı Anahtarlar

Bu tipte yer alan anahtarlar kilit içerisindeki sürgü üzerine girecek şekilde hazırlanmış dişler (çıkıntılar) bulunan dile sahiptirler. Ayrıca dil bölümleri mil bölümüne dik biçimde yer aldıklarından genel anahtar biçimi “L” tipindedir.

Zeugma kazısında ele geçmiş kaydırmalı kilit anahtarı dörtgen kesitli olarak demirden üretilmiştir (**Kat. Nu.: AN 7**). Kırık durumda olan tutamak bölümünün halka biçiminde olduğu görülmektedir. Korunmuş yüksekliği 18 cm olup oldukça büyük bir gövde yapısına sahiptir. Anahtarın dil bölümü mil bölümüne göre dik açılıdır ve “S” biçiminde bir kıvrıma sahiptir. Dil üzerinde korunmuş iki adet diş görülmektedir (Feugère v.d., 2013: s.138). Diğer Zeugma örneği demir kilit anahtarında (**Kat. Nu.: AN 8**) kulp bölümü sağlamdır. Mil ve dil bölümü tek parça halindedir. İki adet diş herhangi bir dönüş yapmadan gövdeye dik bir şekilde uzanmaktadır. Cıngırtkayası kazılarında ortaya çıkan iki anahtarda (**Kat. Nu.: AN 9 ve AN 10**) da benzer biçimde dörtgen kesitli mil, halka biçimli sap ve “L” biçimli dil bölümü yer almaktadır (Yıldırım, 2017: s. 130) Zeugma ve Cıngırtkayası örnekleri MS 1. yüzyıla tarihlenmektedir. Bı tip anahtarların demir örneklerinin bulunduğu Anadolu dışı yerleşimlerden Olynthus’ta (Robinson, 1941: s. 165) bulunan 4 adet anahtar genel bir ifadeyle klasik döneme (MÖ 6.-4.) tarihlendirilmiştir. Bunun yanında Yakınoğu örneği (Leavitt v.d., 2023: s. 316) olarak benzer bir grup MS 10. yy. tarihlendirilmiştir.

Demirden üretilen bu anahtarların büyük bölümünde korozyona bağlı eksiklikler ya da dişler arasında birleşmeler görülmektedir. Bu durumda olan anahtarlar örnekleri Aizonai’de (**Kat. Nu.: AN 11** – Cesur, 2019: s. 112), Zeugma’da (**Kat. Nu.: AN 12** – Alagöz, 2012: s.112), Stratonikeia’da (**Kat. Nu.: AN 13** - Yıldırım 2023: s. 388), Arykanda’da (**Kat. Nu.: AN 14 ve AN 15** - Oransay 2006: s. 215), Efes Müzesi’nde (**Kat. Nu.: AN 16** - Pülz 2020: s.164), Kibyra’da (**Kat. Nu.: AN 17** - Kaya-Demirer, 2020: s.135) ve Parion’da (**Kat. Nu.: AN 18 ve AN 19** – Çelikbaş, 2016: s. 426) ortaya çıkarılmıştır. Tümü dörtgen kesitli ve “L” biçimlidir. Doğu Roma dönemine tarihlenen Parion örnekleri dışındakiler Roma Dönemi örnekleridir.

Geç Roma ve Erken Doğu Roma dönemine tarihlenen benzer tipteki anahatarların bir bölümünün daha küçük boyutlu olduğu, özellikle mil mesafesinin çok kısaldığı örnekler bulunmaktadır. Kibyra’da (**Kat. Nu.: AN 20** – Demirer, 2013: s. 268), Tralleis’te (**Kat. Nu.: AN 21 ve AN 22** – Dinç, 2019: s. 295), Parion’da (**Kat. Nu.: AN 23** – Çelikbaş, 2016: s. 425) ve Arykanda’da (**Kat. Nu.: AN 24 ve AN 25** –

Oransay, 2006: s. 21⁷⁶) ele geçen bu örnekleri, yüzük olarak kullanılacak anahtarlara geçiş sürecini gösteren boyutların küçültüldüğü bir yöntemi göstermektedir.

Kaydırma mekanizmalı kilitlere ait anahtarların belirli bir grubu, dil üzerinde yer alan dişlerin geometrik şekillerde ve daha iyi durumda korunmuş olmaları sebebiyle diğerlerinden ayrılır. Bu anahtarlar, kullanıldıkları kilitlerin içerisindeki sürgüler üzerinde bulunan açıklıkların nasıl olması gerektiği konusunda bilgi sağlarlar. Arykanda'da bulunan dört adet Roma dönemi örneği (**Kat. Nu.: AN 26 - AN 27 - AN 28 –AN 29**), dörtgen kesitli tutamak ve mile sahiptir ve “L” biçimlidir. Dil üzerinde paralel yerleştirilen dörtgen biçimli dişler yer almaktadır (Oransay, 2006: s. 216-217). Sinop Demirci'de amphora atölyelerinde yapılan kazı çalışmalarında bulunmuş olan anahtar (**Kat. Nu.: AN 30**), ilgili konteks doğrultusunda net olarak MS 4-5. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir (Tatlıcan vd., 1998: s. 468).

Kıbyra buluntusu olan anahtarın grubu (**Kat. Nu.: AN 31 - AN 32 - AN 33 – AN 34 - AN 35 – AN 36 - AN 37 - AN 38 - AN 39**) dönemi içerisindeki en büyük buluntu grubunu oluşturmaktadır. Halka tutamaklı, dörtgen kesitli mil bölümlü ve dörtgen dişler içeren dile sahip örnekler MS 6-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir (Demirer, 2013: s. 264; Kaya-Demirer, 2020: s. 135). Sardeis'te bulunan çağdaşı örnekte (**Kat. Nu.: AN 40**) benzer biçimde paralel dörtgen dişlere sahiptir (Waldbaum, 1983: s. 74). Doliche kazılarında bulunmuş olan iki adet demir anahtar (**Kat. Nu.: AN 41 ve AN 42**, detaylı tasarımı ile bakır alaşım örneklerle oldukça benzerdir. Halka saplı, dörtgen biçimli anahtarın “L” şeklindeki dilinde simetrik dörtgen dişler bulunmaktadır. Halka ve mil bölümünü ayıran çizgisel hatlar bulunmaktadır.

Kıbyra'da (**Kat. Nu.: AN 43 – Demirer, 2013: s. 267**), Tralleis'te (**Kat. Nu.: AN 44 – Dinç, 2019: s. 295**), Arykanda'da (**Kat. Nu.: AN 45 ve AN 46 – Oransay, 2006: s. 217**) ve Phidelpiha'da (**Kat. Nu.: AN 47 – Canlı, 2019: s. 227**) bulunan anahtarların ise dişleri diyagonal biçimde yerleştirilmiştir. Ayrıca bu anahtarların halka bölümleri yaklaşık 2 cm çapa sahip olduğundan, parmakta taşımak için uygun görülmektedir. Bununla birlikte demirin çabuk bir şekilde korozyona uğraması sebebiyle, parmakta taşınmanın bronz kadar elverişli olmaması dikkate alınmalıdır.

⁷⁶ Bu anahtar ilgili yayında dörtgen kesitli bir mile sahip olmasına karşın, döner anahtar olarak tanımlanmıştır.

Dil üzerindeki dişleri dairesel biçimde olan az sayıdaki demir örnekten ilki Phidelpiha’da (**Kat. Nu.: AN 48** – Canlı, 2019: s. 227) bulunmuş olan geniş halkalı örnektir. Bu anahatarda parmağa takılabilir ölçülerdedir. Dil bölümünde altı adet çift sıra dizilmiş diş yer alır. Mil bölümü daha uzun olan Arykanda buluntusunda (**Kat. Nu.: AN 49**) beş adet çapraz olarak dizilmiş diş yer alır. Nadir görülen dil bölümüne sahip olan anahtarın (**Kat. Nu.: AN 50**) dili dışa doğru dönük daire biçimlidir. Üzerinde aralıklar ile yerleştirilmiş dairesel dişler görülmektedir (Oransay, 2006: s. 215).

Özellikle kişisel eşyaların ve evrakların saklandığı kutuların küçük boyutlu kilitlerinde kullanılan anahtarların büyük bir bölümünün bakır alaşım malzemelerden üretilmiş olduğu görülmektedir. Bunun öncelikli sebebi, bu tip kilit mekanizmalarının hafif sürgü ve yaya sahip olması ve anahtara binen yükün hafiflemesidir. Bu yüzden demir gibi daha sağlam bir metale gerek duyulmamaktadır. Ayrıca bakır ve alaşımlarının renginin altına yakın olan sarı tonlarında olması ve korozyona dayanıklı olması, kişisel bir eşya olan anahtarın estetik olarak daha çekici bir görüntüde olmasını sağlamaktadır. Patara (**Kat. Nu.: AN 51** – Şahin, 2018: s. 166), Perre (**Kat. Nu.: AN 52** - Eraslan ve Karaca, 1995: s. 187), Zeugma (**Kat. Nu.: AN 53** – Feugere vd. 2013: s. 137) ve Doliche’de (**Kat. Nu.: AN 54** – Höpken, 2017: s. 185) ortaya çıkan anahtarların tümü halka biçimli tutma halkasına, dörtgen kesitli yassı bir mile, “L” biçimli dil ve diyagonal yerleştirilmiş dişlere sahiptirler. Ayrıca dekoratif bir öge olarak halka altında çift taraflı çıkıntılar görülmektedir. Halkaların üzerinde yer alan dikey çıkıntıların ise hem estetik, hem de kilidin içine sokularak sürgünün düzeltilmesi benzeri bir işlevi olduğu önerilebilir. MS 1-3. yüzyıllar arasına tarihlenen anahtarlardan Patara buluntusu olan Kat. Nu.: AN 51, mezar konteksinden geldiği için olarak daha net bir tarihlendirmeye sahiptir.

Halka biçimindeki tutamakları ve kısa mil bölümleri bulunması sebebiyle yüzük olarak taşınabilen bakır alaşım diyagonal dişli ve kaydırmalı kilit anahtarları, Efes Müzesi (**Kat. Nu.: AN 55 ve AN56** – Pülz, 2020: s. 82), İznik (**Kat. Nu.: AN 57 ve AN 58**⁷⁷ - Kahveci 2021: s. 51-94) ve Sardeis’te (**Kat. Nu.: AN 59** – Walbaum,

⁷⁷ Anahtarın yayınlandığı kaynakta, dil bölümü üzerine pas lekesi görüldüğü için demir olarak tanımlanmıştır. Tek parça olarak demir ile bakır birleşimi yapılması mümkün olmadığı için, bu anahtarın uzun süre demir bir kilit içinde kalıp üzerine demir korozyonu kaplandığı düşünülmelidir. Bu sebeple anahtar bakır + demir karışımı değil sadece bakır alaşımıdır.

1983: s. 75) ortaya çıkarılmıştır. Sardeis örneğinin diğerlerinden farklı olarak katlanabilir bir tutamak yapısı olduğu görülmektedir.

Dil üzerindeki dişleri dairesel biçimde olan bakır alaşım ve pirinç⁷⁸ malzemeden yapılmış anahtarlar kazılarda daha çok sayıda ve daha iyi kondisyonda bulunmuşlardır. Patara'dan (**Kat. Nu.: AN 60** – Şahin, 2018: s. 166), Efes Müzesi'nden (**Kat. Nu.: AN 61-AN 62-AN 63-AN 64-** Pülz, 2020: s. 81-83), İznik'ten (**Kat. Nu.: AN 65-AN 66-AN67-** Kahveci, 2021: s. 51-92-93) ve Sardeis'ten (**Kat. Nu.: AN 68-** Waldbaum, 1983: s. 75) örneklerde beş ile on arasında dişi olan anahtarlar yer almaktadır. Anahtarların tünü kısa pimli ve halka tutamaklı olup, Kat. Nu.: AN 67 ve 68 dışında kalanların halka kesitleri “D” tipindedir. Bu tasarım anahtarların yüzük şeklinde taşındığını gösteren en net veridir. Kronolojik olarak MS 1. yüzyıldan MS 6. yüzyıla kadar geniş bir döneme yayıldığı görülür.

Diş bölümü bulunan kaydırma mekanizmalı kilit anahtarları için son örneklerimiz Efes Müzesi Koleksiyonun'da bulunan “L biçimli iki anahtardır (**Kat. Nu.: AN 69 ve AN 70**). Her iki anahtar kısa milli, halka tutamaklıdır. Halkaları “D” kesitlidir. Yüzük olarak kullanıma uygundur. Bakır alaşımlı anahtarların dişleri tahrip olduğundan kısmen görülebilmektedir. Daire ya da dörtgen kesitli olup olmadıkları belirsizdir. MS 4. yüzyıla tarihlenmektedir.

4.2.3.3.2. Dil Bölümünde Şifre Açıklığı Bulunan Kaydırmalı Anahtarlar

Bu tipte yer alan anahtarlar kilit içerisindeki sürgü üzerinde paralel hareket edecek şekilde hareket etmektedir. Bu hareket sırasında kilit içerisinde yer alan bir engelliyici parça (şifre), anahtarın dili içerisinde boşluğa girecek biçimde yerleştirilmiştir. Anahtar kaydırıldığında, kilidin içindeki şifre dildeki boşluğun içerisinden geçer. Bu durumda anahtarda boşluk, kilidin içerisinde çıkıntı bulunmaktadır. Dil anahtar ile aynı eksendedir ve yapısı dörtgen biçimlidir. Bu tipte anahtarların bir bölümü yüzük biçiminde kullanılabilir şekildedir.

⁷⁸ Anahtarlar üzerinde yapılan yayınlarda çoğu zaman malzeme içerikleri bilinmeden genel olarak bronz tanımlaması yapılmaktadır. Tezimiz kapsamında içeriği tespit edilmemiş buluntulara bakır alaşım ifadesi verilmektedir. Efes Müzesi'nde yapılan çalışma da buluntuların bir bölümüne XRF analizi yapıp alaşım oranları belirlendiği için bu eserlerden bahsedilirken bronz, pirinç gibi net ifadelerle yer verilmiştir.

Şifre açıklığı bulunan kaydırma mekanizmalı kilit anahtarları için ele geçen demirden tek örnek Dolice’de bulunmuştur (**Kat. Nu.: AN 71**). Tutamak kısmı dairesel olup içerisinde dörtgen bir açıklık vardır. Mil bölümü dörtgen ve yassı biçimlidir. Dil bölümü incelen bir kanal ile mile bölümüne bağlanmıştır (Höpken, 2017: s. 187). Bu şekil, kilidin levha bölümündeki aralıktan giren anahtarın ileri geri hareketini engelleyen sadece yatay olarak kaydırılmasını sağlaması için gereklidir ve bu tip bütün anahtarlarda bulunmaktadır.

Bakır alaşımdan yapılmış şifre açıklığı olan anahtarların Anadolu örnekleri yüzük biçimli olarak ele geçmiştir. Şifre açıklığı olarak dörtgen, “H”, “T, ters “U, gibi şekillerin yer aldığı görülmektedir. Phidelpiha ‘da (**Kat. Nu.: AN 72** – Canlı, 2019: s. 204), Stratonikeia’da (**Kat. Nu.: AN 73** – Yıldırım, 2023: s. 390), Balgat’ta (**Kat. Nu.: AN 74** – Demirdelen, 2020: s. 80), Zeugma’da (**Kat. Nu.: AN 75** – Tokbudak, 2015: s. 24), Efes Müzesi Koleksiyonun’da (**Kat. Nu.: AN 76 - AN 77 -AN 78 - AN 79** - Pülz 2020: s. 82-84), İznik’te (**Kat. Nu.: AN 80** – Kahveci, 2021: s. 95) ve Sardeis’te (**Kat. Nu.: AN 81** - Waldbaum, 1983: s. 75) bulunan örneklerin halka aralıkları 15 mm ile 18 mm arasında değişmekte ve halkaları “D” biçimindedir. Sardeis örneğinde üç adet dörtgen açıklık bulunmakta ve diğer örneklerde olan simetrik tasarım yerine sağ köşeden halka – dil bağlantısı oluşturulmuştur. Anadolu’da bu anahtarların çalıştığı kilitlere ait iç mekanizma örneklerine ulaşılmadığı için hakkında bilgi sınırlıdır.

4.2.3.4. Döner Mekanizmalı Sabit (Sürgülü) Kilit Anahtarları

Döner mekanizmaya sahip olan kilitlerin anahtarları, dairesel gövdeli bir mil bölümüne⁷⁹ sahip oldukları için ve günümüzde kullanılan anahtar tipleri ile yakın benzerlik gösterdikleri için daha kolay tanımlanmaktadırlar.

Yalıncaak yerleşiminin Roma dönemi katmanlarında ortaya çıkarılan, pirincin ve demirin birlikte kullanıldığı döner tip anahtarın (**Kat. Nu.: AN 82**) boyutu oldukça büyük olduğundan sembolik olarakta kullanılmış olabilir. Anahtar tutamağı “T” biçiminde olup, pirinçten yapılmıştır. Ortada lotus iki yanda ise aslan başları

⁷⁹ Döner tip anahtarların mil bölümünün kesin olarak daire biçimli olmasına gerek bulunmamaktadır. Dörtgen biçimli bir mil de kendi eksen etrafında dönebilir. Buradaki tek tez avantaj, anahtarın girdiği merkez deliğinin boyutunun büyümesi gerekliliğidir.

işlenmiştir. Mil bölümü ile bağlandığı yerde ise bir sütun tamburu şekli yer almaktadır. Sütun başlığı baz alınarak geliştirilmiş bir tasarım olmalıdır. Mil ve dil bölümü demirdendir (Tuna v.d 2012: s. 108). Mil dairesel kesitlidir. Dil bölümü dörtgen biçimli olup korozyondan dolayı içerisindeki açıklıkların şekli anlaşılamamaktadır. Tutamak kısmı döküm, mil ve dil bölümü dövme - aşındırma teknikleri ile yapılmış olmalıdır (**Res. 55**).

İznik'te bulunan bakır alaşım anahtar (**Kat. Nu.: AN 83**) Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiş olmasına karşın oldukça gelişmiş bir tasarıma sahiptir. Halka biçimindeki tutamağı üst bölümde dörtgen biçimli bir çıkıntıya sahiptir. Mil ile bağlantı noktasında benzer şekilde dörtgen yivli bir parça yer alır. Mil bölümü altıgen biçimde (Kahveci, 2021: s. 94) yapılmış olup bu yapı dairesel tipte bir dönüşü engel olacak keskinlikte köşelere sahip değildir. Dil bölümü dörtgen ve içerisinde yine dörtgen biçimli üç açıklık içeren bir şekildedir. Uç bölümünde anahtarın mil bölümünün içinin boş olduğunu gösteren iz ve içinde kırılıp kalmış bir parça görünmektedir.

Tutamak kısmı hareketli olarak tasarlanmış iki parça halinde üretilmiş anahtarların, özellikle MS 4. yüzyıldan itibaren sıklıkla kullanılmaya başlandığı buluntu sayısının artmasıyla kendini göstermektedir. Olba kazılarında iki demir örnekten birinde dil bölgesi bütün (**Kat. Nu.: AN 84**) diğerine ise (**Kat. Nu.: AN 85**) açıklık bulunmaktadır. Mil bölümlerin ucu deliktir (Erten, 2013: s. 122). Açıklık bulunan anahtarın halka bölümü verilen çizimde dönmüş haldedir. Üst bölümde gözüken ikili çıkıntı, normal kullanımda anahtar milinin bulunduğu konuma denk gelmelidir. Benzer biçimde olan diğer demir örnek Kibyra'da bulunmuştur (**Kat. Nu.: AN 86**) ve dil kısmında açıklık yer almaktadır (Demirer, 2013: s. 268).

Döner mekanizmalı kilit anahtarı olarak, dil üzerinde hem kanal, hem de açıklık içeren özel örnekler bulunmaktadır. Kibyra'dan (**Kat. Nu.: AN 87**) katlanabilir halka tutamaklı örnekte, mil bölümü oldukça kısadır. Dil bölümünde kilide giriş yönüne göre sağ kısımda iki adet kanal yer almaktadır. Kanalları dik olarak kesen iki adet delik yer almaktadır (Demirer, 2013: s. 268). Efes Müzesi örneği (**Kat. Nu.: AN 88**) anahtar da kanal ve delik yerleşimi açısından Kibyra örneği ile benzerdir. Sadece boyut açısından küçüktür (Pülz, 2020: s. 81). Benzer bir örnekte (**Kat. Nu.: AN 89**) dil

üzerindeki kanalların giriş yönüne göre solda olduğu iki kanal görülmektedir. Ayrıca dilin üst ve alt bölümünde birer dış açılmıştır (Pülz, 2020: s. 82).

Efes Müzesi'nde diğer örnekte (**Kat. Nu.: AN 90**) ise kanallar simetrik biçimde dilin iki yanında yer almaktadır. Ayrıca deliklerden biri kanal üzerine, diğeri ise daha uzun olan mil üzerine açılmıştır (Pülz 2020: s. 202).

Dil bölümlerinde herhangi bir açıklık bulunmayan, katlanır halka tutamaklı anahtarların demirden bir örneği Kibyra'da (**Kat. Nu.: AN 91** – Demirer, 2013: s. 267) ve bronz bir örneği Elaiussa Sebaste'de (**Kat. Nu.: AN 92** – Ferrazoli, 2012: s. 303) ortaya çıkarılmıştır. Yukarıda verilen beş örnek MS 4-6. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir.

MS 10.-11. yüzyıllara tarihlenen bir grup anahtar, çok farklı bölgelerden ele geçmesine rağmen, tek bir atölyeden çıkmış izlenimi veren birbirine çok yakın biçimde üretilmiştir. Stratonikea'dan demir anahtarın (**Kat. Nu.: AN 93**) tutamak bölümü halka biçimlidir. Mil bölümü dörtgene yakın olup kenarları yuvarlatılmıştır. Dil bölümü içerisinde ikisi açık ikisi korozyondan kapalı durumda dört açıklık bulunmaktadır (Yıldırım, 2023: s. 389). Şükrü Tül Koleksiyonu içerisinde yer alıp buluntu yeri kesin olarak bilinmeyen bronz bir anahtar (**Kat. Nu.: AN 94**) hareket edebilen dairesel kesitli bir halkaya sahiptir. Üzerinde oval biçimde bir çıkıntı yer alır⁸⁰. Mil bölümü halkadan biraz daha uzundur ve ucu dil mesafesi kadar deliktir. Dil kısmı iki dörtgen açıklığa sahiptir (Çakmakçı, 2017: s. 52).

Sultanahmet Meydanı'nda yürütülen kazılarda ortaya çıkarılan anahtar (**Kat. Nu.: AN 95**) dil bölümü üzerinde dört açıklığa sahiptir (Denker, 2011: s. 13). Diğer Sultanahmet örneklerinde (**Kat. Nu.: AN 96 ve 97**) dil üzerinde sırasıyla üç ve iki açıklık yer almaktadır (Pitarakis ve Işın, 2010: s. 176). Ortak özellikleri olarak, mil bölümleri uç kısmında içeri doğru deliktir. Halka biçimli tutamakları üzerinde oval çıkıntılar yer almaktadır. Yenikapı'da ortaya çıkarılan anahtar da (**Kat. Nu.: AN 98**) bir önceki örneklerle benzer biçimde dil bölümünde iki açıklık olacak şekilde üretilmiştir (Pekin, 2007: s. 281).

⁸⁰ İlgili yayında, anahtarın halay sahip olması sebebi ile yüzük olarak kullanılmış olabileceği ve burada ki çıkıntının da “yüzük kaşı” olarak tanımlanabileceği ifade edilmiştir. Anahtar milinin bu halkaya bağlantı noktasında çıkıntı oluşturmaması parmağa baskı yapacağından bu tanım hatalı olabilir.

Küçükçekmece Göl Havzası Bathonea Kazıları'nda ortaya çıkarılan sabit kilit anahtarlarından⁸¹ üçü bakır alaşımdan üretilmiş olup, döner tipte, dilinde dörtgen açıklıklar bulunan ve hareket edebilen halka tutamaktır (**Res. 56**). İlk örnekte anahtarın dil bölümünün üst bölümü eğimlidir (**Kat. Nu.: AN 99**). İkinci örneğin (**Kat. Nu.: AN 100**) halka biçimindeki tutamağı geçme tiptir. Üçüncü örnekte (**Kat. Nu.: AN 101**) halka bölümü yine geçme tiptedir ve hacim olarak daha kalın ve kabartma bezemelidir. Dil bölümü kırık ve kesik olan anahtarın kırığın şekli ve boyutu incelendiğinde, önceki iki örnekle benzer çift açıklıklı bir dile sahip olduğu söylenebilir. Bolu Müzesi Koleksiyonu içerisinde yer alan anahtarın (**Kat. Nu.: AN 102**) halka tutamak kısmı ince ve hareketlidir. Mil ve dil bölümleride benzer şekilde ince yapılıdır. Dil çift açıklıklıdır (Barış, 2011: s. 164)

Saraçhane'de yürütülmüş Aziz Polyeuctus Kilisesi kazılarında, MS 10. yüzyıl örneklerini oluşturan anahtar ve parçalarından oluşan grup ortaya çıkarılmıştır. Tüm olarak ele geçen anahtarda (**Kat. Nu.: AN 103**) hareketli halka tutamak üzerinde çıkıntı bulunmamaktadır. Mil bölümü alta doğru kalınlaşmaktadır. Dil bölümü çift açıklığa sahiptir. Sadece dil ve dil bölümü ele geçen örnek te (**Kat. Nu.: AN 104**) benzer gövde biçimine sahiptir. Sadece halka biçimli olan tutamak (**Kat. Nu.: AN 105**) bölümü burgu biçiminde bezenmiştir. Üzerinde oval çıkıntı görülmektedir. Geçme tip olduğu anlaşılan diğer tutamaklar (**Kat. Nu.: AN 106**) kırık ve eksik olsa da simetrik olarak daralıp genişleyen bir biçimde olduğu görülmektedir. Örnekler içerisinde en uzun yüksekliğe sahiptir (Harrison, 1986: s. 248).

Dil üzerindeki açıklık miktarı açısından sayıları artan bazı örneklerde ayrıca kesilerek açılmış dişler olduğu görülmektedir. Bu dişlerin bir işlevi olduğu ve mekanizma içerisinde uygun alanlara oturması gerektiği kesin olarak söylenebilir. Bu tipe örnek gösterebilecek ilk örnek Bathonea kazılarında ortaya çıkan tutamağı eksik anahtardır (**Kat. Nu.: AN 107**). Halkaya bağlandığı kısım kırık ve eksiktir. Dil bölümünde üç yatay, bir dikey dörtgen açıklık ve üste yakın noktada yatay bir diş görülmektedir. Mil bölümü içi deliktir. Sultanahmet örneğinde (**Kat. Nu.: AN 108**) tutamağı ile tüm bir anahtar ele geçmiştir. Dil bölümü üzerinde önceki örneğe benzer şekilde bir açıklık yerleşimi yapılmıştır. Dişler ise yanda iki adet ve altta mile yakın

⁸¹ Bathonea kazılarında ortaya çıkarılan anahtarlardan, 2015 yılında tespit edilen Kat. Nu.: AN 99 nolu anahtar daha önce tarafımdan yapılan tez çalışmasında yayınlanmıştır, Bk.: Enez 2019: s. 56 / Kat:12. Diğer anahtarlar bu tez kapsamında ilk kez tanıtılacaktır.

noktada bir adet olmak üzere 3 adettir. Mil bölümü delik olmayan bu anahtarı merkezde tutmak için altta açılan diş ile milin ucu bir çıkıntı haline getirilmiştir.

Efes Müzesi'nde benzer tasarımlı anahtar **(Kat. Nu.: AN 109)** halka biçimindeki tutamağı ile birlikte geçen hareketli bir döner anahtardır. Halka bölümü genel örneklerle benzemekte birlikte, dil bölümünde dörtgen açıklıklara ilave olarak, iki adet dairesel delik açılmıştır. Sultanhamet örneğine benzer biçimde mili kapalıdır ve dilin altına açılan diş ile çıkıntı haline getirilmiştir (Pülz, 2020: s. 164). Smyrna'dan ele geçen benzer biçimde anahtarın **(Kat. Nu.: AN 110)** tutamak kısmı eksik olup, dilin üst bölümü kırık ve eksiktir. Dil üzerinde altı açıklık ve alt kısımda bir diş yer almaktadır (Akar – Tanrıver, 2016: s. 66).

Diğer Efes Müzesi örneklerinden birinde **(Kat. Nu.: AN 111)** dil üzerindeki açıklık sayısı on adede çıkmıştır. Ayrıca milin ucu ile dili birleştiren alan bir kanal şeklinde açılmıştır. İkinci örnekte **(Kat. Nu.: AN 112)** mil boyu dışında benzer biçimde olup, dil üzerinde bazı açıklıkların haç şeklinde yapıldığı görülmektedir (Pülz 2020: s. 164). Sultanhamet'ten ele geçen diğer bir anahtar **(Kat. Nu.: AN 113)**. Halka biçimli tutamak ince biçimlidir. Mil bölümüne bağlandığı noktada kalınlaşarak bir bezeme alanı oluşturulmuştur. İçerisine eşmerkezli daireler işlenmiştir. Mil bölümü uca doğru inceler. Dil bölümü dörtgen biçimde olup üste yakın bir noktadan diş açılmıştır (Denker, 2011: s. 13). Küçükçekmece Bathonea kazısında tespit edilen demir anahtarın **(Kat. Nu.: AN 114)**⁸², halka ve mil bölümü oldukça kalındır. Dil bölümünün mile yakın bölümüne bir kanal açılarak, mil çıkıntı haline getirilmiştir. Bu açıdan AN 108-110 katalog numaralı buluntular ile benzerlik gösterir.

Efes Müzesi'nden iki Roma Dönemi örneğinin **(Kat. Nu.: AN 115 ve 116)**, tutamak bölümünün yapısı gereği yüzük olarak kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte dairesel biçimli millerin ucunda yer alan dişlerin düzensiz yapısı tanımlamayı zorlaştırmaktadır (Pülz, 2020: s. 82). Bolu Müzesi buluntularından yüzük biçimli ve “L” şekline mile sahip bronz anahtar **(Kat. Nu.: AN 117)**, mil bölümü kanallıdır ve dil üzerinde kenarda ve tabanda birer diş açılmıştır (Barış, 2011: s. 168).

⁸² Buluntu tez kapsamında ilk kez yayınlanmakta olup, anahtar korozyondan dolayı katlanmış durumdadır. Tutamak ve mil kısmı ayrı ayrı çizilip birleştirilmiştir.

4.2.4. Taşınır Kilit Anahtarları

Taşınır kilit anahtarları, taşınır kilit tasarımlarına uygun olarak sürgü üzerindeki ya da kilit gövdesi içerisindeki yaylara baskı uygulayarak, mekanizmayı serbest bırakacak bir hareket sağlarlar. Bu hareketin oluşması için gerekli kuvvet ihtiyacı sebebiyle, sabit kilit anahtarlarına göre daha büyük ve çoğunlukla demir malzemelerden üretilmişlerdir. Çalışma şekline göre iki ana grup altında değerlendirilecektir.

4.2.4.1. Bastırma Mekanizmalı (Dış Sürgülü Yaylı) Kilit Anahtarları

Bastırma mekanizmalı anahtarlar, kilidin içerisine sokulduktan sonra itilerek, sürgü üzerindeki yay ters yönde baskı uygular ve sürgünün serbest kalmasını sağlar. Bunun için yayların konumuna göre yivler açılan “L” ve “H” biçimli anahtarlar kullanılmaktadır. Anahtarların mil bölümü bazı örneklerde oldukça kalınlaştığı için gövde ifadesi kullanılabilir.

Arykanda kazılarında bulunmuş olan iki anahtar (**Kat. Nu.: AN 118-119**), “L” biçimlidir. Dörtgen kalın bir lamanın kıvrılması ile elde edilmiş gövdeye sahiptirler. Üst bölümde asmak ve taşımak için halka bölümü eklenmiştir. Dil en altta kıvrılan bölümdür. Dil üzerinde dörtgen açıklıklar ve bir adet hizalama yivi bulunmaktadır. Diğer Arykanda buluntusu anahtarda (**Kat. Nu.: AN 120**), dil bölümü ezilerek düz bir şekilde görünse de bu şekilde mekanizma içinde çalışması olası değildir. Bu yüzden dilin tasarımı yatay olarak yapıldığını düşünmek gerekir. Dil gövde bağlantısı arasında bir daralma görülür. Dil üzerinde üç adet açıklık bulunmaktadır (Oransay, 2006: s. 219). Buluntular MS 1. yüzyıla tarihlenmektedir.

Strotanikeia’da bulunmuş “L” biçimli anahtarın (**Kat. Nu.: AN 121**), tutamak kısmı halka şeklinde ve üzerinde dikey bir çıkıntı bulunmaktadır. Dörtgen kalın bir lamanın kıvrılması ile elde edilmiş gövdeye sahiptir. Dil üzerinde boşluklar yer alır (Yıldırım, 2023: s. 390). Dolice buluntusu anahtarın (**Kat. Nu.: AN 122**) halka şeklinde tutamağı mil bölümüne daralarak bağlanmıştır. Dil bölümü kırık ve eksik durumdadır (Höpken, 2017: s. 186). Genel biçiminden ve boyutlarından dolayı eksik olan dil şeklinin önceki örnekler ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Zeugma örnekleri içerisinde yer alan anahtarlardan biri (**Kat. Nu.: AN 123**), kırık ve eksik durumda halka biçimli bir tutamak yapısına sahiptir. Dolice örneği gibi gövde miline daralarak bağlanmaktadır. Mil bölümü alt kısımda “L” biçiminde kıvrılarak dil bölümüne dönüşmüştür. Dil üzerinde ikisi yatay, ikisi dikey toplam dört açıklık yer almaktadır (Feugere v.d, 2013: s. 126). Diğer Zeugma örneğinde (**Kat. Nu.: AN 124**), halka biçimli tutamak korunmuş olup, gövde kısmı ikiye ayrılmış kollar halinde dil bölümüne bağlanmıştır. Dil dairesel olup, millere sonradan eklenmiştir. Üzerinde üç adet “yamuk” biçimli açıklık yer almaktadır (Feugere v.d., 2013: s. 130). Bu tip anahtar, uçlarında kancalar olan yay sistemleri üzerinde kullanılıyor olmalıdır.

Dolice’den bir anahtarın (**Kat. Nu.: AN 125**) gövde biçimi oldukça dardır. Dairesel tutamak bölümü ortasında küçük bir delik yer almaktadır. Mil yarısından itibaren bir kez daha daralarak alta doğru uzanır. “L” biçiminde dönüş yapacağı noktada ise kırılmıştır. Genel tip özelliklerine ve kırığın başladığı yerdeki ize göre dörtgen biçimli ve açıklıklı bir dile sahip olması gerekmektedir. Tutamak bölümü kıvrılarak oluşturulan diğer bir anahtarın (**Kat. Nu.: AN 126**) mil bölümü düzdür. Alt bölümde kıvrılarak “L” biçimi alır⁸³. Her iki örnek MS 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Höpken, 2018: s. 186).

Tutamak bölümü önceki örneğimiz gibi kıvrılarak oluşturulmuş Kibyra buluntusu anahtar (**Kat. Nu.: AN 127**) uzun bir mile sahiptir. Orta bölümde genişleyerek bir daire görüntüsü oluşturmaktadır. Bu anahtarın en önemli tasarım farkı, “H” biçimli dil kısmıdır (Demirer, 2013: s. 264). Anahtarın çalıştığı mekanizmada bir çift yaprak yay kullanan sürgü olması beklenebilir.

Serçe Limanı Batığı’nda bulunmuş olan taşınır anahtarları⁸⁴ kilitleri ile birlikte tespit edildiği için tipoloji oluşturma açısından önemli yararlar sağlamaktadır. Bastırmalı tip anahtarlardan ilkinde (**Kat. Nu.: AN 128**) tutamak bölümü bezemelidir. Mil yarından itibaren incelerken en altta “L” biçiminde dönmektedir. Dil bölümü içerisinde dörtgen biçimli açıklık bulunmaktadır (Pulak, 2004: s. 440). Anahtar silindir

⁸³ İlgili kaynakta dilin yapısı ve açıklık olup olmadığı konusunda bir bilgi verilmemiş, çizimde gösterilmemiştir.

⁸⁴ Serçe Limanı buluntuları fiziksel olarak bulunmuş kilitler değildir. Su altı araştırmaları sırasında korozyona uğrayarak yok olan kilitlerden kalan boşlukların (konkresyon) tespit edilip epoksi reçine ile doldurulması sonucu elde edilmiş replikalardır.

şeklindeki kilit gövdesine sürgünün karşısından girerek yayı doğrudan sıkıştırır. Bu sayede sürgü serbest kalmaktadır. Diğer örnekte ise anahtarın **(Kat. Nu.: AN 129)** toplam boyu daha kısadır. Belirli bir tutamak bölümü yoktur. Dil bölümü “L” biçiminde eklenmiştir ve içerisinde kare açıklık yer alır (Pulak, 2004: s. 439). Bu anahtar silindir şeklindeki kilit gövdesine yan kısımdan sokularak itilir ve yaya baskı uygulayarak sürgüyü serbest bırakmaktadır.

Doliche’de bulunmuş bir parça taşınır kilit anahtarına **(Kat. Nu.: AN 130)** ait olmalıdır. Sivri bir üst bölüme, üçgen şekilli bir taşıma deliğine sahiptir. Alta doğru daralıp dairesel bir mil şeklini alan parçanın alt bölümü eksiktir (Höpken, 2018: s. 187).

Parion’dan ele geçmiş bir parçada **(Kat. Nu.: AN 131)** ise en üstte halka biçimli askı deliği ya da tutamak olarak tanımlanabilecek alan bulunmaktadır. Alta doğru daralan ve dairesel biçim alan mil daha sonra tekrar dörtgen biçiminde genişler. En alt kısımda “L” biçimli olup kırık ve eksik olan bir parça görülmektedir (Çelikbaş 2016: s. 53).

Phidelpiha’da silindirik asma kilidi ile birlikte bulunan anahtar **(Kat. Nu.: AN 132)**, tip olarak oldukça özel bir buluntudur. Anahtarın tutamak bölümü volüt biçimlidir. Dörtgen kesitli bir levhanın kıvrılması ile elde edilmiştir. Tutamak ile dil arasında çok kısa ve daralan bir mil bölümü yer almaktadır. Dil uca doğru daralan üçgen biçimlidir. Dil tam orta hizasına gelen yan bölümünde bir yarık bulunmaktadır (Canlı, 2020: s. 350). Dörtgen biçimli yapısı sebebiyle dönerek çalışması mümkün olmayan bu anahtarın⁸⁵, “T biçimli anahtar deliğine sokulduktan sonra aşağı doğru bastırılması ile yay mekanizması itiliyor olmalıdır.

4.2.4.2 Döner Mekanizmalı (İç Sürgülü-Yaylı)

Döner mekanizmalı taşınır kilitlere ait anahtarlar, sabit kilitlerde olduğu gibi kilit içerisinde bir eksen etrafında dönerek sürgüyü ya da yayı geri çekerek mekanizmayı serbest bırakarak açılmasını sağlarlar. Bu sebep ile çoğu zaman bir anahtarın hangi kilit türünde çalıştığını anlamak zordur. Temelde en net ayrım sebebi,

⁸⁵ İlgili yayında bu anahtara, döner tip tanımlaması yapılmış ve atıf olarakta bu anahtara benzemeyen analogik karşılatırmalar yapılmıştır. Bkz: Dieudonné-Glad, v.d. 2013, 131.

anahtarların büyük boyutlu ve demirden olmasıdır. Bunun yanında dil yapısındaki bazı değişiklikler de ayırt edicidir.

Efes Müzesi koleksiyonunda yer alan anahtarın **(Kat. Nu.: AN 133)** tutamak bölümlü halka biçimindedir. Bu halkanın üzerinde uzun bir çıkıntı yer almaktadır. Gövde bölümü genişleyerek aşağı inen üçgen bir şekil oluşturmaktadır. Dil bölümüne bağlanmadan önce yine daralan milin bu bölümü kilit içerisinde hareket edebilmesini sağlamaktadır. Dil bölümü dörtgen biçimde olup, sol bölümden bir kanal açılmıştır. Ayrıca bu kanal içerisinde iki adet delik görülmektedir (Pülz, 2020: s. 164). Hareketli aksama sahip olan Kibyra buluntusu anahtarın **(Kat. Nu.: AN 134)** tutamak bölümü dairesel başlayıp, mille bağlandığı noktaya kadar dörtgen biçimde devam etmektedir. Bir pimle mil bölümüne eklenmiştir. Milin ucu boştur. Dil bölümü dörtgen olup kilide giriş yönüne göre sol kısımda kanal mevcuttur (Kaya-Demirer, 2020: s. 135). Mafsallı ikinci anahtar örneğinde **(Kat. Nu.: AN 135)** dairesel biçimde tutamak bölümü önce daralmış sonrasında genişleyerek üçgen bir biçim oluşturmuştur. Bir pimle mile bağlanmıştır. Mil bölümünün uç kısmı deliktir ve dörtgen dil bezemesizdir (Demirer, 2013: s. 265).

Saraçhane kazısından ele geçen büyük boyutlu demir anahtar **(Kat. Nu.: AN 136)** yassı bir tutamak halkasına ve silindirik mile sahiptir. Mil uç bölümünde dil hizasından daha yüksek bir seviyeye kadar deliktir. Dil bölümü dörtgen biçimli olup, kenarına tam ortasından bir yarık açılmıştır (Harrison 1986: s. 248). MS 10. yüzyıllar tarihlenen bu anahtar, boyut ve tasarım yönünden bir taşınır kilitte kullanımı uygun görülse de, Küçükçekmece Bathonea Kazısından bulunmuş olan dıştan takma kilit gibi sabit kilitler ile de uyumlu görülmektedir (Kat. Nu.: Kİ 78).

Serçe Limanı Batığı'nda bulunmuş olan döner tipte taşınır kilit anahtarı **(Kat. Nu.: AN 137)** hareketli halka biçimli tutamağa sahiptir. Mil bölümü düz biçimde olup, uç noktada bir çıkıntı şeklini almaktadır. Anahtarın dil bölümü diğer örneklerden farklı olarak bütüncül bir şekil göstermemektedir. Üç çıkıntı şeklinde yapılmış dil parçalarının uç kısımları aşağı kıvrılmıştır (Pulak, 2004: s. 442). Bolu Müzesi koleksiyonunda yer alan taşınır kilit anahtarı da **(Kat. Nu.: AN 138)** önceki örneğe, tutamak ve mil açısından benzerlik göstermektedir. Dil bölümü iki adet çıkıntı şeklinde yapılmış olup, kırık olup olmadığı bilinmemektedir (Barış, 2011: s. 64).

4.3. Kapı ve Kapak Aksamları

Kapak ve kapı aksamları, kapağın ya da kapının hareketini ve kontrolünü sağlayan mekanik ve statik gereçlerdir. Bunlar içerisinde en yaygın grubu çiviler, menteşeler, tokmaklar, kancalar, kapı milleri ve kulplar oluşturmaktadır. Ayrıca dayanımını arttıran ve estetik açıdan değer katan aksamlara kaplama levhaları, kabara çiviler örnek verilebilir. Tezimiz kapsamında bir kapak yada kapının varolabilmesi için gerekli olan menteşeler ve bağlayıcılara yer verilmiştir.

4.3.1. Menteşeler

Menteşeler, kapak ve kapıların bir eksen üzerinde hareket etmesini sağlayan aksamlardır. Kapaklarda tüm yönlerde kullanım görülebilirken, kapılarda yatay ekseninde (sağa ve sola) çalışabilir vaziyette kullanım görülmektedir.

4.3.1.1. Zemin Menteşeleri – Mil Yatakları

Kapıların ağırlığını taşımak için tasarlanmış, kapıların yer aldığı eşik mimarisi üzerindeki oyuklara yerleştirilerek kullanılan ve genellikle dairesel formlu aksamlardır. Kapıya ve eşik üzerine yerleştirilecek karşılıklı iki parça halinde de olabilir.

Küçükçekmece Göl Havzası Bathonea kazılarında, bazilikanın apsis bölümüne açılan kapı eşiğinde (**Res. 57**) iki eşmerkezli zemin menteşesi bulunmuştur (**Kat. Nu.: DA 01 ve DA 02**). Demirden üretilmiş ve bu nedenle yoğun korozyonlu olan buluntuların iç içe geçmiş üç yassı çemberden oluştuğu görülmektedir. Ortada yer alan çapı en küçük olan halkaya kapının ahşap bir uzantısı ya da mil giriyor olmalıdır. MS 7. yüzyıla tarihlendirilen bu menteşelerin en basit tip menteşe örnekleri olduğu söylenebilir⁸⁶.

Zeugma'da ele geçen zemin menteşesi (**Kat. Nu.: DA 03**), demirden yapılmış bir çanak biçimindedir. Kırık ve eksik olan buluntunun iki adet sabitleme deliği görülmektedir (Feugere v.d., 2013: s. 109)

⁸⁶ Bu buluntu grubu tarafımdan, bir yüksek lisans tez çalışması içerisinde ve makale olarak değerlendirilmiştir. Bk. Enez 2019: s. 39; Enez 2017: s. 238.

Stratonikeia’da bulunan zemin menteşesi (**Kat. Nu.: DA 04**)⁸⁷, bakır alaşımdan üretilmiş olup kare biçimlidir. Döküm tekniği ile üretilmiş olmalıdır. Dört köşesinde yağlama amaçlı kullanılması gereken kanallar bulunmaktadır (Yıldırım, 2023: s. 383).

Arykanda’da Bouleuterion kazılarında bulunmuş olan zemin menteşeleri (**Kat. Nu.: DA 05**), bir set oluşturduğu için son derece önemli buluntudur. Zemine monte edilen bölüm kare biçimli ve içi yuvarlak biçimde derindir. Kapıya kanadına takılan kısmın genel biçim dörtgendir ve kapının kasasını tutması için yanları yüksektir. Bu parçanın alt bölümü zemindeki parçaya oturacak biçimde dairesel bir çıkıntı şeklindedir. Arkanda’da bulunan diğer iki zemin menteşesinde ise sadece kapıya takılan üst bölümler bulunmuştur (**Kat. Nu.: DA 06 ve 07**). Dörtgen biçimli levhaların ortasında ise dairesel çıkıntı yer almaktadır (Oransay, 2006: s. 204)

4.3.1.2. Kanat Menteşeleri – Filise Menteşeler

Kapıların ya da kapakların kasaya bir kenar üzerinden bağlantısının yapıldığı menteşelerdir. Genellikle birden fazla filisenin bir araya getirilmesi, plaka biçimindeki uçları kıvrılmış iki aksamın pim ile birleştirilmesi ya da “U” biçimi verilerek kapının ahşap yapısını bir arada tutan lamalardan⁸⁸ oluşturulabilir.

4.3.1.2.1. U Biçimli Yatay Kanat Menteşeleri

Bu tür menteşelerin temel olarak iki işlevi bulunmaktadır. Bunlardan ilki kapıyı kasaya ya da duvara bağlamaktır. İkincisi bu bağlama işlemini yaparken yükü kapının gövdesine dağıtmak ve kapıyı oluşturan kalasları bir arada tutmaktır.

Pergamon’dan bulunmuş demirden üretilen ve bir kapıya ait olduğu bilinen iki yatay kanat menteşeleri (**Kat. Nu.: DA 08**) “U” biçimli iki koldan oluşmaktadır. Kollar arasında yaklaşık 7 cm mesafe bulunmaktadır. Bu ölçü bize kapının ahşap kalınlığını vermektedir. İki koldan birinde dört, diğerinde beş çivi korunmuştur. Çivilerin geri çıkmayı engellemek için özellikle çapraz çakıldığı net bir şekilde görülmektedir (Gaitzsch v.d., 2005: s. 166). Pergamon örneğine benzer Kudüste

⁸⁷ Bu buluntu, yazarı tarafından “Kapı Mil Yatağı” olarak tanımlanmış olup, Kat. Nu.: DA 05 örneğinde olduğu gibi, yapısına uygun bir karşı parça ile çalışabilir. Mil kullanılmış olması gerekmez. Bu sebeple zemin menteşesi olarak genel bir tanım yapmak doğru olacaktır.

⁸⁸ Lama: Esnemeyecek kalınlık ve sertlikte, içi dolu haldeki metallere verilen genel isimlendirme.

bulunmuş ve Roma dönemine tarihlenen benzer örnekte buluntunun geniş bir coğrafyaya dağıldığını göstermektedir (Stibel, 2011: s. 340).

Küçükçekmece Göl Havzası Bathonea kazılarında, bazilikanın apsis bölümüne açılan kapı eşiğinde insitu olarak bulunmuş kapı aksamaları içerisinde, iki adet yatay kanat menteşesi bulunmuştur (**Kat. Nu.: DA 09 ve DA 10**). “U” biçiminde kıvrılmış iki koldan oluşan menteşelerin aralığı yaklaşık 6 cm dir. Her iki örnekte birer çivi korunmuştur. “U” biçimli dönüş yerlerinde aşınma görülmektedir. Bu durum buraya oturan bir filise ya da kama tarzı bir gerecin bu noktaya sürterek çalıştığını göstermektedir⁸⁹. Stratonikeia ‘da bulunan iki parça halinde olup, muhtemelen tek bir kanat menteşesi olan buluntu (**Kat. Nu.: DA 11**) demirden üretilmiştir. Üzerinde iki adet boş çivi deliği ve bir adet korunmuş çivi yer almaktadır. Çivi bu örnekte de çapraz çakılmıştır. Uç bölümü sivri bir şekilde sona ermektedir. Üç örnekte Doğu tabakasal olarak Doğu Roma Dönemine tarihlendirilmiştir (Yıldırım, 2023: s. 382).

4.3.1.2.1. Yatay Kanat Menteşeleri

Bu tip kapı menteşeleri, genellikle bir filiseye yatay ekseninde bağlanarak çalışan levhalardan üretilen bir ya da iki sabitleme delikli mekanizmalardır.

Stratonikeia’da bulunan üç demir örnekten (**Kat. Nu.: DA 12 – DA 13 – DA 14**) ikisi üzerinde filisesi ve birer çivisi ile birlikte ele geçmiştir. Tümünün son bölümü incelerken bitmektedir. Levha halindeki demirini dövülmesi ve kıvrılması ile üretilmişlerdir (Yıldırım, 2023: s. 380). Bu buluntu genel olarak Doğu Roma Dönemi’ne tarihlendirilmiştir.

Parion’dan oldukça büyük boyutlu olan menteşe (**Kat. Nu.: DA 15**), “L” biçimli yatay kanat menteşesidir. Geniş olan yüzeyinde inceliği az iken, uca doğru daralırken kalınlaşır. Bu dövme işlemi ile üretildiğini göstermektedir. Çivi delikler korozyondan dolayı kapanmıştır ve yeri belirsizdir (Çelikbaş, 2016: s. 427). Benzer biçimde gövde yapısına sahip beş menteşe (**Kat. Nu.: DA 16 – DA 17 – DA18 – DA 19 – DA 20**) Kibyra’da ortaya çıkarılmıştır⁹⁰. Her birinde iki çivi deliği yer almaktadır (Kaya – Demirer, 2020: s. 128). Pergamon’da Roma dönemine tarihlendirilmiş demir

⁸⁹ Bu buluntu grubu tarafımdan, bir yüksek lisans tez çalışması içerisinde ve makale olarak değerlendirilmiştir. Bk.: Enez 2019: s. 39; Enez 2017: s. 238.

⁹⁰ Menteşelerin “L” biçimindeki kancalarının aşağı durması sebebiyle “Menteşe Fili” olarak anılmaktadır. Bk.: Kaya – Demirer 2020: s. 128.

menteşeler de aynı gruba girmekte ve benzer özellikler göstermektedir (Gaitszsch v.d. 2005: s. 164). Bu gruptaki tüm menteşeler filise ya da benzeri bir karşı aparat ile kullanılmak zorundadır.

İki simetrik levhanın ortadan bir mil ile birleştirildiği örnekler yatay ya da dikey çalışabilmektedir. Bu kelebek şeklindeki menteşelerin büyük bir bölümü bir kapak üzerinde kullanılmış olmalıdır. Simetrik levhaların yalnızca bağlantı bölümü farklılık gösterir. Kanatlardan birinin tek, diğerinin ise arasına girebilmesi için iki delikli çıkıntısı olması gerekir. Sardeis'te bulunmuş bakır alaşımdan üretilmiş örnekte (**Kat. Nu.: DA 22**) biri belirsiz dört bağlantı deliği görülmektedir. Ortadan pim ile birleştirilmiştir (Waldbaum, 1983: s. 64). Arykanda bulunmuş olan bakır alaşım menteşenin her iki kanadı tam durumdadır. Yoğun korozyondan dolayı ise delikler kapanmıştır (Oransay, 2006: 204). Kibyra'da bulunmuş olan dört adet demir örneğin üçü dairesel biçimli kanatlara sahiptir. İlk örnekte (**Kat. Nu.: DA 24**) kanatlardan sadece biri korunmuştur. Diğerlerinde (**Kat. Nu.: DA 25 ve DA 26**) ise her iki kanat mevcuttur. Üstlerinde üçer adet sabitleme deliği görülmektedir. Dörtgen biçimli kanatlara sahip olan örnekte (**Kat. Nu.: DA 27**) ise iki adet çivi deliği görülmektedir. (Kaya-Demirer, 2020: s. 127-128). Kelebek biçimli olarak ta anılan tüm bu menteşeler MS 6-7. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir.

Zeugma'dan bulunmuş olan biri demir (**Kat. Nu.: DA 28**), biri bakır **Kat. Nu.: DA 29**) alaşım iki örnek, uçlara doğru daralan dörtgen bir gövde biçimine sahiptir. Simetrik çift kanatlar her iki örnekte sağlamdır. Kanatlar üzerinde ikişer adet bağlantı çivisi görülmektedir (Alagöz, 2012: s. 138). Amorium kazılarında çıkmış olan bakır alaşım örnek (**Kat. Nu.: DA 30**) alaşım tezin en küçük boyutlu buluntusudur. Uçtan uca iki kanadın toplam mesafesi 50 mmdir. Üzerinde yer alan çivilerin uçlarının "L" biçiminde kıvrılması, ahşap dışında bir malzemede kullanıldığı gösterir. Kemik bir kutu üzerindeki kapağa ait olmalıdır⁹¹.

⁹¹ Bu buluntu tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır. Ayrıca bkz: Res. 27.

4.3.1. Diğer Kapı Aksamları

Kazılarda elde edilen bazı buluntular, net bir şekilde menteşe olarak tanımlanmış olmasada, özellikle küçük kutular üzerinde menteşe vazifesi görmüş ya da sabit bağlantılar sağlamış olabilirler. Bu bağlantı parçaları genellikle kırık olarak ele geçtiklerinden her zaman net işlevleri anlaşılamamaktadır.

Laodikeia kazısından bir mezar alanından bulunan bakır alaşım bağlantı parçası **(Kat. Nu.: DA 31)** kırık ve eksik olup korunmuş kısmı dairsel başlayıp dörtgen biçimde devam etmektedir. Üzerinde eşmerkezli çember bezemeler ve daire ortasında bir delik yer almaktadır (Şimşek, 2011: s. 802). Benzer biçimde Elaiussa Sebaste’de ele geçen bir grup bağlantı parçasında **(Kat. Nu.: DA 32)** benzer şekilde bezenmiş üç parça bulunmaktadır. Buluntulardan biri ortasında bir pimle birleştirilerek hareketli bir kol şekline getirilmiştir. Bir menteşe olarak kullanılabilceği gibi bir kilit köprüsü de olabilir (Ferrazoli 2012: s. 303). Parion’dan bulunmuş bir bağlantı parçası da **(Kat. Nu.: DA 33)** benzer delik yapısına ve dekorasyona sahiptir (Çelikbaş, 2016: s. 358). Myndos’dan bulunmuş olan levha parçası **(Kat. Nu.: DA 34)** ise bezeme tekniği açısından önceki örnekler ile benzerlik gösterse de üç adet çivi deliği ve aşağı doğru daralan ve kalınlaşan bir askı bölümüne sahip olmasıyla diğerlerinden ayrılmaktadır (Çıtakoğlu, 2023: s. 182).

Parion kazılarında bulunmuş iki “L” profilli yassı levhanın birleştirilmiş demir buluntu **(Kat. Nu.: DA 35)** menteşe olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte yoğun korozyon sebebiyle bağlantı yapısı tam anlaşılamamaktadır (Çelikbaş, 2016: s. 427). Tralleis’te bulunmuş iki demir buluntu bir kapının yakınında bulundukları için kapı aksamı olarak nitelendirilmiştir. İlk buluntu **(Kat. Nu.: DA 36)** “L” biçimde bükülmüş bir lamanın iki ucuna eklenmiş dairesel bölümlerden oluşmaktadır. Dairsel bölümler birbirine dik olacak şekilde yerleştirilmiştir. Kapı üzerinde bir kanca vazifesi gördüğü belirtilen buluntunun, at koşum takımları ile olan benzerliği de değerlendirilmelidir. İkinci buluntu **(Kat. Nu.: DA 37)** dörtgen kesitli bir milin önce “L” biçiminde büküldüğü ve uç kısımlarından birinin geriye doğru çevrilerek bir halka biçimi oluşturulan gereç kapı kancası olarak nitelendirilmiştir. Mevcut boyutları ile kapıdan çok bir kapak üzerinde kullanılması olasıdır (Dinç, 2019: s. 291-292).

5. KAPATMA SİSTEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Güvenlik kavramlarının insan hayatındaki önemi ve bunun sonucunda insanların bunu sağlamak için tarih boyunca tasarladıkları sistemlerin bütüncül bir anlayışla gözden geçirilmesi ihtiyacı tezin ana fikrini oluşturmuştur. İnsanın doğada var olması ile başlayan süreçten itibaren günümüze kadar olan tarihsel süreç içerisinde mekansal ve kişisel güvenliğin sağlanması için, arkeolojik bir materyal olarak tespit edilen metalden oluşan kilitleme ve kapama sistemleri gündelik yaşamın içerisinde bir pratiği ortaya koymaktadır.

Neolitik dönemden itibaren gözlemlenen barınma ve depolama amaçlı mimari alanlar içerisinde kapı ve kapak uygulamaları görülmeye başlanmıştır. Bu unsurların kapalı durumda ya da izinsiz açılmasının önüne geçilmesi için kilitli durumda bulundurulması ihtiyacı, taş, ip gibi etrafta bulunan hazır malzemeler ile sağlanmış, daha sonra bu sürece mühürleme dahil olmuştur. Roma Dönemi'ne kadar yavaş bir gelişim süreciyle ilerleyen metal kilitleme unsurları, askeri ve lojistik alanlarındaki gelişmelere paralel olarak, daha karmaşık ve bununla birlikte daha küçük kilit ve anahtar sistemlerini ortaya çıkartmıştır. Böylece taşınabilir kutu ve kasalar üzerinde çalışan kilitler yaygınlaşmıştır. Özellikle sabit kilit aksamaları *insitu* biçimde bulunduklarından mekan ile ilişkisini kurmak ve tarihlendirebilmek daha kolaydır.

5.1. Kilit ve İlişki Buluntuların Değerlendirilmesi

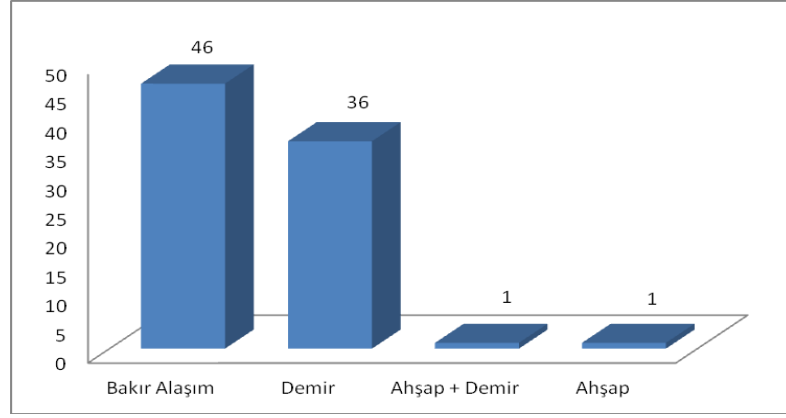
Tez kapsamında incelenen örnekler doğrultusunda; kilitlerin, basit sürgü ve kanca sistemlerinden (kapatıcılar) başlayarak, zamanla karmaşık mekanik donanımlara dönüştüğü gözlemlenmiştir. Bu değişim, bahse konu olan dönemlerdeki diğer teknolojik gelişim ve ticari etkileşim ile gerçekleşmiş olmalıdır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde (MÖ 1. - MS 3. yy.) sabit kilitlerde "Kaydırma Mekanizmalı" kilitler yaygınken, MS 6. yüzyıldan itibaren günümüz kilitlerine daha çok benzeyen "Döner Mekanizmalı" kilitlerin kullanımında artış görülmüştür.

Tarih / Dönem	Adet	Buluntu Numaraları
MÖ 9. yy.	1	KL-01
MÖ 6. yy.	2	KL-02, KL-03
MÖ 1 - MS 2. yy.	2	KL-17, KL-18
MÖ 1 - MS 3. yy.	12	KL-13, 14, 15, 16, 21, 24, 37, 43, 63, 70, 83, 84
MS 1. yy.	2	KL-27, KL-28
MS 1-2. yy.	8	KL-31, 32, 33, 34, 42, 48, 49, 50
MS 1-3. yy.	3	KL-51, 52, 53
MS 3-4. yy.	1	KL-71
MS 4. yy.	1	KL-80
MS 4-5. yy.	6	KL-10, 54, 55, 56, 57, 58
MS 5-6. yy.	2	KL-36, KL-67
MS 5-7. yy.	6	KL-23, 38, 39, 40, 41, 59
MS 6-7. yy.	9	KL-19, 20, 22, 25, 26, 29, 69, 72, 73
MS 7. yy.	11	KL-05, 07, 08, 35, 64, 66, 68, 74, 75, 76, 77
MS 9. yy.	3	KL-60, 61, 62
MS 9-10. yy.	1	KL-79
MS 10. yy.	2	KL-06, KL-65
MS 10-11. yy.	2	KL-04, KL-78
Roma Dönemi (Genel)	7	KL-09, 11, 12, 30, 44, 81, 82
Doğu Roma Dönemi (Genel)	3	KL-45, 46, 47

Şekil-1: Sabit kilitlerin dönemlere göre dağılımını gösteren tablo.

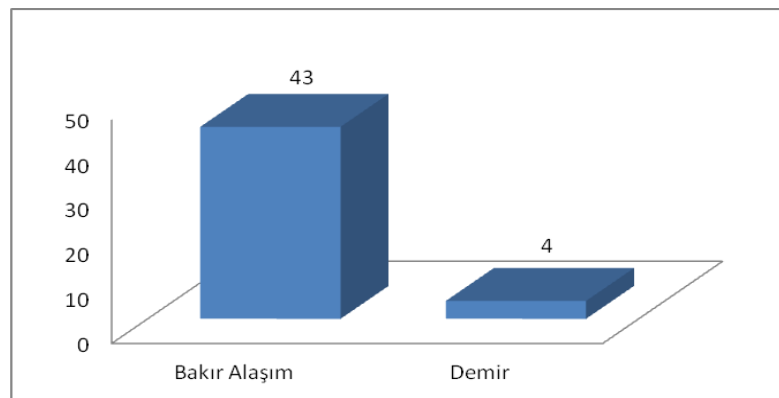
Yukarıda verilen tablo (**Şekil-1**). doğrultusunda⁹², kilit buluntularının MÖ 1-3. yüzyıllar arasında ve MS 6.-7. yüzyıllar arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Kilitlerin sikke ya da seramik buluntular gibi tekil olarak tarihlendirilmesi mümkün olmadığı için tabakadaki buluntular ile ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte *insitu* durumda çok az sayıda kilit tespit ediliyor olması, sabit kilitlerin monte edildikleri kutuların, taşınır kilitlerde ise kilidin hareket halinde olması, aynı tür kilitlerin çok farklı alanlarda ele geçmesine sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda tarihlendirmeyi zorlaştırmakta çoğu zamanda genel dönemler şeklinde bir tarihlendirme metodunu uygulamayı zorunlu kılmaktadır.

⁹² Bu tabloda verilen kronolojik veriler, ilgili kaynaklarda yazarların kendisini tarafından buluntu konumuna göre ya da analogik olarak yaptıkları tarihlendirmeye dayalıdır. Roma Dönemi ve Doğu Roma Dönemi gibi genel ifadeler, tabakası net olmayan buluntular için ifade edilmiştir.

Şekil-2: Sabit kilitlerin malzemelere göre dağılımını gösteren grafik.

Arkeolojik kazılarda ele geçen kilitlerde kullanılan malzemelerin çoğunlukla metal (demir ve bakır alaşımı) kilit aksamalarının ele geçtiği görülmektedir (**Şekil-2**). Demir kilitler genellikle korozyona uğramış olsa da iç mekanizmaları hakkında önemli veriler sunmuştur. Bakır alaşım malzemelerin⁹³ iyi korunma durumları, özellikle anahtar deliklerinin şeklinin korunmuş olması tipoloji oluşturma açısından önemli veriler sağlamıştır. Bakır alaşım kilit gövdeleri ve levhalarının üzerinde yer alan süsleme amaçlı motifler de dönemin sanat ve estetik anlayışını yansıtmaları açısından önemlidir. Ahşap kilitlerin varlığı yazılı kaynaklardan ve günümüze daha yakın örneklerden biliniyor olsa, Yenikapı’da bulunan ve MS 7. yüzyıla tarihlendirilen bir örnek, tasarımı ve korunmuşluk durumuyla nadir örnekler arasında yerini almıştır.

Şekil-3: Kilit köprülerinin malzemelere göre dağılımını gösteren grafik.

⁹³ Tez kapsamında incelenen kilit örneklerinde yalnızca Efes Müzesi koleksiyonu yapılan XRF çalışmaları sonucu, bakır alaşımlarının içeriği kısmı örnekte tespit edilmiştir. Oran olarak düşük bir buluntu sayısı olmasından dolayı bakır alaşım ifadesi kullanılmaya devam edilecektir.

Kilit köprüleri, kilidin fonksiyonun tamamlayan önemli bir buluntu grubu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kilitler ile birlikte ya da bağımsız olarak bulunan kilit köprülerinin bakır alaşım ağırlıklı olmak üzere metal örnekleri görülmektedir. Demirin korozyona uğraması, kazı çalışmalarında yeterince tanınmıyor ve tanımlanamıyor olmasından dolayı da bu sayısının düşük olduğu tahmin edilmektedir. Toplam kırk yedi kilit köprüsü buluntusundan, yalnızca dördü demirden üretilmiştir (**Şekil-3**).

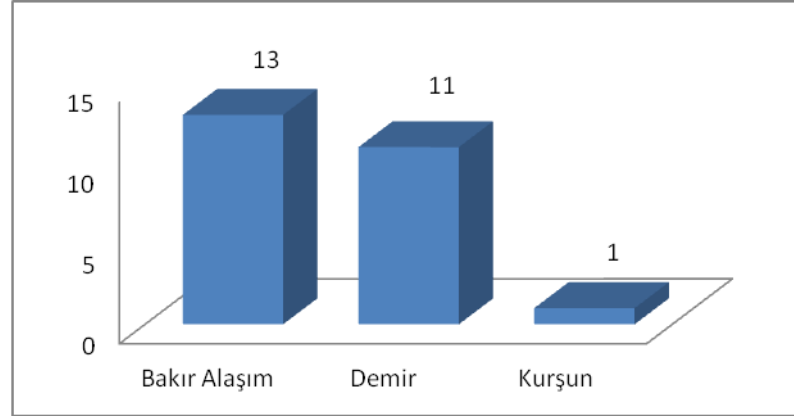
Altta yer alan tabloda (**Şekil-4**), kilit köprülerinin sayısal olarak yoğun olduğu dönemler sırasıyla verilmiştir. Buna göre buluntuların büyük çoğunluğu MS 1.-3. yüzyıl aralığındaki Roma Dönemi örnekleridir. Geç dönemlere ait kilit köprüsü sayısının düşmesi, döner mekanizmalı kilit sistemlerinin yoğunluğun artması ve büyük boyutlu kilitlerin demir olan mekanizmalarının daha az bulunması ile ilişkili olabilir.

Tarih / Dönem	Adet	Buluntu Numaraları
MS 1-3. yy.	15	KP-11...KP-24, KP-38
MS 1-2. yy.	9	KP-01...KP-09
MÖ 2 - MS 1. yy.	7	KP-29...KP-35 (Stratonikeia grubu)
MS 4-5. yy.	3	KP-25, KP-27, KP-28
MS 5-6. yy.	2	KP-42, KP-46
MS 5-7. yy.	2	KP-26, KP-41
MS 6-7. yy.	2	KP-43, KP-47
Roma Dönemi	2	KP-10, KP-37
MÖ 1 - MS 1. yy.	1	KP-44
MS 3. yy.	1	KP-36
MS 3-4. yy.	1	KP-40
MS 7. yy.	1	KP-39
MS 10. yy.	1	KP-45

Şekil-4: Kilit köprülerinin dönemlere göre dağılımını gösteren tablo.

Kilitler ile birlikte ya da tekil olarak bulunan kilit aksamalarını incelediğimizde, buluntuların kilit malzeme grafiği (**Şekil-5**) ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, buluntuların dönemlere göre dağılım tablosu (Şekil-6), daha homojen bir dağılım göstermektedir.

Şekil-5: Kilit aksamalarının malzemelere göre dağılımını gösteren grafik.

Tarih / Dönem	Adet	Buluntu Numaraları
MÖ 2-1. yy.	3	KA-01, KA-02, KA-03
MÖ 1 - MS 1. yy.	1	KA-14
MS 1-2. yy.	2	KA-04, KA-07
MS 1-3. yy.	2	KA-06, KA-08
Roma Dönemi	2	KA-09, KA-10
MS 2-3. yy.	1	KA-05
MS 4-5. yy.	1	KA-25
MS 5-6. yy.	4	KA-11, KA-12, KA-19, KA-20
MS 5-7. yy.	4	KA-13, KA-15, KA-16, KA-17
Doğu Roma Dönemi	3	KA-21, KA-22, KA-23
MS 9-11. yy.	1	KA-24
MS 10-11. yy.	1	KA-18

Şekil-6: Kilit aksamalarının dönemlere göre dağılımını gösteren tablo.

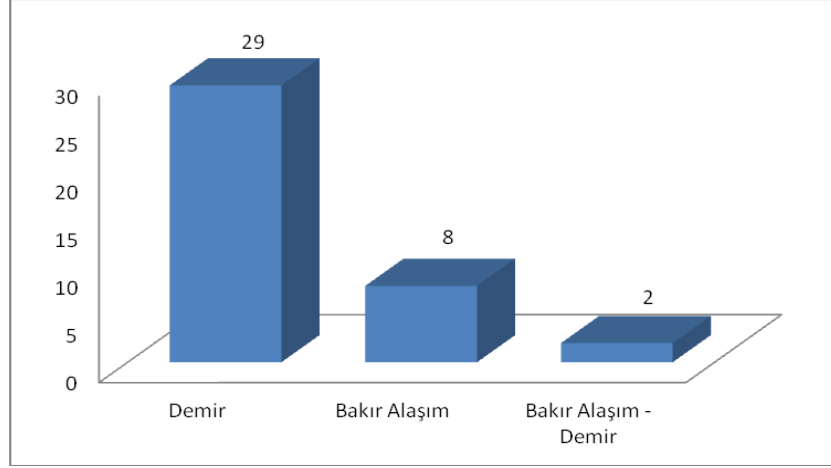
Tarih / Dönem	Adet	Buluntu Numaraları
MÖ 1 - MS 3. yy.	2	TK-16, TK-20
Roma Dönemi	1	TK-01
MS 1-2. yy.	1	TK-21
MS 1-3. yy.	3	TK-17, TK-18, TK-19
MS 3-4. yy.	4	TK-13, TK-14, TK-15, TK-39
Geç Roma Dönemi	3	TK-02, TK-03, TK-04
Erken Doğu Roma Dönemi	2	TK-06, TK-07
MS 4-5. yy.	1	TK-05
Doğu Roma Dönemi	3	TK-27, TK-28, TK-33
MS 5-7. yy.	2	TK-09, TK-10
MS 7. yy.	1	TK-11
MS 10. yy.	10	TK-08, TK-22, TK-23, TK-24, TK-25, TK-26, TK-29, TK-30, TK-31, TK-32
MS 10-11. yy.	6	TK-12, TK-34, TK-35, TK-36, TK-37, TK-38

Şekil-7: Taşınır Kilitlerin dönemlere göre dağılımını gösteren tablo.

Taşınır kilitlerin varlığı yoğunlukla, mühürlemenin yerine geçen bir sistem olarak depolama alanlarında, kilit üretimi satışı yapan dükkanlarda ve ticari faaliyetin göstergesi olan batıklarda görülmektedir. Küçük boyutlu kapaklar üzerinde yer alanlarda daha çok bakır alaşım malzeme kullanımı tercihi görülürken, büyük boyutlu kapı ve kapaklar üzerinde kullanıldığı tanımlanan örneklerde, sağlamlık ihtiyacı göz önünde bulundurularak demir malzeme tercih edildiği görülmektedir.

Roma Dönemi'nden itibaren kullanılan taşınır kilitlerin her dönem varlık göstermesine rağmen, MS 10. yüzyıldan itibaren yoğun bir şekilde ele geçtiği görülmektedir (**Şekil-7**). Tezimizde uyguladığımız dönem sınırlaması nedeniyle teze dahil edilmeyen, çok sayıda MS 11.- 12. yüzyıl buluntusu taşınır kilit bunun diğer bir göstergesidir.

Taşınır kilitlerde malzeme seçimi de, dönem-buluntu sayısı tablosuna paralellik göstermektedir (**Şekil-8**). Demir en yaygın kullanılan malzemeyi oluşturmaktadır. Genellikle ahşap kasa içerisinde demir mekanizmanın yer aldığı ve üstünde koruma amaçlı bakır kaplandığı melez kutu kilit örneklerinde ahşap çürüdüğü için bakır alaşım ve demir bir arada bulunmuştur.

Şekil-8: Taşınır kilitlerin malzemelere göre dağılımını gösteren grafik.

5.1. Anahtarların Değerlendirilmesi

Anahtarlar, kitlemenin ana unsuru olması sebebiyle, güvenliğin ve yasaklamanında simgesi olmuştur. Mitolojik unsurlar ile ilişkilendirilmiş, sonrasında diğer dinler içerisinde de figüratif anlatımda kendine yer bulmuştur. Anahtarlar kişilerin yanında taşıdıkları gereçler olması sebebiyle, ortaya çıkışından itibaren, sadece güvenlik ve teknik açıdan değil estetik olarakta gelişim göstermiştir. Ergonomik özellikler gözetilerek tasarlanan katlanan, yüzük olarak kullanılabilen ve figürlü örnekler Roma Dönemi'nden itibaren görülmektedir. Bu özelliklerine ek olarak, sikkeler gibi dolaşımda oldukları için arkeolojik araştırmalarda kullanım alanı dışında çok farklı alanlarda ele geçebilmektedir. Bu yüzden tarihlendirilmesi zor olan buluntu gruplarının başında gelmektedir.

Anahtarlar, tezin kapsamında ele alınan verilere göre sadece bir kilidi açan araçlar değil, aynı zamanda dönemin teknolojisini, estetik anlayışını ve sosyal yaşam pratiklerini yansıtan taşınabilir kültür varlıklarıdır. Anahtar, kilitten bağımsız değerlendirilemez; her anahtar, ait olduğu kilidin şifre mekanizmasına (sürgü dişlerine veya pimlerine) tam uyum sağlayacak şekilde "eşsiz" üretilmiştir. Bu nedenle kilitler ile aynı tipolojik yaklaşımla değerlendirilmeleri gerekmekte olup ve çalışma prensiplerine göre dört ana gruba (Basit Levye Anahtarlar, Çekmeli Pimli

Anahtarlar, Kaydırma Mekanizmalı Anahtarlar, Döner Mekanizmalı Anahtarlar) ayrılmışlardır.

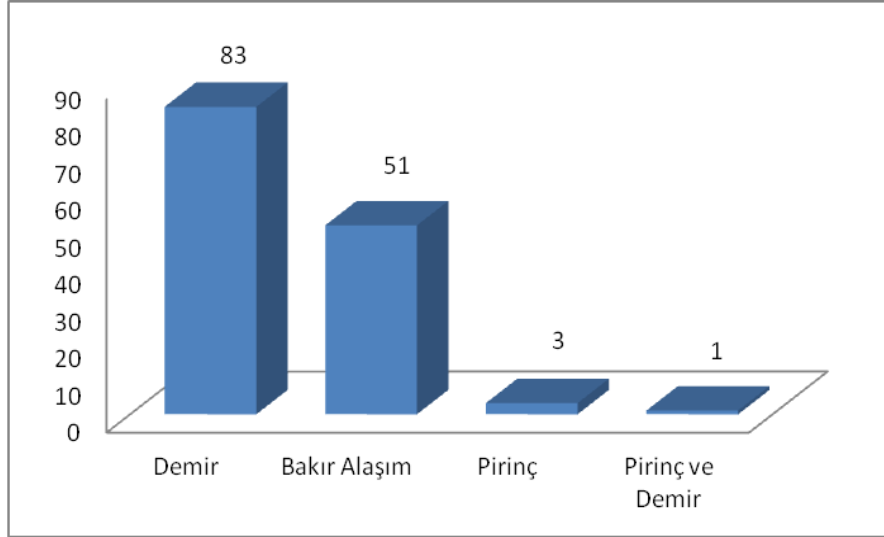
Çalışma mekanizmaları dışında, anahtarların günlük yaşamın bir parçası olması, tasarımlarını etkilemiştir. Taşınabilirlik ve ergonomi ön plana çıkmıştır. Özellikle Roma Dönemi'nde parmağa takılabilen "Yüzük Anahtarlar⁹⁴" (döner veya kaydırmalı) ve katlanabilir saplı anahtarlar, güvenlik gereçlerinin kişisel takı/aksesuar boyutuna indirgendiğini göstermektedir.

Tez kapsamında incelenen anahtarlar, yerleşim alanlarından (Amorium, Arykanda, Kibyra, Stratonikeia, Doliche ve Zeugma, Parion, Efes, Nicea ve Olba), mezar kontekstlerinden (Parion, Patara, Laodikeia), atölyelerden (Sardeis, Sinop Demirci, Tralleis), kentsel-dini yapılardan (Sultanhamet, Yenikapı, Saraçhane, Bathonea) ve su altı batıklarından (Serçe Limanı) ortaya çıkarılmıştır.

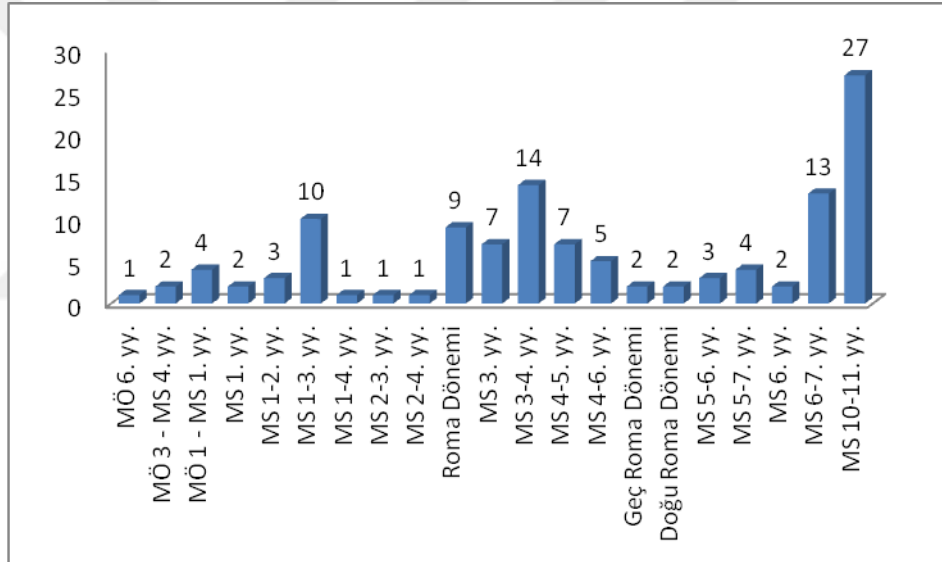
Anahtarlarda malzeme seçimi, kilit içerisinde maruz kalacağı yüke, taşıma şekline, ekonomiye ve statüye bağlı olabilmektedir. Tezimiz kapsamındaki Anadolu örneklerinin büyük bir bölümü demirden yapılmıştır (**Şekil-9**). Küçük kutu kilitleri ve yüzük anahtarlar için estetik ve korozyon direnci nedeniyle bakır alaşımları (bronz/pirinç) tercih edilirken; daha büyük kapı anahtarları ve mukavemet gerektiren durumlarda demir kullanılmıştır. Bazı özel örneklerde pirinç gibi malzemelerin kullanıldığı analizler ile belirlenmiştir⁹⁵.

⁹⁴ Kilit ve anahtarların tipolojik ve fonksiyonel olarak incelendiği bu tez çalışmasında oluşturulan anahtar grupları içerisinde "Yüzük Anahtar" grubu yer almamaktadır. Buna karşın, arkeolojide metal ile ilgili yapılan çalışmalarda ifade ile sıklıkla karşılaşılmaması muhtemeldir.

⁹⁵ Tez kapsamında incelenen kilit örneklerinde yalnızca Efes Müzesi koleksiyonu yapılan XRF çalışmaları sonucu, bakır alaşımlarının içeriği kısmı örnekte tespit edilmiştir. Ayrıca Yalıncağ'ta tespit edilen birden fazla malzemeli anahtarın tutamak kısmının pirinç olduğu anlaşılmıştır.

Şekil-9: Anahtarların malzemelere göre dağılımını gösteren grafik.

Şekil-10: Anahtarların dönemlere göre dağılımını gösteren grafik.

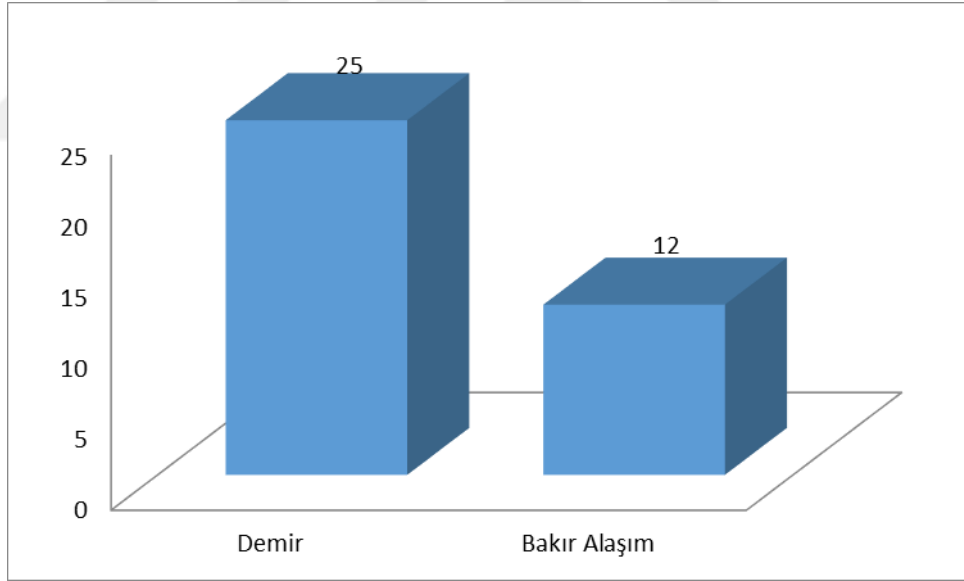
Anahtarların, kilitler ile paralel bir şekilde MS 1.- 4. yüzyıllar arasında, MS 6.-7. yüzyıllar arasında ve MS 10.-11. yüzyıllar arasında yoğunlaştığı görülmektedir (**Şekil-10-11**). Anahtarların sürekli hareket halinde olmaları aynı tür anahtarların çok farklı alanlarda ele geçmesine sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda tarihlendirmeyi ve bölgesel gelişimi takip etmeyi zorlaştırmaktadır.

Tarih / Dönem	Adet	Buluntu Numaraları
MÖ 6. yy.	1	AN-01
MÖ 3 - MS 4. yy.	2	AN-45, AN-46
MÖ 1 - MS 1. yy.	4	AN-03, AN-05, AN-51, AN-60
MS 1. yy.	2	AN-09, AN-10
MS 1-2. yy.	3	AN-52, AN-72, AN-74, AN-75
MS 1-3. yy.	10	AN-07, AN-08, AN-47, AN-48, AN-53, AN-118, AN-119, AN-120, AN-123, AN-124, AN-132
MS 1-4. yy.	1	AN-73
MS 2-3. yy.	1	AN-83
MS 2-4. yy.	1	AN-11
Roma Dönemi (Genel)	9	AN-40, AN-55, AN-61, AN-62, AN-63, AN-64, AN-69, AN-70, AN-81, AN-82
MS 3. yy.	7	AN-12, AN-41, AN-42, AN-54, AN-71, AN-122, AN-125, AN-126, AN-130
MS 3-4. yy.	14	AN-14, AN-15, AN-24, AN-25, AN-26, AN-27, AN-28, AN-29, AN-49, AN-50, AN-56, AN-57, AN-58, AN-76, AN-77, AN-78, AN-79, AN-80
MS 4-5. yy.	7	AN-13, AN-20, AN-23, AN-30, AN-43, AN-65, AN-66, AN-67, AN-86
MS 4-6. yy.	5	AN-88, AN-89, AN-90, AN-91, AN-92
Geç Roma (Genel)	2	AN-21, AN-22
Doğu Roma Dönemi (Genel)	2	AN-16, AN-59
MS 5-6. yy.	3	AN-87, AN-127, AN-133
MS 5-7. yy.	4	AN-17, AN-84, AN-85, AN-131, AN-134
MS 6. yy.	2	AN-02, AN-44, AN-68
MS 6-7. yy.	13	AN-04, AN-06, AN-18, AN-19, AN-31, AN-32, AN-33, AN-34, AN-35, AN-36, AN-37, AN-38, AN-39, AN-135
MS 10-11. yy.	27	AN-93...AN-117 (toplu grup), AN-128, AN-129, AN-136, AN-137, AN-138

Şekil-11: Anahtarların dönemlere göre dağılımını gösteren tablo.

5.2. Diğer Kapı Aksamlarının Değerlendirilmesi

Tez kapsamında kilitler ve anahtarlar dışında kapak ya da kapıların kapama işlevine faydas olan ek aksamalarda incelenmiştir. Toplam 37 adet eserin incelendiği çalışmada 23 adet kanat menteşesi, 7 adet zemin menteşesi, 4 adet sabitleyici ve 2 tanımsız buluntu yer almaktadır. Buluntuların büyük bir kısmının (25 adet) demirden üretildiği görülmektedir. Özellikle büyük boyutlu kanat menteşelerin kapıları taşımak için tasarlandığı düşünüldüğünde çoğunluğun demir olması olağan bir sonuçtur. Zemin menteşelerinde ise bakır kullanılması bu alanlardaki açık hava durumu ve su ile temas sebebiyle korozyona dayanıklı olmasından kaynaklanıyor olmalıdır. Daha küçük kişisel kutularda ise bakır alaşım menteşeler kullanılmıştır.

Şekil-12: Diğer kapı aksamalarının metal türü dağılım grafiği.

6. SONUÇ

Güvenlik kavramlarının insan hayatındaki önemi ve bunun sonucunda insanların bunu sağlamak için tarih boyunca tasarladıkları sistemlerin bütüncül bir anlayışla gözden geçirilmesi ihtiyacı tezin ana fikrini oluşturmuştur. İnsanın doğada var olması ile başlayan süreçten itibaren günümüze kadar olan tarihsel süreç içerisinde mekansal ve kişisel güvenliğin sağlanması için, arkeolojik bir materyal olarak tespit edilen metalden oluşan kilitleme ve kapama sistemleri gündelik yaşamın içerisinde bir pratiği ortaya koymaktadır. Neolitik dönemden itibaren gözlemlenen barınma ve depolama amaçlı mimari alanlar içerisinde kapı ve kapak uygulamaları görülmeye başlanmıştır. Bu unsurların kapalı durumda ya da izinsiz açılmasının önüne geçilmesi için kilitli durumda bulundurulması ihtiyacı, taş, ip gibi etrafta bulunan hazır malzemeler ile sağlanmış, daha sonra bu sürece mühürleme dahil olmuştur. Mühürlemenin uygulamadaki zorlukları, kapak ve kapının her açılışında işlemin tekrar edilme gereği gibi süreçler sebebi ile sürgü ve kancalar üzerinde çeşitli mekanik geliştirmeler ortaya çıkmıştır. Anahtarın icadı ve sürgülerin bununla kontrol edilebilmesi, kapılara içerden ve dışardan çift taraflı erişim sağlanmasına yol açmış ve kilitleme kavramı ortaya çıkmıştır.

Bu tez çalışması kapsamında, güvenlik amaçlı kapama ve kapatma sistemlerinin ortaya çıkış süreci hakkında genel bir değerlendirme sunulduktan sonra Anadolu'da MÖ 1. binden MS 1. bine kadar olan kronolojik aralıkta tespit edilmiş olan kapı, kapak ve bunlar üzerinde yer alan kilit mekanizmaları ve anahtar buluntuları ele alınmıştır. Çalışmanın temel amaçlarından olarak daha bilim dünyasına sunulmuş olan çok sayıda buluntun hazırlanan terminolojik tanımlamalar ve tipolojik sınıflandırmalar ile yeniden ele alınmıştır. Bu kapsamda 49 farklı arkeolojik yerleşimde tespit edilmiş 359 buluntu incelenmiş, sınıflandırılmış ve yeniden çizilmiştir. Bu çalışma sonucunda daha önce hatalı olarak tanımlanan ya da kayıt altına alınan 176 buluntu gerekli incelemeden geçirilerek ve katalog bilgileri düzeltilerek kaydedilmiştir. Küçükçekmece Bathonea kazıları ve Amorium gibi kazı merkezlerinde yapılan çalışmalar ile 11 buluntu tez kapsamında ilk kez çalışılmıştır. Toplam 51 arkeolojik merkezden 370 buluntunun yer aldığı çalışmada ortak bir

tipoloji oluşturulmuş ve yöntem farklılıklarını gidermek için tek bir çizim kataloğunda toplanmıştır.

Yapılan değerlendirme neticesinde Roma Dönemi'ne kadar yavaş bir gelişim süreciyle ilerleyen metal kitleme unsurlarının, askeri ve lojistik alanlarındaki gelişmelere paralel olarak, daha karmaşık ve bununla birlikte daha küçük kilit ve anahtar sistemlerini ortaya çıkarttığı görülmüştür. Böylece taşınabilir kutu ve kasalar üzerinde çalışan kilitler yaygınlaşmıştır. Özellikle sabit kilit aksamaları *insitu* biçimde bulunduklarından mekan ile ilişkisini kurmak ve tarihlendirebilmek kolaylık sağlamaktadır.

Aynı dönemde ahşap kilitlerin varlığı yazılı kaynaklardan ve görsel betimlemelerden biliniyor olsa da erken dönemlere ait tespit edilen kilit sayısı çok nadir olmuştur. Yenikapı buluntusu ahşap kilit gibi özel şartlarda toprak altında kalan örnekler dışında çoğu kilit günümüze ulaşmadan yok olmuştur. Bu kilitler ile ilgili tespitleri yaparken, benzer teknikler ile yapılmış demir anahtar örnekleri tipolojiyi tanımlamada etkili olmaktadır. Bilinen örnekler ışığında ilgili kilidin bir replikası tarafımdan üretilerek deneysel bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Taşınır kilitlerin varlığı yoğunlukla, mühürlemenin yerine geçen bir sistem olarak depolama alanlarında, kilit üretimi satışı yapan dükkânlarda ve ticari faaliyetin göstergesi olan batıklarda görülmektedir. Küçük boyutlu kapaklar üzerinde yer alanlarda daha çok bakır alaşım malzeme kullanımı tercihi görülürken, büyük boyutlu kapı ve kapaklar üzerinde kullanıldığı tanımlanan örneklerde, sağlamlık ihtiyacı göz önünde bulundurularak demir malzeme tercih edildiği görülmektedir.

Tez çalışması sonucunda elde edilen verilerin tarihsel dağılımı incelendiğinde üç ana kırılma noktası tespit edilmiştir:

Erken Dönem (MÖ 9. - MÖ 1. yy.): Ayanis, Gordion ve Parion gibi merkezlerde önemli tekil buluntular ele geçmiştir. Bunlar basit sürgü sistemleri ve levye anahtarlardır.

Roma Dönemi (MÖ 1. – MS 4. yy.): Özellikle "Kilit Köprüleri" ve figürlü "Taşınır Kilit Sürgüleri" bu dönemde ulaşılan "Estetik Zirve" yi göstermektedir. Parion ve Zeugma buluntuları buna örnek gösterilebilir. Antik yerleşimler dışında mezar anıtı ve tümülüs benzeri tekil alanlarda mezar konteksti içerisinde çok sayıda

kilit ve kilit parçası ahşap kutular ile ilişkili olarak bulunmuştur. Bu nedenle kilitler ölü gömme geleneğinin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

Geç Roma / Erken Doğu Roma (MS 5. - 10. yy.): Döneminde ise buluntu sayıları yükselirken buluntular estetik açıdan dinle ya da büyü kültürü ile ilişkili olmaya başlamıştır. Doğu Roma Dönemi'ne tarihlenen kilit aynalarının ve kilit köprülerinin büyük bir bölümünde eşmerkezi dairelerden oluşan motifler yer almakta ve bunlar Bizans kültüründe büyülerden ve cinlerden korunma eylemleri ile özdeşleştirilmiştir (Pitarakis, 2012: s. 18). Katalogdaki eserlerin %50'den fazlası bu aralığa aittir. Bununla birlikte döner mekanizmaların gelişmesi ile birlikte daha rahat kullanılan ve ölçeği büyütülebilir sistemlere dönüşmüştür.

Orta Doğu Roma Dönemi (MS 10. yy ve sonrası): Bu dönemde asma kilit sayıları artmakta ve çeşitlilik kazanmaktadır. Bu ticari faaliyetler ile ilişkilendirilebilir. Tezimizin tarihsel kapsamı nedeniyle teze dahil edilmeyen çok sayıda müze ve kazı buluntusu örneğin MS 10. yüzyıldan itibaren çeşitlilik ve sayı olarak arttığı görülmektedir (Yıldırım, 2023: s. 385-391; Gaitzsch v.d. v.d., 2005: s. 206; Baş, 2019: s. 109). Demir malzemenin daha da yaygınlaştığı buluntu grubunda, taşınır kilitler ön plana çıkmaktadır.

Bu veriler dışında özellikle daha taşınır halde bulunan ve bu sebeple tarihlendirilmesinde hata payı yüksek olan grubu anahtarlar oluşturmaktadır. Tabakaya göre yapılan tarihlendirmeler merkezler arasında 3-4. yüzyıllık bir fark göstermektedir. Ayrıca Anadolu dışı merkezlerde bulunan benzer örnekler ile derin kronoloji farkı olduğu kesin olarak söylenebilir. Buna örnek olarak bölümü yer Zeugma ve Cıngırtkayası örnekleri MS 1. yüzyıla tarihlenen ilk tip kaydırmalı anahtarların, demir örneklerinin bulunduğu Anadolu dışı yerleşimlerden Olynthus'ta (Robinson, 1941: s. 165) bulunan 4 adet anahtar genel bir ifadeyle klasik döneme (MÖ 6.-4.) tarihlendirilmiştir. Bunun yanında Yakındoğu örneği olarak Khirbet el-Maqatir'te (Leavitt v.d., 2023: s. 316) benzer bir grup MS 10. yy. tarihlendirilmiştir.

Kilit/anahtar üretiminde en büyük belirsizlik türlere göre değişen ustalık çeşididir. Örneğin Yenikapı'da bulunmuş kilit, olasılıkla gemiyi yapan ahşap ustası yani marangoz tarafından yapılmış olmalıdır. Bu tip ahşap kilitlerin buluntu yerleri kıyı bölgelerine yakın yerler olması sebebi ve su altı batıklarından çıkan bakır kaplı

ahşap taşınır kilitlerin varlığı bilindiğinden marangoz üretimi kilit uygun bir öneri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kemik ya da ahşap kutular üzerinde yer küçük boyutlu kilitler ve anahtarları ince işçilik gerektirdiğinden sadece kilit üreten “kilitçiler” ya da benzer nitelikli işleri yapan kuyumcu gibi ustalar tarafından yapılmalıdır. Hitit metinlerinde benzer bir şekilde ustaların ayrımı yapılmış, hassas metal işçiliği yapanlar kuyumcu sıfatı ile demircilerden ayrılmışlardır (Gavaz ve Yalçın, 2019: s. 931). Bu kişilerin törenlerde de görev alarak bakır ve altın eşyaları taşıdıkları görülmektedir (Erkut, 2003: s. 73).

Taşınır kilitlerin büyük bir bölümü demirden ve büyük boyutlu olarak imal edildiğinden, bununla birlikte anahtarlarının basit tasarımlı olmaları sebebiyle demirciler tarafından üretilmiş olmalıdır. Günümüzde benzer şekilde kilit üreten demirciler, kırsal bölgelerde varlığını sürdürmektedir.

Kilit buluntuları dışında kilit tipolojini çok net şekilde yansıtan en önemli veri kaynağını mezar stelleri oluşturmaktadır. Paphlagonia Hadrianopolisi'nde bulunmuş Kapı Temalı Mezar Steli (Keleş ve Çelikbaş, 2013: s. 376), Alanya Müzesi'nde yer alan ostothekler (Özdilek, 2006: s. 61), Aizanitis Bölgesi'nde ele geçem çok sayıda kapı betim mezar stelleri (Erdinç, 2020: s. 343), Afyon Müzesi'nde bulunan çok sayıda kapı betimli mezar steli (**Res. 58**) üzerinde yer alan kilit motifleri, MS 2. yüzyılda görülen kaydırmalı sürgülü kilitler ile doğrudan örtüşmektedir.

Tez çalışması kapsamında incelenen tüm buluntu grubu için iki noktada yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Bunlardan biri Sardeis'te yer alan dükkanlarda bulunan “kilitçi dükkanı” olarak isimlendirilmiş mekandır. Burada çok sayıda kilit kalıntısı *in situ* durumda kullanılmadan bulunmuştur. Bununla birlikte “Kilit Dükkanı” olarak isimlendirilen E 11 yapısının aynı zamanda bir üretim alanı olduğu belirtilmiştir (Waldbaum, 1985: s. 70).

Diğer nokta MS 10. yy civarında Constantinapolis'te (Bathonea, Sultanhamet, Yenikapı ve Saraçhane kazıları) bulunan katlanır döner tipte halkalı anahtarlar ile Efes Müzesi örneklerinin benzerliğidir. Bu anahtar grubunu içeren benzerlik gösteren en yakın toplu buluntu Korinth'de tespit edilmiştir (Davidson, 1952: s.70.) Bu durum önemli dini yapıların bulunduğu merkezlerde kullanılan bazı eşyalarda, benzer kilit sistemleri kullanıldığını ve merkezi bir dağıtım olabileceğini göstermektedir.

Anahtarlar kişilerin yanında taşıdıkları gereçler olması sebebiyle, ortaya çıkışından itibaren, sadece güvenlik ve teknik açıdan değil estetik olarakta gelişim göstermiştir. Ergonomik özellikler gözetilerek tasarlanan katlanan, yüzük olarak kullanılabilen ve figürlü örnekler Roma Dönemi'nden itibaren görülmektedir. Bu özelliklerine ek olarak, sikkeler gibi dolaşımda oldukları için arkeolojik araştırmalarda kullanım alanı dışında çok farklı alanlarda ele geçebilmektedir. Bu yüzden tarihlendirilmesi zor olan buluntu gruplarının başında gelmektedir. Anahtarlar, kilitlemenin ana unsuru olması sebebiyle, güvenliğin ve yasaklamanında simgesi olmuştur. Mitolojik unsurlar ile ilişkilendirilmiş, sonrasında diğer dinler içerisinde de figüratif anlatımda kendine yer bulmuştur. İsa'nın yer aldığı Anastasis sahnesinde kilit aynası ve kilit köprüleri anahtarlar net biçimde tasvir edilmiştir (Şenel, 2020: s.307). Elaiussa Sebaste kazılarında ortaya çıkan kollu kilit köprüsü (KL – 69) ile Anastasis sahnesinde betimlenen (Res. 59) buluntuların benzerliği tipolojik bir kıyaslama yapabilmek için çok yararlı bilgiler içermektedir. Anahtarlar hakkında yapılan tipolojik değerlendirmeler dışında yapılan deneysel arkeoloji çalışmaları ile kaydırmalı ve döner mekanizmalı anahtarlara ait pirinç malzemeden üretim yapılmış, yapım süreci ve malzeme dayanımı gibi konularda bilgi sağlanmıştır (Fot. 60).

Burada yapılan çalışmalar neticesinde, mühürlemenin ve kilitlemenin genel süreci ele alınmış ve Anadolu'da MÖ 1. binden MS 1. bine kadar tespit edilmiş olan kapı, kapak ve bunlar üzerinde yer alan kilit mekanizmaları ve anahtar buluntuları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirilme sırasında dilimize ve mekanizmaların çalışma prensiplerine uygun bir terminoloji geliştirilmiş ve çalışma şekilleri açıklanmıştır (Fot. 61). Tanımlamaların düzeltilmesi ile kataloğu oluşturan buluntular yeniden sınıflandırılmıştır. Tarihlendirme konusunda görülen değişkenlikler malzemelerin yeteri kadar tanınmaması ve kontekstlerinin tarihlerinin verilmesi sebebiyle oluştuğu gözlemlenmiş, bununla birlikte yayın sahibinin tarih önerileri eleştirilmiş ama değiştirilmemiştir.

Müze ve kazı merkezlerinde metal buluntular ve dolayısı ile kilit/anahtar buluntuları hakkında yapılacak yeni bilimsel araştırmaların giderek artması beklendiğinden, bu çalışmanın yeni araştırmalara bir altlık olarak yarar sağlayacağını umuyorum.

KAYNAKÇA

ANTİK KAYNAKLAR

Hesiodos. (2010). Tanrıların Doğuşu & İşler ve Günler. (Çev.: A. Erhat – S. Eyüboğlu.) İstanbul. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 2016.

Homeros. İlyada, Çev.: A. Erhat, A. Kadir, İstanbul, 2010.

Homeros. Odyssea. Çev.: Abdullah Ersoy). Panama Yayıncılık. Ankara. 2012.

Vergilius Aeneas II. Kitap 93-94, Sayfa 68, 2019 Çev. Maro, P. V. In Aeneis. de Gruyter. 2019.

MODERN KAYNAKLAR

Acar, Derya (2019) “Divriği Kalesi Kazısı Metal Buluntuları”, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Ackermann, M. (2018). Early medieval locks and keys in England and Scandinavia (Doctoral dissertation, University of York).

Akar Tanrıver, D. S., (2014). Smyrna’dan Metal Eserler. Smyrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları I. Çalıştay, İzmir, s. 15-28.

Akar Tanrıver, D. S., (2016). Antik Smyrna Kazılarında Ele Geçen Metal Eserler. Hellenistik ve Roma Döneminde Smyrna İzmir Kazı ve Araştırmalar, İstanbul: Ege Yayınları, s. 63-74.

Akkermans, P. A., Boerma, J. A. K., Clason, A. T., Hill, S. G., Lohof, E., Meiklejohn, C., ... van Zeist, W. (1983). “Bouqras Revisited: Preliminary Report on a Project in Eastern Syria”. Proceedings of the Prehistoric Society, 49(1), s. 335–372.

Akkermans, P. M. M. G., Duistermaat, K., Bernbeck, R., Cleuziou, S., Frangipane, M., Le Brun, A., Nissen, H. J., & Wright, H. T. (1996). Of Storage and Nomads The Sealings from Late Neolithic Sabi Abyad, Syria [with comments]. *Paléorient*, 22(2), 17–44.

Akkermans, Peter. (1996). Tell Sabi Abyad - The Late Neolithic Settlement (Vol. 2). Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut.

Alagöz, Umut, (2012). Zeugma Antik Kenti Dionysos ve A Evleri Metal Buluntuları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Altun, Feride İmrana (2015). Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2001-2012 Sezonu Bizans Küçük Buluntuları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Arslan, Burak - Serdar Aybek (2023) "El Aletleri Ve Hırdavat" Metropolis: Kent, Yaşam, İnsan., Ed. Aybek, S. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s. 394-435.
- Arslan, Gülay, (2016) Demir Çağ'ında Anadolu Kent Kapıları, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Arslan, Melih, Mahmut Aydın (2010) "Ankara Maltepe Kurtarma Kazısı 2009 " 19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Ordu, s. 305-326.
- Arthur, Paul (2006). Bizans ve Türk Dönemi'nde Hierapolis (Pamukkale). İstanbul: Ege Yayınları.
- Asal, Rahmi, Metin Gökçay, Gülbahar Baran Çelik, Sırrı Çölmekçi, Arzu Toksoy (2007) "Yenikapı Marmaray- Metro Kazıları Katalog", Gün Işığında İstanbul'un 8000 Yılı, s. 164-299.
- Atila, N. (2018). "Hitit Devleti'nde Güvenlik Algısı" Tarih Araştırmaları Dergisi Cilt:37 Sayı:64.
- Avni, Gideon and ZVI Greenhut (1996) "Architecture, Burial Customs and Chronology", In The Akeldama Tombs: Three Burial Caves in the Kidron Valley, Jerusalem., Israel Antiquities Authority, s. 1-39.
- Aybek, Serdar – Onur Gülbay, Onur - Durak, Ebru (2016). "Metropolis'ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar". Arkeoloji Dergisi XXI, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, s.141-168.
- Aydın, M., & Zoroğlu, C. (2016). "Ankara'da Erken Bizans Dönemi Mezar Alanı Kazısı", Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 35, s. 295-328.
- Bahar, Hasan (2001). "Isauria Bölgesi'nin Antik Çağdaki Yerleşim Merkezleri". Anadolu Araştırmaları Sayı 14, s. 51-91.
- Bakirtzē, Dēmētra Papanikola (2002). Everyday life in Byzantium. Hellenic Ministry of Culture.
- Ballance, Michael, Et Al. (1989). "Excavations in Chios 1952-1955: Byzantine Emporio". The British School At Athens. Supplementary Volumes, No. 20, s. 31-46.
- Barış, Ş. (2011). Bolu Müzesi Bizans Dönemi eserleri. Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Konya.
- Barton, I. (1972). Tranio's Laconian Key. *Greece & Rome*, 19(1), 25-31. Retrieved January 7, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/642519>

- Baş, Didem (2019). Edirne Arkeoloji Müzesi Metal Buluntuları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Başak, O. (2010). Taş Çağı'ndan Tunç Çağı'na Anadolu'da Maden Sanatın Gelişimi ve Kullanımı. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı:21, s. 15-33.
- Baumbach, J.,D. (2004). "The Significance of Votive Offerings in Selected Hera Sanctuaries in the Peloponnese, Ionia and Western Greece". *BAR International Series* 1249. s. 1-212.
- Baykan, D., (2015) "Metal Finds from Nif-Olympos", Ed. Laflı, E, Patacı, S., *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia*, British Archaeological Reports (BAR), International Series 2750, Oxford, s. 41-48.
- Baykan, D. (2020). "Nif Dağı Kazısı/Başpınar Bizans Yapı Grubu Metal Buluntuları". *Türkiye'de Bizans Çalışmaları: Yeni Araştırmalar, Farklı Eğilimler Bildiri Kitabı*. s. 453-468.
- Berg, H. L. (2021). *Mechanisms of Security: Locks, keys, and Ordered Life in Iron Age Norway (c. 0–1050 AD)*.
- Bıçakçı, E. (1995). Çayönü House Models and a Reconstruction Attempt for the Cell-Plan Buildings. *Readings in Prehistory, Essays for Halet Çambel*, 101-126.
- Bilgen, Zeynep (2011) "Seyitömer Höyüğü'nde Bulunmuş Orta Tunç Çağı'na Ait Bir Depo Mekanı", *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya*.
- Bilgi, Önder (1997) *İkiztepe Kazılarının 1995 Dönemi Sonuçları*, XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı 1, Ankara, s. 145-161.
- Bilgi, Önder (2004). "Iron Technology in Antiquity", *Anadolu Dökümün Beşiği*. İstanbul: Döktaş, s. 220-224.
- Bleicher, N., & Harb, C. (2018). Settlement and social organisation in the late fourth millennium BC in Central Europe: the waterlogged site of Zurich-Parkhaus Opéra. *Antiquity*, 92(365), 1210-1230.
- Bleier, Christiane – Schuh, Ulrike (2009). "Kleinfunde aus der Weststadt von Limyra Grabungen 1982–1989 und 2002–2005". *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien Bände* 78, 2009, s. 9-54.
- Bollók, Ádam. (2014) "From Carolingian Europe to its Periphery and Back Again. A brief contribution to the study of the last phases of Carolingian Metalwork and the Western European Booty of the Ancient Hungarians", In: *Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters* vol. 42, s. 77-116.

- Bonomi, J. & Bradbury & Evans Printer. (1852) Nineveh and Its Palaces. London: Office of the Illustrated London Library. [Pdf] Retrieved from the Library of Congress,
- Bowman, Alan K. and J. David Thomas (1996) "New Writing-Tablets from Vindolanda", *Britannia* , 1996, Vol. 27, s. 299-328.
- Böhlendorf-Arslan, Beate (2021). "Das Bewegliche Inventar eines mittenbyzantinischen Dorfer: Kleinfunde aus Boğazköy", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts*, , Byzas 15, Ed.: B.B.Arslan-A.Ricci, İstanbul, s. 351-368.
- Brandl, Baruch, ve Eliezer D. Nahshoni Oren (2014) "A Clay Door-lock Sealing from the Middle Bronze Age III Temple at Tel Haror, Israel", *Origini* 36, s. 157-180.
- British Museum. Department of Greek, & Roman Antiquities. (1908). *A Guide to the Exhibition Illustrating Greek and Roman Life* (Vol. 2). order of the Trustees.
- Burton, Peter, (2010) "Original Castle Gates and Doors", *The Castle Studies Group Journal* 24, 2010, s. 246-259.
- Bussmann, Richard (2014). Locking and Control A Door Bolt Sealing from Hierakonpolis, *Journal of the American Research Center in Egypt*, Vol. 50, s. 95-102.
- Busuladžić, A. (2018). Metalwork from Roman Doors Examples in Bosnia and Herzegovina. *Godišnjak Centra za Balkanološka Ispitivanja*, (47), s. 117-175.
- Busuladžić, A. (2022) "Metalwork from Roman Doors - Examples in Bosnia and Herzegovina", *Godišnjak Centra Za balkanološka Ispitivanja*, No:47, s. 117-175.
- Büyükkarakaya, A. M., Alpagut, A., Çubukçu, E., & Cavalli, F. (2018). Juliopolis (Iuliopolis) Antropolojik Araştırmaları: İlk çalışmalar. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 6(2), s. 111-126.
- Büyükkolancı, M., & Peçen, S. (2020). Takip Kapısı Ve Kabartmaları. *Lycus Dergisi*, (2), s. 1-27.
- Can, Ş. , Çiftçi, Ş. (2023) "Kendale Hecala on the Ambar Çay in the Upper Tigris Region: The First Preliminary Report on the 2018-2019 Excavations". *Arkeoloji Dergisi*, s. 39-64.
- Canlı, Handegül (2019). Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki) Metal Buluntuları. *Doktora Tezi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Canlı, Handegül (2020). "Philadelphia'dan (Isauria) Nadir Bir Buluntu: Silindirik Asma Kilit", *Olba XXVIII* , s. 339-350.

- Cesur, B. (2019). *Aizanoi Kazısı 1978-2018 Yılları Yerleşim Alanı Madeni Buluntuları* (Master's thesis, Tez (yüksek lisans)-Anadolu Üniversitesi).
- Cevher, Mehmet (2012) “Başlangıcından Tunç Çağlarının Sonuna Kadar Anadolu'da Savunma Sistemleri Mimarisi” , Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Charvát, P. (1988) “Archaeology And Social History: The Susa Sealings, Ca. 4000 - 2340 B.C.”, *Paléorient*, 14(1), s. 57–63.
- Cinemre, Okan (2013) “ Juliopolis Nekropolü 2012 Yılı Kazı Çalışmaları”, 22. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Adana, s. 407-426.
- Cooley, Jeffrey L. (2011). "An OB Prayer to the Gods of the Night." *Reading Akkadian Prayers and Hymns: An Introduction*, s. 71-83.
- Connor, Andrew (2010) “A Lease of Urban Property from Hermopolis.” *The Bulletin of the American Society of Papyrologists*, 47, s. 111–116.
- Conze, Alexander (1893), *Die attischen Grabreliefs (Band I, Tafeln)* Ort: Berlin Jahr.
- Crawford, J. Stephens (1990). *The Byzantine Shops at Sardis*. Vol. 9. Harvard University Press.
- Crummy, Nina - Buckley, David G., (1983). *The Roman Small Finds From Excavations in Colchester, 1971-79*, Vol. 2, Colchester Archaeological Trust.
- Çakmakçı, Zeynep (2017). “Şükrü Tül Eski Eserler Koleksiyonundaki Bizans Dönemi Madeni Eserleri” *TÜBA-KED* 15, s. 45-62.
- Çelik, Nevzat - Süleyman Bulut (2010) “İkinci Kazı Sezonunda Myra ve Limanı Andriake”, *Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi*, Ed. Nevzat Çevik, s. 28-118.
- Çelik, S. S. (2015) “Lost Treasures: Locks”, *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(1), s. 96-112.
- Çelikbaş, Ersin (2016). *2005-2014 Parion Kazısı Metal (Bronz-Demir-Kurşun) Buluntuları*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelikbaş, Ersin (2019) “VII. Parion Tiyatrosu Metal Eserleri” *Parion Roma Tiyatrosu 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi Ve Buluntuları*, Ed. Cevat Başaran, H. Ertuğ Ergüner, İttaş Yayınları.
- Çevik, Özlem, (2015). *Arkeolojik Kanıtlar Işığında Tarihte İlk Kentler ve Kentleşme Süreci Kuramsal Bir Değerlendirme*, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları

- Çıtakoğlu, Hazal (2023) “Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi'nde Myndos / Asar Adası”, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Çilingiroğlu Altan, Aylin Ümit Erdem (2010) Ayanis Kalesi Kazıları 2006-2008, 31. KST, Cilt 1, S. 1-26.
- Çukacı, Y. (2018). “Arslantepe’de (3500-3900 Mö) Stok Ve Emanet Mal Uygulamaları”. Yönetim Bilimleri Dergisi, 16(32), s. 437-450.
- Danışmaz, Harun (2019) “Tunceli-Anbar Fortress And The Urartian Multiroomed Rock-Cut Tomb” , Anatolica XLV, s. 121-130. doi: 10.2143/ANA.45.0.3287003
- Dangi, Vivek – Endo, Hitoshi (2016). “Traditional Agricultural Tools of Haryana, India: A Record of Ordinary People's Lives”. Desertification and Livelihood in Semi-Arid Afro-Eurasia Project, Research Institute for Humanity and Nature.
- Davidson, Gladys R – Dorothy Burr Thompson, - Homer A Thompson (1943) “Small objects from the Pnyx: I” Hesperia Supplements 7, s. 1-172.
- Davidson, Gladys R. (1987) Corinth: The Minor Objects. Harvard University Press.
- Davidson, J. M. (1941). “Ancient Spring Padlock from Golspie, Sutherland” Transactions of the Glasgow Archaeological Society, Vol. 10, s. 71–73.
- Demirel Gökalp, Z., (2016). Kütahya Müzesinden Bir Grup Maden Eser. Kütahya Müzesi Yıllığı, No.2, s. 241-268.
- Demirer, Ünal (2016) “2013 Yılı Perge Kazılarında Bir Metal Buluntu Grubu”, Cedrus IV, s. 243-259.
- Demirer, Ünal & Kaya, Mesut. (2020). Kibyra’dan Instrumenta Domestica Metaller: Kuzey Yamaç 1 No’lu Mekan Buluntuları. Phaselis. VI., s. 113-143.
- Demirer, Ünal (2013). Kibyra Metal Buluntuları. Basılmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Demirdelen, Halil (2020). “Balgat Roma Mezarında Bulunan Bronz Kilit Aksanı” *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1999 Yıllığı*, Ankara.
- Denker, A. (2011). *İstanbul'daki Bizans sarayları= Byzantine palaces in Istanbul*. İstanbul Arkeoloji Müzeleri.
- Derya Acar, Divriği Kalesi Kazısı Metal Buluntuları (2006-2018). Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Desti, Marc (2019) *Anadolu Uygarlıkları*, Çev. Muna Cedden, Dost Yayınevi.

- Dinç, E. Y. (2019). Tralles Aşağı Kent Metal Üretim Atölyeleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Arkeoloji Programı Yüksek Lisans Tezi.
- Diels, Hermann.(1920) Antike Technik. Teubner.
- Duman, Ezgi (2019) Afyon Müzesi'nde Sergilenen Kapı Tipi Mezar Stelleri, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Durak, Ebru (2013). Metropolis Bronz Eserleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Eckardt, Hella vd. (2015). "The Late Roman Field Army in Northern Britain? Mobility, Material Culture and Multi-Isotope Analysis at Scorton", Britannia 46, s. 191-223.
- Edwards, I. E. S., Burton H. Boltin L. (1977). Tutankhamun His Tomb and its Treasures (1st ed.). Metropolitan Museum of Art : Distributed by Random House.
- Emberling, Geoff, and Helen McDonald (2003). "Excavations at Tell Brak 2001-2002: Preliminary Report." Iraq 65, s. 1-75.
- Enez, Ayberk (2019). Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Metal Buluntuları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Enez. A. (2017). "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları'nda Bulunan Ahşap Bir Kapının Metal Aksamı ve Modellemesi", (Editör: Şengül G. Aydıngün), İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, s. 217-238.
- Erarslan, Fehmi, Mehmet N. Karaca (2008) "Perre Antik Kenti Mozaikli Villa 2007 Yılı Kurtarma Kazısı" Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Antalya, s. 185-194.
- Erdinç, Zerrin (2020). "Aizanitis Bölgesi Mezar Taşları", Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Doktora Tezi, Denizli.
- Erkut S. (2003). "Hititçe Çivi Yazılı Boğazköy Belgelerinde Geçen Sümerce LU.SIMUG.A=Metal İşleyicileri Hakkında". AÜ D.T. C. Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, Sayı 33: s. 69-77.
- Erol, A. F., & Yıldırım, E. (2018). "Ordu/Fatsa Cingirt Kayası Kazısı Bronz Buluntuları". Olba, Sayı:26, s. 85-134.
- Erten, Emel (2013). "Olba Kazılarında Küçük Buluntular". Selevcia Ad Calycadnvm, Sayı III, s. 101-128.

- Erten, E. (2013). "Olba Kazılarında Küçük Buluntular". Seleucia, (3), s. 93-128.
- Evans, Helen C. - Wixom, William D. (1997). The glory of Byzantium: art and culture of the Middle Byzantine era, AD 843-1261, Metropolitan Museum of Art.
- Feroli, P. - Fiandra, E. (1993). "Arslantepe Locks and Samas Key" Between The Rivers And Over The Mountains (Archaeologica Anatolica Et Mesopotamica Alba Palmieri Dedicata), Ed. M. Mellink, Università di Roma "La Sapienza", s.282.
- Ferrazzoli, Adele F. (2012). "Byzantine Small Finds from Elaiussa Sebaste". Böhlendorf-Arslan B., Ricc A., Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, Byzas 15, s. 289-307.
- Feugère, M. (2006). "Capsae - boîtes à livres". Gedenkschrift für Jochen Garbsch. Von Britannien über Rätien und Pannonien nach Nordafrika (Bayer. Vorgeschichtsbl. 71,) s. 233-242.
- Feugère, Manniez - Manniez, Y. (1993). "Le petit mobilier". Les fouilles de la ZAC des Halles à Nîmes (Gard). Nîmes, Musée Archéologique, s. 267-298.
- Feugère, M., Dieudonné-Glad, N., Önal, M. (2013). Zeugma V. Les objets.
- Frangipane, M. (2000). The Development of Administration from Collective to Centralized Economies in the Mesopotamian World. In: Feinman, G.M., Manzanilla, L. (eds) Cultural Evolution. Springer, Boston
- Frangipane, Marcella (2016) "The Origins of Administrative Practices and Their Developments in Greater Mesopotamia. The evidence from Arslantepe". Emergence of the State and Development of the Administration: The Role of Writing in Egypt, Near East and China. In: *Archéo-Nil*, No: 26, s. 9-32.
- Frenez, D. (2020). "Mirrored signs. Administrative and scriptorial information in the Indus Civilization clay sealings". In K., Lashari and SH, Khan (eds.), Studies on Indus Script—Conference on Indus Script, Mohenjodaro, s. 21-38.
- Gaitzsch, Wolfgang (2005). "Eisenfunde Aus Pergamon Geräte, Werkzeuge und Waffen" Pergamenische Forschungen, Band 14, Walter De Gruyter, Berlin.
- Gavaz, Ö. S., & Yalçın, Ü. (2020). Alacahöyük İç Zanaatkârları Ve Arinna'lı Ustalar, 9. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri Kitabı, 01 06 2020, Çorum, s. 927-952.
- Gibson, E. (1978). "The Rahmi Koç Collection: Inscriptions. Part I, Grave Monuments from the Plain of Altıntaş", Zeitschrift Für Papyrologie Und Epigraphik, Bd. s. 28, 1–34.
- Gill, M. V. (1986). "The Excavations, Structures, Architectural Decoration, Small Finds, Coins, Bones and Molluscs", Excavations at Saraçhane in Istanbul.

Vol. I., By R. M. Harrison. Princeton: Princeton University Press. s. 226-277.

Göker, O.F. (2022). Tekirdağ'da Yeni Keşfedilen Bir Kale; Karakaya Kalesi. *Anadolu Araştırmaları - Anatolian Research*, 27, s. 337–357.

Gunn, Battiscombe, (1934). "An Early Egyptian Door-Socket." *Museum Bulletin V*, no. 1 (January, 1934): s. 9-13.

Gür, D., Demir, D., & Çelik, T. (2024). Juliopolis Nekropolü'nde Erken Bizans Dönemi Staurogram Tasvirli Tek Odalı Mezar (Presbyter Paulos'a Ait Oda Mezar). *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*(30), s. 231-248.

Gültekin, A. (2012). "Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları", SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Isparta.

Gültekin, Arzu (2012). Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Gürbüzer, M. (2016). "Menias'ın İdyia'daki Oda Mezarı". *Arkeoloji Dergisi*, (21), s. 105–125.

Hamburger, Anit. (1974). "An Amulet-Key from Caesarea". *Atiqot: Hebrew Series*, s. 98–98.

Halbout, Patrick, Pilet Christian, Vaudour Catherine (1986). "Corpus des objets domestiques et des armes en fer de Normandie, Du Ier au XVe siècle". In: *Cahier des Annales de Normandie*, No: 20, s. 1-255.

Harrison, R. Martin and Hill, L. B..(1986). *Excavations at Sarachane in Istanbul*, Volume 1, Princeton: Princeton University Press.

Harrison R. M. and N. Christie (1993), "Excavations at Amorium: 1992 Interim Report", *Anatolian Studies*, 1993, Vol. 43 s. 147-162.

Hernandez, D. R. (2010). *Excavations of the Roman Forum at Butrint (2004-2007): The Archaeology of a Hellenistic and Roman Port in Epirus* (Doctoral dissertation, University of Cincinnati).

Higelin, M., (2016) "Un remarquable cadenas découvert dans un dépôt du 3e siècle à Horbourg-Wihr." In : *Bulletin de la Société d'histoire et d'archéologie de Colmar*, 52, s. 7-13.

Higelin, Mathias (2015). *Activités économiques et vie domestique au Haut-Empire. Etude du mobilier métallique et de l'instrumentum d'un quartier de l'agglomération d'Horbourg-Wihr* 68, Paris.

Hoepfner, W. (1970). Ein Kombinationsschloss auf dem Kerameikos. *Archäologischer Anzeiger*, s. 210-213.

- Höpken C., (2017) “Schlüssel und Schlösser vom Dülük Baba Tepesi”. In: E. Winter (Hrsg.), Vom eisenzeitlichen Heiligtum zum christlichen Kloster. Neue Forschungen auf dem Dülük Baba Tepesi, Dolichener und kommagenische Forschungen IX, Asia Minor Studien 84 (Bonn), s. 181–191.
- Huntley, K. V. (2010). "Material culture approaches to the study of children and childhood in the Roman World", University of Leicester (United Kingdom). Doctoral Dissertation.
- Ivanišević, V., & Špehar, P. (2005). Early Byzantine finds from Čečan and Gornji Streoc (Kosovo). *Starinar*, (55), s. 133-159.
- Ivcevic, S. (2003). Antički metalni predmeti iz Narone/Objets antiques en metal provenant de Narona. Arheološka Istraživanja u Naroni i Dolini Neretve, Izdanja Hrvatskog Arheološkog Društva 22, Zagreb-Metković-Split, 129-167, 22, s. 129–167.
- Kahveci, Yusuf (2021). İznik Roma Tiyatrosu Metal Objeleri, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kaptan, Yunus (2022). “Çemialo Sırtı yerleşimi Kazısı'nda Ele Geçen M.Ö. 2. ve 1. Binyıla Tarihlendirilen Metal Buluntular”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Kara, Y., Feroğlu, M. A., PATACI, S., & LAFLI, E. (2013). “Hadrianoupolis Metal Buluntuları: Ön Değerlendirmeler”, III. Odtü Arkeometri Çalıştayını Bildiriler Kitabı, 3-5 Ekim 2013, s. 173-185.
- Karaosmanoğlu, M. (2009). “Altıntepe Urartu Kalesi 2008 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları” 31. Kazı Sonuçları Toplantısı 2. Cilt, 25-29 Mayıs 2009 Denizli, s. 17-34.
- Karaosmanoğlu, M. (2011). Erzincan Altıntepe Kalesi-Erzincan Altıntepe Fortress. *Urartu, Doğu'da Değişim-Transformation in the East*, s. 366-373.
- Karatas, A. M. S. (2019). Key-bearers of Greek Temples: The Temple Key as a Symbol of Priestly Authority. *Mythos. Rivista di Storia delle Religioni*, (13).
- Kasapoğlu B. E., (2015). “Parion Güney Nekropolisi'nden Omurgalı İki Lahit ve Buluntuları”, Parion Kazıları 10. Yıl Armağanı, Ankara, Bilgin Kültür Sanat Yayınları. s. 99-116.
- Kasapoğlu, H. (2021). “Antik Kaynaklar'dan Materyal Kültüre Bir Mezar Kontekstinin Okunması – Parion'dan (Efsanevi) Ophiogen Sülalesi (?) Mensubu Bir Şifacı Mezarı”. *Anadolu Araştırmaları* (24), s. 177-216.
- Kasar, Özgün (2021). Daskyleion Metal Silah Ve Teçhizatlar: İşlev, Üretim Ve Süreçsel Farklılaşma. Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

- Katzew, Susan W. (1982). "Miscellaneous Finds", 1982_YASSI ADA Vol. I: A Seventh-Century Byzantine Shipwreck, Ed. Bass, G., & van Doorninck, F. S., s. 266-295.
- Kaya M. C. – Ü. Demirel (2020). "Kibyra'dan *Instrumenta Domestica* Metaller: Kuzey Yamaç 1 No'lu Mekan Buluntuları". *Phaselis* VI, s. 113-143.
- Keleş, V. – Kasapoğlu, H. – Oyarçin, K. – Çelikbaş, E. – Kaba, H. – Yılmaz, A. – Kasapoğlu, B. E. – Özmen, S. – Tuğrul, S. (2023). "2019 Yılı Parion Kazıları". *Anatolian Archeology* 2 (Eylül 2023), s. 1-32.
- Keleş, V., & Ersin Çelikbaş (2013). Paphlagonia Hadrianopolisi'nde Bulunmuş Kapı Temalı Mezar Steli. *Electronic Turkish Studies*, 8(6). s. 365-376.
- Khamis, Elias (2013). Copper Alloy Objects. Excavations at Zeugma, Conducted by Oxford University.
- Kırçın, E. (2019). Edirne Gümrük Kapılarında Ele Geçen Arkeolojik Eserler (Master's Thesis, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kızıltan, Z., & Çelik, G. B. (2013). Saklı Limandan Hikayeler. Yenikapı'nın Batıkları. İstanbul, Koç Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kiernan, Philip (2015). "Miniature Objects as Representations of Realia", *World Archaeology*, Vol. 47, No. 1, Miniaturization (March 2015), s. 45-59
- King, L. W., (1915) 'Bronze Reliefs from the Gates of Shalmaneser', London,
- Kletter, Raz and Edna J. Stern (2019). "Khirbat Burin: Rural Life during the Crusader and Mamluk Periods in the Eastern Sharon Plain", *Israel Antiquities Authority, Atiqot* 94, s. 145-218.
- Korfmann, Manfred (1983). Demircihüyük I. Die Ergebnisse Der Ausgrabungen 1975–1978. Mainz: Verlag Philipp Von Zabern.
- Koşan, Olcay Zengin (2009). "Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Savunma Mimarisi", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.
- Koumari, Marta (2020). Mind in Metal: Contextualizing Late Bronze Age Metal artifacts from Tarsus-Gözlükule, Turkey, Boğaziçi University, Master of arts in History.
- Kökmen, H. (2009). Antalya Kaleiçi Kesik Minare Alanı'ndaki Antik Dönem Kapıları. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Köroğlu, Gülgün (2013). "Mersin Yumuktepe Höyüğü Kazılarında Ortaçağ'a Ait Madeni Buluntular". III. Odtü Arkeometri Çalıştay Bildiriler Kitabı, s. 141-156.

- Krakovsky, Masha (2020). "The Metal Objects from Strata V–I, Jerusalem Excavations in the Tyropoeon Valley (Givati Parking Lot)", Volume II: The Byzantine and Early Islamic Periods Complementary Studies of Various Finds, Israel Antiquities Authority. Report 66, Chapter 20, s. 709–730.
- Krausz, S., & Coulon, G. (2015). "Hercule, le lion et le cheval: les Bronzes Romains du Puits 269 de Châteaumeillant / Mediolanum (Cher)". *Gallia*, 72-2, s. 301-320.
- Kretzschmer, F.,(2000). Antik Roma'da Mimarlık ve Mühendislik, Çev: Z. Zühre İlkelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Kucuk, M. Ü. (2019). Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesi'nden Kapı Tipi Mezar Stelleri. (Master's Thesis, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kuçak Toprak, Gizem. (2020). "Neolitik Dönemde Mimarlığın Temel İlkeleri Üzerine Bir Araştırma". *Kocaeli Üniversitesi Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, s. 1-26.
- Kurugöl, Sedat – Küçük, Sezgi Giray (2015). "Tarihi Eserlerde Demir Malzeme Kullanımı ve Uygulama Teknikleri" 5. Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu Bildiri Kitabı, İstanbul, s. 521-536.
- Künzl, E., & Engelmann, H. (1997). Römische Ärztinnen und Chirurgeninnen: Beiträge zu einem antiken Frauenberufsbild. *Antike Welt*, 28(5), s. 375–379.
- Laflı, E., Christof, E., Metcalfe, M., Fünfschilling, S., Şahin, G. K., & Christof, E. (2012). "Hadrianopolis". *Archaeopress*.
- Lăpuşan, B. (2023). Keys, Locking Mechanisms and Padlocks from the Old Collections of the National Museum of Banat, from Pojejena and Tibiscum. *Analele Banatului*.
- Layard, A. H. (1859). "Discoveries in the ruins of Nineveh and Babylon: with travels in Armenia, Kurdistan, and the Desert: being the result of a second expedition undertaken for the trustees of the British Museum. Harper & Brothers.
- Leavitt, A., Stripling, S., Snyder, (2023). General Objects. In S. Stripling, S. Stripling, & M. A. Hassler (Eds.), *The Excavations at Khirbet el-Maqatir: 1995–2001 and 2009–2016: Volume 2: The Late Hellenistic, Early Roman, and Byzantine Periods*. s. 313–341. *Archaeopress*.
- Legrain, Leon. (1944). "Khafaje and Tell Asmar.", *Museum Bulletin*, 10, No. 3-4, : s. 44-47.
- Lenzi, A., Abusch, T., Cooley, J. L., Frechette, C., Greenwood, K., Halton, C., ... & Zernecke, A. E. (2011). *Reading Akkadian prayers and Hymns: an Introduction*.

- Lightfoot, Chris – MÜCAHİDE (2007). Anadolu'da Bir Bizans Kenti, Amorium. İstanbul.
- López, A.G. (2019). A seal impression from Tell Brak and its matching cylinder seal. ISIMU 20-21 (2017-2018): s. 197-203
- Luckenbill, Daniel David (1927). Ancient Records of Assyria and Babylonia, Volume II, University of Chicago Press.
- Lundström, A., (1978). "Helgö: A Pre-Viking Trading Center", *Archaeology*, 31(4), s. 24–31.
- Magen, Yitzhak. (2015). "Metal Artifacts". in *Christians and Christianity, Vol V: Monastery of Martyrius*. Israel Antiquities Authority, 1st ed., Vol. 17, s. 357–376.
- Mamaloukos, S. (2007). "Observations on the Doors and Windows in Byzantine Architecture". 27th Symposium of the Christianike Archaeologike Hetaireia, s. 1-38.
- Mansel, A.M., (1941). "Grabhügelforschung im Östlichen Thrakien", *Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts* 56, s. 119–187.
- Marshall F. H. & Smith C. H.-. (1907). "Catalogue of the Finger Rings Greek Etruscan and Roman" in *British Museum Dept. of Greek and Roman Antiquities*.
- Martín, G. R., & Ibañez, C. F. (2016) "De materialibus insuetis. Una llave romana en hueso procedente de Herrera de Pisuerga (Palencia). Las llaves de "tipo ancla" y la asociación a sus mecanismos de seguridad", *Sautuola XXI*, s. 69-83.
- Mellink, M. J. (1972). "Excavations at Karataş-Semayük and Elmali", *Lycia*, 1971. *American Journal of Archaeology*, 76(3), s. 257–269.
- Mergen, Meltem Erdul (2022). "Bizans Maden Sanatı ve Kuşadası, Kadıkalesi Kazısı Maden Buluntularına Tipolojik ve Üslupsal Yaklaşımlar", *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*, 2022.
- Miller, S.G. (2015). "Excavations at Nemea, 1997–2001", *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens*, Vol. 84, Number 2, s. 277-353.
- Milstein, S. J. (2011). *Reworking ancient texts: Revision through introduction in biblical and Mesopotamian literature* (Doctoral dissertation, New York University).
- Muscarella, Oscar White (1988). *Bronze and Iron: Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum of Art*, Metropolitan Museum of Art.

- Mutlu, Suzan Akkuş ve Safa Emre Koç (2021). “Hitit Ritüellerinde Bakır Madeninin Kullanımı”. Akademik Matbuat, Cilt 5, Sayı 2, s. 31-44.
- Nagel, Hans Georg, (2014). Prozessionskreuze und Prozessionen in Byzanz: Kunstgeschichte im Schnittpunkt von Religions-und Gesellschaftsgeschichte, Heidelberg Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Nagel, S. (2019). Prestige - Status - Macht. Fingerringe der römischen Kaiserzeit und Spätantike. Ringe Der Macht. Internationale Tagung Vom 09. Bis 10. November 2018 in Halle (Saale).
- Naumann, R. (2019). Eski Anadolu Mimarlığı. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Neuburger, A. (1921). Die Technik des Altertums R. Voigtländer.
- Nicolaïdès, Andréas (1996). “L'église de la Panagia Arakiotissa à Lagoudéra, Chypre: Etude iconographique des fresques de 1192.” *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 50 s. 1-137.
- Nordström, E. (2021). Iron Age Keys, Locks, and Chests: Exploring Locking Practices and Social Identities at Birka, Helgö, Lovö, Sanda, and Vallhagar.
- Oates, D. (1974). “Balawat (Imgur Enlil): The Site and its buildings”. *Iraq*, 36(1-2), s. 173-178.
- Somay, Onurkan (1988). Doğu Trakya tümülüsleri Maden Eserleri: İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Trakya Toplu Buluntuları. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Oransay, Alptekin (2006). Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular ve Madencilik Faaliyetleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ottaway, Patrick, and Nicola S. H. Rogers (2002). *Craft, Industry and Everyday Life: Finds from Medieval York*. York: Council for British Archaeology, The Small Finds Series 15/17.
- Ousterhout, Robert (2016). Bizans'ın Yapı Ustaları, Koç Üniversitesi Yayınları.
- Özbal, R. D. (2006). “*Households, daily practice, and cultural appropriation at sixth millennium Tell Kurdu*”, Doctoral dissertation, Northwestern University.
- Özdemir, A. ve Ayşe Özdemir (2019). “Arkeolojide Hane, Mekân ve Mekân Analizi: Teorik ve Pratik Yaklaşımlar”, *Academic Knowledge*, Cilt 2, Sayı 1, s. 28-49.
- Özdemir, Muammer (2017). Neolitik Dönem Anadolu Mimarisinden Bir Kesit: Çayönü, *Journal of History and Future*, December 2017, Volume 3, Issue 3

- Özdilek, B. (2006). Neapolis nekropolü. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Özdoğan, M. (1996). "Kulübeden Konuta: Mimarlıkta İlkler", Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme. Habitat II Konferansı, İstanbul, s. 19-30.
- Özdoğan, M. (2002). "Çayönü Tepesi". Arkeoatlas 1, DBR, İstanbul,
- Özgün, Nurgül (2023). "Başlangıcından Geç Tunç Çağı Sonuna Kadar Batı Anadolu'da Mühür ve Mühür Baskıları", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Pace, Tommas D. (2014). A Typology of Roman Locks and Keys, Southwestern Baptist Theological Seminary, Doctoral Dissertation.
- Palalı, Meydan (2015). Eskişehir Karacahisar Kalesi 2011-2014 Yılları Kazı Buluntuları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pekin, Arzu Karamani (2007). "Yenikapı: Katalog" Gün Işığında İstanbul'un 8000 Yılı, s. 246-299.
- Pektaş, K. (2019). Beçin Kalesi 2016 Yılı Kazısı ve Buluntuları Üzerine . Akdeniz Sanat , 21. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, s. 501-510.
- Piepoli, L. (2012). "The working and use of metals in the Salento peninsula (Apulia, Italy) from the Byzantine to the Angevin times. Preliminary results." Böhlendorf-Arslan B., Ricc A. Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15, s. 27-38.
- Pirson, Andrea (2012). "Byzantinischer Schmuck und Trachtbestandteile aus Pergamon" Böhlendorf-Arslan B., Ricc A. Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15, s. 173-186.
- Pitarakis, Brigitte ve Ekrem Işın (2010). Hippodrom-Atmeydanı: İstanbul'un tarih sahnesi; Sergi Kataloğu, Cilt:1, Pera Müzesi Yayını, İstanbul.
- Pitarakis, Brigitte, (2012). "Git, Git Nefret Edilen !: Bizans'ta Büyü, Sağlığı Koruma ve Kötülüğü Kovma Sanatı". İstanbul Araştırmaları Yıllığı, 1, s. 15-30.
- Potts, D.T., (1990). "Lock and Key in Ancient Mesopotamia", Mesopotamia, 25, s. 185-192.
- Pulak, Cemal (2004). "The Padlock" Serçe Limanı: An Eleventh-Century Shipwreck / Vol. 1. The Ship and Its Anchorage, Crew, and Passengers, Ed. George Fletcher Bass, Institute of Nautical Archaeology at Texas A&M University in College Station, 2004, s. 437-452.

- Pülz, A. M. – Kat, F. (2011). “Ephesos Bizans Dönemi Küçük Buluntuları – Malzemeye Genel Bakış”. Bizans Döneminde Ephesos, Ed. Daim/Ladstsatter, İstanbul, s. 197-121.
- Pülz, A. M. (2020). Byzantinische Kleinfunde aus Ephesos. Ausgewählte Artefakte aus Metall, Bein und Glas (Forschungen in Ephesos 18/1). Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Radner—London, Karen (2010). “Gatekeepers And Lock Masters: The Control Of Access In Assyrian Palaces”. *Your Praise Is Sweet*, s. 269-280.
- Robinson, D. M. (1941). *Excavations at Olynthus, Part X, Metal and Minor Miscellaneous Finds, an Original Contribution to Greek Life*. Londra.
- Roosevelt, C. (2006). “Symbolic Door Stelae and Graveside Monuments in Western Anatolia”. *American Journal of Archaeology*, 110(1), s. 65-91.
- Rosenberg, Michael, (1995). *The Hallan Cemi Excavation 1994, 17. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara,
- Rothman, Mitchell S., Peasnell B. (1999). “Societal Evolution of Small, Pre-state Centers and Polities : The Example of Tepe Gawra in Northern Mesopotamia”. In: *Paléorient*, 1999, Vol. 25, No: 1, s. 101-114.
- Rupnik, László (2013). “Katalog der römischen Eisenfunde aus der Ausgrabung 2009 in Keszthely-Fenékpuszta”, *Katalog der Befunde und ausgewählter Funde sowie neue Forschungsergebnisse. Castellum Pannonicum Pelsonense 3*, Ed. O. Heinrich-Tamáska, Budapest, s. 593 -600.
- Russell, James (1982). “Byzantine instrumenta domestica from Anemurium: The Significance of Context”. *City, Town and Countryside in the Early Byzantine Era*, s. 133-54.
- Russell, James. (2000). "Household Furnishings". In: *Antioch. The Lost ancient city*, s. 79-90.
- Sağiroğlu, Ö. , Kınıklioğlu, T. & Karayazı, S. S. (2016). Akseki, İlbat Bölgesi Ahşap Kapı Tipolojisi Ve Kilit Sisteminin 'Traka-Tıfraz' Belgelenmesi. *Tüba Bilim Dergisi*, 9 (3) , s. 10-30.
- Sağlamtimur, Haluk, – G. Kozbe – Ö. Çevik, (2001). “Small Finds”. A. Çilingiroğlu – M. Salvini (eds.), *Ayanis I (Ten Year's Excavation at Rusahinili Eiduru-kai 1989-1998)*, Roma, s. 219-250.
- Salihoğlu, Elif Fatma (2017). *Eski Anadolu Uygarlıklarında Mekân-Donatı Elemanları Tasarımları Ve Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Saraçoğlu, S. , Karakaş, B. (2008). "Anadolu Kültüründe Kilit (Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Örnekleri)". Osmanlı Bilimi Araştırmaları 9, 137.
- Schuster, J., Saunders, P., Algar, D. (2012). "Objects of Iron". Saunders, R. P. (Ed.), Salisbury Museum Medieval Catalogue Part 4. United Kingdom: Salisbury Museum Pub. 143-199
- Sevin, V. (2014). Çavuştepe Aşağı ve Yukarı Kale Kapıları: Urartu mimarlığında sıra dışı uygulamalar. B. Helving, B. Uysal, A. Engin (Ed. ler), Armizzi-Engin Özgen'e Armağan/Studies Honour of Engin Özgen, s. 227-235.
- Sevinç, Fatma. (2008). "Hititlerde Yeraltı Dünyası". Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, s. 231-247.
- Sharp, Evan Galen (2011) "A Comparison of Ancient Mediterranean Metal Structural Fitting", Wilfrid University, Master of Art Thesis.
- Shi, K., Hsiao, K. H., Zhao, Y., Huang, C. F., & Xiong, W. Y. (2020). Structural Analysis Of Ancient Chinese Wooden Locks. Mechanism And Machine Theory, 146, 103741.
- Sigges, Bernhard (2002). Vita Cognita . Die Ausstattung pompejanischer Wohnhäuser mit Gefäßen und Geräten untersucht an ausgewählten Beispielen. PhD thesis, Universität zu Köln.
- Špehar, Perica (2007). Metal Tools Found at the Belgrade Fortress: from Antiquity to the End of the 18th Century, Belgrad.
- Spinelli, A. (2019). The Tablinum: A Space and Stage for "Private" and "Public" Rituals in the Houses of Pompeii and Herculaneum (Doctoral dissertation, University of Southern California).
- Steinert, Ulrike (2013). "Fluids, Rivers and vessels: Metopors and body concept in Mesopotamian Gynaecological Texts", Le Journal des Medecines Cuneiformes, No:22, s. 1-23.
- Stibel, Guy (2011). "Metal Finds from The Temple Mount Excavations", The Temple Mount Excavations in Jerusalem 1968-1978 by Benjamin Mazar: Final Reports Volume IV The Tenth Legion in Aelia Capitolina, Qedem Series 52, s. 333-345.
- Strokov, Anton. (2021). "Two-chamber vaults of the Cimmerian Bosphorus in the Migration Period", Attila's Europe? Structural Transformation And Strategies Of Success In The European Hun Period, Budapest, s. 151-158.
- Süel, A. (1990). Belgelere göre Hitit Tapınakları Nasıl Korunuyordu. X. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler. s. 515-522.
- Symeonoglou, N. E. W. (2002). The Early Iron Age Pottery and Development of the Sanctuary at Aetos, Ithaka (Greece). Washington University in St. Louis.

- Şahan Dinç, M. & Fındık, A. (2021). “Sebaste’den (Uşak) Kapı Tipli Yeni Bir Mezar Steli”. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (22), s. 247-263.
- Şahin, F. (2018). “Patara Metal Buluntuları”. Patara V.2., Ege Yayınları, İstanbul.
- Şahin, Feyzullah (2010). Patara Metal Buluntuları. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, N. E. A., & Onur, F. (2008). New Funerary Inscriptions from Lydia in the Kütahya Museum. *Gephyra*, 5, s. 125-138.
- Şenel, Zeliha (2020). “Bizans Sanatı’nda Anastasis Sahnesinin Teolojik Temelleri”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 8, Sayı: 101, s. 296-311.
- Şener, Barış (2011). Bolu Müzesi Bizans Dönemi Eserleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, Celal & Okunak, Mehmet & Bilgin, Mustafa. (2011). Şimşek, C. (Ed), Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları), Metin-Katalog, Laodikeia Çalışmaları 1.1- 1.2, İstanbul, 2011.
- Tansuğ, Kadriye, & İnanlı, Özel. (1949). “Sümerlinin Dünya Görüşü Ve Babil Edebiyatına Toplu Bir Bakış”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 7(4), s. 551-581.
- Tarhan, M. T., & Sevin, V. (1975). Urartu tapınak kapıları ile anıtsal kaya nişleri arasındaki bağlantı/The Relation Between Urartian Temple Gates and Monumental Rock Niches. *Belleten*, 39(155), s. 389-412.
- Tarhan, M. Taner, & Sevin, V. (1975). “Urartu Tapınak Kapıları ile Anıtsal Kaya Nişleri Arasındaki Bağlantı”, *Belleten*, Cilt 39, Sayı 155, s. 389-400.
- Tavukçu, A. Y. (1995). “Pamphylia Bölgesi'nde Bulunmuş Roma Çağı Ostotheeklerinde Kapı Örgesi”. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (2). s.123-130.
- Tekin, Halil (2018). Madeni Eser Tipolojisi, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara.
- Tokbudak, Deniz Berk (2015). Zeugma Konutlarında Bulunan Bronz Eserler. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Torcia, M. (2009). “A Case Of Survival Of An Ancient Locking System: From the ancient Uruk (Iraq) to the modern Egypt. Africa”, *Rivista Trimestrale Di Studi e Documentazione Dell’Istituto Italiano per l’Africa e l’Oriente*, 64(3/4), s. 540–544.
- Towne, S. (2015). Rethinking the Origins of the Lock.
- Tuğcu, İrfan (2012). “İzmir ili Orta Tunç Çağı Mimarisi”, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

- Tuna, Numan, Sevim Buluç, Burhan Tezcan (2012), Odtü Arkeoloji Müzesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Tutak, Gözde (2019). İlk Tunç Çağı Batı Anadolu Sur Kapıları. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Türker, Ayşe Çaylak (2010). “Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi ve Kazılarda Ortaya Çıkarılan Küçük Buluntular”, Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi, Ed. Nevzat Çevik, s. 137-152.
- Türküsever, Tarık (2003). “Aizonai 2012 Sezonu Zeus Tapınağı L7A Açması”, Aizonai 1 - 2012 Yılı Kazı ve Araştırma Raporları:1, Ed. Elif Özer, s. 11-24.
- Uçkan, B. Yelda OLCAY, Seçkin EVCİM, Meltem Erdul MERGEN, Ögül Emre ÖNCÜ, Muradiye ÖZTAŞKIN, Gökçen ÖZTAŞKIN (2011). Olympos 2009, 32. KST Cilt III, Ankara, s. 80-97.
- Umurtak, Gülsün (2010). "Questions Arising from a Bulla Found in the EBA II Settlement at Bademağacı", Adalya XIII, s. 19-27.
- Ulrich, R. B. (2007). Roman Woodworking. Yale University Press.
- Ülger, Seda (2007). Yakındoğu İlk Neolitik Kültürlerinde Yapı Kültü ve Yapıların Gömülme Sorunu. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Ünar, Aslı (2020). “Orta Anadolu’da Tunç Çağlarında Tahıl Depolama Sistemlerine Genel Bakış”. Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri, 14-2: s. 295-341.
- Vikan, Gary and John Newsbit (1980) Security in Byzantium: Locking, Sealing, Weighing, Dumbarton Oaks Publication.
- Vincent, Legros.(2008). Le mobilier Métallique d’époque Romaine de "La Vallée de Neuville" à Neuville-Saint-Amand (Aisne). In: *Revue archéologique de Picardie*, n°3-4, 2008. pp. 191-201.
- Walbank, Mary E. Hoskins, & Michael B. Walbank. (2015) “A Roman Corinthian Family Tomb and Its Afterlife”, *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens*, 84(1), s. 149–206.
- Waldbaum, Jane C., et al. (1983). Metalwork from Sardis. The finds through 1974, Harvard University Press.
- Weingarten, J. (1990). “Three upheavals in Minoan sealing administration: Evidence for radical change. Aegean Seals, Sealings and Administration”, *Aegaeum*, 5, s. 105-120.
- Whitehead, D. (1990). “The Lakonian Key”. *The Classical Quarterly*, 40(1), s. 267-268.

- Whitmore, A. M. (2013). "Small finds and the social environment of the roman public baths". University of Iowa, Doctoral Dissertations Thesis.
- Wilkinson, Gardner (1847). "The Manners And Customs of the Ancient Egyptians - Vol II", London.
- Winter, Tamar (1996). "Jewelry and Miscellaneous Objects", in The Akeldama Tombs: Three Burial Caves in the Kidron Valley, Jerusalem, s. 109–116.
- Wulff, H. E. (1966). "Door Locks in Persia". Technology and Culture, 7(4), s. 497–503.
- Yalçın, Ünsal (1999). "Early Iron Metallurgy in Anatolia", Anatolian Studies Vol 49, s. 177-187.
- Yan, H. S., & Huang, H. H. (2000). On the spring configurations of ancient Chinese locks. In International Symposium on History of Machines and Mechanisms Proceedings HMM 2000 (pp. 87-92). Springer, Dordrecht.
- Yıldırım, Berna. (2017). "Amorium Kazıları Büyük Mekân Maden Buluntuları", (Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir.
- Yıldırım, Ertan (2017). Ordu/Fatsa Cingirt Kayası Kazısı 2012-2014 Sezonu Metal Buluntuları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, Ertan (2023) "Stratonikeia Metal buluntuları (1977-2018 Yılları)", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Yılmaz, Zülküf (1995). "Düğüncülü Höyüktepe Tümülüsü". V. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, 25-28 Nisan 1994, Didim, s. 387- 416.

ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR

<https://traffickingculture.org/encyclopedia/case-studies/salisbury-hoard/>
(Erişim:06.01.2024)

<http://www.ersi.it/Chiavien.html> (Erişim:06.01.2024)

<https://www.mta.gov.tr/v3.0/metalik-madenler/metalik-madenler-liste>
(Erişim:06.01.2024)

<https://www.worldhistory.org/image/3083/a-door-socket-with-king-shu-sin-inscription/>(Erişim:06.01.2024)

<https://webmuseo.vosges.fr/ws/webmuseo/app/collection/expo/80>
(Erişim:06.01.2024)

<https://journals.openedition.org/gallia/907#quotation> (Erişim:06.01.2024)

<https://schuydertowne.com/research/rethinking-the-origins-of-the-lock>
(Erişim:06.01.2024)

<https://isac.uchicago.edu/collections/highlights/highlights-collection-mesopotamia>
(Erişim:06.01.2024)

7. KATALOG

Anadolu’da ortaya tespit edilmiş kapama ve kitleme sistemlerinin incelendiği bu tez çalışması kapsamında, bu doğrultuda yapılan tez ve yayın çalışmaları taranmış, kronolojik olarak tezimiz kapsamına giren buluntuların bilgileri bir araya getirilmiş ve katalog oluşturulmuştur. Bu tez kapsamında 51 yerleşimdeki buluntular incelenmiş, bunlardan yedi yerleşim bilgileri eksik olduğu için kataloğa eklenmemiştir. Bunun yerine levhalar bölümünde gösterilmiştir. Farklı kazıdan ele geçen eserlerin katalog sistemleri ve çizimleri farklılık gösterdiği için, tüm çizimler tek bir sistemde yeniden çizilmiştir (Çizim Kataloğu). Bu sistemde, buluntuların bilgisayar ve çıktı alınıp incelenebilmesi ihtimalleri düşünülerek, gri tabanlı bir çizim sistemi kullanılmıştır. Tüm çizimlerde ölçek ve çizgi kalınlıkları aynı değere getirilmiştir. Aynı buluntu üzerinde yer alan her bir parça farklı bir gri tonu ile belirtilmiştir. Kilitler ve aksamaları üzerinde çizim yapılırken kilit gövdesi %20 gri, üzerindeki eklentiler %50 gri, boşluklar beyaz, derinliği olan kenar gibi parçalar siyah gösterilmiştir. Tek parça olan anahtarların gövdesi %20 gri, boşluklar beyaz, hareketli kulplar gibi ikincil parçalar ve dil üzerinde yer alan dişler (oyuk ya da çıkıntılar) %50 gri ve arkası görülmeyen oyuklar siyah olarak belirtilmiştir. Kapı aksamaları çeşitlilik gösterdiğinden kilit ve anahtarlara benzer biçimde detayların gösterilebildiği en uygun renklendirme seçilmiştir.

Bu anlatım sırasında diğerlerinden farklı bir özellik gösteren ve görsel olarak mutlaka kullanılması gerekenler ise levhalar bölümüne aktarılmıştır. Çizim ya da görsellere her buluntu merkezi için farklı bir isimle başlayan katalog numarası verilmiştir. Ayrıca kataloğun başında listelerde çizimin hangi kaynaktan alındığına dair referans bilgisi, yer almaktadır.

Kilitler, kilit parçaları ve anahtarlar için ayrı harfler ile başlayan katalog numarası oluşturulmuştur. Ayrıca kazı alanı için aşağıda belirtilen üç harfli yerleşim isimleri kısaltma kodlamaları yer almaktadır.

Buluntu Merkezleri İsim Kısaltmaları:

AİO	: AİZONAI
ANT	: ANTİOCHİA
AMR	: AMORİUM
ARY	: ARYKANDA
AYN	: AYANİS KALESİ
BGT	: BALGAT ROMA MEZARLIĞI
BME:	: BOLU MÜZESİ ESERLERİ
CML	: ÇEMİLEO SIRTİ
CTK	: CINGIRTKAYASI
DDT	: DOLİCE DÜLÜK TEPE
EFM	: EFES MÜZESİ
EUS	: ELAİUSSA SEBASTE
HDR	: HADRİANAPOLİS
IDM	: IDYMA ODA MEZAR
İZK	: İZNİK
KRK	: KIRKLARELİ MEZAR
KBR	: KİBYRA
KCG	: KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI BATHONEA
KTM	: KÜTAHYA MÜZESİ
LEO	: LEODİKİEİA
MTR	: METROPOLİS
MYD	: MYNDOS
OLB	: OLBA
PHI	: PHİDELPIA İSSAURA
PRG	: PERGE
PRN	: PARİON
PRR	: PERRE ANTİK KENTİ
PSD	: PİSİDİA ANTİOCHİA
PTR	: PATARA
SRC	: SARAÇHANE
SRD	: SARDEİS
SMR	: SMYRNA
SLT	: SULTANAHMET
STK	: ŞÜKRÜ TUL ESERLERİ KOLEKSİYONU
STR	: STRATONİKEA
TOM	: TOKAT MÜZESİ ESERLERİ
YLN	: YALINCAK
YNK	: YENİKAPI
YSA	: YASSIADA BATIĞI
ZEU	: ZEUGMA

KİLİT KATALOG LİSTESİ (KL)					
Nu:	Tür:	Malzeme:	Buluntu Yeri:	Tarih:	Kaynak:
KL-01	Sürgü Kilit	Ahşap+Demir	Ayanis Kalesi	MÖ. 9 yy.	Sağlamtimur vd. 2001: s. 224
KL-02	Sürgü	Demir	Çemileo Sırtı	MÖ. 6 yy.	Kaptan 2022: s. 48
KL-03	Sürgü	Demir	Çemileo Sırtı	MÖ. 6 yy.	Kaptan 2022: s. 48
KL-04	Sürgü	Demir	Stratonikeia	MS 10-11 yy.	Yıldırım 2023: 534 / Kat: No: Ş34
KL-05	Kanca	Bakır Alaşım	Bathonea	MS 7 yy.	İlk kez yayınlanmaktadır.
KL-06	Kanca	Demir	P. Antiokheia	MS 10. yy	Gültekin 2012: s. 91 / Kat: 41
KL-07	Kanca	Bakır Alaşım	Amorium	MS 7 yy.	İlk kez yayınlanmaktadır.
KL-08	Kilit	Ahşap	Yenikapı	MS 7 yy.	Kızıltan 2013: s.190
KL-09	Kilit L.	Bakır Alaşım	Metropolis	Roma D.	Arslan-Aybek 2023: s. 435 / Kat: 342
KL-10	Kilit L.	Bakır Alaşım	Zeugma	MS 4-5. yy.	Tokbudak 2015: s. 227/ Kat:78
KL-11	Kilit L.	Bakır Alaşım	Phidelpiha I.	Roma D.	Canlı 2019: s. 226
KL-12	Kilit L.	Bakır Alaşım	Patara	Roma D.	Şahin 2010: s:124
KL-13	Kilit L.	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006: s. 211 / Kat: J2
KL-14	Kilit L.	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006: s. 212 / Kat: J3
KL-15	Kilit L.	Bakır Alaşım	Stratonikeia	MÖ 1-MS 3. yy	Yıldırım 2023: s. 934
KL-16	Kilit L.	Bakır A.	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006: s. 212 / Kat:J8
KL-17	Kilit L.	Bakır A.	Arykanda	MÖ 1-MS 2. yy	Oransay 2006: s. 212 / Kat: J4
KL-18	Kilit L.	Bakır A	Arykanda	MÖ 1-MS 2. yy	Oransay 2006: s. 222 / Kat: K16
KL-19	Kilit L.	Demir	Kibyra	MS 6-7 yy.	Demirer 2013: s. 261

KL -20	Kilit L.	Demir	Hadrianapolis	MS 6-7 .yy.	Kara 2013: s. 178
KL -21	Kilit L.	Bakır A.	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006:s. 222 / Kat: K15
KL -22	Kilit L.	Bakır A.	P. Antiokheia	MS 6-7 .yy.	Gültekin 2012: s. 29 / Kat:42
KL -23	Kilit L.	Bakır A	Pergamon	MS 5-7 .yy.	Gaitzsch v.d. v.d., 2005: s.207 / Kat: S3 15
KL -24	Kilit L.	Bakır A.	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006: s. 222 / Kat: K13
KL -25	Kilit L.	Bakır A.	Sardeis	MS 6-7 .yy.	Waldbaum 1983: s. 73 / Kat. 382
KL -26	Kilit L.	Bakır A.	Efes Müzesi	MS 6-7 .yy.	Pülz 2020: s: 154 / Kat. A71
KL -27	Kilit L.	Bakır A.	Leodikiea	MS 1. yy.	Şimşek 2011: s. 674 / Kat:663
KL -28	Kilit L.	Bakır A.	Parion	MS 1. yy.	Çelikbaş 2016: s. 354
KL -29	Kilit L.	Bakır A.	Sardeis	MS 6-7. yy.	Waldbaum 1983: s. 73 / Kat. 384
KL -30	Kilit L.	Bakır A.	Balgat Roma M.	Roma D.	Demirdelen 2020: s. 77
KL -31	Kilit L.	Bakır A.	Tokat Müzesi	MS 1-2. yy.	Çelikbaş 2020: s. 145
KL -32	Kilit L.	Bakır A.	Lüleburgaz	MS 1-2. yy.	Mansel 1941: s. 131
KL -33	Kilit L.	Bakır A.	Parion	MS 1-2. yy.	Kasapoğlu 2021: s. 189 / Kat: 32.
KL -34	Kilit L.	Bakır A.	Idyma	MS 1-2. yy.	Gürbüzer 2016: s. 111 / Kat: GVI-5
KL -35	Kilit L.	Bakır A.	Efes Müzesi	MS 7. yy.	Pülz 2020: s: 155 / Kat. A73
KL -36	Kilit L.	Bakır A.	Tralleis	MS 5-6. yy.	Dinç 2019: s. 289 / Kat. No: 569
KL -37	Kilit L.	Bakır Alaşım	Arykanda	MS 1-3. yy.	Oransay 2006: s. 223 / Kat: K18
KL -38	Kilit L.	Demir	Elaiussa Sebaste	MS 5-7. yy.	Ferrazzoli 2012: s.303 / Kat: 32
KL -39	Kilit L.	Demir	Olba	MS 5-7. yy.	Erten 2013: s. 122 / Lev. 29
KL -40	Kilit L.	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy.	Demirer 2013: s. 274

KL -41	Kilit L.	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy.	Kaya-Demirer 2020: s. 132
KL -42	Kilit L.	Bakır Alaşım	Phidelphia İ.	MS 1-2. yy.	Canlı 2019: s. 225 / Kat: Kİ3
KL -43	Kilit L.	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006: s. 212 / Kat: J7
KL -44	Kilit L.	Bakır Alaşım	Metropolis	Roma D.	Arslan-Aybek 2023: s. 435 / Kat: 342
KL -45	Kilit L.	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	Doğu Roma D.	Pülz 2020: s. 155 / Kat: A74
KL -46	Kilit L.	Bakır Alaşım	Sardeis	Doğu Roma D.	Waldbaum 1983: s. 73 / Kat:385
KL -47	Kilit L.	Bakır Alaşım	Pergamon	Doğu Roma D.	Gaitzsch v.d. 2005: s. 207
KL -48	Kilit L.	Demir	Patara	MS 1-2 .yy.	Şahin 2010: s. 123 / Kat: İ2
KL -49	Kilit L.	Demir	Patara	MS 1-2. yy.	Şahin 2010: s. 123 / Kat: İ3
KL -50	Kilit L.	Demir	Patara	MS 1-2. yy.	Şahin 2010: s. 123 / Kat: İ4
KL -51	Kilit L.	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugère v.d. 2013: s. 134 / Kat: 688
KL -52	Kilit L.	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugère v.d. 2013: s. 134 / Kat: 689
KL -53	Kilit L.	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugère v.d. 2013: s. 134 / Kat: 687
KL -54	Kilit L.	Demir	Sardeis	MS 4-5. yy.	Waldbaum 1983: s. 70, Kat:346
KL -55	Kilit L.	Demir	Sardeis	MS 4-5. yy.	Waldbaum 1983: s. 70, Kat:349
KL -56	Kilit L.	Demir	Sardeis	MS 4-5. yy.	Waldbaum 1983: s. 70, Kat:350
KL -57	Kilit L.	Demir	Sardeis	MS 4-5. yy.	Waldbaum 1983: s. 70, Kat:348
KL -58	Kilit L.	Demir	Sardeis	MS 4-5. yy.	Waldbaum 1983: s. 70, Kat:353
KL -59	Kilit L.	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy.	Demirer 2013: s. 260 / Kat: İ35
KL -60	Kilit L.	Demir	P. Antiokheia	MS 9. yy.	Gültekin 2012: s. 89 / Kat: 43
KL -61	Kilit L.	Demir	Amorium	MS 9. yy.	Yıldırım 2017: s.143 / Kat: 92

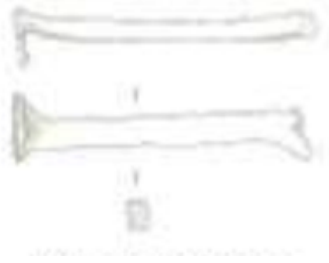
KL -62	Kilit L.	Demir	Amorium	MS 9. yy.	Yıldırım 2017: s. 144 ve Ivison 2012, s. 96
KL -63	Kilit L.	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006: s. 213 / Kat: J12
KL -64	Kilit L.	Bakır Alaşım	Sardeis	MS 7. yy.	Waldbaum 1983: s. 71 / Kat:358
KL -65	Kilit L.	Bakır Alaşım	Smyrna	MS 10. yy.	Akar-Tanrıver 2013: s. 23 / Kat. Nu.: 12
KL -66	Kilit	Bakır Alaşım	Bathonea	MS 7. yy.	Enez 2019: s. 17 / Kat:13
KL -67	Kilit L.	Bakır Alaşım	Myndos	MS 5-6. yy.	Çıtakoğlu 2023: s. 181 / Kat: 160
KL -68	Kilit	Bakır Alaşım	Sardeis	MS 7. yy.	Waldbaum 1983: s. 72 / Kat: 380
KL -69	Kilit	Bakır Alaşım	Elaiussa Sebaste	MS 6-7. yy.	Ferrazzoli 2012: s. 303)
KL -70	Kilit	Bakır Alaşım	Arykanda	MS 1-3. yy.	Oransay 2006: s. 213 / Kat: J13
KL -71	Kilit	Bakır Alaşım	İznik	MS 3-4. yy.	Kahveci 2021: s. 96 / Kat: 56
KL -72	Kilit	Demir	Sardeis	MS 6-7. yy.	Waldbaum 1983: s. 71 / Kat: 363
KL -73	Kilit	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy.	Kaya-Demirer 2020: s. 133 / Kat: 48
KL -74	Kilit	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 7. yy.	Pülz 2020: s. 155 / Kat: A72
KL -75	Kilit	Demir	Sardeis	MS 7. yy.	Waldbaum 1983: s. 70 / Kat:354
KL -76	Kilit	Demir	Sardeis	MS 7. yy.	Walbaum 1983: s. 72 / Kat:352
KL -77	Kilit	Demir	Sardeis	MS 7. yy.	Walbaum 1983: s. 71 / Kat:360
KL -78	Kilit	Demir	Bathonea	MS 10-11. yy.	İlk kez yayınlanmaktadır.
KL -79	Kilit	Demir	Amorium	MS 9-10. yy.	İlk kez yayınlanmaktadır.
KL -80	Kilit	Demir	Laodikeia	MS 4. yy.	Şimşek 2011: s. 510
KL -81	Kilit	Demir	Dolice	Roma D.	Höpken 2017: s. 186 / Kat: 9b
KL -82	Kilit	Demir	Dolice	Roma D.	Höpken 2017: s. 187/ Kat: 19

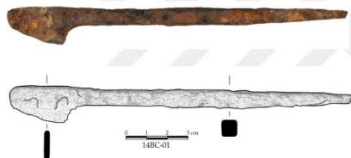
KL -83	Kilit	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 1- MS 3. yy.	Oransay 2006: s. 212 / Kat: J5
KL -84	Kilit	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 1- MS 3. yy.	Oransay 2006: s. 212 / Kat: J6

Kat. Sıra:	KL-01	
Adı:	Sürgü	
Buluntu Yeri:	Ayanis Kalesi	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 210 mm, Gen: 59 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Ahşap - Demir	
Dönem:	MS Ö. 9. yy.	
Yayın:	Sağlamtimur vd. 2001: s. 224.	
Tanım:	Patinalı. Dövme. Karşılıklı iki levhadan oluşan kilit. Dört perçinli. "L" formlu anahtar boşluğu v dikkörtgen sürgü deliği.	

Kat. Sıra:	KL-02	
Adı:	Sürgü	
Buluntu Yeri:	Çemileo Sırtı	
Kayıt No:	CML'15 M046 – No:82	
Ölçü:	Uz:97 mm, Gen: 4 mm, Kal: 4 mm	
Ağırlık - Çap:	8 g - Çap: Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 6. yy	
Yayın:	Kaptan 2022: s. 48 Lev. IX -82	
Tanım:	Dörtgen kesitli gövde ve keskin dönüşe sahip kapı veya pencere kanadı sürgüsüdür. Dövme tekniği ile üretilmiştir.	

Kat. Sıra:	KL-03	
Adı:	Sürgü	
Buluntu Yeri:	Çemileo Sırtı	
Kayıt No:	CML'15 M066 – No:82	
Ölçü:	Uz:77 mm, Gen:17 mm, Kal:1.4 mm	
Ağırlık - Çap:	20 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 6. yy	
Yayın:	Kaptan 2022: s. 48 Lev. IX -83	
Tanım:	Dörtgen kesitli gövde ve keskin dönüşe sahip kapı veya pencere kanadı sürgüsüdür. Dövme tekniği ile üretilmiştir.	

Kat. Sıra:	KL-04	
Adı:	Sürgü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Batı Cadde	
Kayıt No:	14BC-01	
Ölçü:	Uz:167 mm, Gen:19 mm, Kal:7 mm	
Ağırlık - Çap:	-	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 11-13. yy	
Yayın:	Yıldırım 2023:534 Kat. No:Ş34	
Tanım:	İnce uzun formlu gövde kare kesitli olup arka kısma doğru daralmaktadır Uç kısım yassı, geniş olmayan üçgen biçimdedir.	

Kat. Sıra:	KL-05	
Adı:	Kanca	
Buluntu Yeri:	KCG – Bathonea	
Kayıt No:	358/24	
Ölçü:	Uz:57 mm, Gen:11 mm, Kal:1.5 mm	
Ağırlık - Çap:	3,96 g - Çap: Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. yy	
Yayın:	İlk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Yassı kesitli levhanın bir ucu kıvrılarak kanca biçimi verilmiştir. Diğer ucu daire biçiminde olup ortasında sabitleme deliği yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-06	
Adı:	Kanca	
Buluntu Yeri:	P. Antiokheia	
Kayıt No:	PA10.CM.T507.001	
Ölçü:	Uz:85 mm, Gen:16 mm, Kal:1.4 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 91 / Kat. Nu.: 47	
Tanım:	Yassı biçimli bir gövdeye sahiptir. Uç kısmı kıvrılarak çengel biçimi verilmiştir. Sonda bir delik yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-07	
Adı:	Kanca	
Buluntu Yeri:	Amorium	
Kayıt No:	AMR19-17 INV 355	
Ölçü:	Uz:21 mm, Gen:7 mm, Kal:0,2 mm	
Ağırlık - Çap:	2 g - Çap: Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. yy	
Yayın:	İlk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Kancanın bir ucu köşeli biçimlidir. Diğer ucu dairesel olup sabitleme çivisi korunmuştur. Kanca ve filisesi takım olarak ele geçmiştir.	

Kat. Sıra:	KL-08	
Adı:	Kilit	
Buluntu Yeri:	Yenikapı	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Göv. Uz: 210 mm, Gen: 60 mm, Kal:42 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Ahşap	
Dönem:	MS 7. Yy	
Yayın:	Kızıltan 2013: s. 190	
Tanım:	Gövde ve sürgü bölümü olarak iki ana bölümden oluşmaktadır. Gövde bölümünde dikey olarak hareket eden ve sürgüyü kilitleyen pimler yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-09	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Metropolis	
Kayıt No:	ENV.11127-2	
Ölçü:	Uz: 65 mm, Gen: 70 mm, Kal: Belirtilmemiş	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. Yy	
Yayın:	Arslan-Aybek 2023: s. 435 / Kat. Nu.: 342	
Tanım:	Dörtgen biçimli levhanın üzerinde "P" şeklinde mekanizma açıklığı ve sabitleme delikleri yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-10	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Zeugma – Çeşme Evi	
Kayıt No:	BR 63	
Ölçü:	Uz: 57 mm, Gen: 37 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	- -	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Tokbudak 2015:66 Kat. No: 118	
Tanım:	Dörtgen biçimli levhanın üzerinde "P" şeklinde mekanizma açıklığı ve sabitleme delikleri yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-11	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) Nekropolis	
Kayıt No:	ABN 296	
Ölçü:	Uz:52 mm, Gen: 68 mm, Dil: 7 mm	
Ağırlık - Çap:	5,22 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Canlı 2019:226 Kat. No: K14	
Tanım:	Bir kenarı kesik ve yüzeyi korozyonludur. Üzerinde 6 adet bağlantı deliği vardır. Merkezinde bir levye yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-12	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Patara – OM54	
Kayıt No:	Ptr.03 İ5	
Ölçü:	Uz: 66 mm, Gen: 76 mm, Kal: 1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1. yy – MS 1.yy	
Yayın:	Şahin 2010: s. 123 – Lev. XVII	
Tanım:	Sürgülü, 6 adet çivi deliği var. Sürgü dili sağlam ve çalışır durumda.	

Kat. Sıra:	KL-13	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 79- 41	
Ölçü:	Uz: 150 mm, Gen: 87 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006:211 Kat. Nu: J2	
Tanım:	Dörtgen plaka üzerinde "L" biçimli anahtar deliği yer almaktadır. 2 adet perçin korunmuştur.	

Kat. Sıra:	KL-14	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 90 M 210	
Ölçü:	Uz: 96 mm, Gen: 84 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş- Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006:212 Kat. No: J3	
Tanım:	Dörtgen formlu plaka üzerinde "L" formlu anahtar deliği var. Kenar kısmı "repousse" noktalar ile süslüdür.	

Kat. Sıra:	KL-15	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Stratoneikia - Akdağ Nekropolü	
Kayıt No:	STR98M78-01	
Ölçü:	Uz:40 mm, Gen:50 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1-2. Yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: 394 Kat. No:D36	
Tanım:	Dörtgen formlu levha üzerinde "L" biçimli anahtar deliği ve sabitleme delikleri mevcut. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-16	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 89 M 285	
Ölçü:	Uz: 75 mm, Kal:0,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Çap: 75 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006:212 Kat. No: J8	
Tanım:	Dairesel plaka üzerinde "L"biçimli anahtar deliği yer alır. Üzerinde konsantrik daireler bezeme olarak yapılmıştır. 4 adet bağlantı deliği yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-17	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 99 FE 301	
Ölçü:	Uz: 84 mm, Gen: 93mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006:212 Kat. No: J4	
Tanım:	Dörtgen plaka üzerinde "L" biçimli anahtar deliği yer alır. 4 adet bağlantı deliği çivileri ile birlikte görülmektedir.	

Kat. Sıra:	KL-18	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 95 M 45	
Ölçü:	Uz: 69 mm, Gen: 56 mm, Kal: 1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006:212 Kat. No: J4	
Tanım:	Dörtgen plaka üzerinde "L" biçimli anahtar deliği yer alır. 6 adet bağlantı deliği görülmekte. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-19	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'12-91	
Ölçü:	Uz: 104 mm, Gen: 90 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013:261, K. No: İ36	
Tanım:	Kare formlu aynanın dört köşesinde birer çivi deliği, ortada dörtgen anahtar ve köprü kilit köprüsü açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-20	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Hadrianoupolis	
Kayıt No:		
Ölçü:	Uz: 148 mm, Gen: 140 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Kara v.d: 2013:178, K. No: 9	
Tanım:	Levhadan kesilerek üretilmiş kilit levhası kilit köprüsünün girdiği yuva belirgin diğer bölümler kırık ve eksik.	

Kat. Sıra:	KL-21	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda –	
Kayıt No:	ARY 89 M 254	
Ölçü:	Uz: 50 mm, Gen: 43 mm, Kal: 1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1-MS 3. yy	
Yayın:	Oransay 2006:222 Kat.No: K15	
Tanım:	Levhadan katlama. 6 Adet montaj deliği. 1 adet çivisi üzerinde. Ortada "L" şeklinde anahtar deliği ve altında sürgü açıklığı.	

Kat. Sıra:	KL-22	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	P. Antiokheia	
Kayıt No:	PA02.BP.T723.003	
Ölçü:	Y: 44 mm, Gen: 36 mm, Kal: 1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 29 / Kat:42	
Tanım:	Dört köşesinde sabitleme delikleri bulunan, gövdenin ortasında dörtgen anahtar ve köprü açıklıkları bulunan kilit levhası.	

Kat. Sıra:	KL-23	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Pergamon	
Kayıt No:	71/51-2	
Ölçü:	Uz: 75 mm, Gen: 60 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-7. yy	
Yayın:	Gaitzsch v.d., 2005: s 207 Kat: S3 15	
Tanım:	Dört köşesinde ve dairesel çıkıntının merkezinde sabitleme delikleri ve merkezde dörtgen anahtar ve köprü açıklıkları bulunan kilit levhası.	

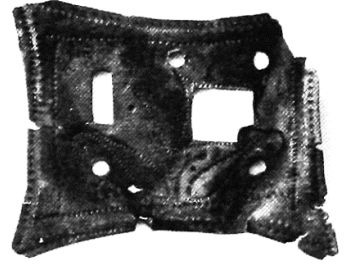
Kat. Sıra:	KL-24	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda –	
Kayıt No:	ARY 86 KB 127	
Ölçü:	Uz: 27 mm, Gen: 23 mm, Kal: 0,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1-MS 3. yy	
Yayın:	Oransay 2006:222 Kat.No: K13	
Tanım:	Ajur tekniği. Bir kenarı zikzak şeklinde kesilmiş. Ortada konsantrik bezeme. Altta "L" şeklinde anahtar deliği ve yanında sürgü açıklığı.	

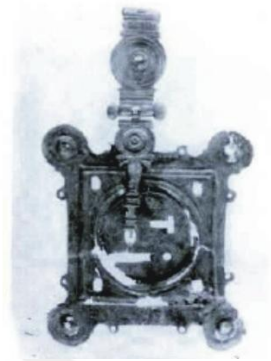
Kat. Sıra:	KL-25	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	BS E11	
Ölçü:	Uz: 48 mm, Gen: 60 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 73 / Kat. 382	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit levhasında bordür şeklinde kabartma yer alır. İç kısımda anahtar ve köprü delikleri görülmektedir.	

Kat. Sıra:	KL-26	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi	
Kayıt No:	80/3/08	
Ölçü:	Uz: 43 mm, Gen: 46 mm, Kal: 2 mm.	
Ağırlık - Çap:	17,5 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s: 154 / Kat. Nu.: A71	
Tanım:	Döküm olarak üretilmiş kilit levhası üzerinde anahtar deliğini öreten kapağı bulunmakta. "L" biçimli anahtar deliği ve köprü açıklığı mevcut.	

Kat. Sıra:	KL-27	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Leodikiea-Nekropol	
Kayıt No:	L.08.KDN.M27.01	
Ölçü:	Uz: 45 mm, Gen: 42 mm, Kal: 0,2 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1. yy.	
Yayın:	Şimşek 2011: s. 674 / Kat:663	
Tanım:	Kilit levhası öküz gönü biçimlidir. 4 adet çivi ile üzerinde korunmuş haldedir. "L" biçimli anahtar deliği ve kilit köprüsü açıklığı mevcuttur.	

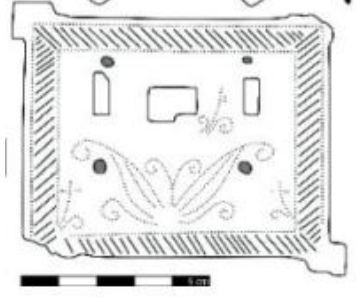
Kat. Sıra:	KL-28	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Parion – Nekropol	
Kayıt No:	H1, s.151	
Ölçü:	Uz: 68 mm, Gen: 57, Kal: 1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016:354 Lev. XXXV	
Tanım:	Kilit levhası öküz gönü biçimlidir. Dört perçinden üçü korunmuştur. "L" şeklinde anahtar boşluğu ve dikdörtgen köprü açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-29	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 50 mm, Gen: 60 mm, Kal: 0,1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 73 / Kat. 384	
Tanım:	Kilit levhası öküz gönü biçimlidir. Kenarlarında ve merkezde bitkisel bezeme yer alır. "L" şeklinde anahtar ve dikdörtgen köprü açıklığı bulunur.	

Kat. Sıra:	KL-30	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Balgat Roma Mezarlığı	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 110 mm, Gen: 10 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 2-3. yy.	
Yayın:	Demirdelen 2020: s. 77	
Tanım:	Kilit levhası dörtgen biçimli olup köşelerinde sabitleme amaçlı kullanılan dairesel çıkıntılar yer almaktadır. Kilit köprüsü ve anahtar açıklığı vardır.	

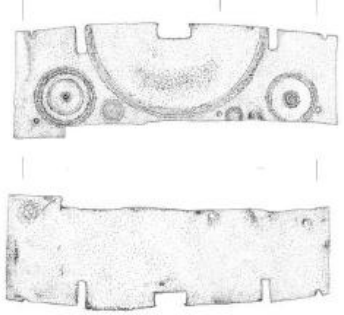
Kat. Sıra:	KL-31	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Tokat Müzesi	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 93 mm, Gen: 74 mm Kal:	
Ağırlık - Çap:	17,90 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2020: s. 145	
Tanım:	Kilit levhası dörtgen biçimli olup köşelerinde dekoratif bitkisel çıkıntılar vardır. Kilit köprüleri ve a plaka üzerinde kabartma aplikler yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-32	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Lüleburgaz	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 92 mm, Gen: 84 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Mansel 1941: s. 131	
Tanım:	Kilit levhası öküz gönü biçimlidir. "L" şeklinde anahtar ve iki adet köprü açıklığı bulunur. Merkezi daire biçiminde olup aplike kabartmalar vardır.	

Kat. Sıra:	KL-33	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Parion - Mezar	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 74 mm, Gen: 90 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Kasapoğlu 2021:189 Kat. No:32	
Tanım:	Çift kilit köprüsü bir sisteme sahip olan kilit aynası görülmektedir. Anahtar sistemi kaydırmalı tiptedir. Merkezde bitkisel bezeme yer almaktadır	

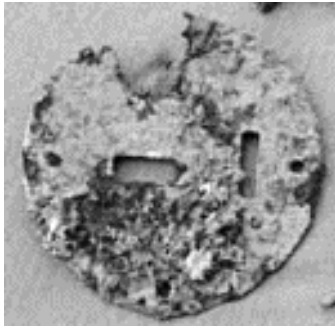
Kat. Sıra:	KL-34	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Idyma – Oda Mezar	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 124 mm, Gen: 96 mm, Kal:0,2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Gülbüzer 2016: s. 111 Kat. No: GVI-5	
Tanım:	Çift kilit köprüsü bir sisteme sahip olan kilit aynası görülmektedir. Gövde kırık ve eksiktir. Anahtar sistemi kaydırmalı tiptedir.	

Kat. Sıra:	KL-35	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Ephesos – St. Mary Kilisesi	
Kayıt No:	1986 Kİ17/86(ID1265)	
Ölçü:	Uz: 97mm, Gen: 66 mm	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 34,3 g – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 155, K. No: A73	
Tanım:	Levhadan kesilerek üretilmiştir. Çift kilit köprüsü bir sisteme sahip olan kilit aynası görülmektedir. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-36	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Tralleis	
Kayıt No:	TRL-01/1481 (Br13)	
Ölçü:	Uz: 44 mm, Gen:44 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Dinç 2019: s. 289 Kat. No: 569	
Tanım:	Kilit aynası üzerinde merkezde anahtar deliği, kenarlarda iki adet kilit köprüsü bağlantısı için sürgü açıklığı bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-37	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 2002 AE 200	
Ölçü:	Uz: 39 mm, Gen: 47 mm, Kal: 1mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 223 Kat. No: K18	
Tanım:	Kilit aynası üzerinde merkezde anahtar deliği, kenarlarda iki adet kilit köprüsü bağlantısı için sürgü açıklığı ve dört sabitleme deliği yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-38	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Elaiussa Sebaste	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 118 mm, Gen: 112 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş- Çap: 118 mm.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Ferrazzoli 2012: s. 303, K. No: 32	
Tanım:	Levhadan kesilerek üretilmiş kilit levhası kilit köprüsünün girdiği yuva belirgin diğer bölümler kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-39	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Olba - Tiyatro	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 80 mm, Gen: 80 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 80 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Erten 2013: s. 122 Lev. 29	
Tanım:	Daire biçimli levha üzerinde anahtar ve kilit köprüsünün oturduğu sürgü yuvası ve 4 adet sabitleme deliği görülmektedir.	

Kat. Sıra:	KL-40	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2009-KED81	
Ölçü:	Uz: 92 mm Gen: 92 mm Kal:1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap:92	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 274, K. No: J10	
Tanım:	Daire biçiminde bir kilit aynasıdır. Sağ taraftaki kırık alan kilit köprüsü giriş boşluğudur. 4 çivi deliğinden üçü görülmektedir.	

Kat. Sıra:	KL-41	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY 18 - 25	
Ölçü:	Uz: 80 mm, Gen: 80 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 80 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 132 K. No: 46	
Tanım:	Daire formlu plaka üzerinde biri dikey diğeri yatay iki adet anahtar; dört adet çivi deliği mevcut, tam ve sağlam durumda.	

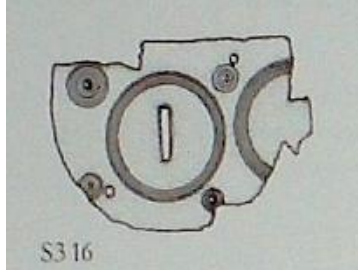
Kat. Sıra:	KL-42	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Phidelfia İ.	
Kayıt No:	ABN 426	
Ölçü:	Uz: 51 mm, Gen: 51 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	A: 4,68 g - Çap: 51 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Canlı 2019: s. 225 Kat. Nu: Kİ3	
Tanım:	Daire biçimli kilit aynası üzerinde anahtar deliği, kilit köprüsü açıklığı ve sabitleme delikleri yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-43	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 90 M 114/b	
Ölçü:	Uz: 59 mm, Gen: 59 mm, Kal:0,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 59 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 212 Kat No: J7	
Tanım:	Dairsel biçimli plaka üzerinde dörtgen anahtar ve köprü delikleri yer alır. Perçinler sabitleme delikleri üzerinde korunmuştur.	

Kat. Sıra:	KL-44	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Metropolis	
Kayıt No:	ENV.11127-1	
Ölçü:	Uz:78 mm, Gen:78 mm, Kal:	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Belirtilmemiş - Çap: 78 mm	
Dönem:	Bakır Alaşım	
Yayın:	MS 7. Yy	
Tanım:	Arslan-Aybek 2023: s. 435/Kat. Nu.: 342 Dairsel biçimli plaka üzerinde dörtgen anahtar ve köprü delikleri yer alır. Kenar çerçevesi "nokta bezemelidir.	

Kat. Sıra:	KL-45	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Ephesos – St. Mary Kilisesi	
Kayıt No:	1986 KI10/86(ID1266)	
Ölçü:	Uz: 60 mm, Gen: 60 mm	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 10,7 g - Çap: 60 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. yy. (?)	
Yayın:	Pülz 2020: s. 155, K. No: A74	
Tanım:	Dairesel biçimli levha üzerinde köprü açıklığı, anahtar açıklığı, 2 adet bağlantı deliği ve dairesel bezemeler yer almaktadır.	

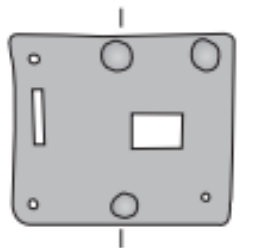
Kat. Sıra:	KL-46	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	BS E10	
Ölçü:	Uz: 60 mm, Gen: 60 mm, Kal: 0,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 60 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Doğu Roma İmp.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 73 / Kat: 385	
Tanım:	Dairesel biçimli levha üzerinde köprü açıklığı, anahtar açıklığı, 4 adet bağlantı deliği ve dairesel bezemeler yer almaktadır.	

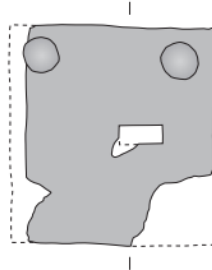
Kat. Sıra:	KL-47	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Pergamon	
Kayıt No:	83/108-5	
Ölçü:	Uz: 39 mm, Gen: 59 mm, Kal: 0,15mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-7. yy	
Yayın:	Gaitzsch v.d., 2005: s 207 Kat: S3 16	
Tanım:	Dairesel bezemeler içerisinde köprü açıklığı görülebilen kilit levhası kırık ve eksik durumdadır.	

Kat. Sıra:	KL-48	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Patara – Mezarlık	
Kayıt No:	Ptr.95 İ2	
Ölçü:	Uz: 47 mm, Gen: 51 mm, Kal:18 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-2. yy	
Yayın:	Şahin 2010: s. 123 – Kat. Nu: İ2	
Tanım:	Bir kutu şeklinde hacmi olan dörtgen biçimli kilidin üzerinde anahtar ve kilit köprüsü açıklıkları bulunmaktadır.	

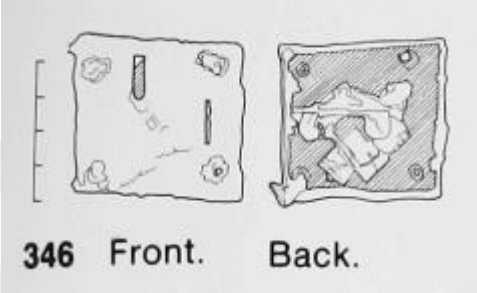
Kat. Sıra:	KL-49	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Patara – Mezarlık	
Kayıt No:	Ptr.89 İ3	
Ölçü:	Uz: 51 mm, Gen: 47 mm Kal:18 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-2. yy	
Yayın:	Şahin 2010: s. 123 – Kat. Nu: İ3	
Tanım:	Bir kutu şeklinde hacmi olan dörtgen biçimli kilidin üzerinde anahtar ve kilit köprüsü açıklıkları bulunmaktadır.	

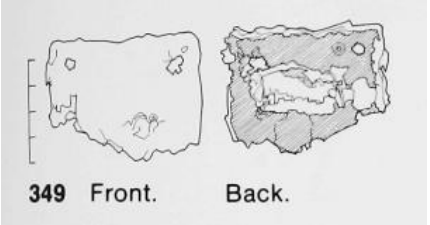
Kat. Sıra:	KL-50	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Patara – Batı Portiko	
Kayıt No:	Ptr.89 İ4	
Ölçü:	Uz: 40 mm, Gen: 62 mm Kal:12 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1. yy – MS 2.yy	
Yayın:	Şahin 2010:123 – Kat. Nu.: İ4	
Tanım:	Dikdörtgen bir kutu şeklinde. Önyüzünde anahtar ve kilit delikleri dörtgen biçimlidir.	

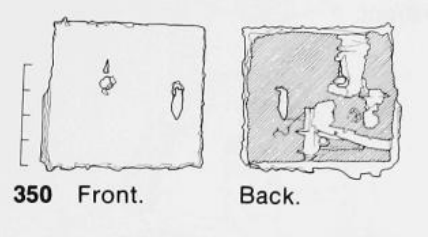
Kat. Sıra:	KL-51	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMD-00-51.05	
Ölçü:	Uz:55 mm Gen: 47 mm Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	A: 60 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3.yy	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 134 / Kat: 688	
Tanım:	Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve anahtar delikleri yer alır. 6 çivi deliği üzerinde 3 yarım başlı çivi korunmuştur.	

Kat. Sıra:	KL-52	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	12037.2	
Ölçü:	Uz:70 mm, Gen: 60mm, Kal: 4 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3.yy	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 134 / Kat: 689	
Tanım:	Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve sabitleme delikleri görülmektedir. Kırık ve eksiktir.	

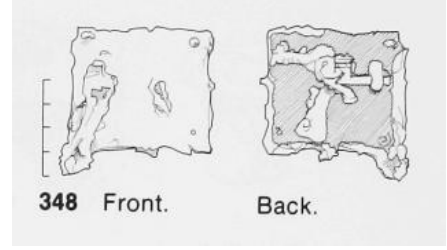
Kat. Sıra: KL-53 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Zeugma Kayıt No: BZMD-2-108.01 Ölçü: Uz:80 mm Gen: 70 mm Kal: 3 mm Ağırlık - Çap: A: 70 g - Belirtilmemiş Malzemesi: Demir Dönem: MS 1-3.yy Yayın: Feugère v.d. 2013: s. 134 / Kat: 687 Tanım: Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve anahtar delikleri bulunmaktadır. İç kısımda sürgü ve kırık durumda anahtar dili görülmektedir.	

Kat. Sıra: KL-54 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Sardeis Kayıt No: Belirtilmemiş Ölçü: Uz:46 mm, Gen: 48 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Demir Dönem: MS 4-5.yy Yayın: Waldbaum 1983: s. 70, Kat. Nu.:346 Tanım: Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve anahtar delikleri bulunmaktadır. İç kısımda korozyonlu halde mekanizma kalıntıları görülmekte.	

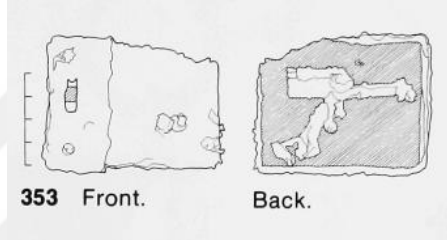
Kat. Sıra: KL-55 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Sardeis Kayıt No: Belirtilmemiş Ölçü: Uz:47 mm, Gen: 60 mm, Kal: 3 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Demir Dönem: MS 4-5.yy Yayın: Waldbaum 1983: s. 70, Kat. Nu.:349 Tanım: Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve anahtar delikleri bulunmaktadır. İç kısımda korozyonlu halde mekanizma kalıntıları görülmekte.	

Kat. Sıra: KL-56 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Sardeis Kayıt No: Belirtilmemiş Ölçü: Uz: 55 mm, Gen: 63 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Demir Dönem: MS 4-5.yy Yayın: Waldbaum 1983: s. 70, Kat. Nu.:350 Tanım: Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve anahtar delikleri bulunmaktadır. İç kısımda korozyonlu halde mekanizma kalıntıları görülmekte.	

Kat. Sıra:	KL-57	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 50 mm, Gen: 60 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5.yy	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 70, Kat. Nu.:348	
Tanım:	Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve anahtar delikleri bulunmaktadır. İç kısımda korozyonlu halde mekanizma kalıntıları görülmekte.	

Kat. Sıra:	KL-58	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 61 mm, Gen: 73 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5.yy	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 70, Kat. Nu.:353	
Tanım:	Dörtgen levha üzerinde köprü dili ve anahtar delikleri bulunmaktadır. İç kısımda korozyonlu halde mekanizma kalıntıları görülmekte.	

Kat. Sıra:	KL-59	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'12-85	
Ölçü:	Uz: 74 mm, Gen: 55 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 260, K. No: İ35	
Tanım:	Dikdörtgen formlu gövde üzerinde anahtar ve köprü açıklığı yer alır. İçindeki mekanizma kırık ve eksiktir. 2 adet çivi kalıntısı korunmuştur.	

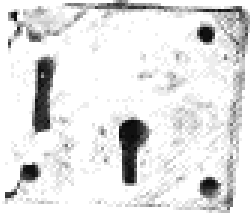
Kat. Sıra:	KL-60	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	P. Antiokheia - Nymphaeum	
Kayıt No:	PA09.N.T77.001	
Ölçü:	Y: 47 mm, Gen: 41 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 9. yy	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 89 / Kat:43	
Tanım:	Dikdörtgen formlu gövde üzerinde anahtar ve köprü açıklığı yer alır.	

Kat. Sıra: KL-61 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Amorium Kayıt No: 2022-5234 Ölçü: Y: 124 mm, Gen: 158 mm, Kal: 6 mm. Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Demir Dönem: MS 9. yy Yayın: Yıldırım 2017: s. 143 / Kat. Nu: 92 Tanım: Dikdörtgen formlu gövde üzerinde anahtar ve köprü açıklığı yer alır. 2 adet çivi kalıntısı korunmuştur.	

Kat. Sıra: KL-62 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Amorium Kayıt No: 2008-8526 Ölçü: Y: 60 mm, Gen: 90 mm, Kal: 2 mm. Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Demir Dönem: MS 9. yy Yayın: Yıldırım 2017: s. 144 / Kat. Nu: 93 Tanım: Dikdörtgen formlu gövde üzerinde anahtar ve köprü açıklığı yer alır. 2 adet çivi kalıntısı korunmuştur.	

Kat. Sıra: KL-63 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Arykanda – Kayıt No: ARY 93 KB 80 Ölçü: Uz: 46 mm, Gen: 41 mm, Kal:1 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MÖ 1 – MS 3. yy. Yayın: Oransay 2006: s. 213 Kat.No: J12 Tanım: Dörtgen levhanın merkezinde döner anahtar deliği, köşelerde perçin çivileri görülmektedir.	

Kat. Sıra: KL-64 Adı: Kilit Levhası Buluntu Yeri: Sardeis Kayıt No: Belirtilmemiş Ölçü: Uz: 38 mm, Gen: 41 mm, Kal:1,3 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 7. yy. Yayın: Waldbaum 1983: s. 71 Kat. Nu.: 358 Tanım: Dörtgen levhanın merkezinde döner anahtar deliği, köşelerde perçin çivileri görülmektedir.	

Kat. Sıra:	KL-65	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Smyrna – Basmane E2	
Kayıt No:	SMBM.2008.471	
Ölçü:	Uz: 105 mm, Gen: 100 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Akar Tanrıver: 2013: s. 23, Kat. Nu.: 12	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit levhası üzerinde kilit köprüsünün ve anahtarın girdiği yuva, ve dört köşesinde sabitleme delikleri yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-66	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Bathonea - Bazilikal Planlı Yapı	
Kayıt No:	KCG13-DP4	
Ölçü:	Uz: 43 mm, Gen: 58 mm, Kal: 1 mm	
Ağırlık - Çap:	A: 17 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Enez 2019: s. 17 / Kat. Nu.:13	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit levhası üzerinde kilit köprüsünün ve anahtarın girdiği yuva ve dört köşesinde sabitleme delikleri yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-67	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Myndos Asar Adası	
Kayıt No:	2010/A109	
Ölçü:	Uz: 77 mm, Gen: 63 MM	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Çıtakoğlu 2023: s. 181, K. No: 160	
Tanım:	Dörtgen biçimli döner anahtarlı sürgü sistemine sahip kilit levhası. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-68	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	M59.48:1799	
Ölçü:	Uz: 62 mm, Gen: 100 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 72 Kat. Nu.: 380	
Tanım:	Dörtgen levhanın merkezinde döner anahtar deliği, yanlarda köprü açıklığı yer almaktadır. Ön yüzde deliği örten mimari bezemeli kapak.	

Kat. Sıra:	KL-69	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Elaiussa Sebaste – Endüstriyel Alan	
Kayıt No:	-	
Ölçü:	Uz: 129 mm, Gen: 96 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Ferrazzoli 2012: s. 303, Kat. Nu.: 30	
Tanım:	Dörtgen levhanın merkezinde döner anahtar deliği, yanlarda köprü açıklığı yer almaktadır. Eşmerkezli çizgisel bezemeler yapılmıştır.	

Kat. Sıra:	KL-70	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 90 M 211	
Ölçü:	Uz: 63 mm, Gen: 70 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 72 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 213 Kat. Nu.: J13	
Tanım:	Dairesel kilit aynası. Ortada anahtar deliği var. Kenarlar “repousse” tekniğinde süslenmiş. üzerinde daireler var. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-71	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	İznik	
Kayıt No:	İRT 19-25	
Ölçü:	Uz: 54 mm, Gen: 56 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	A: 7,87 g - Çap: 61 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 96 / Kat. Nu.: 56	
Tanım:	Dairesel kilit aynası. Ortada anahtar deliği var. Üzerinde eşmerkeli daireler var. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-72	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	M59.24.1481	
Ölçü:	Uz: 70 mm, Gen: 90 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 71 Kat. Nu.: 363	
Tanım:	Dörtgen levhanın merkezinde döner anahtar deliği, köşelerde perçin çivileri görülmektedir.	

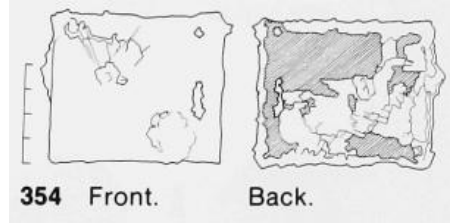
Kat. Sıra:	KL-73	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY 18 - 26	
Ölçü:	Uz: 90 mm, Gen: 75 mm, Kal:3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 133 Kat. Nu.: 48	
Tanım:	Dikdörtgen biçimli bir kutu şeklinde, ön yüzde anahtar deliği, köprü açıklığı ve dört adet sabitleme çivisi deliği mevcut.	

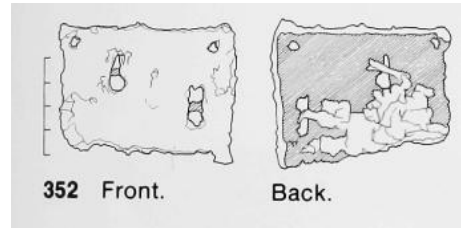
Kat. Sıra:	KL-74	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi	
Kayıt No:	GHD (ID 1264)	
Ölçü:	Uz: 70 mm, Gen: 90 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 155 / Kat: A72	
Tanım:	Dörtgen levhanın merkezinde döner anahtar deliği, solda köprü açıklığı yer alır. Mekanizma parçaları demir olup eksiktir.	

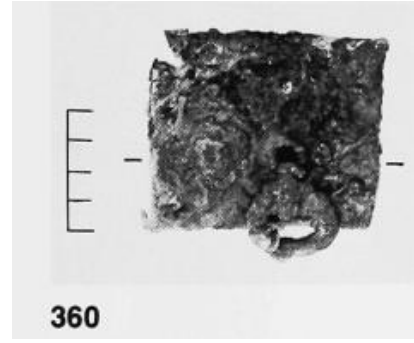
Kat. Sıra:	KL-75	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 60 mm, Gen: 71 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 70 Kat. Nu.: 354	
Tanım:	Dörtgen levhada döner anahtar deliği, köprü açıklığı ve sabitleme delikleri görülmektedir.	

Kat. Sıra:	KL-76	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 53 mm, Gen: 73 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 70 Kat. Nu.: 352	
Tanım:	Dörtgen levhada döner anahtar deliği, köprü açıklığı ve sabitleme delikleri görülmektedir.	

Kat. Sıra:	KL-77	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	M67.18.7397	
Ölçü:	Uz: 65 mm, Gen: 75 mm, Kal: 1,3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 71 Kat. Nu.: 360	
Tanım:	Dörtgen levhanın merkezinde döner anahtar kırık halde kaynaşmış. Sol bölümde köprü açıklığı mevcut. Köşelerde çiviler mevcut.	

Kat. Sıra:	KL-78	
Adı:	Kilit	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG-22/ENV-33	
Ölçü:	Uz: 160 mm, Gen: 105 mm, Kal: 17 mm	
Ağırlık - Çap:	A: 426,21 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır .Levhanın kıvrılması ile oluşturulan gövde üzerinde anahtar deliği, sürgü, sürgü yuvası ve anahtar merkezleme levhası bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	KL-79	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Amorium	
Kayıt No:	SF 2461	
Ölçü:	Uz: 48 mm, Gen: 71 mm, Kal: 2,5 mm	
Ağırlık - Çap:	A: 20 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 9-10. yy.	
Yayın:	Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Dörtgen levhanın solunda köprü açıklığı bulunmaktadır. Köşelerde sabitleme delikleri yer almakta. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KL-80	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Laodikeia - Nekropol	
Kayıt No:	L.06KDN.M11.18	
Ölçü:	Uz: 23 mm, Gen: 27 mm, Kal: 1mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 4. yy.	
Yayın:	Şimşek 2011: s. 510 Kat. Nu.: 369	
Tanım:	Dörtgen levhanın merkezinde dörtgen açıklık bulunmaktadır. Köşelerde sabitleme delikleri yer alır.	

Kat. Sıra:	KL-81	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	14-457-202	
Ölçü:	Uz: 80 mm – Gen:110 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Roma Dönemi	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 – Kat. Nu.: 9b	
Tanım:	Kilit levha parçası. Buluntu kırık ve eksiktir. Anahtar deliği dörtgen formdadır.	

Kat. Sıra:	KL-82	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	13-2106-200	
Ölçü:	Uz: 70 mm Gen: 96 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Roma Dönemi	
Yayın:	Höpken 2017:187 – Kat. Nu.: 19	
Tanım:	Kilit levha parçası. Buluntu kırık ve eksiktir. Anahtar deliği dörtgen formdadır.	

Kat. Sıra:	KL-83	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 2002 AE 156	
Ölçü:	Uz: 155 mm, Gen: 143 mm, 1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 212 Kat.Nu.: J5	
Tanım:	Dörtgen formlu plaka. Kırık ve deforme olmuş. Birden fazla açıklık alan olasılıkla anahtar ve sürgü açıklığıdır.	

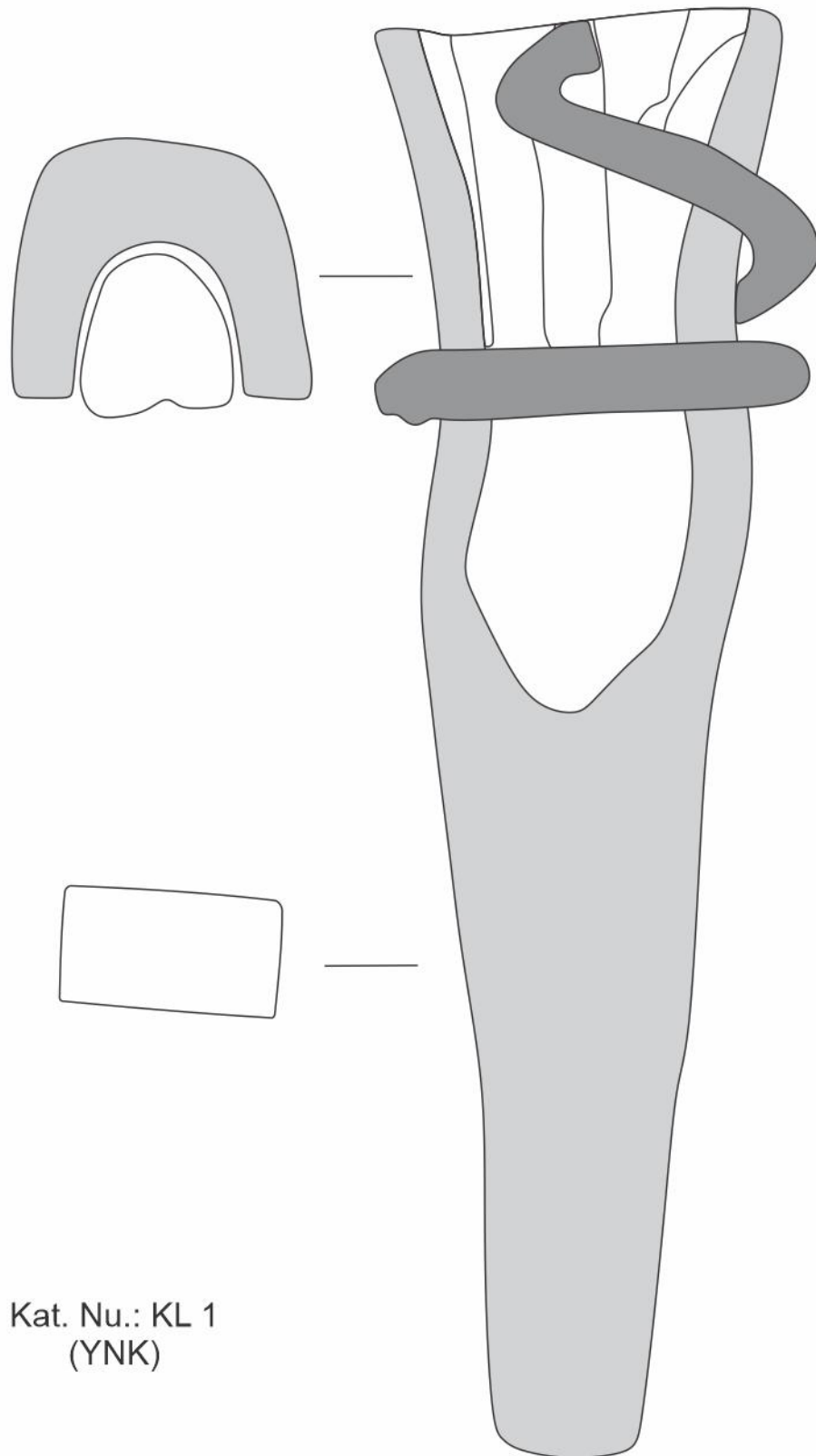

J5

Kat. Sıra:	KL-84	
Adı:	Kilit Levhası	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 177 mm, Gen: 143 mm, Kal:0,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1 MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 212 Kat. Nu.: J6	
Tanım:	Dörtgen formlu plaka. Kırık ve deforme olmuş. Birden fazla açıklık alan olasılıkla anahtar ve sürgü açıklığıdır.	

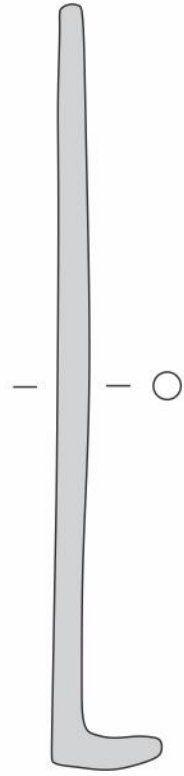

J6

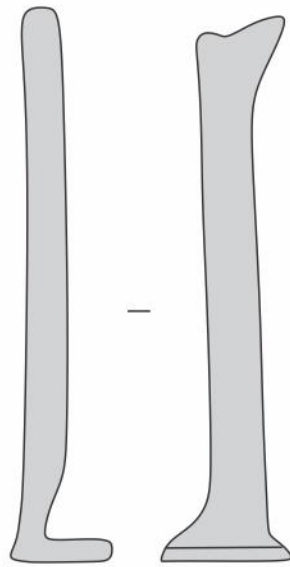

Kat. Nu.: KL 1
(YNK)

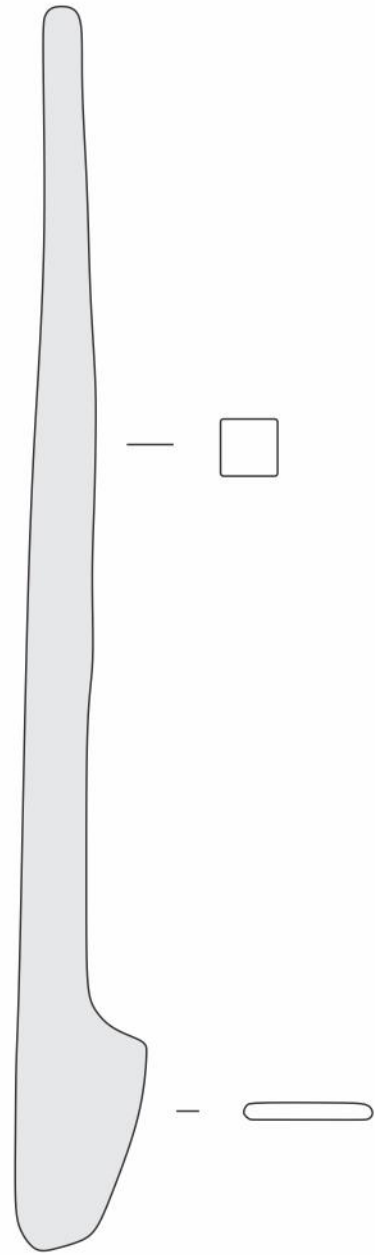

Kat. Nu.: KL 02
(CML)

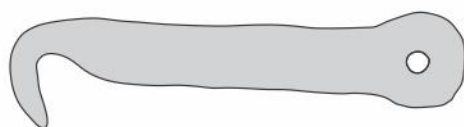

Kat. Nu.: KL 03
(CML)

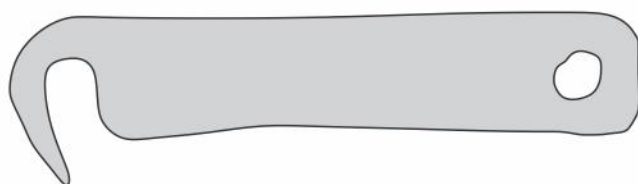

Kat. Nu.: KL 04
(STR)

Kat. Nu.: KL 05
(KCG)

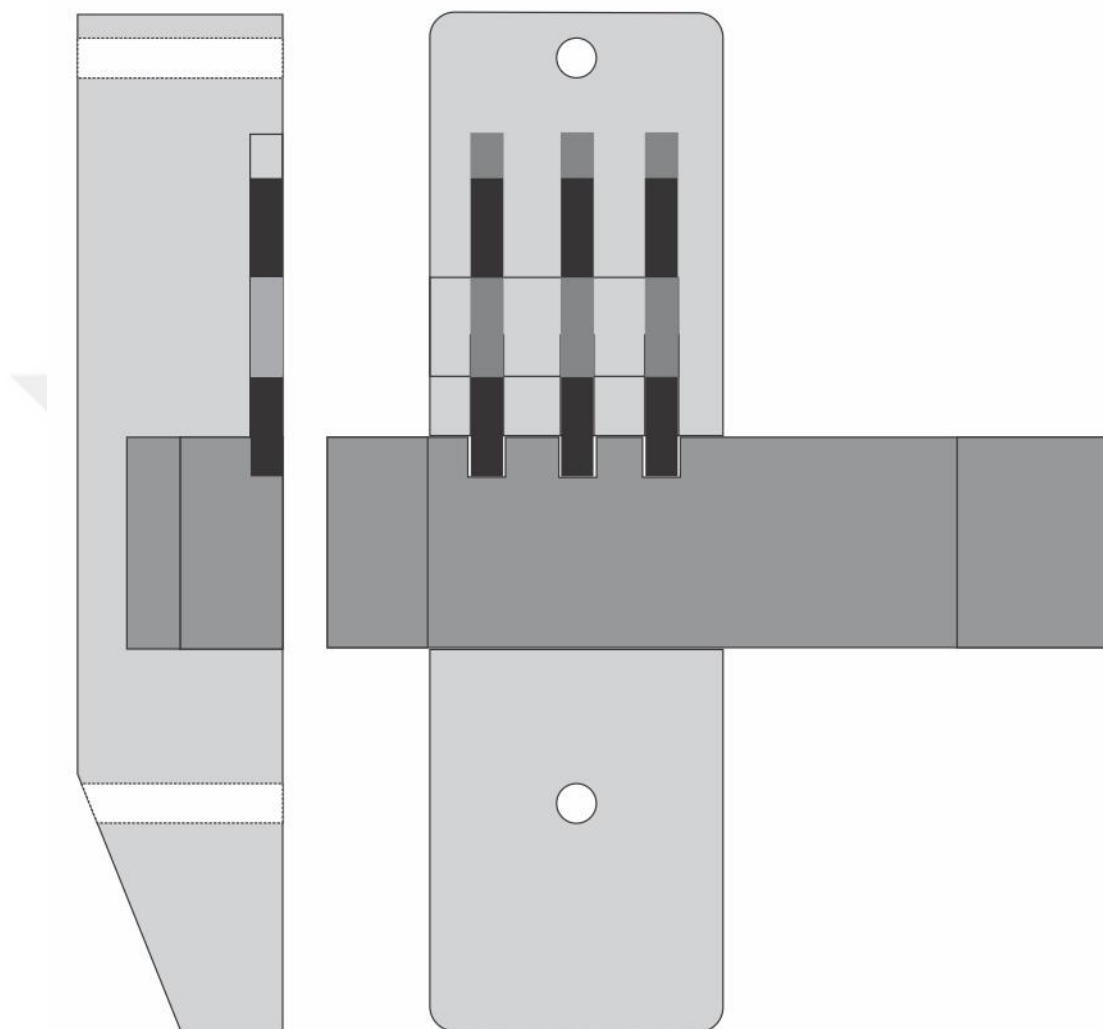

Kat. Nu.: KL 06
(PSD)

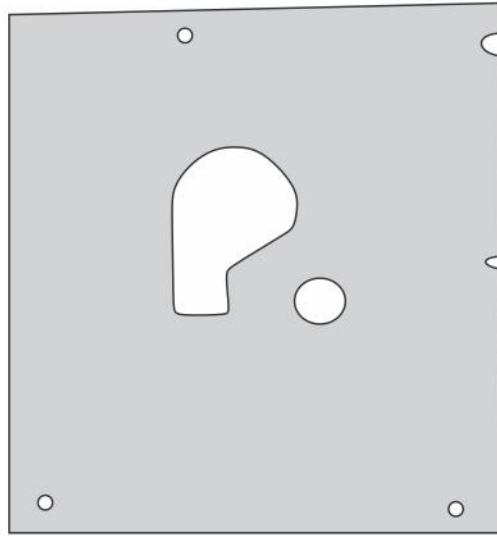
Kat. Nu.: KL 07
(AMR)

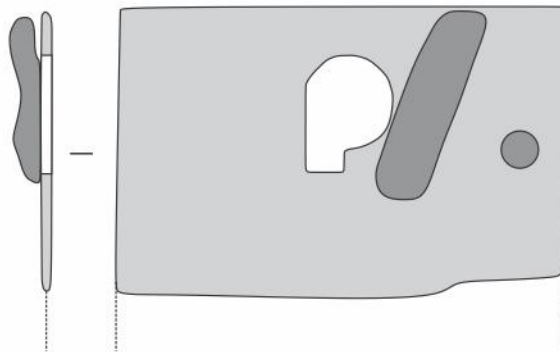

Kat. Nu.: KL 08
(YNK)

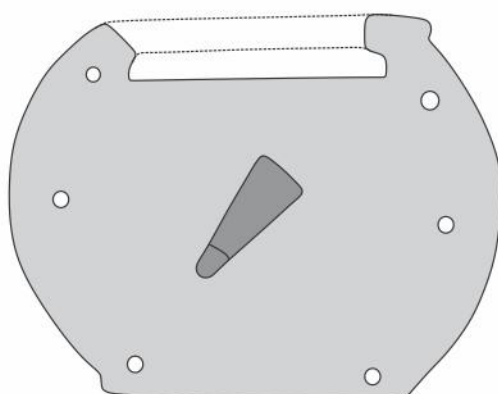

Kat. Nu.: 09
(MTR)

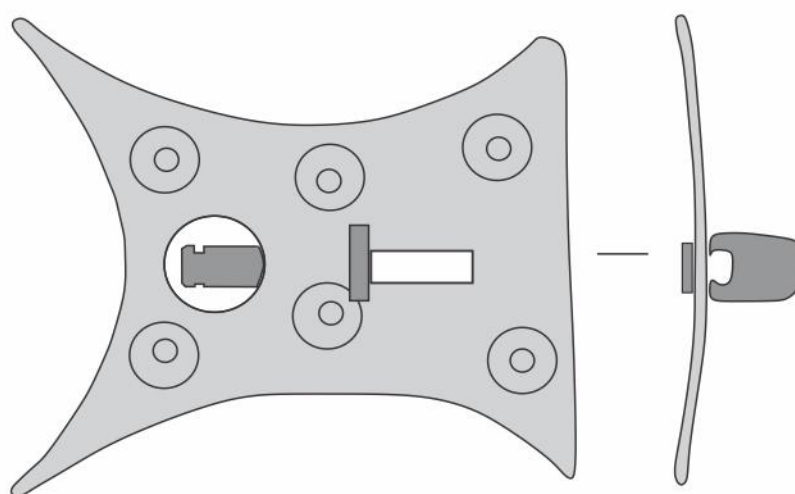

Kat. Nu.: KL 10
(ZEU)

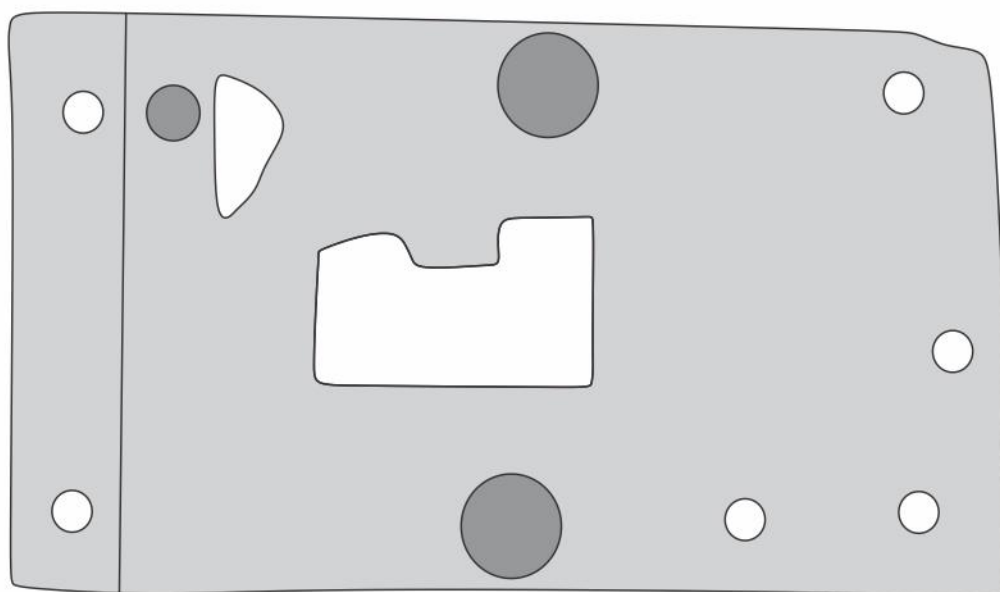

Kat. Nu.: KL 11
(PHI)

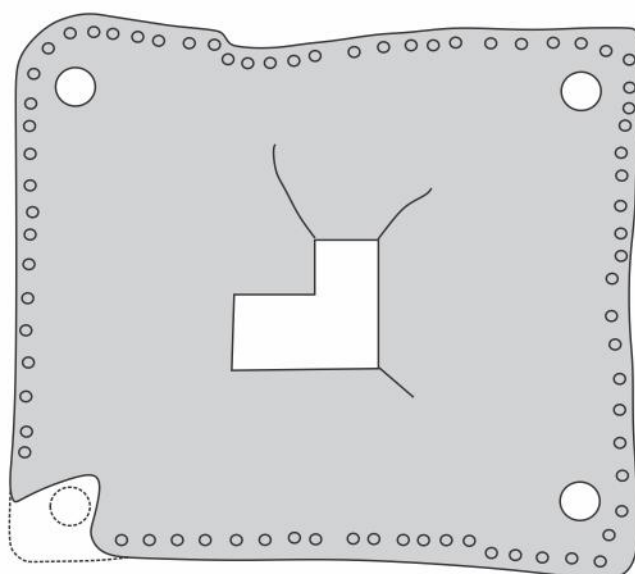

Kat. Nu.: KL 12
(PTR)

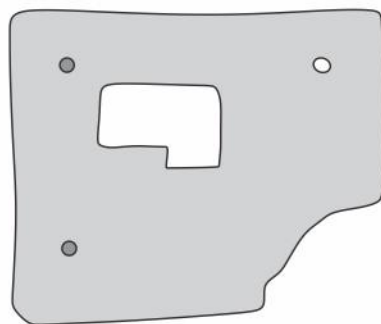

Kat. Nu.: KL 13
(ARY)

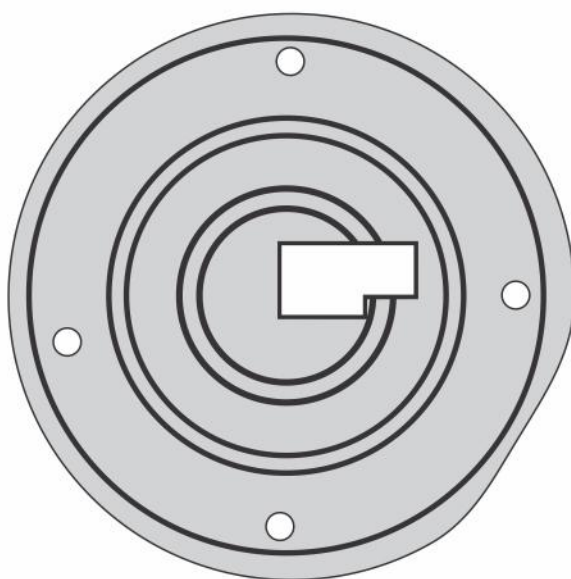

Kat. Nu.: KL 14
(ARY)

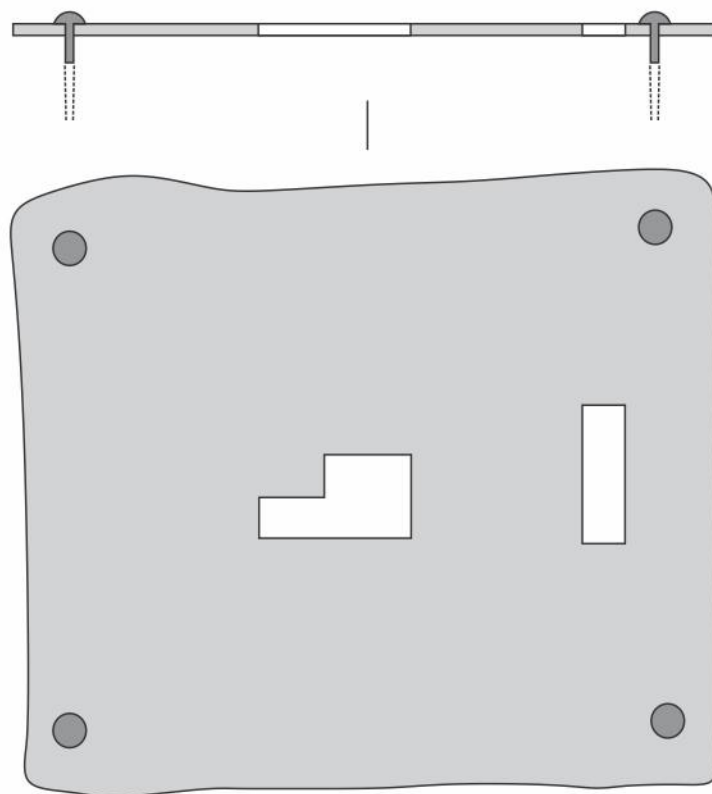

Kat. Nu.: KL 15
(STR)

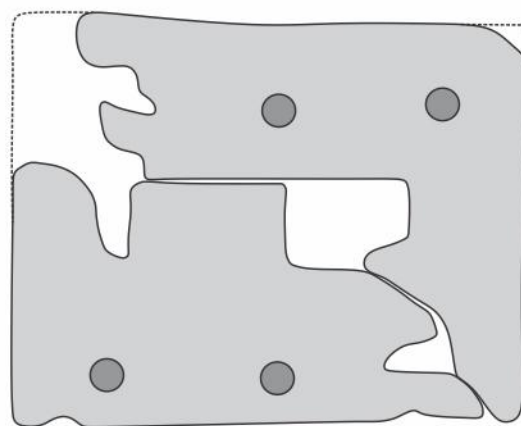

Kat. Nu.: KL 16
(ARY)

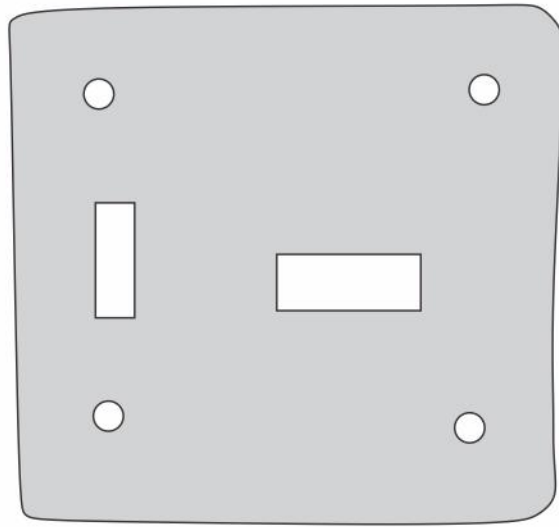

Kat. Nu.: KL 17
(ARY)

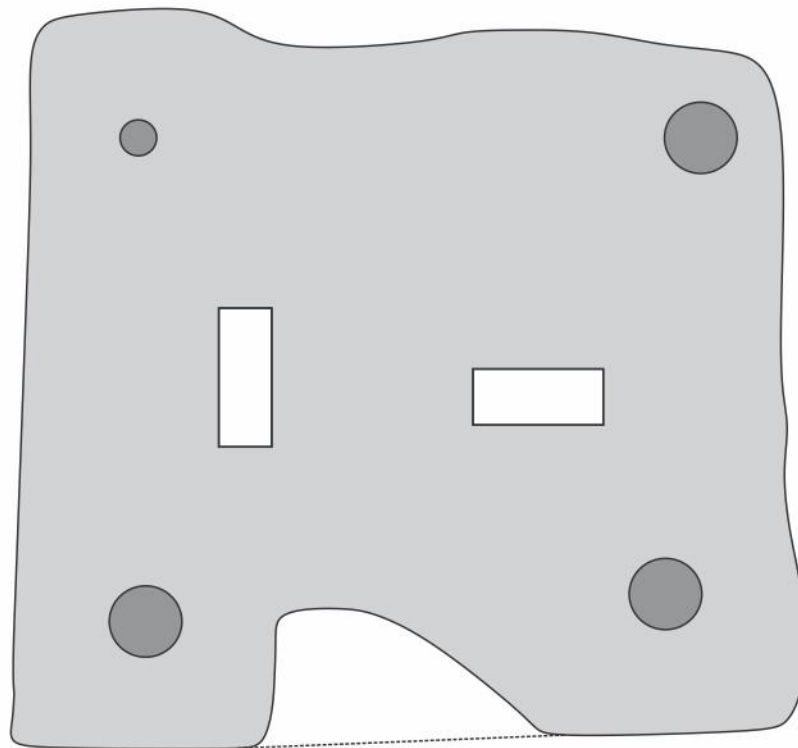

Kat. Nu.: KL 18
(ARY)

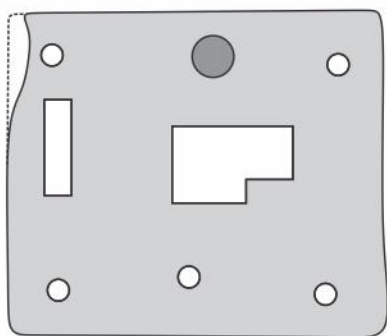

Kat. Nu.: KL 19
(KBR)

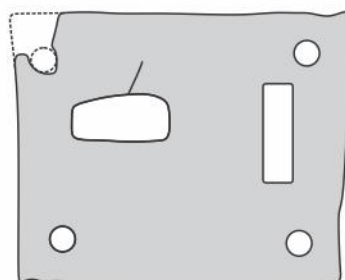

Kat. Nu.: KL 20
(HDR)

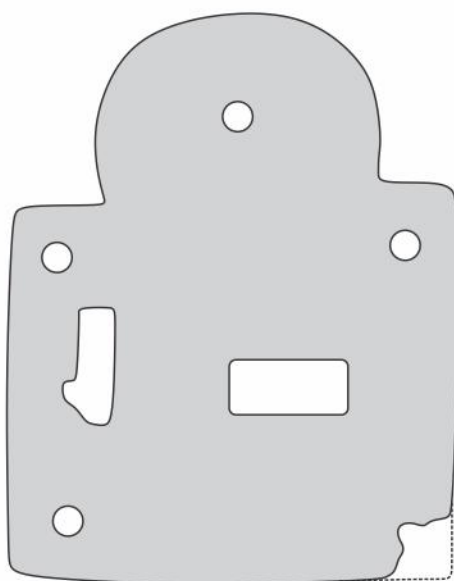

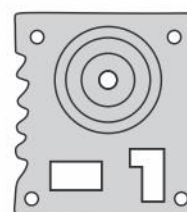
Kat. Nu.: KL 21
(ARY)

Kat. Nu.: KL 22
(PSD)

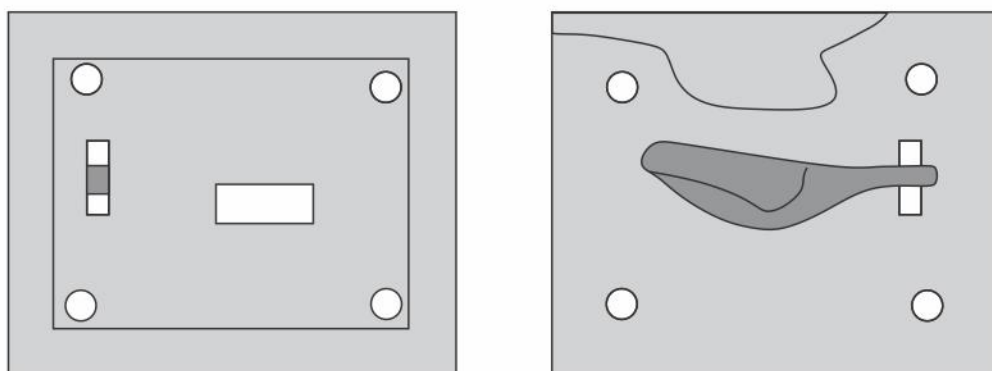

Kat. Nu.: KL 23
(PRG)

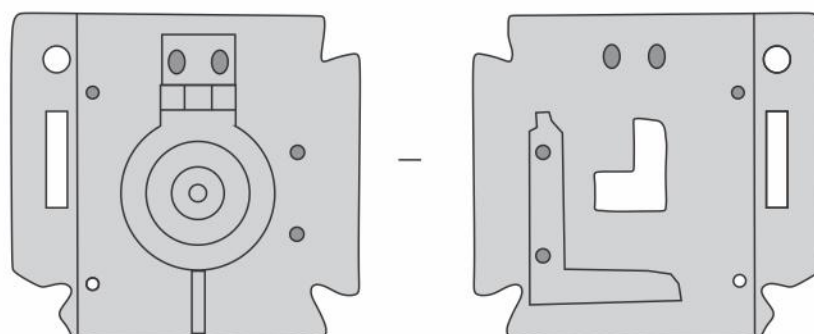

Kat. Nu.: KL 24
(ARY)

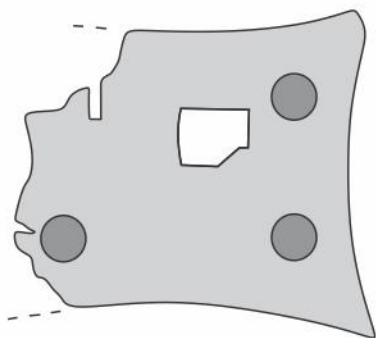

Kat. Nu.: KL 25
(SRD)

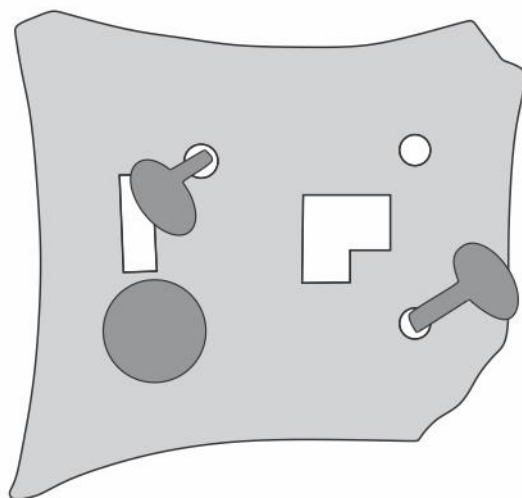

Kat. Nu.: KL 26
(EPH)

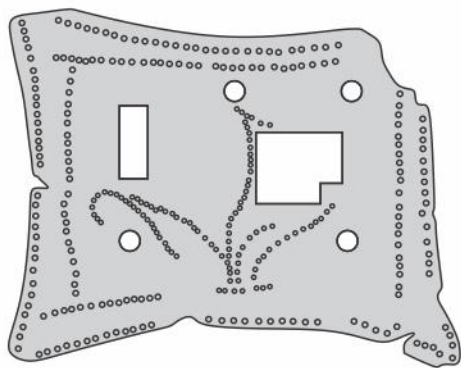

Kat. Nu.: KL 27
(LDK)

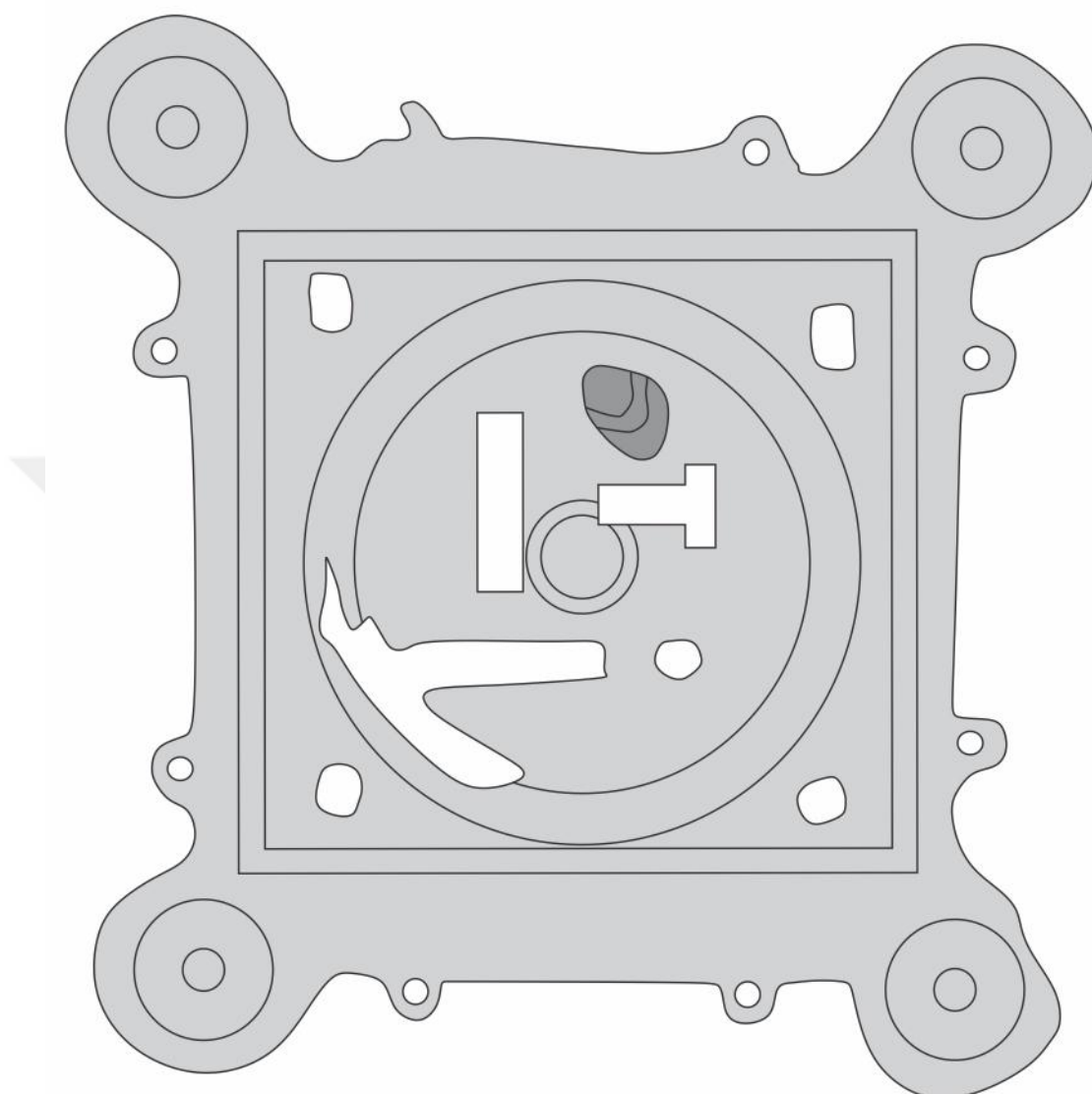

Kat. Nu.: KL 28
(PRN)

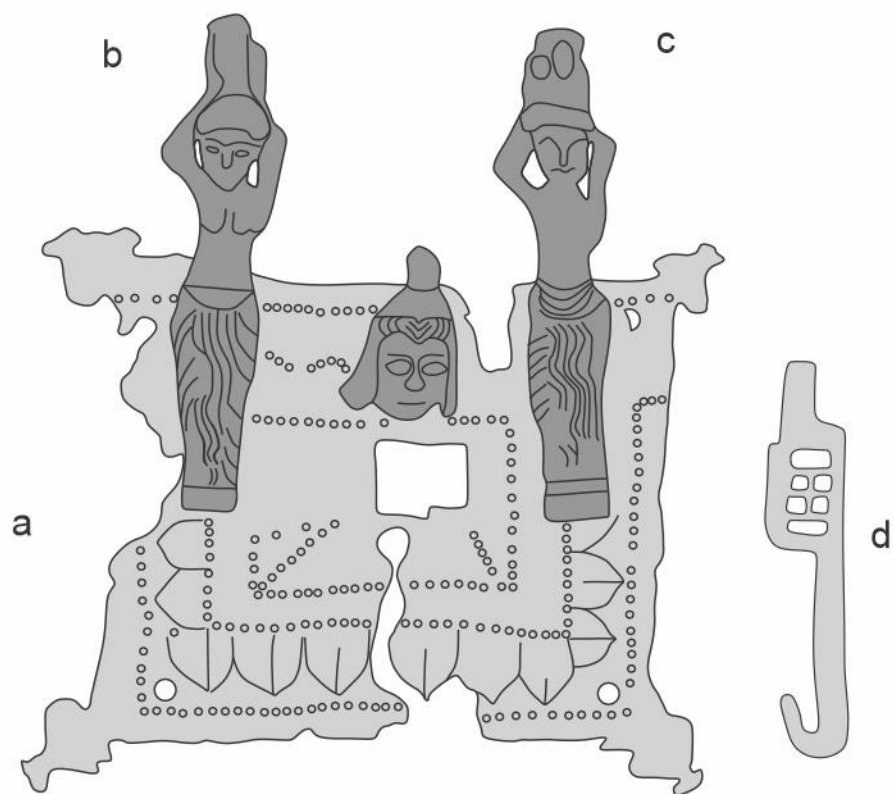
Kat. Nu.: KL 29
(SRD)

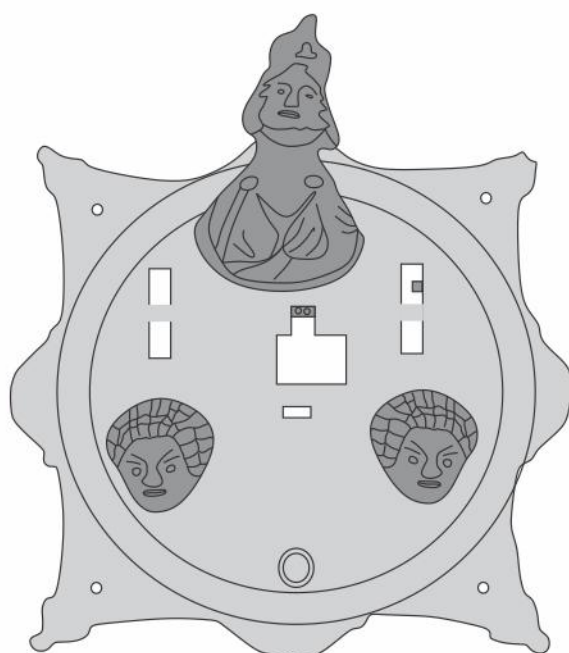

Kat. Nu.: KL 30
(BGT)

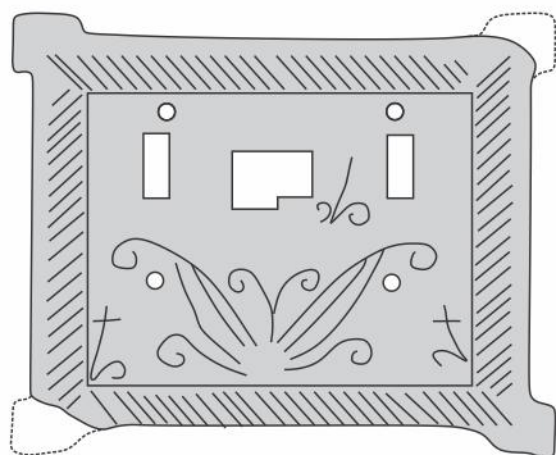

Kat. Nu.: KL 31
(TOM)

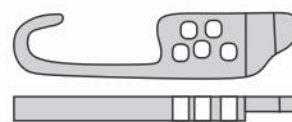

Kat. Nu.: KL 32
(LBG)

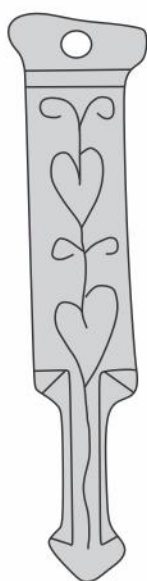
a

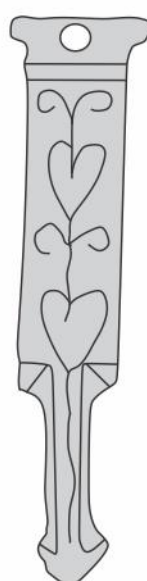
b

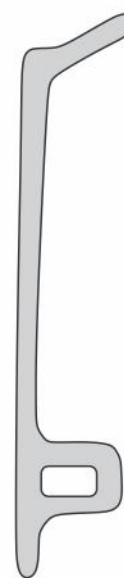
—

c

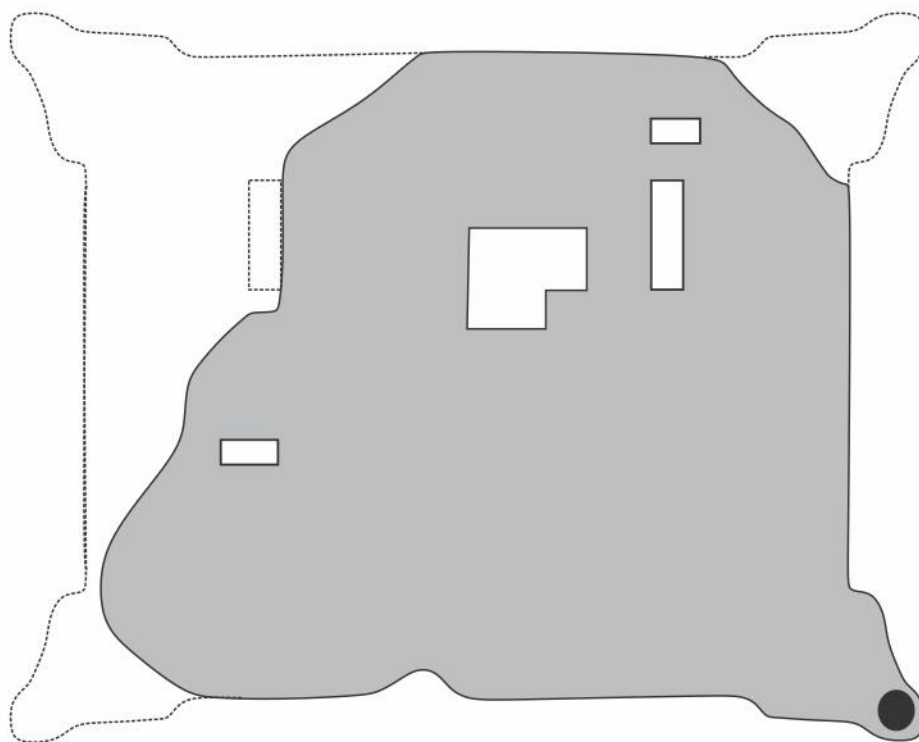
—

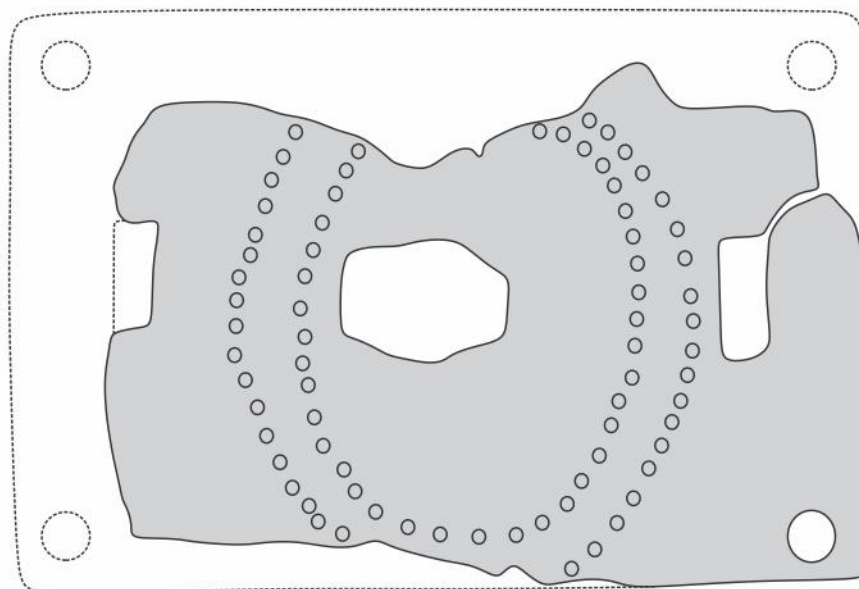
d

Kat. Nu.: KL 33
(PRN)

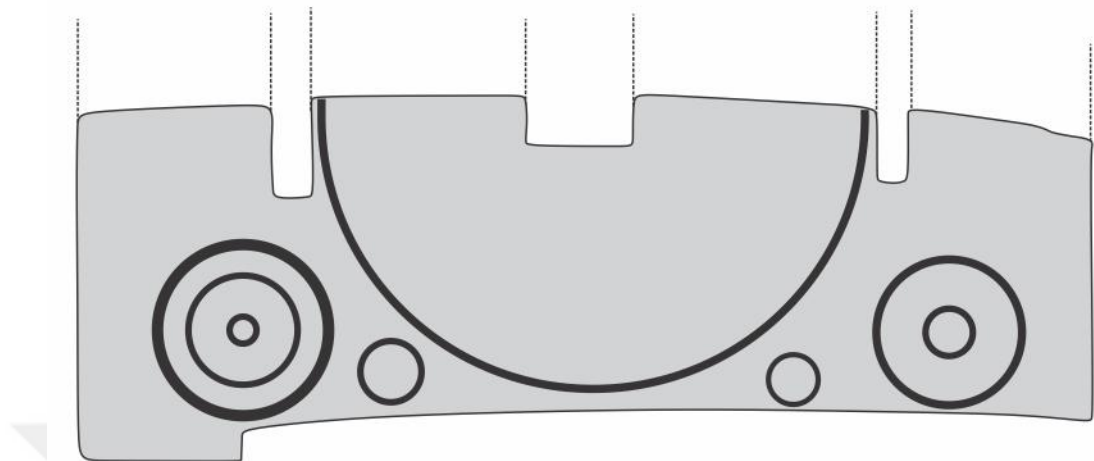

Kat. Nu.: KL 34
(IDM)

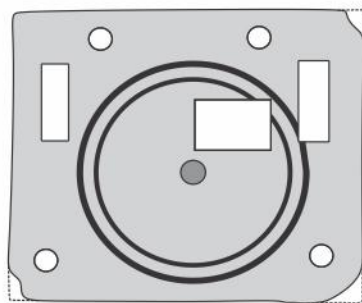

Kat. Nu.: KL 35
(EPH)

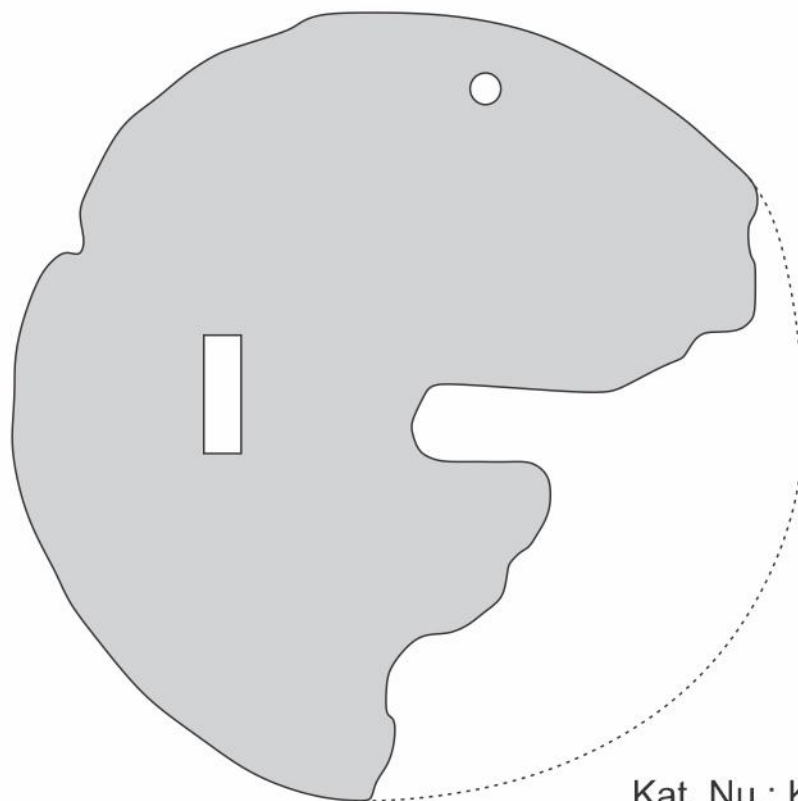

Kat. Nu.: KL 36
(TRL)

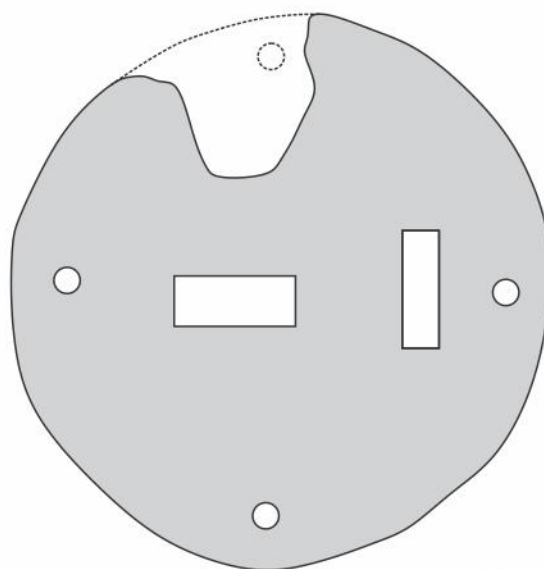

Kat. Nu.: KL 37
(ARY)

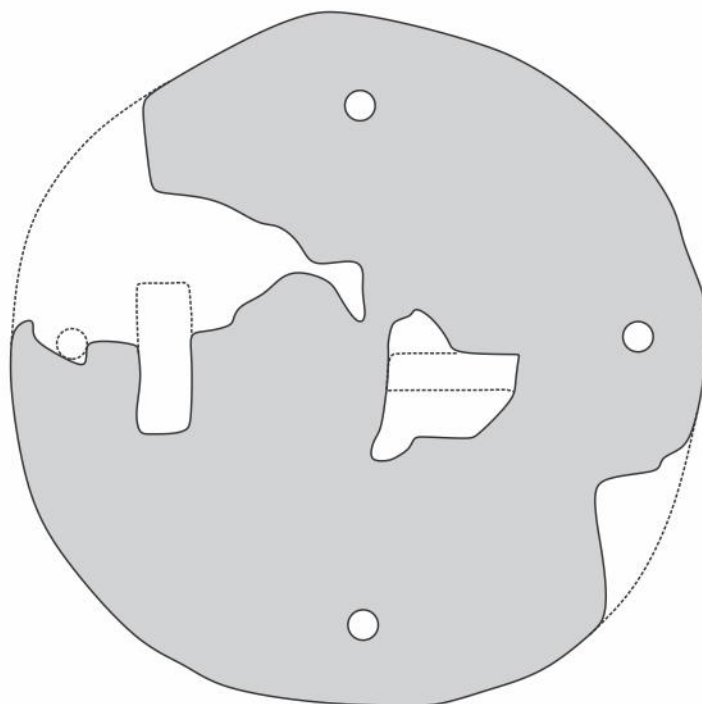

Kat. Nu.: KL 38
(EUS)

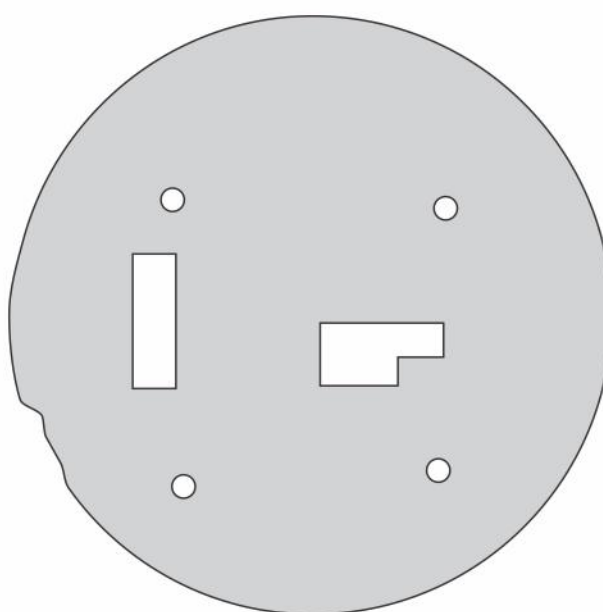

Kat. Nu.: KL 39
(OLB)

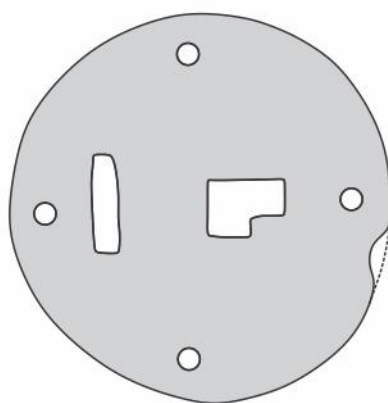

Kat. Nu.: KL 40
(KBR)

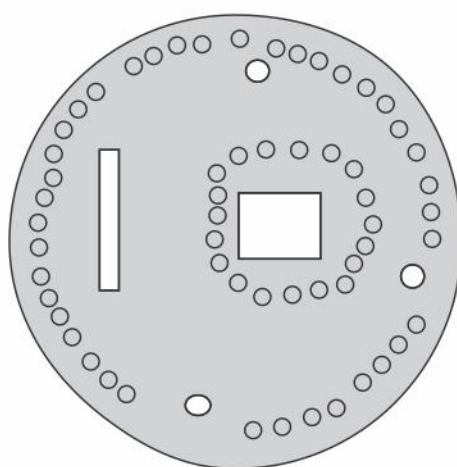

Kat. Nu.: KL 41
(KBR)

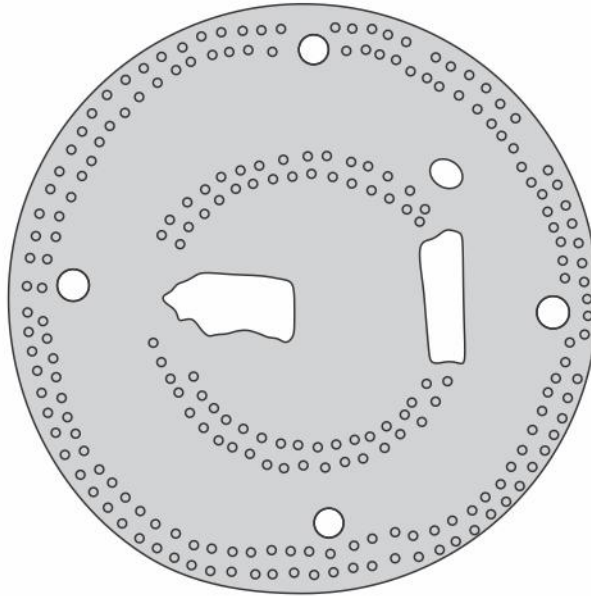

Kat. Nu.: KL 42
(PHI)

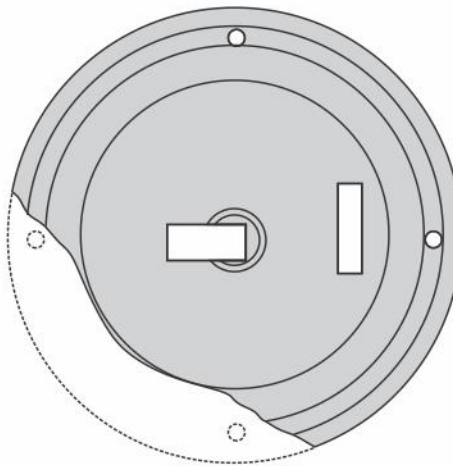

Kat. Nu.: KL 43
(ARY)

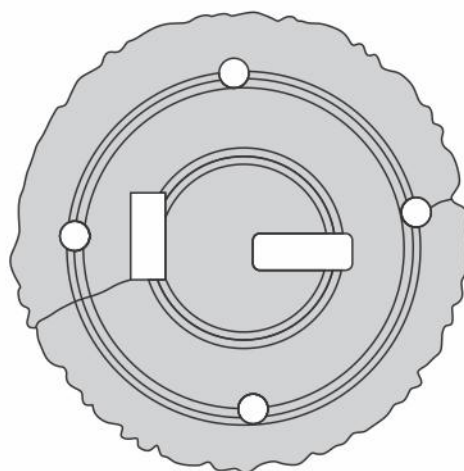

Kat. Nu.: KL 44
(MTR)

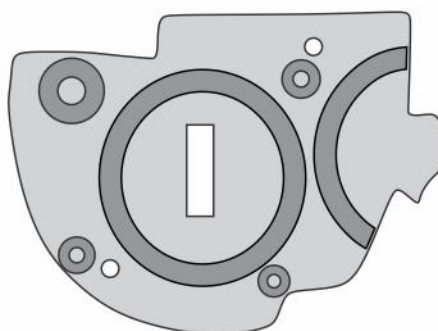

Kat. Nu.: KL 45
(EFM)

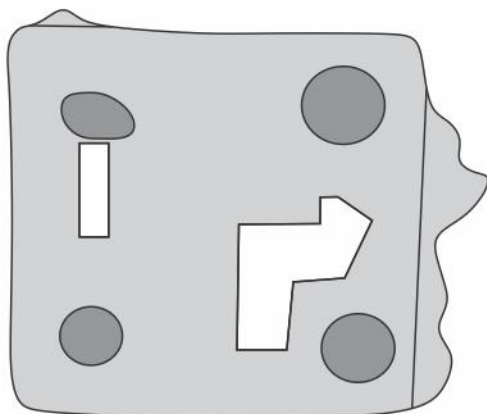

Kat. Nu.: KL 46
(SRD)

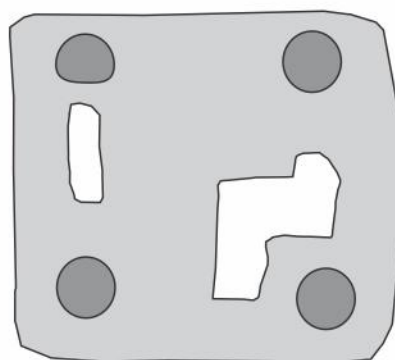

Kat. Nu.: KL 47
(PRG)

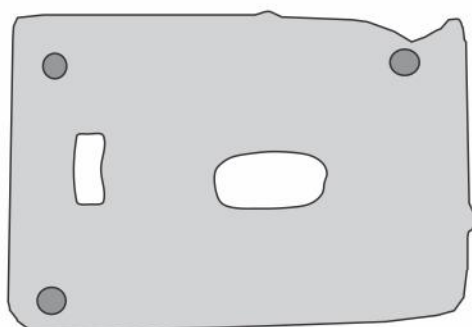

Kat. Nu.: KL 48
(PTR)

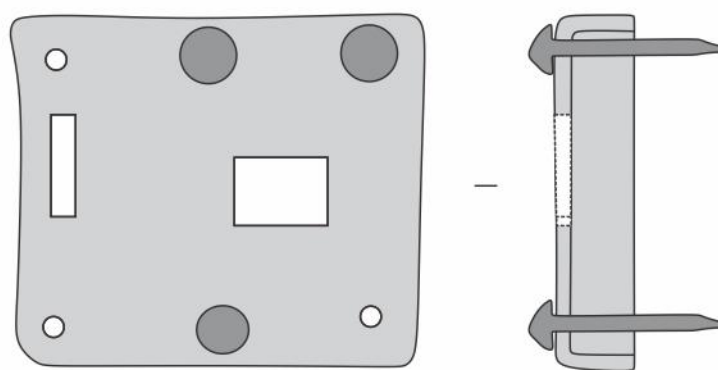

Kat. Nu.: KL 49
(PTR)

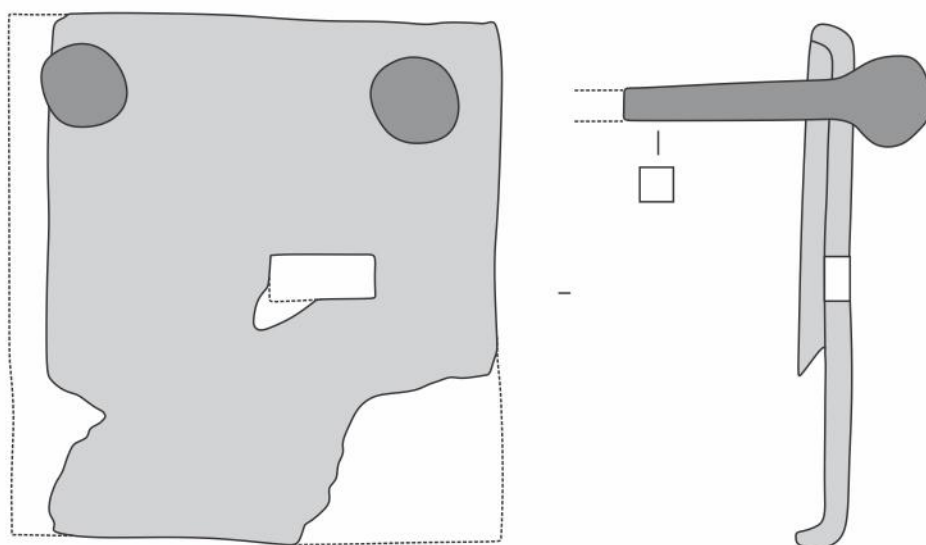

Kat. Nu.: KL 50
(PTR)

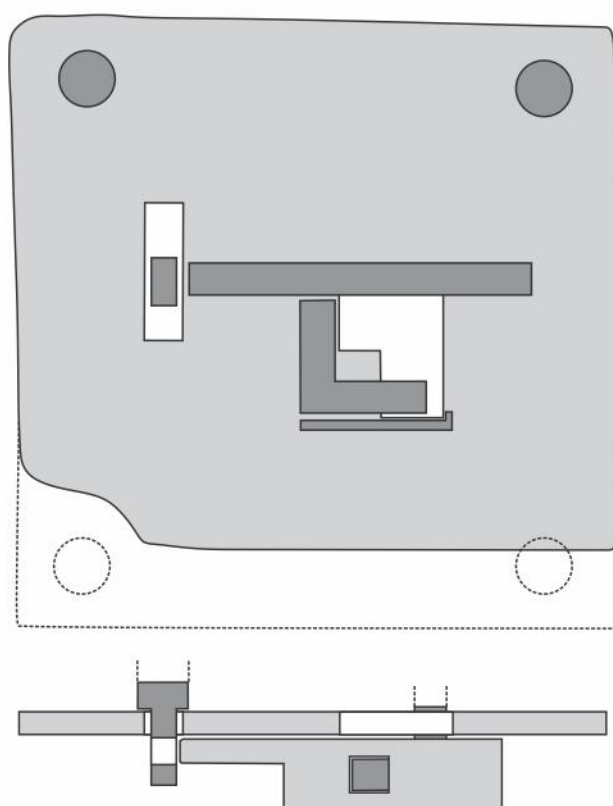

Kat. Nu.: KL 51
(ZEU)

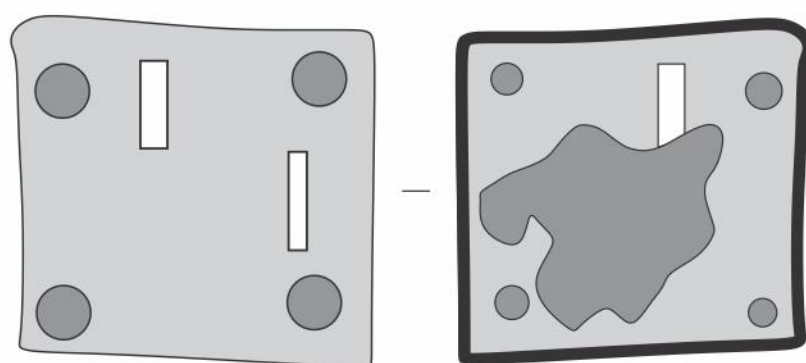
Kat. Nu.: KL 52
(ZEU)

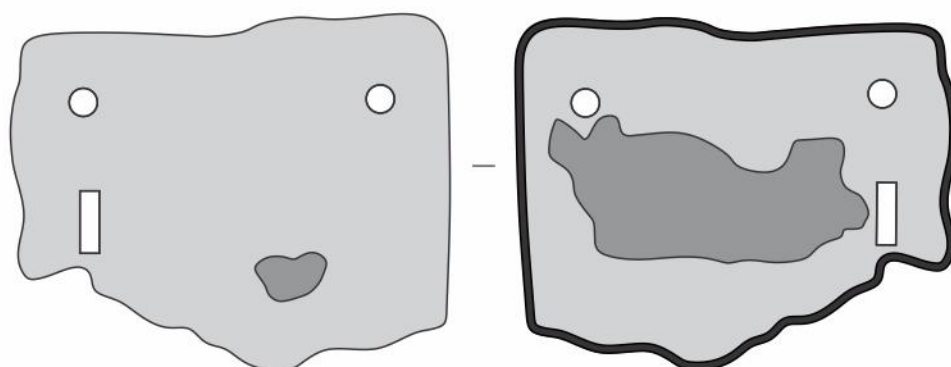

Kat. Nu.: KL 53
(ZEU)

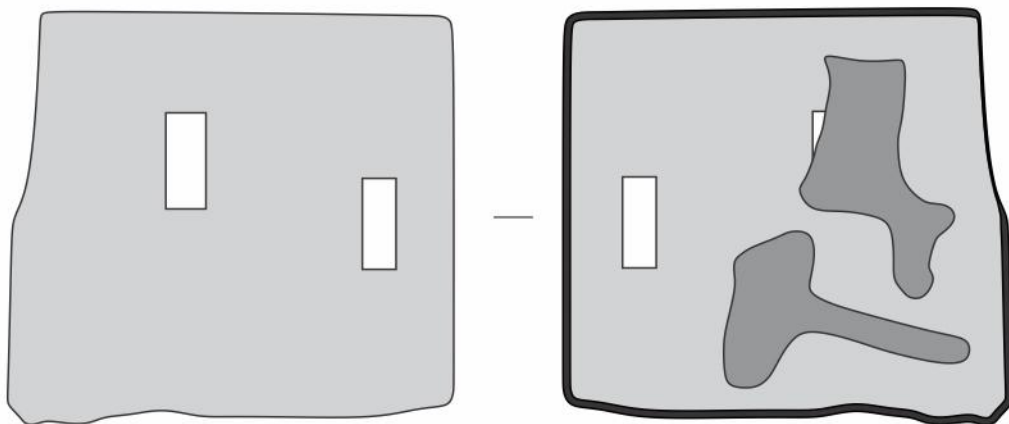

Kat. Nu.: KL 54
(SRD)

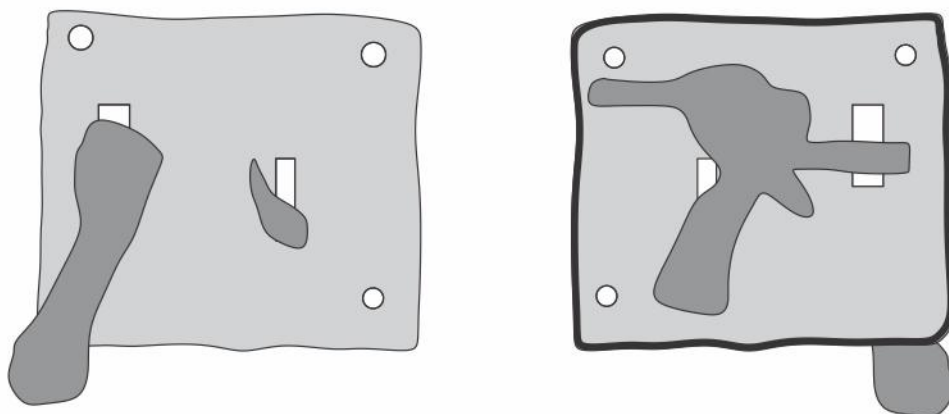

Kat. Nu.: KL 55
(SRD)

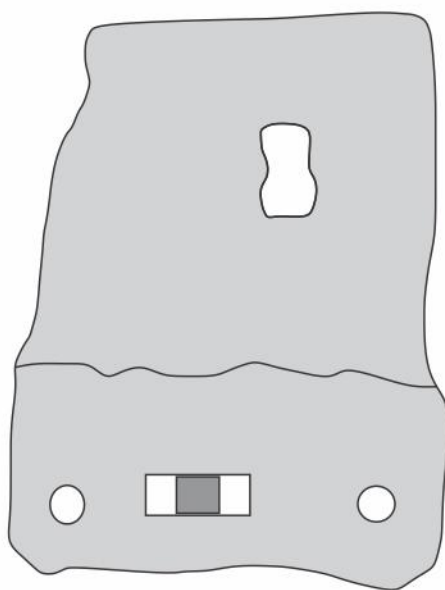
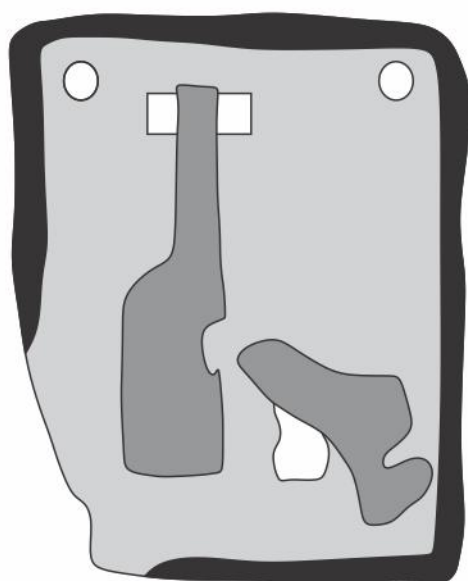

Kat. Nu.: KL 56
(SRD)

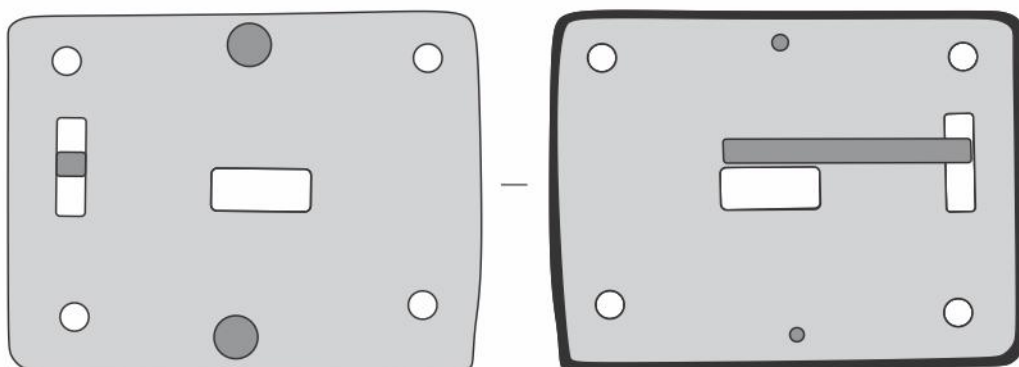
Kat. Nu.: KL 57
(SRD)

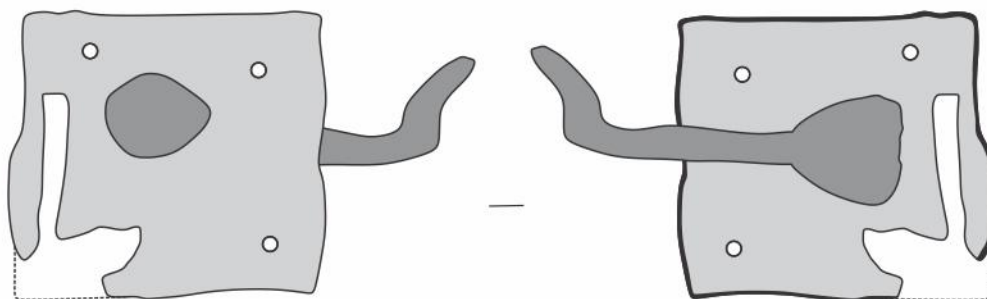

Kat. Nu.: KL 58
(SRD)

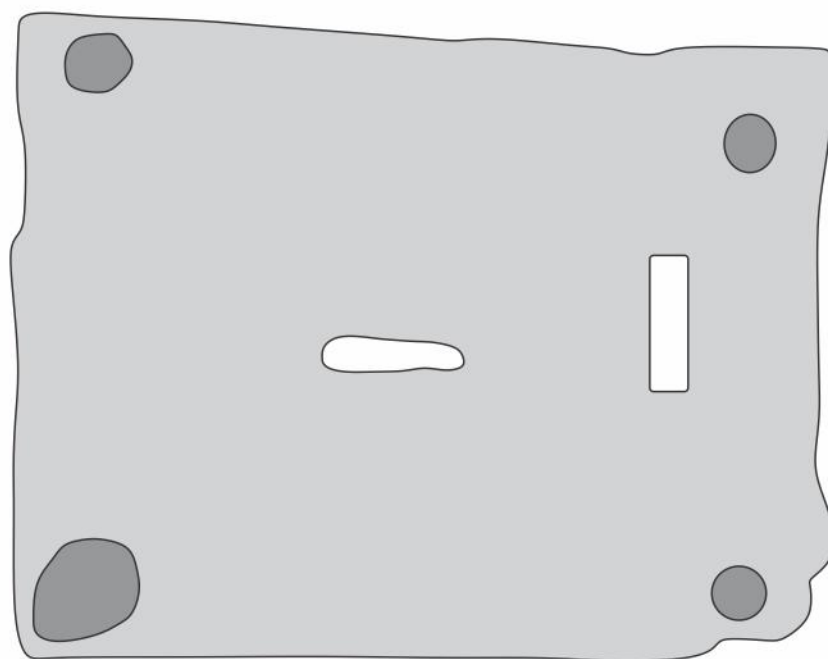

Kat. Nu.: KL 59
(KBR)

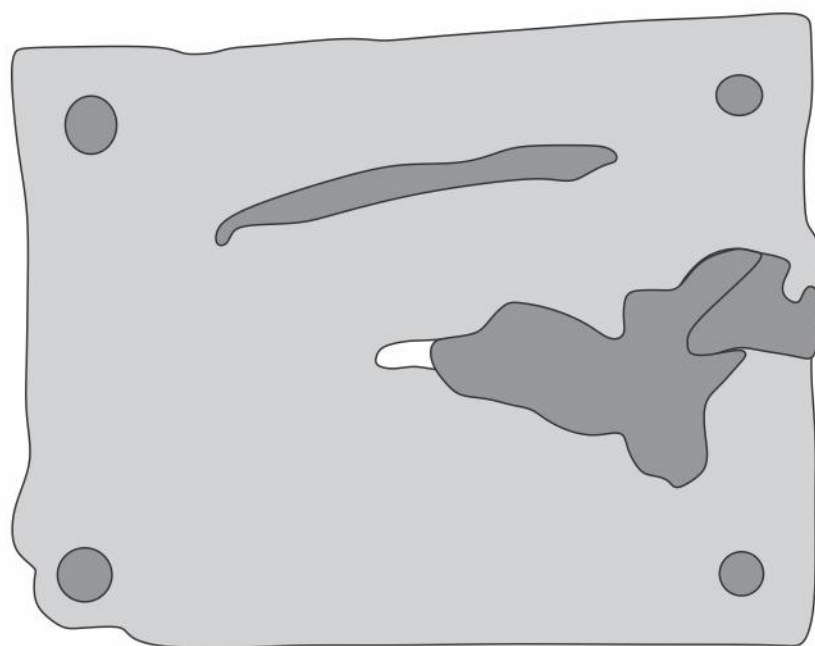

Kat. Nu.: KL 60
(PSD)

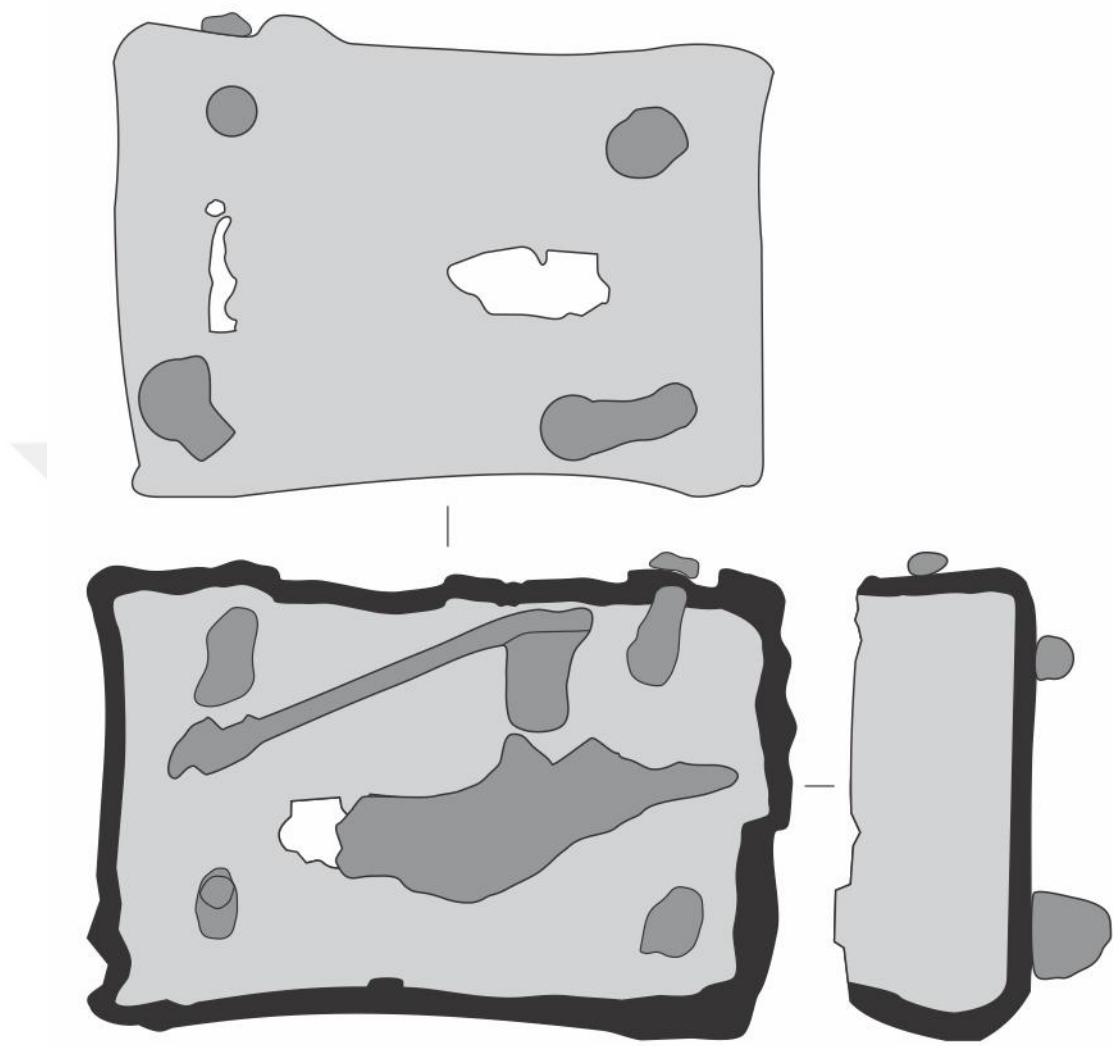

I

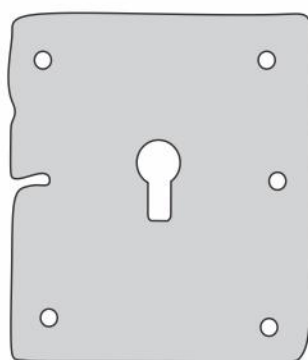
Kat. Nu.: KL 61
(AMR)

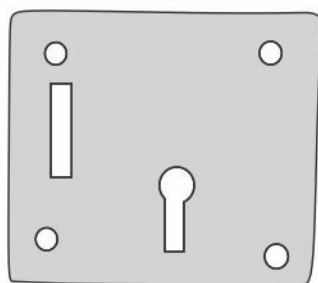

Kat. Nu.: KL 62
(AMR)

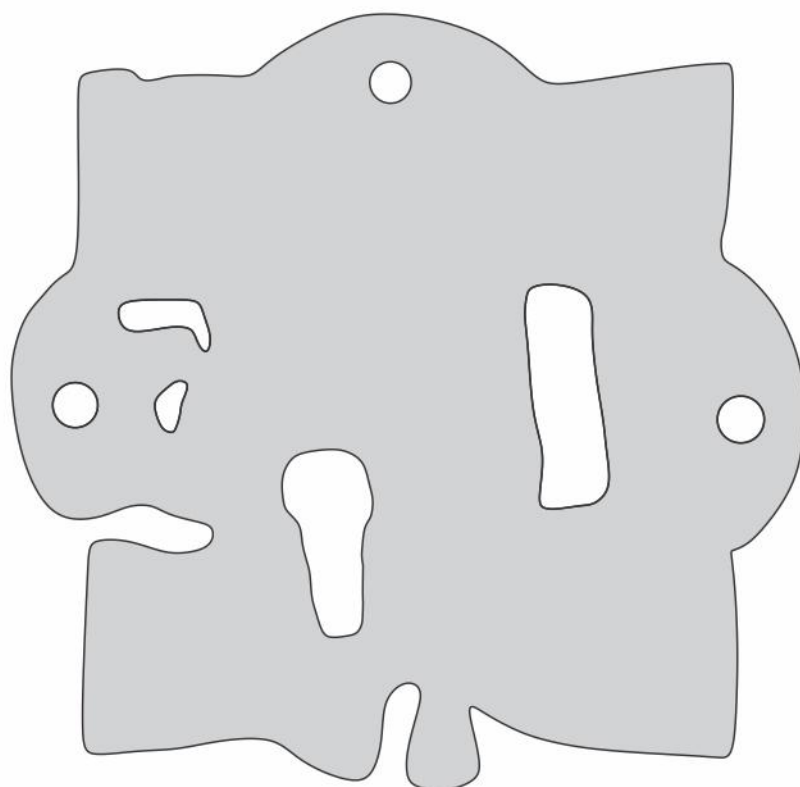

Kat. Nu.: KL 63
(ARY)

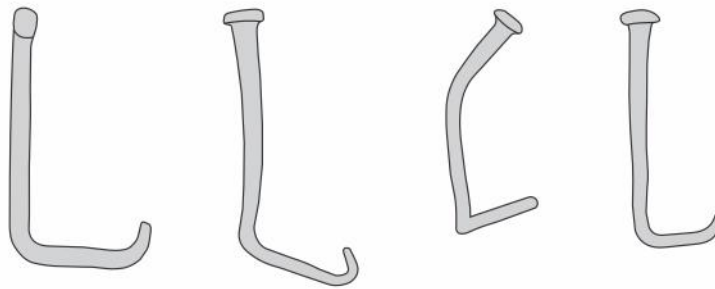
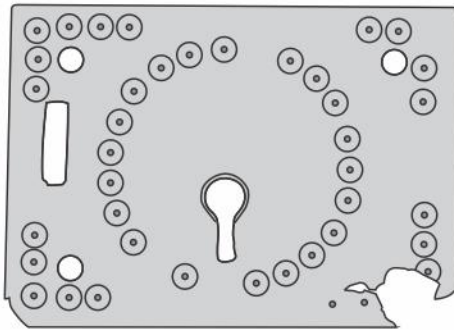
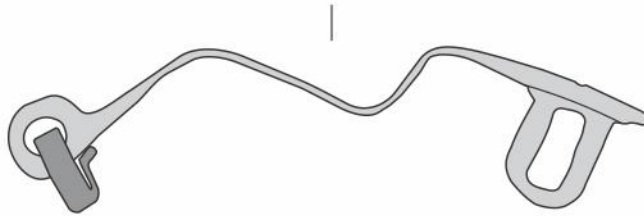
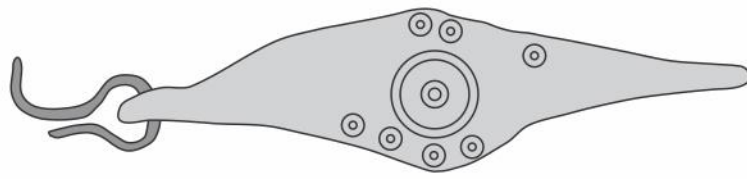
Kat. Nu.: KL 64
(SRD)

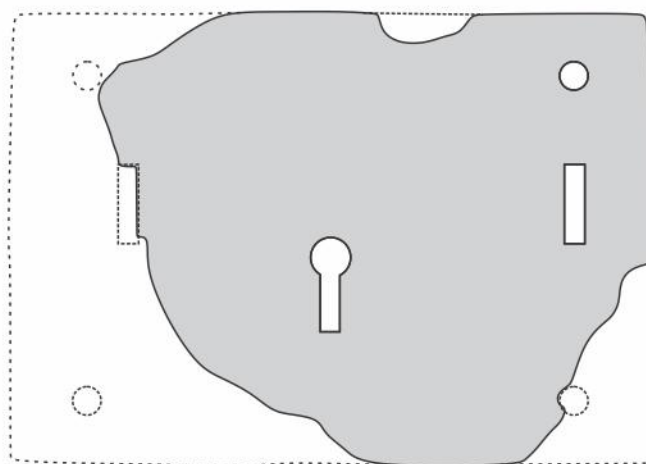
Kat. Nu.: KL 65
(SMR)

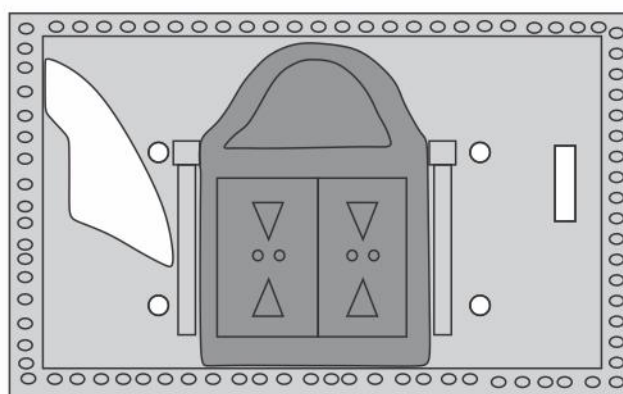

Kat. Nu.: KL 66
(KCG)

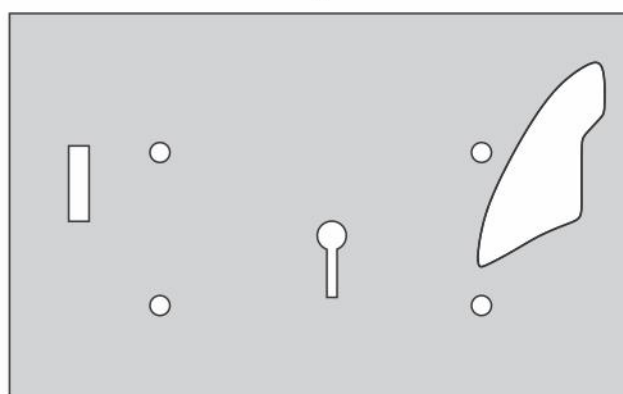

Kat. Nu.: KL 67
(MYD)

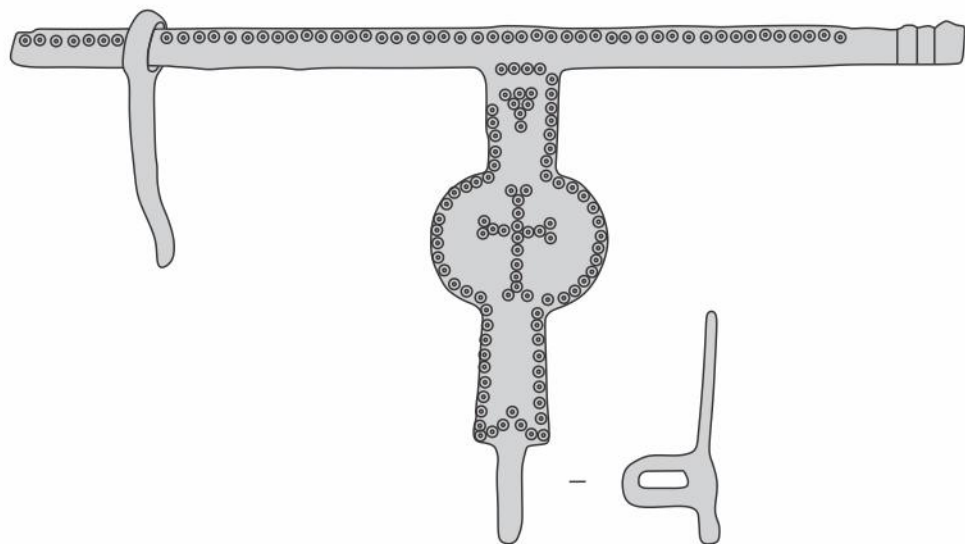
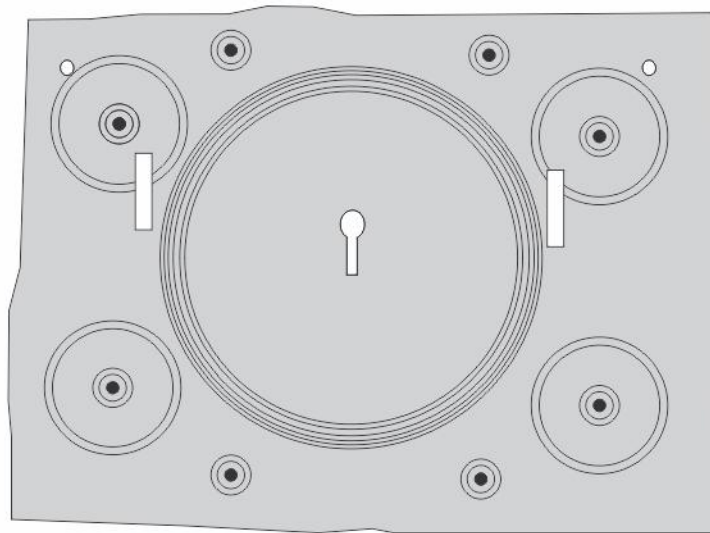

I

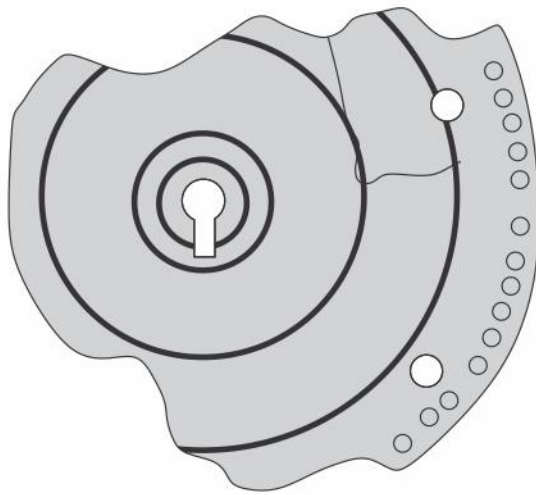
Kat. Nu.: KL 68
(SRD)

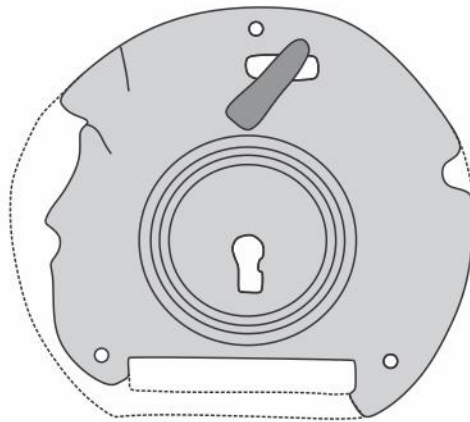

Kat. Nu.: KL 69
(EUS)

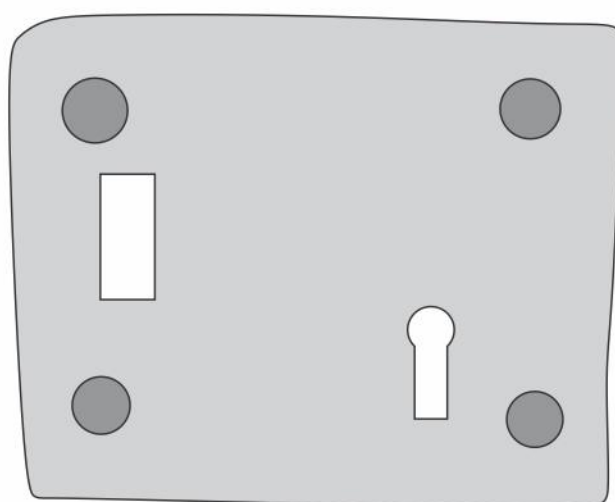

Kat. Nu.: KL 70
(ARY)

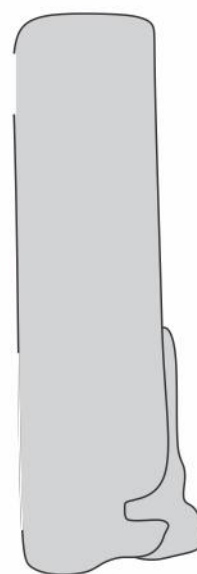
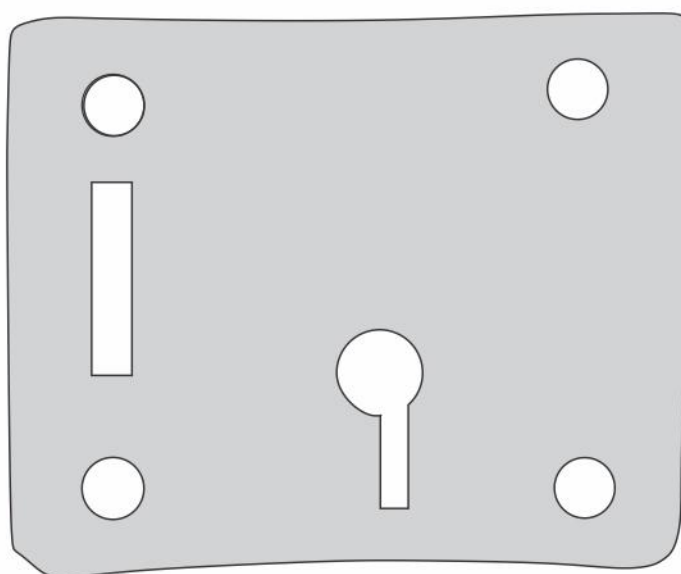

Kat. Nu.: KL 71
(İZK)

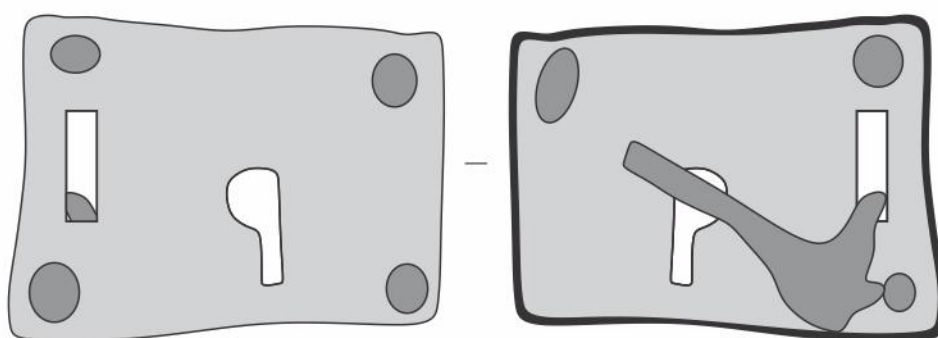

Kat. Nu.: KL 72
(SRD)

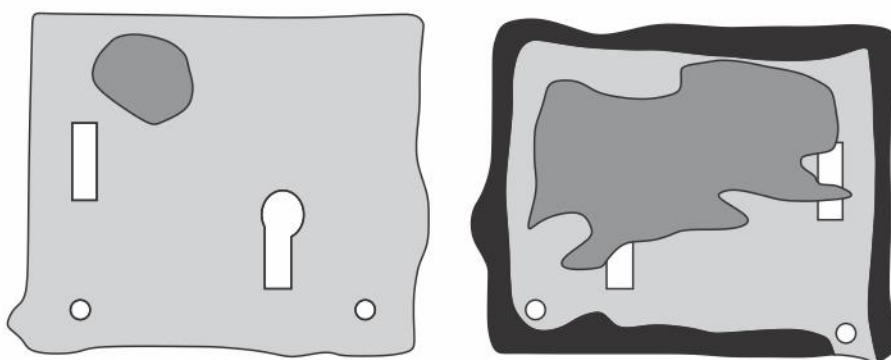

Kat. Nu.: KL 73
(KBR)

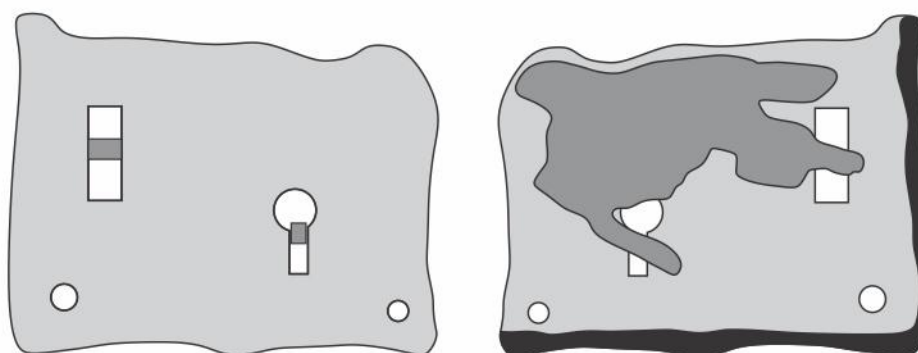

Kat. Nu.: KL 74
(EFM)

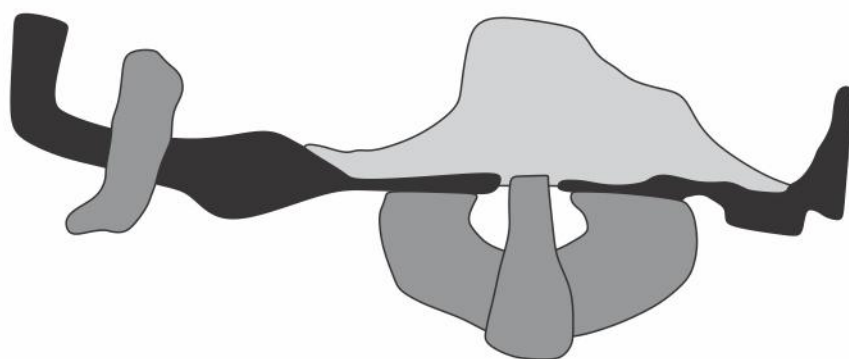
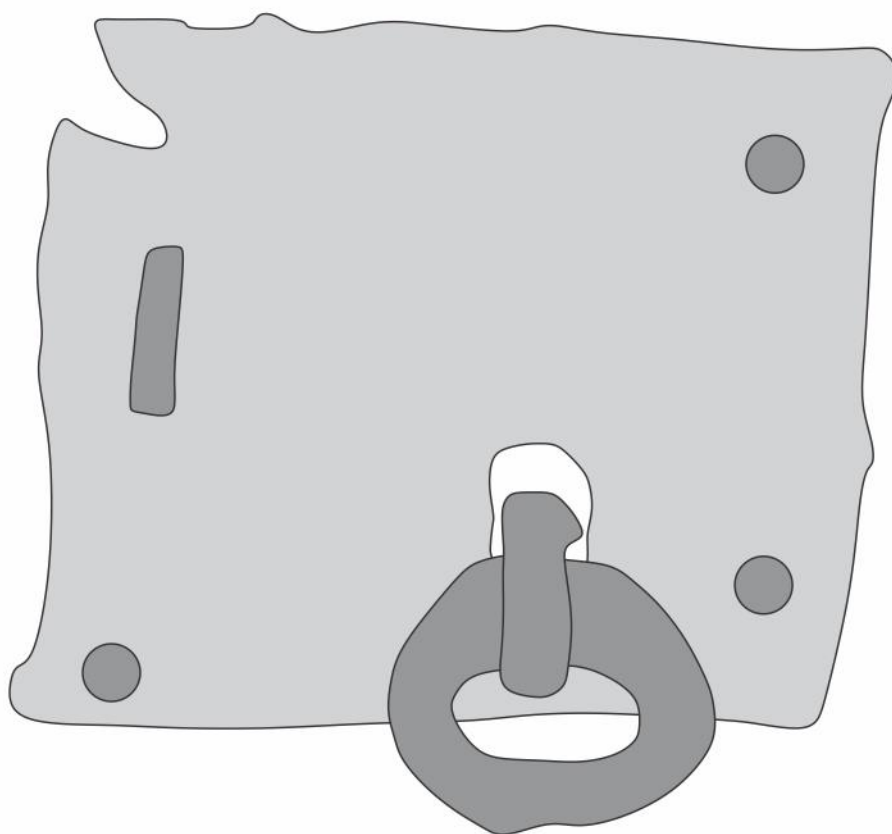

Kat. Nu.: KL 75
(SRD)

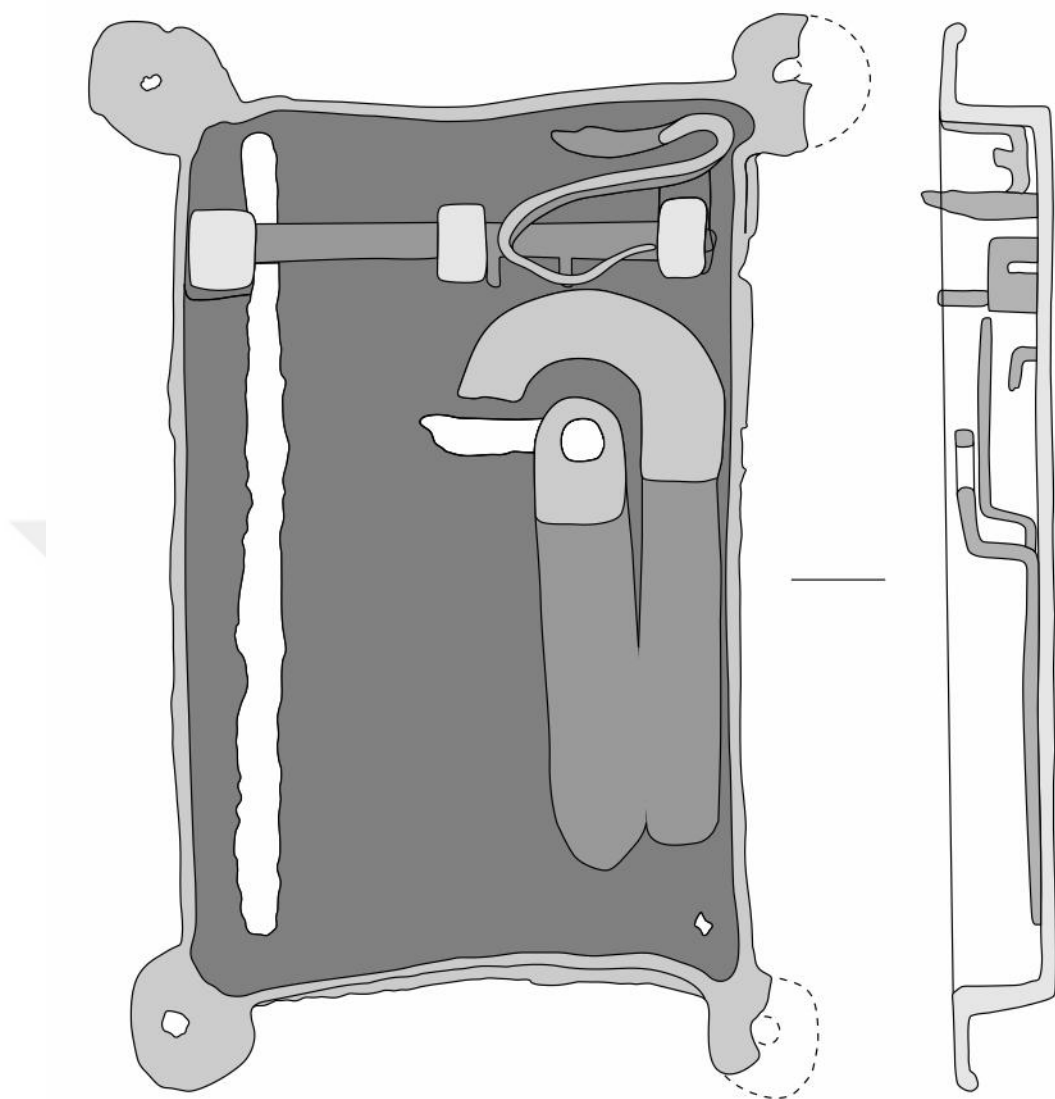
Kat. Nu.: KL 76
(SRD)

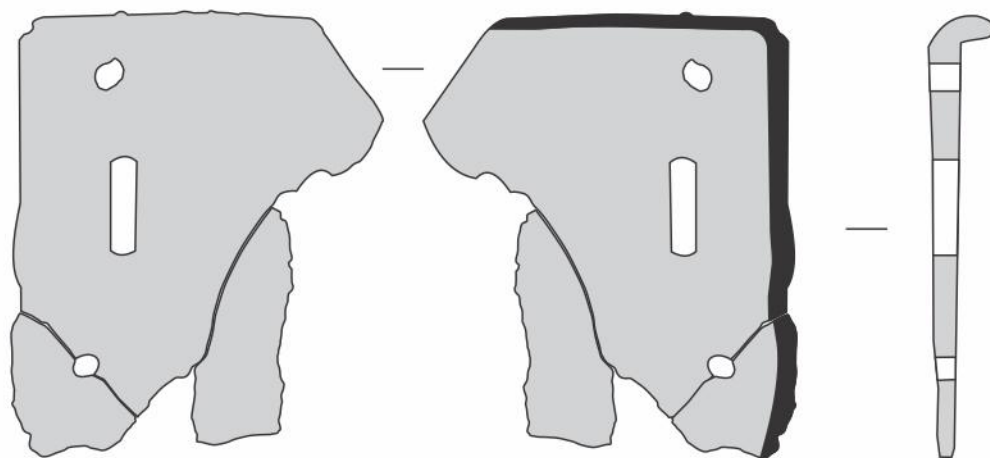
Kat. Nu.: KL 77
(SRD)

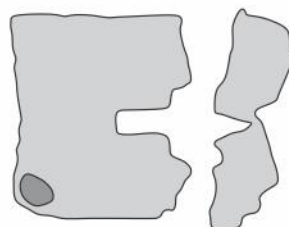

Kat. Nu.: KL 78
(KCG)

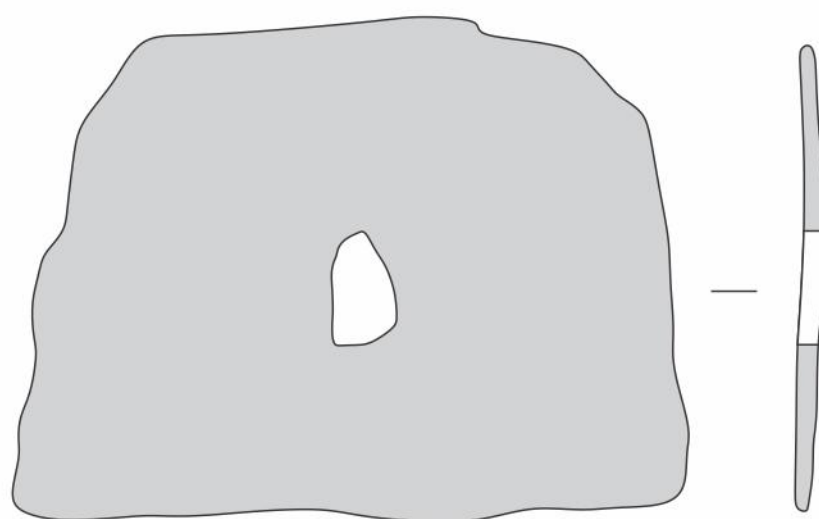

Kat. Nu.: KL 79
(AMR)

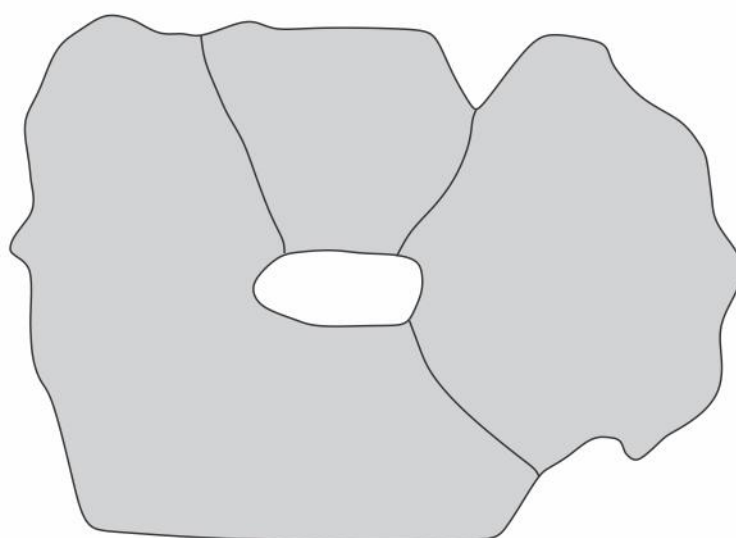

Kat. Nu.: KL 80
(LDK)

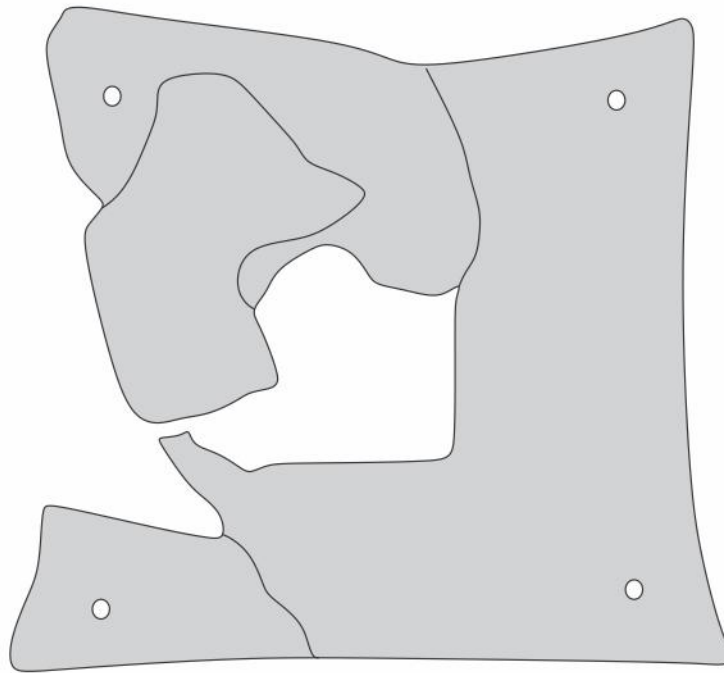

Kat. Nu.: KL 81
(DLC)

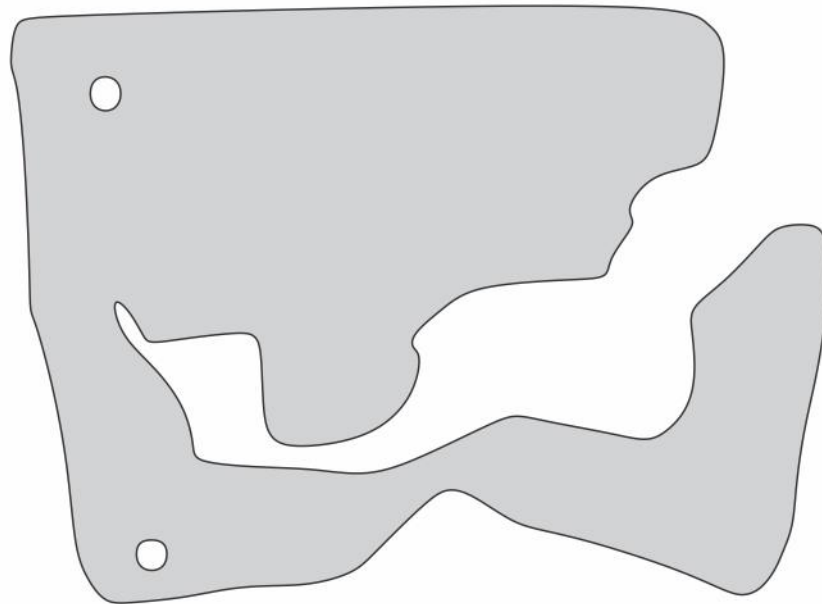

Kat. Nu.: KL 82
(DLC)

Kat. Nu.: KL 83
(ARY)

Kat. Nu.: KL 84
(ARY)

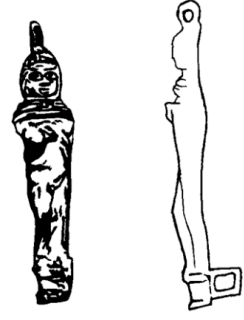

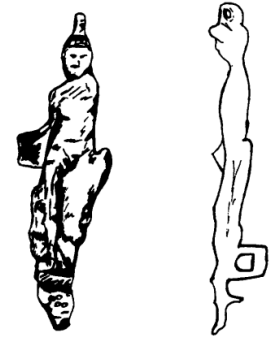
KİLİT KÖPRÜSÜ KATALOG LİSTESİ (KP)					
Nu:	Tür:	Malzeme:	Buluntu Yeri:	Tarih:	Kaynak:
KP - 01	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Düğüncülü Tepe	MS 1-2. yy.	Yılmaz 2016: s. 405 / Kat:4
KP - 02	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Düğüncülü Tepe	MS 1-2. yy.	Yılmaz 2016: s. 406 / Kat: 8
KP - 03	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Tokat Müzesi	MS 1-2. yy.	Çelikbaş 2020: s. 145 / Kat: AN1
KP - 04	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Tokat Müzesi	MS 1-2. yy.	Çelikbaş 2020: s. 145/ Kat: AN1
KP - 05	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Balgat Roma M.	MS 1-2. yy.	Demirdelen 2020: s. 79
KP - 06	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Parion	MS 1-2. yy.	Çelikbaş 2016: s. 357 / Kat: H7
KP - 07	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Parion	MS 1-2. yy.	Çelikbaş 2016: s. 355 / Kat: H2
KP - 08	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Parion	MS 1-2. yy.	Kasapoğlu 2021: s. 189 / Kat: 32
KP - 09	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Parion	MS 1-2. yy.	Kasapoğlu 2021: s. 189 Kat: 32
KP - 10	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Patara	Roma D.	Şahin 2010: s. 124 / Kat: İ6
KP - 11	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugere v.d: 2013: s. 145 / Kat: 745
KP - 12	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugere v.d: 2013: s. 137 / Kat: 703
KP - 13	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugere v.d: 2013: s. 137 / Kat: 703b
KP - 14	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugere v.d: 2013: s. 137 / Kat: 701
KP - 15	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugere v.d: 2013: s. 136 / Kat: 700
KP - 16	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugere v.d: 2013: s. 136 / Kat: 699
KP - 17	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Arykanda	MS 1-3. yy.	Oransay 2006: s. 221 / Kat: K8
KP - 18	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Arykanda	MS 1-3. yy.	Oransay 2006: s. 221 / Kat: K9
KP - 19	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Philadelphia I.	MS 1-3. yy.	Canlı 2019: s. 62 / Kat: Kİ2
KP - 20	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Philadelphia I.	MS 1-3. yy.	Canlı 2019: s. 62 / Kat: Kİ1
KP - 21	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Patara	MS 1-3. yy.	Şahin 2010: s. 71 / Kat: İ8

KP - 22	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Patara	MS 1-3. yy.	Şahin 2010: s. 71 / Kat: İ7
KP - 23	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Laodikeia	MS 1-3. yy.	Şimşek 2011: s. 792 / Kat: 960
KP - 24	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugere v.d: 2013: s. 137 / Kat: 702
KP - 25	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Olympos	MS 4-5. yy.	Uçkan v.d. 2011: s.94
KP - 26	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Kibyra	MS 5-7. yy.	Kaya-Demirer 2020: s. 133 / Kat: 49
KP - 27	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Sardeis	MS 4-5. yy.	Waldbaum 1985: s. 77
KP - 28	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Sardeis	MS 4-5. yy.	Waldbaum 1985: s. 77
KP - 29	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Stratonikeia	MÖ 2- MS 1. yy.	Yıldırım 2023: s. 399 / Kat: D45
KP - 30	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Stratonikeia	MÖ 2- MS 1. yy.	Yıldırım 2023: s. 399 / Kat:D46
KP - 31	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Stratonikeia	MÖ 2- MS 1. yy.	Yıldırım 2023: s. 397 / Kat:D42
KP - 32	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Stratonikeia	MÖ 2- MS 1. yy.	Yıldırım 2023: s. 396 / Kat:D40
KP - 33	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Stratonikeia	MÖ 2- MS 1. yy.	Yıldırım 2023: s. 397 / Kat:D41
KP - 34	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Stratonikeia	MÖ 2- MS 1. yy.	Yıldırım 2023: s. 398 / Kat:D43
KP - 35	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Stratonikeia	MÖ 2- MS 1. yy.	Yıldırım 2023: s. 398 / Kat:D44
KP - 36	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Zeugma	MS 3. yy	Alagöz 2012: s. 140 / Kat: 11
KP - 37	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Patara	Roma Dönemi	Şahin 2010: s. 125 / Kat: İ8b
KP - 38	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Arykanda	MS 1-3. yy.	Oransay 2006: s.221 / Kat: K12
KP - 39	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Bathonea	MS 7. yy.	Enez 2019: s. 17 / Kat: 15
KP - 40	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Parion	MS 3-4. yy.	Çelikbaş 2016: s. 358 / Kat: H8
KP - 41	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Efes Müzesi	MS 5-7. yy	Pülz 2020: s. 161 / Kat: A105
KP - 42	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Myndos	MS 5-6. yy	Çıtakoğlu 2023: 181 / Kat: 160
KP - 43	Kilit Köprüsü	Bakır A.	Elaiussa Sebaste	MS 6-7. yy.	Ferrazzoli 2012: s. 303
KP - 44	Kilit Köprüsü	Demir	Leodikea	MÖ 1 – MS 1. yy.	Şimşek 2011 s. 697

KP - 45	Kilit Köprüsü	Demir	Bathonea	MS 10. yy.	İlk kez yayınlanmaktadır.
KP - 46	Kilit Köprüsü	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy.	Demirer 2013: s. 262 / Kat: İ38
KP - 47	Kilit Köprüsü	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy.	Demirer 2013: s. 261 / Kat: İ37

Kat. Sıra:	KP-01	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Düğüncülütepe	
Kayıt No:	252	
Ölçü:	Uz:76 mm, Gen:17 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1- 2. yy.	
Yayın:	Yılmaz 2016: s. 405 Kat. Nu.: 4	
Tanım:	İnsan biçimli kilit köprüsünün üst kısmında askı deliği, dip kısmında kilit sürgüsünün geçmesi için delik olan dil bölümü yer alır.	

Kat. Sıra:	KP-02	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Düğüncülütepe	
Kayıt No:	253	
Ölçü:	Uz:85 mm, Gen:27 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1- 2. yy.	
Yayın:	Yılmaz 2016: s. 406 Kat. Nu.: 8	
Tanım:	İnsan biçimli kilit köprüsünün üst kısmında askı deliği, dip kısmında kilit sürgüsünün geçmesi için delik olan dil bölümü yer alır.	

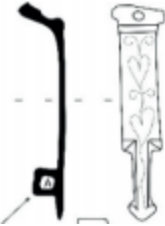
Kat. Sıra:	KP-03	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Tokat Müzesi	
Kayıt No:	89.6.28	
Ölçü:	Uz:78 mm, Gen:19 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1- 2. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2020: s. 145 / Kat: AN1	
Tanım:	İnsan biçimli kilit köprüsünün üst kısmında askı deliği, dip kısmında kilit sürgüsünün geçmesi için delik olan dil bölümü yer alır.	

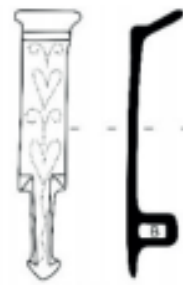
Kat. Sıra:	KP-04	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Düğüncülütepe	
Kayıt No:	89.6.28	
Ölçü:	Uz:78 mm, Gen:19 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1- 2. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2020: s. 145 / Kat: AN1	
Tanım:	İnsan biçimli kilit köprüsünün üst kısmında askı deliği, dip kısmında kilit sürgüsünün geçmesi için delik olan dil bölümü yer alır.	

Kat. Sıra:	KP-05	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Balgat Roma Mezarı	
Kayıt No:	89.6.28	
Ölçü:	Uz:145 mm, Gen:35 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1- 2. yy.	
Yayın:	Demirdelen 2020: s. 79	
Tanım:	Çok parçalı kilit köprüsünün orta bölümünde mafsalları bulunmaktadır. Dairesel bezemeler ise süslenmiştir. Döküm tekniği ile üretilmiştir.	

Kat. Sıra:	KP-06	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Parion – Nekropol	
Kayıt No:	1340-2300	
Ölçü:	Uz: 87 mm, Kal: 5mm	
Ağırlık - Çap:	29,81 g - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 357 / Kat. Nu.: H7	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiş levha biçimli kilit köprüsü üzerinde yivli bezeme ve yaprak motifi.	

Kat. Sıra:	KP-07	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Parion – Nekropol	
Kayıt No:	M 72	
Ölçü:	U: 70 mm, Kal: 3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 355 / Kat. Nu.: H2	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiş levha biçimli kilit köprüsü. Dil ve askı bölümleri kırık halde.	

Kat. Sıra:	KP-08	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Parion – Nekropol	
Kayıt No:	M 229-1	
Ölçü:	Uz: 75 mm, Gen: 18 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Kasapoğlu 2021: s. 189 / Kat. Nu.: 32	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiş levha biçimli kilit köprüsü. Dil bölümü kare biçimdedir.	

Kat. Sıra:	KP-09	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Parion – Nekropol	
Kayıt No:	M 229-2	
Ölçü:	Uz: 75 mm, Gen: 19 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Kasapoğlu 2021: s. 189 / Kat. Nu.: 32	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiş levha biçimli kilit köprüsü. Dil bölümü dörtgen biçimdedir.	

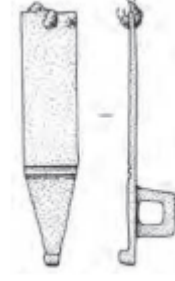
Kat. Sıra:	KP-10	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Patara – L23	
Kayıt No:	Ptr.89 İ6	
Ölçü:	Uz: 121 mm, Gen: 26 mm, Kal: 2,2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Şahin 2010: s. 124 / Kat. Nu.: İ6	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiş “L” biçimli kilit köprüsü. Dil bölümü dörtgen biçimdedir.	

Kat. Sıra:	KP-11	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMB-00-117.04	
Ölçü:	Uz: 124 mm, Gen: 38 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 164 / Kat. Nu.: 745	
Tanım:	Yukarıdan aşağıya daralan tiptedir. Bir ucunda montaj deliği, diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı. Dilin arka kısmında kabartma bezeme.	

Kat. Sıra:	KP-12	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMB-00-102	
Ölçü:	Uz: 91 mm, Gen: 15 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 137 / Kat. Nu.: 703	
Tanım:	Yukarıdan aşağıya daralan tiptedir. Bir ucunda montaj deliği, diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı. Dilin arka kısmında çizgisel bezeme.	

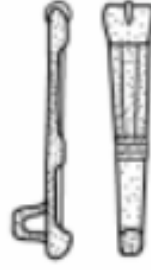
Kat. Sıra:	KP-13	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMB-00-102	
Ölçü:	Uz: 87 mm, Gen: 15 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 137 / Kat. Nu.: 703b	
Tanım:	Yukarıdan aşağıya daralan tiptedir. Bir ucunda montaj deliği, diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı. Dilin arka kısmında çizgisel bezeme.	

Kat. Sıra:	KP-14	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMB-00-102	
Ölçü:	Uz: 75 mm, Gen: 20 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 137 / Kat. Nu.: 701	
Tanım:	Yukarıdan aşağıya daralan tiptedir. Bir ucunda montaj deliği, diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı. Dilin arka kısmında çizgisel bezeme.	

Kat. Sıra:	KP-15	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMB-99-4	
Ölçü:	Uz: 76 mm, Gen: 16 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 136 / Kat. Nu.: 700	
Tanım:	Yukarıdan aşağıya daralan tiptedir. Bir ucunda montaj deliği, diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı. Dilin arka kısmında çizgisel bezeme.	

Kat. Sıra:	KP-16	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMB-00-64	
Ölçü:	Uz: 93 mm, Gen: 19 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 136 / Kat. Nu.: 699	
Tanım:	Yukarıdan aşağıya daralan tiptedir. Bir ucunda montaj deliği, diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı. Dilin arka kısmında çizgisel bezeme.	

Kat. Sıra:	KP-17	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Arykanda –	
Kayıt No:	ARY 2001 AE 568	
Ölçü:	Uz: 80 mm, Gen: 9 mm, Kal: 2 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 221 / Kat. Nu.: K8	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü uç kısmında üçgen biçim alır. Bir ucunda menteşe bölümü diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı yer alır.	

Kat. Sıra:	KP-18	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 2001 -26	
Ölçü:	Uz: 52 mm, Gen: 10 mm, Kal: 5 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 221 / Kat. Nu.: K9	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü uç kısmında üçgen biçim alır. Bir ucunda menteşe bölümü diğer ucunda kilit içine giren dil kısmı yer alır.	

Kat. Sıra:	KP-19	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) Nekropolis	
Kayıt No:	ABA 295	
Ölçü:	Uz: 51 mm, Gen:8 mm, Kal: 2mm	
Ağırlık - Çap:	4,21 gr - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Canlı 2019: s. 225 Kat. Nu.: Kİ2	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü uç kısmında daire biçimini alır. Zincir ve köprüyü birbirine bağlayan pim demirdir. Bezemesizdir.	

Kat. Sıra:	KP-20	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) Nekropolis	
Kayıt No:	ABA 7	
Ölçü:	Uz: 41 mm, Gen:7 mm	
Ağırlık - Çap:	7,09 gr - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Canlı 2019: s. 225 Kat. Nu.: Kİ1	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü uç kısmında daralarak sonlanır. Zincir ve köprüyü birbirine bağlayan pim demirdir.	

Kat. Sıra:	KP-21	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Patara – Yüzey	
Kayıt No:	Ptr.98 İ8	
Ölçü:	Uz: 62 mm - Belirtilmemiştir.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Şahin 2010: s. 125 / Kat. Nu: İ8	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü uç kısmında bağlantı filisesi ve diğer ucunda dörtgen dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KP-22	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Patara – TN 4	
Kayıt No:	Ptr.98.39 İ6	
Ölçü:	Uz: 74 mm - Belirtilmemiştir.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Şahin 2010: s. 125 / Kat. Nu: İ6	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü uç kısmında bağlantı parçası ve diğer ucunda dörtgen dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KP-23	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Laodikeia - Nekropol	
Kayıt No:	L.08.KDNY.M.08	
Ölçü:	Uz: 60 mm, Gen: 16 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Şimşek 2011: s. 792 / Kat. Nu: 960	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü uç kısmında dörtgen dil bölümü yer almaktadır. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KP-24	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMB-00-102	
Ölçü:	Uz: 82 mm, Gen: 28 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugere v.d: 2013: s. 137 / Kat: 702	
Tanım:	Kilit köprüsünün uç kısmında bağlantı parçası ve diğer ucunda dörtgen dil bölümü yer almaktadır. Dairesel bezemeler yer alır.	

Kat. Sıra: KP-25 Adı: Kilit Köprüsü Buluntu Yeri: Olympos Kayıt No: Belirtilmemiştir. Ölçü: a- Uz: 50 mm, Gen: 14 mm b- Uz: 31 mm, Gen: 8 mm Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 4-5. yy. Yayın: Uçkan v.d. 2011: s. 94 Tanım: Kilit köprüsü ve taşıyıcısı iki parça halde ele geçmiştir. Kısa olan parça döküm, uzun olan levha tekniği ile üretilmiştir. Bezemelidir.	

Kat. Sıra: KP-26 Adı: Kilit Köprüsü Buluntu Yeri: Kibyra Kayıt No: KY 18 - 34 Ölçü: Uz: 65 mm, Gen: 13 mm, Kal:1,5 mm Ağırlık-Çap: Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 5-7. yy. Yayın: Kaya-Demirer 2020: 133 / Kat. Nu.: 49 Tanım: Yaprak formu, geniş ucunda mafsalsal halkası, dar uç altında ise dili mevcuttur. Üst yüzeyde eşmerkezli daire bezekler yer alır.	

Kat. Sıra: KP-27 Adı: Kilit Köprüsü Buluntu Yeri: Sardeis Kayıt No: M63.20:5283 Ölçü: Uz: 77 mm, Gen: 14 mm, Kal: 1 mm Ağırlık-Çap: Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 5-7. yy. Yayın: Waldbaum 1985: s. 77 / Kat. Nu.: 415 Tanım: Kilit köprüsünün bağlantı kısmı ortasında delik yer almaktadır. Dil bölümünün bulunduğu uç bezemelidir.	

Kat. Sıra: KP-28 Adı: Kilit Köprüsü Buluntu Yeri: Sardeis Kayıt No: M58.35:377 Ölçü: Uz: 77 mm, Gen: 11 mm Ağırlık-Çap: Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 5-7. yy. Yayın: Waldbaum 1985: s. 77 / Kat. Nu.: 412 Tanım: Kilit köprüsünün bağlantı kısmı daire şeklinde olup bir filiseye takılıdır. Dil bölümü dörtgen biçimlidir. Gövde eğiktir.	

Kat. Sıra:	KP-29	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Eski Müze Deposu	
Kayıt No:	09MDO1/1-B40	
Ölçü:	Uz:80 mm, Gen:8 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2. –MS 1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 399 / Kat. Nu.: D45	
Tanım:	Yassı kesitli bir gövdenin bir ucunda dörtgen formlu dil, diğer ucunda ise kapak bağlantı deliği yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KP-30	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Bouleuterion	
Kayıt No:	10BBY-B01	
Ölçü:	Uz:178 mm, Gen:15 mm, Kal:7 mm	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2. –MS 1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 399 / Kat. Nu.: D46	
Tanım:	İki parça halindedir. Uzun kısım kapak bağlantısını, kısa kısım kilidin içine giren dil kısmını oluşturmaktadır.	

Kat. Sıra:	KP-31	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Akdağ Nekropolü	
Kayıt No:	STR96AM29-01	
Ölçü:	Uz:51mm, Gen:12 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2 - MS 1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 397 / Kat. Nu.:D42	
Tanım:	Yassı kesitli bant şeklinde bir gövdenin, bir ucunda dörtgen dil, diğer ucunda ise kapak bağlantı deliği yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KP-32	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Eski Müze Deposu	
Kayıt No:	09MDO1/1-B15	
Ölçü:	Uz:84 mm, Gen:7 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2 - MS 1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 396 Kat. Nu.: D40	
Tanım:	Yassı kesitli bant şeklinde bir gövdenin bir ucunda kilit dilinin geçmesi için dörtgen dil, diğer ucunda delik ve filise kalıntısı yer alır.	

Kat. Sıra:	KP-33	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Eski Müze Deposu	
Kayıt No:	09MDO4/1-B50	
Ölçü:	Uz:70 mm, Gen:8 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2 - MS 1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 397 / Kat. Nu.:D41	
Tanım:	Yassı kesitli bant şeklinde bir gövdenin bir ucunda kilit dilinin geçmesi için dörtgen dil, diğer ucunda delik ve filise kalıntısı yer alır.	

Kat. Sıra:	KP-34	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Akdağ Nekropolü	
Kayıt No:	STR97M39-B04	
Ölçü:	Uz: 62 mm, Gen: 7 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2 - MS 1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 398 / Kat. Nu.: D43	
Tanım:	Yassı kesitli bant şeklinde bir gövdenin kıvrılarak şekil verilmiştir. Üst bağlantı ucu ve dilin bir bölümü kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KP-35	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Eski Müze Deposu	
Kayıt No:	S09MDO4/1-B58	
Ölçü:	Uz: 72 mm, Gen: 7 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2 - MS 1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 398 / Kat. Nu.: D44	
Tanım:	Yassı kesitli bant şeklinde bir gövdenin kıvrılarak şekil verilmiştir. Üst bağlantı ucu ve dilin bir bölümü kırık ve eksiktir.	

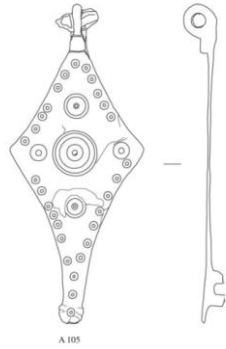
Kat. Sıra:	KP-36	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma - Dionysos A Evleri	
Kayıt No:	BZ 91/11	
Ölçü:	Uz: 59 mm, Gen: 11 mm.	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Alagöz 2012: s. 140 / Kat. Nu: 101	
Tanım:	Yassı biçimli gövdeye kıvrılarak şekil verilmiştir. Üst bağlantı ucu kırıktır. Dil bölümü bir küresel bir çıkıntı ile sonlanmaktadır.	

Kat. Sıra:	KP-37	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Patara – Maslak HH	
Kayıt No:	Ptr.09 İ8b	
Ölçü:	Uz: 48 mm, Belirtilmemiştir.	
Ağırlık-Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma Dönemi	
Yayın:	Şahin 2010: s. 125 / Kat. Nu.: İ8b	
Tanım:	Yassı biçimli gövdeye kıvrılarak şekil verilmiştir. Üst bağlantı ucu kırıktır. Dil bölümü bir küresel bir çıkıntı ile sonlanmaktadır.	

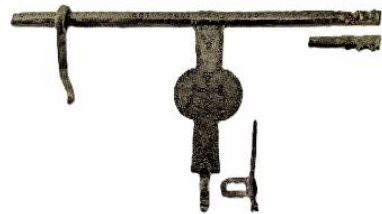
Kat. Sıra:	KP-38	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 90M 82	
Ölçü:	Uz: 74 mm, Gen: 7 mm, Kal: 2,5 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 222 / Kat. Nu.: K12	
Tanım:	Dörtgen biçimli kilit köprüsü orta bölümden katlanarak şekil verilmiştir. Bir ucunda zincir bölümü diğer ucunda dil kısmı yer alır.	

Kat. Sıra:	KP-39	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG13- DP7	
Ölçü:	Uz: 84 mm, Gen: 22 mm, Kal: 1 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Enez 2019: s. 17 / Kat. Nu.: 15	
Tanım:	Yassı biçimli kilit köprüsüne katlanarak şekil verilmiştir. Üst ucunda filise, alt uçta dil kısmı yer alır. Dairesel bezemelidir.	

Kat. Sıra:	KP-40	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Parion – Yamaç Hamamı	
Kayıt No:	H8	
Ölçü:	Uz: 41 mm, Gen: 18, Kal.: 1mm	
Ağırlık - Çap:	6,11 g - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 358 / Kat. Nu.: H8	
Tanım:	Levhadan üretilmiş daralan biçimde kilit köprüsünün uç kısmında dil bölümü ve yüzeyinde konsantrik daireler yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KP-41	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi	
Kayıt No:	GHD (1301)	
Ölçü:	U: 112 mm, G: 47 mm, Kal: 1-6 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 161, Kat. Nu: A105	
Tanım:	Levhadan kesilerek üretilmiş kilit köprüsü. Üzerinde konstantirk bezemeler mevcut. Askı ucu sağlam, kilide giren dil kırık durumda.	

Kat. Sıra:	KP-42	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Myndos – Asar Adası	
Kayıt No:	2010/A109	
Ölçü:	Uz: 100 mm, Gen: 24 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Çıtakoğlu 2023: S. 181 / Kat: 160	
Tanım:	İki adet halka biçiminde dili bulunmaktadır. Çift sürgülü mekanizma için üretilmiş olmalıdır.	

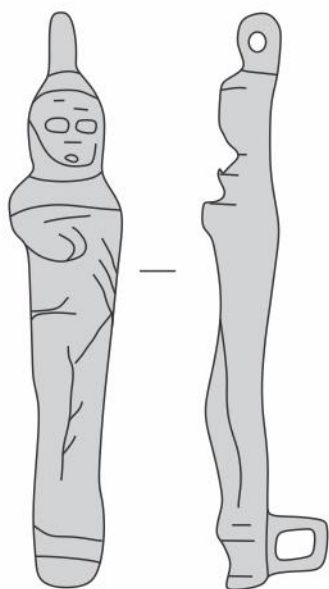
Kat. Sıra:	KP-43	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Elaiussa Sebaste – Endüstriyel Alan	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir.	
Ölçü:	Uz: 149 mm, Gen: 95 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Ferrazzoli 2012: s. 303, Kat. Nu: 30	
Tanım:	Bir eksen üzerinde hareket eden kola dik olarak yerleştirilmiş eşmerkezli daire bezemeli kilit köprüsüdür.	

Kat. Sıra:	KP-44	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Leodikea	
Kayıt No:	L.08KDN.M34.21	
Ölçü:	Uz: 56 mm, Gen: 16 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1- MS 1. yy.	
Yayın:	Şimşek 2011 s. 697 / Kat. Nu: 727	
Tanım:	Daralan biçimli kilit köprüsünün dil bölümü dörtgendir.	

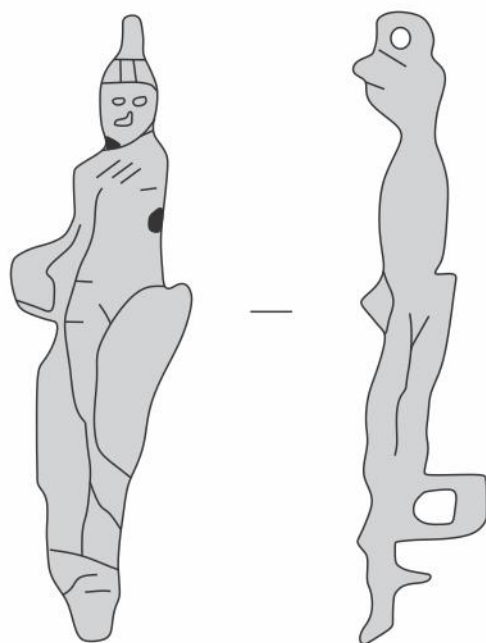
Kat. Sıra:	KP-45	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG2015-DP38	
Ölçü:	Uz: 49mm, Gen: 22 mm.	
Ağırlık - Çap:	Ağ: 11,09 g - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Tez kapsamında ilk kez	
Tanım:	yayınlanmaktadır. Demir kilit köprüsünün dil bölümü dörtgendir. Yoğun korozyon sebebiyle dilin açıklığı daralmıştır. Bağlantı bölümü kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KP-46	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2011-KED36	
Ölçü:	Uz: 56mm, Gen: 25 mm, Dil: 18 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 262, Kat. Nu.: İ38	
Tanım:	Dörtgen kesitli mile eliptik bir dil bölümü eklenmiştir. En uçta ise tutamak vazifesi gören bir küre eklenmiştir. Askı bölümü kırık ve eksik.	

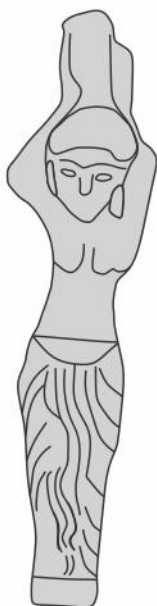
Kat. Sıra:	KP-47	
Adı:	Kilit Köprüsü	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2009-KED64	
Ölçü:	Uz: 140mm, Gen: 42 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir- Belirtilmemiştir.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 261, Kat. Nu.: İ37	
Tanım:	Yassı biçimli levhadan üretilmiştir. Merkezde daire şeklini almıştır. Uçlardan biri askı diğeri ise bükülerek şekline getirilmiştir.	

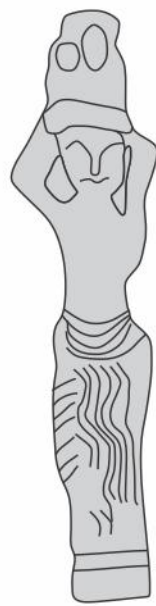
Kat. Nu.: KP 1
(DGT)

Kat. Nu.: KP 2
(DGT)

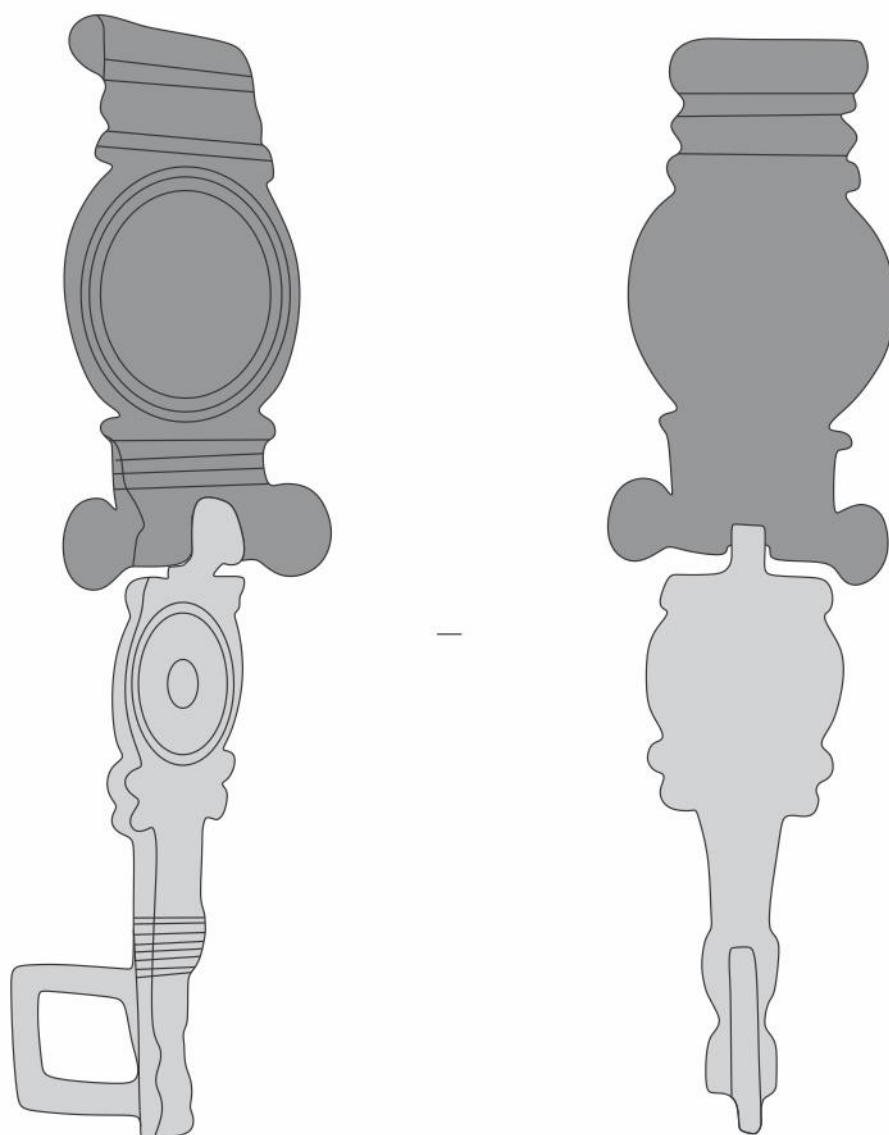

Kat. Nu.: KP 3
(TOM)

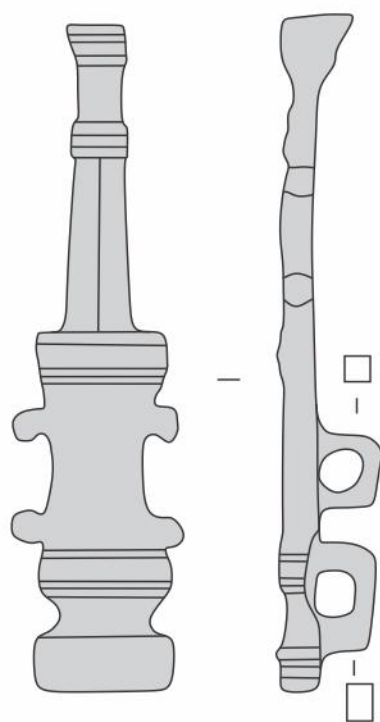
Kat. Nu.: KP 4
(TOM)

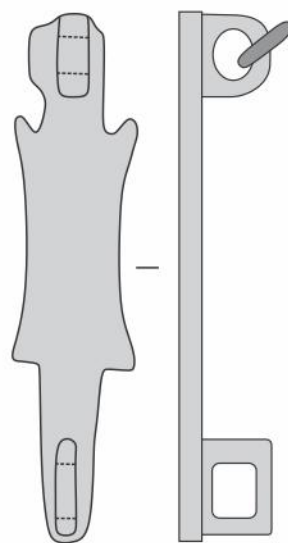

Kat. Nu.: KP 5
(BGT)

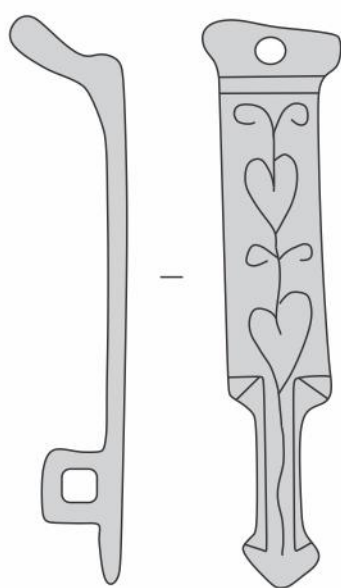

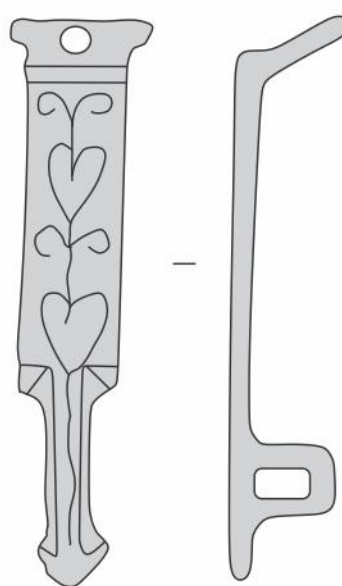
Kat. Nu.: KP 6
(PRN)

Kat. Nu.: KP 7
(PRN)

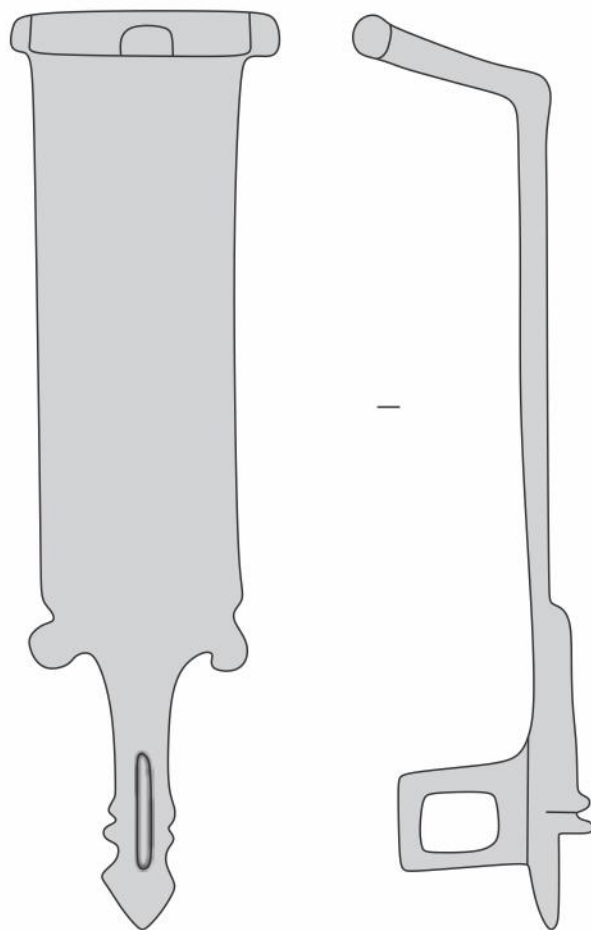

Kat. Nu.: KP 8
(PRN)

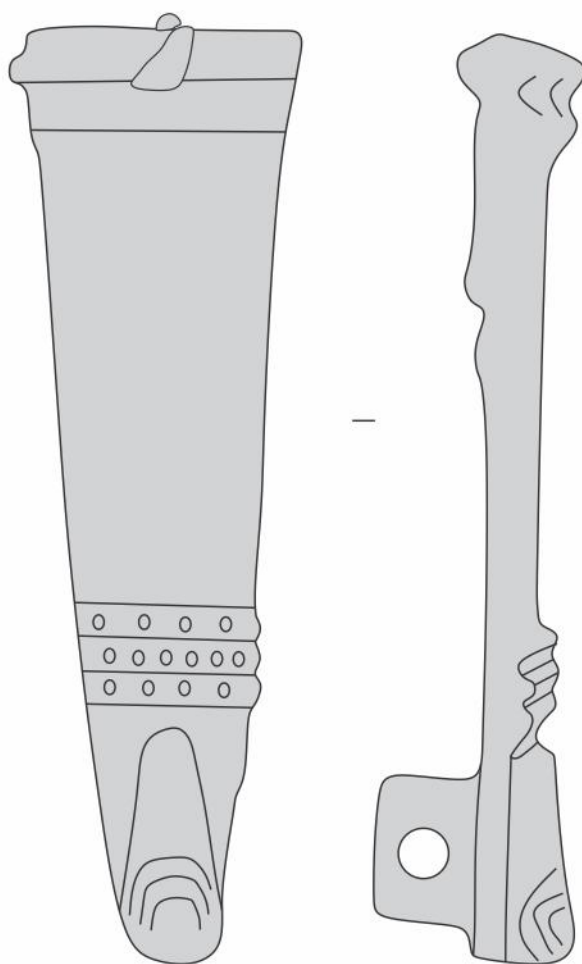
Kat. Nu.: KP 9
(PRN)

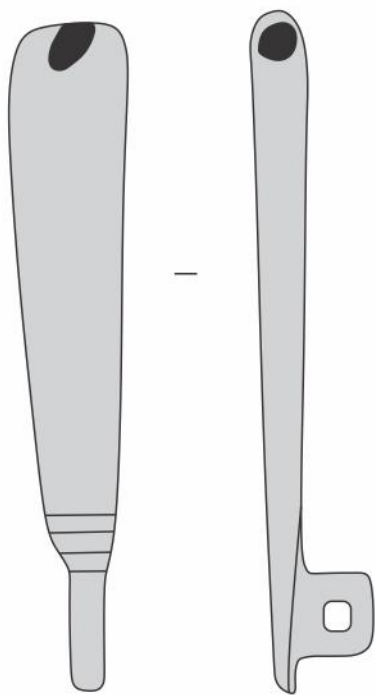
Kat. Nu.: KP 10
(PTR)

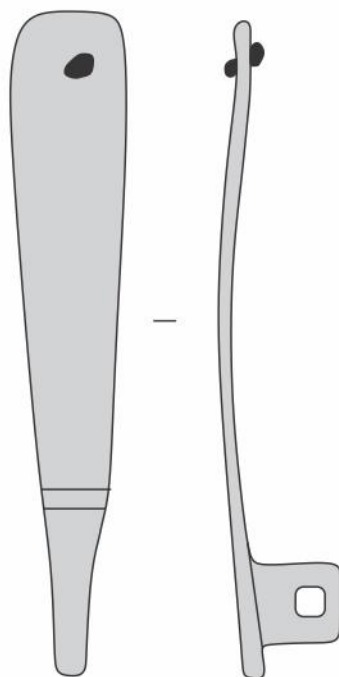

Kat. Nu.: KP 11
(ZEU)

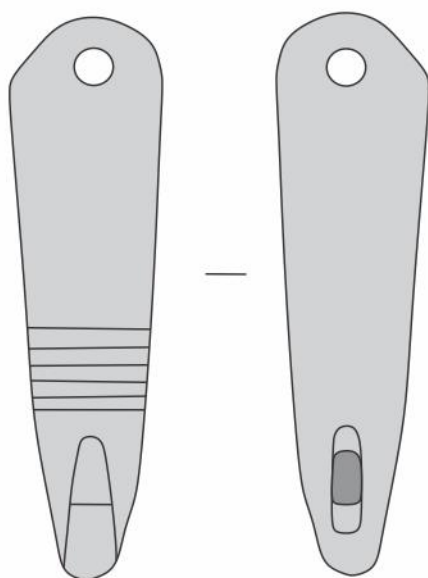

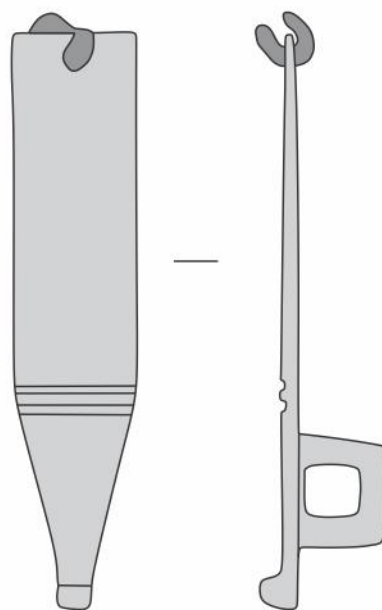
Kat. Nu.: KP 12
(ZEU)

Kat. Nu.: KP 13
(ZEU)

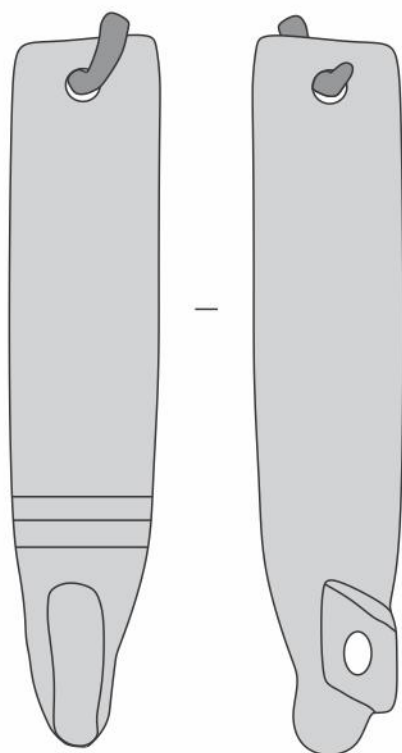

Kat. Nu.: KP 14
(ZEU)

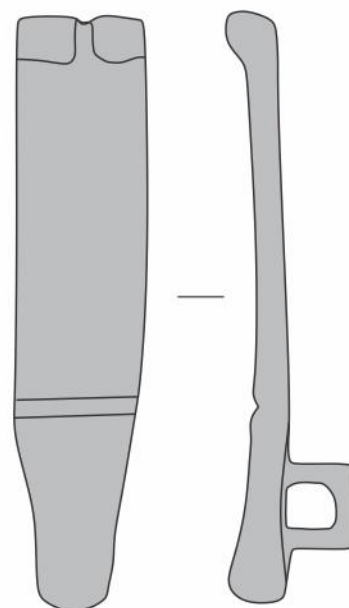

Kat. Nu.: KP 15
(ZEU)

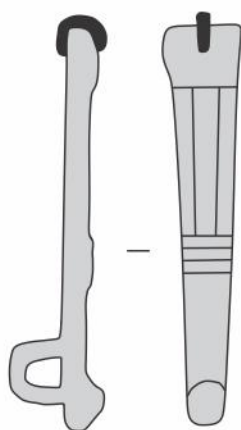

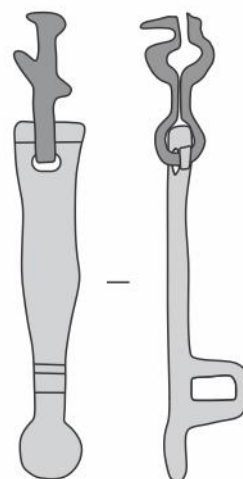
Kat. Nu.: KP 16
(ZEU)

Kat. Nu.: KP 17
(ARY)

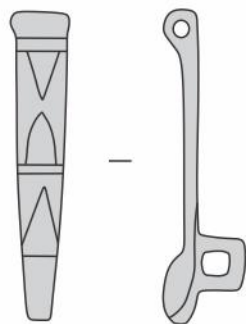

Kat. Nu.: KP 18
(ARY)

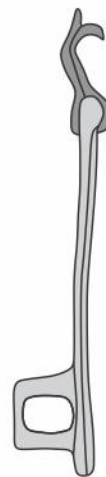

Kat. Nu.: KP 19
(PHP)

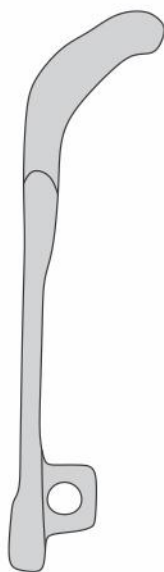

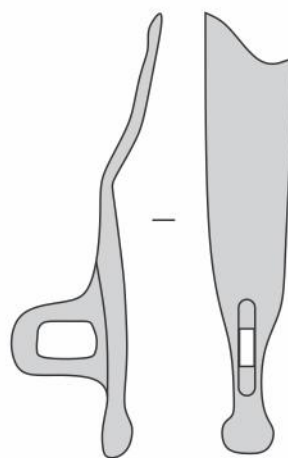
Kat. Nu.: KP 20
(PHP)

Kat. Nu.: KP 21
(PTR)

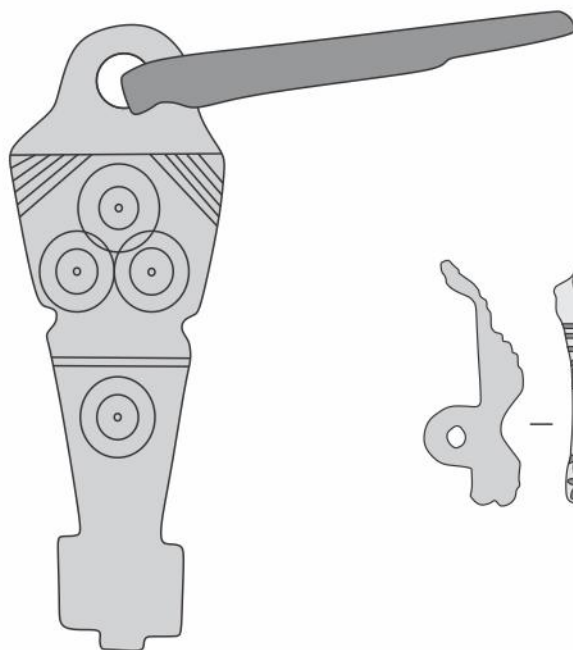

Kat. Nu.: KP 22
(PTR)

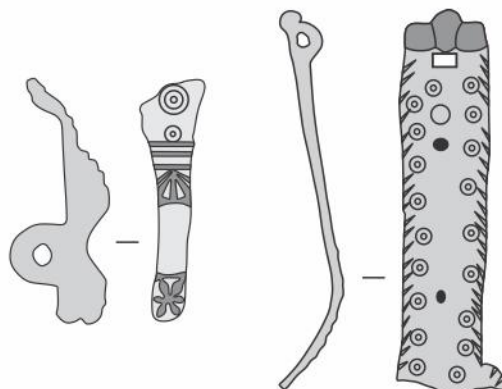

Kat. Nu.: KP 23
(LDK)

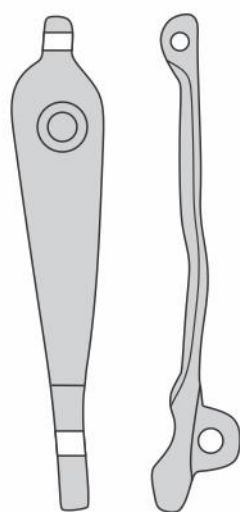

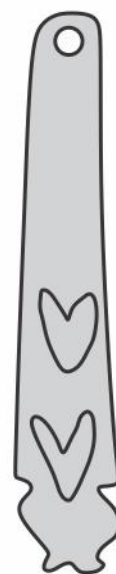
Kat. Nu.: KP 24
(ZEU)

Kat. Nu.: KP 25
(OMP)

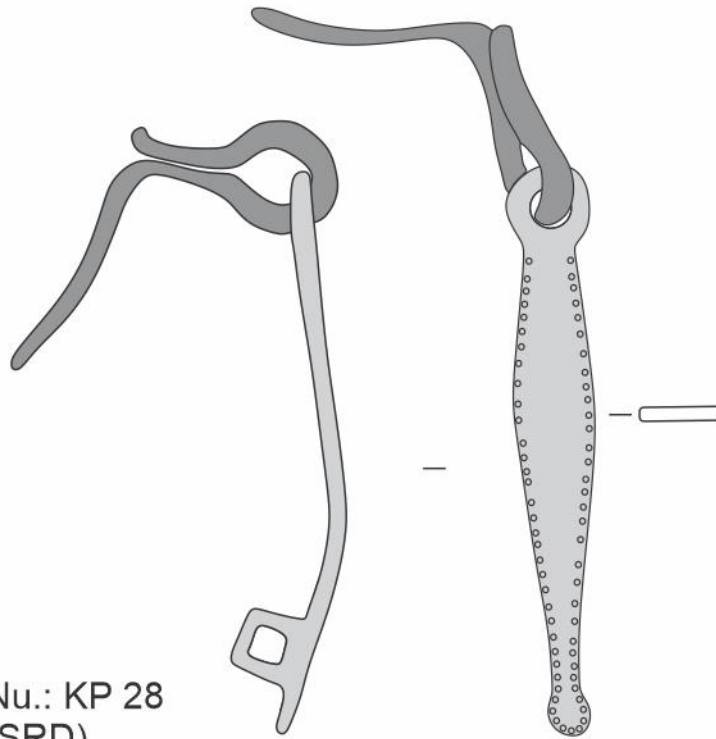

Kat. Nu.: KP 26
(KBR)

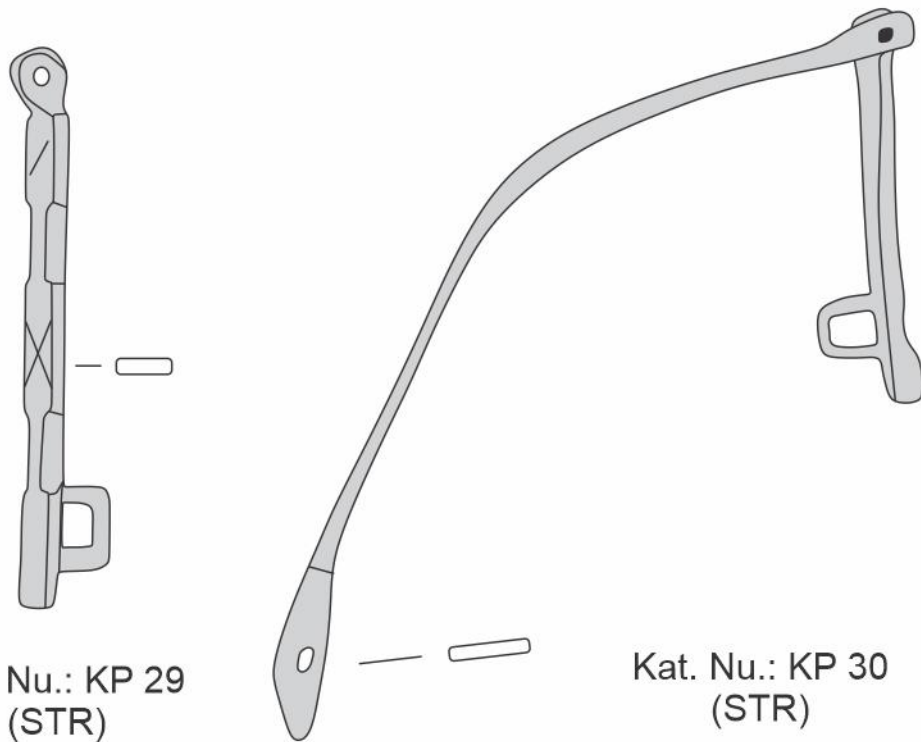

Kat. Nu.: KP 27
(SRD)

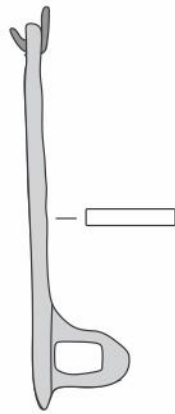
Kat. Nu.: KP 28
(SRD)

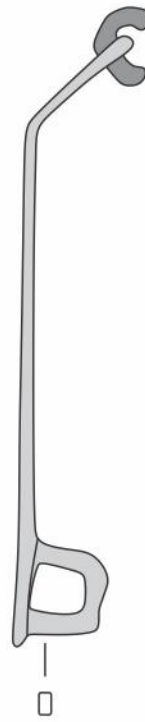
Kat. Nu.: KP 29
(STR)

Kat. Nu.: KP 30
(STR)

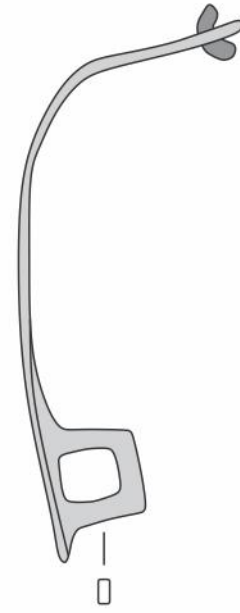

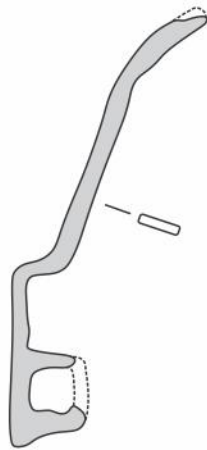
Kat. Nu.: KP 31
(STR)

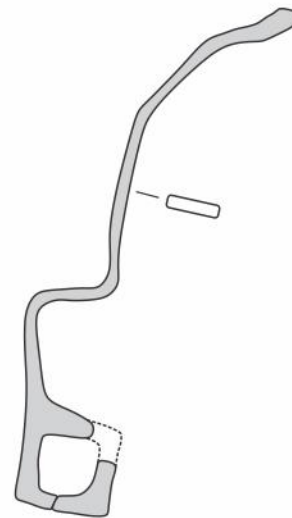
Kat. Nu.: KP 32
(STR)

Kat. Nu.: KP 33
(STR)

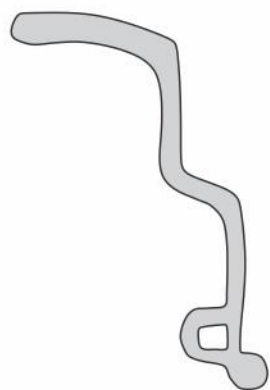

Kat. Nu.: KP 34
(STR)

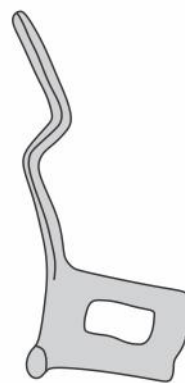

Kat. Nu.: KP 35
(STR)

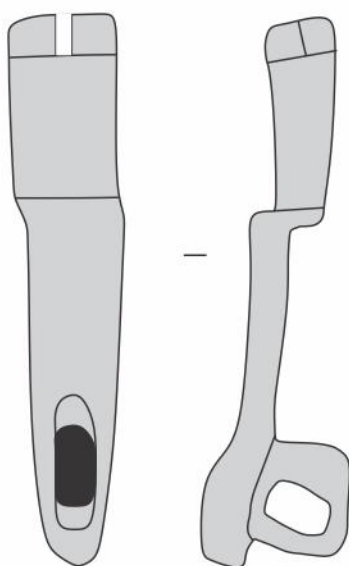

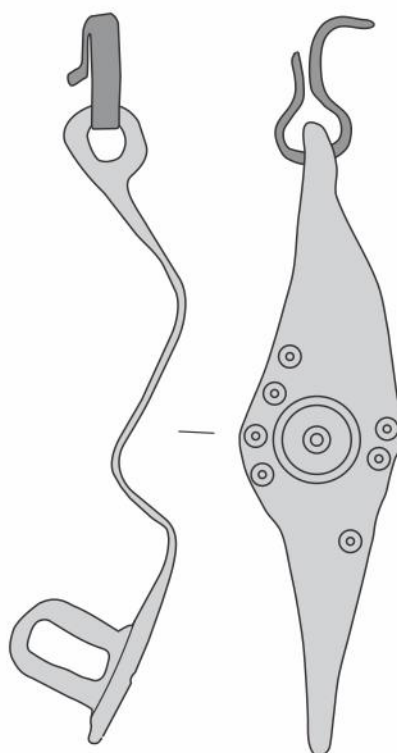
Kat. Nu.: KP 36
(ZEU)

Kat. Nu.: KP 37
(PTR)

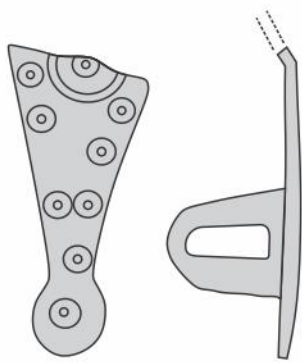

Kat. Nu.: KP 38
(ARY)

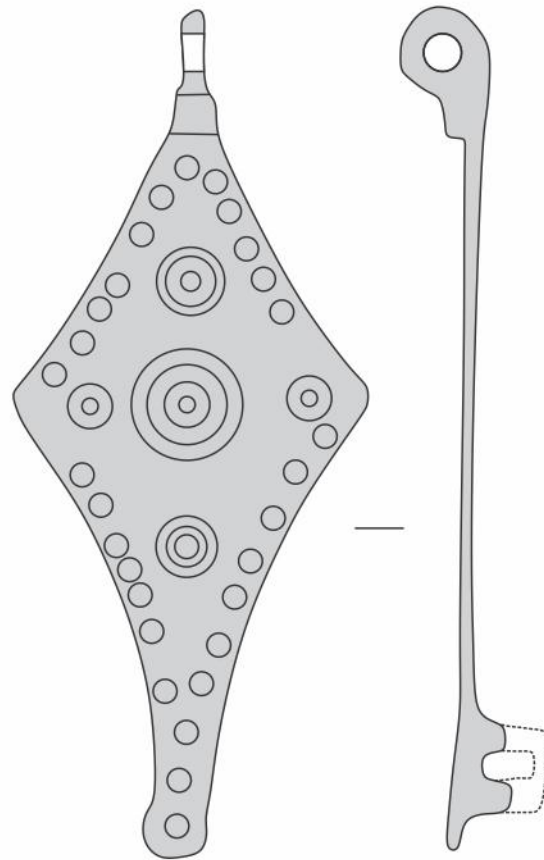

Kat. Nu.: KP 39
(KCG)

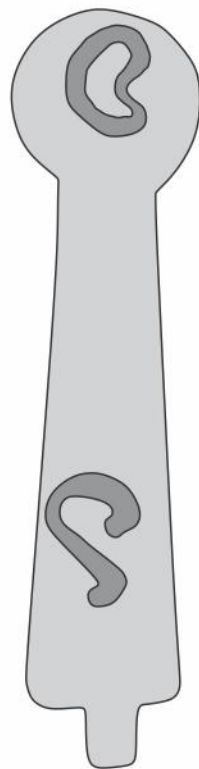

Kat. Nu.: KP 40
(PRN)

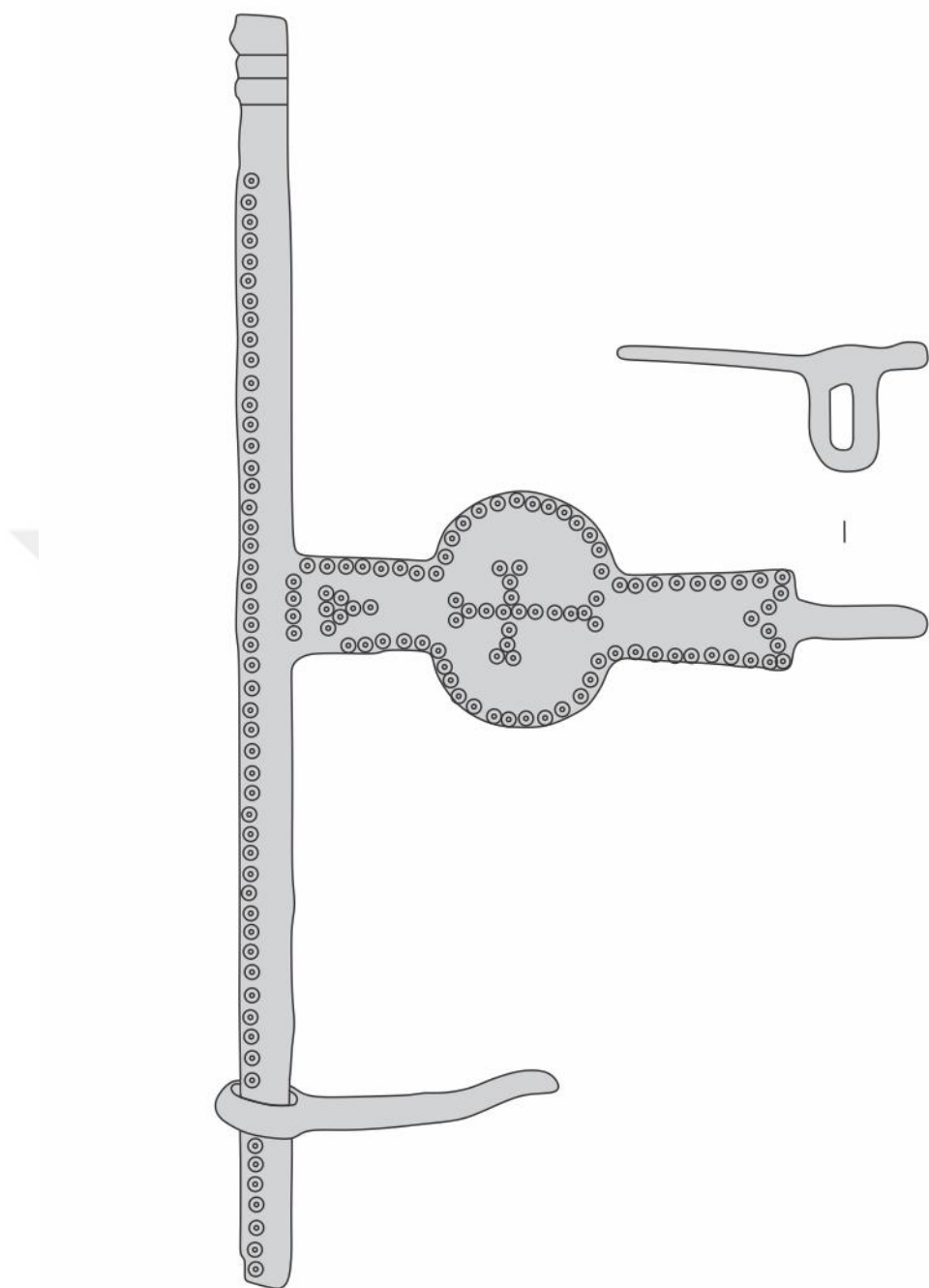

Kat. Nu.: KP 41
(EFM)

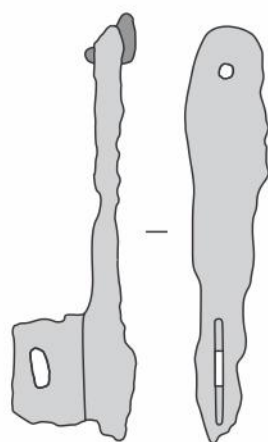
Kat. Nu.: KP 42
(MYD)

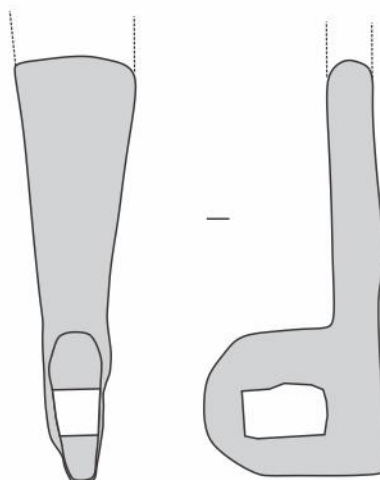

Kat. Nu.: KP 43
(EUS)

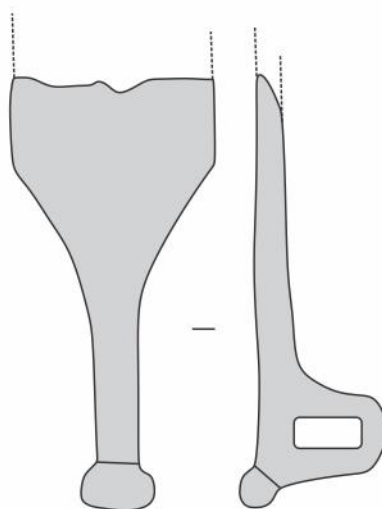

Kat. Nu.: KP 44
(LDK)

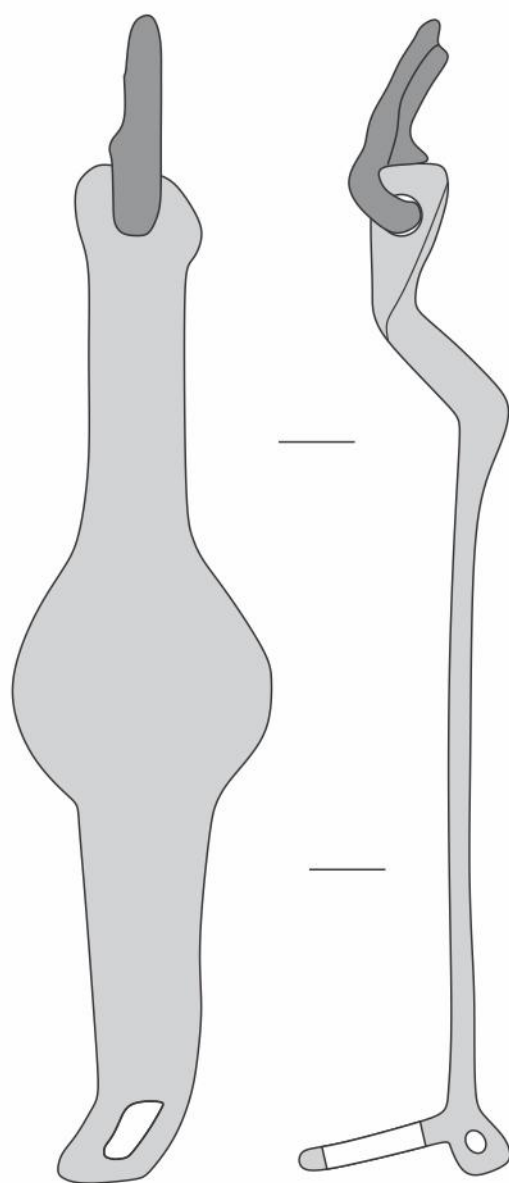

Kat. Nu.: KP 45
(KCG)

Kat. Nu.: KP 46
(KBR)

Kat. Nu.: KP 47
(KBR)

KİLİT AKSAMİ KATALOG LİSTESİ (KA)					
Nu:	Tür:	Malzeme:	Buluntu Yeri:	Tarih:	Kaynak:
KA - 01	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Stratoneikiea	MÖ 2-1. yy	Yıldırım 2023: s. 395 / Kat: D38
KA - 02	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Stratoneikiea	MÖ 2-1. yy	Yıldırım 2023: s. 395 / Kat: D37
KA - 03	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Stratoneikiea	MÖ 2-1. yy	Yıldırım 2023: s. 396 / Kat: D39
KA - 04	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Balgat Roma M.	MS 1-2. yy	Demirdelen 2020: s. 88 / Res. 12
KA - 05	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Parion	MS 2-3. yy	Çelikbaş 2016: s. 225 / Kat: H6
KA - 06	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Philadelphia I.	MS 1-3. yy	Canlı 2019: s. 226 / Kat: Kİ5
KA - 07	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Tokat Müzesi	MS 1-2. yy	Çelikbaş 2020: s. 101 / Kat: AN1
KA - 08	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Parion	MS 1-3. yy	Kasapoğlu 2021: s. 205 / Kat: 32
KA - 09	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Patara	Roma D.	Şahin 2010: s. 125 / Kat: İ10
KA - 10	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Patara	Roma D.	Şahin 2010: s. 125 / Kat: İ9
KA - 11	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 5-6. yy	Pülz 2020: s. 156 / Kat: A77
KA - 12	Kilit İç Sürgüsü	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 5-6. yy	Pülz 2020: s. 155 / Kat: A76
KA - 13	Kilit İç Sürgüsü	Demir	Kıbyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 134 / Kat:53
KA - 14	Kilit İç Sürgüsü	Demir	Arykanda	MÖ 1-MS 1. yy	Oransay 2006: s. 213 / Kat: J11
KA - 15	Kilit İç Sürgüsü	Demir	Kıbyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 135 / Kat: 56
KA - 16	Kilit İç Sürgüsü	Demir	Kıbyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 134 / Kat: 55
KA - 17	Kilit İç Sürgüsü	Demir	Kıbyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 134 / Kat: 54
KA - 18	Kilit İç Sürgüsü	Demir	Doliche	MS 10-11. yy.	Höpken 2017:186 / Kat: 11
KA - 19	Mekanizma P.	Demir	Kıbyra	MS 5-6. yy	Demirer 2013: s. 262 / Kat: İ39
KA - 20	Mekanizma P.	Demir	Kıbyra	MS 5-6. yy	Demirer 2013: s. 262 / Kat: İ40
KA - 21	Mekanizma P.	Demir	Doliche	Doğu Roma D.	Höpken 2017:186 / Kat: 11

KA - 22	Mekanizma P.	Demir	Doliche	Doğu Roma D.	Höpken 2017:186 / Kat: 6
KA - 23	Mekanizma P.	Demir	Doliche	Doğu Roma D.	Höpken 2017:186 / Kat: 11
KA - 24	Sürgü P.	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 9-11. yy	Pülz 2020: s. 156 / Kat: A79
KA - 25	Sürgü P.	Kurşun / Kalay	Efes Müzesi	MS 4-5. yy	Pülz 2020: s. 156 / Kat: A75

Kat. Sıra:	KA-01	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Akdağ Nekropolü	
Kayıt No:	STR96AM20-01	
Ölçü:	Uz:42 mm, Gen:7 mm, Kal:3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2-1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 395 / Kat. Nu.: D38	
Tanım:	Bir ucunda kısa, diğer ucunda uzun dörtgen kesitli uzantı bulunan, orta kısmında yan yana dizilmiş 4 kilit şifresi yer alan kilit iç sürgüsü	

Kat. Sıra:	KA-02	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Akdağ Nekropolü	
Kayıt No:	STR96AM15-01	
Ölçü:	Uz:43 mm, Gen:8 mm, Kal:3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2-1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 395 / Kat. Nu.: D37	
Tanım:	Bir ucunda kısa, diğer ucunda uzun dörtgen kesitli uzantı bulunan, orta kısmında yan yana dizilmiş 4 kilit şifresi yer alan kilit iç sürgüsü.	

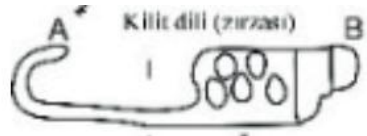
Kat. Sıra:	KA-03	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Akdağ Nekropolü	
Kayıt No:	STR98M78-05	
Ölçü:	Uz:40 mm, Gen:7 mm, Kal:3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2-1. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 396 / Kat. Nu.: D39	
Tanım:	Bir ucunda dörtgen kesitli uzun, uç kısmı kıvrılmış uzantı mevcut. Orta kısımda yan yana dizilmiş 3 kilit şifresi yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-04	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Balgat Roma Mezarı	
Kayıt No:	STR98M78-05	
Ölçü:	Uz:40 mm, Gen:8 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Demirdelen 2020: s. 88 / Res. 12	
Tanım:	Bir ucunda dörtgen kesitli inc uzun, uç kısmı eksiktir. Orta kısımda çapraz dizilmiş 4 kilit şifresi yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-05	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Parion – Tiyatro	
Kayıt No:	H6	
Ölçü:	Uz: 58 mm Gen: 10 mm Kal: 3mm	
Ağırlık - Çap:	10,60 g - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 2-3. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 225 / Kat. Nu.: H6	
Tanım:	Döküm. Her iki ucu daralan plakanın orta kısmında iki adet dörtgen, 4 adet yuvarlak şifre boşluğu yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-06	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) Nekropolis	
Kayıt No:	AAG 10	
Ölçü:	Uz:27 mm, Gen:16 mm .	
Ağırlık - Çap:	1,95 g - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Canlı 2019: s. 226 / Kat. Nu.:Kİ5	
Tanım:	Eser kırık ve eksiktir. 3 adet delik açık olmak üzere toplam 5 adet şifre deliği bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-07	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Tokat Müzesi	
Kayıt No:	89.6.28-6873	
Ölçü:	Uz:64 mm, Gen:13 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2020: s. 101 / Kat. Nu.: AN1	
Tanım:	Çift kilit köprüsünü kilitlemek için tasarlanmış iki uçlu sürgüdür. Merkezinde ikisi dörtgen, dördü kare olmak üzere toplam altı açıklık vardır.	

Kat. Sıra:	KA-08	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Parion - Mezar	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 46 mm, Gen: 10 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Kasapoğlu 2021: s. 189 Kat. No:32	
Tanım:	Çift kilit köprülü bir kilide ait sürgüdür. Anahtar sistemi kaydırmalı tiptedir. Merkezde beş adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

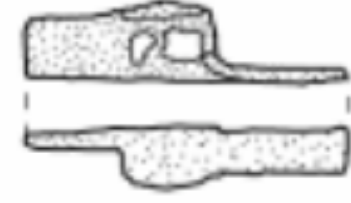
Kat. Sıra:	KA-09	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Patara –TN9	
Kayıt No:	Ptr.90- İ10	
Ölçü:	Uz: 37 mm, Gen:8 mm, Kal: 1,5 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Şahin 2010: s. 125 / Kat. Nu.: İ10	
Tanım:	Çift kilit köprülü bir kilide ait sürgüdür. Anahtar sistemi kaydırmalı tiptedir. Merkezde iki adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-10	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Patara –HH	
Kayıt No:	Ptr.95-İ9	
Ölçü:	Uz: 32 mm, Gen: 7 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Şahin 2010: s. 125 / Kat. Nu.: İ9	
Tanım:	Çift kilit köprülü bir kilide ait sürgüdür. Anahtar sistemi kaydırmalı tiptedir. Merkezde üç adet şifre açıklığı yer almaktadır. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KA-11	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi	
Kayıt No:	GHD ID 235	
Ölçü:	Uz: 56 mm, Gen: 14 mm, Kal: 2-4 mm.	
Ağırlık - Çap:	16,6 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 156 / Kat. Nu.: A77	
Tanım:	Çift kilit köprülü bir kilide ait sürgüdür. Anahtar sistemi kaydırmalı tiptedir. Merkezde beş adet şifre açıklığı yer almaktadır. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KA-12	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi	
Kayıt No:	GHD ID 1076	
Ölçü:	Uz: 40 mm, Gen: 10 mm, Kal: 1-3 mm.	
Ağırlık - Çap:	3,09 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 155 / Kat. Nu.: A77	
Tanım:	Çift kilit köprülü bir kilide ait sürgüdür. Anahtar sistemi kaydırmalı tiptedir. Merkezde altı adet şifre açıklığı yer almaktadır. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	KA-13	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Kıbyra	
Kayıt No:	KY 18 - 28	
Ölçü:	Uz: 40 mm, Gen: 12 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 134 / Kat. Nu.: 53	
Tanım:	Kaydırma mekanizmalı sürgünün bir ucu yassı, diğer ucu sivri, ortadaki dikdörtgen hazne içinde üç adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-14	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Arykanda –	
Kayıt No:	ARY 2002 FE 155	
Ölçü:	Uz: 64 mm, Gen: 10 mm, Kal:3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1 – MS 1. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 213 Kat. Nu.: J11	
Tanım:	Kare kesitli levha bir ucu dil şekline getirilmiş. Orta kısım anahtar dişlerinin girmesi için delik olarak bırakılmış.	

Kat. Sıra:	KA-15	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Kıbyra	
Kayıt No:	KY 18 - 44	
Ölçü:	Uz: 45 mm, Gen: 8mm, Kal:7 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 135 / Kat. Nu.: 56	
Tanım:	Bir ucu yassı, diğer ucu sivri, ortada dikdörtgen hazne yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-16	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Kıbyra	
Kayıt No:	KY 18 - 30	
Ölçü:	Uz: 82 mm, Gen: 20 mm, Kal:15 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 134 / Kat Nu.: 55	
Tanım:	Bir ucu yassı, diğer ucu sivri, ortada dikdörtgen hazne yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	KA-17	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY 18 - 29	
Ölçü:	Uz: 57 mm, Gen: 18 mm, Kal:18 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 134 / Kat. Nu.: 54	
Tanım:	Döner mekanizma sürgüsü. Bir ucu yassı, diğer ucu sivri, ortadaki hazne içinde iki adet perçin, yassı bölümde ise bir adet mil mevcut.	

Kat. Sıra:	KA-18	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	13-301-203	
Ölçü:	Uz: 195 mm, Gen: 54 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 11	
Tanım:	Bir ucu sivriltilmiş, orta bölümünde döner anahtar ile temas eden çıkıntılar bulunan iç kilit sürgüsü.	

Kat. Sıra:	KA-19	
Adı:	Kilit Mekanizma Parçası	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'12-191	
Ölçü:	Uz: 151 mm, Gen: 12 mm, Kal: 7 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 262 / Kat. Nu.: 139	
Tanım:	Silindirik iki ince kolun merkezde incilmesiyle yassı bir alan oluşturulmuş ve bu alana iki adet dörtgen şifre açıklığı yerleştirilmiştir.	

Kat. Sıra:	KA-20	
Adı:	Kilit Mekanizma Parçası	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2009-KED67	
Ölçü:	Uz: 77 mm, Gen: 14 mm, Kal: 5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 262 / Kat. Nu.: 140	
Tanım:	Silindirik iki ince kolun merkezde incilmesiyle yassı bir alan oluşturulmuş ve bu alana bir adet dörtgen şifre açıklığı yerleştirilmiştir.	

Kat. Sıra:	KA-21	
Adı:	Kilit Mekanizma Parçası	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	14-419-200	
Ölçü:	Uz: 89 mm, Gen:45 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 – Kat. Nu.: 11	
Tanım:	Kilit mekanizması içerisindeki sürgüyü ve yayları hizalayan sabitleme parçasıdır. “KL-26” nolu kilit içerisinde benzer kullanım vardır.	

Kat. Sıra:	KA-22	
Adı:	Kilit Mekanizma Parçası	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	13-0905	
Ölçü:	Uz:83 mm, Gen:14 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 – Kat. Nu.: 6	
Tanım:	Kilit mekanizması içerisindeki sürgü olabilecek parçadır. Yoğun korozyon sebebiyle kesin bir tanımlama yapılamamıştır.	

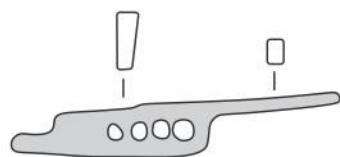
Kat. Sıra:	KA-23	
Adı:	Kilit Mekanizma Parçası	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	13-301-202	
Ölçü:	Uz: 102 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 – Kat. Nu.: 11	
Tanım:	Yassı bir levhadan kesilerek oluşturulmuş yay parçası. Kırıktır. Orta noktada bağlantı deliği mevcuttur.	

Kat. Sıra:	KA-24	
Adı:	Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi	
Kayıt No:	GHD ID 1271	
Ölçü:	Uz: 50 mm, Gen: 12 mm, Kal: 0,3-1 mm.	
Ağırlık - Çap:	2,4 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 9-11. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 155 / Kat. Nu.: A77	
Tanım:	Döner anahtar mekanizmasına sahip bir kilidin iç sürgüsüdür.	

Kat. Sıra:	KA-25	
Adı:	Kilit Sürgüsü (Kalıp için taslak)	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi	
Kayıt No:	GHD ID 998	
Ölçü:	Uz: 39 mm, Gen: 15 mm, Kal: 0,5-2 mm.	
Ağırlık - Çap:	3,57 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Kurşun	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 155 / Kat. Nu.: A77	
Tanım:	Çift kilit köprülü bir kilide ait sürgü taslağıdır.. Merkezde üç adet şifre açıklığı yer almaktadır. Kırık ve eksiktir.	

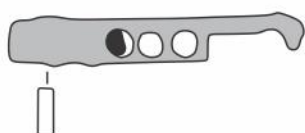
A 75

Kat. Nu.: KA 01
(STR)

Kat. Nu.: KA 02
(STR)

Kat. Nu.: KA 03
(STR)

Kat. Nu.: KA 04
(BGT)

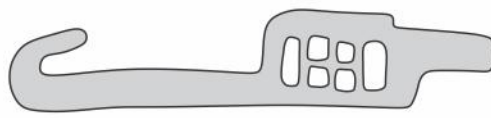

Kat. Nu.: KA 05
(PRN)

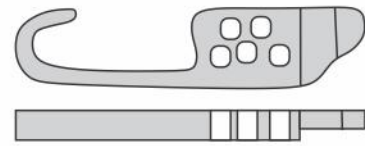

Kat. Nu.: KA 06
(PHP)

Kat. Nu.: KA 07
(TOM)

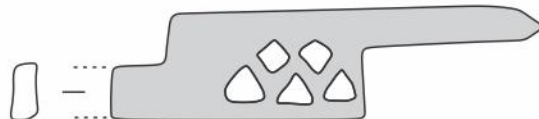
Kat. Nu.: KA 08
(PRN)

Kat. Nu.: KA 09
(PTR)

Kat. Nu.: KA 10
(PTR)

Kat. Nu.: KA 11
(EFM)

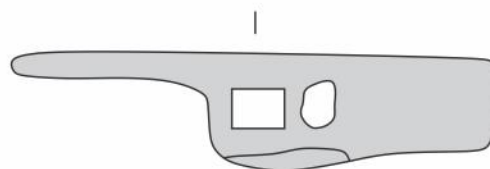

Kat. Nu.: KA 12
(EFM)

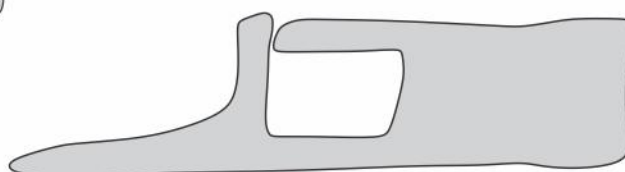
Kat. Nu.: KA 13
(KBR)

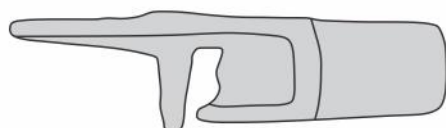
Kat. Nu.: KA 14
(ARY)

Kat. Nu.: KA 15
(KBR)

Kat. Nu.: KA 16
(KBR)

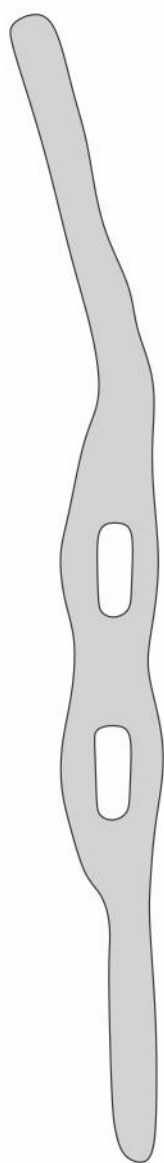

Kat. Nu.: KA 17
(KBR)

Kat. Nu.: KA 18
(DDT)

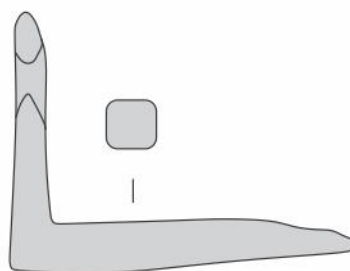

Kat. Nu.: KA 19
(KBR)

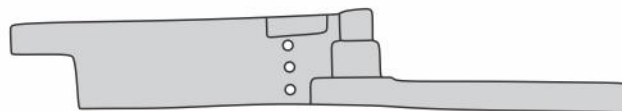

Kat. Nu.: KA 20
(KBR)

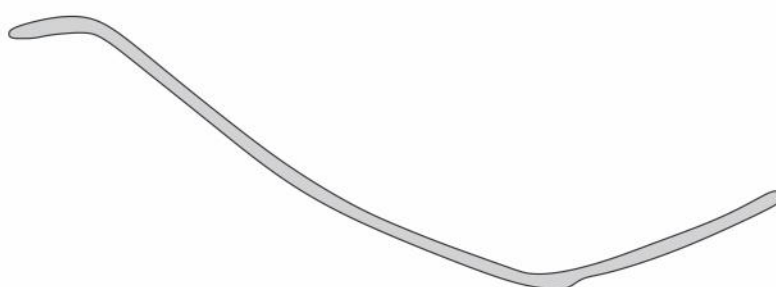

Kat. Nu.: KA 21
(DLC)

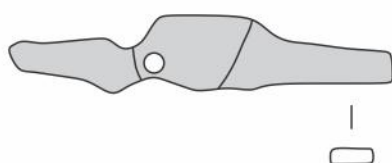

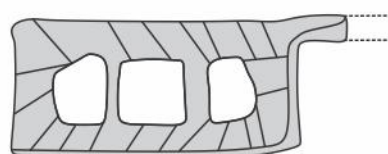
Kat. Nu.: 22
(DDT)

Kat. Nu.: KA 23
(DLC)

Kat. Nu.: KA 24
(EFM)

Kat. Nu.: KA 25
(EFM)

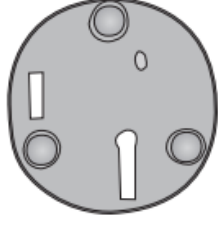

TAŞINIR KİLİT KATALOG LİSTESİ (TK)					
Nu:	Tür:	Malzeme:	Buluntu Yeri:	Tarih:	Kaynak:
TK - 01	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	Phidelpiha I.	MÖ 23. yy.	Canlı 2019: s. 350
TK - 02	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	Zeugma	Geç Roma D.	Alagöz 2012: s. 141 / Kat: 103
TK - 03	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	Zeugma	Geç Roma D.	Feugere v.d 2013: s. 131 / Kat: 684
TK - 04	Taşınır Kilit	Demir	Zeugma	Geç Roma D.	Feugere v.d 2013: s. 131 / Kat: 685
TK - 05	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	Zeugma	MS 4-5 yy.	Tokbudak 2015: s. 65 / Kat: 117
TK - 06	Taşınır Kilit	Bakır - Demir	Sardeis	Erken Doğu Roma D.	Waldbaum 1983: s.71/ Kat: 365
TK - 07	Taşınır Kilit	Bakır - Demir	Sardeis	Erken Doğu Roma D.	Waldbaum 1983: s.71/ Kat: 366
TK - 08	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	P. Antiokeia	MS 10. yy	Gültekin 2012: s.87 / Kat: 39
TK - 09	Taşınır Kilit	Demir	Kibyra	MS 5-7 .yy.	Kaya-Demirer 2020: s. 133 / Kat: 47
TK - 10	Taşınır Kilit	Demir	Yassı Ada Batığı	MS 5-7 .yy.	Katzev 1982: s. 288 / Kat: MF51
TK - 11	Taşınır Kilit	Demir	Amorium	MS 7 .yy.	Yıldırım 2017: s. 143 / Kat: 91
TK - 12	Taşınır Kilit	Demir	Serçe Limanı Batığı	MS 10-11. yy.	Pulak 2004: s. 440 / Kat: LK4
TK - 13	Taşınır Kilit	Demir	Parion	MS 3-4 yy.	Çelikbaş 2016: s. 423 / L31
TK - 14	Taşınır Kilit	Demir	Dolice	MS 3-4 yy.	Höpken 2017:187 / Kat: 20
TK - 15	Taşınır Kilit	Demir	Dolice	MS 3-4 yy.	Höpken 2017:187 / Kat: 21
TK - 16	Taşınır Kilit	Demir	Zeugma	MÖ 1-MS 3. yy	Feugère v.d. 2013: s.122 / Kat: 612
TK - 17	Taşınır Kilit	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugère v.d. 2013: s.122 / Kat: 620
TK - 18	Taşınır Kilit	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugère v.d. 2013: s.122 / Kat: 614
TK - 19	Taşınır Kilit	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy.	Feugère v.d. 2013: s.122 / Kat: 613
TK - 20	Taşınır Kilit	Demir	Arykanda	MÖ 1-MS 3. yy	Oransay 2006: s. 213 / Kat: J14
TK - 21	Taşınır Kilit	Demir	Zeugma	MS 1-2. yy.	Feugère v.d. 2013: s.126

TK - 22	Taşınır Kilit	Demir	Pisidia Antiokheia	MS 10. yy.	Gültekin 2012: s. 30 / Kat: 50
TK - 23	Taşınır Kilit	Demir	Pisidia Antiokheia	MS 10. yy.	Gültekin 2012: s. 30 / Kat: 52
TK - 24	Taşınır Kilit	Demir	Pisidia Antiokheia	MS 10. yy.	Gültekin 2012: s. 30 / Kat: 51
TK - 25	Taşınır Kilit	Demir	Pisidia Antiokheia	MS 10. yy.	Gültekin 2012: s. 30 / Kat: 54
TK - 26	Taşınır Kilit	Demir	Pisidia Antiokheia	MS 10. yy.	Gültekin 2012: s. 30 / Kat: 53
TK - 27	Taşınır Kilit	Demir	Doliche	Doğu Roma D.	Höpken 2017: s. 186 / Kat: 11
TK - 28	Taşınır Kilit	Demir	Doliche	Doğu Roma D.	Höpken 2017: s. 186 / Kat: 10
TK - 29	Taşınır Kilit	Demir	Pisidia Antiokheia	MS 10. yy.	Gültekin 2012: s. 30 / Kat: 49
TK - 30	Taşınır Kilit	Demir	Pisidia Antiokheia	MS 10. yy.	Gültekin 2012: s. 30 / Kat: 48
TK - 31	Taşınır Kilit	Demir	Amorium	MS 10. yy.	İlk kez yayınlanmaktadır.
TK - 32	Taşınır Kilit	Demir	Patara	MS 10. yy	Şahin 2018: s. 163 / Kat: K1
TK - 33	Taşınır Kilit	Demir	Doliche	Doğu Roma D.	Höpken 2017: s. 186 / Kat: 7
TK - 34	Taşınır Kilit	Demir	Serçe Limanı Batığı	MS 10-11. yy	Pulak 2004: s. 440 / Kat: LK1
TK - 35	Taşınır Kilit	Demir	Serçe Limanı Batığı	MS 10-11. yy	Pulak 2004: s. 440 / Kat: LK3
TK - 36	Taşınır Kilit	Demir	Serçe Limanı Batığı	MS 10-11. yy	Pulak 2004: s. 440 / Kat: LK2
TK - 37	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	Patara	MS 10-11. yy	Şahin 2018: s. 163 / Kat: K2
TK - 38	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	Kütahya Müzesi	MS 10-11. yy	Demirel-Gökalp 2016: s.428 / Kat: 27
TK - 39	Taşınır Kilit	Bakır Alaşım	Stratoneikiea	MS 3-4. yy	Yıldırım 2023: s. 386 / Kat: D20

Kat. Sıra:	TK-01	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) - Nekropolis	
Kayıt No:	-	
Ölçü:	Uz:21 mm Gen:18 mm,	
Ağırlık - Çap:	8,89 g – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2-3. Yy.	
Yayın:	Canlı 2020: s. 350	
Tanım:	Silindirik biçimli kilit levhadan katlanarak üretilmiştir. Üzerine menteşe aplike edilmiş ve anahtar ile ele geçmiştir.	

Kat. Sıra:	TK-02	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma Dionysos A Evleri	
Kayıt No:	06010100119	
Ölçü:	Uz: 35 mm, Gen: 50 mm, Kal: 1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 50 mm	
Malzemesi:	Demir + Bakır Alaşım	
Dönem:	Geç Roma D.	
Yayın:	Alagöz 2012: s. 141 Kat. Nu.: 103	
Tanım:	Silindirik formlu kutunun altı ve üstündeki kapaklar perçin çivisiyle tutturulmuştur. Üst kapak demir bir kilit dili ile örtülmüştür.	

Kat. Sıra:	TK-03	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMD-00-26	
Ölçü:	Uz: 86 mm, Gen: 72 mm	
Ağırlık - Çap:	490 g - Çap: 72 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Geç Roma D.	
Yayın:	Feugere v.d 2013: s. 131 / Kat. Nu.: 684	
Tanım:	Döner anahtar mekanizmasına sahip silindirik biçimli kilidin altı ve üstündeki kapaklar perçin çivisiyle tutturulmuştur.	

Kat. Sıra:	TK-04	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	12543,02	
Ölçü:	Uz: 48 mm, Gen: 70 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 70 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Geç Roma D.	
Yayın:	Feugere v.d 2013: s. 131 / Kat. Nu.: 685	
Tanım:	Döner anahtar mekanizmalı kilidin kapakları perçin çivisiyle tutturulmuştur. Bağlantı zinciri ve mili üzerindedir.	

Kat. Sıra:	TK-05	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BR62	
Ölçü:	Uz: 39 mm, Gen: 55 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 55 mm	
Malzemesi:	Demir + Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Tokbudak 2015: s. 65 / Kat. Nu.: 117	
Tanım:	Diskin üst kısmında üç demir çivi, bir anahtar deliği ve dikdörtgen sürgü deliği bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	TK-06	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	E66.45	
Ölçü:	Uz: 75 mm, Gen: 47 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 47 mm	
Malzemesi:	Demir + Bakır Alaşım	
Dönem:	Erken Doğu Roma D.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 71/ Kat: 365	
Tanım:	Silindirik biçimli taşınır kilidin ön yüzünde döner anahtar deliği ve sürgü deliği yer almaktadır. Üç perçin ile sabitlenmiştir.	

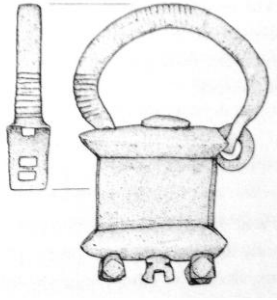
Kat. Sıra:	TK-07	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	S2.70	
Ölçü:	Uz: 75 mm, Gen: 47 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 47 mm	
Malzemesi:	Demir + Bakır Alaşım	
Dönem:	Erken Doğu Roma D.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 71/ Kat: 366	
Tanım:	Silindirik biçimli taşınır kilidin ön yüzünde döner anahtar deliği ve sürgü deliği yer almaktadır. Tek perçin korunmuştur.	

Kat. Sıra:	TK-08	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA10.CM.T365.002	
Ölçü:	Uz: 14 mm, Gen: 55 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 55 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 87 / Kat. Nu.: 39	
Tanım:	Silindirik biçimli taşınır kilidin ön yüzünü oluşturan levhadır. Kenarlarda bulunan 4 adet bağlantı kulağı ile kilide bağlanır.	

Kat. Sıra:	TK-09	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Kıbyra	
Kayıt No:	KBR'18-39	
Ölçü:	Uz: 70 mm, Gen: 70 mm, Kal:3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 70 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 133 Kat. Nu.: 47	
Tanım:	Daire formlu aynanın dört köşesinde birer çivi deliği, orta bölümde anahtar deliği ve üstte köprü açıklığı mevcuttur.	

Kat. Sıra:	TK-10	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Yassıada Batığı	
Kayıt No:	MF51	
Ölçü:	Uz: 76 mm, Gen: 63 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Ahşap +Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Katzev 1982: s. 288 / Kat. Nu.:	
Tanım:	MF51 Dörtgen biçimli ahşap kilidin etrafında olması gerekli metal kaplama tespit edilememiştir.	

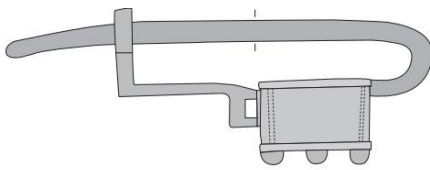
Kat. Sıra:	TK-11	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Amorium	
Kayıt No:	4215	
Ölçü:	Uz: 49 mm, Gen: 44 mm, Kal: 8 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2017: s. 143 / Kat. Nu.: 91	
Tanım:	Döner anahtar mekanizmalı kilidin kapakları perçin çivisiyle tutturulmuştur. Anahtar deliği ve sürgü açıklığı görülmektedir.	

Kat. Sıra:	TK-12	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Serçe Limanı Batığı	
Kayıt No:	GW 1826	
Ölçü:	Uz: 68 mm, Gen: 72 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Pulak 2004: s. 440 / Kat. Nu.: LK4	
Tanım:	Döner anahtar mekanizmalı kilidin kapakları perçin çivisiyle tutturulmuştur. Sürgüsü bir kenarından kilide halka ile bağlanmıştır.	

Kat. Sıra:	TK-13	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Parion – Tiyatro	
Kayıt No:	L31	
Ölçü:	Uz: 48 mm, Gen: 48 mm, Kal: 3 mm	
Ağırlık - Çap:	9,30 g - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 9-11. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 423 / Kat. Nu.: L31	
Tanım:	Döner anahtar mekanizmalı kilidin tek levhası mevcuttur ve perçin ile tutturulmuştur. Anahtar deliği görülmektedir.	

Kat. Sıra:	TK-14	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	11-36-201	
Ölçü:	Uz: 73 mm, Gen: 74 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Höpken 2017: s. 187 / Kat. Nu.: 20	
Tanım:	Taşınır kilide ait levha parçası. Üzerinde sabitleme delikleri ve perçinler mevcut. Kırık ve eksik durumdadır.	

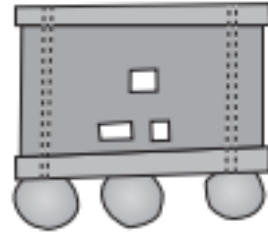
Kat. Sıra:	TK-15	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	09-338-202	
Ölçü:	Uz: 65 mm, Gen: 70 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Höpken 2017: s. 187 / Kat. Nu.: 21	
Tanım:	Taşınır kilide ait levha parçası. Üzerinde sabitleme delikleri ve 3 adet perçin mevcut. Kırık ve eksik durumdadır.	

Kat. Sıra:	TK-16	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	3797	
Ölçü:	Uz:10 mm, Gen: 65 mm, K:9 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 122 / Kat. Nu.: 612	
Tanım:	Dörtgen biçimli kutu kilit üzerinde sabit bir kol yer almaktadır. Bunun üzerine dış sürgü geçirilerek kilitleme sağlanmaktadır.	

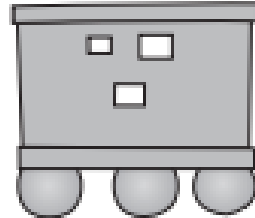
Kat. Sıra:	TK-17	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMD-2-105	
Ölçü:	Uz: 45mm, Gen: 47 mm, Mil: 155,5 mm	
Ağırlık - Çap:	370 g - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 124/ Kat. Nu.:620	
Tanım:	Dörtgen biçimli kutu kilit üzerinde sabit bir kol yer almaktadır. Bunun üzerine dış sürgü geçirilerek kilitleme sağlanmaktadır.	

Kat. Sıra:	TK-18	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	9840	
Ölçü:	Uz: 72 mm, Gen: 72 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 123 / Kat. Nu.:	
Tanım:	614 Dörtgen biçimli kutu kilit üzerinde sürgünün geçeceği üçlü açıklıklar görülmektedir. Perçinle birleştirilmiştir.	

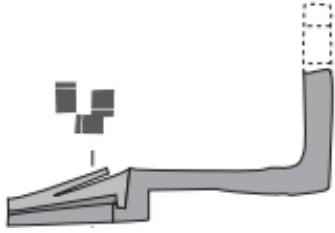

Kat. Sıra:	TK-19	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	12038	
Ölçü:	Uz: 58 mm, Gen: 58 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 122 / Kat. Nu.: 613	
Tanım:	Dörtgen biçimli kutu kilit üzerinde sürgünün geçeceği üçlü açıklıklar görülmektedir. Perçinle birleştirilmiştir.	

Kat. Sıra:	TK-20	
Adı:	Taşınır Kilit (2 Parça)	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 90 M 61	
Ölçü:	Kutu Uz: 21 mm, G: 25 mm, Mil: 53 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1 – MS 3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 213 Kat. Nu.: J14	
Tanım:	Dörtgen biçimli kutu kilit üzerinde iki mil ve diğer kutu biçimli kilit üzerinde sürgü yer alır. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	TK-21	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	12003	
Ölçü:	Uz: 99 mm, Gen: 45 mm, Kal.:20 mm.	
Ağırlık - Çap:	45 g - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s126 / Kat. Nu.:644	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgü mekanizmasıdır. heUç bölümünde yaylı dişler vardır. Kırık ve eksiktir.	

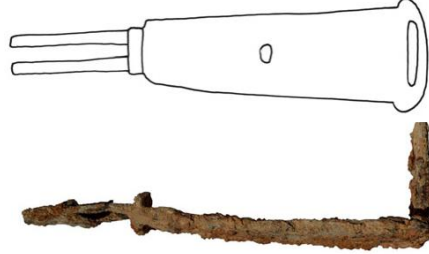
Kat. Sıra:	TK-22	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA10.CM.T278.001	
Ölçü:	Uz: 78 mm, Gen: 45 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş.- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 30 / Kat. Nu.: 50	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgü mekanizmasıdır. Uç bölümü kırık ve eksiktir.	

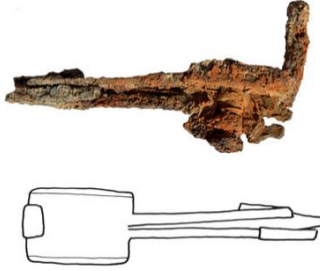
Kat. Sıra:	TK-23	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA09.N.T104.001	
Ölçü:	Uz: 90 mm, Gen: 19 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş.- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 30 / Kat. Nu.: 52	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgüdür. Halka kısmını tutan bölüm eğiktir. Uç bölümünde yaylar bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	TK-24	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA9.N.T51.001	
Ölçü:	Uz: 120 mm, Gen: 38 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 30 / Kat. Nu.: 51	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgüdür. Uç bölümünde yaylar bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	TK-25	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA09.N.T85.002	
Ölçü:	Uz: 79 mm, Gen: 31 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş.- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 30 / Kat. Nu.: 54	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgüdür. Uç bölümünde yaylar bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	TK-26	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA10.CM.T623.001	
Ölçü:	Uz: 113 mm, Gen: 77 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş.- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 30 / Kat. Nu.: 53	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgüdür. Halka kısmını tutan bölüm eğiktir. Uç bölümünde yaylar bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	TK-27	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Dolice – Dülük Tepe	
Kayıt No:	13-301-200	
Ölçü:	Uz: 126 mm, Gen: 34.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 11	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgüdür. Uç bölümünde yaylar bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	TK-28	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Dolice – Dülük Tepe	
Kayıt No:	14-401-208	
Ölçü:	Uz: 91 mm, Gen: 23 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 10	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidi kapatmak için kullanılan sürgüdür. Uç bölümünde yaylar bulunmaktadır.	

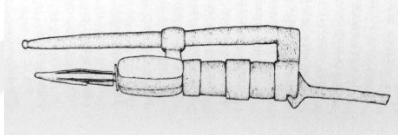
Kat. Sıra:	TK-29	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA10.CM.T621.001	
Ölçü:	Uz: 148 mm, Gen: 43 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş- Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 30 / Kat. Nu.: 49	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidin kovan ve mil bölümüdür. Mil kısmı eğiktir. Silindirik kovanda sürgü girmesi için çift açıklık bulunmaktadır.	

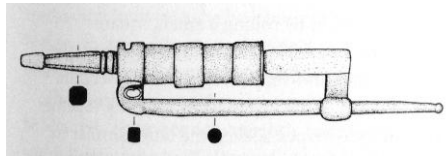
Kat. Sıra:	TK-30	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Pisidia Antiokheia	
Kayıt No:	PA10.CM.T632.001	
Ölçü:	Uz: 158 mm, Gen: 46 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Gültekin 2012: s. 30 / Kat. Nu.: 48	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidin kovan ve mil bölümüdür. Mil kısmı eğiktir.	

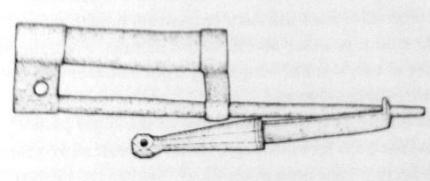
Kat. Sıra:	TK-31	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Amorium	
Kayıt No:	5340	
Ölçü:	Uz: 90 mm, Gen: 34 mm, Kovan G: 14 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidin kovan ve mil bölümüdür.	

Kat. Sıra:	TK-32	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Patara	
Kayıt No:	KED-2007MB	
Ölçü:	Uz: 130 mm, Gen: 31 mm, Kovan G: 12 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Şahin 2018: s. 163 / Kat. Nu.: K1	
Tanım:	Paralel borulu taşınır kilidin kovan ve mil bölümü anahtarı ile birlikte ele geçmiştir.	

Kat. Sıra:	TK-33	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	14-419-200	
Ölçü:	Uz: 89 mm, Gen: 38 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 7	
Tanım:	Yaylı kilit gövdesi. Boru tipinde bir gövde ve yaylı anahtarın oturduğu kilitleme mekanizmasına sahiptir.	

Kat. Sıra:	TK-34	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Serçe Limanı Batığı	
Kayıt No:	GW 1284	
Ölçü:	Uz: 320 mm, Gen: 46 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Pulak 2004: s. 439 / Kat. Nu.: LK1	
Tanım:	Silindirik dış sürgülü kilit gövdesi, sürgüsü ve anahtarı bir arada. Not: Serçe Limanı Batığı kilitleri epoksi reçine ile üretilmiştir.	

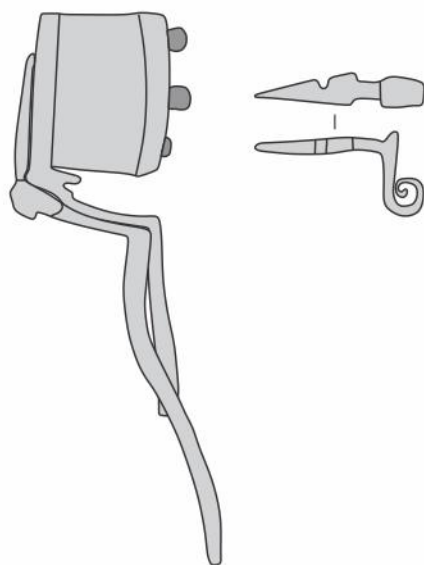
Kat. Sıra:	TK-35	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Serçe Limanı Batığı	
Kayıt No:	GW 1876	
Ölçü:	Uz: 220 mm, Gen: 36 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Pulak 2004: s. 440 / Kat. Nu.: LK3	
Tanım:	Silindirik dış sürgülü kilit gövdesi, sürgüsü ve anahtarı bir arada. Not: Serçe Limanı Batığı kilitleri epoksi reçine ile üretilmiştir.	

Kat. Sıra:	TK-36	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Serçe Limanı Batığı	
Kayıt No:	GW 1825	
Ölçü:	Uz: 210 mm, Gen: 49 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Pulak 2004: s. 440 / Kat. Nu.: LK2	
Tanım:	Silindirik dış sürgülü kilit gövdesi, sürgüsü ve anahtarı bir arada. Not: Serçe Limanı Batığı kilitleri epoksi reçine ile üretilmiştir.	

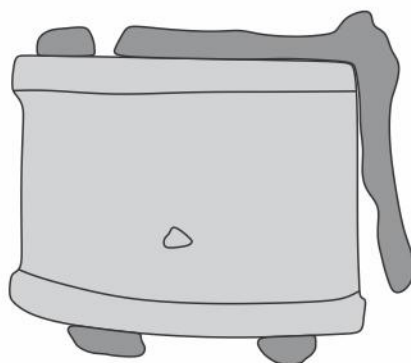
Kat. Sıra:	TK-37	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Patara –Ana Cadde	
Kayıt No:	Ptr. 2003 K21	
Ölçü:	Uz: 93 mm, Gen:69 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1. Yy.	
Yayın:	Şahin 2010: s. 148 – Kat. Nu.: K21	
Tanım:	Halka şeklinde çıkıntının üzerinde stilize bir kuş figürü bulunuyor. Ortada dörtgen kesitli 2 çubuk çıkmakta, kısa çubuk kırık durumdadır.	

Kat. Sıra:	TK-38	
Adı:	Taşınır Kilit Sürgüsü	
Buluntu Yeri:	Kütahya Müzesi	
Kayıt No:	9499	
Ölçü:	Uz: 85 mm, Gen:33 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1. yy.	
Yayın:	Demirel-Gökalp 2016: s. 428 / Kat. Nu.: 27	
Tanım:	Kilit sürgüsünün kollarından biri kırık durumdadır. Baş kısmında stilize kuş figürleri tutamak üzerine eklenmiştir.	

Kat. Sıra:	TK-39	
Adı:	Taşınır Kilit	
Buluntu Yeri:	Stratoneikia - Batı Cadde	
Kayıt No:	15BC-B01	
Ölçü:	Uz: 30mm, Gen:30 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 386 / Kat. Nu.: D20	
Tanım:	Ön yüz insan yüzü formunda, arka kısım da ise dairesel çukurluk mevcut. Diğer yarısı eksik. Bağlantı delikleri belirgin.	

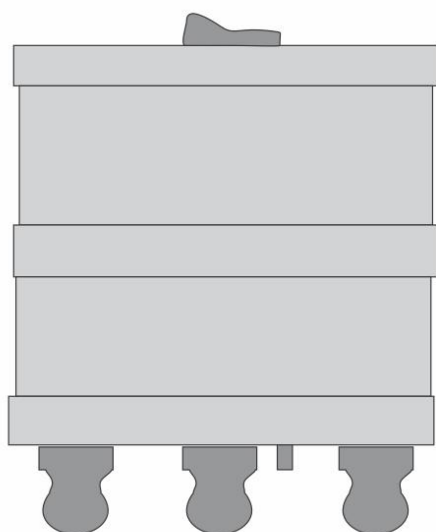
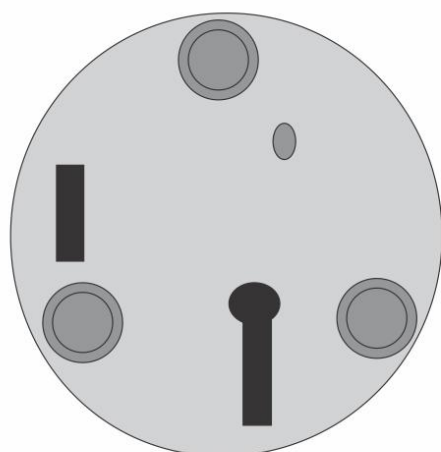

Kat. Nu.: TK 01
(PHP)

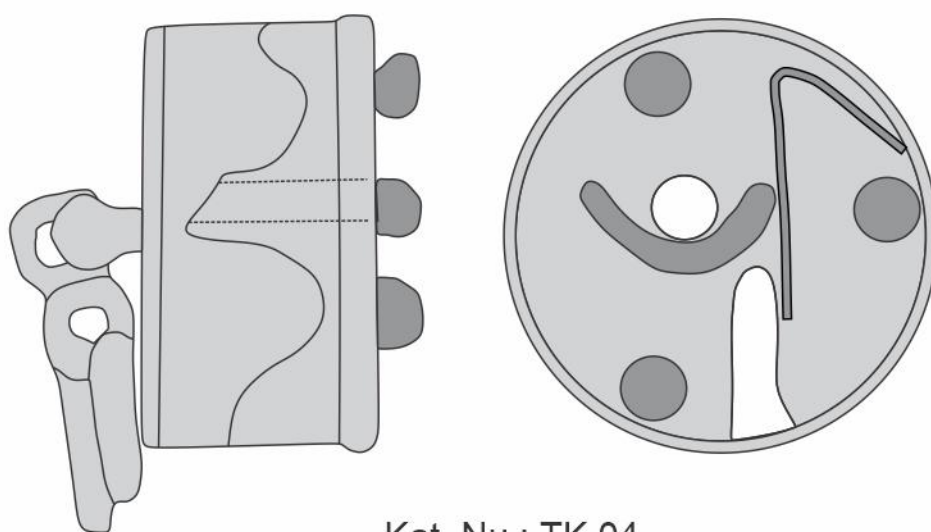
Kat. Nu.: TK 02
(ZEU)

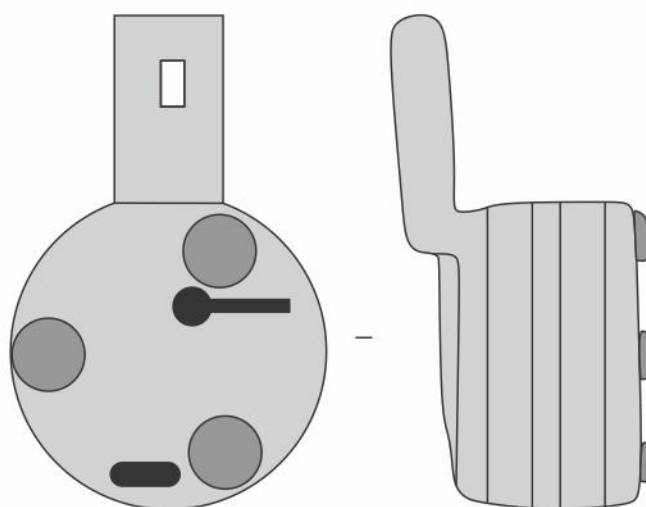

Kat. Nu.: TK 03
(ZEU)

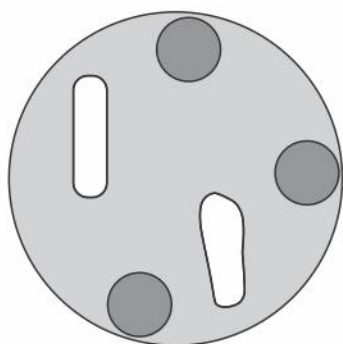

Kat. Nu.: TK 04
(ZEU)

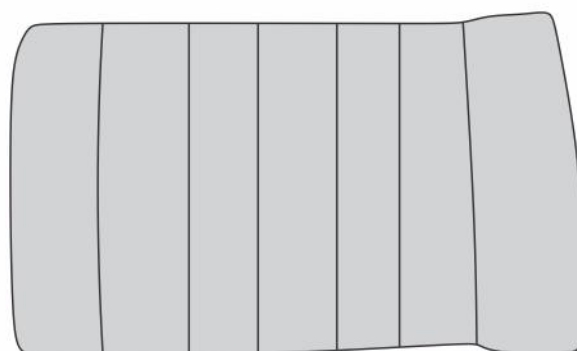
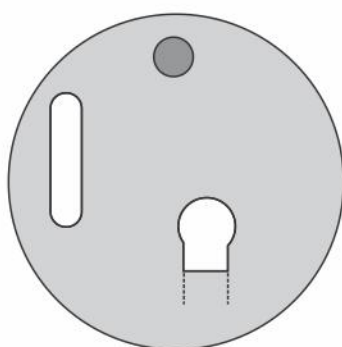

Kat. Nu.: TK 05
(ZEU)

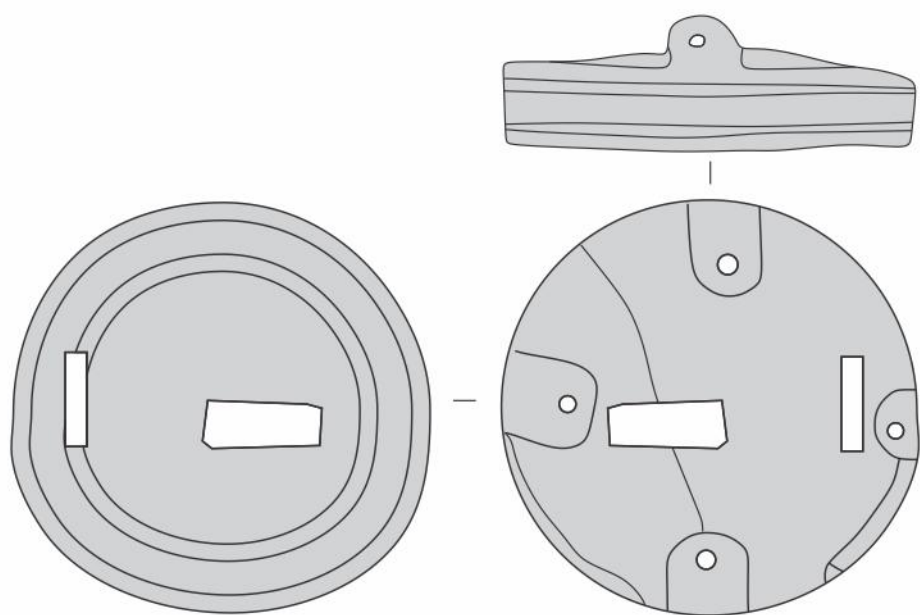

Kat. Nu.: TK 06
(SRD)

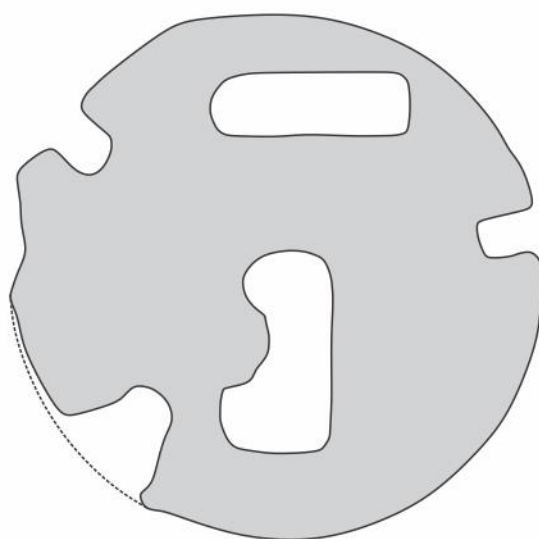

Kat. Nu.: TK 07
(SRD)

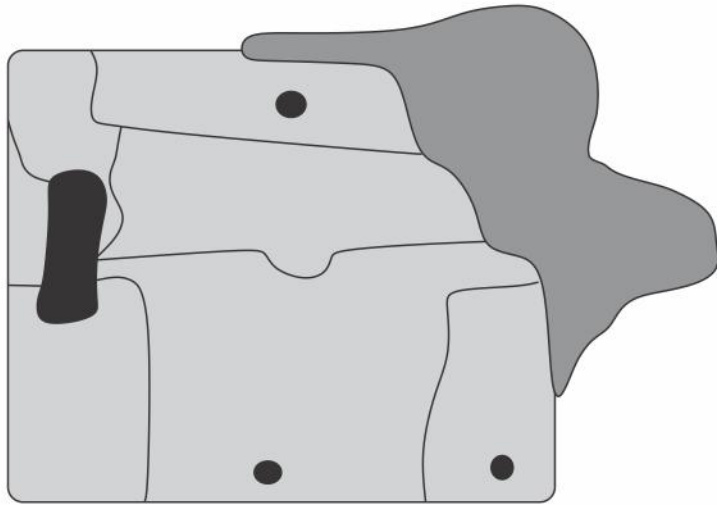

Kat. Nu.: TK 08
(PSD)

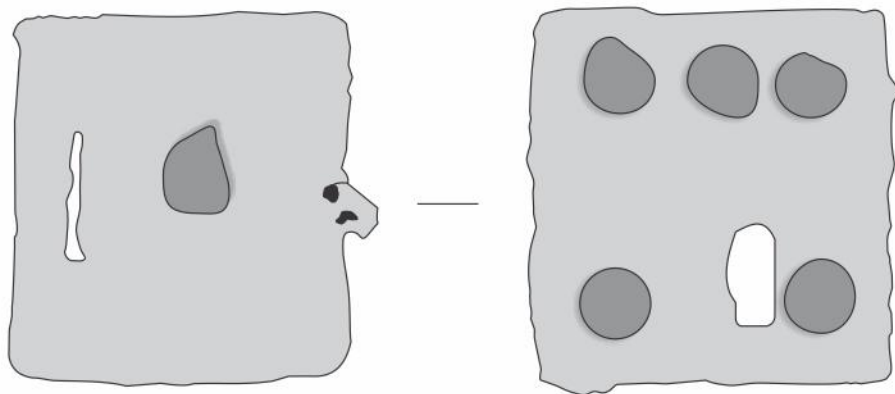

Kat. Nu.: TK 09
(KBR)

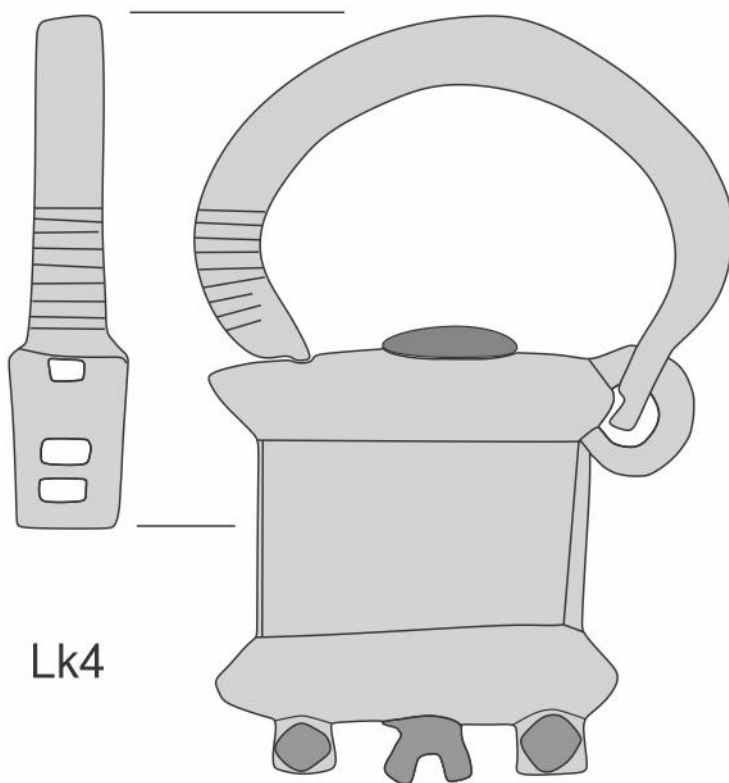
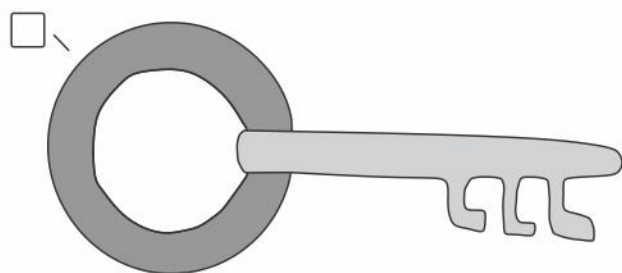

Kat. Nu.: TK 10
(YSA)

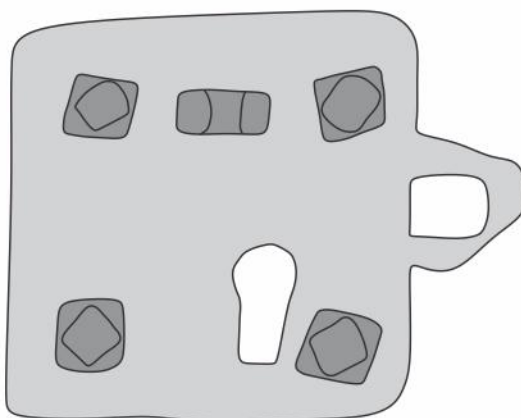

Kat. Nu.: TK 11
(AMR)

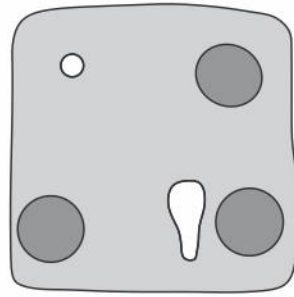

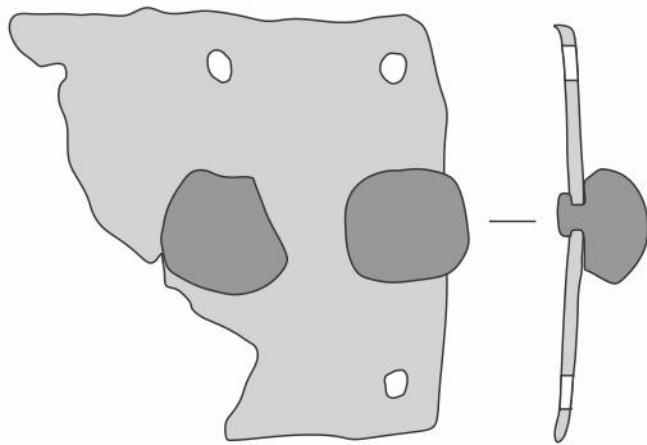
Kat. Nu.: TK 12
(SLB)

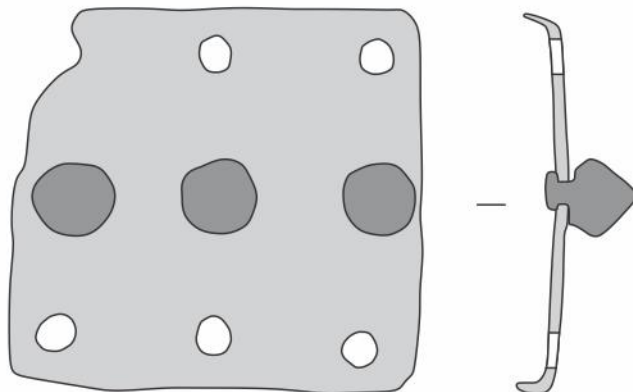
Kat. Nu.: TK 13
(PRN)

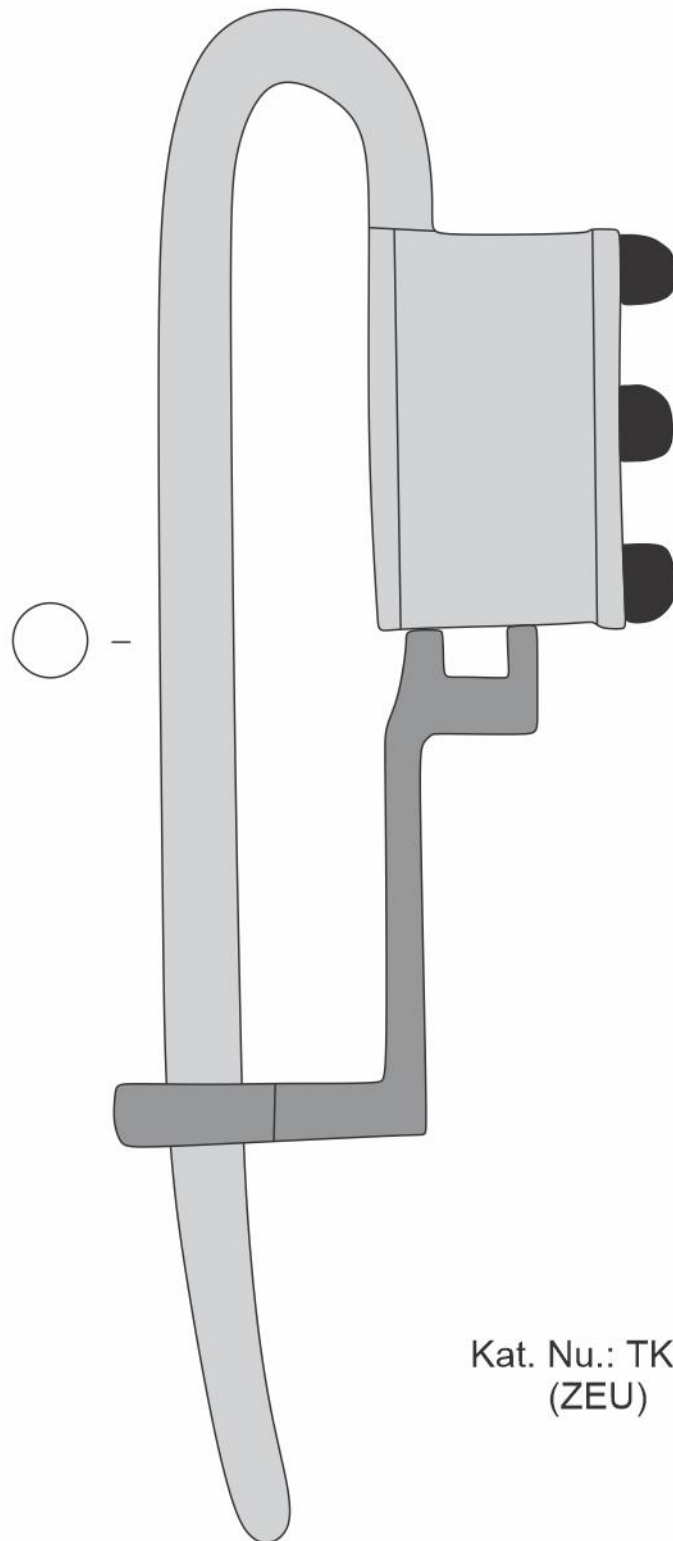

Kat. Nu.: TK 14
(DDT)

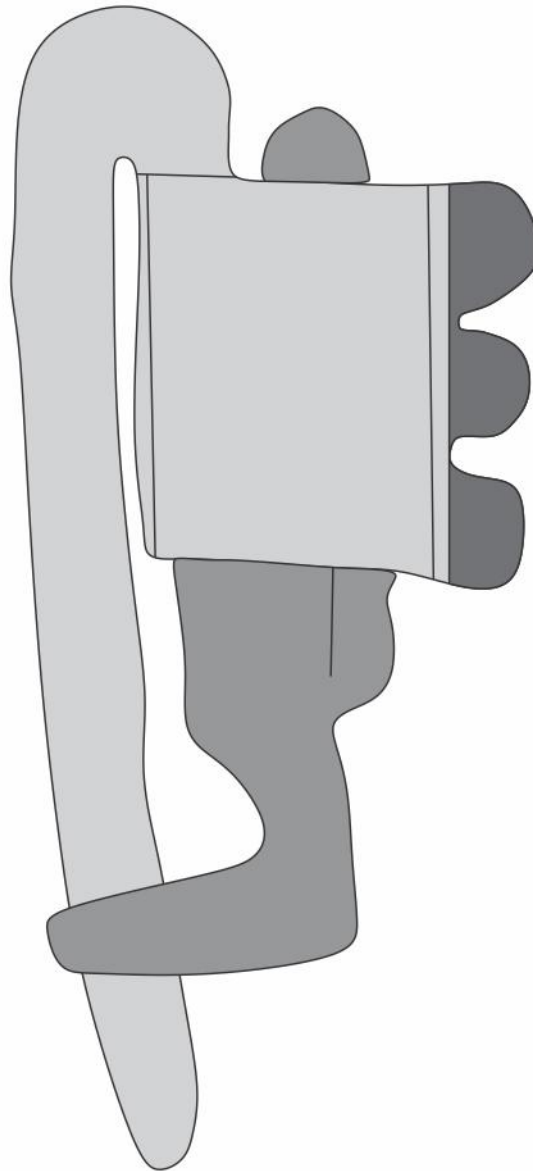
Kat. Nu.: TK 15
(DDT)

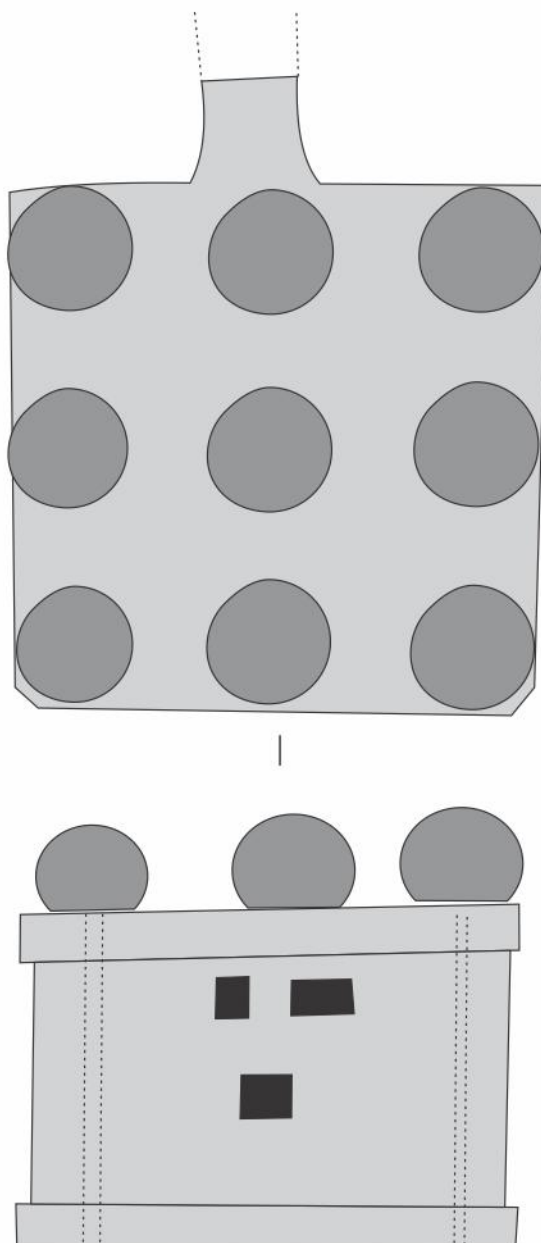
Kat. Nu.: TK 16
(ZEU)

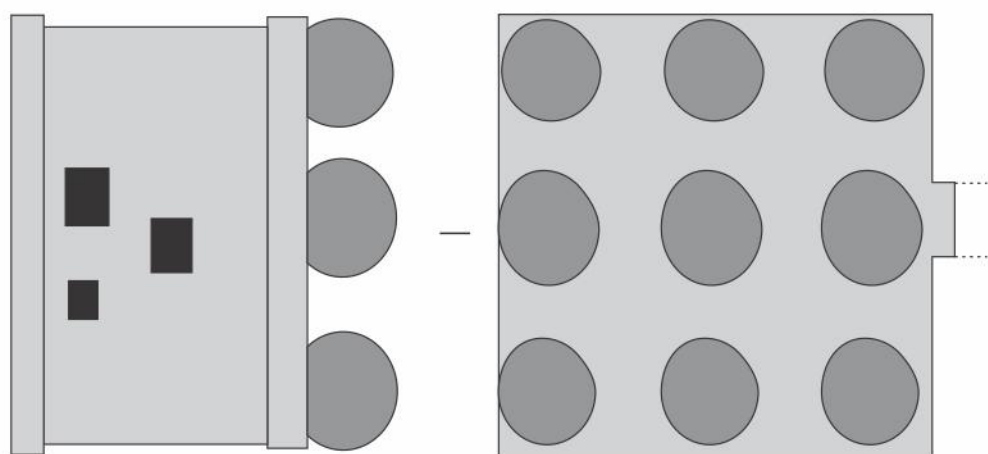
Kat. Nu.: TK 17
(ZEU)

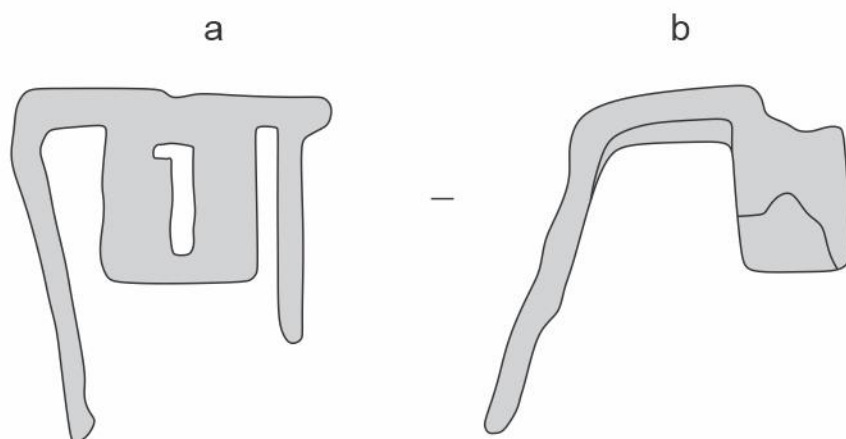

Kat. Nu.: TK 18
(ZEU)

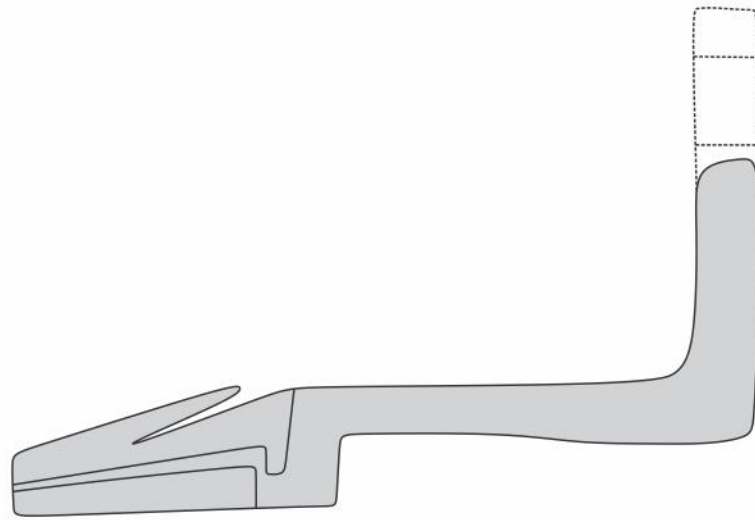

Kat. Nu.: TK 19
(ZEU)

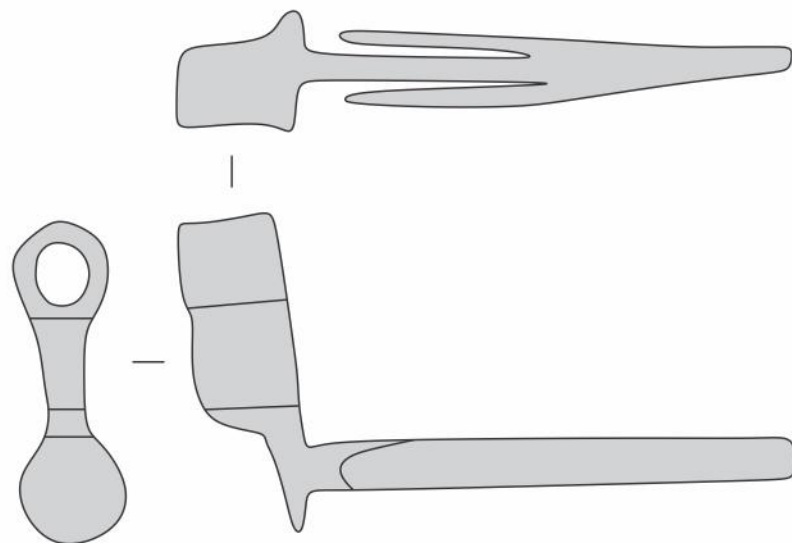

Kat. Nu.: TK 20
(ARY)

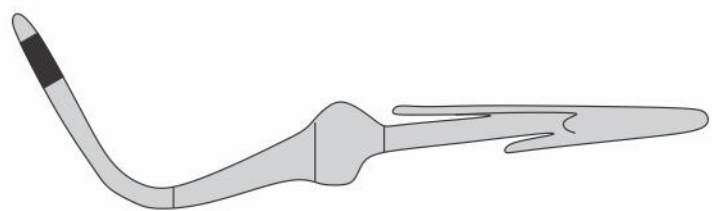

Kat. Nu.: TK 21
(ZEU)

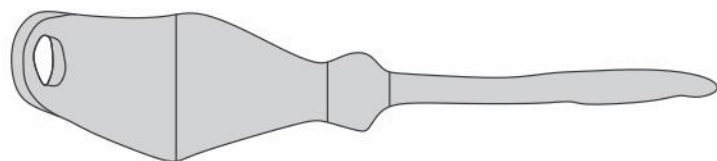

Kat. Nu.: TK 22
(PSD)

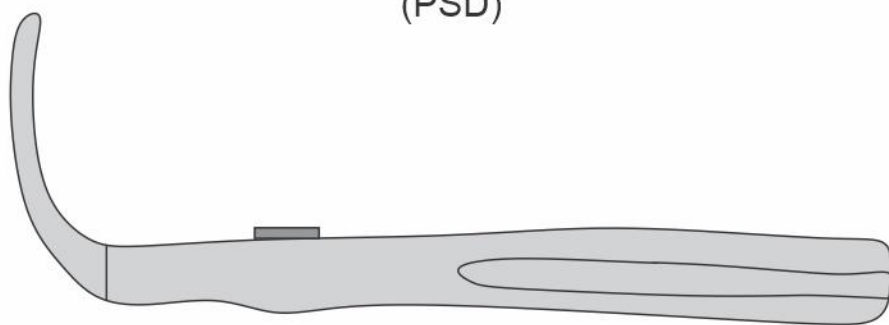

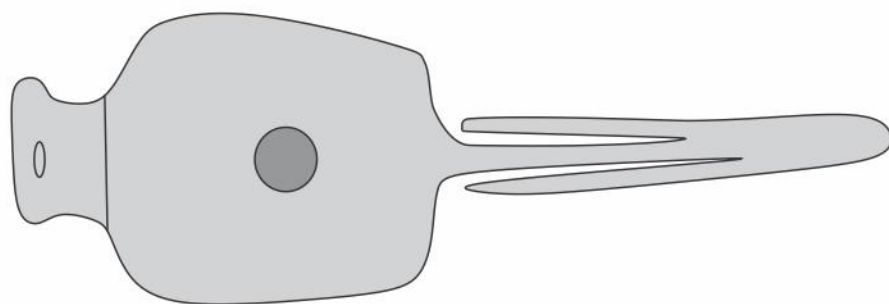
|

Kat. Nu.: TK 23
(PSD)

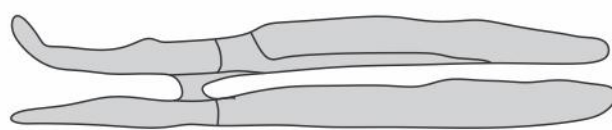

|

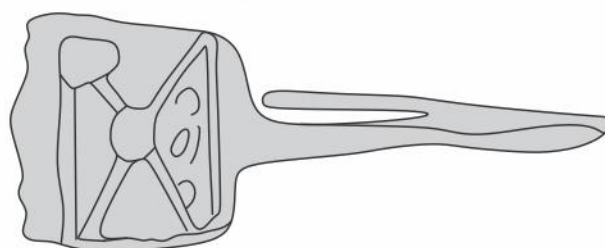

Kat. Nu.: TK 24
(PSD)

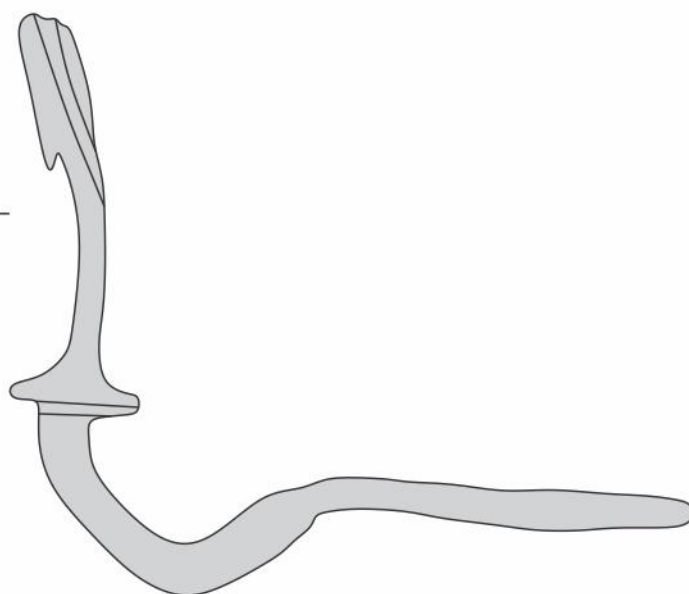
I

Kat. Nu.: TK 25
(PSD)

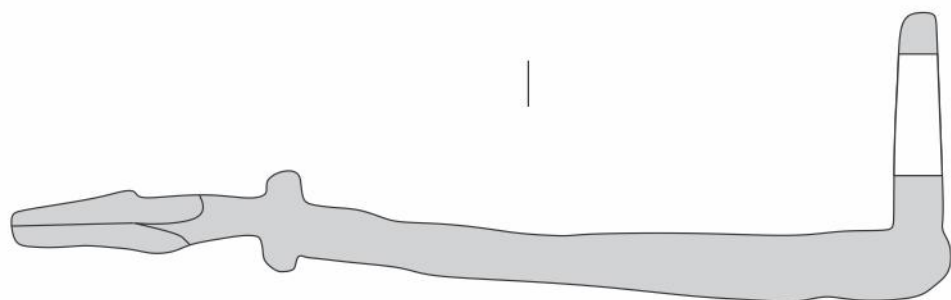
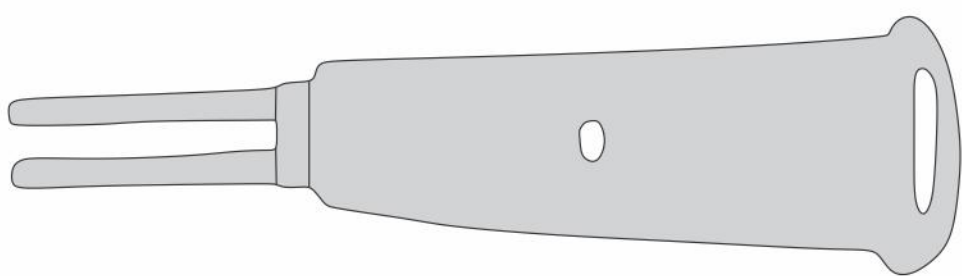

—

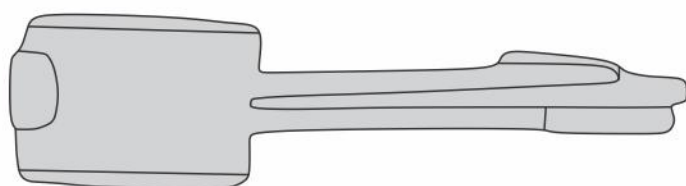
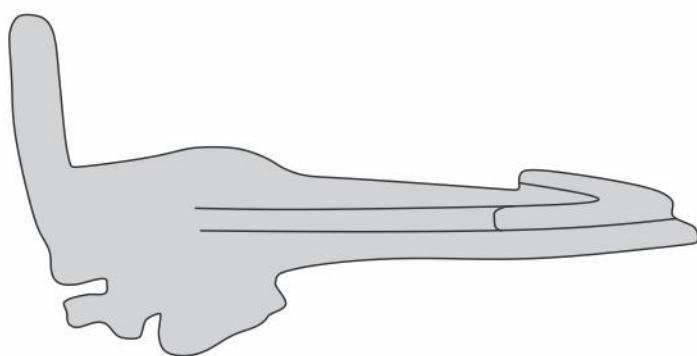

Kat. Nu.: 26
(PSD)

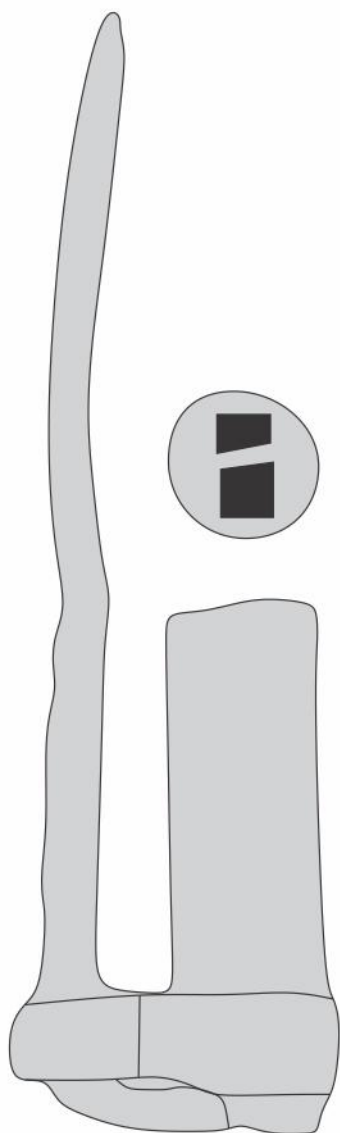

Kat. Nu.: TK 27
(DDT)

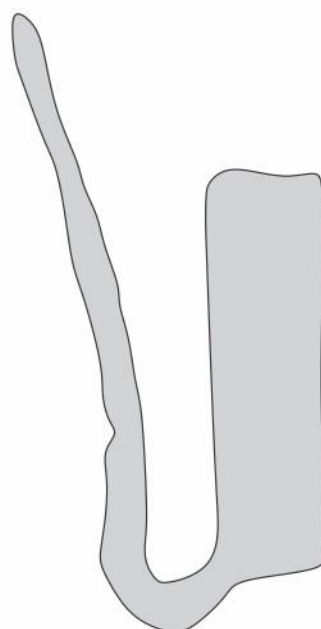

Kat. Nu.: TK 28
(DDT)

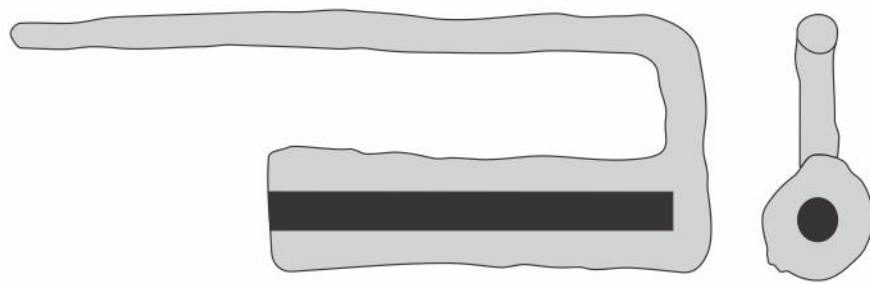

Kat. Nu.: TK 29
(PSD)

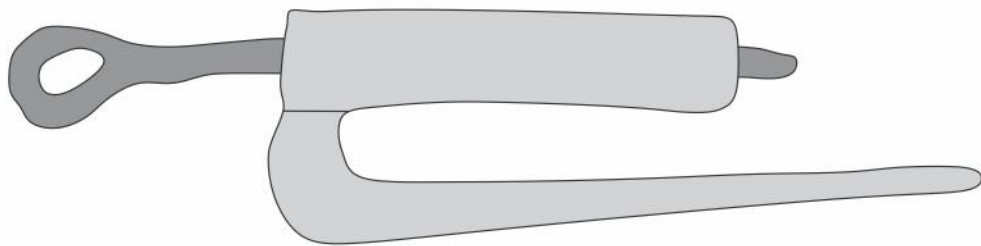

Kat. Nu.: TK 30
(PSD)

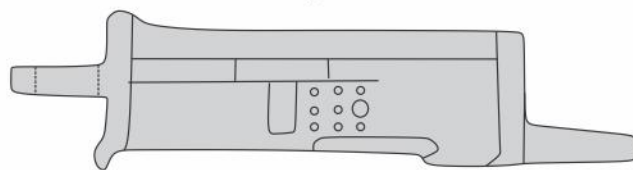
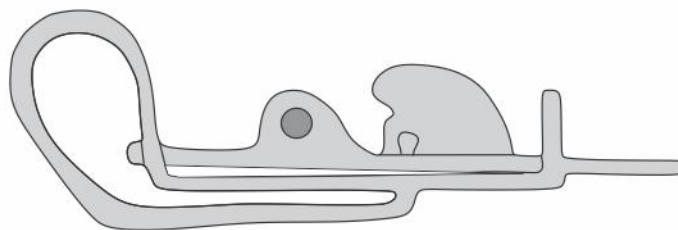

Kat. Nu.: TK 31
(AMR)

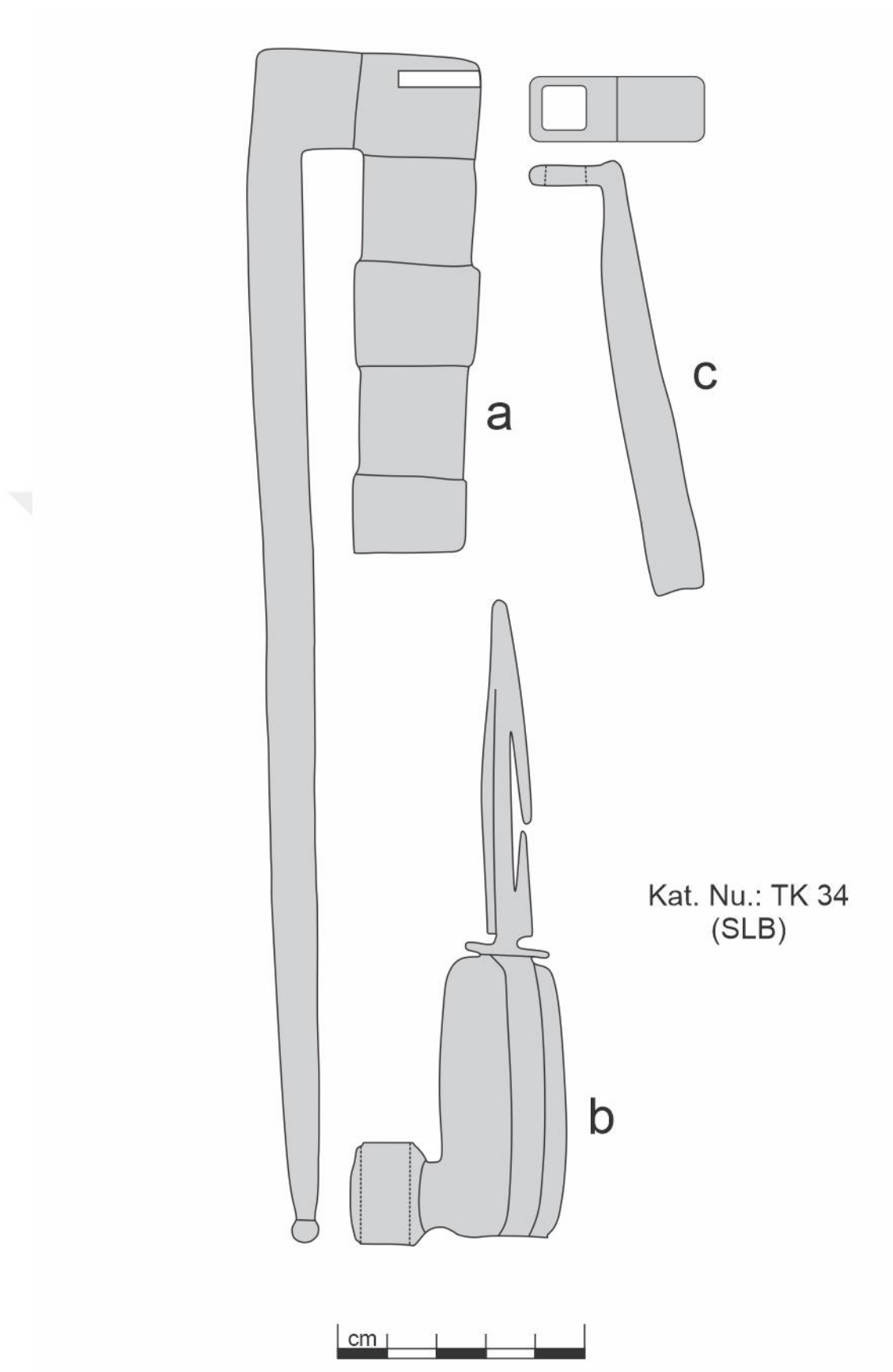

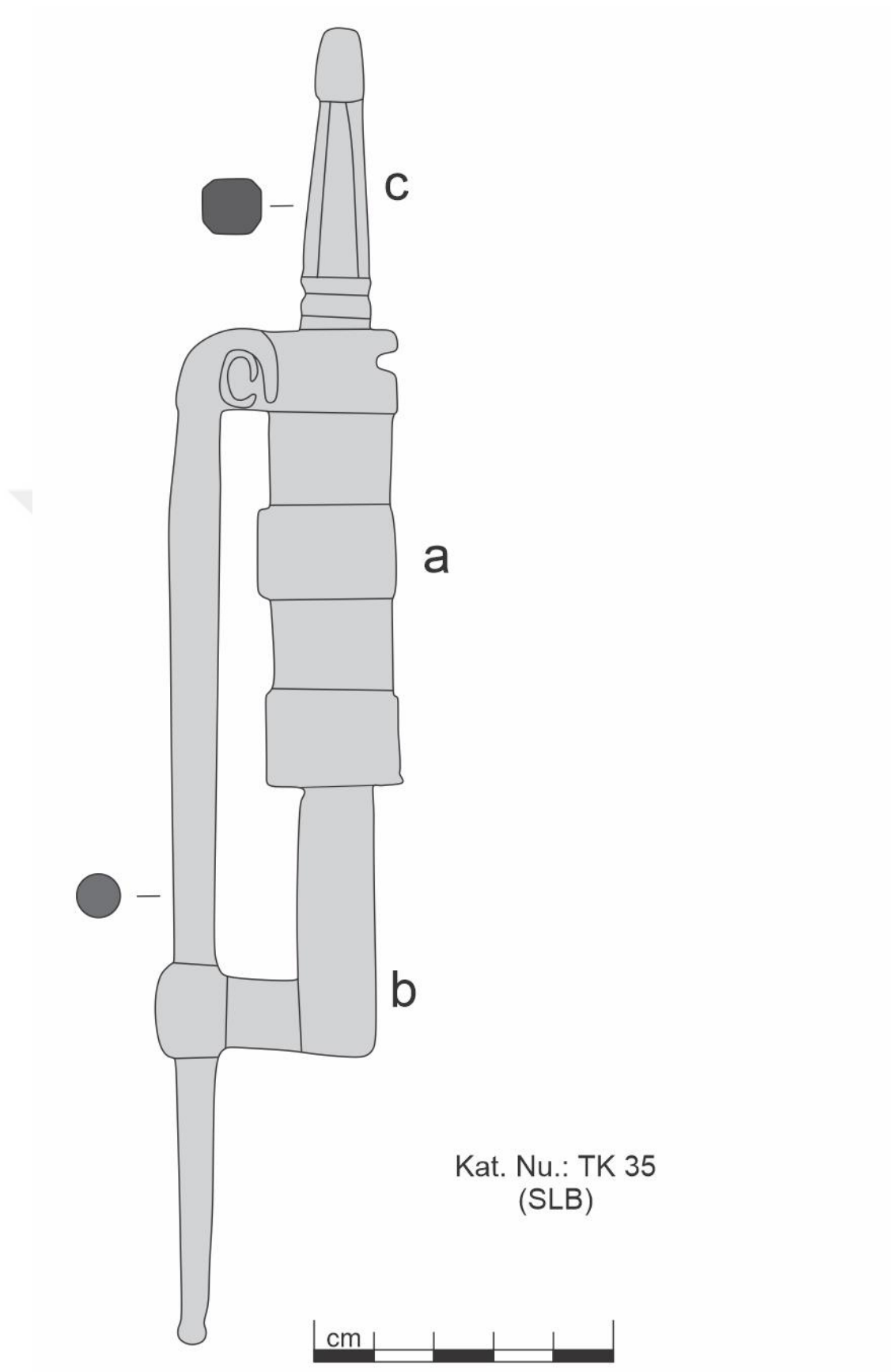
Kat. Nu.: TK 32
(PTR)

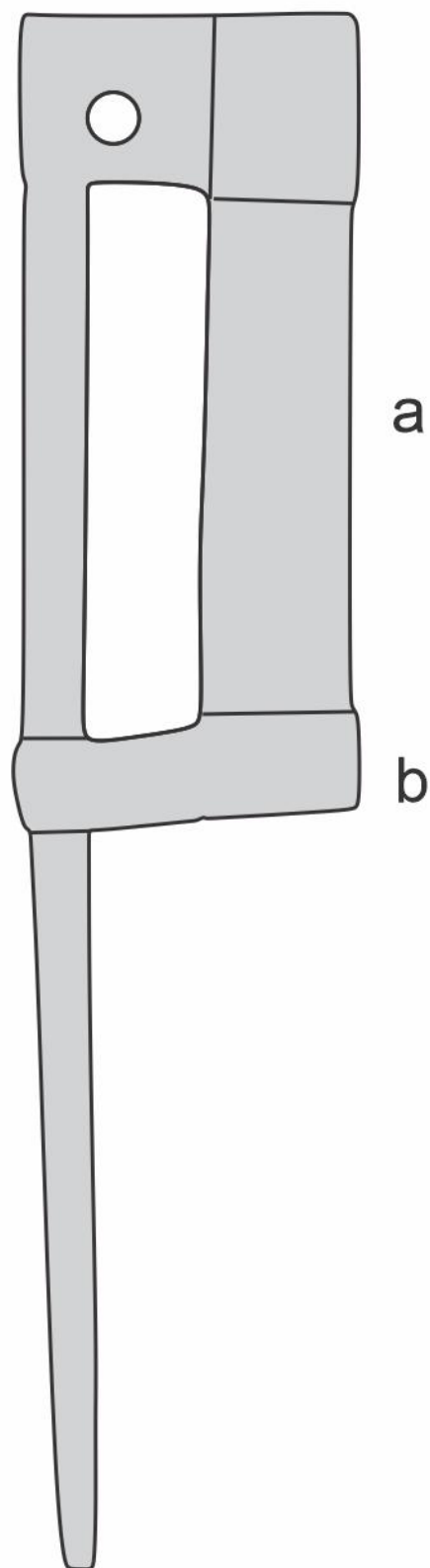

Kat. Nu.: TK 33
(DLC)

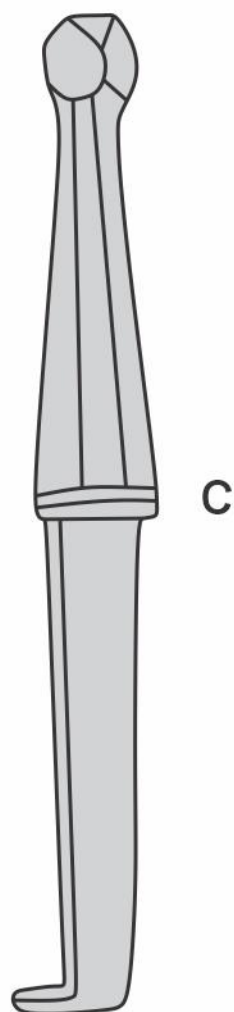

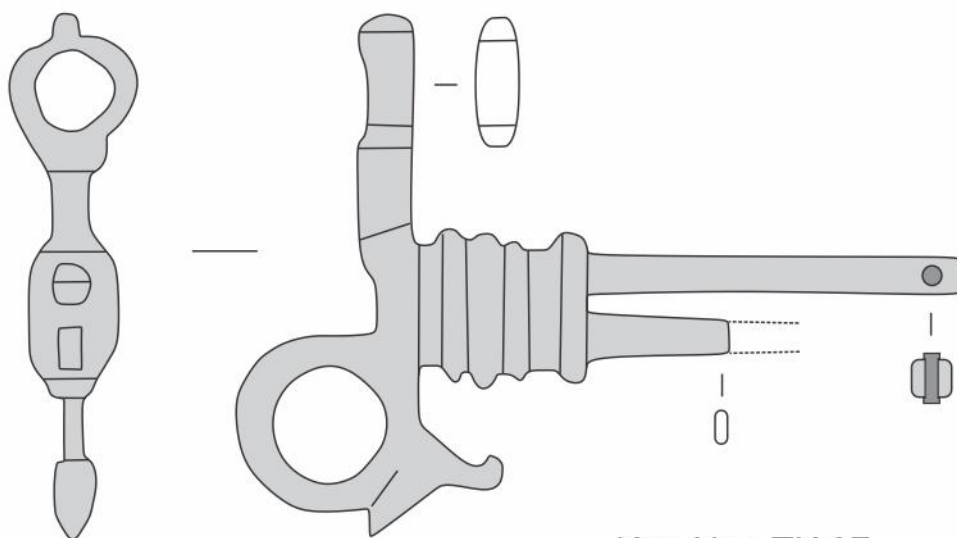

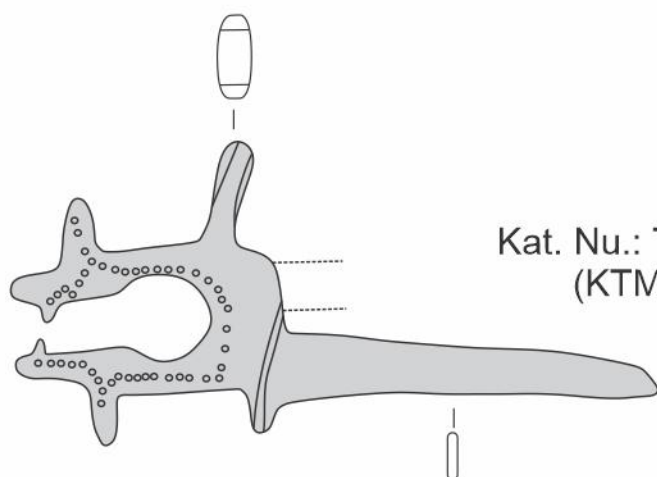

Kat. Nu.: TK 36
(SLB)

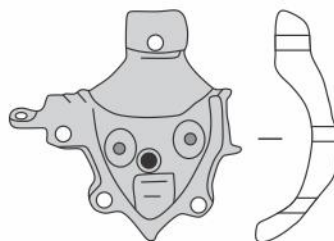

Kat. Nu.: TK 37
(PTR)

Kat. Nu.: TK 38
(KTM)

Kat. Nu.: TK 39
(STR)

ANAHTAR KATALOG LİSTESİ (AN)					
Nu:	Tür:	Malzeme:	Buluntu Yeri:	Tarih:	Kaynak:
AN-01	Sürgü Anahtarı	Demir	Parion	MÖ 6. yy	Kasapoğlu 2015: s. 105 Çelikbaş 2016: s. 425 / Kat: M1
AN-02	Sürgü Anahtarı	Demir	Amorium	MS 6. yy	İlk kez yayınlanmaktadır.
AN-03	Çekmeli Anahtar	Demir	Arykanda	MÖ 1- MS 1. yy	Oransay 2006: s. 215
AN-04	Çekmeli Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013:263 / Kat: İ43
AN-05	Çekmeli Anahtar	Demir	Arykanda	MÖ 1- MS 1. yy	Oransay 2006: s. 215 / Kat: J27
AN-06	Çekmeli Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013:266 / Kat: İ50
AN-07	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy	Feugère v.d. 2013: s.138 / Kat:712
AN-08	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy	Feugère v.d. 2013: s.138 / Kat:713
AN-09	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Cıngırtkayası	MS 1. yy	Yıldırım 2017: s. 130 / Kat: 15
AN-10	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Cıngırtkayası	MS 1. yy	Yıldırım 2017: s. 130 / Kat: 16
AN-11	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Aizonai	MS 2-4. yy	Cesur 2019: s. 112 / Kat. No: I1
AN-12	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Zeugma	MS 3 . yy	Alagöz 2012: s.140 / Kat: 100
AN-13	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Stratonikeia	MS 4-5. yy	Yıldırım 2023: s. 388 / Kat: D23
AN-14	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 215 / Kat: J37
AN-15	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 215 / Kat: J33
AN-16	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Efes Müzesi	Doğu Roma D.	Pülz 2020: s.164 / Kat: A120
AN-17	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s.135 / Kat: 63
AN-18	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Parion	MS 6-7. yy	Çelikbaş 2016: s. 426 / Kat: M3
AN-19	Kaydırmalı	Demir	Parion	MS 6-7.	Çelikbaş 2016: s.

	Anahtar			yy	426 / Kat: M4
AN-20	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 4-5. yy	Demirer 2013: s. 268 / Kat: İ58
AN-21	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Tralleis	Geç Roma	Dinç 2019: s. 295 / Kat: 579
AN-22	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Tralleis	Geç Roma	Dinç 2019: s. 295 / Kat: 581
AN-23	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Parion	MS 4-5. yy	Çelikbaş 2016: s. 425 / Kat: M2
AN-24	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 216 / Kat: J34
AN-25	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 216 / Kat: J51
AN-26	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 216 / Kat: J38
AN-27	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 216 / Kat: J39
AN-28	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 216 / Kat: J42
AN-29	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 216 / Kat: J32
AN-30	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Sinop Demirci	MS 4-5. yy	Tatlıcan vd. 1998: s.468
AN-31	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 136 / Kat: 61
AN-32	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 136 / Kat: 62
AN-33	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013: s. 264 / Kat: İ45
AN-34	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 135 / Kat: 57
AN-35	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 135 / Kat: 58
AN-36	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013: s. 264 / Kat: İ47
AN-37	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013: s. 265 / Kat: İ48
AN-38	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013: s. 266 / Kat: İ51
AN-39	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013: s. 264 / Kat: İ46

AN-40	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Sardeis	Roma D.	Waldbaum 1983: s. 74 / Kat: 393
AN-41	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Dolice	MS 3. yy	Höpken 2017: s. 186 / Kat: 3
AN-42	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Dolice	MS 3. yy	Höpken 2017: s. 186 / Kat: 2
AN-43	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 4-5. yy	Demirer 2013: s. 267 / Kat: İ54
AN-44	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Tralleis	MS 6. yy	Dinç 2019: s. 295 / Kat: 580
AN-45	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MÖ 3 – MS 4	Oransay 2006: s. 217 / Kat: J40
AN-46	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MÖ 3 – MS 4	Oransay 2006: s. 217 / Kat: J41
AN-47	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Phidelpiha I.	MS 1-3. yy	Canlı 2019: s. 227 / Kat: Ki7
AN-48	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Phidelpiha I.	MS 1-3. yy	Canlı 2019: s. 226 / Kat: Ki6
AN-49	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 215 / Kat: J29
AN-50	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 3-4. yy	Oransay 2006: s. 216 / Kat: J31
AN-51	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Patara	MÖ 1- MS 1. yy	Şahin 2018: s. 166 / Kat: K12
AN-52	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Perre	MS 1-2. yy	Eraslan – Karaca 1995: s. 187
AN-53	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Zeugma	MS 1-3. yy	Feugere vd. 2013: s. 137 / Kat: 711
AN-54	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Dolice	MS 3. yy	Höpken 2017: s. 185
AN-55	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	Roma D.	Pülz 2020: s.83 / Kat: S213
AN-56	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 3-4. yy	Pülz 2020: s.82 / Kat: S210
AN-57	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	İznik	MS 3-4. yy	Kahveci 2021: s. 94 / Kat: 53
AN-58	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	İznik	MS 3-4. yy	Kahveci 2021: s. 51 / Kat: 52
AN-59	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Sardeis	Doğu Roma D.	Waldbaum 1983: s. 75 / Kat:403
AN-60	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Patara	MÖ 1- MS 1. yy	Şahin 2018: s. 166 / Kat: K13

AN-61	Kaydırmalı Anahtar	Pirinç (Analiz Y.)	Efes Müzesi	Roma D.	Pülz 2020: s. 83 / Kat: S 217
AN-62	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	Roma D.	Pülz 2020: s. 81 / Kat: S 199
AN-63	Kaydırmalı Anahtar	Pirinç (Analiz Y.)	Efes Müzesi	Roma D.	Pülz 2020: s. 83 / Kat: S 218
AN-64	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	Roma D.	Pülz 2020: s. 83 / Kat: S 211
AN-65	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	İznik	MS 4-5. yy	Kahveci 2021: s. 93 / Kat: 50
AN-66	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	İznik	MS 4-5. yy	Kahveci 2021: s. 92 / Kat: 49
AN-67	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	İznik	MS 4-5. yy	Kahveci 2021: s. 51 / Kat: 51
AN-68	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Sardeis	MS 6. yy	Waldbaum 1983: s. 75 / Kat: 395
AN-69	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	Roma D.	Pülz 2020: s. 83 / Kat: S 212
AN-70	Kaydırmalı Anahtar	Pirinç (Analiz Y.)	Efes Müzesi	Roma D.	Pülz 2020: s. 83 / Kat: S 216
AN-71	Kaydırmalı Anahtar	Demir	Doliche	MS 3. yy	Höpken 2017: s. 187 / Kat:13
AN-72	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Phidelpiha I.	MS 1-2. yy	Canlı 2019: s. 204 / Kat: Y12
AN-73	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Stratonikeia	MS 1-4. yy	Yıldırım 2023: s. 390 / Kat: D28
AN-74	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Balgat	MS 1-2. yy	Demirdelen 2020: s. 87 / Res. 10
AN-75	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Zeugma	MS 1-2. yy	Tokbudak 2015: s. 24 / Kat: 8
AN-76	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 3-4. yy	Pülz 2020: s. 84 / Kat: S 219
AN-77	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 3-4. yy	Pülz 2020: s. 84 / Kat: S 220
AN-78	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 3-4. yy	Pülz 2020: s. 82 / Kat: S 209
AN-79	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 3-4. yy	Pülz 2020: s. 83 / Kat: S 215
AN-80	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	İznik	MS 3-4. yy	Kahveci 2021: s. 95 / Kat: 54

AN-81	Kaydırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Sardeis	Roma D.	Waldbaum 1983: s. 75 / Kat: 400
AN-82	Döner Anahtar	Pirinç ve Demir	Yalıncak	Roma D.	Tuna v.d 2012: s. 108
AN-83	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	İznik	MS 2-3. yy	Kahveci 2021: s. 94 / Kat: 55
AN-84	Döner Anahtar	Demir	Olba	MS 5-7. yy	Erten 2013: s. 122 / Kat: 27
AN-85	Döner Anahtar	Demir	Olba	MS 5-7. yy	Erten 2013: s. 122 / Kat: 28
AN-86	Döner Anahtar	Demir	Kibyra	MS 4-5. yy	Demirer 2013: s. 268 / Kat: İ57
AN-87	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Kibyra	MS 5-6. yy	Demirer 2013: s. 268 / Kat: İ56
AN-88	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 4-6. yy	Pülz 2020: s. 81 / Kat: S201
AN-89	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 4-6. yy	Pülz 2020: s. 82 / Kat: S203
AN-90	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 4-6. yy	Pülz 2020: s. 82 / Kat: S202
AN-91	Döner Anahtar	Demir	Kibyra	MS 4-6. yy	Demirer 2013: s. 267 / Kat: İ55
AN-92	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Elaiussa Sebaste	MS 4-6. yy	Ferrazoli 2012: s. 303 / Kat: 33
AN-93	Döner Anahtar	Demir	Stratonikeia	MS 10-11. yy	Yıldırım 2023: s. 389 / Kat: D26
AN-94	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Şükrü Tül K.	MS 10-11. yy	Çakmakçı 2017: s. 52 / Kat: 34
AN-95	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Sultanahmet	MS 10-11. yy	Denker 2011: s. 13 / Kat: 66
AN-96	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Sultanahmet	MS 10-11. yy	Pitarakis ve Işın 2010: s. 176 / Kat: 63
AN-97	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Sultanahmet	MS 10-11. yy	Pitarakis ve Işın 2010: s. 176 / Kat: 64
AN-98	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Yenikapı	MS 10-11. yy	Pekin 2007: s. 281 / Kat: Y48
AN-99	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	KCG Bathonea	MS 10-11. yy	Enez 2019: s. 56 / Kat: 12
AN-100	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	KCG Bathonea	MS 10-11. yy	İlk kez yayınlanmaktadır.
AN-	Döner	Bakır	KCG	MS 10-	İlk kez

101	Anahtar	Alaşım	Bathonea	11. yy	yayınlanmaktadır.
AN-102	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Bolu Müzesi	MS 10-11. yy	Barış 2011: 66 / Kat: 32
AN-103	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Saraçhane	MS 10-11. yy	Harrison 1986: s. 248 / Kat: 336
AN-104	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Saraçhane	MS 10-11. yy	Harrison 1986: s. 248 / Kat: 334
AN-105	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Saraçhane	MS 10-11. yy	Harrison 1986: s. 248 / Kat: 333
AN-106	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Saraçhane	MS 10-11. yy	Harrison 1986: s. 248 / Kat: 335
AN-107	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Bathonea	MS 10-11. yy	İlk kez yayınlanmaktadır.
AN-108	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Sultanahmet	MS 10-11. yy	Denker 2011: s. 13 / Kat: 68
AN-109	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 10-11. yy	Pülz 2020: s. 164 / Kat: A122
AN-110	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Smyrna	MS 10-11. yy	Akar - Tanrıver 2016: s. 66 / Kat: 5
AN-111	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 10-11. yy	Pülz 2020: s. 164 / Kat: A119
AN-112	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 10-11. yy	Pülz 2020: s. 164 / Kat: A118
AN-113	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Sultanahmet	MS 10-11. yy	Denker 2011: s. 13 / Kat: 67
AN-114	Döner Anahtar	Demir	Bathonea	MS 10-11. yy	İlk kez yayınlanmaktadır.
AN-115	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 10-11. yy	Pülz 2020: s. 82 / Kat: S205
AN-116	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Efes Müzesi	MS 10-11. yy	Pülz 2020: s. 82 / Kat: S204
AN-117	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Bolu Müzesi	MS 10-11. yy	Barış 2011: s. 168 / Kat: 40
AN-118	Bastırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 1-3. yy	Oransay 2006: s. 219 / Kat: J58
AN-119	Bastırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 1-3. yy	Oransay 2006: s. 219 / Kat: J57
AN-120	Bastırmalı Anahtar	Demir	Arykanda	MS 1-3. yy	Oransay 2006: s. 219 / Kat: J59
AN-121	Bastırmalı Anahtar	Demir	Strotanikeia	MS 4-6. yy	Yıldırım 2023: s. 390 / Kat: D27
AN-	Bastırmalı	Demir	Doliche	MS 3. yy	Höpken 2017: s. 186

122	Anahtar				/ Kat: 12
AN-123	Bastırmalı Anahtar	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy	Feugère v.d. 2013: s.126 / Kat: 650
AN-124	Bastırmalı Anahtar	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy	Feugère v.d. 2013: s.130 / Kat: 678
AN-125	Bastırmalı Anahtar	Demir	Dolice	MS 3. yy	Höpken 2018: s. 186 / Kat: 5
AN-126	Bastırmalı Anahtar	Demir	Dolice	MS 3. yy	Höpken 2018: s. 186 / Kat: 9
AN-127	Bastırmalı Anahtar	Demir	Kibyra	MS 5-6. yy	Demirer 2013: s. 264 / Kat: İ44
AN-128	Bastırmalı Anahtar	Demir	Serçe Limanı Batığı	MS 10-11. yy	Pulak 2004: s. 440 / Kat: LK2
AN-129	Bastırmalı Anahtar	Demir	Serçe Limanı Batığı	MS 10-11. yy	Pulak 2004: s. 439 / Kat: LK1
AN-130	Bastırmalı Anahtar	Demir	Dolice	MS 3. yy	Höpken 2018: s. 187 / Kat: 17
AN-131	Bastırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Parion	MS 5-7. yy	Çelikbaş 2016: s. 53 / Kat: H4
AN-132	Bastırmalı Anahtar	Bakır Alaşım	Phidelpiha I.	MS 1- 3. yy	Canlı 2020: s. 350
AN-133	Döner Anahtar	Demir	Efes Müzesi	MS 5-6. yy	Pülz 2020: s. 164 / Kat: A121
AN-134	Döner Anahtar	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya demirer 2020: s. 135 / Kat: 60
AN-135	Döner Anahtar	Demir	Kibyra	MS 6-7. yy	Demirer 2013: s. 265 / Kat: İ49
AN-136	Döner Anahtar	Demir	Saraçhane	MS 10-11. yy	Harrison 1986: s. 248 / Kat: 338
AN-137	Döner Anahtar	Demir	Serçe Limanı Batığı	MS 10-11. yy	Pulak 2004: s. 442 / Kat: LK4
AN-138	Döner Anahtar	Bakır Alaşım	Bolu Müzesi	MS 10-11. yy	Barış 2011: s. 64 / Kat: 31

Kat. Sıra:	AN-01	
Adı:	Anahtar	
Buluntu Yeri:	Parion - Nekropol	
Kayıt No:	M1	
Ölçü:	Uz: 163 mm, Gen: 120 mm	
Ağırlık - Çap:	119,38 g - Kesit: 12 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 6. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 425 Kat. Nu.: M1	
Tanım:	Kare kesitli lamadan bükülerek oluşturulmuştur. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	AN-02	
Adı:	Anahtar	
Buluntu Yeri:	Amorium – A21	
Kayıt No:	7385	
Ölçü:	Uz: 210 mm, Gen: 40 mm	
Ağırlık - Çap:	104 g - Kesit: 7-10 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6. yy.	
Yayın:	Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Kare kesitli lamadan bükülerek oluşturulmuştur. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	AN-03	
Adı:	Çekmeli Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 2002 FE 477	
Ölçü:	Uz: 178 mm, Gen: 177 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir- Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1 – MS 1. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 215 Kat. Nu.: J26	
Tanım:	Demirden üretilen çubuk biçiminde anahtarın “L” şeklinde bükülmüştür ve dil bölümünde üç adet diş yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-04	
Adı:	Çekmeli Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2009-KED69	
Ölçü:	Uz: 220 mm, Gen: 40 mm, Kal: 7 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir- Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 263, Kat. Nu.: İ43	
Tanım:	Kare kesitli uzun bir sap kısmı kıvrılarak halka yapılmıştır. Uç kısmı kırık ve eksiktir.	

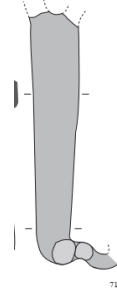
Kat. Sıra:	AN-05	
Adı:	Çekmeli Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 2002 FE 251	
Ölçü:	Uz: 51 mm, Gen: 55 mm, Kal: 9 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir- Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1 – MS 1. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 215 Kat. Nu.: J27	
Tanım:	“L” biçimli anahtarın bir ucunda dil bölümü yer almaktadır. Kırık ve eksiktir.	

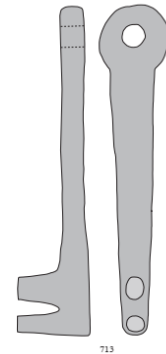
Kat. Sıra:	AN-06	
Adı:	Çekmeli Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'12-197	
Ölçü:	Uz: 92 mm, Gen: 67 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir- Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 266, Kat. Nu.: İ50	
Tanım:	Halka şeklindeki sap dikkörtgen kesitli gövdeye, ve bir mafsalla dış kısmına bağlanmaktadır. Yoğun korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-07	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMD-00-48.03	
Ölçü:	Uz: 175 mm, Gen: 56 mm,	
Ağırlık - Çap:	390 g - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 138 / Kat. Nu.: 712	
Tanım:	Halka şeklindeki sap dikkörtgen kesitli gövdeye bağlıdır. Aşağı doğru daralan anahtarın “L” biçimli bir dili ve üzerinde mevcut iki dişi yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-08	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	12022.3	
Ölçü:	Uz: 195 mm, Gen: 29 mm,	
Ağırlık - Çap:	260 g- Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 138 / Kat. Nu.: 713	
Tanım:	Halka şeklindeki sap dikkörtgen kesitli gövdeye bağlıdır. Aşağı doğru daralan anahtarın dişleri doğrudan mil üzerindedir.	

Kat. Sıra:	AN-09	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Cingirt Kayası	
Kayıt No:	13.L16.01.01.00178	
Ölçü:	Uz: 100 mm, Gen:14 mm, Kal: 29 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çapı: 29 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1. yy	
Yayın:	Yıldırım 2017: s. 130 / Kat. Nu.: 15	
Tanım:	Dikdörtgen kesitli bir gövdeye ve halka şekilli bir baş kısmına sahiptir. Diş kısmı kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	AN-10	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Cingirt Kayası	
Kayıt No:	12.K16.02.01.00116	
Ölçü:	Uz: 123 mm, Gen:17 mm, Kal: 11 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çapı: 29 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1. yy	
Yayın:	Yıldırım 2017: s. 130 / Kat. Nu.: 16	
Tanım:	Dikdörtgen kesitli bir gövdeye ve halka şekilli bir baş kısmına sahiptir. Diş kısmı "S" şeklinde kıvrımlıdır. Dişler üzerinde yer alır.	

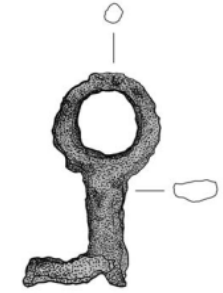
Kat. Sıra:	AN-11	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Aizonai - Hamam	
Kayıt No:	1980 A-06957	
Ölçü:	Uz: 83 mm, G: 32 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çapı: 33 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 2-4. yy.	
Yayın:	Cesur 2019: s. 112 / Kat. Nu.: 11	
Tanım:	Köşeli gövdeli, köşeli dilli üst kısmında halka bulunan anahatar.	

Kat. Sıra:	AN-12	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	1980 A-06957	
Ölçü:	Uz: 103 mm, Kal: 9 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Alagöz 2012: s. 140 / Kat. Nu.: 100	
Tanım:	Köşeli gövdeli, köşeli dilli üst kısmında halka bulunan anahatar.	

Kat. Sıra:	AN-13	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Gymnasion	
Kayıt No:	16SGKY-D02	
Ölçü:	Uz:101 mm, Gen:89 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 388 / Kat. Nu.: D23	
Tanım:	Kırık ve eksiktir. Dörtgen kesitli bir lamaya "L" formu verilmiştir. Diş bölümü eksiktir. Baş kısmında halka korozyondan dolayı daralmıştır.	

Kat. Sıra:	AN-14	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda –	
Kayıt No:	-	
Ölçü:	Uz: 67 mm, Gen: 20 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 24 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 216 Kat. Nu.: J37	
Tanım:	Halka şeklindeki tutamak bölümü yassı bir profil şeklinde devam eden anahtara, "L" biçiminde dil eklenmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-15	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda – Demirci İşliği	
Kayıt No:	ARY 2002 FE 250	
Ölçü:	Uz: 53 mm, Gen: 15 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 20 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 215 / Kat. Nu.: J33	
Tanım:	Halka şeklindeki tutamak bölümü yassı bir profil şeklinde devam eden anahtara, "L" biçiminde dil eklenmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-16	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Ephesos Bizans Sarayı	
Kayıt No:	2006 SO 4 (ID 486)	
Ölçü:	Uz: 43 mm, Dil: Gen: 21 mm, Kal: 5 mm	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 11,6 g - H.Çap: 21 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 164 / Kat. Nu.: A120	
Tanım:	Halka şeklindeki tutamak bölümü yassı bir profil şeklinde devam eden anahtara, "L" biçiminde dil eklenmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-17	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY18 - 33	
Ölçü:	Uz: 68 mm, Gen: 20 mm, Kal: 6 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çap: 23 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 136 / Kat. Nu.: 63	
Tanım:	Dikdörtgen formlu gövdenin bir ucunda sabit anahtar ağzı, diğer ucunda geniş bir halka şeklindeki sap mevcut, korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-18	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Parion - Odeion	
Kayıt No:	M3	
Ölçü:	Uz: 66 mm, Gen:19 mm, Halka:25 mm	
Ağırlık - Çap:	16,24 g - Çap-Kesit: 5 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 426 Kat. Nu.: M3	
Tanım:	Patinalı. Kısa dikdörtgen profilli mile "L" formu dil bölümü eklenmiştir. Halka şeklinde tutamak korozyondan incelmış durumdadır.	

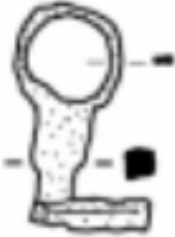
Kat. Sıra:	AN-19	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Parion - Odeion	
Kayıt No:	M4	
Ölçü:	Uz: 80 mm, Gen:24 mm, Halka:20 mm	
Ağırlık - Çap:	21,33 gr Çap-Kesit: 3 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 426 / Kat. Nu.: M4	
Tanım:	Patinalı. Halka şeklinde tutamak korozyondan daralmış durumdadır. Dikdörtgen profilli mile eklenen dil bölümü kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	AN-20	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2010-KED11	
Ölçü:	Dil Uz: 18 mm, Gen:12 mm, Kal:6 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çap: 20	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 268, Kat. Nu.: İ58	
Tanım:	Yüzük halkasına dil bölümü sabitlenmiş, aşırı korozyonlu. Dil üzerinde kare açıklık yer alır.	

Kat. Sıra: AN-21 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Tralleis Kayıt No: TRL-01/1539 (De37) Ölçü: Uz: 40 mm, Gen: 25 Ağırlık - Çap: Belirtilmemiştir - Halka Çap: 23mm. Malzemesi: Demir Dönem: Geç Roma D. Yayın: Dinç 2019: s. 295 Kat. Nu.: 579 Tanım: Halka biçimindeki tutamağa paralel biçimde "L" formu dil bölümü eklenmiştir.	

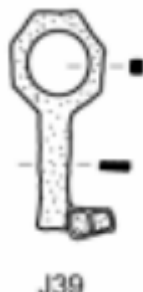
Kat. Sıra: AN-22 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Tralleis Kayıt No: TRL-02/1975 (De11) Ölçü: Uz: 49 mm , Gen: 30 mm, Kal: 6 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiştir - Halka Çap: 20 mm. Malzemesi: Demir Dönem: Geç Roma D. Yayın: Dinç 2019: s. 296 Kat. Nu.: 581 Tanım: Halka biçimindeki tutamağa paralel biçimde "L" formu dil bölümü eklenmiştir.	

Kat. Sıra: AN-23 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Parion - Odeion Kayıt No: M2, Ölçü: U: 41 mm, G:21 mm, Halka:22 mm Ağırlık - Çap: 16,24 g - Çap-Kesit: 4 mm Malzemesi: Demir Dönem: MS 4-5. yy. Yayın: Çelikbaş 2016: s. 425 / Kat. Nu.: M2 Tanım: Kısa dörtgen profili çubuk ve halkanın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

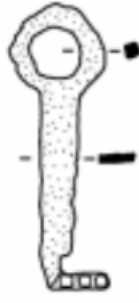
Kat. Sıra: AN-24 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Arykanda – Boulaterion Kayıt No: ARY 88 - Ölçü: Uz: 44 mm, Gen: 27 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiştir - H. Çapı: 20mm Malzemesi: Demir Dönem: MÖ 3 – MS 4. yy. Yayın: Oransay 2006: s. 216 Kat. Nu.: J34 Tanım: Dörtgen profili çubuk ve halkanın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-25	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir	
Ölçü:	Uz: 60 mm, Gen: 29 mm Kal: 10 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 20 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3-4. yy	
Yayın:	Oransay 2006: s. 218 / Kat. Nu.: J51	
Tanım:	Dörtgen profili çubuk ve halkanın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-26	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 98 AE 314	
Ölçü:	Uz: 57 mm, Gen: 13 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 29 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 216 Kat. Nu.: J38	
Tanım:	Dörtgen profili çubuk ve köşeli tutamağın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-27	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 84-	
Ölçü:	Uz: 54 mm, Gen: 17 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 23 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 216 Kat. Nu.: J39	
Tanım:	Dörtgen profili çubuk ve köşeli tutamağın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-28	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 90 M 78	
Ölçü:	Uz: 33 mm, Gen:24 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – H. Çapı: 20 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 217 Kat. No: J42	
Tanım:	Dörtgen profili çubuk ve halkanın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-29	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda – Demirci İşliği	
Kayıt No:	ARY 85 M 4	
Ölçü:	Uz: 87 mm, Gen: 13 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 28 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 216 Kat .Nu.: J32	
Tanım:	Dörtgen profili çubuk ve halkanın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-30	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Sinop – Demirci	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir	
Ölçü:	Uz: 140 mm, Gen:27 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – H. Çapı: 20 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Tatlıcan vd. 1998: s. 468	
Tanım:	Dörtgen profili çubuk ve halkanın birleştirilmesi ile üretilmiştir. Uç kısmında şifrenin yer aldığı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-31	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY18 - 31	
Ölçü:	Uz: 113 mm, Gen: 28 mm, Kal: 6 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çap: 15 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 136 / Kat Nu.: 61	
Tanım:	İnce uzun, üçgen formu gövdenin bir ucunda 3 dişli dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra:	AN-32	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY18 - 32	
Ölçü:	Uz: 60 mm, Gen: 22 mm, Kal:6 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çap: 20 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 136 / Kat. Nu.: 62	
Tanım:	Dikdörtgen formu gövde ortada daralmaktadır. Ucunda 3 dişli dil bölümü, diğer ucunda geniş bir halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra:	AN-33	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2009-KED70	
Ölçü:	Uz: 86 mm, Gen: 35 mm, Kal: 9 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 22 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 264, Kat. Nu.: 145	
Tanım:	İnce uzun, üçgen formlu gövdenin bir ucunda 3 dişli dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra:	AN-34	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 07	
Ölçü:	Uz: 98 mm, Gen: 37 mm, Kal: 6 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 29 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 135 / Kat. Nu.: 57	
Tanım:	İnce uzun, üçgen formlu gövdenin bir ucunda 3 dişli dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra:	AN-35	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY'18 - 47	
Ölçü:	Uz: 80 mm, Gen: 27 mm, Kal: 5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 25 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 135 Kat. Nu.: 58	
Tanım:	İnce uzun, üçgen formlu gövdenin bir ucunda 3 dişli dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra:	AN-36	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2011-KED37	
Ölçü:	Uz: 90 mm, Gen: 30 mm, Kal: 7 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 25 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 265, Kat. Nu.: 147	
Tanım:	İnce uzun, üçgen formlu gövdenin bir ucunda 3 dişli dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra: AN-37 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Kibyra Kayıt No: 2011-KED38 Ölçü: Uz: 92 mm, Gen: 37 mm, Kal: 5 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiştir – Halka Çap: 26 mm Malzemesi: Demir Dönem: MS 6-7. yy. Yayın: Demirer 2013: s. 265/ Kat. Nu.: İ48 Tanım: İnce uzun, üçgen formlu gövdenin bir ucunda dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra: AN-38 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Kibyra Kayıt No: 2011-KED40 Ölçü: Uz: 62 mm, Gen: 32 mm, Kal:4 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiştir – Halka Çap: 25 mm Malzemesi: Demir Dönem: MS 6-7. yy. Yayın: Demirer 2013: s. 266, Kat. Nu.: İ51 Tanım: İnce uzun biçimli formlu gövdenin bir ucunda dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra: AN-39 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Kibyra Kayıt No: KBR'09-88 Ölçü: Uz: 50 mm, Gen: 24 mm, Kal: 3 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiştir – Halka Çap: 20 mm Malzemesi: Demir Dönem: MS 6-7. yy. Yayın: Demirer 2013: s. 264, Kat. Nu.: İ46 Tanım: İnce uzun gövdenin bir ucunda "L" biçiminde dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra: AN-40 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Sardeis Kayıt No: Belirtilmemiştir Ölçü: Uz: 30 mm, Gen: 30 mm. Ağırlık - Çap: Belirtilmemiştir – Halka Çap: 25 mm Malzemesi: Demir Dönem: Roma D. Yayın: Waldbaum 1983: s. 74 / Kat. Nu.: 393 Tanım: İnce uzun, üçgen formlu gövdenin bir ucunda dil, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

Kat. Sıra:	AN-41	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	09-338-203	
Ölçü:	Uz: 71 mm, Gen: 38 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 24 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat: Nu.: 3	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. "L" formu. Üçgen biçimli dil ve şifre çıkıntıları olan dile sahiptir. Sağlam ve tüm. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-42	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Doliche – Dülük Tepe	
Kayıt No:	09-336-200	
Ölçü:	Uz: 48 mm, Gen: 29 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 29 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 185 / Kat: Nu.: 2	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. "L" formu. Üçgen biçimli dil ve şifre çıkıntıları olan dile sahiptir. Sağlam ve tüm. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-43	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kıbyra	
Kayıt No:	2009-KED71	
Ölçü:	Uz: 36 mm, Gen: 28 mm, Kal: 5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 23 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 267, Kat. Nu.: 154	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. "L" formu. Kısa bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir. Sağlam ve tüm. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-44	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Tralleis	
Kayıt No:	TRL-01/1394 (De1)	
Ölçü:	Uz: 47 mm, Gen: 25 mm, Kal: 4 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çap: 20 mm.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6. yy.	
Yayın:	Dinç 2019: s. 295 / Kat. Nu.: 580	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. "L" formu. Kısa bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir. Sağlam ve tüm. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-45	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda –	
Kayıt No:	ARY 96 M 114	
Ölçü:	Uz: 36 mm, G: 28 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çapı: 24 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006:s. 217 Kat. Nu.: J40	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı.“L” formlu. Kısa bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir. Sağlam ve tündür. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-46	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda –	
Kayıt No:	ARY 99 FE 55	
Ölçü:	Uz: 28 mm, Gen:20 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 20mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 217 Kat. Nu.: J41	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı.“L” formlu. Kısa bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir. Sağlam ve tündür. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-47	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) Nekropolis	
Kayıt No:	A 5172	
Ölçü:	Uz:16 mm, Kal:9 mm	
Ağırlık - Çap:	8,25 g - Çap İç: 19, Dış:27 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Canlı 2019: s. 227/ Kat. Nu.:Kİ7	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı.“L” formlu. Kısa bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir. Sağlam ve tündür. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-48	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) Nekropolis	
Kayıt No:	A 5171	
Ölçü:	Uz:19 mm, Kal:7 mm	
Ağırlık - Çap:	6,65 g - Çap İç: 17 mm, Dış:23 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Canlı 2019: s. 226 / Kat. Nu.: Kİ6	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı.“L” formlu. Kısa bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir. Sağlam ve tündür. Korozyonlu.	

Kat. Sıra:	AN-49	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir	
Ölçü:	Uz: 49 mm, Gen: 24 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 18 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 215 / Kat. Nu.: J29	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. Kısa bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir Dil bölümü yarım çember şeklindedir. Üzerinde dikey dişler yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-50	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir	
Ölçü:	Uz: 55 mm, Gen: 24 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 20 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 3 – MS 4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 216 / Kat.Nu.: J31	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. Uzun bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir Dil bölümü "L" şeklindedir. Üzerinde dikey dişler yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-51	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Patara	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir	
Ölçü:	Uz: 41 mm, Gen: 23 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 15 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MÖ 1 – MS 1. yy.	
Yayın:	Şahin 2018: s. 166 / Kat. Nu.: K12	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. Yassı bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir Dil bölümü "L" şeklindedir. Üzerinde dikey dişler yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-52	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Perre Antik Kenti – Mozaikli Villa	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir	
Ölçü:	Uz:30 mm, Gen:17 mm,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 10 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 2. yy	
Yayın:	Eraslan-Karaca 1995: s.187 / Res:12	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. Yassı bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir Dil bölümü "L" şeklindedir. Üzerinde dikey dişler yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-53	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	3233	
Ölçü:	Uz:38 mm, Gen:22mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 14 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013:s. 137 / Kat. Nu.:711	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. Yassı bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir Dil bölümü "L" şeklindedir. Üzerinde dikey dişler yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-54	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Dolice – Dülük Tepe	
Kayıt No:	06-721-200	
Ölçü:	Uz: 41 mm, Gen: 22 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 13 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 185 Kat. Nu: 1	
Tanım:	Sürgülü kilit anahtarı. Yassı bir mile ve halka biçimli tutamağa sahiptir Dil bölümü "L" şeklindedir. Üzerinde dikey dişler yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-55	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Alytarch's Stoa'sı	
Kayıt No:	EM, Inv. 92/38/81 (ID 647)	
Ölçü:	Dil: Y: 10 mm, U: 18 mm, G: 12 mmH. mm,	
Ağırlık - Çap:	H. G: 6	
Malzemesi:	Ağırlık: 9,5 g - Çap: 20-17	
Dönem:	Pirinç: (XRF: %88,4 Cu, %8,5 Zn)	
Yayın:	Roma D.	
Tanım:	Pülz 2020: s. 83 / Kat. Nu.: S213 Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş olup, kulp kısmı halka biçimindedir.Dil bölümü üzerinde çapraz dişler yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-56	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Efes Çevresi	
Kayıt No:	EM, Env. 11/10/90 (ID 644)	
Ölçü:	Dil: Uz: 12mm, Gen: 19 mm, Kal: 13 mm, ,	
Ağırlık - Çap:	G:6	
Malzemesi:	Ağırlık: 13,7 g - H. Çap: 19-12 mm	
Dönem:	Bakır Alaşım (XRF:%88,1 Cu, %4,1 Zn %3,7 Sn)	
Yayın:	MS 3-4. yy.	
Tanım:	Pülz 2020: s. 82 / Kat. Nu.: S210 Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş, kulp kısmı halka biçiminde ve dil bölümünde çapraz yivler yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-57	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	İznik - Tiyatro	
Kayıt No:	İRT 19-23	
Ölçü:	Uz: 29 mm, Gen:25 mm, Kal:1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - H. Çapı: 19 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 94 / Kat. Nu.: 53	
Tanım:	"L" formlu anahtarın Bakır Alaşımdan döküm tekniği ile yapılmıştır. Dil bölümü 3 dişlidir. Mil bölümünde çizgi bezeme yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-58	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	İznik - Tiyatro	
Kayıt No:	İRT 19-137	
Ölçü:	Uz: 34,5 mm, Kal: 1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	8,08 g – Çap:24 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 4. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 94 / Kat. Nu.: 52	
Tanım:	"L" formlu anahtarın dil bölümü ve, halka biçimindeki tutamak kısmı Bakır Alaşımdan yapılmıştır. Dil kısmı yoğun korozyonludur.	

Kat. Sıra:	AN-59	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	M72.4:8194	
Ölçü:	Uz: 34 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Çap:24 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 75 / Kat. Nu.:403	
Tanım:	"L" formlu anahtarın dil bölümünde çapraz dişler yer almaktadır. Tutamak bölümü hareketlidir.	

Kat. Sıra:	AN-60	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Patara - Tiyatro	
Kayıt No:	PTR-07-02	
Ölçü:	Uz: 25 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir – Halka Çap: 18 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 1- MS 1. yy.	
Yayın:	Şahin 2018: s. 166 / Kat. Nu.: K13	
Tanım:	"L" biçimli anahtarın dilinde dairesel çıkıntılı dişler yer almaktadır. Tutamak bölümü sabittir ve dörtgen kesitlidir. Yüzük olarak kullanılabilir.	

Kat. Sıra: AN-61 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi – Ephesos Yamaç Ev 2 Kayıt No: EM, Inv. 42/20/99 (ID 761) Ölçü: Uz: 27 mm, Gen: 20 mm , Ağırlık - Çap: Ağırlık: 5,7 g- Halka. Çap: 20-16 mm, Malzemesi: Pirinç (XRF: % 85,2 Cu, % 10,5 Zn) Dönem: Roma D. Yayın: Pülz 2020: s. 83 / Kat. Nu.: S217 Tanım: Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş, tutamak kısmı halka biçiminde. Dil bölümünde her iki yanda kanallar açılmış.	

Kat. Sıra: AN-62 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi – Ephesos Yamaç Ev 2 Kayıt No: EM, Inv. 86/86/01(ID 762) Ölçü: Uz: 30 mm, Gen: 19 mm , Ağırlık - Çap: Ağırlık: 5,7 g- Halka. Çap: 19-13 mm, Malzemesi: Pirinç (XRF: % 86,9 Cu, % 5,8 Zn) Dönem: Roma D. Yayın: Pülz 2020: s. 81 / Kat. Nu.: S 199 Tanım: Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş, tutamak kısmı halka biçiminde. Dil bölümünde sekiz adet kanallı diş bulunmaktadır.	

Kat. Sıra: AN-63 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi - Ephesos Kayıt No: EM, Inv. 39/6/95 (ID 840) Ölçü: Uz: 22 mm, G: 18 mm , Ağırlık - Çap: Ağırlık: 3,7 g - Halka Çap: 17-14 mm, Malzemesi: Pirinç (XRF: % 81,2 Cu, % 17,2 Zn) Dönem: Roma D. Yayın: Pülz 2020: s. 83 / Kat. Nu.: S 218 Tanım: Tek parça döküm tekniğinde üretilmiştir. "L" formundaki mil bölümü ucunda sekiz diş sahip dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-64 Adı: Kaydırmalı Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi - Selçuk Kayıt No: EM Env. 28/09/79 (ID 645) Ölçü: Uz: 31 mm, G: 23 mm, Ağırlık - Çap: Ağırlık: 11,6 g - H. Çap: 21-16 mm, Malzemesi: Bakır Alaşım (Cu-Zn-Sn-Pb) Dönem: Roma D. Yayın: Pülz 2020: s. 83 / Kat. Nu.: S 211 Tanım: Tek parça döküm tekniğinde üretilmiştir. "L" formundaki mil bölümü ucunda sekiz diş sahip dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-65	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	İznik - Tiyatro	
Kayıt No:	İRT 17-49	
Ölçü:	Uz: 34 mm, Gen: 26 mm	
Ağırlık - Çap:	5,62 g - Halka Çapı: 20 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 93 / Kat. Nu.: 50	
Tanım:	Tek parça döküm tekniğinde üretilmiştir. "L" formundaki mil bölümü ucunda altı dişli dil bölümü yer almaktadır. Tutamak halkası yassıdır.	

Kat. Sıra:	AN-66	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	İznik - Tiyatro	
Kayıt No:	İRT 16-342	
Ölçü:	Uz: 36 mm, Gen: 28 mm	
Ağırlık - Çap:	9,48 g - Halka Çapı: 27-24 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 92 / Kat. Nu.: 49	
Tanım:	Tek parça döküm tekniğinde üretilmiştir. "L" formundaki mil bölümü ucunda altı dişli dil bölümü yer almaktadır. Tutamak halkası "D" tipi.	

Kat. Sıra:	AN-67	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	İznik - Tiyatro	
Kayıt No:	İRT 17-131	
Ölçü:	Uz: 22 mm, Gen: 9,5 mm	
Ağırlık - Çap:	8,08 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 93 / Kat. Nu.: 51	
Tanım:	"L" formulu anahtar döküm tekniği ile üretilmiştir. 10 adet dişli dil bölümü yer almaktadır. Halka biçimindeki sap kısmı kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	AN-68	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	M61.26.3353	
Ölçü:	Uz: 34 mm, Gen: 24 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Halka Çapı: 20 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 75 / Kat. Nu.: 395	
Tanım:	"L" formulu anahtar döküm tekniği ile üretilmiştir. 8 adet dişli dil bölümü yer almaktadır. Halka biçimindeki sap kısmı ince kesitlidir. Yüzük olarak kullanılabilir.	

Kat. Sıra:	AN-69	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Efes Çevresi	
Kayıt No:	EM, Env. 6/41/80 (ID 646)	
Ölçü:	Uz: 29 mm, Gen: 22 mm	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 10,7 g - H. Çap: 19-14 mm,	
Malzemesi:	Bakır Alaşım (% 56,1 Cu %31,6 Ag %5,7 Pb)	
Dönem:	MS 4. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 83, Kat. Nu.: S212	
Tanım:	Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş, tutamak kısmı halka biçiminde. Dil bölümünde iki eğik çizgi ve kullanıma bağlı aşınma izleri.	

Kat. Sıra:	AN-70	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi – Ephesos Yamaç Ev 2	
Kayıt No:	EM, Inv. 126/60/78 (ID 650)	
Ölçü:	U: 18 mm, G: 21 mm ,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Halka Çap: 21 mm,	
Malzemesi:	Pirinç (XRF: %83,4 Cu, % 15,2 Zn)	
Dönem:	MS 3-4. yy	
Yayın:	Pülz 2020: s. 83, Kat. Nu.: S 216	
Tanım:	Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş, tutamak kısmı halka biçiminde. Mil bölümü kısa. Dil bölümü levha biçiminde ucu kıvrık ve kırıklar var.	

Kat. Sıra:	AN-71	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Doliche	
Kayıt No:	14_1109-202; M 2:3	
Ölçü:	U: 62 mm, G: 22 mm ,	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy	
Yayın:	Höpken 2017: s. 187 / Kat. Nu.: 13	
Tanım:	Tek parça yassı lamadan üretilmiş bir ucunda dörtgen bir açıklık yer alan kaydırmalı anahtar.	

Kat. Sıra:	AN-72	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) Nekropolis	
Kayıt No:	ABN 510	
Ölçü:	Uz: 22 mm, Kal: 2,8 mm	
Ağırlık - Çap:	10,79 g – Halka Ç: 21 -16 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Canlı 2019: s. 204 / Kat. Nu.: Y12	
Tanım:	Yassı biçimli geniş yüzük halkasına dik olarak anahtarın dil bölümü eklenmiştir. Bu bölümde “H” biçimli açıklık yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-73	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Roma Hamamı-1	
Kayıt No:	17SRH1-02	
Ölçü:	Uz:27 mm, Gen: 16 mm, K:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-4. Yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 390 / Kat. Nu.: D28	
Tanım:	İnce kesitli yüzük halkası ve ona eklenmiş dörtgen biçimli ortası kilit şifresine uygun açılmış dil bölümü.	

Kat. Sıra:	AN-74	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Balgat Roma Hamamı	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 29 mm, Gen: 24 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 2-3. yy.	
Yayın:	Demirdelen 2020: s. 87 – Res. 10	
Tanım:	Dairesel kesitli yüzük halkası ve ona eklenmiş dörtgen biçimli ortası kilit şifresine uygun açılmış dil bölümü.	

Kat. Sıra:	AN-75	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Zeugma – Mousalar Evi	
Kayıt No:	11 13 015 00015	
Ölçü:	Uz: 21 mm, Gen: 19 mm , Kal: 0,7 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Halka Çap: 18,5 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-2. yy.	
Yayın:	Tokbudak 2015: s. 24 / Kat. Nu.: 8	
Tanım:	Dairesel kesitli yüzük halkası ve ona eklenmiş dörtgen biçimli ortası kilit şifresine uygun açılmış dil bölümü.	

Kat. Sıra:	AN-76	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Cayırlıköyü (Tire)	
Kayıt No:	EM, Inv. 21/90/92 (ID 841)	
Ölçü:	Uz: 15 mm, G: 22 mm , K: 4 mm	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 4,3 g - H. Çap: 22-17 mm,	
Malzemesi:	Pirinç (XRF: % 88,7 Cu, % 8,8 Zn)	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 84, Kat. Nu.: S 219	
Tanım:	Dairesel kesitli yüzük halkası ve ona eklenmiş dörtgen biçimli ortası kilit şifresine uygun açılmış dil bölümü.	

Kat. Sıra:	AN-77	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Tire	
Kayıt No:	EM, Inv. 15/10/93 (ID 890)	
Ölçü:	Uz: 13 mm, G: 21 mm ,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 4,8 g - H. Çap: 21-15 mm	
Malzemesi:	Pirinç (XRF: %90,9 Cu, %7,1 Zn)	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 84, Kat. Nu.: S 220	
Tanım:	Dairsel kesitli yüzük halkası ve ona eklenmiş dörtgen biçimli ortası kilit şifresine uygun açılmış dil bölümü.	

Kat. Sıra:	AN-78	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi – Efes çevresi	
Kayıt No:	EM Env. 17/01/87 (ID 629)	
Ölçü:	Uz: 13 mm, G: 20 mm ,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 3,5 g - H. Çap: 20-15 mm	
Malzemesi:	Pirinç (%85,7 Bakır, %9,6 Çinko)	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 82, Kat. Nu.: S 209	
Tanım:	Dairsel kesitli yüzük halkası ve ona eklenmiş dörtgen biçimli ortası kilit şifresine uygun açılmış dil bölümü.	

Kat. Sıra:	AN-79	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Efes Çevresi	
Kayıt No:	EM, Inv. 7/41/80 (ID 649)	
Ölçü:	U: 14 mm, G: 20 mm ,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 7 g - Halka Çap: 20-16 mm,	
Malzemesi:	Bakır Alaşım (%92 Cu, %4.6 Zn)	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 83, Kat. Nu.: S 215	
Tanım:	Dairsel kesitli yüzük halkası ve ona eklenmiş dörtgen biçimli ortası kilit şifresine uygun açılmış dil bölümü.	

Kat. Sıra:	AN-80	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	İznik - Tiyatro	
Kayıt No:	İRT 19-19	
Ölçü:	Uz. 21 mm, Gen: 20 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 5g - Çap: 19 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 95 Kat. Nu.: 54	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiş "D" profilli halkanın üzerine, sarmaşık yaprağı biçiminde dil bölümü eklenmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-81	
Adı:	Kaydırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz. 31 mm, Gen: 21 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 21 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3-4. yy.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 75 / Kat. Nu.: 400	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiş "D" profilli halkanın üzerine, dörtgen açıklıklar içeren dil bölümü eklenmiştir. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	AN-82	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Yalınca	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz. 220 mm, Gen: 35 mm, Tutamak Uz: 170 mm	
Ağırlık - Çap:	mm	
Malzemesi:	Belirtilmemiş - Mil Çapı: 29 mm	
Dönem:	Demir + Pirinç	
Yayın:	Roma D.	
Tanım:	Tuna v.d 2012: s. 108 Döküm tekniği ile üretilen pirinç tutamak kısmı, demirden üretilen mil ve dil kısmına eklenmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-83	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	İznik - Tiyatro	
Kayıt No:	İRT 19-19	
Ölçü:	Uz: 88 mm, Gen: 24 mm	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 5g - Çap: 19 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 2-3. yy.	
Yayın:	Kahveci 2021: s. 95 Kat. Nu.: 55	
Tanım:	Döküm tekniği ile üretilmiştir. Dil dörtgen ve üç adet boşluğa sahiptir. Tutamak kısmı halka biçimli olup alt ve üstünde yivli bezemeler vardır.	

Kat. Sıra:	AN-84	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Olba - Güney Yamacı	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir.	
Ölçü:	Uz: 45 mm, Gen: 25 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Çap: 25-20 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Erten 2013: s. 122 / Lev. 27	
Tanım:	Halka biçimindeki tutamak bölüme hareketli olacak şekilde mil bölümü eklenmiştir. Dil üzerinde şifre bölümü belirsizdir.	

Kat. Sıra:	AN-85	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Olba - Güney Yamacı	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir.	
Ölçü:	Uz: 65 mm, Gen: 25 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Çap: 35-25mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Erten 2013: s. 122 / Lev. 28	
Tanım:	Halka biçimindeki tutamak bölüme hareketli olacak şekilde mil bölümü eklenmiştir. Dil üzerinde şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-86	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2010-KED10	
Ölçü:	Uz: 44 mm, Gen: 27 mm, Kal:1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Ç:26-19	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 268 / Kat. Nu.: İ57	
Tanım:	Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde kare açıklık yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-87	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2010-KED10	
Ölçü:	Uz: 50 mm, Gen: 39 mm, Kal:7 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Ç: 39 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 268 / Kat. Nu.: İ56	
Tanım:	Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde yatay kanal açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-88	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi – Ephesos Yamaç Ev 2	
Kayıt No:	EMV INV 96/38/81 (ID652)	
Ölçü:	Uz: 36 mm, Gen: 25 mm, Kal: 4 mm,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 6,8 g - Halka Çapı: 25 mm,	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6- 7	
Yayın:	Pülz 2020: s. 81, Kat. Nu.: S 201	
Tanım:	Tutamak kısmı halka biçimindedir. Mil bölümü kısa ve içi boş, dil bölümüne eğe ile kanal açılmış ve iki deliği bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-89	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi – Ephesus	
Kayıt No:	EM INV 2/27/87 (ID651)	
Ölçü:	Uz: 40 mm, G: 25 mm, Kal: 5 mm,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 8,1 g - Halka Çapı: 25 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-6. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 82, K. No: S 203	
Tanım:	Halka biçimli sap bölümünde hareketli “L” biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde yatay kanal açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-90	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi – Selçuk	
Kayıt No:	EM INV 2/4/02 (ID 760)	
Ölçü:	Uz: 40 mm, G: 25 mm, Kal: 6 mm,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 8,2 g - Halka Çapı: 25 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım (%82,3 cu, %16,3 zn)	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 81, Kat. Nu.: S 202	
Tanım:	İki parça döküm tekniğinde üretilmiş, kulp kısmı halka biçimindedir. Şaft bölümü kısa ve içi dolu, dil bölümüne sol taraftan kanal açılmıştır.	

Kat. Sıra:	AN-91	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kıbyra	
Kayıt No:	KBR'12-208	
Ölçü:	U: 55 mm, Gen: 30 mm, Kal:5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Halka Çapı: 30 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-5. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 267, Kat. Nu.: İ55	
Tanım:	Halka biçimli sap bölümünde hareketli “L” biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde yatay kanal açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-92	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Elaiussa Sebaste – Endüstriyel Alan	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Uz: 42 mm, Gen: 23 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Ferrazzoli 2012: s. 303, Kat. Nu: 33	
Tanım:	Halka biçimli sap bölümünde hareketli “L” biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde yatay kanal açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-93 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Stratoneikia - Kuzey Cadde Kayıt No: 10SKC-D10 Ölçü: Uz: 50 mm, Gen: 33 mm K: 6 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Çap: 33 mm Malzemesi: Demir Dönem: MS 10-11. yy. Yayın: Yıldırım 2023: s. 389 Kat. Nu.: D26 Tanım: Üst bölümünde hareketli halka bulunan, dörtgen kesitli uzun gövde ve dörtgen formlu diş bölümüne sahip anahtar. Dil üzerinde dört adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-94 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Şükrü Tül Koleksiyonu Kayıt No: Belirtilmemiş Ölçü: Uz: 55mm, Gen: 25 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 25 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-11. yy. Yayın: Çakmakçı 2017: s. 52 / Kat. Nu.: 34 Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde iki adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-95 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Sultanahmet Kazıları Kayıt No: 02.110(M) Ölçü: Uz: 36 mm, Gen: 30 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 30 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy. Yayın: Denker 2011: s. 13 / Kat. Nu.: 66 Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde dört adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-96 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Sultanahmet Kazıları Kayıt No: ENV.99.55 (M) Ölçü: Uz: 53 mm, Gen: 23 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 23 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy. Yayın: Pitarakis ve Işın 2010: s. 176 / Kat. Nu.: 63 Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde üç adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-97 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Sultanahmet Kazıları Kayıt No: ENV.99.55 (M) Ölçü: Uz: 43 mm, Gen: 22 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 22 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy. Yayın: Pitarakis ve Işın 2010: s. 177 / Kat. Nu.: 64 Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde iki adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-98 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Yenikapı Kayıt No: MRY'05-464 Ölçü: Uz: 43 mm, Gen: 18 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 18 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy. Yayın: Pekin 2007: s. 281 / Kat. Nu.: Y48 Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde iki adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-99 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Bathonea Kayıt No: KCG15.ENV06 Ölçü: Uz: 45 mm, Gen: 22 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 22 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy. Yayın: Enez 2019: s. 56 / Kat. Nu.: 12 Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde iki adet şifre açıklığı yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-100 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Bathonea Kayıt No: KCG25.ENV11 Ölçü: Uz: 47 mm, Gen: 22 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 22 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy. Yayın: Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır. Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde iki adet şifre açıklığı kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra: AN-101 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Bathonea Kayıt No: KCG25.ENV08 Ölçü: Uz: 55 mm, Gen: 22 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 22 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy. Yayın: Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır. Tanım: Halka biçimli sap bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde iki adet şifre açıklığı kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra: AN-102 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Bolu Müzesi Kayıt No: 1763 Ölçü: Uz: 51 mm, Dil: 7 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 20 mm. Malzemesi: Demir Dönem: MS 10-11 yy. Yayın: Barış 2011: 66, K. No: 32 Tanım: Halka biçimli tutamak bölümünde hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde iki adet şifre açıklığı kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra: AN-103 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Saraçhane Kayıt No: F908 Ölçü: Uz: 41 mm, Gen: 22 mm. Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 22 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10. yy. Yayın: Harrison 1986: s. 248 / Kat. Nu.: 336 Tanım: Hareketli bir tutamak bağlantısı olan döner tipte anahtar. Dil Bölümünde 2 adet şifre deliği yer almaktadır. Milin içi boştur.	

Kat. Sıra: AN-104 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Saraçhane Kayıt No: F1078 Ölçü: Uz: 26 mm, Gen: 11 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Halka Çapı: 22 mm. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10. yy. Yayın: Harrison 1986: s. 248 / Kat. Nu.: 334 Tanım: Hareketli bir kulp bağlantısı olan döner tipte anahtar. Dil Bölümünde 2 adet şifre deliği yer almaktadır. Milin içi boştur. Kırık ve eksik.	

Kat. Sıra:	AN-105	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Saraçhane	
Kayıt No:	F385	
Ölçü:	Uz: 33 mm, Gen: 30 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Halka Çapı: 31 mm.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Harrison 1986: s. 248 / Kat. Nu.: 332	
Tanım:	Hareketli bir tutamak bağlantısı olan döner tipte anahtarın tutamak bölümüdür. Kırık ve eksik.	

Kat. Sıra:	AN-106	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Saraçhane	
Kayıt No:	F1091	
Ölçü:	Uz: 47 mm, Gen: 37 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Halka Çapı: 37 mm.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 10. yy.	
Yayın:	Harrison 1986: s. 248 / Kat. Nu.: 333	
Tanım:	Hareketli bir tutamak bağlantısı olan döner tipte anahtarın tutamak bölümüdür. Kırık ve eksik.	

Kat. Sıra:	AN-107	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KGC2024-ENV07	
Ölçü:	Uz: 32 mm, Gen: 18 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Hareketli bir kulp bağlantısı olan döner tipte anahtarın mil ve dil bölümüdür. Dil içerisinde şifreyi oluşturan açıklıklar yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-108	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Sultanahmet Kazıları	
Kayıt No:	02.171(M)	
Ölçü:	Uz: 55 mm, Gen: 23 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Halka Çapı: 23 mm.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 10-12. yy.	
Yayın:	Denker 2011: s. 13 / Kat. Nu.: 68	
Tanım:	Halka biçimli tutamak bölümüne ve hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde şifre açıklıkları yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-109 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi - Şirince Kayserdağı Kayıt No: EM 3/10/07 (ID 891) Ölçü: U: 59 mm, Dil: G: 19 mm, Kal: 4-5 mm Ağırlık - Çap: Ağırlık: 10,9 g – Halka Çapı: 23 mm Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-12. yy Yayın: Pülz 2020: s. 164, Kat. Nu.: A122 Tanım: Halka biçimli tutamak bölümüne ve hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde şifre açıklıkları yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-110 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Smyrna Kayıt No: Belirtilmemiş Ölçü: Uz: 38 mm, Gen: 21 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş- Belirtilmemiş. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-11 yy. Yayın: Akar Tanrıver 2016: s. 66 / Kat. Nu.: 5 Tanım: Halka biçimli tutamak bölümüne ve hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtarın mil ve dil kısmıdır. Dil üzerinde çok sayıda boşluk yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-111 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi -Torbalı Kayıt No: EM 58/54/79(ID 548) Ölçü: Uz: 47 mm, Gen: 29 mm, Kal: 6-12 mm Ağırlık - Çap: Ağırlık: 21.42 g - Belirtilmemiş. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-11. yy. Yayın: Pülz 2020: s. 164, Kat. Nu.: A118 Tanım: Halka biçimli tutamak bölümüne ve hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtarın mil ve dil kısmıdır. Dil üzerinde çok sayıda boşluk yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-112 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi - Torbalı Kayıt No: EM 58/54/79(ID 548) Ölçü: Uz: 47 mm, Gen: 29 mm, Kal: 6-12 mm Ağırlık - Çap: Ağırlık: 21.42 g - Belirtilmemiş. Malzemesi: Bakır Alaşım Dönem: MS 10-11. yy. Yayın: Pülz 2020: s. 164, Kat. Nu.: A118 Tanım: Halka biçimli tutamak bölümüne ve hareketli "L" biçiminde dile sahip anahtarın mil ve dil kısmıdır. Dil üzerinde çok sayıda boşluk yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-113	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Sultanahmet Kazıları	
Kayıt No:	02.142(M)	
Ölçü:	Uz: 44 mm, Gen: 22 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Halka Çapı: 22 mm.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Denker 2011: s. 13 / Kat. Nu.: 67	
Tanım:	Halka biçimli tutamak bölümüne ve hareketli “L” biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde şifre açıklığı tek bir yatay kesik ile verilmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-114	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG2025-12	
Ölçü:	Uz: 56 mm, Gen: 32 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Halka Çapı: 32 mm.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Tez kapsamında ilk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Halka biçimli tutamak bölümüne ve hareketli “L” biçiminde dile sahip anahtardır. Dil üzerinde şifre açıklığı tek bir yatay kesik ile verilmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-115	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Yamaç Ev 2	
Kayıt No:	1983 R 45 Kİ 83/74 (ID 138)	
Ölçü:	Uz: 18 mm, Gen: 20 mm, Kal: 10 mm,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 7,3 g - Çap: 20 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım (83,7 bakır , %15,5 çinko)	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 82, Kat. Nu.: S 205	
Tanım:	Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş, kulp kısmı halka biçiminde. Şaft bölümü kısa ve içi boş, dil bölümü kenarlarında kanallar açılmıştır.	

Kat. Sıra:	AN-116	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Efes Müzesi - Yamaç Ev 2	
Kayıt No:	1983, Kİ 83/25 GHD (ID127)	
Ölçü:	Uz: 20 mm, Gen: 21 mm, Kal: 10 mm,	
Ağırlık - Çap:	Ağırlık: 4,8 g - Çap: 21 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım (%89 cu, %9,5 zn,)	
Dönem:	MS 10-11. yy.	
Yayın:	Pülz 2020: s. 82, Kat. Nu.: S 204	
Tanım:	Tek parça döküm tekniğinde üretilmiş, kulp kısmı halka biçiminde. Şaft bölümü kısa ve içi boş, dil bölümü kenarlarında kanallar açılmıştır.	

Kat. Sıra:	AN-117	
Adı:	Döner Anahtar	
Buluntu Yeri:	Bolu Müzesi Koleksiyonu	
Kayıt No:	1763	
Ölçü:	Uz: 25 mm, Gen:20 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Halka Çap: 20 mm,	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 10-11 yy.	
Yayın:	Barış 2011: s. 68, Kat. Nu.: 33	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve kısa mile sahip anahtarın dil kısmına yatay kanal açılmıştır.	

Kat. Sıra:	AN-118	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda – Bouleuterion	
Kayıt No:	Belirtilmemiştir.	
Ölçü:	Uz: 95 mm, Kal: 7 mm, Dil: 32 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 219 / Kat. Nu.: J58	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun mile sahip anahtarın dil kısmı dik şekilde kıvrılarak oluşturulmuştur. Üç şifre açıklığı vardır.	

Kat. Sıra:	AN-119	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 2002 FE 249	
Ölçü:	Uz: 68 mm, Kal: 7 mm, Dil: 23 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 219 / Kat. Nu.: J57	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun mile sahip anahtarın dil kısmı dik şekilde kıvrılarak oluşturulmuştur. Tek şifre açıklığı vardır.	

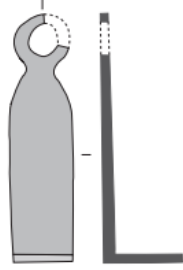

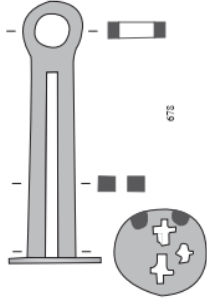
Kat. Sıra:	AN-120	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Arykanda	
Kayıt No:	ARY 2001 FE 248	
Ölçü:	Uz: 54 mm, Kal: 4 mm, Dil: 31 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 219 / Kat. Nu.: J59	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun mile sahip anahtarın dil kısmı dik şekilde kıvrılarak oluşturulmuştur. Üç adet şifre açıklığı vardır.	

Kat. Sıra:	AN-121	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Eski Müze Deposu	
Kayıt No:	21SYBA-	
Ölçü:	Uz:115 mm, Gen: 25 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 4-6. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 390 / Kat. Nu.: D27	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun mile sahip anahtarın dil kısmı dik şekilde kıvrılarak oluşturulmuştur.	

Kat. Sıra:	AN-122	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Dolice	
Kayıt No:	09-338-204	
Ölçü:	Uz: 127 mm, Gen: 27 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 12	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun mile sahip anahtarın dil bölümü kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	AN-123	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	12003 P3	
Ölçü:	Uz: 118 mm, Gen: 30 mm, Kal:4 mm	
Ağırlık - Çap:	80 g - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 126 / Kat. Nu.: 650	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun mile sahip anahtarın dil bölümü dik açıyla dönmektedir. Üzerinde şifre açıklığı yer alır.	

Kat. Sıra:	AN-124	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMD-00-18.01	
Ölçü:	Uz: 135 mm, Gen: 48 mm.	
Ağırlık - Çap:	180 g – Çap: 48 mm.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 130 / Kat. Nu.: 678	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun iki mille dairsel bir zeminde birleşir. Bu alanda haç biçimli açıklıklar bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-125	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Dolice	
Kayıt No:	14-101-201	
Ölçü:	Uz: 97 mm, Gen: 27 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 5	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü genişleyen bir mille birleşir ve sonrasında incelerek dil bölümü ile birleşmektedir.	

Kat. Sıra:	AN-126	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Dolice	
Kayıt No:	14-457-203	
Ölçü:	Uz: 82 mm, Gen: 15 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 9	
Tanım:	Dörtgen kesitli bir milin kıvrılması ile tutamak bölümü oluşturulan anahtarın, en alt bölümünde yassı dil bölümü yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	AN-127	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	2009-KED65	
Ölçü:	Uz: 120 mm, Gen: 15 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-6. yy.	
Yayın:	Demirer 2013: s. 264 / Kat. Nu.: 144	
Tanım:	Dövme tekniğiyle işlenmiş, orta bölümde genişlemekte, bir uç halka şeklinde kıvrılarak kapatılmış, diğer uçta kilit dili kıvrılarak işlenmiş, tam ve sağlam durumdadır.	

Kat. Sıra:	AN-128	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Serçe Limanı Batığı	
Kayıt No:	GW 1825	
Ölçü:	Uz: 140 mm, Gen: 20 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Pulak 2004: s. 440 / Kat. Nu.: LK2	
Tanım:	Dairsel biçimli tutamak bölümü ve uzun mile sahip anahtarın dil bölümü dik açıdır. Dörtgen biçimde şifre açıklığına sahiptir.	

Kat. Sıra:	AN-129	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Serçe Limanı Batığı	
Kayıt No:	GW 1284	
Ölçü:	Uz: 320 mm, Gen: 46 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma	
Yayın:	Pulak 2004: s. 439 / Kat. Nu.: LK1	
Tanım:	Dörtgen biçimli milden katlanarak oluşturulmuş anahtar. Not: Serçe Limanı Batığı kilitleri epoksi reçine ile üretilmiştir.	

Kat. Sıra:	AN-130	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Dolice	
Kayıt No:	14-401-200	
Ölçü:	Uz: 76 mm, Gen: 22 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiştir - Belirtilmemiştir	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Höpken 2017: s. 186 / Kat. Nu.: 17	
Tanım:	Bastırmalı tip anahtara ait tutamak bölümü olmalıdır. Buluntu kırık ve eksiktir.	

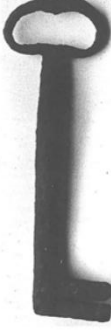
Kat. Sıra:	AN-131	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Parion – Agora	
Kayıt No:	H4, s.153	
Ölçü:	Uz: 61 mm, Kal: 2mm	
Ağırlık - Çap:	6,81 g - Çap-Kesit: 7 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 354 / Kat. Nu.: H4	
Tanım:	Bastırmalı tip anahtara ait tutamak bölümü olmalıdır. Buluntu kırık ve eksiktir.	

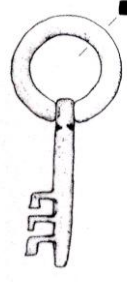
Kat. Sıra:	AN-132	
Adı:	Bastırmalı Anahtar	
Buluntu Yeri:	Philadelphia (Isauria) - Nekropolis	
Kayıt No:	-	
Ölçü:	Uz: 21 mm, Gen: 18 mm,	
Ağırlık - Çap:	8,89 g – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MÖ 2-3. yy.	
Yayın:	Canlı 2020: s. 350	
Tanım:	Dörtgen biçimli levhadan katlanarak üretilen, tutamak bölümü volüt biçimli, dil bölümü üçgen biçimli anahtar.	

Kat. Sıra: AN-133 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Efes Müzesi - Meryem Ana Kilisesi Kayıt No: 2011 SO2 SE 2012/11 (ID 989) Ölçü: Uz: 141mm, Gen: 24 mm, Kal: 6 mm, Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş. Malzemesi: Demir Dönem: MS 5-6. yy. Yayın: Pülz 2020: s. 164 / Kat. Nu.: A121 Tanım: İnce uzun, üçgen formlu gövdenin bir ucunda dairesel mil ve dil bölümü, diğer ucunda halka şeklindeki tutamak mevcuttur.	

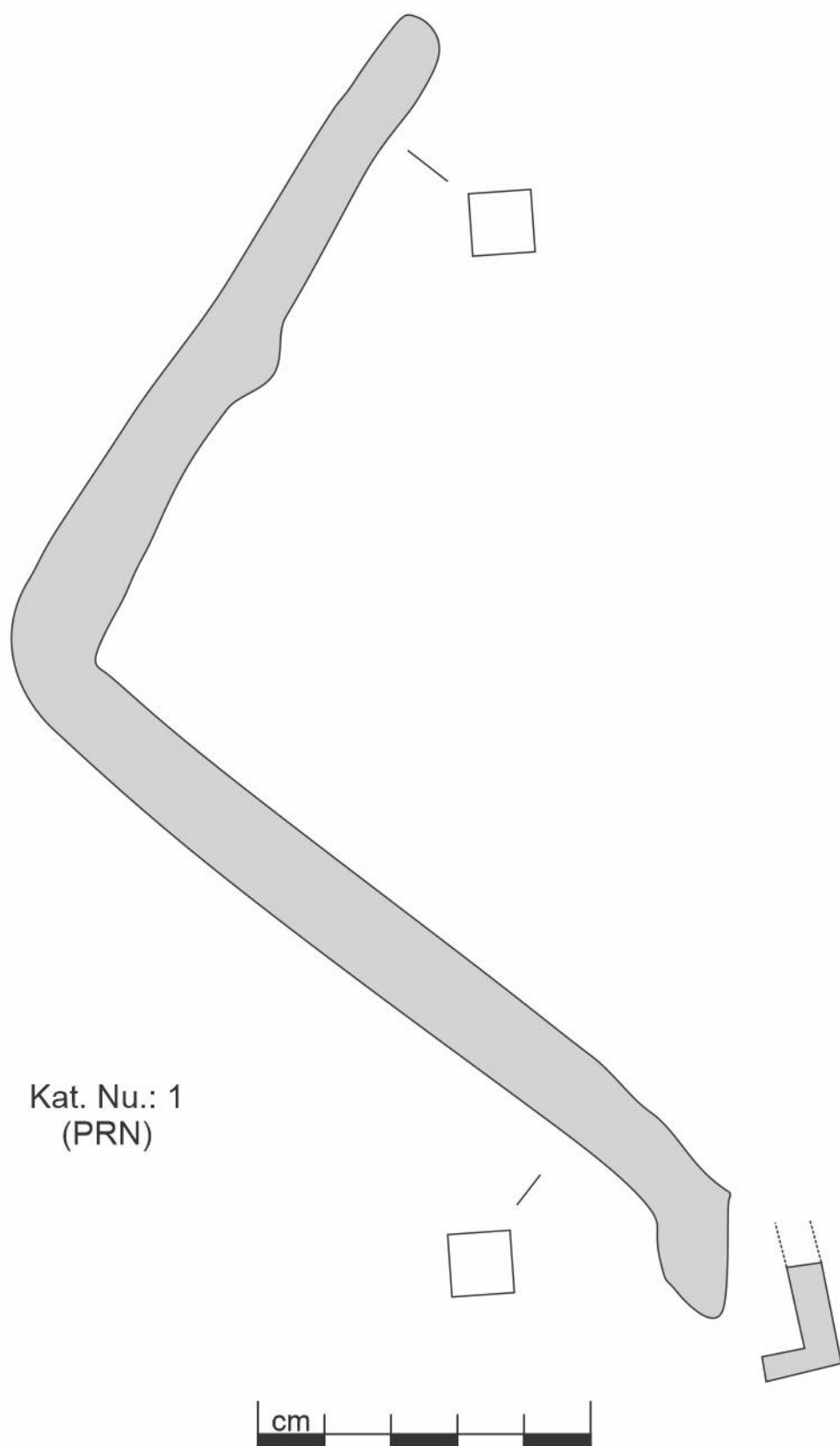
Kat. Sıra: AN-134 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Kibyra Kayıt No: KY18 - 46 Ölçü: Uz: 90 mm, Gen: 22 mm, Kal:3 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Halka Çap: 18 mm Malzemesi: Demir Dönem: MS 5-7. yy. Yayın: Kaya-Demirer 2020: s. 135 / Kat. Nu.: 60 Tanım: Dikdörtgen gövdeli, sapta düzgün daire halka mevcuttur. Dil bölümü mafsallık ile bağlanmıştır. Dil üzerinde üç diş yer almaktadır.	

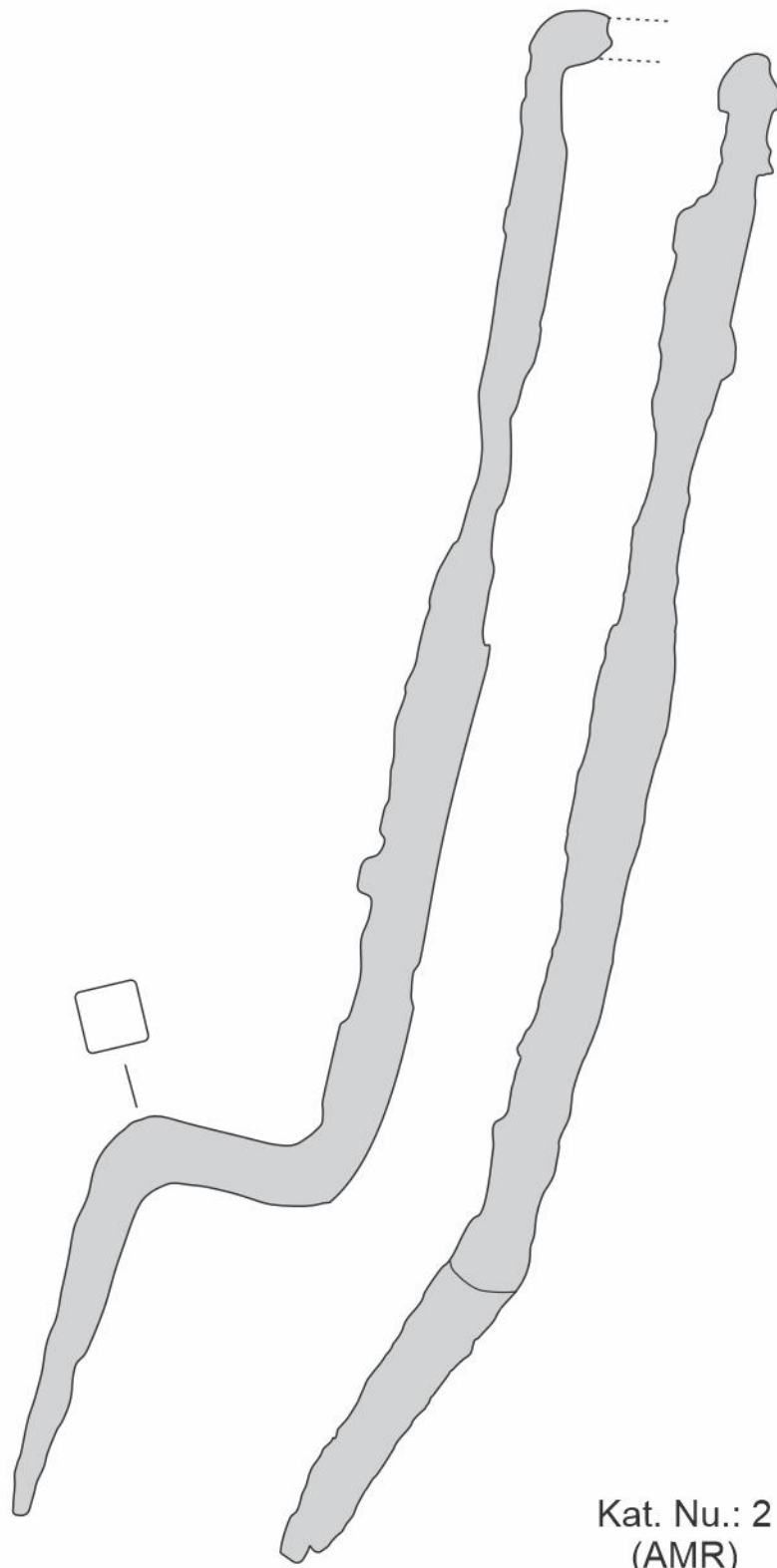
Kat. Sıra: AN-135 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Kibyra Kayıt No: 2011-KED39 Ölçü: Uz: 100 mm, Gen: 22 mm, Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Halka Çap: 20 mm Malzemesi: Demir Dönem: MS 6-7. yy. Yayın: Demirer 2013: s. 265 / Kat. Nu.: İ49 Tanım: Dikdörtgen gövdeli, sapta düzgün daire halka mevcuttur. Dil bölümü mafsallık ile bağlanmıştır.	

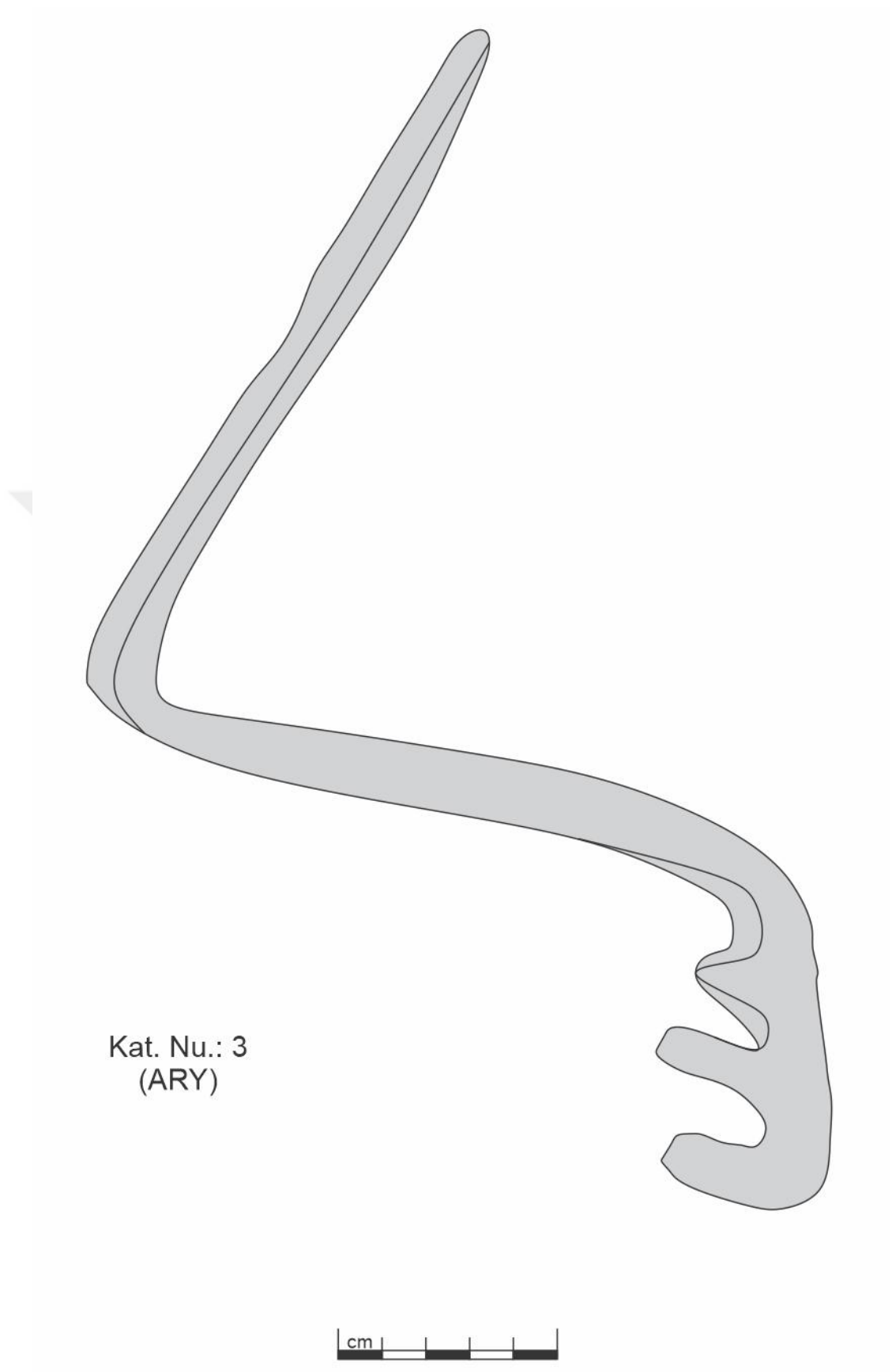
Kat. Sıra: AN-136 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Saraçhane Kayıt No: F138A Ölçü: Uz: 145 mm, Gen: 51 mm. Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Belirtilmemiş Malzemesi: Demir Dönem: MS 10-11. yy. Yayın: Harrison 1986: s. 248, Kat. Nu.: 338 Tanım: Eliptik uçlu sap ve uzun içi boş mil, Dar bir çentikle iki parçaya bölünmüş aynı düzlemdeki dikdörtgen dil bölümü. yer alır.	

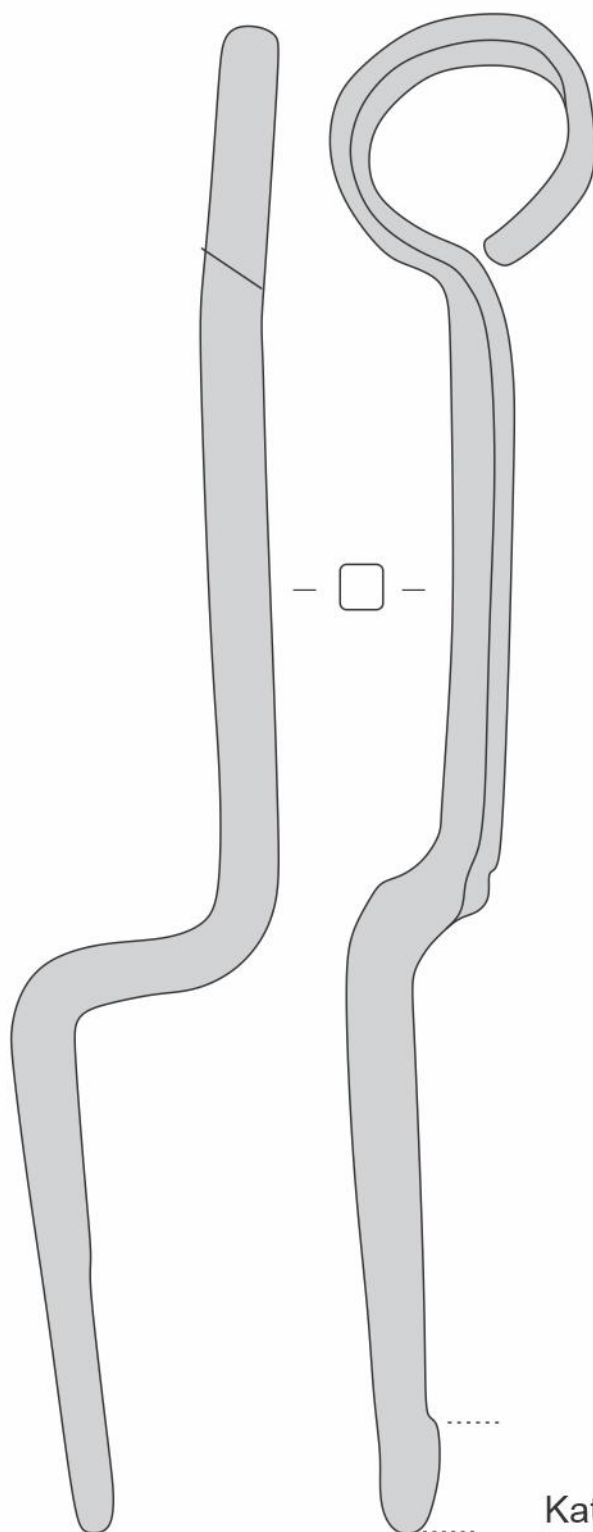
Kat. Sıra: AN-137 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Serçe Limanı Batığı Kayıt No: GW 1826 Ölçü: Uz: 68 mm, Gen: 72 mm. Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş – Belirtilmemiş. Malzemesi: Demir Dönem: MS 10-11. yy. Yayın: Pulak 2004: s. 440 / Kat. Nu.: LK4 Tanım: Halka biçimli tutamak bölümüne ve dairesel bir mile sahip anahtardır. Üç adet “L” biçimli şifre dişi yer almaktadır.	

Kat. Sıra: AN-138 Adı: Döner Anahtar Buluntu Yeri: Bolu Müzesi Koleksiyonu Kayıt No: 1764 Ölçü: Uz: 58 mm, Gen: 28 mm Ağırlık - Çap: Belirtilmemiş - Halka Çap: 28 mm, Malzemesi: Demir Dönem: MS 10-11 yy. Yayın: Barış 2011: s. 64 / Kat. Nu.: 31 Tanım: Halka biçimli tutamak bölümüne ve dairesel bir mile sahip anahtardır. İki adet şifre dişi yer almaktadır.	

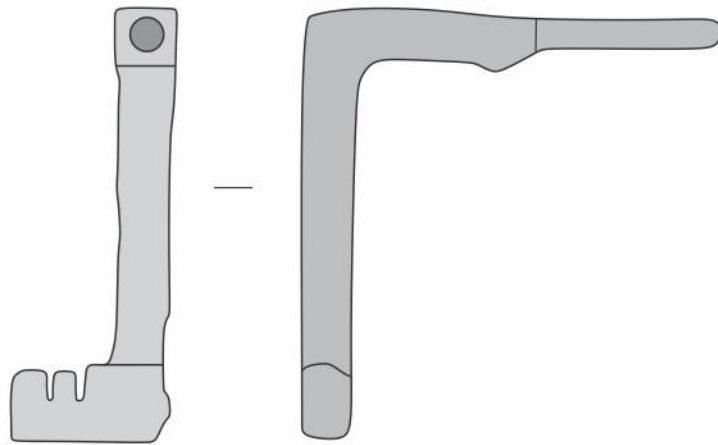

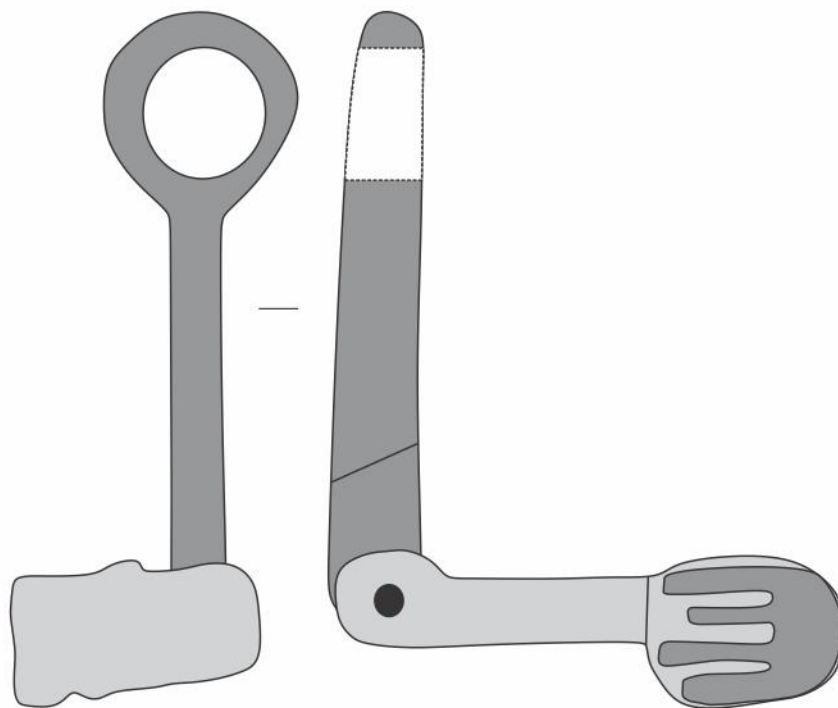

Kat. Nu.: 4
(KBR)

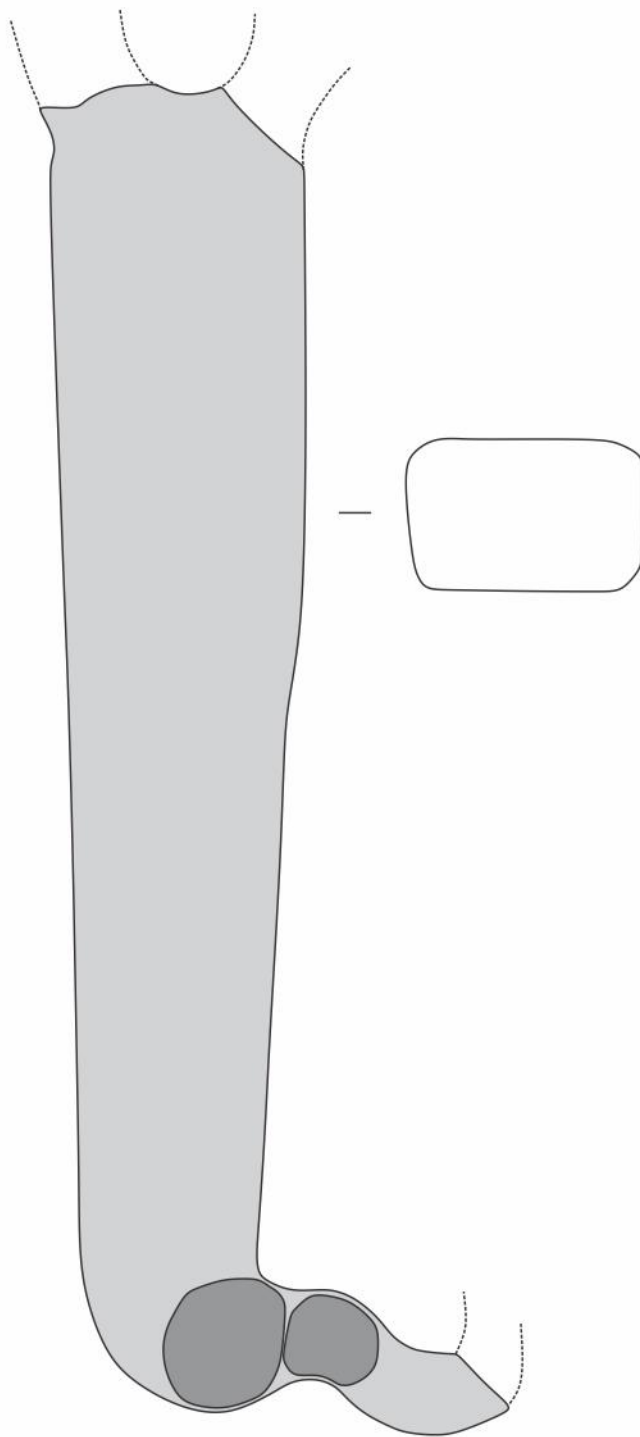

Kat. Nu.: 5
(ARY)

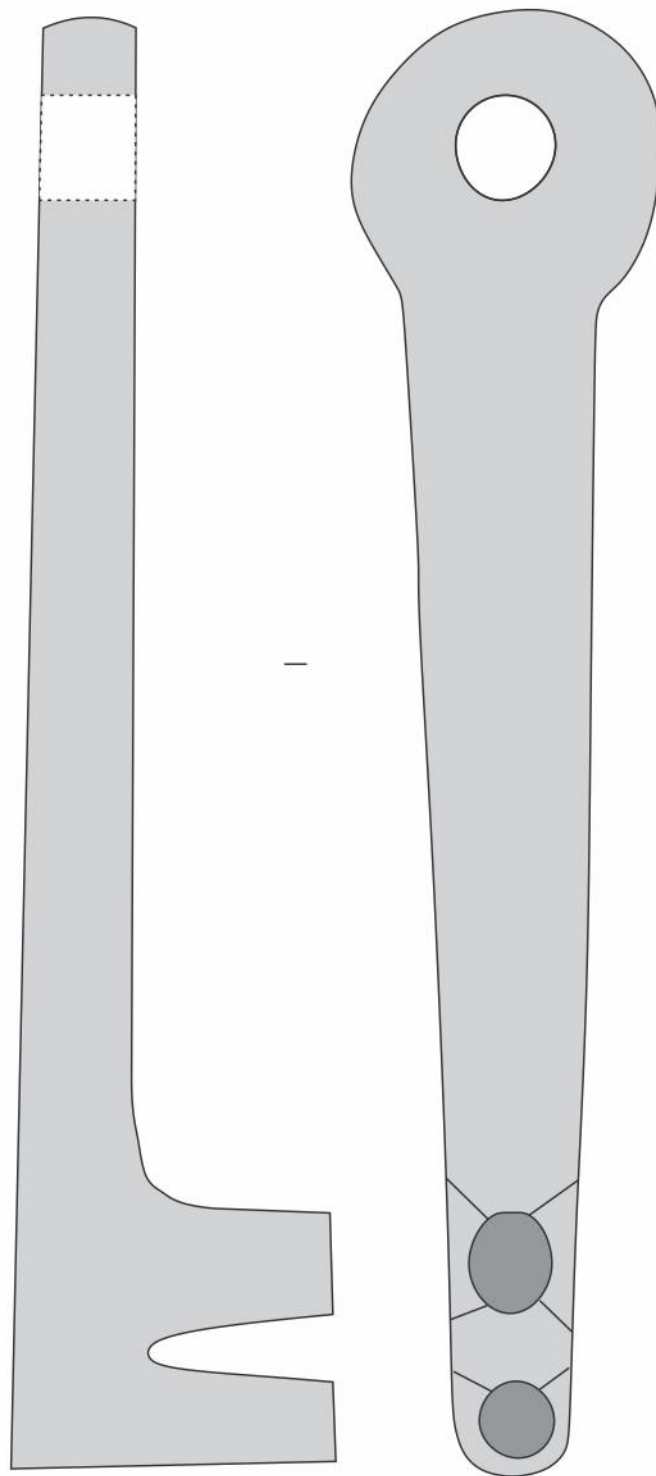
Kat. Nu.: 6
(KBR)

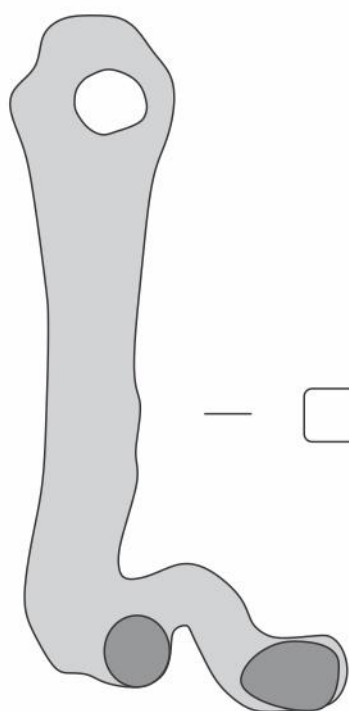
Kat. Nu.: 7
(ZEU)

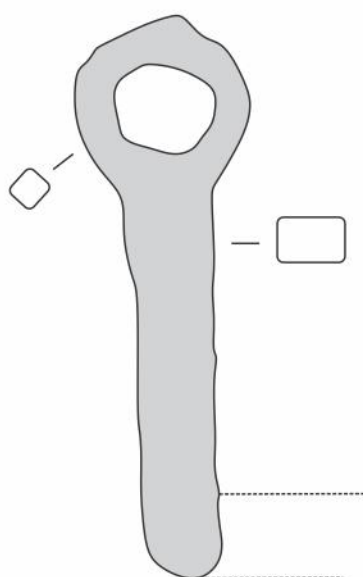

Kat. Nu.: 8
(ZEU)

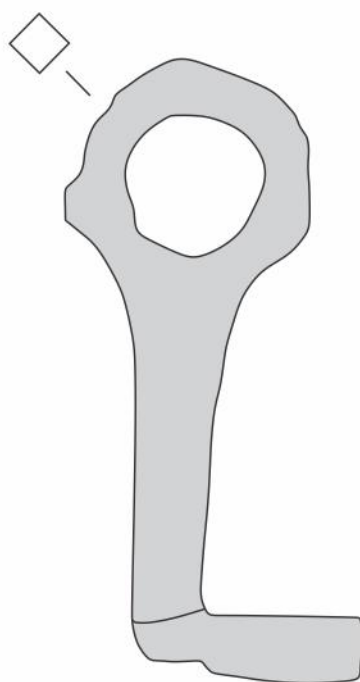

Kat. Nu.: 9
(CTK)

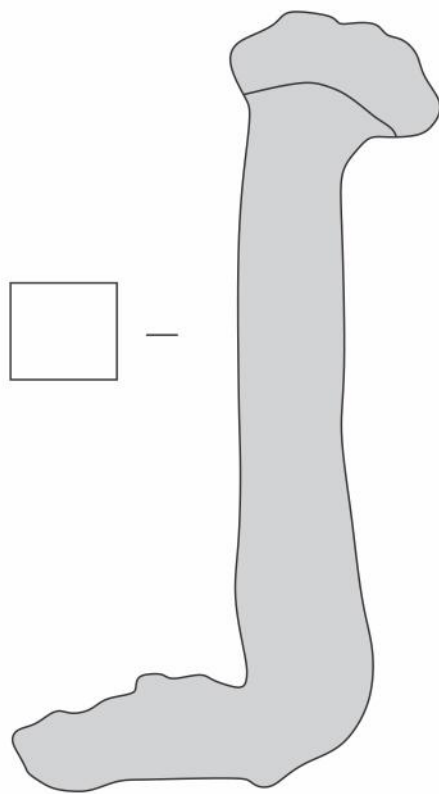

Kat. Nu.: 10
(CTK)

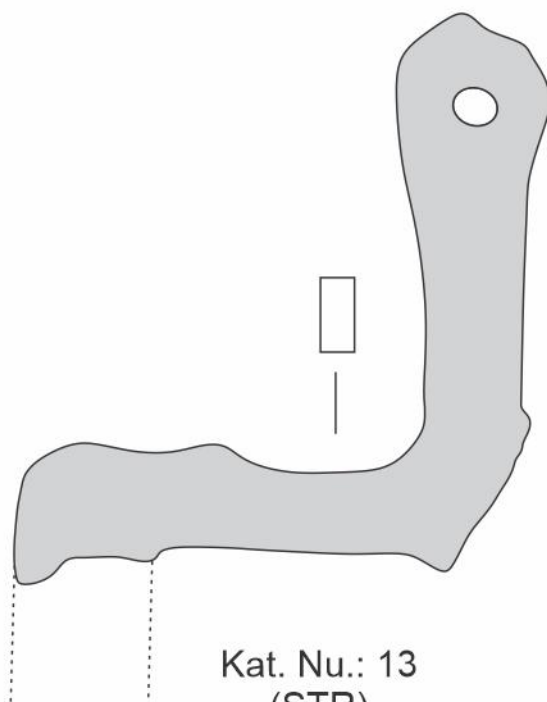

Kat. Nu.: 11
(AIO)

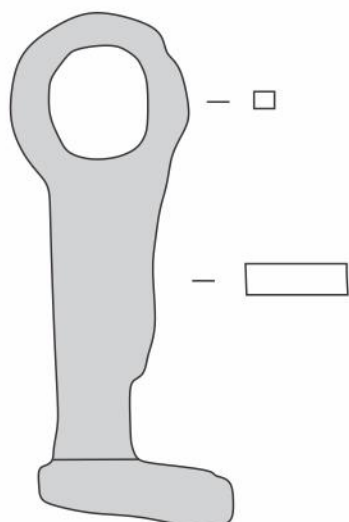

Kat. Nu.: 12
(ZEU)

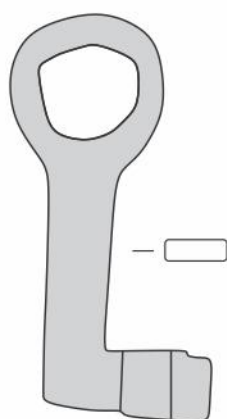

Kat. Nu.: 13
(STR)

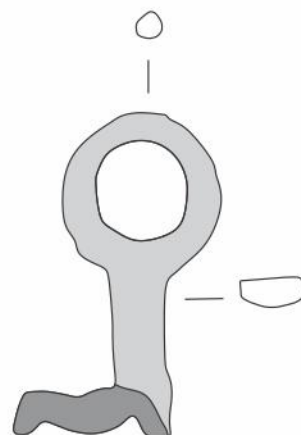

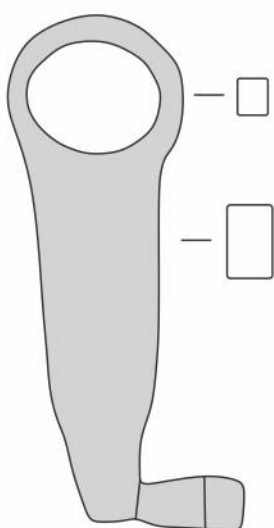
Kat. Nu.: 14
(ARY)

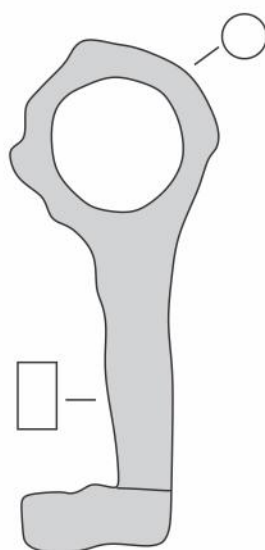
Kat. Nu.: 15
(ARY)

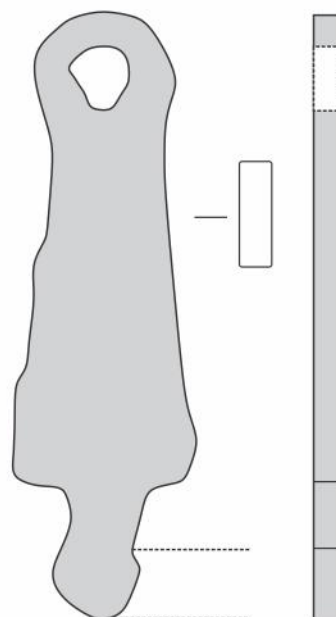
Kat. Nu.: 16
(EFM)

Kat. Nu.: 17
(KBR)

Kat. Nu.: 18
(PRN)

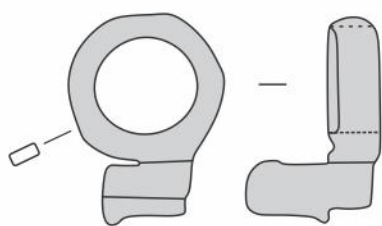

Kat. Nu.: 19
(PRN)

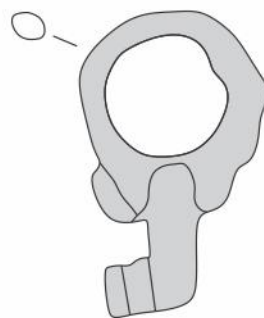
PRN M3

MS 6-7

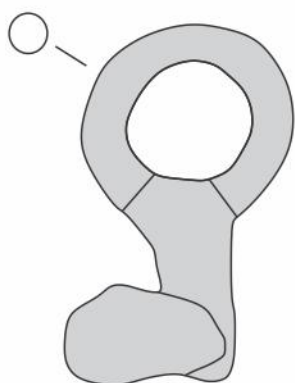

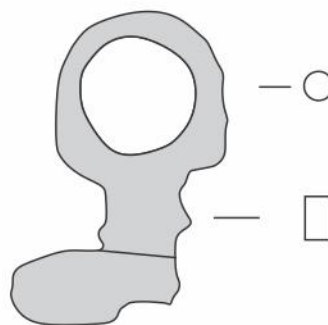
Kat. Nu.: 20
(KBR)

Kat. Nu.: 21
(TRL)

Kat. Nu.: 22
(TRL)

Kat. Nu.: 23
(PRN)

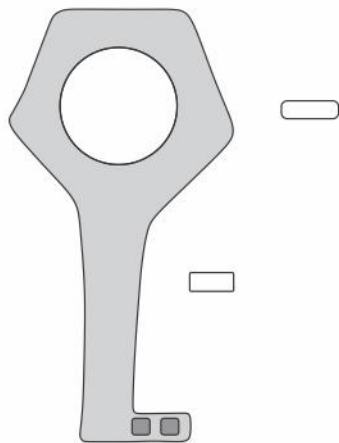

Kat. Nu.: 24
(ARY)

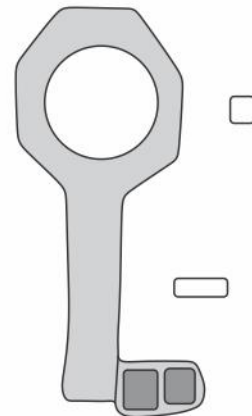

Kat. Nu.: 25
(ARY)

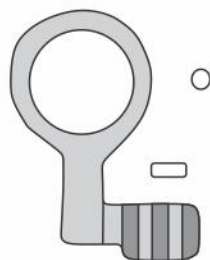

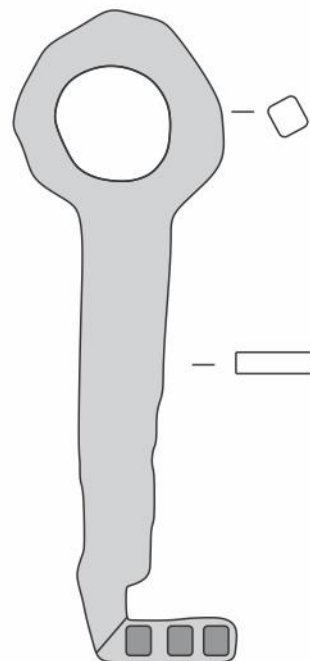
Kat. Nu.: 26
(ARY)

Kat. Nu.: 27
(ARY)

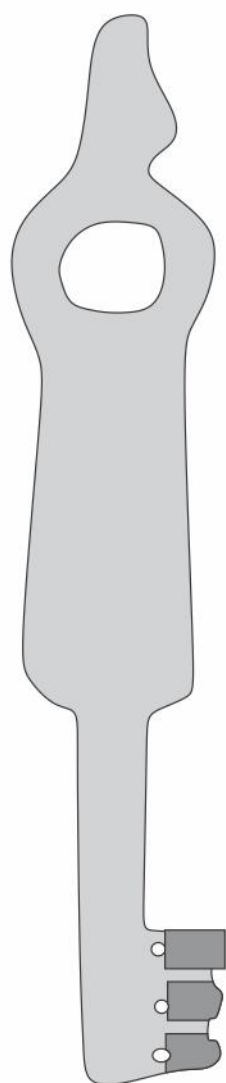

Kat. Nu.: 28
(ARY)

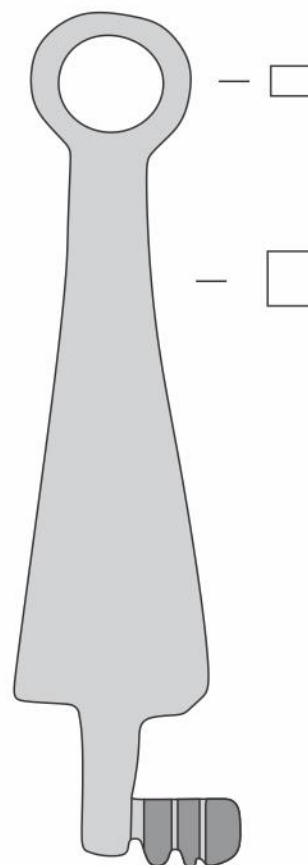

Kat. Nu.: 29
(ARY)

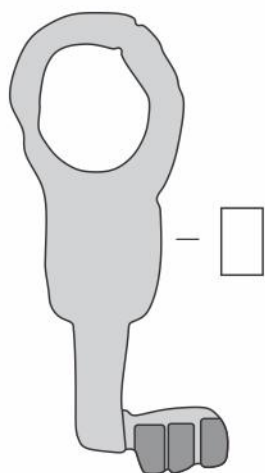

Kat. Nu.: 30
(SNP)

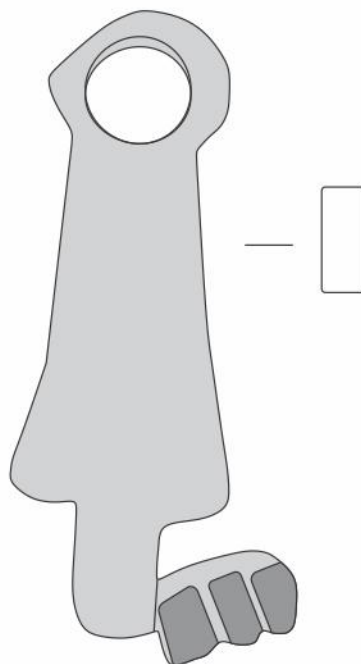

Kat. Nu.: 31
(KBR)

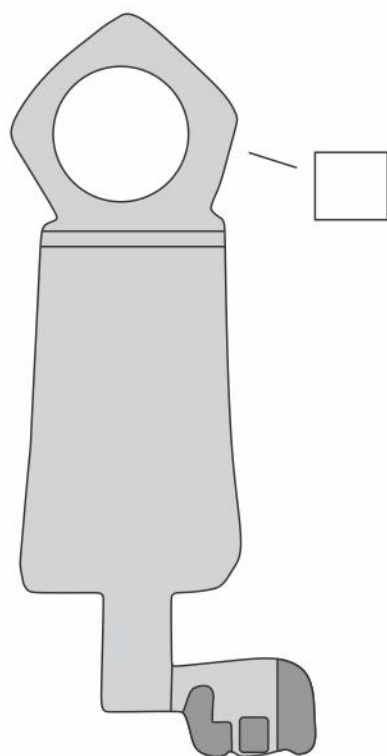

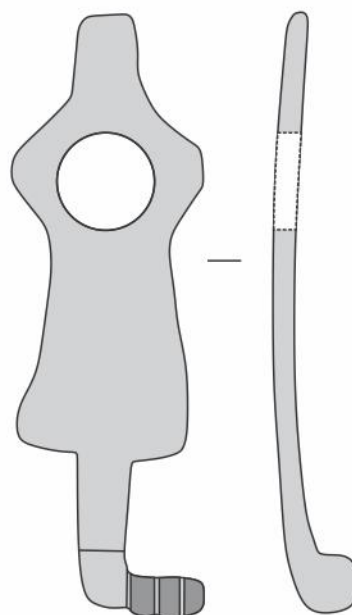
Kat. Nu.: 32
(KBR)

Kat. Nu.: 33
(KBR)

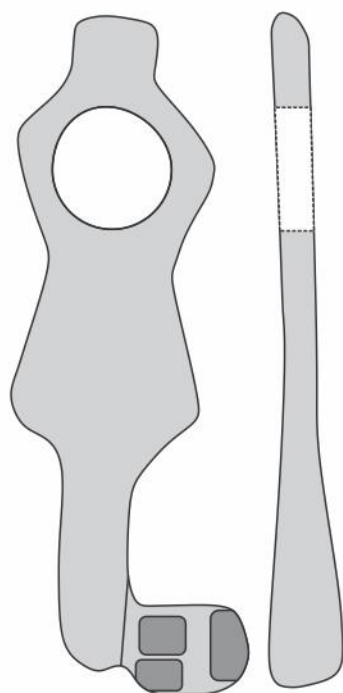

Kat. Nu.: 34
(KBR)

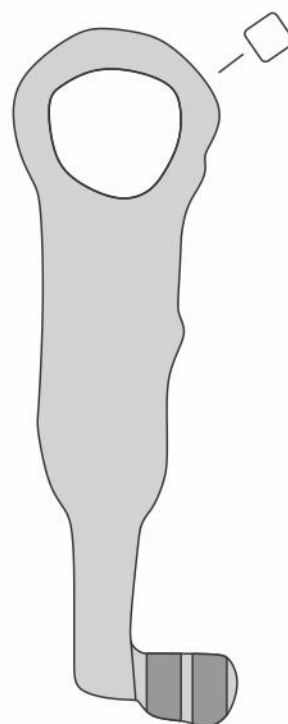

Kat. Nu.: 35
(KBR)

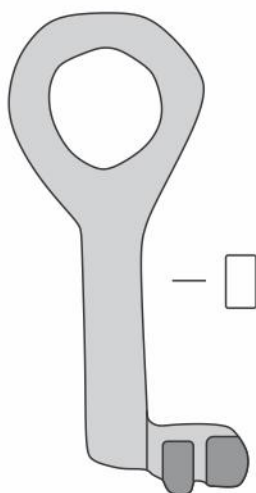

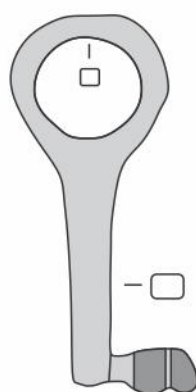
Kat. Nu.: 36
(KBR)

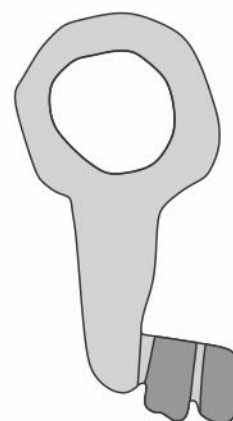
Kat. Nu.: 37
(KBR)

Kat. Nu.: 38
(KBR)

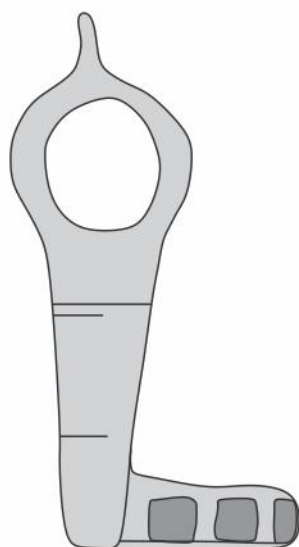

Kat. Nu.: 39
(KBR)

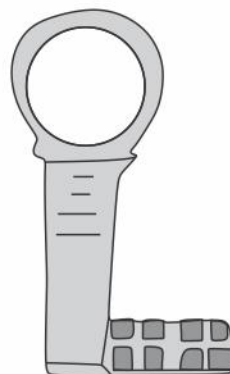

Kat. Nu.: 40
(SRD)

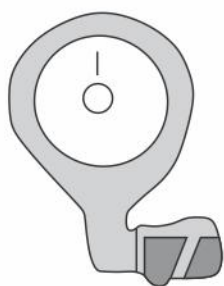

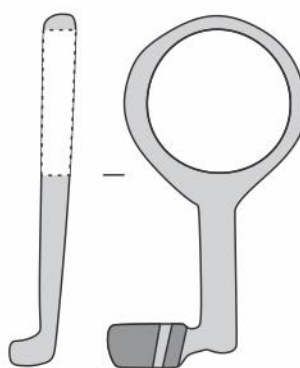
Kat. Nu.: 41
(DDT)

Kat. Nu.: 42
(DDT)

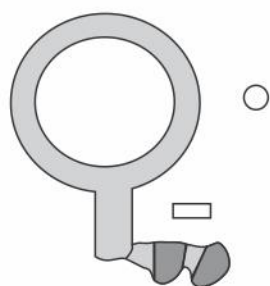

Kat. Nu.: 43
(KBR)

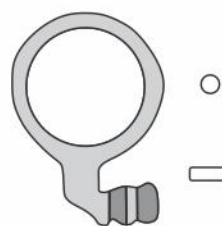

Kat. Nu.: 44
(TRL)

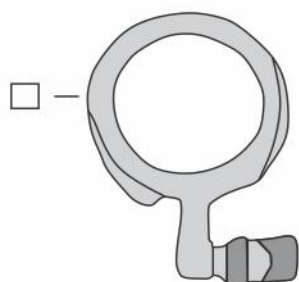

Kat. Nu.: 45
(ARY)

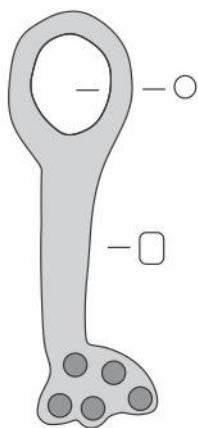
Kat. Nu.: 46
(ARY)

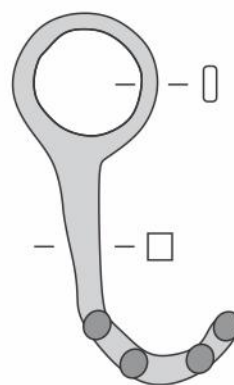
Kat. Nu.: 47
(PHI)

Kat. Nu.: 48
(PHI)

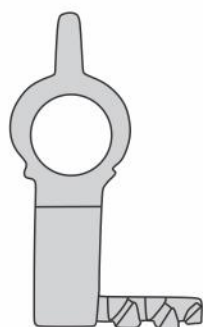

Kat. Nu.: 49
(ARY)

Kat. Nu.: 50
(ARY)

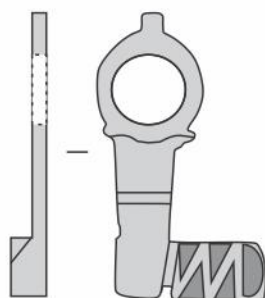

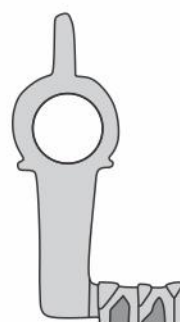
Kat. Nu.: 51
(PTR)

Kat. Nu.: 52
(PRR)

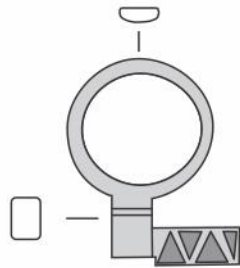

Kat. Nu.: 53
(ZEU)

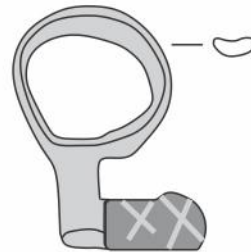

Kat. Nu.: 54
(DDT)

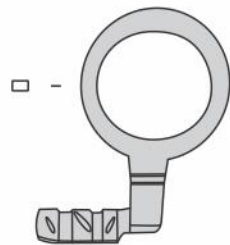

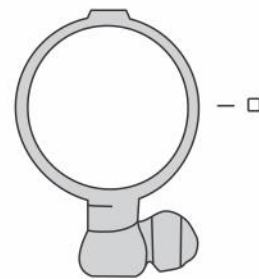
Kat. Nu.: 55
(EFM)

Kat. Nu.: 56
(EFM)

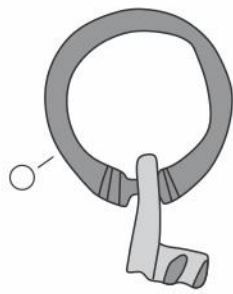

Kat. Nu.: 57
(İZK)

Kat. Nu.: 58
(İZK)

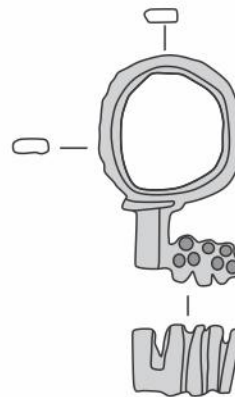
Kat. Nu.: 59
(SRD)

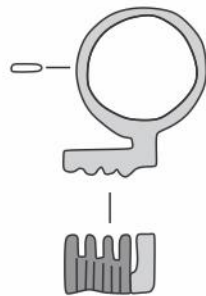
Kat. Nu.: 60
(PTR)

Kat. Nu.: 61
(EFM)

Kat. Nu.: 62
(EFM)

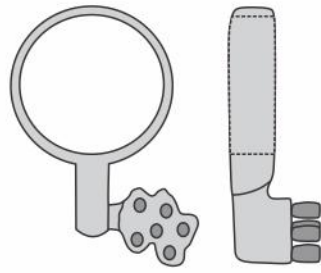

Kat. Nu.: 63
(EFM)

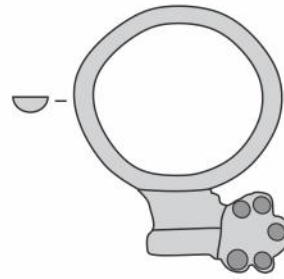

Kat. Nu.: 64
(EFM)

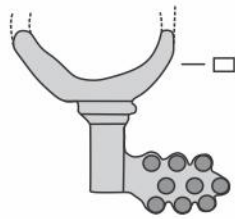

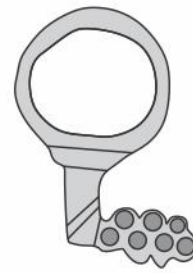
Kat. Nu.: 65
(İZK)

Kat. Nu.: 66
(İZK)

Kat. Nu.: 67
(İZK)

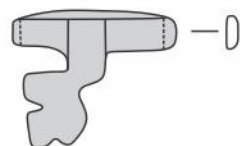

Kat. Nu.: 68
(SRD)

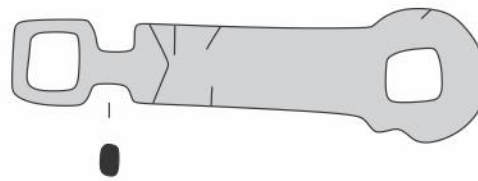

Kat. Nu.: 69
(EFM)

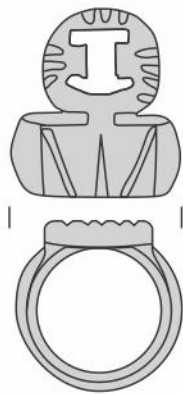

Kat. Nu.: 70
(EFM)

Kat. Nu.: 71
(DLC)

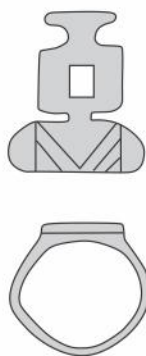
Kat. Nu.: 72
(PHI)

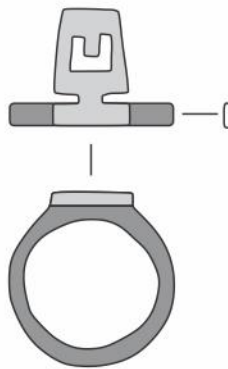
Kat. Nu.: 73
(STR)

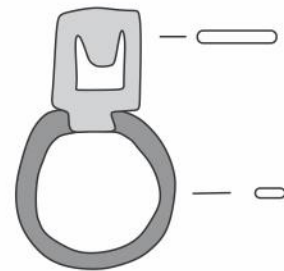
Kat. Nu.: 74
(BGT)

Kat. Nu.: 75
(ZEU)

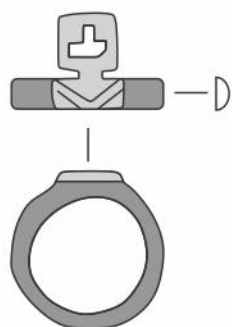

Kat. Nu.: 76
(EFM)

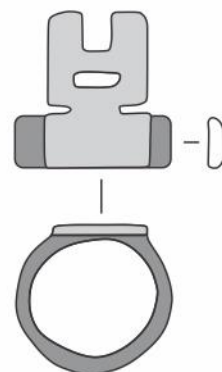

Kat. Nu.: 77
(EFM)

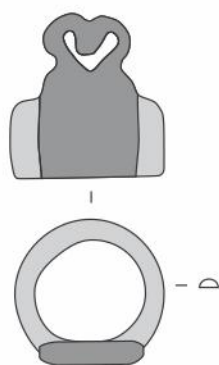

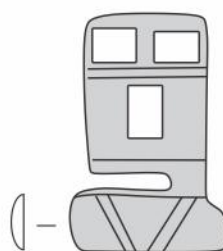
Kat. Nu.: 78
(EFM)

Kat. Nu.: 79
(EFM)

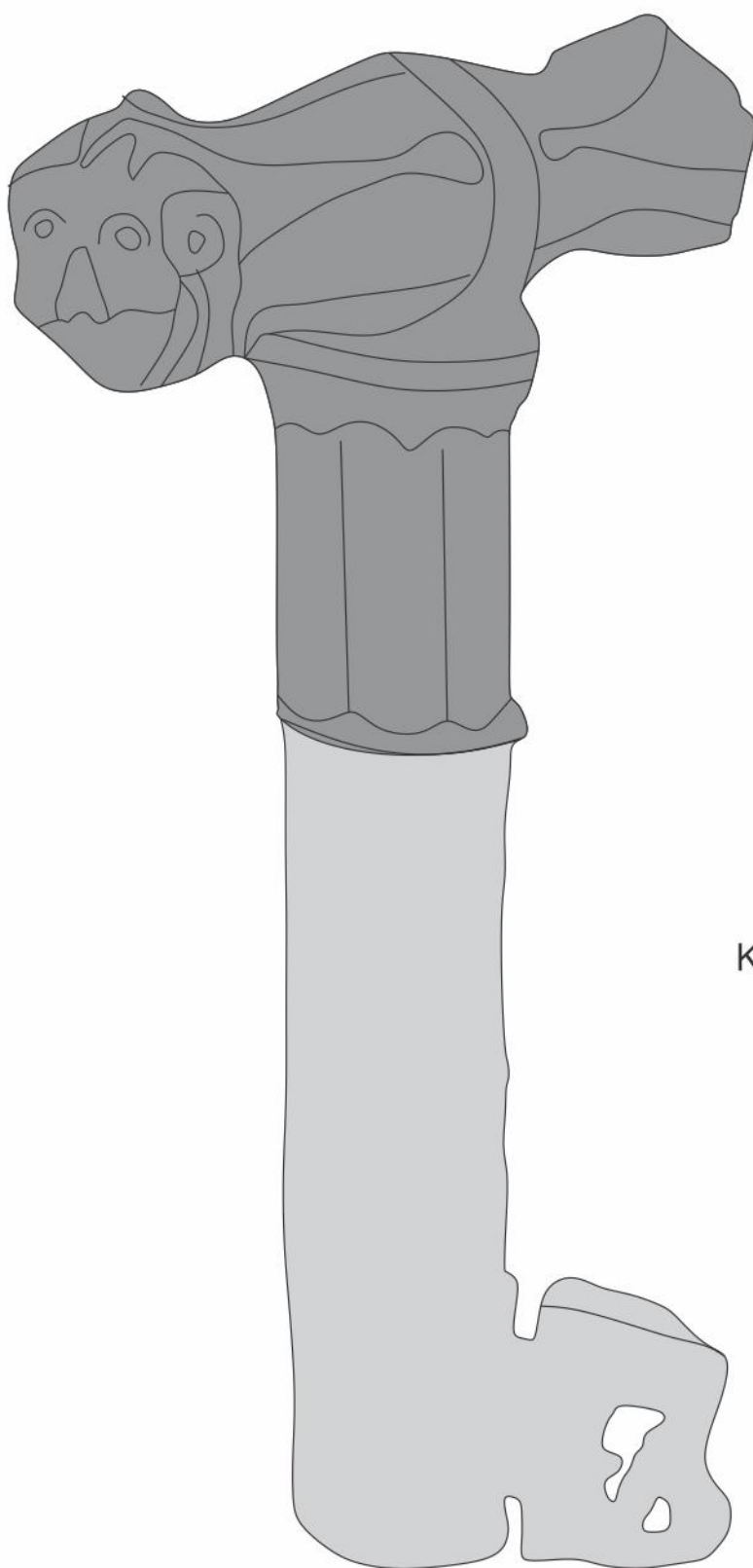

Kat. Nu.: 80
(İZK)

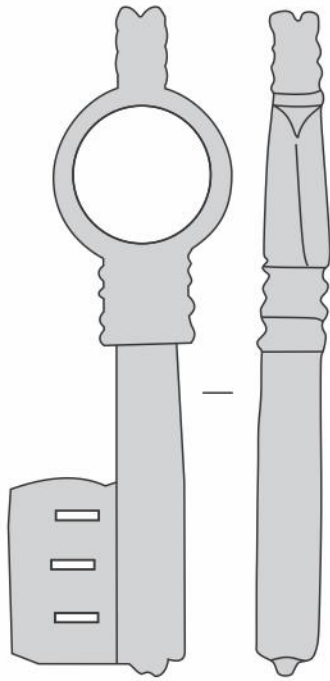
Kat. Nu.: 81
(SRD)

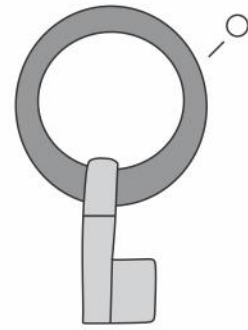

Kat. Nu.: 82
(YLN)

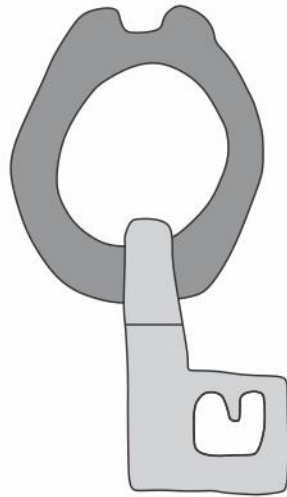

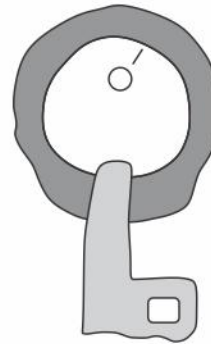
Kat. Nu.: 83
(İZK)

Kat. Nu.: 84
(OLB)

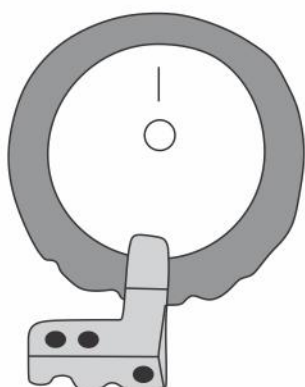

Kat. Nu.: 85
(OLB)

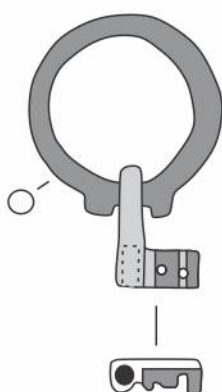

Kat. Nu.: 86
(KBR)

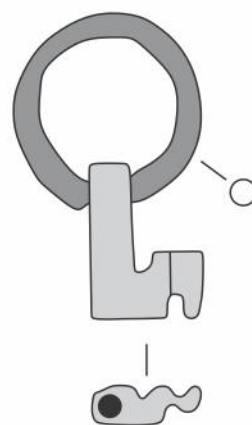

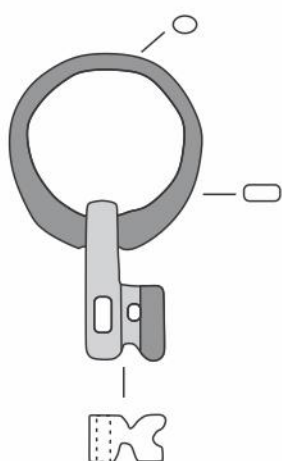
Kat. Nu.: 87
(KBR)

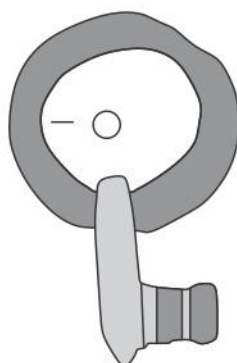
Kat. Nu.: 88
(EFM)

Kat. Nu.: 89
(EFM)

Kat. Nu.: 90
(EFM)

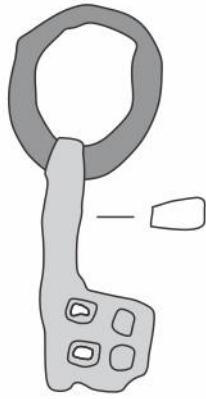

Kat. Nu.: 91
(KBR)

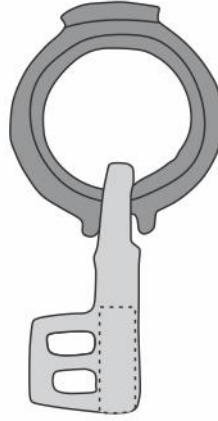

Kat. Nu.: 92
(EUS)

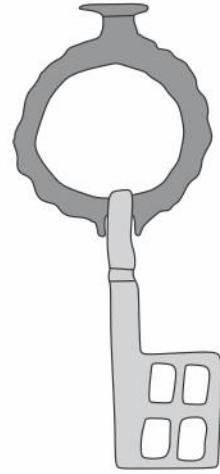

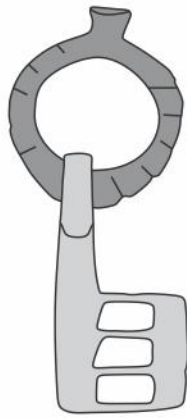
Kat. Nu.: 93
(STR)

Kat. Nu.: 94
(ŞTK)

Kat. Nu.: 95
(SLT)

Kat. Nu.: 96
(SLT)

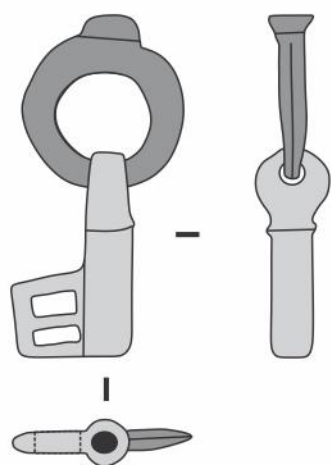

Kat. Nu.: 97
(SLT)

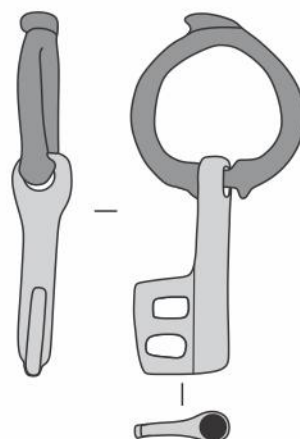

Kat. Nu.: 98
(YNK)

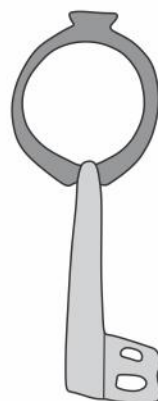
Kat. Nu.: 99
(KCG)

Kat. Nu.: 100
(KCG)

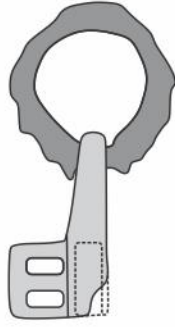

Kat. Nu.: 101
(KCG)

Kat. Nu.: 102
(BME)

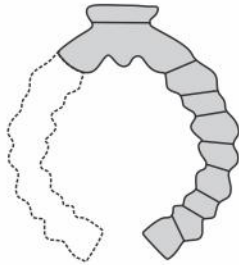

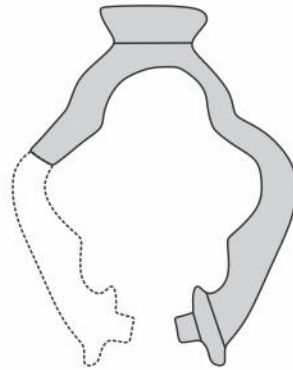
Kat. Nu.: 103
(SRÇ)

Kat. Nu.: 104
(SRÇ)

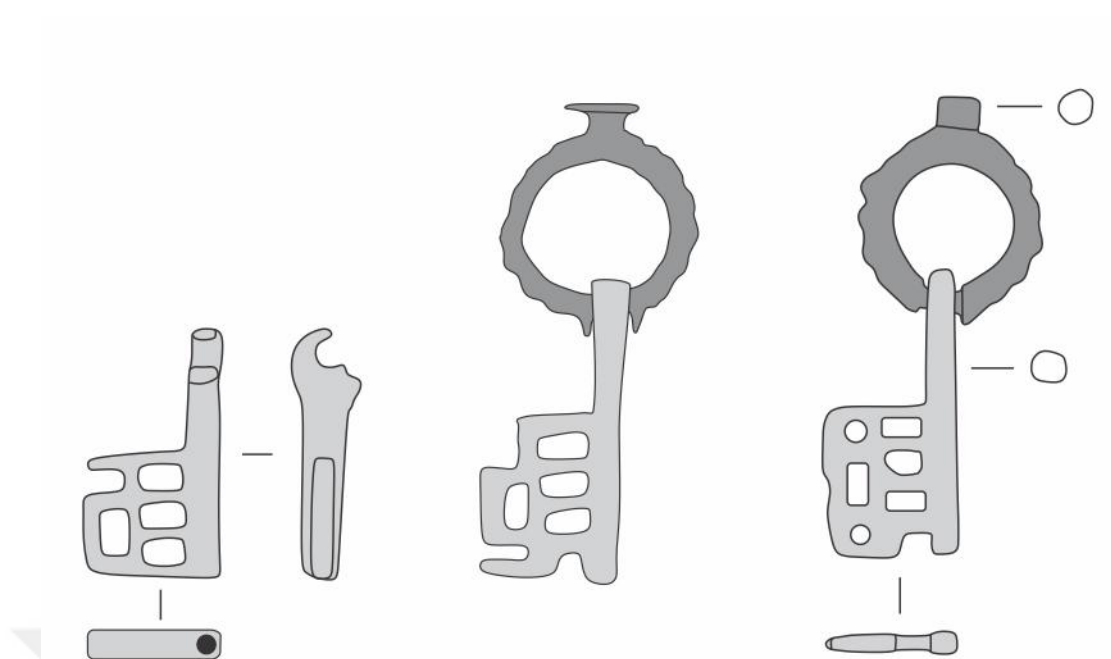

Kat. Nu.: 105
(SRÇ)

Kat. Nu.: 106
(SRÇ)

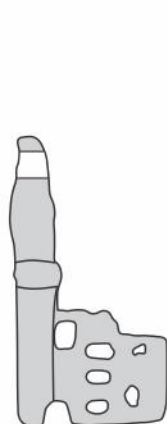

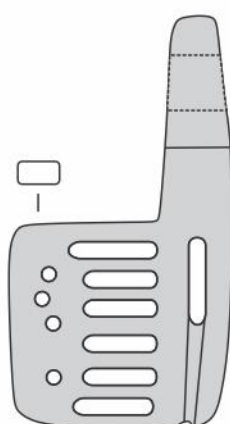
Kat. Nu.: 107
(KCG)

Kat. Nu.: 108
(SLT)

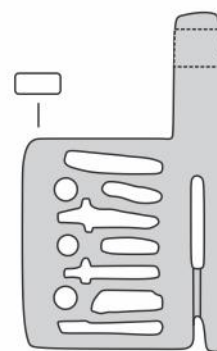
Kat. Nu.: 109
(EFM)

Kat. Nu.: 110
(SMR)

Kat. Nu.: 111
(EFM)

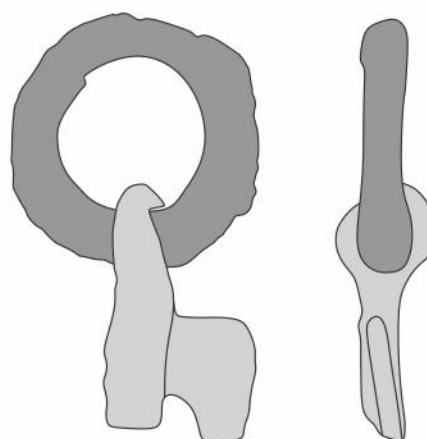

Kat. Nu.: 112
(EFM)

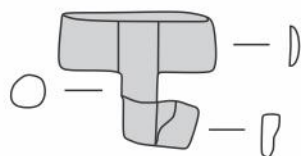

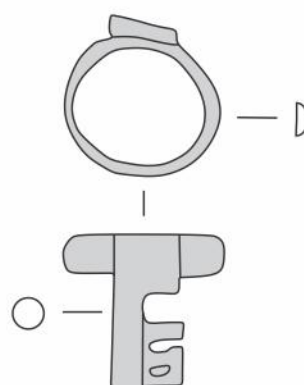
Kat. Nu.: 113
(SLT)

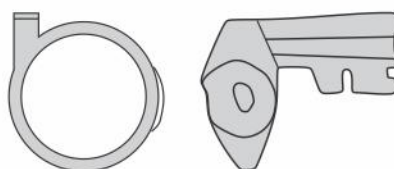
Kat. Nu.: 114
(KCG)

Kat. Nu.: 115
(EFM)

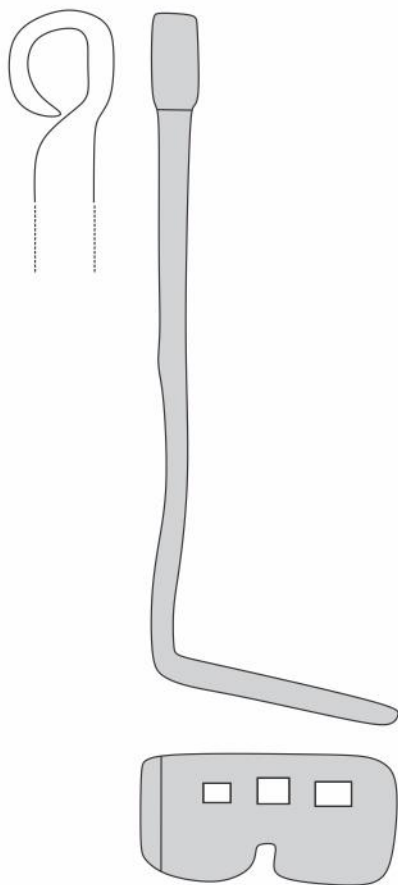

Kat. Nu.: 116
(EFM)

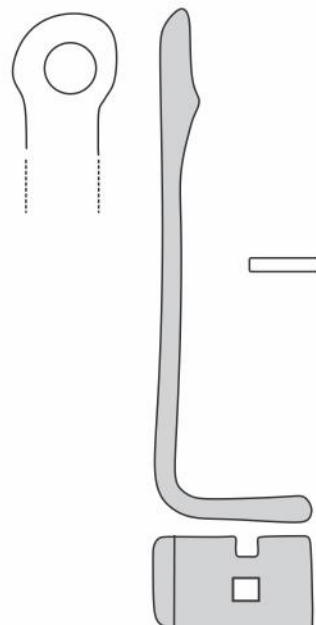

Kat. Nu.: 117
(BME)

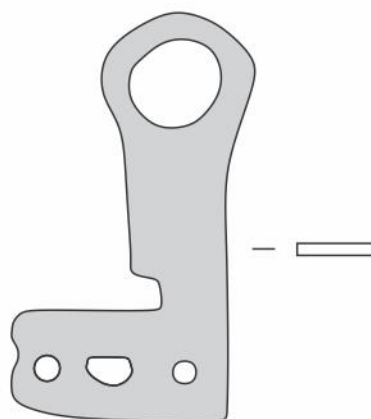

Kat. Nu.: 118
(ARY)

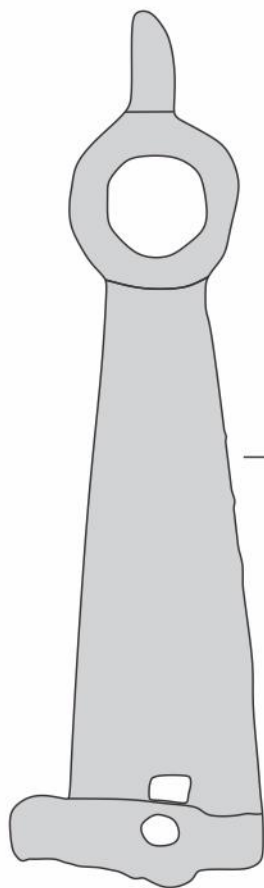

Kat. Nu.: 119
(ARY)

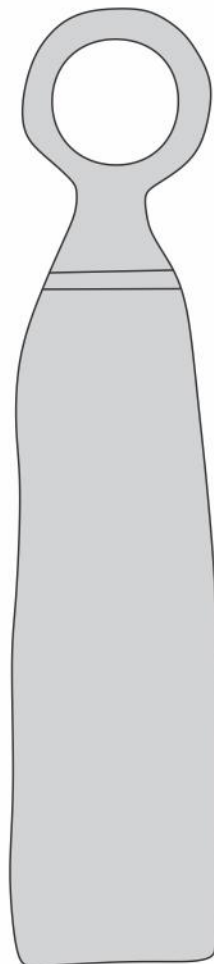

Kat. Nu.: 120
(ARY)

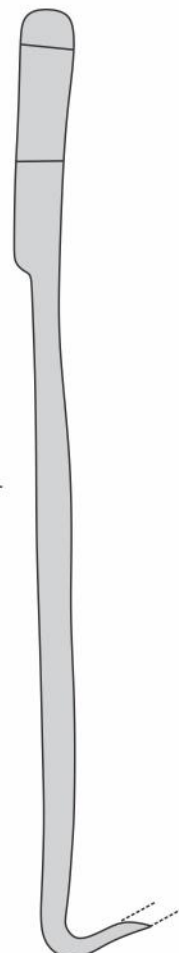

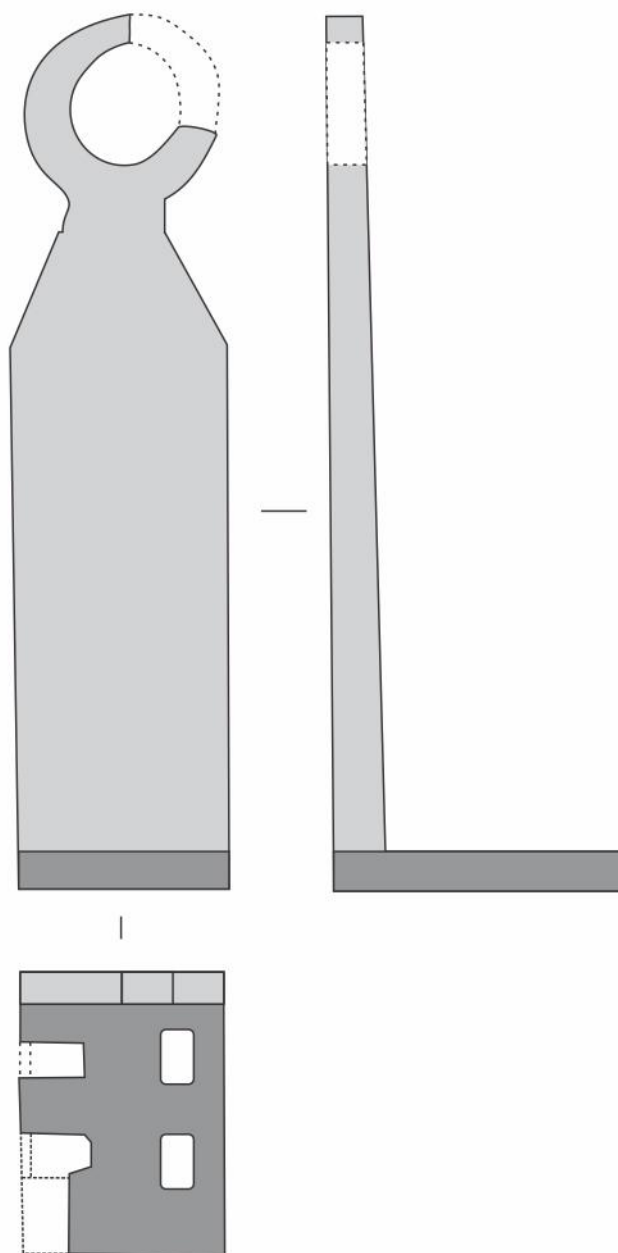

Kat. Nu.: 121
(STR)

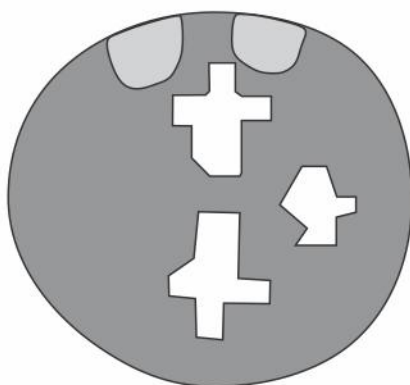
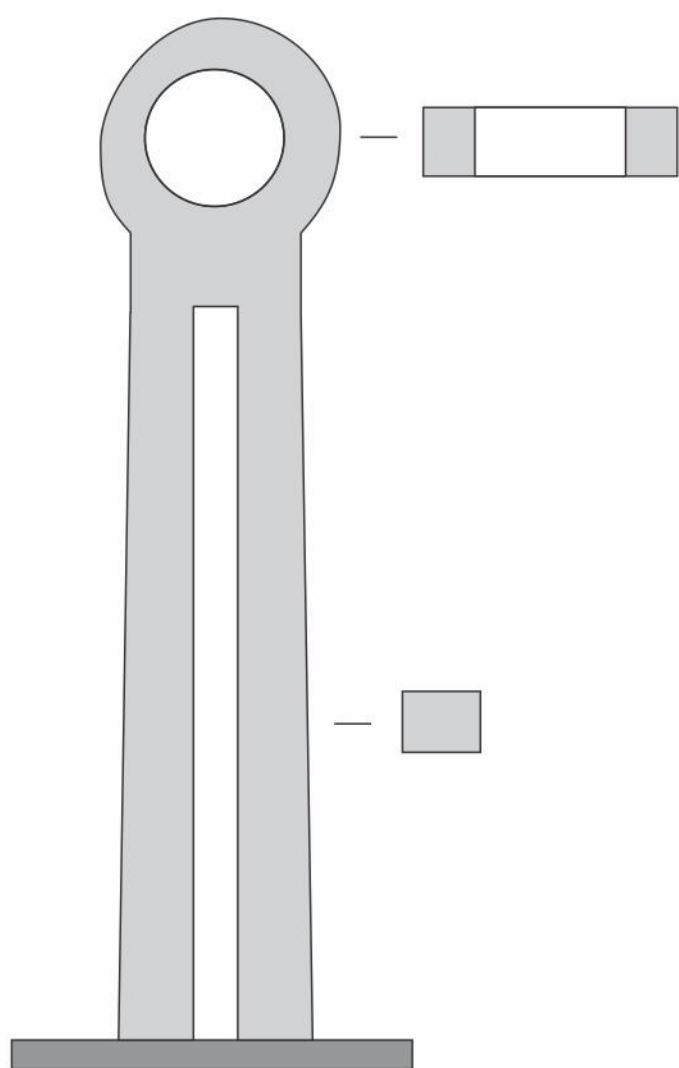
Kat. Nu.: 122
(DLC)

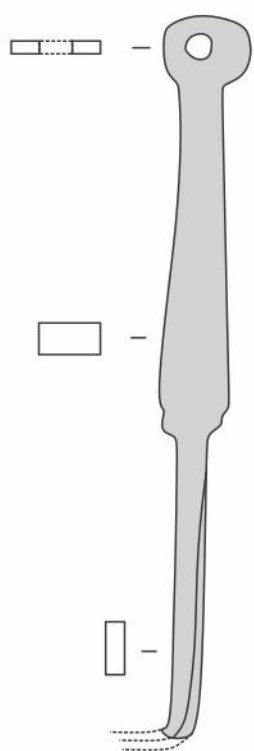
Kat. Nu.: 123
(ZEU)

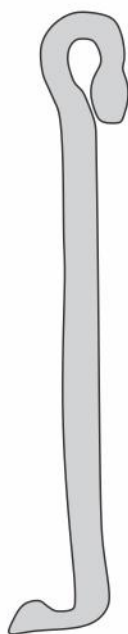

Kat. Nu.: 124
(ZEU)

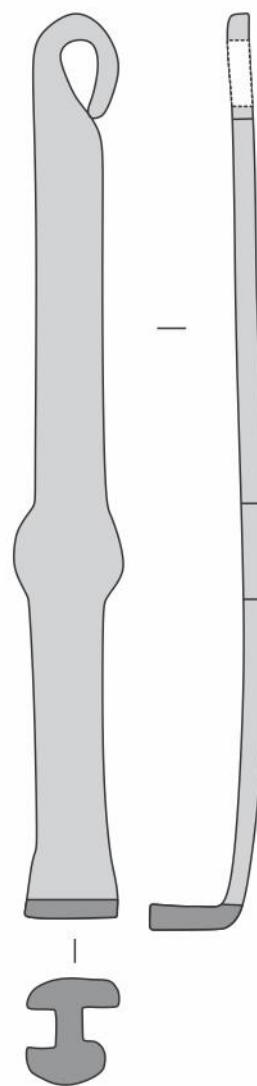

Kat. Nu.: 125
(DDT)

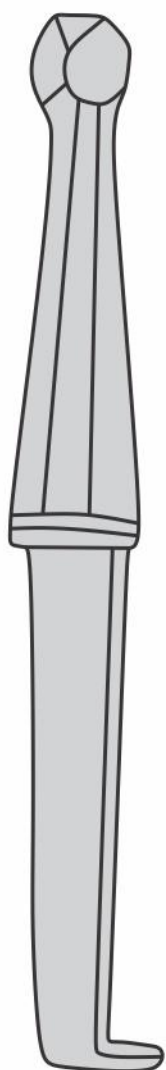

Kat. Nu.: 126
(DDT)

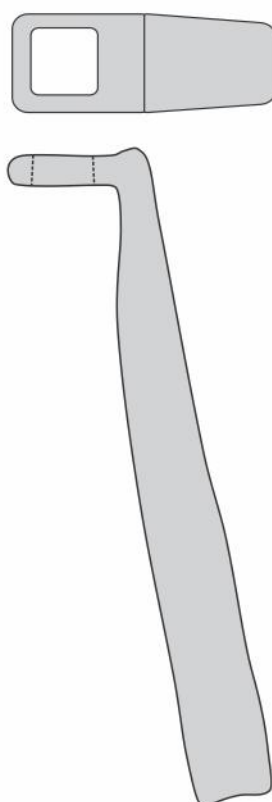

Kat. Nu.: 127
(KBR)

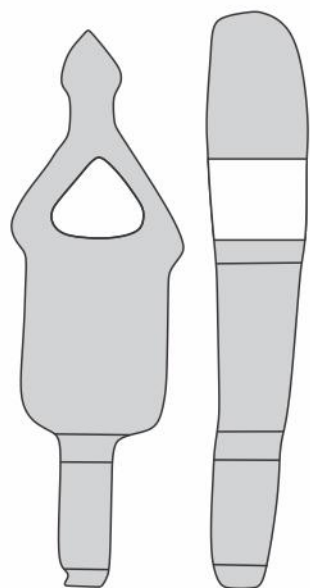

Kat. Nu.: 128
(SLB)

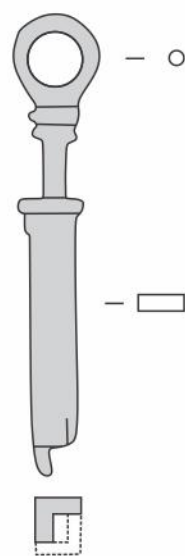

Kat. Nu.: 129
(SLB)

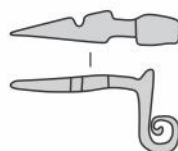

Kat. Nu.: 130
(DLC)

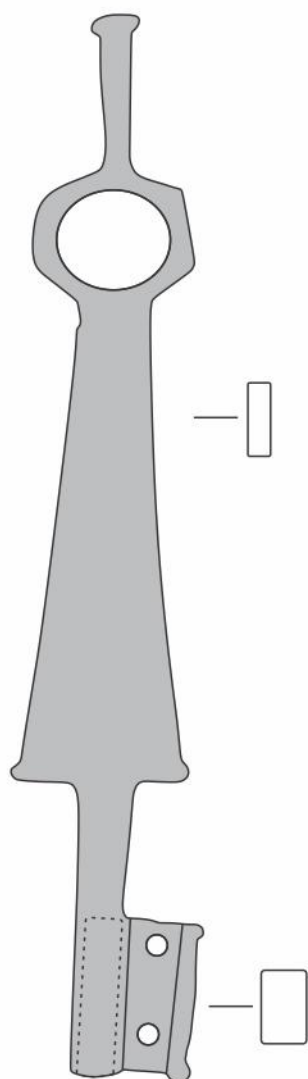

Kat. Nu.: 131
(PRN)

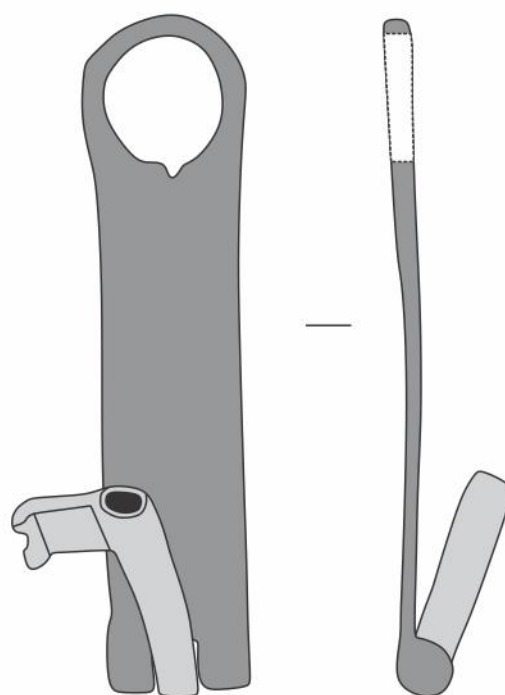

Kat. Nu.: 132
(PHP)

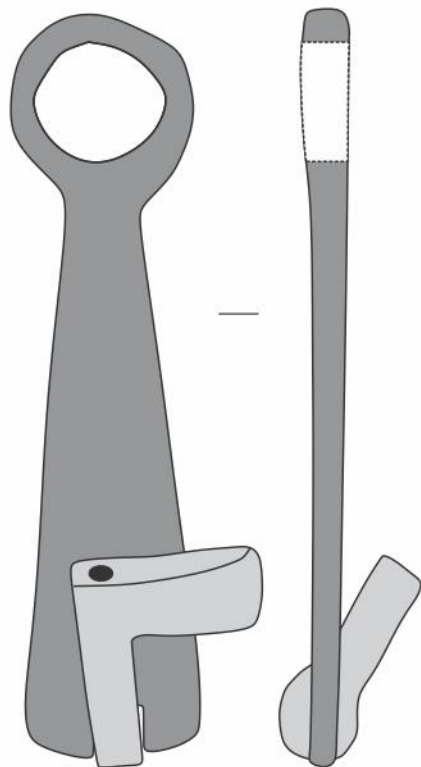

Kat. Nu.: 133
(KBR)

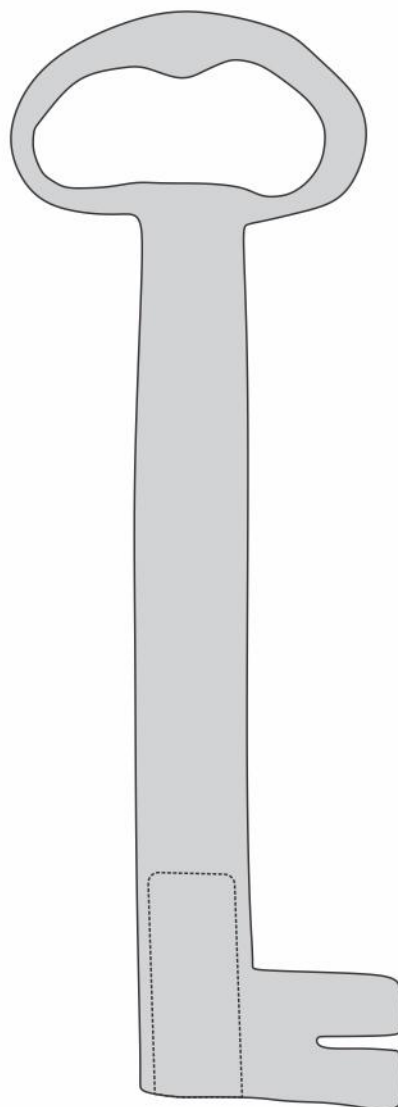

Kat. Nu.: 134
(KBR)

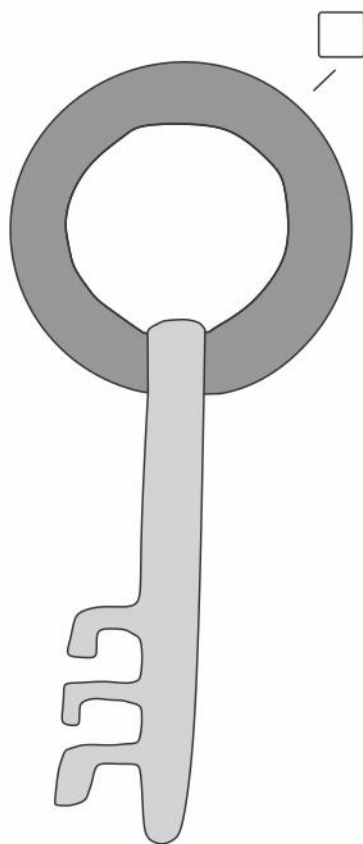

Kat. Nu.: 135
(KBR)

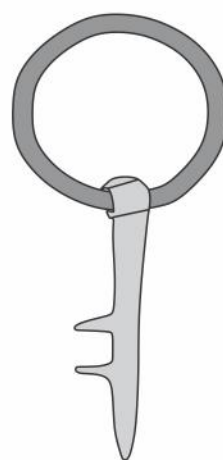

Kat. Nu.: 136
(SRC)

Kat. Nu.: 137
(YSA)

Kat. Nu.: 138
(BME)

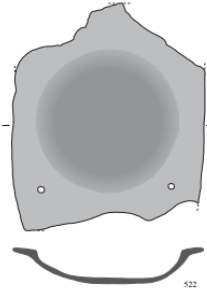

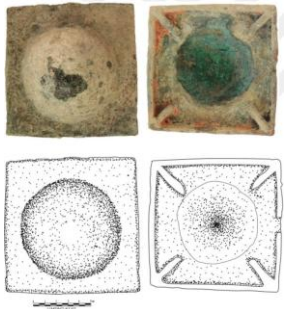
DİĞER AKSAMLAR KATALOG LİSTESİ (DA)					
Nu:	Tür:	Malzeme:	Buluntu Yeri:	Tarih:	Kaynak:
DA-01	Zemin Menteşesi	Demir	KCG Bathonea	MS 7. yy	Enez 2019: s. 60 / Kat: 21
DA-02	Zemin Menteşesi	Demir	KCG Bathonea	MS 7. yy	Enez 2019: s. 61 / Kat: 20
DA-03	Zemin Menteşesi	Demir	Zeugma	MS 1-3. yy	Feugere v.d. 2013: s. 109 / Kat: 522
DA-04	Zemin Menteşesi	Bakır Alaşım	Stratonekiea	Roma D.	Yıldırım 2023: s. 383 / kat: D13
DA-05	Zemin Menteşesi	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 2-MS 4. yy	Oransay 2006: s. 204 / Kat: İ14
DA-06	Zemin Menteşesi	Bakır Alaşım	Arykanda	MS 1-MS 4. yy	Oransay 2006: s. 213 / Kat: İ15
DA-07	Zemin Menteşesi	Bakır Alaşım	Arykanda	MS 1-MS 4. yy	Oransay 2006: s. 213 / Kat: İ16
DA-08	Kanat Menteşesi	Demir	Pergamon	MS 1-3. yy	Gaitzsch v.d., 2005: s. 166 / Kat: B22
DA-09	Kanat Menteşesi	Demir	KCG Bathonea	MS 7. yy	Enez 2019: s. 59 / Kat: 18
DA-10	Kanat Menteşesi	Demir	KCG Bathonea	MS 7. yy	Enez 2019: s. 60 / Kat: 19
DA-11	Kanat Menteşesi	Demir	Stratonekiea	MS 6-7. yy	Yıldırım 2023: s. 382 / kat: D11
DA-12	Kanat Menteşesi	Demir	Stratonekiea	MS 6-7. yy	Yıldırım 2023: s. 382 / kat: D10
DA-13	Kanat Menteşesi	Demir	Stratonekiea	MS 6-7. yy	Yıldırım 2023: s. 382 / kat: D9
DA-14	Kanat Menteşesi	Demir	Stratonekiea	MS 6-7. yy	Oransay 2006: s. 213 / Kat: D8
DA-15	Kanat Menteşesi	Demir	Parion	MS 6-8. yy	Çelikbaş 2016: s. 569 / Kat: M6
DA-16	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 27/1
DA-17	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 27/2
DA-18	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 27/3
DA-19	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 26

DA -20	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 27/4
DA -21	Kanat Menteşesi	Demir	Pergamon	Roma D.	Gaitzsch v.d., 2005: s. 164 / Kat: B1
DA -22	Kanat Menteşesi	Bakır Alaşım	Sardeis	Roma D.	Waldbaum 1983: s. 64 / Kat: 255
DA -23	Kanat Menteşesi	Bakır Alaşım	Arykanda	MÖ 2-MS 4. yy	Oransay 2006: s. 204 / Kat: İ17
DA -24	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 25
DA -25	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 24
DA -26	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 23
DA -27	Kanat Menteşesi	Demir	Kibyra	MS 5-7. yy	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat: 22
DA -28	Kanat Menteşesi	Demir	Zeugma	MS 3. yy	Alagöz 2012: s. 138 / Kat: 98
DA -29	Kanat Menteşesi	Bakır Alaşım	Zeugma	MS 3. yy	Alagöz 2012: s. 138 / Kat: 97
DA -30	Kanat Menteşesi	Bakır Alaşım	Amorium	Doğu Roma D.	İlk kez yayınlanmaktadır.
DA -31	Sabitleyici	Bakır Alaşım	Laodikeia	MS 1-3. yy	Şimşek 2011: s. 802 / Kat: 961
DA -32	Sabitleyici	Bakır Alaşım	Elaiussa Sebaste	MS 6-7. yy	Ferrozoli 2012: s. 303 Kat: 30
DA -33	Sabitleyici	Bakır Alaşım	Parion	MS 6-7. yy	Çelikbaş 2016: s. 545 / H9
DA -34	Sabitleyici	Bakır Alaşım	Myndos	MS 5-6. yy	Çıtakoğlu 2023: s. 182 / Kat: 161
DA -35	Kanat Menteşesi	Demir	Parion	MS 2-3. yy	Çelikbaş 2016: s. 569 / Kat: M5
DA -36	Kapı Aksamı	Demir	Tralleis	Doğu Roma D.	Dinç 2019: s. 291 / Kat: 571
DA -37	Kapı Aksamı	Demir	Tralleis	Doğu Roma D.	Dinç 2019: s. 292 / Kat: 573

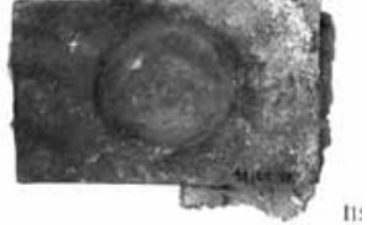
Kat. Sıra:	DA-01	
Adı:	Zemin Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG15-DP-28D	
Ölçü:	Uz: 120 mm, Gen: 50 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 120-100 mm,	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Enez 2019: s. 60 / Kat. Nu.: 21	
Tanım:	Halka biçimli tutamak bölümüne ve dairesel bir mile sahip anahtardır. İki adet şifre dişi yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	DA-02	
Adı:	Zemin Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG15-DP-28D	
Ölçü:	Uz: 120 mm, Gen: 50 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 120-100 mm,	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Enez 2019: s. 60 / Kat. Nu.: 20	
Tanım:	Halka biçimli tutamak bölümüne ve dairesel bir mile sahip anahtardır. İki adet şifre dişi yer almaktadır.	

Kat. Sıra:	DA-03	
Adı:	Zemin Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Zeugma	
Kayıt No:	BZMD-2-6.01	
Ölçü:	UZ: 143 mm, Gen: 23 mm, Kal: 9 mm	
Ağırlık - Çap:	560 g - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 1-3. yy.	
Yayın:	Feugère v.d. 2013: s. 109 / Kat. Nu.: 522	
Tanım:	Merkezi dairesel olarak çukur olan dörtgen bir plakadır. Köşelerde montaj delikleri görülmektedir.	

Kat. Sıra:	DA-04	
Adı:	Zemin Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Müze Deposu	
Kayıt No:	11MDM2-KU02	
Ölçü:	Uz: 110 mm, Gen: 110 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 383 / Kat. Nu.: D13	
Tanım:	Merkezi dairesel olarak çukur olan dörtgen bir plakadır. Köşelerde montaj delikleri görülmektedir.	

Kat. Sıra:	DA-05	
Adı:	Zemin Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Arykanda - Bouleuterion	
Kayıt No:	ARY79 -141	
Ölçü:	Üst= Uz: 112 mm, Gen: 112 mm, Yük: 12 mm	
Ağırlık - Çap:	mm	
Malzemesi:	Alt =Uz: 144 mm, Gen: 93 mm, Yük: 65 mm	
Dönem:	mm	
Yayın:	Bakır Alaşım	
Tanım:	MÖ 2- MS 4. yy. Oransay 2006: s. 204 / Kat .Nu.: İ14 Döküm tekniği üretilmiş 2 parça zemin menteşe sistemidir. Üst kısım kapı kanadına yerleşirken, alt kısım zemin oyularak yerleştirilmiş olmalıdır.	

Kat. Sıra:	DA-06	
Adı:	Zemin Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Arykanda – Anıtsal Kapı Önü	
Kayıt No:	ARY 84 B 115	
Ölçü:	Uz: 245 mm, Gen: 150 mm, Kal:10 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 204 / Kat. Nu.: İ15	
Tanım:	Döküm tekniği üretilmiş zemin menteşe sistemidir.	

Kat. Sıra:	DA-07	
Adı:	Zemin Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Arykanda – Anıtsal Kapı Önü	
Kayıt No:	ARY 84 B 116	
Ölçü:	U: 150 mm, G: 130 mm, K:15 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 1-4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 204 / Kat. Nu.: İ16	
Tanım:	Döküm tekniği üretilmiş zemin menteşe sistemidir.	

Kat. Sıra:	DA-08	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Pergamon	
Kayıt No:	91/112-1	
Ölçü:	Uz: 410 mm, Gen: 65 mm, Kal: 5 mm	
:	Uz: 400 mm, Gen: 60 mm, Kal: 4,5 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Gaitzsch v.d., 2005: s. 166 / Kat. Nu.: B22	
Tanım:	Yassı kesitli lamadan üretilmiş ve "U" biçimi verilerek katlanmış iki adet kapı menteşesi. Bağlantı çivileri üzerindedir.	

Kat. Sıra:	DA-09	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG13-DP28B	
Ölçü:	Uz: 690 mm, Gen: 60 mm, Kal: 10 mm	
Ağırlık - Çap:	2,5 kg - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Enez 2019: s. 59 / Kat. Nu.: 18	
Tanım:	Yassı kesitli lamadan üretilmiş ve "U" biçimi verilerek katlanmıştır. İki adet sabitleme çivisi üzerinde ele geçmiştir.	

Kat. Sıra:	DA-10	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Bathonea	
Kayıt No:	KCG13-DP28A	
Ölçü:	Uz: 680 mm, Gen: 60 mm, Kal:10 mm	
Ağırlık - Çap:	2,5 kg - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 7. yy.	
Yayın:	Enez 2019: s. 59 / Kat. Nu.: 18	
Tanım:	Yassı kesitli lamadan üretilmiş ve "U" biçimi verilerek katlanmıştır. Bir adet sabitleme çivisi üzerinde ele geçmiştir.	

Kat. Sıra:	DA-11	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Kuzey Cd.	
Kayıt No:	08SKC01-D02	
Ölçü:	Uz:310 + 186 mm, Gen: 33 mm K:3 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 382 / Kat. Nu.: D11	
Tanım:	Gövde yassı kesitli bir uca doğru sivrilen formda, diğer yönden kırık durumda. Üzerinde bağlantı çivisi ve delikleri var. İki parça halindedir.	

Kat. Sıra:	DA-12	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Kuzey Cd.	
Kayıt No:	08SKC-D05	
Ölçü:	Uz: 123 mm, Gen:28 mm, Kal:9 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 381 / Kat. Nu.: D10	
Tanım:	Gövde yassı kesitli deltoid formda. Bir ucu kanca şeklinde. Gövde ortasında bir çivi deliği mevcuttur.	

Kat. Sıra:	DA-13	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Kuzey Cd.	
Kayıt No:	08SKC-D05	
Ölçü:	Uz: 120 mm, Gen:28 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 380 / Kat. Nu.: D9	
Tanım:	Gövde yassı kesitli deltoid formda. Bir ucu dörtgen kasıtlı kanca şeklinde diğer ucu sivrilmiş bir saplama şeklindedir.	

Kat. Sıra:	DA-14	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Stratoneikiea - Kuzey Cd.	
Kayıt No:	08SKC01-D01	
Ölçü:	Uz: 162 mm, Gen: 29 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Yıldırım 2023: s. 379 / Kat. Nu.: D8	
Tanım:	Gövde yassı kesitli deltoid formda. Bir ucu dörtgen kasıtlı kanca şeklinde diğer ucu sivrilmiş bir saplama şeklinde.	

Kat. Sıra:	DA-15	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Parion – Yamaç Hamamı	
Kayıt No:	M6,	
Ölçü:	Uz: 277 mm, Gen: 70 mm	
Ağırlık - Çap:	509,02 g - Çap-Kesit: 10 mm	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 6-8. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 427 / Kat. Nu.: M6	
Tanım:	“L” biçimli kanat menteşesi dövme tekniği ile yassılaştırılmıştır. Üst kısmı yuvarlak biçimde sona ermektedir. Alt kısma doğru daralmaktadır.	

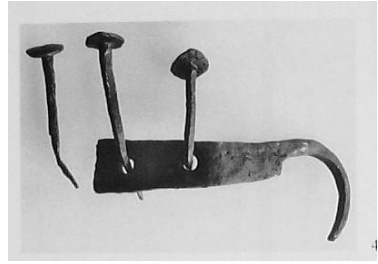
Kat. Sıra:	DA-16	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 50	
Ölçü:	Uz: 89 mm, Gen: 30 mm, Kal:4 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 27-1	
Tanım:	Lama şeklindeki gövdeden silindirik kesitli fil kancası uzanmakta, üzerinde 2 çivi deliği mevcut, korozyonlu.	

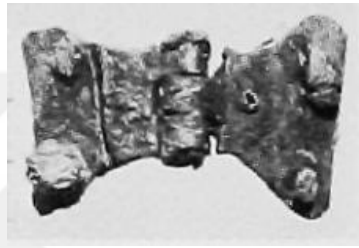
Kat. Sıra:	DA-17	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 50	
Ölçü:	U: 117 mm G: 34 mm, K:4 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 27-2	
Tanım:	Lama şeklindeki gövdeden silindir kesitli fil kancası uzanmakta, üzerinde 2 çivi deliği mevcut, korozyonlu.	

Kat. Sıra:	DA-18	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 50	
Ölçü:	U: 131 mm G: 34 mm, K:4 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 27-3	
Tanım:	Lama şeklindeki gövdeden silindir kesitli fil kancası uzanmakta, üzerinde 2 çivi deliği mevcut, korozyonlu.	

Kat. Sıra:	DA-19	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 41	
Ölçü:	Uz: 120 mm, Gen: 32 mm, Kal:5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 26	
Tanım:	Lama şeklindeki gövdeden silindir kesitli fil kancası uzanmakta, üzerinde 2 çivi deliği mevcut, korozyonlu.	

Kat. Sıra:	DA-20	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KY 18 - 18	
Ölçü:	Uz: 72 mm, Gen: 40 mm, Kal: 6 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 27-4	
Tanım:	Lama şeklindeki gövdeden silindir kesitli fil kancası uzanmakta, üzerinde 2 çivi deliği mevcut, korozyonlu.	

Kat. Sıra:	DA-21	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Pergamon	
Kayıt No:	83/222-3	
Ölçü:	Uz: 138 mm, Gen: 32 mm, Kal: 1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Gaitzsch v.d., 2005: s. 164 / Kat. Nu.: B1	
Tanım:	Yassı kesitli lamadan üretilmiş ve "U" biçimi verilerek katlanmış iki adet kapı menteşesi. Bağlantı çivileri üzerindedir.	

Kat. Sıra:	DA-22	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Sardeis	
Kayıt No:	M63.13:5123	
Ölçü:	Uz: 55 mm, Gen: 34 mm, Kal: 1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Roma D.	
Yayın:	Waldbaum 1983: s. 64 / Kat. Nu.: 255	
Tanım:	Kelebek biçimli kanat menteşesi, üçgen biçimde kesilmiş levhanın ortada bir mil ile birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Sabitleme çivileri üzerindedir	

Kat. Sıra:	DA-23	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Arykanda – Mozaikli Mekan	
Kayıt No:	ARY 85 M 6	
Ölçü:	Uz: 106 mm, Gen: 49 mm, Kal:2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 2-4. yy.	
Yayın:	Oransay 2006: s. 204 / Kat. Nu.: İ17	
Tanım:	İki yuvarlak levha ortalarından bir mil ile birleştirilmiştir.	

Kat. Sıra:	DA-24	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kıbyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 48	
Ölçü:	Uz: 48 mm, Gen: 53 mm, Kal:1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 25	
Tanım:	Dövme tekniğiyle işlenmiş, menteşenin kanat bölmesinde üç çivi deliği mevcuttur.	

Kat. Sıra:	DA-25	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 45	
Ölçü:	Uz: 98 mm, Gen: 37 mm, Kal: 1,5 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 24	
Tanım:	Dövme tekniğiyle işlenmiş, menteşenin her iki kanat bölümünde üç çivi deliği mevcuttur.	

Kat. Sıra:	DA-26	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 45	
Ölçü:	Uz: 90 mm, Gen: 70 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 128 / Kat. Nu.: 23	
Tanım:	Dövme tekniğiyle işlenmiş, menteşenin her iki kanat bölümünde üç çivi deliği mevcuttur. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	DA-27	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Kibyra	
Kayıt No:	KBR'18 - 40	
Ölçü:	Uz: 98 mm, Gen: 39 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 5-7. yy.	
Yayın:	Kaya-Demirer 2020: s. 127 / Kat. Nu.: 22	
Tanım:	Dövme tekniğiyle işlenmiş, menteşenin her iki kanat bölümünde üç çivi deliği mevcuttur. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	DA-28	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Zeugma Dionysos A Evleri	
Kayıt No:	07040100006	
Ölçü:	Uz: 146 mm, Gen: 37 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Alagöz 2012: s. 138 / Kat. Nu.: 98	
Tanım:	Bir adet mil ve iki adet kanattan oluşmaktadır. Üzerinde sabitleme çivileri bulunmaktadır. Yoğun korozyonludur.	

Kat. Sıra:	DA-29	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Zeugma Dionysos A Evleri	
Kayıt No:	050100074	
Ölçü:	Uz: 82 mm, Gen:40-26 mm, Kal: 12-07 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 3. yy.	
Yayın:	Alagöz 2012: s. 138 / Kat. Nu.: 97	
Tanım:	Bir adet mil ve iki adet kanattan oluşmaktadır.Üzerinde sabitleme çivileri bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	DA-30	
Adı:	Kanat Menteşesi (2 Adet)	
Buluntu Yeri:	Amorium	
Kayıt No:	AMR19-17 INV 355	
Ölçü:	A- Uz: 5 mm, Gen: 9 mm, Kal: 0,2 mm, 7 g B- Uz: 5,3 mm, Gen: 10 mm, Kal: 0,2 mm, 7 g	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	İlk kez yayınlanmaktadır.	
Tanım:	Bir adet mil ve iki adet kanattan oluşmaktadır. Üzerinde sabitleme çivileri bulunmaktadır.	

Kat. Sıra:	DA-31	
Adı:	Birleştirme Aksamı	
Buluntu Yeri:	Leodikeia - Nekropol	
Kayıt No:	L.08KDN.Y.M.12	
Ölçü:	Uz: 45 mm, Gen: 25 mm, Kal: 0,2 mm, 7 g	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş – Çap: 25 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Şimşek 2011: s. 802 / Kat. Nu.: 961	
Tanım:	İnce bir levhadan kesilerek üretilen sabitleyicinin bir tarafından dairesel bir alan ve merkezinde çivi deliği vardır. Diğer bölümü kırık ve eksiktir.	

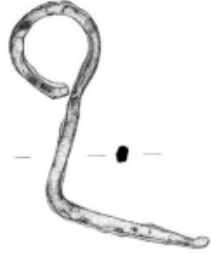
Kat. Sıra:	DA-32	
Adı:	Birleştirme Aksamı (3 Adet)	
Buluntu Yeri:	Elaiussa Sebaste – Endüstriyel Alan	
Kayıt No:	Belirtilmemiş	
Ölçü:	Birleşik: Uz: 116 mm, Gen: 25mm Sol Üst: Uz: 63 mm, Gen: 27 mm Sol Alt: Uz: 46 mm, Gen: 33 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Ferrazzoli 2012: s. 303 / Kat. Nu.: 30	
Tanım:	Levhadan kesilerek yapılmış, konsantrik bezemeli birleştirme parçaları.	

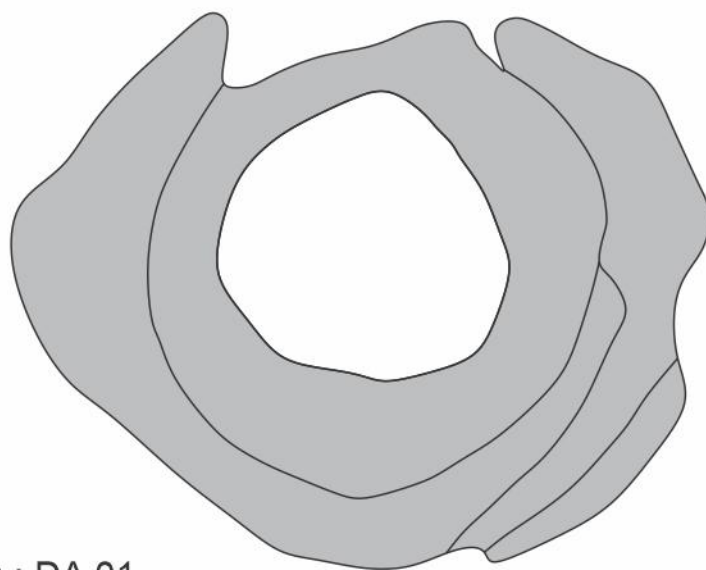
Kat. Sıra:	DA-33	
Adı:	Birleştirme Aksamı	
Buluntu Yeri:	Parion – Roma Hamamı	
Kayıt No:	H9	
Ölçü:	Uz: 29 mm, Gen: 29 mm.	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 29 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 6-7. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 358 / Kat. No.: H9	
Tanım:	İnce bir levhadan kesilerek üretilen sabitleyicinin bir tarafından dairesel bir alan ve merkezinde çivi deliği vardır. Diğer bölümü kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	DA-34	
Adı:	Birleştirme Aksamı	
Buluntu Yeri:	P Myndos Asar Adası, F5A Açması	
Kayıt No:	2012/A126	
Ölçü:	Uz: 61 mm, Gen: 44 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Çap: 44 mm	
Malzemesi:	Bakır Alaşım	
Dönem:	MS 5-6. yy. Erken Bizans	
Yayın:	Çitakoğlu 2023: s. 182 / Kat. Nu.: 161	
Tanım:	Konsantrik daireler ile süslenmiş, üzerinde 3 adet 3 mm lik sabitleme deliği bulunan birleştirme aksamı parçasıdır. Kırık ve eksiktir.	

Kat. Sıra:	DA-35	
Adı:	Kanat Menteşesi	
Buluntu Yeri:	Parion	
Kayıt No:	M5	
Ölçü:	Uz: 88 mm, Gen: 27 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Belirtilmemiş	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	MS 2-3. yy.	
Yayın:	Çelikbaş 2016: s. 569 / Kat. Nu.: M5	
Tanım:	Dörtgen profilli iki lamanın "L" biçiminde bükülmesi ve birbirine bir halka ile bağlanması ile yapılmıştır. Yoğun korozyonludur.	

Kat. Sıra:	DA-36	
Adı:	Kapı Aksamı	
Buluntu Yeri:	Tralleis – M16c Kapı Önü	
Kayıt No:	TRL-01/1410 (De12)	
Ölçü:	Uz: 84 mm, Gen: 86 mm, Kal: 1 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Halka Çap: 15-13 mm.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Dinç 2019: s. 291 / Kat. Nu.: 571	
Tanım:	Dörtgen lamanın tam ortasından burkulması ile "V" şekli verilmiş ve iki ucunda birbirleriyle farklı yönde birer halka eklenmiştir.	

Kat. Sıra:	DA-37	
Adı:	Kapı Aksamı	
Buluntu Yeri:	Tralleis	
Kayıt No:	TRL-01/1462 (De25)	
Ölçü:	Uz: 110 mm, Gen: 94 mm, Kal: 2 mm	
Ağırlık - Çap:	Belirtilmemiş - Halka Çap: 40 mm.	
Malzemesi:	Demir	
Dönem:	Doğu Roma D.	
Yayın:	Dinç 2019: s. 292 / Kat. Nu.: 573	
Tanım:	Ucu açık halka biçiminde kıvrılmış olan dörtgen milin 90 derece açıyla bükülmesi ile oluşturulmuştur.	

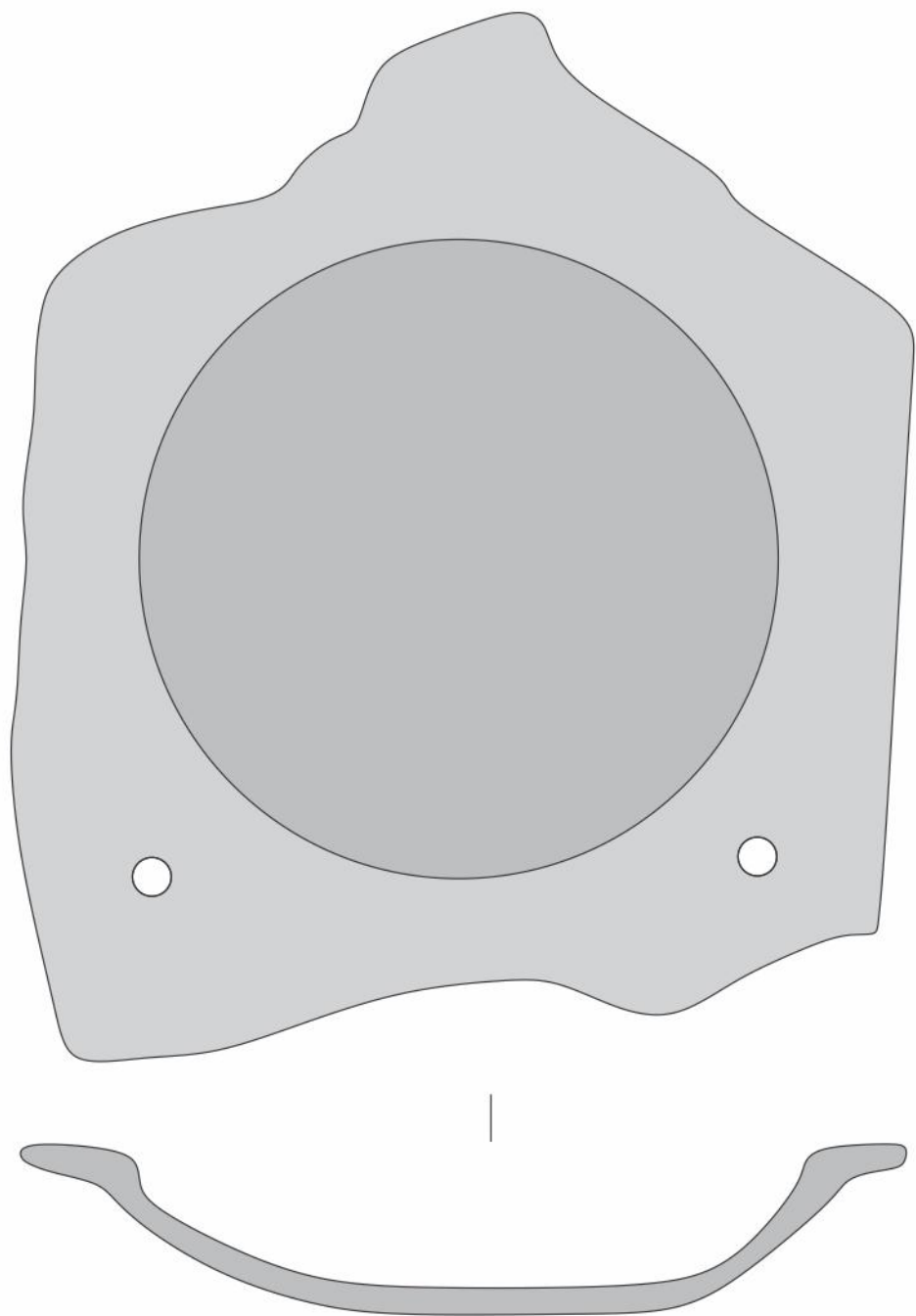

Kat. Nu.: DA 01
(KCG)

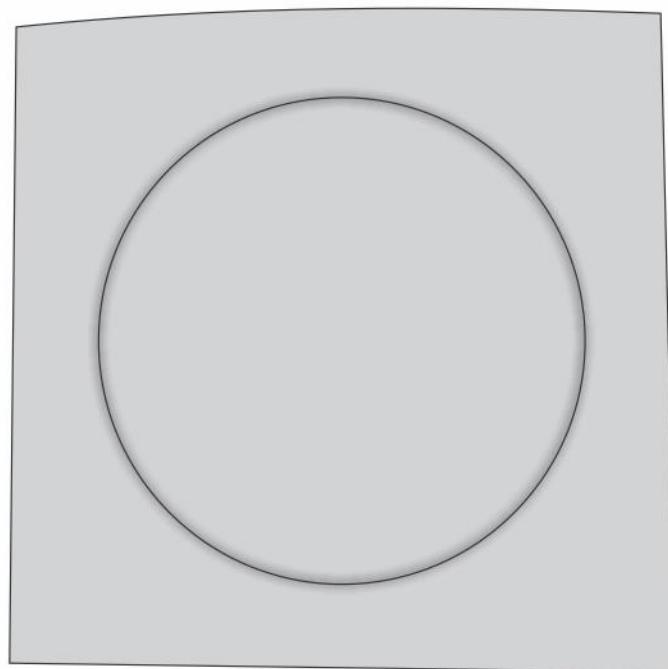
Kat. Nu.: DA 02
(KCG)

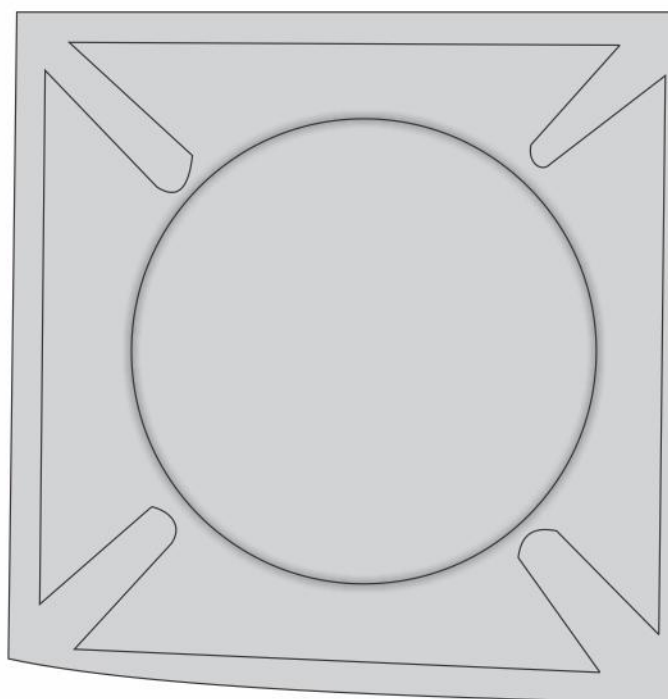

Kat. Nu.: DA 03
(ZEU)

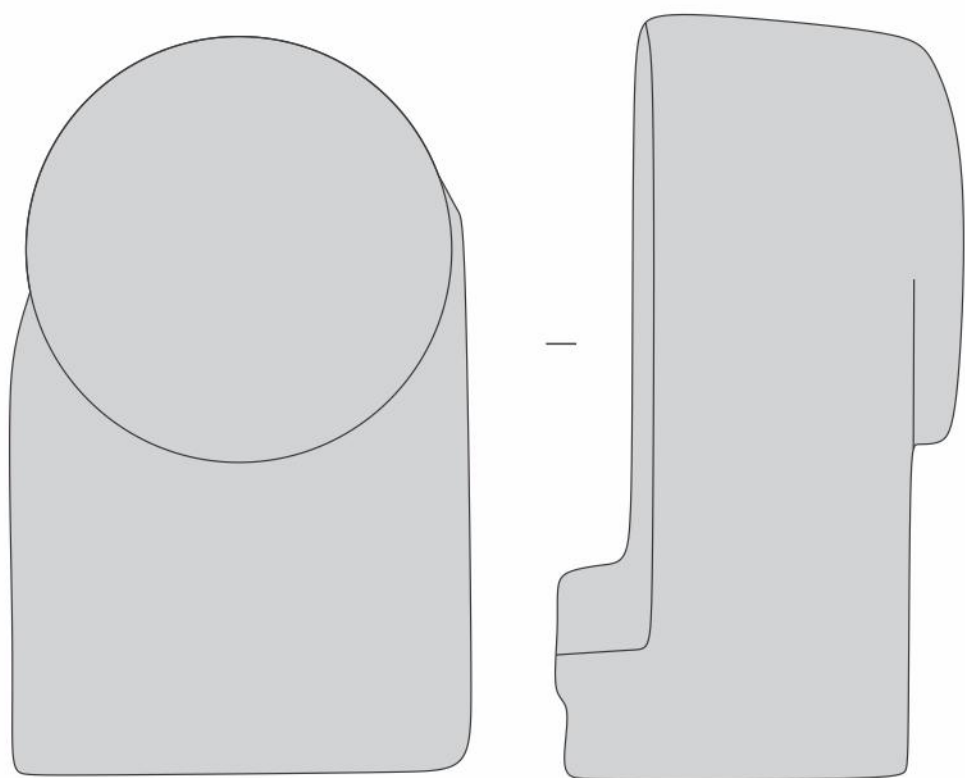
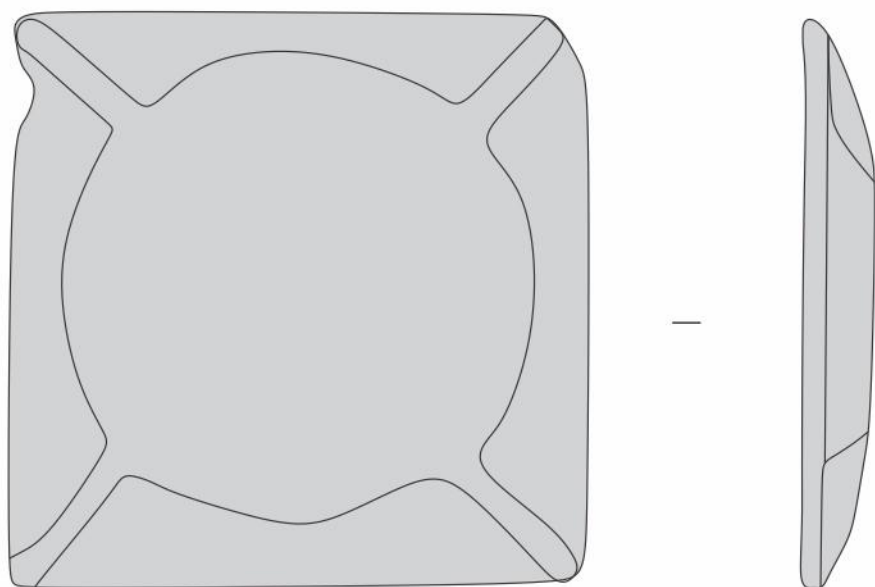

|

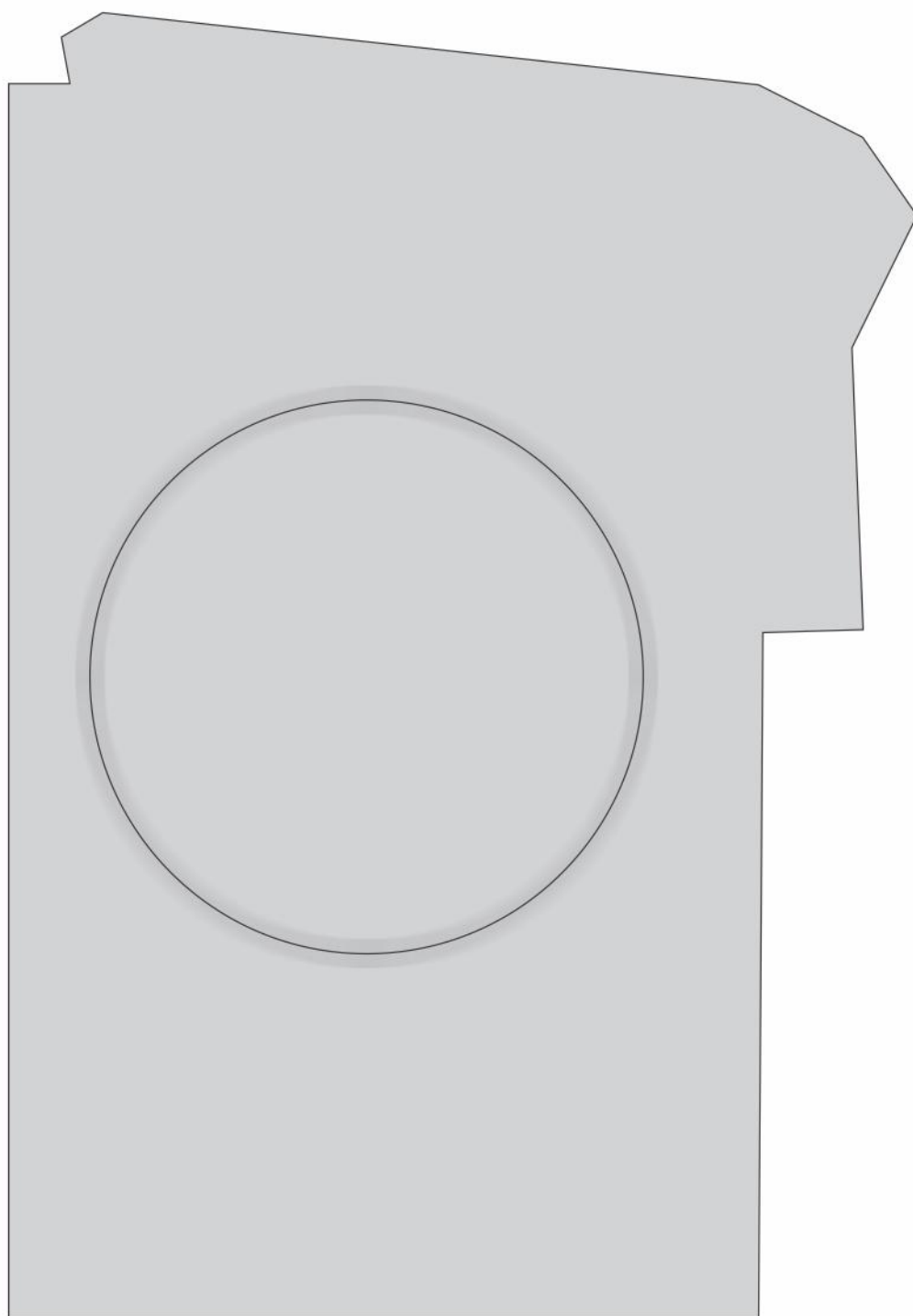
Kat. Nu.: DA 04
(STR)

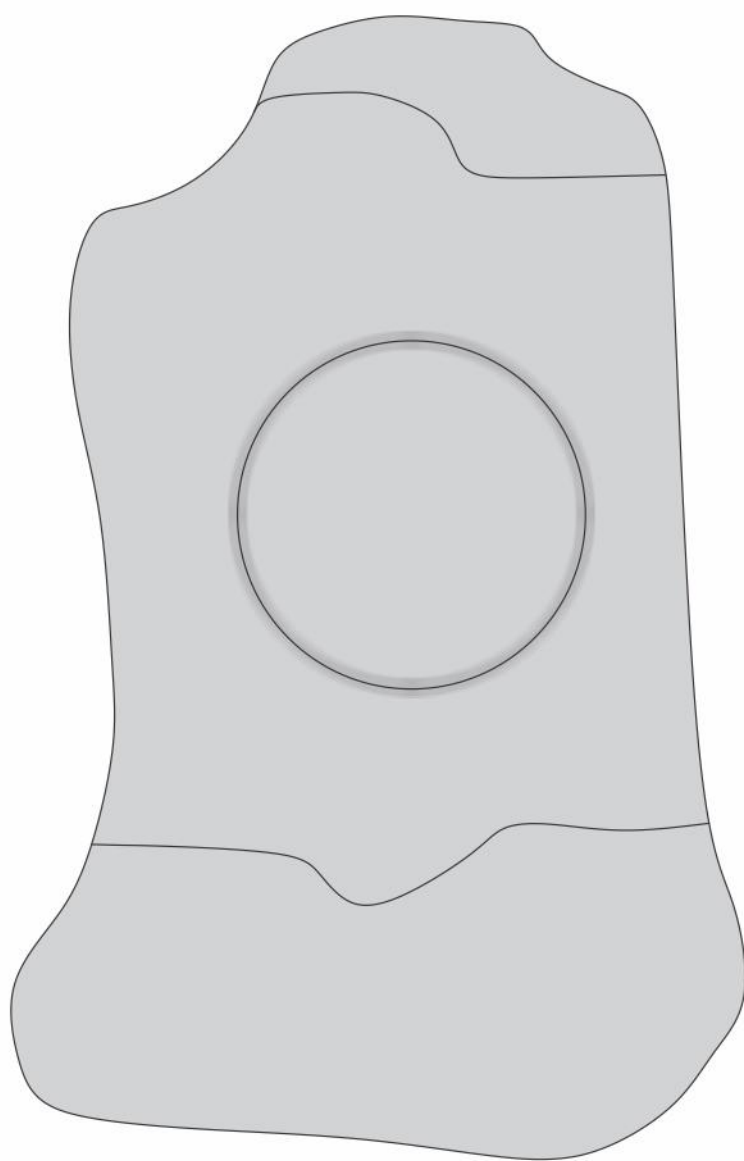
Kat. Nu.: DA 05

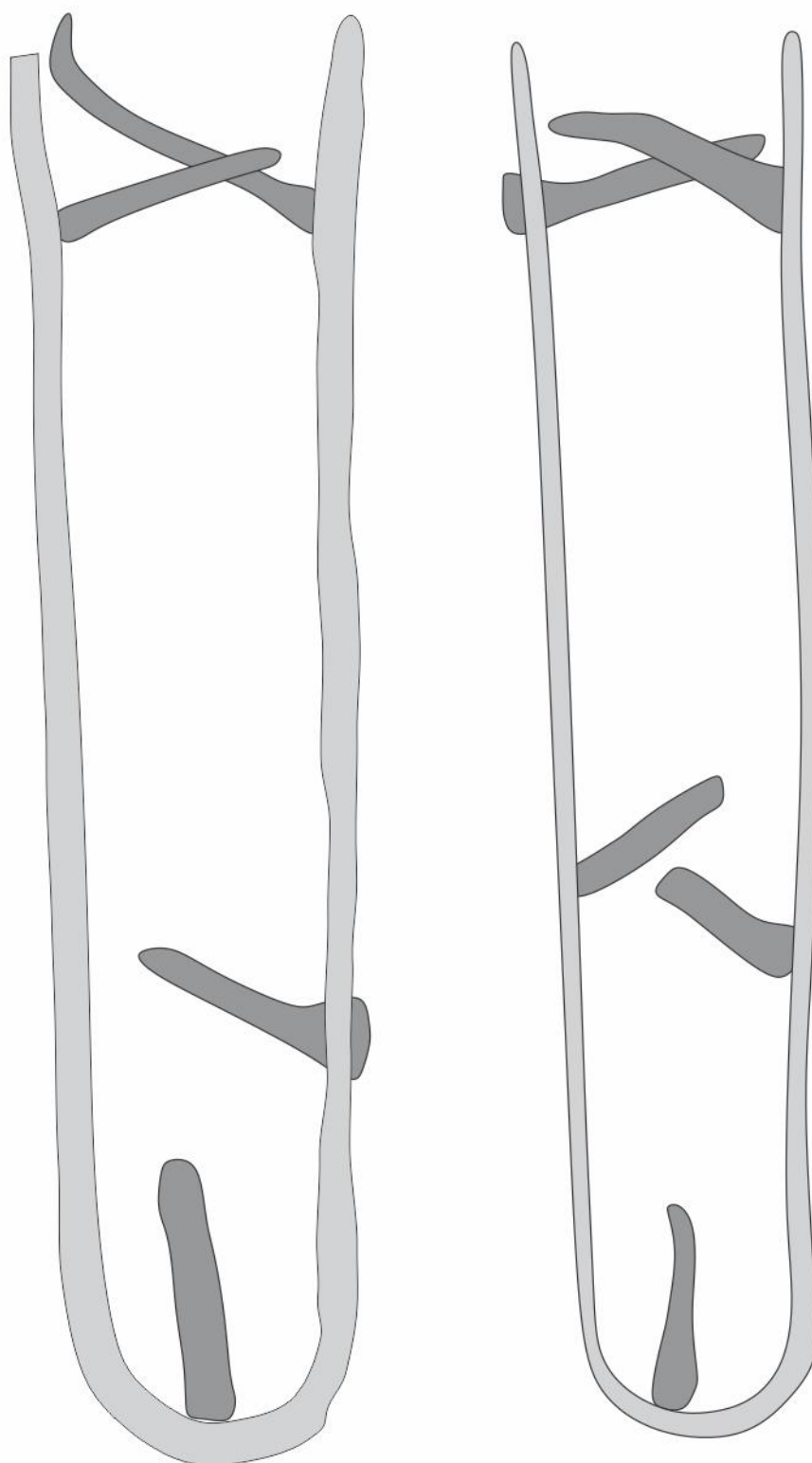
Kat. Nu.: DA 6
(ARY)

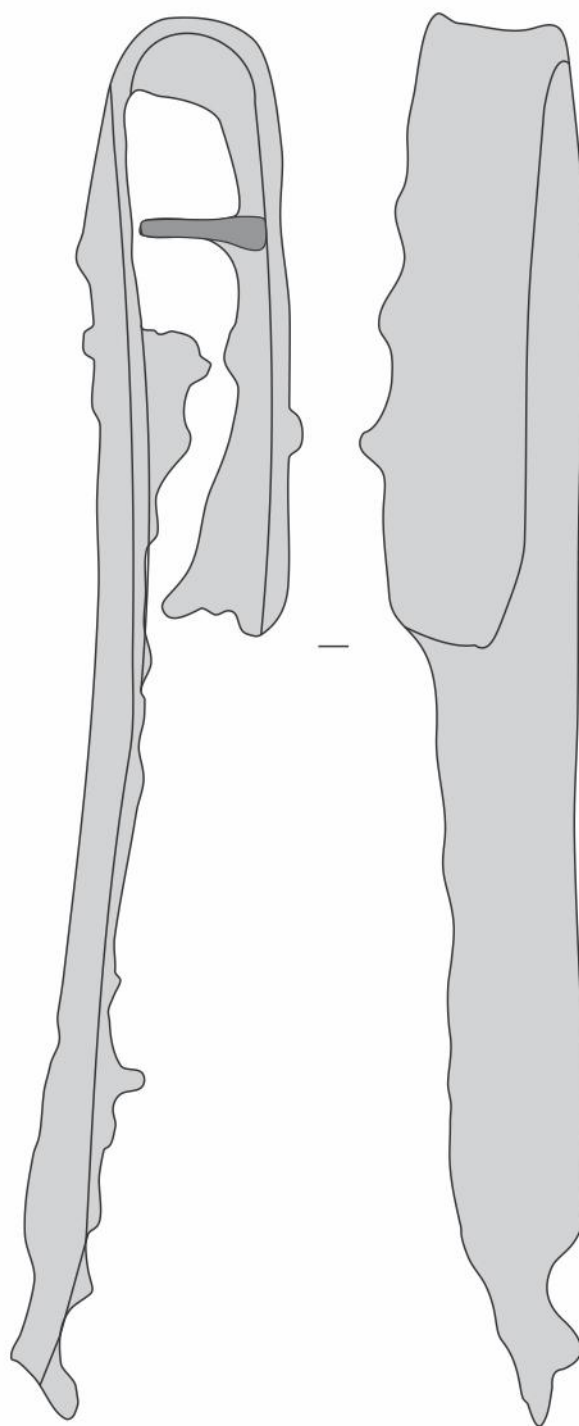
Kat. Nu.: DA 07
(ARY)

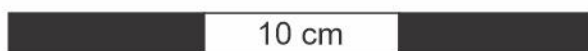

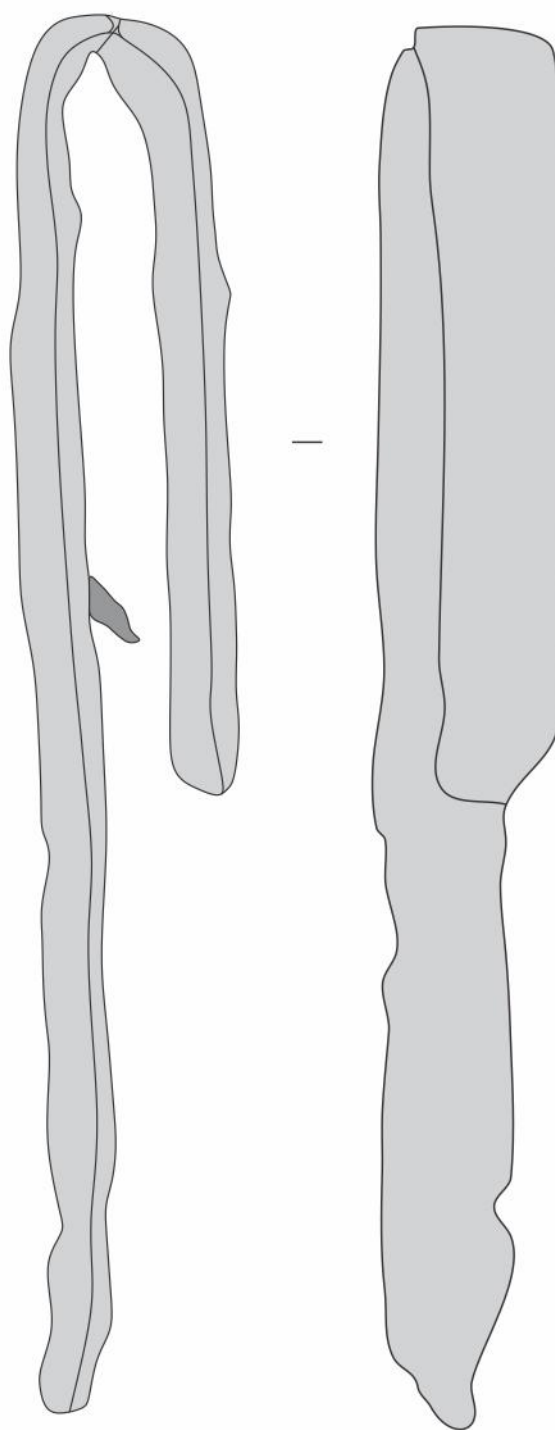
Kat. Nu.: DA 08
(PGM)

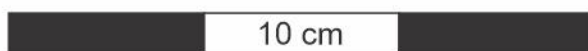

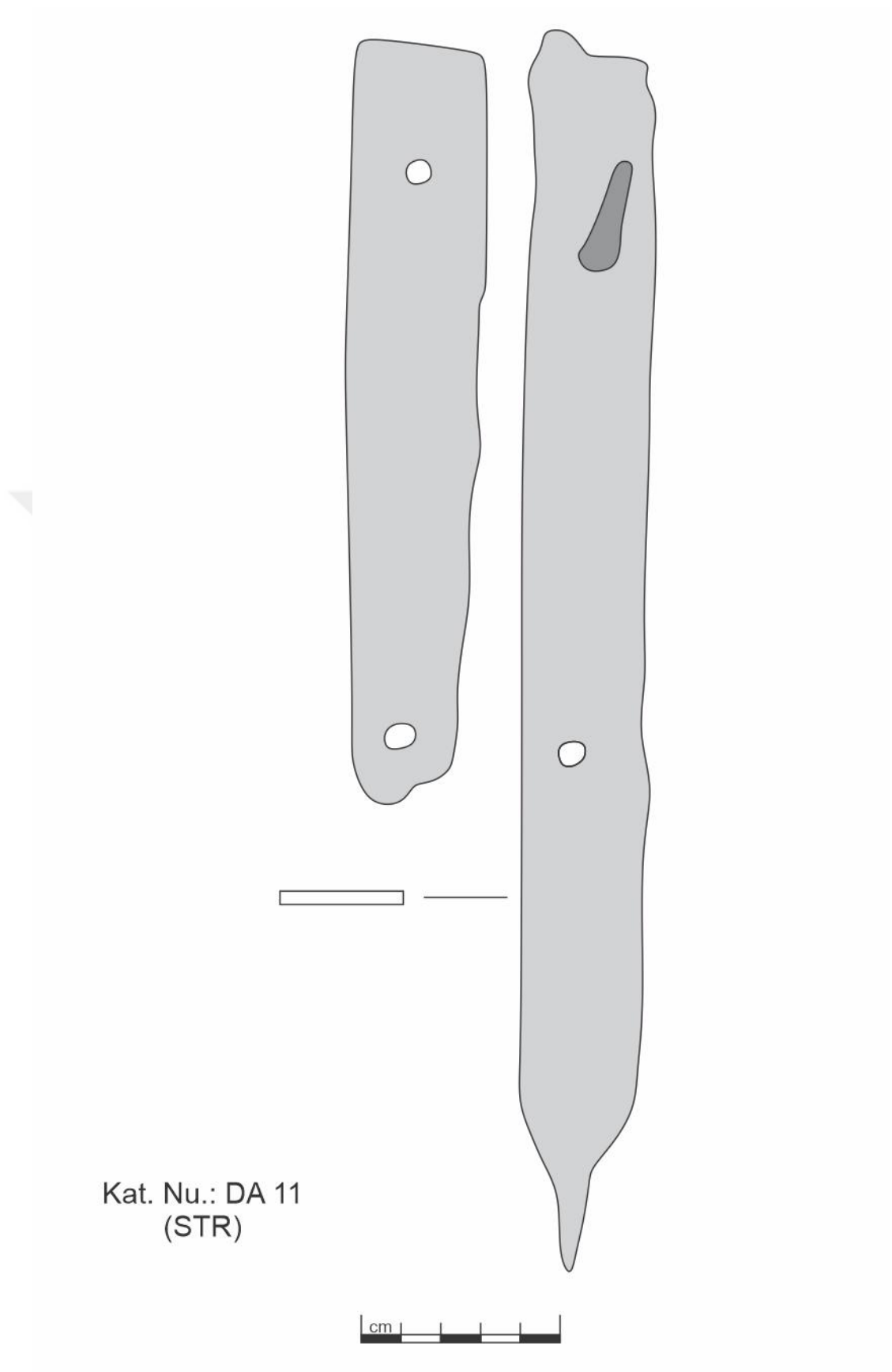
Kat. Nu.: DA 09
(KCG)

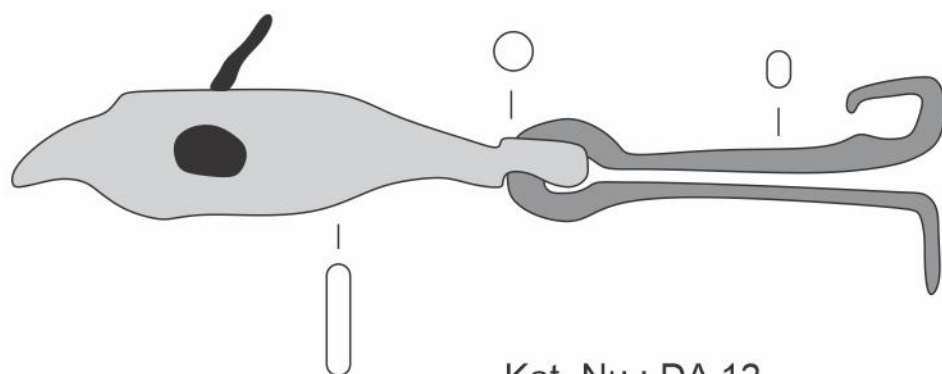

Kat. Nu.: DA 10
(KCG)

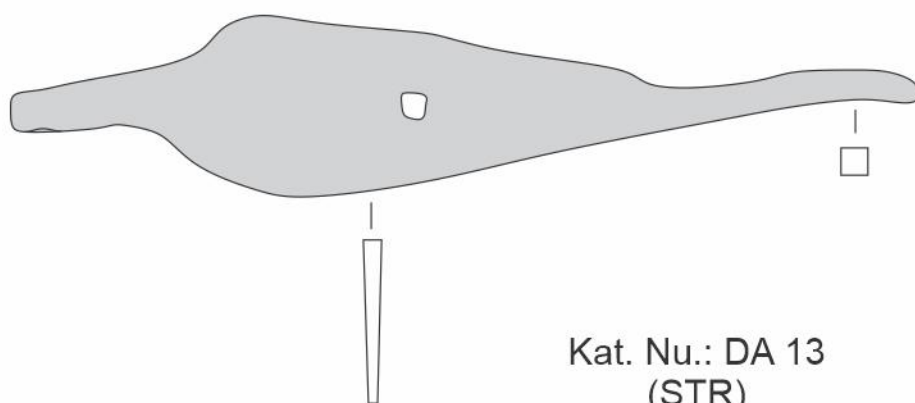

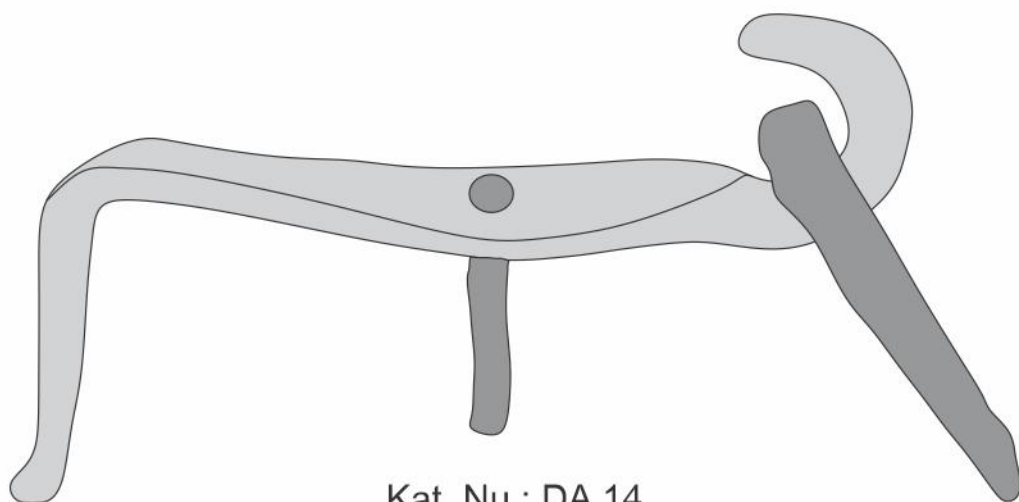
Kat. Nu.: DA 11
(STR)

Kat. Nu.: DA 12
(STR)

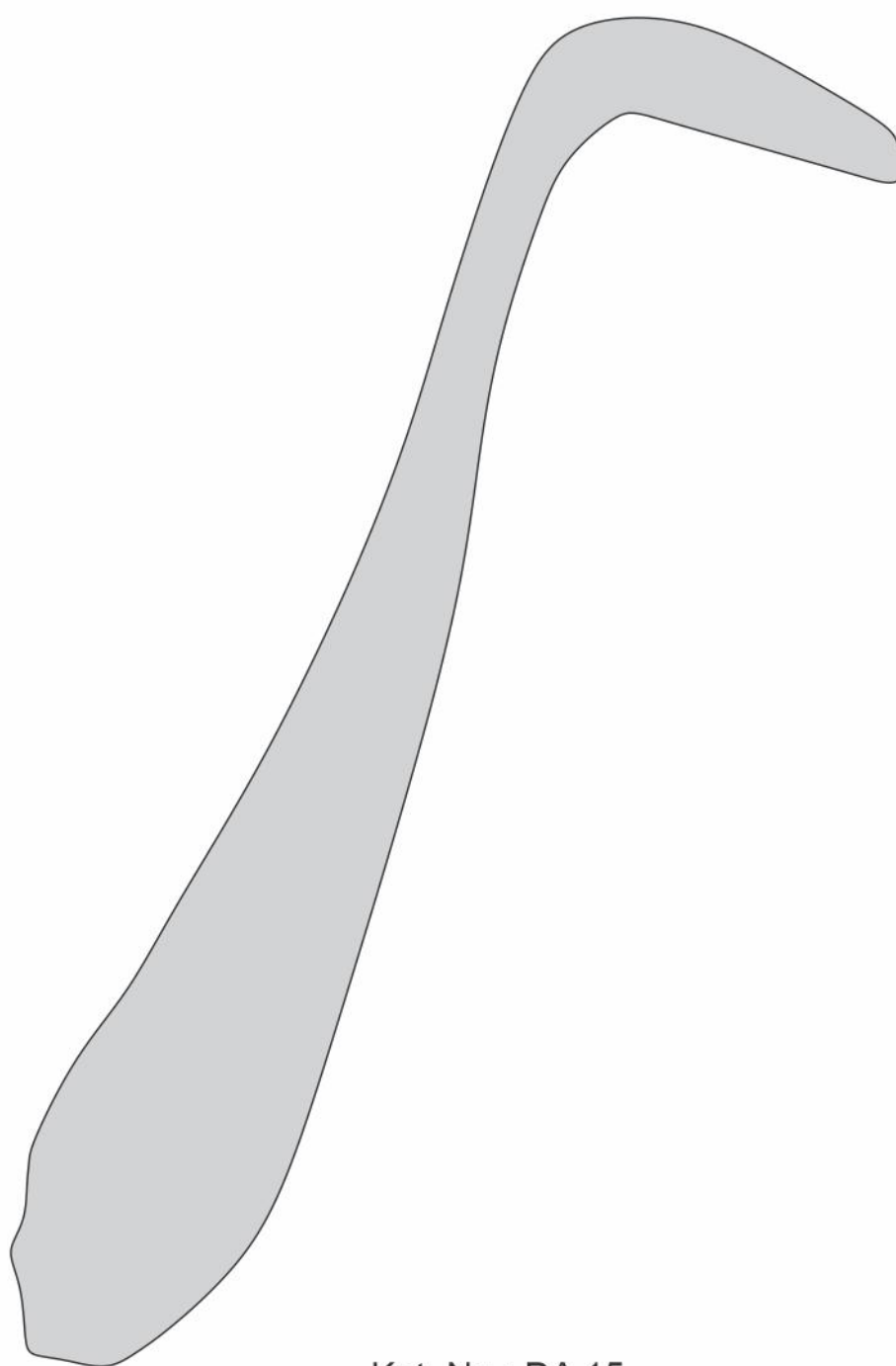

Kat. Nu.: DA 13
(STR)

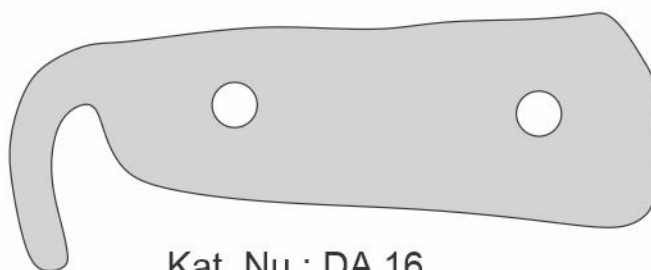
Kat. Nu.: DA 14
(STR)

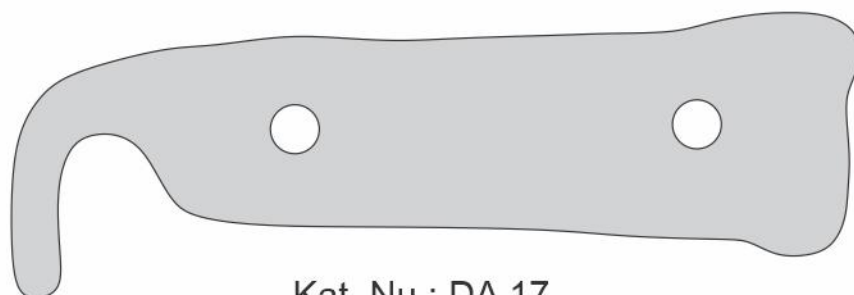

Kat. Nu.: DA 15
(PRN)

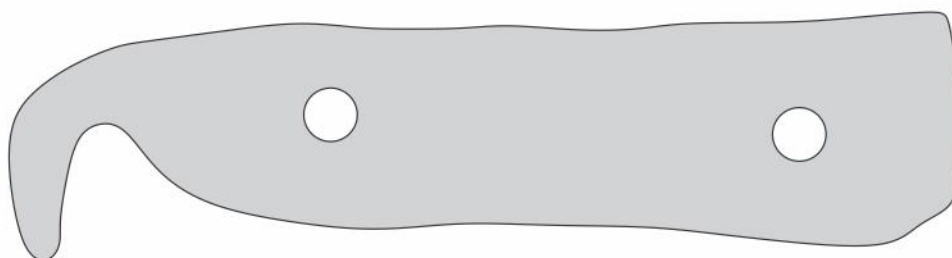

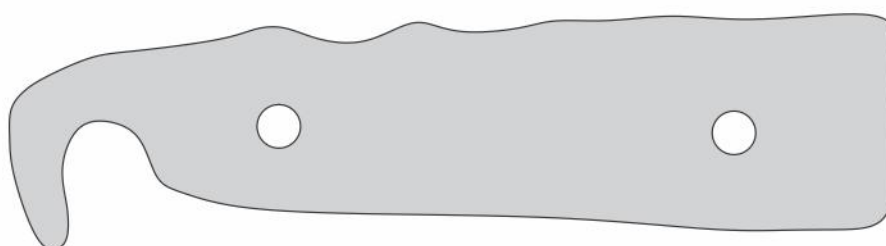
Kat. Nu.: DA 16
(KBR)

Kat. Nu.: DA 17
(KBR)

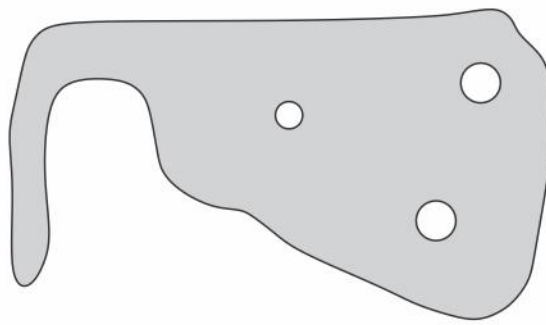

Kat. Nu.: DA 18
(KBR)

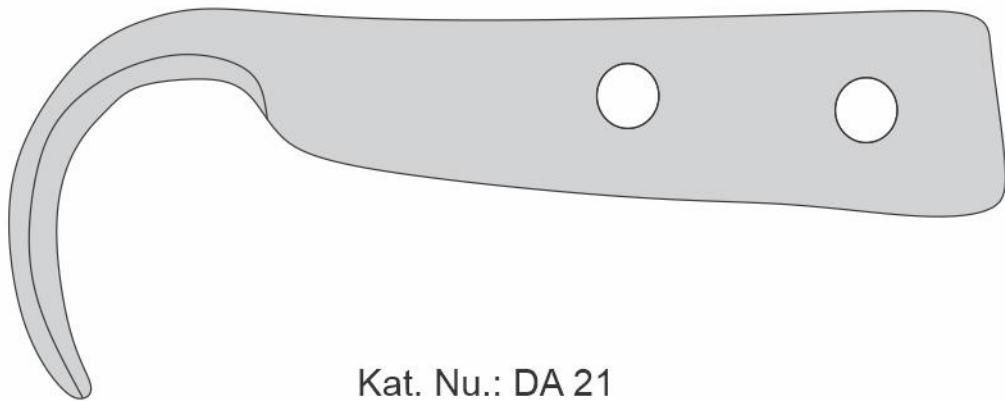

Kat. Nu.: DA 19
(KBR)

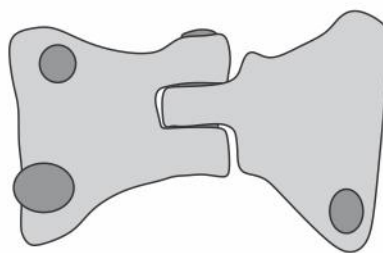

Kat. Nu.: DA 20
(KBR)

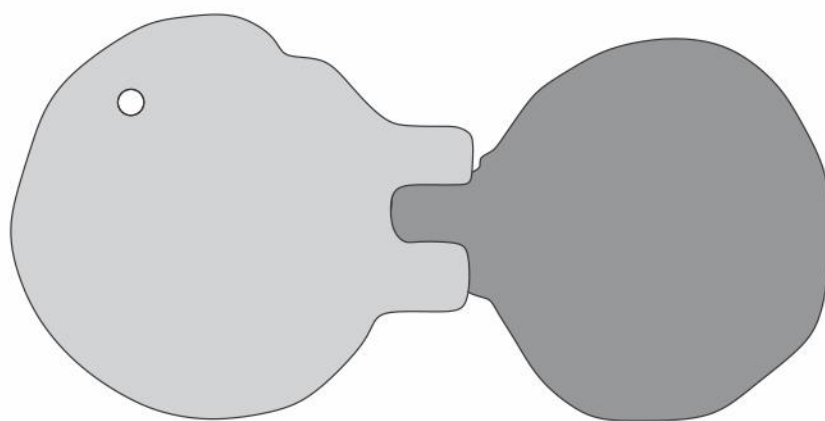

Kat. Nu.: DA 21
(PGM)

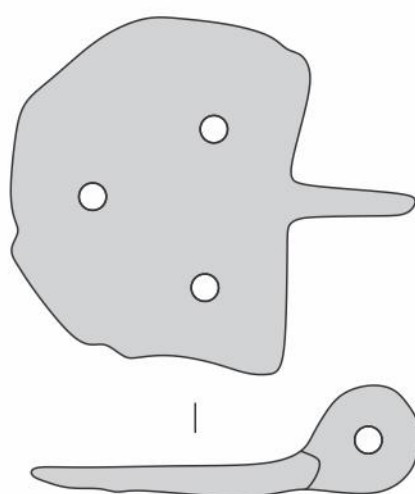

Kat. Nu.: DA 22
(SRD)

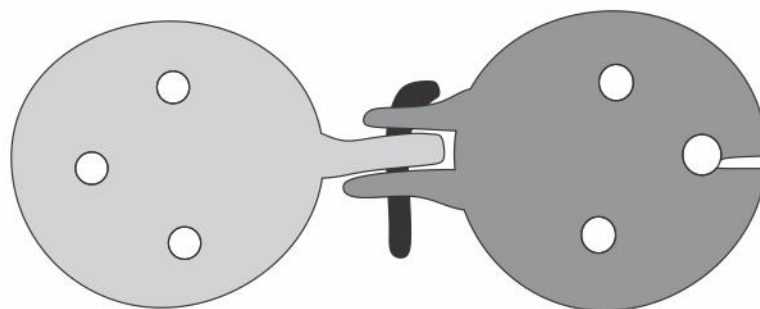

Kat. Nu.: DA 23
(ARY)

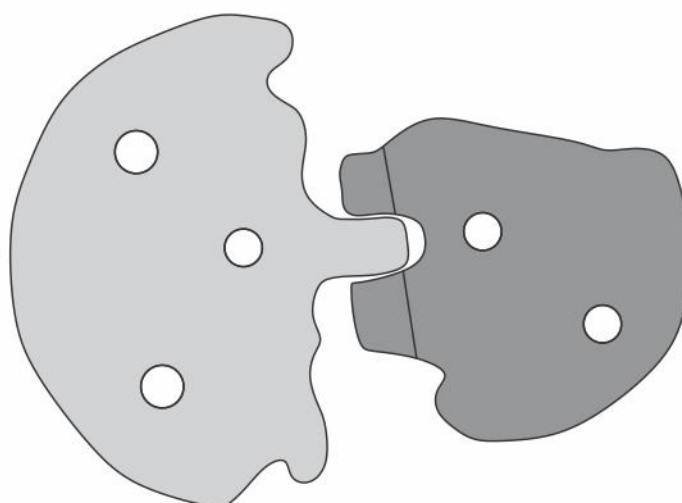

Kat. Nu.: DA 24
(KBR)

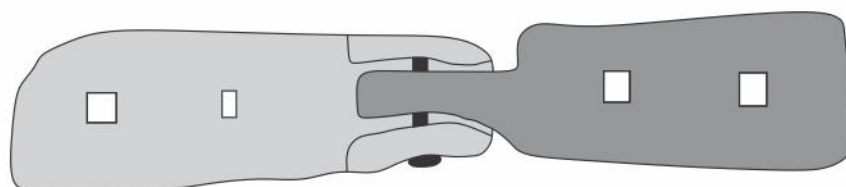

Kat. Nu.: DA 25
(KBR)

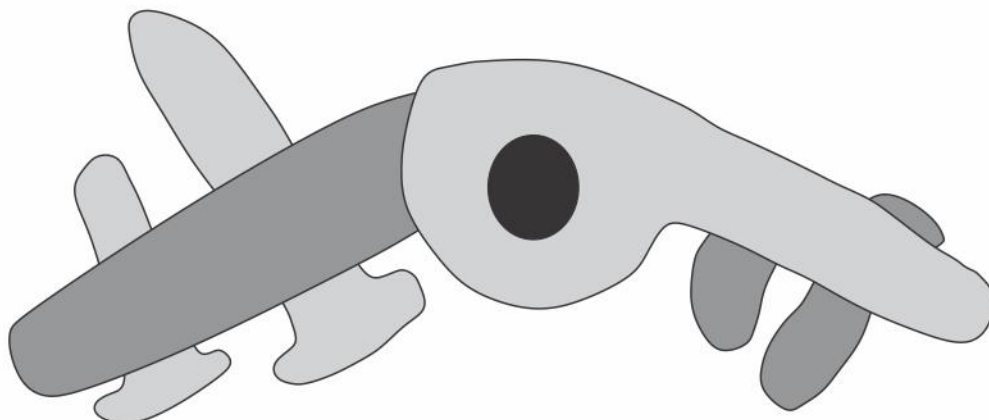

Kat. Nu.: DA 26
(KBR)

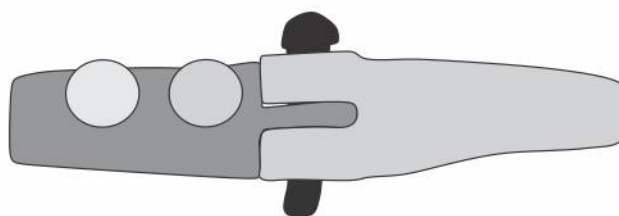

Kat. Nu.: DA 27
(KBR)

Kat. Nu.: DA 28
(ZEU)

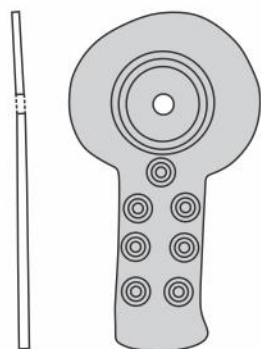

Kat. Nu.: DA 29
(ZEU)

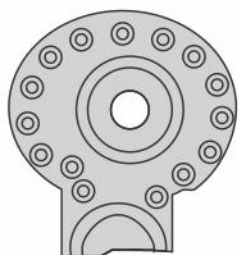

Kat. Nu.: DA 30
(AMR)

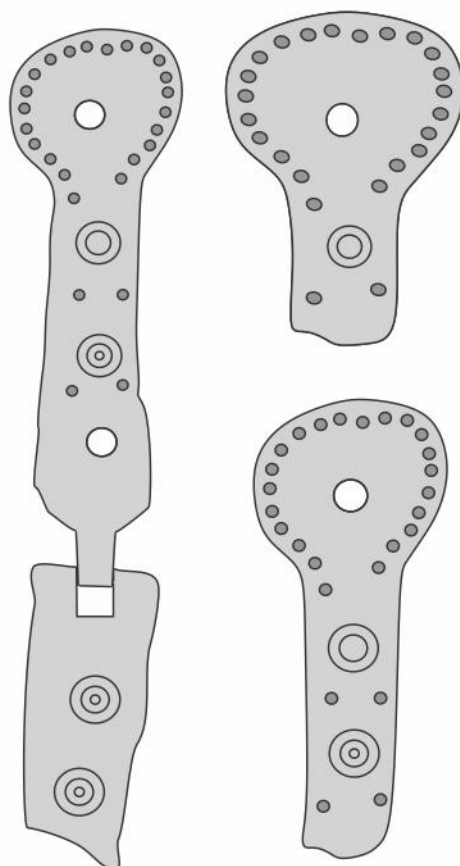

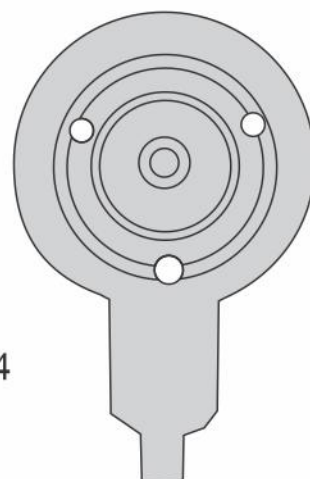
Kat. Nu.: DA 31
(LEO)

Kat. Nu.: DA 33

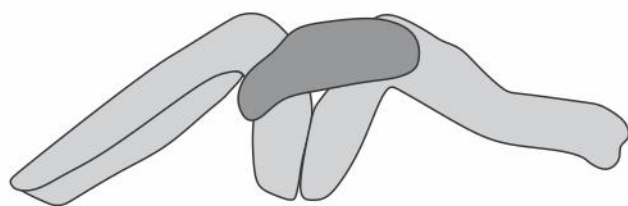

Kat. Nu.: DA 32
(EUS)

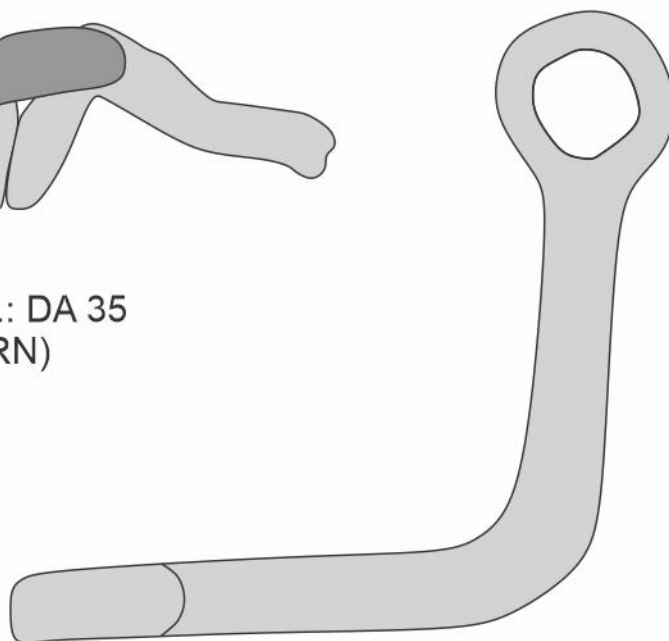

Kat. Nu.: DA 34
(MYD)

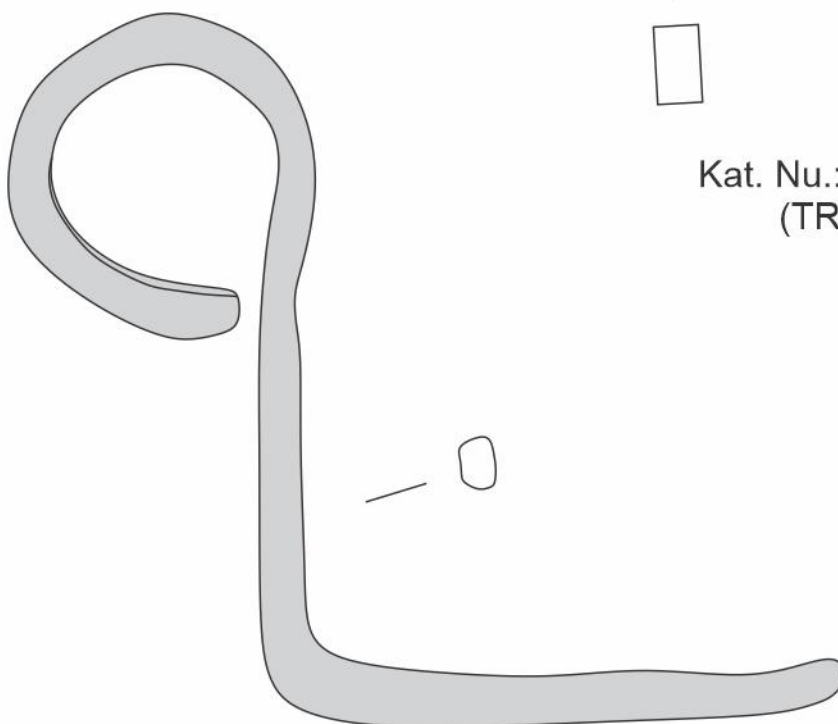

Kat. Nu.: DA 35
(PRN)

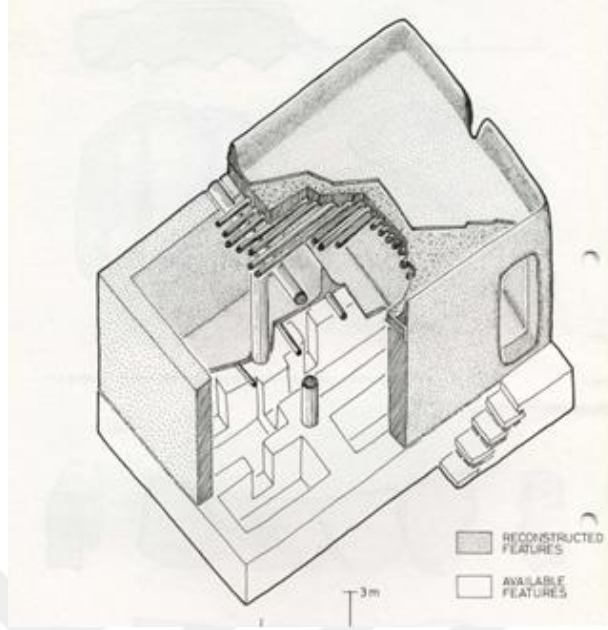
Kat. Nu.: DA 36
(TRL)

Kat. Nu.: DA 37
(TRL)

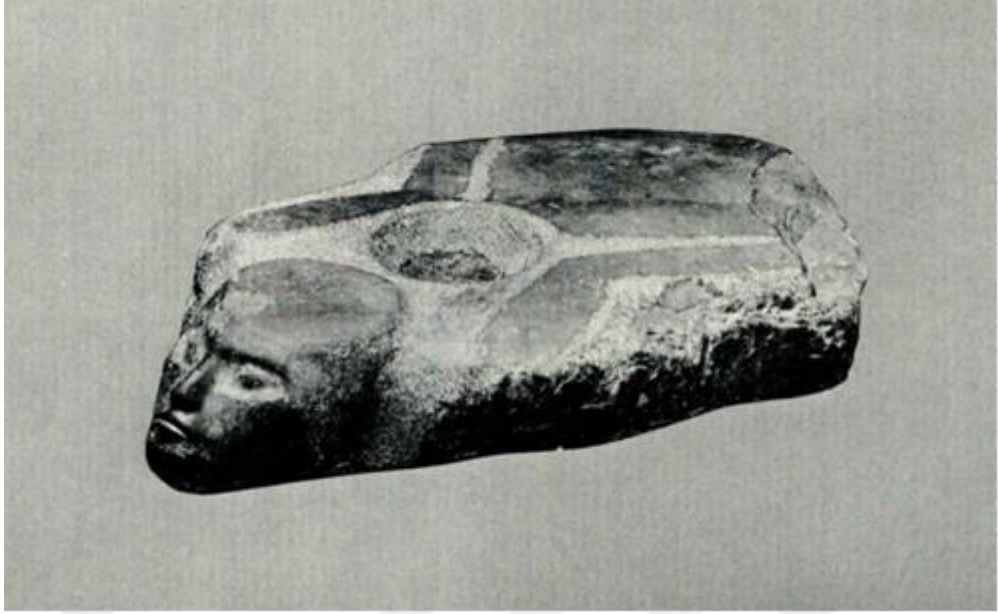
8. LEVHALAR

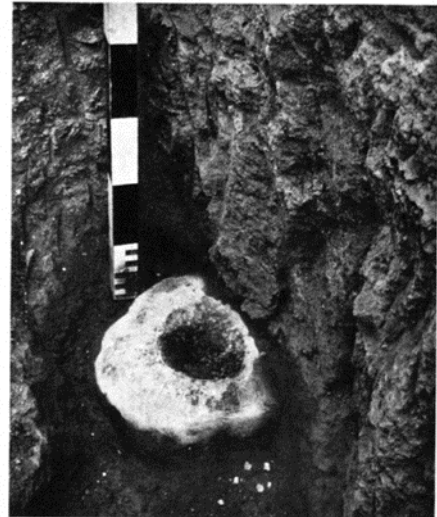
Res. 1: Çayönü Hücre Planlı Yapılar evresinden ele geçmiş veriler ile oluşturulan rekonstrüksiyon (Bıçakçı 1995: s.120)

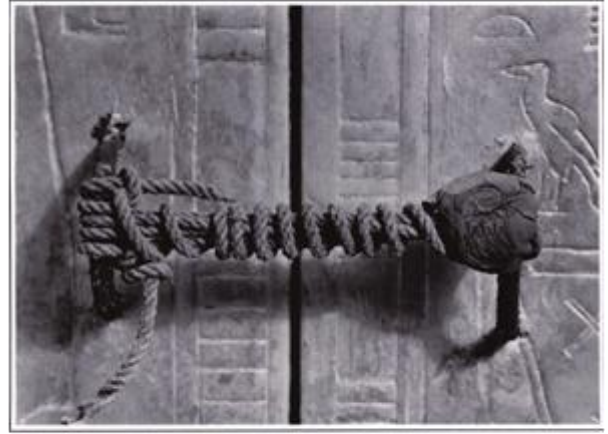
Res. 2: İsviçre -Zürih'te bataklık ortamda bulunmuş ve MÖ 3176-3153 tarihleri arasına tarihlendirilen ahşap kapı kalıntısı (Bleicher – Harb 2018: s. 1220, Resim 7)

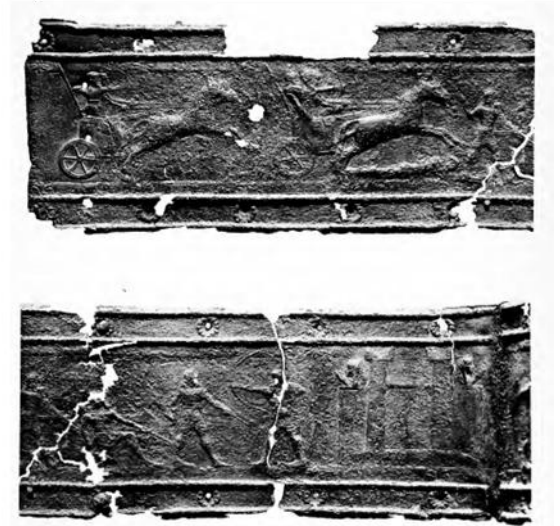
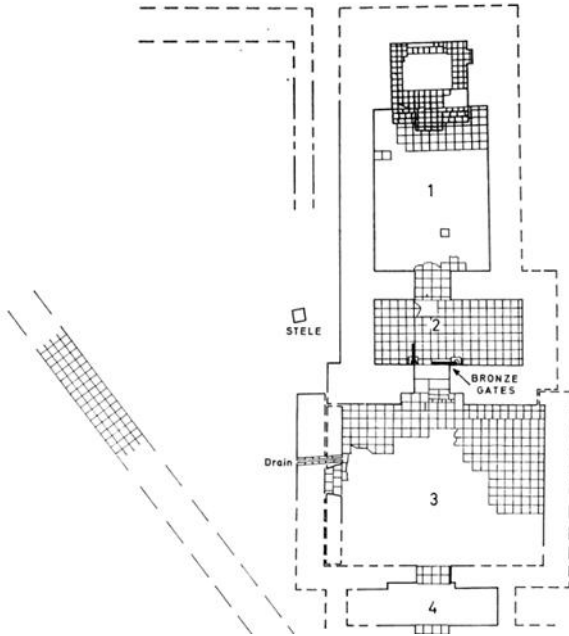
Res. 3: Nekhen (Hierakonpolis) şehrinde (MÖ 3200) ilk hanedanlık dönemine ait bir yapıda bulunmuş kapı mil yuvası (Battiscombe 1934: Levha VI)

Res. 4: Tell Asmar'da (MÖ 2030) bulunan Gimilsin Tapınağı'nın cella girişinde ve cella içinde bulunan iki ayrı mil yuvası örneği (Frankfort v.d 1940: s. 19).

Res. 5: Tutankhamun'un mezar odasında (MÖ 1323) yer alan, taştan imal edilmiş kapılar, üzerinde yer alan demir aksamlar ve mühürleme sistemi (Edwards 1977: s.115).

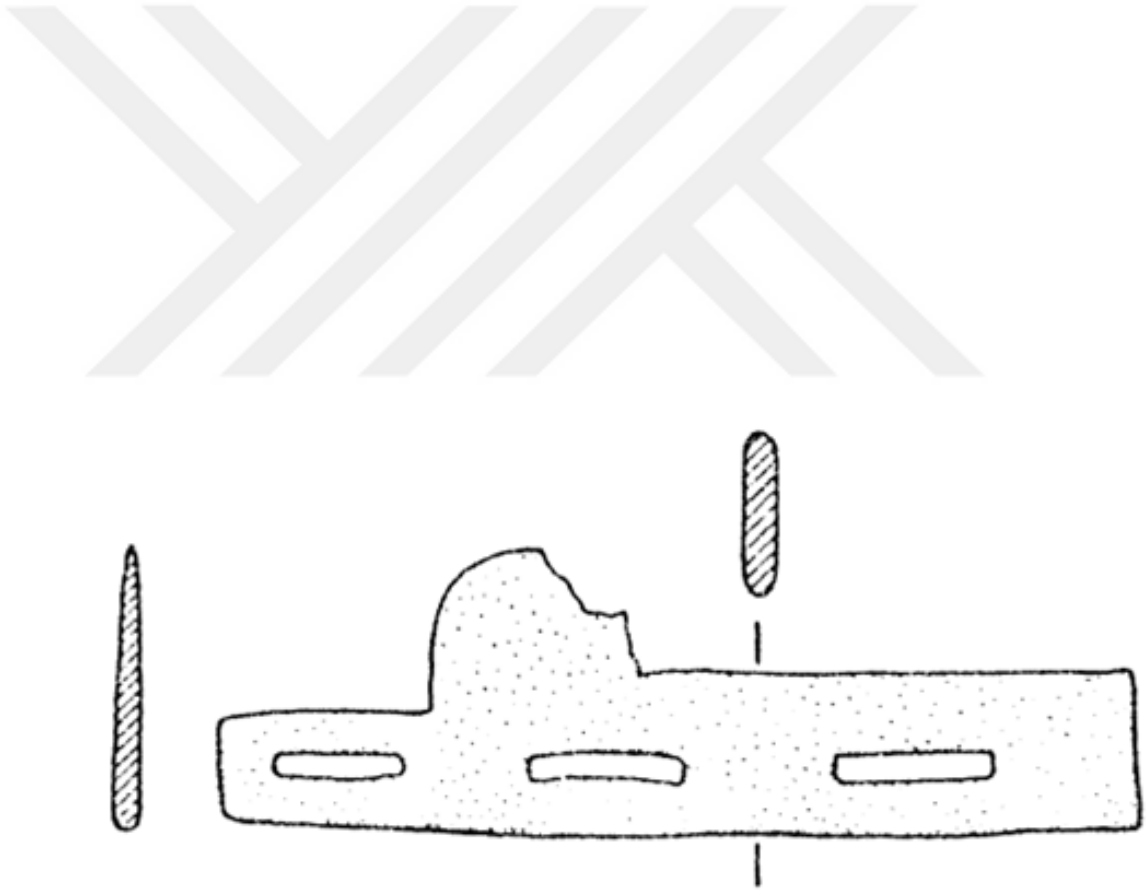

Res. 6: Balawat'ta bulunan Mamu Tapınağı planı ve kapının konumu (Oates 1974: Levha 6).

(Sağda)Balawat'ta bulunan Bakır Alaşım kapı plaka örneği (King 1915: Levha 79).

Res. 7: Mısır Teb’de yazılı kaynaklarda yapılan tasfirler sebebiyle kullanıldığı düşünülen demir anahtar tipi (Wilkinson 1847: s. 111)

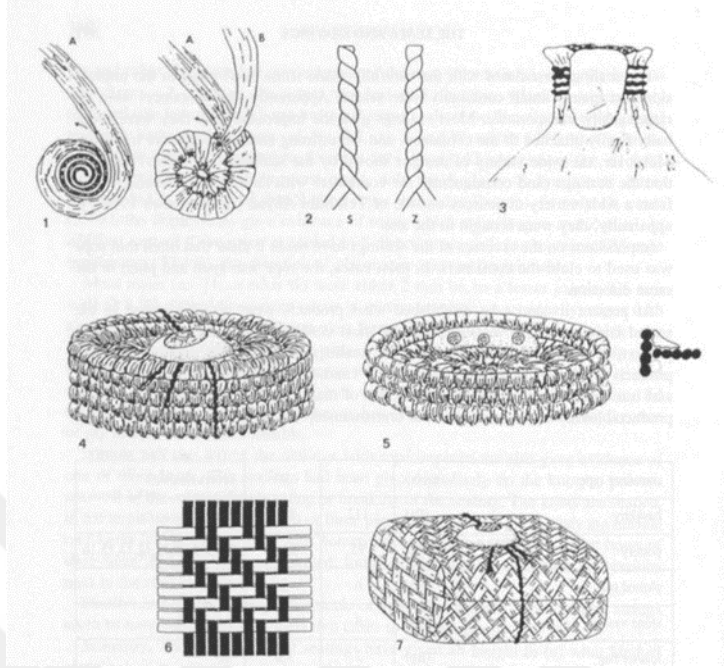
Res. 8: Shalmaneser Kalesi’nde bulunan bakır kilit aksamının rekonstrüksiyonu
(Radner 2010: s. 270)

Res. 9: Berlin Altes Müzesinde bir krater üzerinde yer alan kapı betimlemesi.
(Neuburger 1921: s. 339)

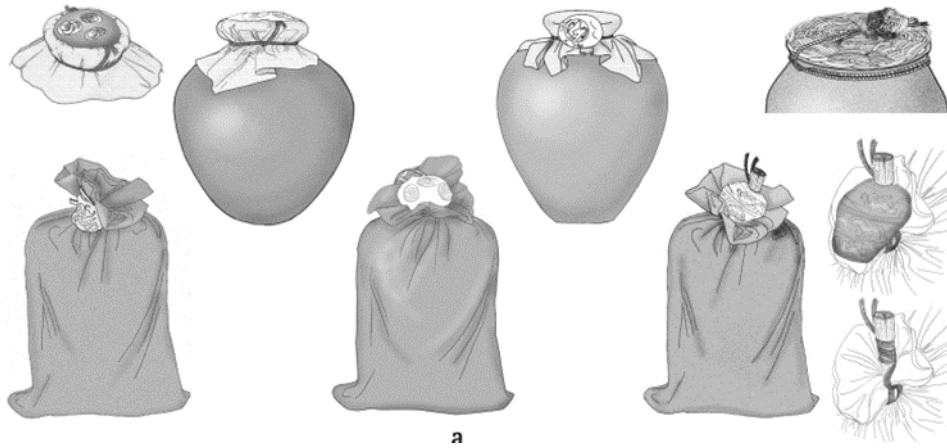

Res. 10: Attisches Mezar Kabartması üzerinde anahtar taşıyan hizmetçi.
(Neuburger 1921: s. 340)

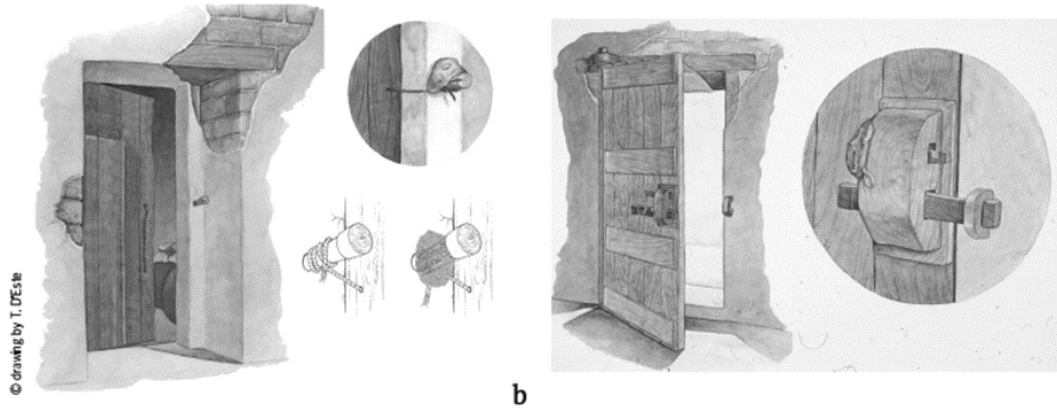
Res. 11: İlk kapak mühürleme uygulamaları olan sepetlerin kullanım şekli.

(Akkermans, 1996: s. 352)

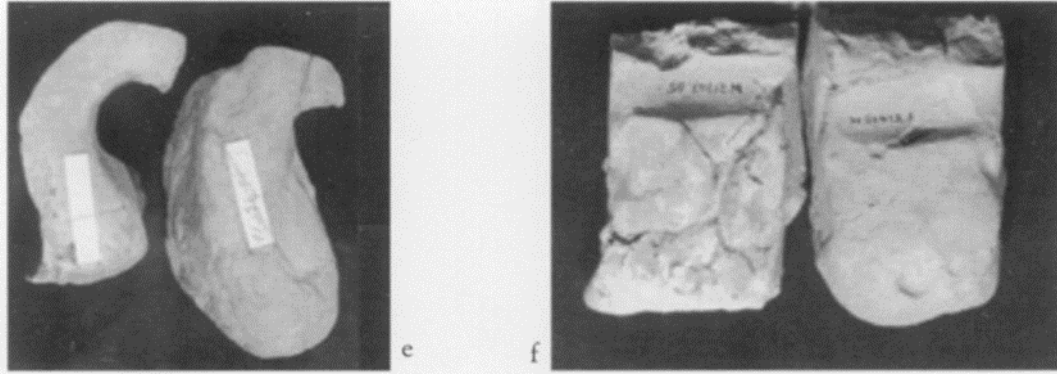
Res. 12: Arslantepe’de ortaya çıkarılan mühürlerin seramik ve çuvallar üzerinde kullanımı.

(Frangipane, 2016: s. 25)

Res. 13: Arslantepe’de ortaya çıkarılan mühürlerin depolama kapıları üzerinde kullanımı.

(Frangipane, 2016: s. 25)

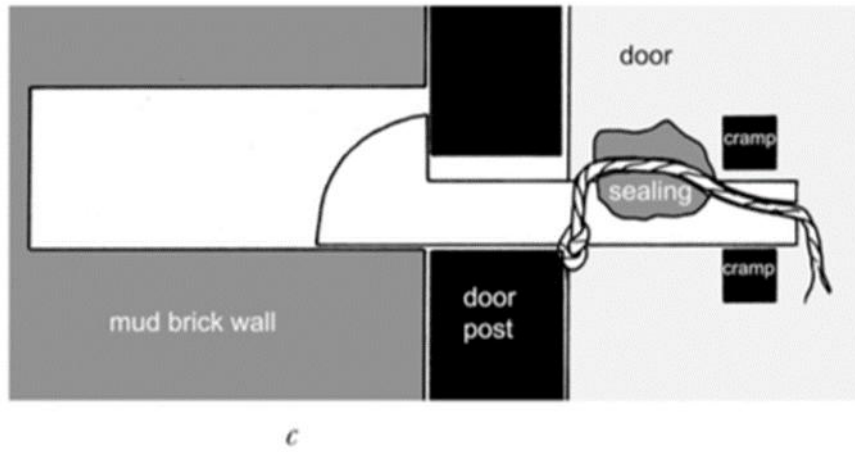
Res. 14: Uruk’ta ortaya çıkarılan ve sürgü sistemi üzerinde yer aldığı düşünülen bullalar.

(Torcia, 2009: s. 545, Levha 1)

Res. 15: Hierakonpolis Kenti (MÖ. 3200-3100) kazılarında ortaya çıkarılan tekil bir mühür baskısının, biçimi ve üzerinde yer alan ip izleri.

(Bussmann, 2014: s. 97)

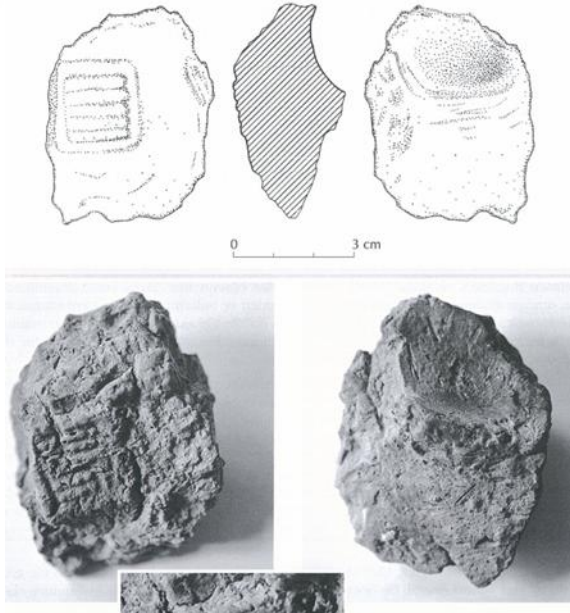
Res. 16: Hierakonpolis Kenti (MÖ. 3200-3100) kazılarında ortaya çıkarılan tekil bir mühür baskısının kapı sürgüsü üzerinde kullanımının canlandırılması

(Bussmann, 2014: s. 100)

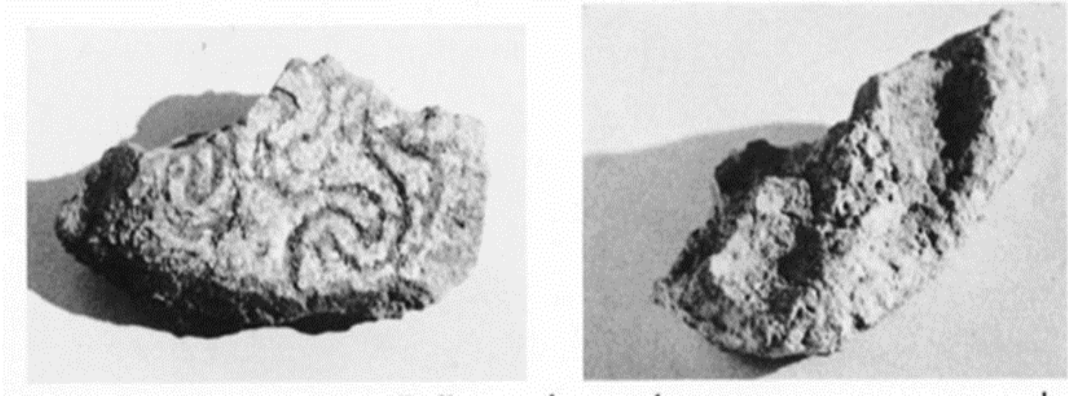
Res. 17: Sin Tapınağı'ndan ele geçen, kireç taşından yapılmış ve üzerinde 3 friz halinde tören sahnesi içeren plaka kapı mühürlemek için kullanılmıştır.

(Legrain, 1944: s. 47)

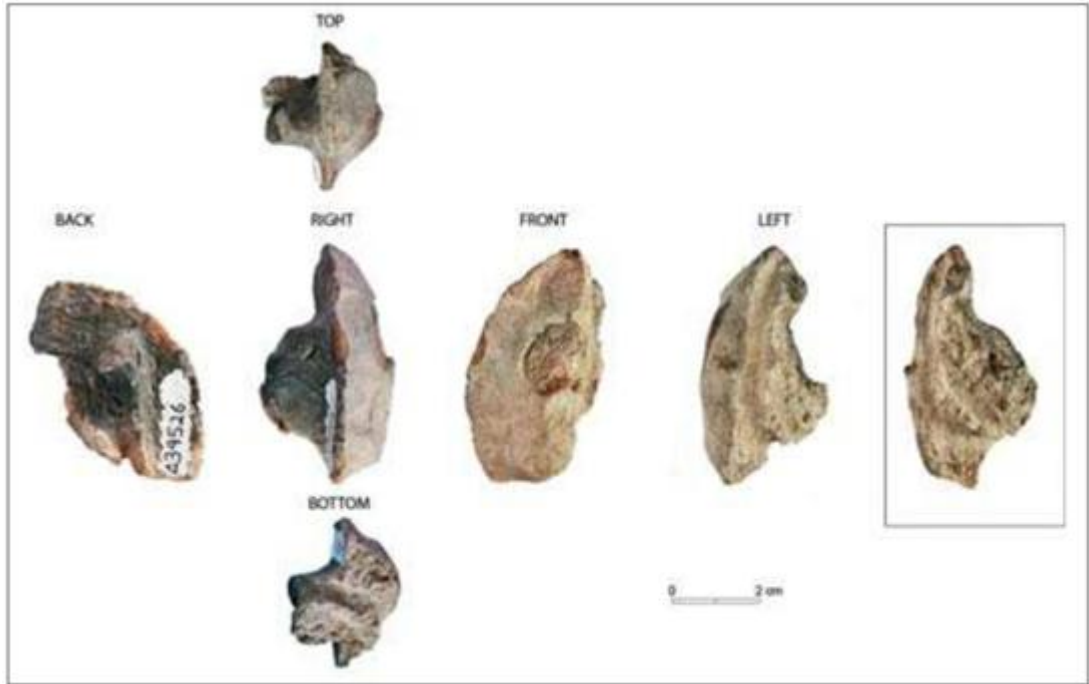
Res. 18: Ahşap bir gereç üzerinde kullanıldığı düşünülen bulla Bademağacı yerleşiminde depolama alanından ele geçmiştir.

(Umurtak 2010: s. 26)

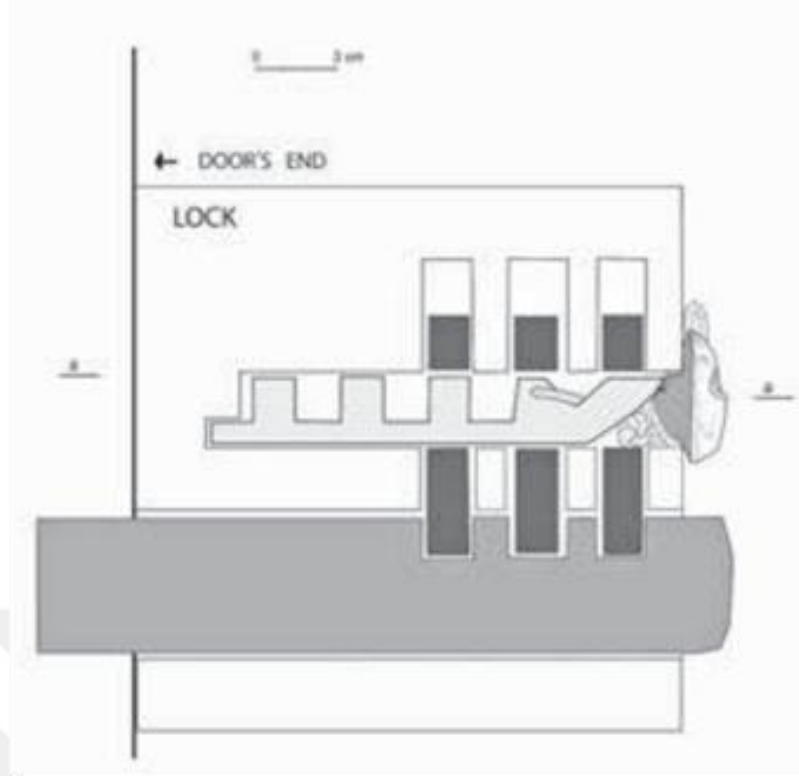
Res. 19: Ahşap bir gereç üzerinde kullanıldığı düşünülen bulla Karataş/Semayük yerleşiminde depolama alanından ele geçmiştir.

(Mellink 1972: Levha 55)

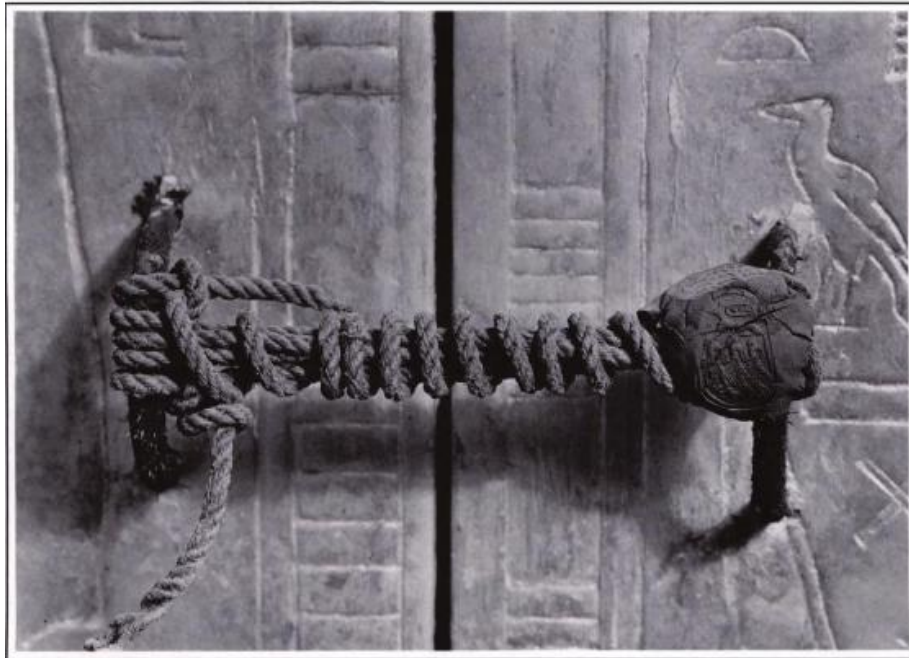
Res. 20: Tell Haror'da ele geçen özel biçimli bullalar.

(Brandl vd., 2014: s. 164)

Res. 21: Tell Haror’da ele geçen özel biçimli bullaların kilit sistemi üzerinde kullanım önerisi.

(Brandl vd., 2014: s. 175)

Res. 22: Tutankhamun’un mezar odasının (MS1300) kapısı üzerinde yer alan U formu iki demir kulp üzerine yerleştirilen ip ve uygulanan mühür baskısı

(Edwards v.d., 1976: s. 114)

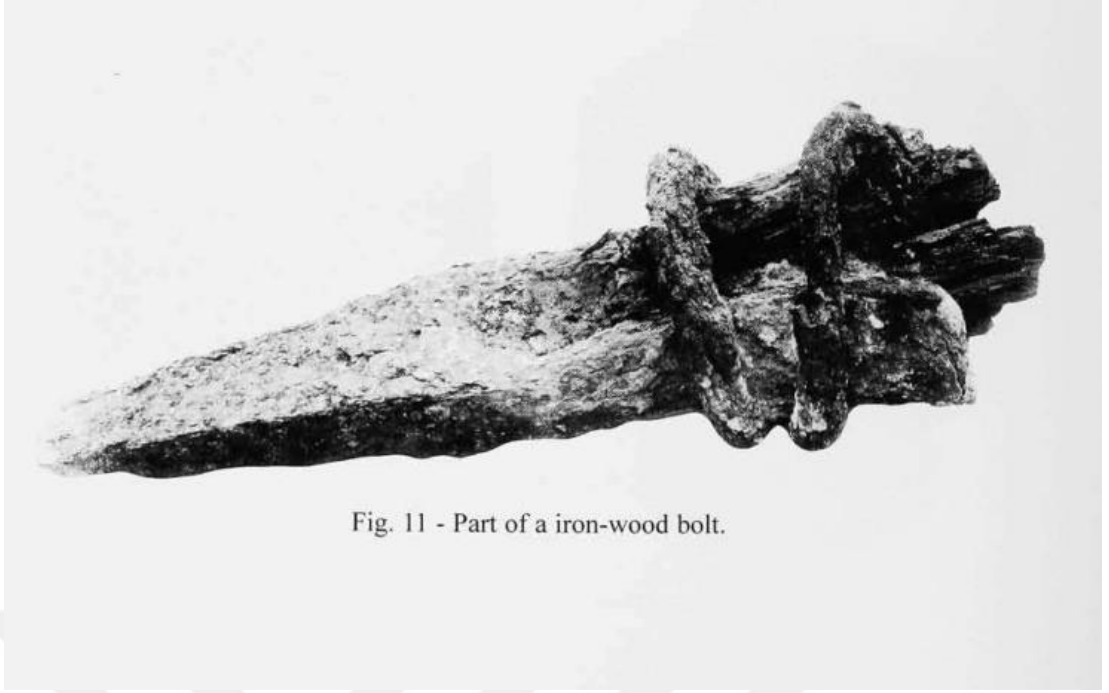

Fig. 11 - Part of a iron-wood bolt.

Res. 23: Ahşap – Demir Sürgü, MÖ 700.

(Sağlamtimur v.d: 2001: s. 234)

Res. 24: Juliopolis'te mezar odalarından birinde tespit edilen demir sürgü sistemi.

(Gür vd. 2004: 236)

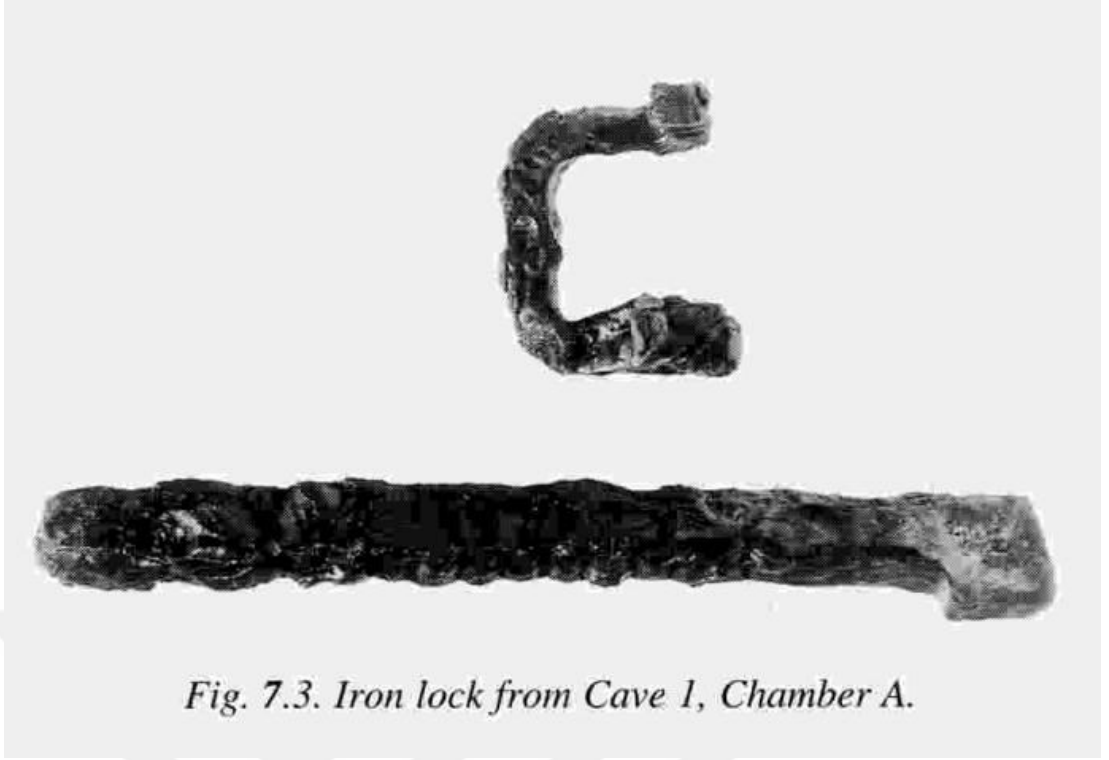

Fig. 7.3. Iron lock from Cave 1, Chamber A.

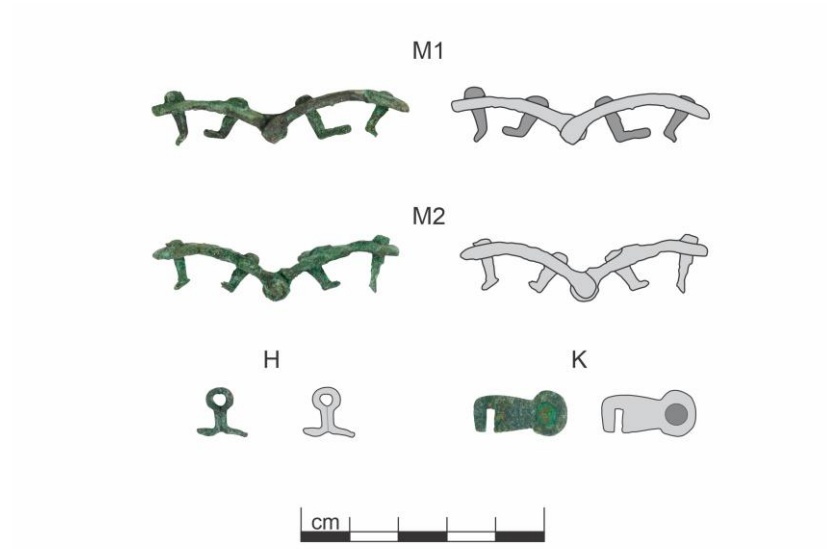
Res. 25: Akeldama’da yer alan taş bir mezar odasının kapısında bulunan sürgü ve sabitleme kancası.

(Winter, 1996: s. 113)

Res. 26: KCG Bathonea kazılarında bulunan sabitleme kancası.

(Fotoğraf: Ayberk ENEZ 2025)

Ahşap Kutuya Ait Metal Aksamlar

Ölçüler:

M1. Menteşe: 53mm(U) x 10mm(G) x 10mm(D), Ağırlık: 7 gr

M2. Menteşe: 50mm(U) x 9mm(G) x 10mm(D), Ağırlık: 7 gr

K. Kanca: 21mm(G) x 10mm(D): Ağırlık: 2,5 gr

H. Kanca Halkası: 10mm(G) x 10mm(D), Ağırlık: 1 gr.

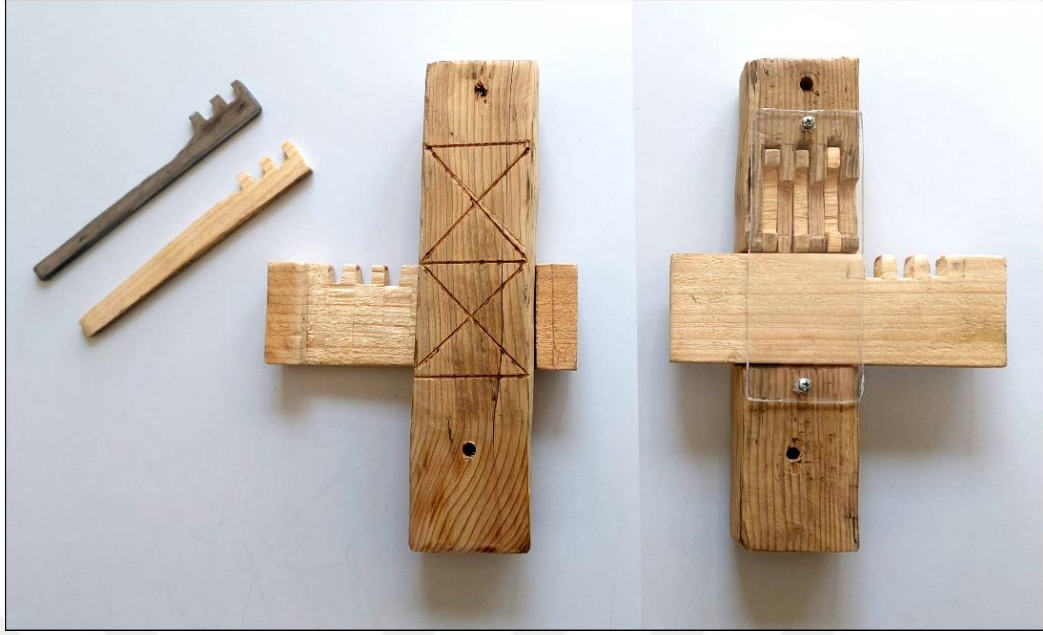
Res. 27: Amorium kazılarında bulunan bir kutuya ait sabitleme kancası ve menteşeler.

(Fotoğraf: Ayberk ENEZ 2024)

Res. 28: Yenikapı Kazılarında Ortaya Çıkarılan Ahşap Sifreli Kilit. Ön Yüz.

(Kızıltan 2013: s.190)

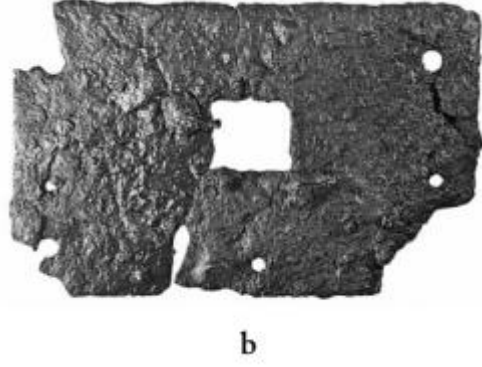
Res. 29: Yenikapı Kazılarında Ortaya Çıkarılan Ahşap Şifreli Kilidin Replikası
(Tasarım- Fotoğraf: Ayberk ENEZ)

Res. 30: Ahşap Kilit Örneği, MS 580-640.

Müze No: 14.1.242 -The Metropolitan Museum of Art.

(<https://jstor.org/stable/community.18689847>)

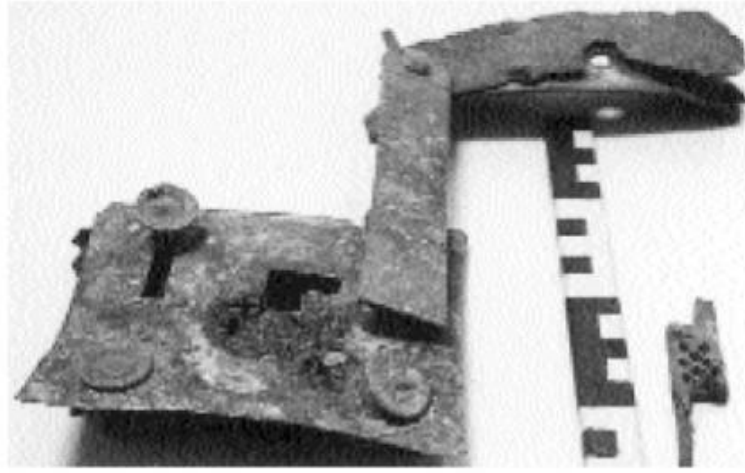
Res. 31: Nemea'dan Helenistik döneme tarihlenen demir kilit levhası.

(Miller 2015 s. 286)

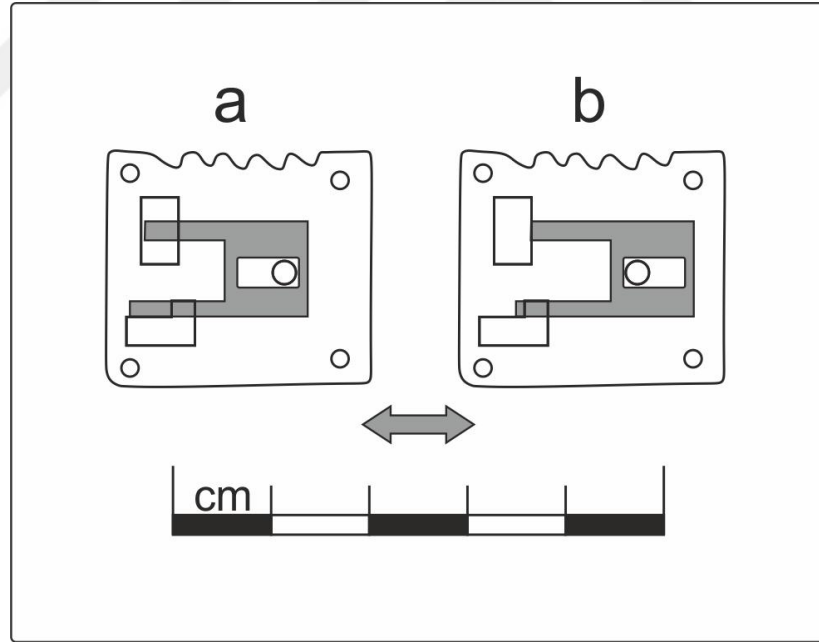
Res. 32 Roma'da bulunmuş ve MS 3. yüzyıla tarihlendirilen kilitçi betimlemeli lahit.

<https://historica.unibo.it/handle/20.500.14008/37382?mode=full> Erişim: 05.01.2026

Res. 33: Pompei’de bulunmuş sürgülü ve kilit köprülü kilit örneği.

(Sigges 2002: Lev. 3/2057)

Res. 34 Arykanda buluntusu kilidin sürgü yapısını tarif eden öneri.

Res. 35: Amasra Müzesi'nden sürgülü ve kilit köprülü kilit örneği.

(Fotoğraf Yasin DÖNMEZ - 2019)

Res. 36 Lüleburgaz'da bulunan sandık kilidi.

(Mansel 1941: s. 131)

Res. 37 Antioch Roma Dönemi Kilit ve Anahtarlar

Res. 38 Amorium'dan bulunmuş demir kilit ve iç mekanizma kalıntıları.
(Fotoğraf: A.Enez 2024)

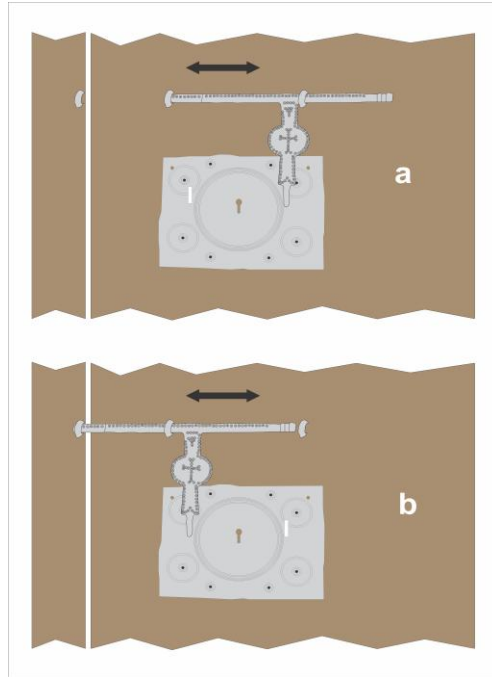
Res. 39: Demir Kilit ve iç sürgüsü, MS 14-15. yy
(Piepoli 2012: s.35)

Res. 40: Constantinapolis'ten MS 10-11. yüzyıla tarihlenen kemik kutu ve üzerindeki kilit aksamı.
Korunduğu yer: Troyes Kathedrali-Fransa
(Evans – Wixom 1997: s. 205)

Res. 41: Döner Mekanizmalı bakır alaşım kilit, kilit sabitleme çivileri ve kilit köprüsü.
(Fotoğraf: A.Enez 2019)

Res. 42: Çift kilit köprüsü açıklığı bulunan kilidin ve tek kilit köprülü sürgülü olan Elaiussa Sebesate buluntuların bir kapak üzerindeki olası kullanım önerisi
(Çizim: A.Enez 2019)

Res. 43: Jerusalem Kazılarında demir kilit. MS 10. yüzyıl buluntusu.
(Krakovsky 2020: s. 715 Kat: 5)

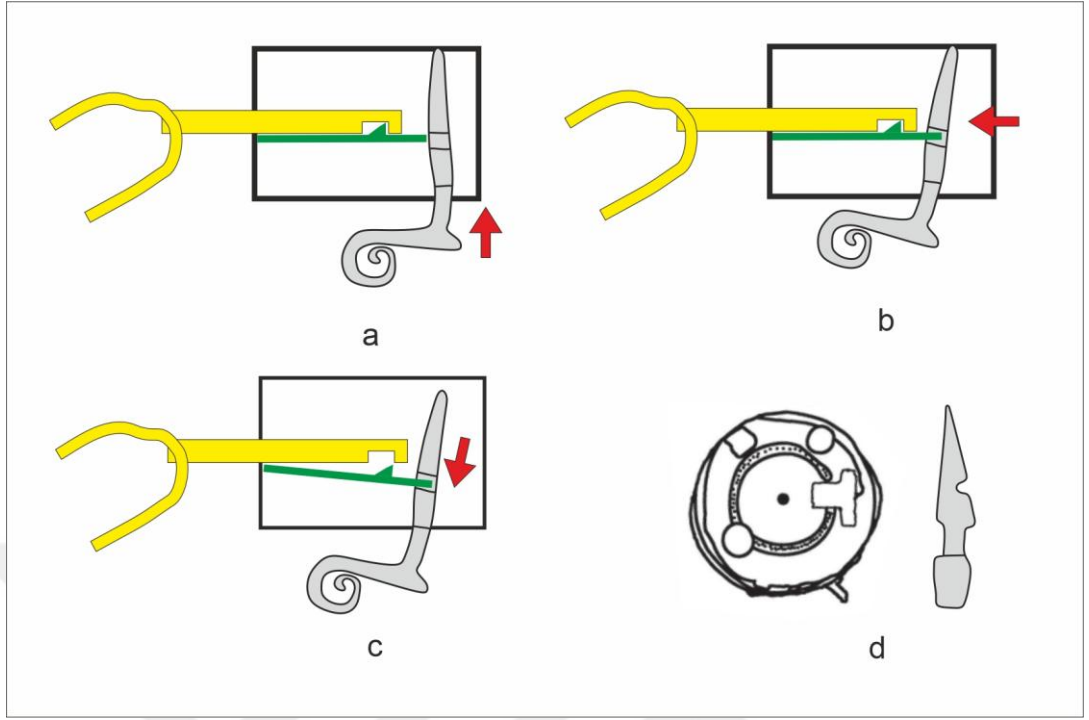
Res. 44: KCG Bathonea buluntularından demir kilit örneği. Ön yüz.
(Fotoğraf: A.Enez 2024)

Res. 45: KCG Bathonea buluntularından demir kilit örneği. Arka yüz.
(Fotoğraf: A.Enez 2024)

Res. 46: Amorium buluntularından demir kilit levhası örneği.
(Fotoğraf: A.Enez 2024)

Res. 47: Kat. Nu.:TK 01 katalog numaralı taşınır kilidin bastırmalı tipte anahtara ait doğru kullanım önerisi.
(Çizim: A.Enez 2024)

Res. 48: Eleutherna Mekanizması, Rethymno Arkeoloji Müzesi Girit
(Vasileiadou 2024: s. 12)

Res. 49 Roma Dönemi steli üzerinde asılmış ve elde tutulan silindirik asma kilit betimlemeleri.
(Higelin 2016: s. 12)

Res. 50 Amorium'dan dörtgen kutu biçimli taşınır kilit.

(Fot. Ayberk ENEZ 2024)

Res. 51 Korinth'den kutu asma kilit. MS 10. yüzyıl buluntusu.

Davidson 1952: Plate 71- Kat: 1009.

Res. 52 Amorium'dan silindir asma kilit. MS 10. yüzyıl buluntusu.

(Fotoğraf: A. ENEZ 2024)

Res. 53 Amorium'dan levye tip anahtar. MS 10. yüzyıl buluntusu.

(Fotoğraf: A. ENEZ 2024)

Res. 54 Wrocław (Polonya) Müzesi demir anahtar

(Fot. Ayberk ENEZ-2024)

Res. 55 Yalınca Roma Dönemi Anahtar

(Tuna v.d 2012: s. 108 İlgili Yayından Alınarak Düzenlenmiştir.)

Res. 56 KCG Bathonea kazılarında bakır alaşım döner anahtarlar.

(Fot. Ayberk ENEZ-2024)

Res. 57 Bathonea Kazısında Ortaya Çıkarılan Yanmış Bir Kapının Demir Aksamı

(Fotoğraf A. ENEZ - 2015)

Res. 58 Afyon Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Kapı Betlimli Bir Mezar Steli (E.1554)

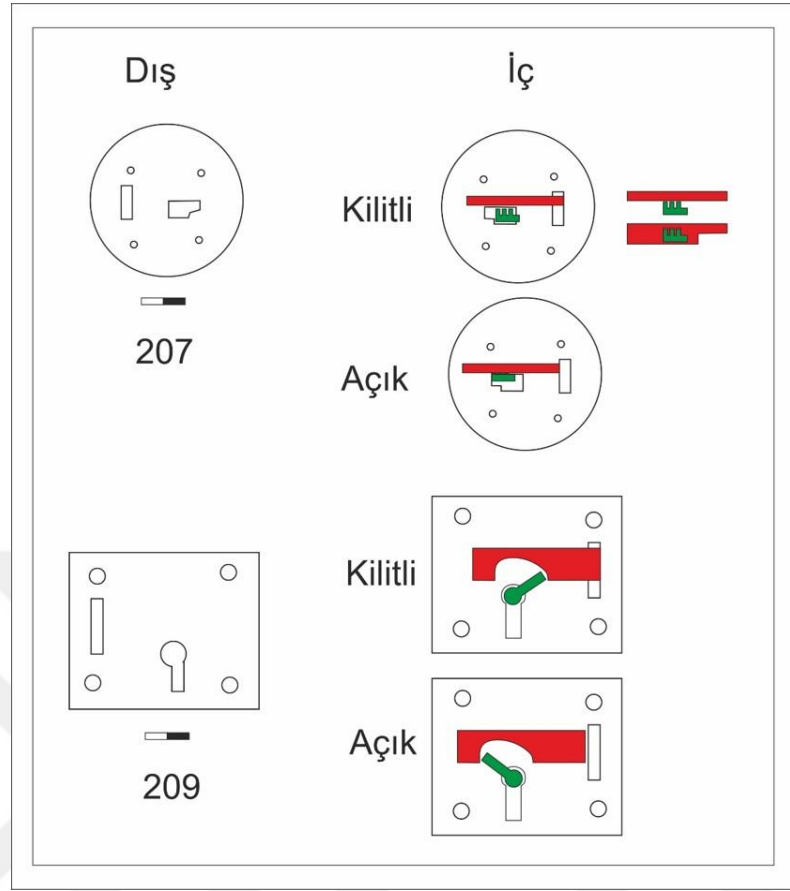
(Fotoğraf A. ENEZ - 2015)

Res. 59 Anastasis sahnesinde İsa'nın ayakları altında yer alan kilitler
(Nicolaidès, 1996: Res. 64 İlgili Yayından Alınarak Düzenlenmiştir)

Res. 60 Tez kapsamında hazırlanan pirinç anahtar örnekleri
(Tasarım - Fotoğraf A. ENEZ - 2015)

Res. 61 Kaydırma ve Döner Mekanizmalı Kilitlerin Çalışma Şekli

(Tasarım - A. ENEZ - 2015)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Ayberk ENEZ
Akademik Unvanı : Doktorant (Arkeolog)
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce / 70.00 / 2018 (Yökdil)
Uzmanlık Alanı : Metal Buluntular, Roma Mimarlığı, Bizans Mimarlığı
TÜBİTAK ID : TBTk-0091-1308
ORCID ID : 0000-0003-4918-3904
Researcher ID : ABD-9699-2022

Eğitim:

Ön Lisans : Elektronik Haberleşme – İstanbul Üniversitesi / 2004-2006
Lisans : Arkeoloji – Adnan Menderes Üniversitesi / 2010 -2014
Y.Lisans : Arkeoloji - Trakya Üniversitesi / 2017- 2019
Doktora : Arkeoloji - Kocaeli Üniversitesi / 2019- 2026

Görevler:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Arkeolog	Kültür Bakanlığı Alabanda Kazıları (Aydın- Çine)	2010-2012
Arkeolog	Kültür Bakanlığı Bathonea Kazıları (İstanbul – Avcılar)	2013-2026 (Devam)
Arkeolog	Kültür Bakanlığı İTA Projesi Yüzey Araştırması (İstanbul İl Geneli)	2015-2021
Arkeolog	Avcılar Belediyesi	2017-2024 (Devam)

Projelerde Yaptığı Görevler:

“Müzelerde Kültürümüzü Tanıtıyoruz” Tübitak ve Milli Eğitim Bakanlığı Ortak Projesi (2013)

Eğitmen

“Uluslararası Avcılar Sempozyumu ” (Mart 2018)

Düzenleme Kurulu Üyesi - Editör

“Uluslararası Avcılar Kent ve Tarih Sempozyumu ” (Mart 2021)

Düzenleme Kurulu Üyesi - Yrd. Editör

*“TÜBİTAK 4004 – Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları -“Kutup Yıldızlarıyla EtnoSTEAM”
Tübitak ve Milli Eğitim Bakanlığı Ortak Projesi (Temmuz 2025)*

Eğitmen

“Kültürel ve Doğal Miras İçin Arkeoloji Fikir Maratonu” (Şubat 2026)

Jüri Üyesi

Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler:

İstanbul Arkeologlar Derneği Üyesi

Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji ve Etnoloji Enstitüsü, Bizans Araştırmaları
Ekip Üyesi

Ödüller:

*“Suyun İzinde Mimar Sinan” Temalı Fotoğraf Yarışması Sergileme Ödülü (Edirne -
2017)*

ESERLER**Tezler:**

Tez Başlığı : KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI (BATHONEA?) METAL
BULUNTULARI

Danışman : Prof. Dr. Daniş BAYKAN (Trakya Üniversitesi)

Durum : Tamamlandı.

Doktora:

Tez Başlığı : MÖ 1. BİN VE MS 1. BİNDE GÜVENLİK AMAÇLI KAPATMA VE
KİLİTLEME SİSTEMLERİ

Danışman : Prof. Dr. Şengül AYDINGÜN (Kocaeli Üniversitesi)

Durum : Tamamlandı

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler:

Enez, A. 2011. “Antik Dönem Tıp Aletleri”, *II. Ulusal Arkeoloji Öğrencileri Sempozyumu*, Pamukkale Üniversitesi, 10-12 Mart 2011.

Enez, A (15-19 Ekim 2018) *Metal Findings of Küçükçekmece Lake Basin Excavation* (International Symposium of Propontis and the Surrounding Cultures: From Pre-History to the end of Antiquity)

Enez, A. (2022, 21-22 Ekim). “Küçükçekmece Göl Havzası Arkeolojik Araştırma Tarihi [Bildiri sunumu]. Uluslararası Avcılar Kent ve Tarih Sempozyumu, İstanbul.

Enez, Ayberk (2023), İstanbul Bathonea Kazı Çalışmalarında Jeofiziksel Çalışma Sonuçlarıyla Ortaya Çıkarılan Mimarinin Değerlendirilmesi, 37. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, Ankara.

Stanislawski, B., Aydıngün, Ş., Enez, A., & Szymanski, K. (2022, 21-22 Ekim). *Constantinopolis yakınlarında Küçükçekmece Göl Havzasında yer alan erken dönem Hristiyan bazilikaları (İstanbul-Avcılar)* [Bildiri sunumu]. Uluslararası Avcılar Kent ve Tarih Sempozyumu, İstanbul.

Şengül AYDINGÜN, Haldun AYDINGÜN, Ayberk ENEZ, Ülkü KARA, Blazej STANISLAWSKI, Alkiviadis A. GİNALİS, Paolo MARANZANA, Brandon T. MCDONALD, Hasan DEĞİRMENCİ, 2022 Yılı Bathonea Kazıları - KST 2023, 43. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2023, Ankara

Şengül AYDINGÜN, Haldun AYDINGÜN, Blazej STANISLAWSKI, Ülkü KARA, Ayberk ENEZ, Alkiviadis GİNALİS, Hasan Değirmenci “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları 2021 yılı Çalışmaları”. 42. Kazı Sonuçları Toplantısı/ Cilt 5, 42(5),2013, 203–215.

Şengül AYDINGÜN, Haldun AYDINGÜN, Ayberk ENEZ, Mark Metin Albürek, Emre Kuruçayırılı (2023). İstanbul Tarihöncesi Araştırmaları 2021 yılı Sonuç raporu. 38. Araştırma Sonuçları Toplantısı/ Cilt 3, 2023, 385-396.

Yazılan ulusal/uluslararası kitaplardaki bölümler:

Enez, A. (2017). Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) kazılarında bulunan ahşap bir kapının metal aksamı ve modellemesi. *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası kazıları* içinde (ss. 217-238). Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Enez, A., & Aydıngün, Ş. (2025). Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) kazılarında ele geçen haçlar. *Höyük*, 16, 149-174.

Aydıngün, Ş. G., Başgelen, N., Aydıngün, H., & Enez, A. (2021). İstanbul’un MÖ. 3. binyılı. *Arkeoloji ve Sanat*, (166).

Aydıngün, Ş., Kaya, H., Stanislawski, B., Aydıngün, H., Enez, A., Özdemir, O., Öniş, H., & Şahin, A. (2020). Episkopeia Kalesi (Büyükçekmece Ahmediye). *Arkeoloji ve Sanat*, (16).